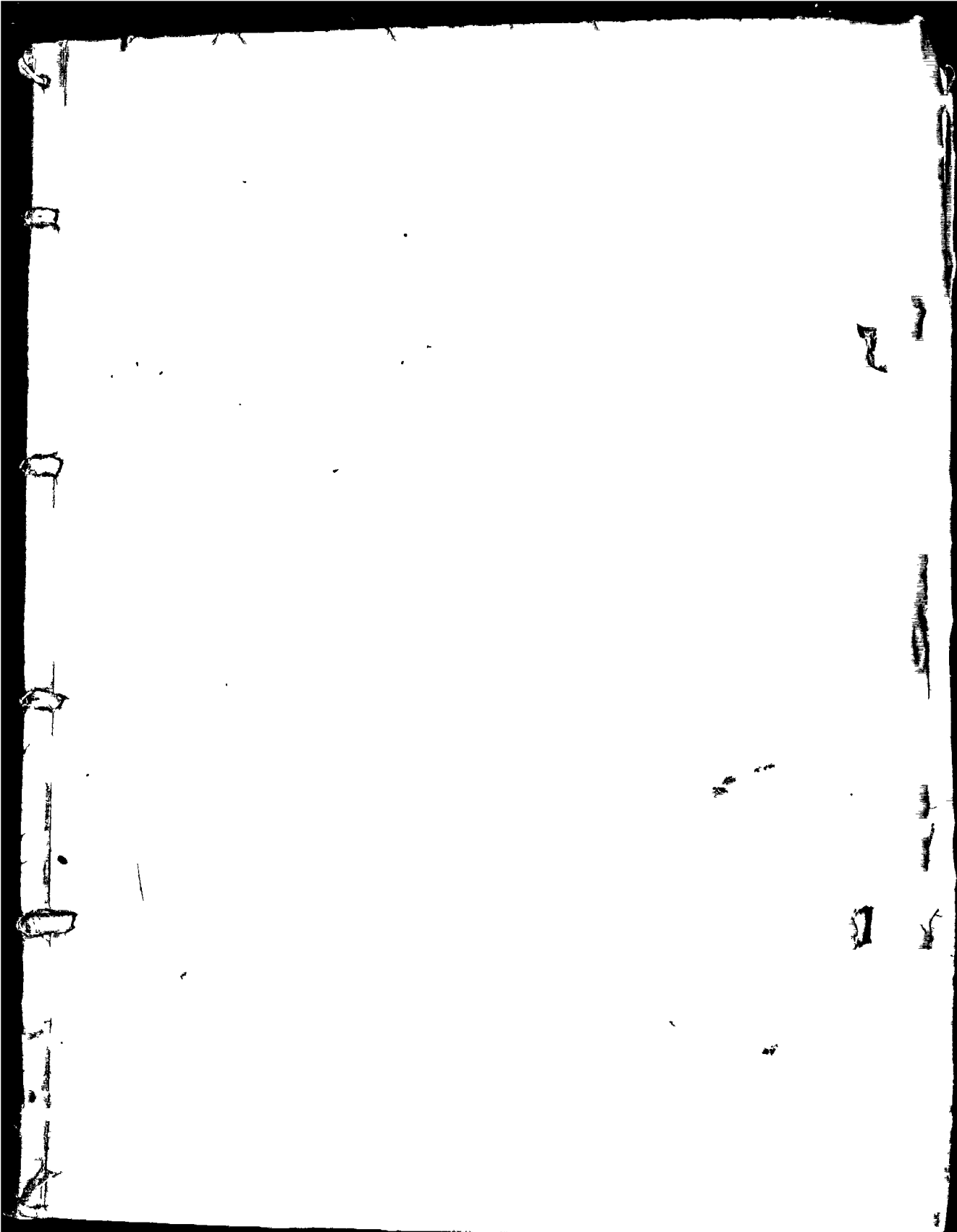

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

12 2.

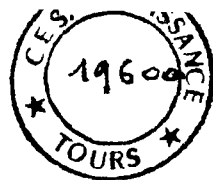
L. XIV. 12

3
3

F

3cdm

2B

IO. BODINI
ANDEGAVENSIS
DE MAGORVM DÆMO-
NOMANIA LI-
BRI IV.

NUNC PRIMVM E GALLICO
in Latinum translatis

PER

LOTARIVM PHILOPONVM.

Conventy Bamberg Ord. Bred.

BASILEÆ
Per Thomam Guarinum,
M. D. LXXXI.

CLARISSIMO VIRO
ET DOMINO CONSULTISSIMO,
D. CHRISTOPHORO THVLLENSI,
Equiti, Domino Cœliano, primo Præ-
sidi Parisiensis Parlamenti, &
Consiliario in priuato
consilio Regis.

*Q*uod tibi, clarissime vir, hoc munus
exhibeo, non ideò facio, ut mea erga
te obligatione solutus sim, sed potius ut
hoc documēto testatum faciam quan-
tum in summa illa Iustitiæ schola, cuius
tu caput es, & in qua optimam meæ
ætatis consumpsi partem, didicerim: ubi melius quàm us-
quā alibi vera legum iurisq; peritia & iustus decisionum
quas omnes à seculo Doctores tradiderunt usus videtur,
auditur, atq; cognoscitur ex principū qui in Europa sunt
oratorum concertationibus, summorum Iurecof. colla-
tionibus, sententijsq; optimorum iudicum: quibus planè
modis germana iustitiæ species velut meric'iana luce ape-
ritur, cum voluptate eorum & utilitate in- edibili qui
ita discunt narrare doctè, sapienter expendere, & subli-
mes quæstiones iuris in singulis causis argutè soluere cum
in hoc aut in illo foro, tum in toto cōfessu Iudicum & cau-

P R A E F A T I O.

fidicorum illius Parlamenti, omnium quæ Sol in omnibus orbis terrarum imperijs & Rebus publ. viderit illustrissimi. Nam in eo demum vera prudentia (quam optimè ducem lucemque humanæ vitæ appellaueris) perdiscitur, quum digito commonstrantur & oculis tanquam in excelso theatrospectanda proponuntur actiones abstrusissimæ, & ἐκζητήσιαι, artesq; hominum vel astutissimorum, quas nulla hominis vita (ut fuerit longissima omnesque terras peragrauerit) fuisset compertura. Et quamquam in elegante illo Iustitiæ templo spectatissimus est splendor atq; amplitudo singularum ipsius partium, refulget tamen in capite ipsius maximè: ut quod alios ad tantum honoris fastigium prouectos superauerit literaturæ humanæ scientia, infinita memoria historiarum omnium, & diligentia ad iudicandas partium lites incredibili, quæ certissima singulorum Iurisprudentiæ capitum peritia coniunctæ sunt. Hæc autem non eo dico, vir clarissime, ut decantem laudes tuas, cùm iam in alio argumento verfer: Et si lex ait Præsidem provincie non grauati suas laudes audire oportere, & plurimum quoq; interest Reipub. ut veræ illustrium virorum laudes passim exarentur incidanturq; ad horum exemplum, illorum incitamentum, & imitationem omnium: cùm alioqui eorum honor qui virtutem colunt minimè flagitet ut ad illustrationem sui laudibus extollatur. Atq; hoc quidem ipsum de te fuisset factururus, cùm quia me honoris leges religioq; obstringunt propter singularia tua in me beneficia (officiâ enim cur dixerim? quæ apud te non sum promeritus) tum quia bonos omneis

P R Æ F A T I O.

omneis qui literas humaniores colunt singulari studio semper prosequutus es. Sed hoc in alium locum reijcio, & dignius argumentum. Mihi satis est in præsentia, si munusculum hoc tibi obtulero: quod si grato animo acceperis, confido si quis adhuc mihi restabit maleuolus, eum maiore saltem usurum cautione atq; prudentia quàm ille nuper usus est (nomen reticeo ut honori ipsius consulam) qui libellum suum cõtra libros de Republica à me in lucem editos dicauit Regi. Nam simulatq; animaduertit Rex hominis calumnias, in vincula rapi iussit, decretum subscripsit manu sua, et pœna capitali indicta cauit ne veniẽdarentur libri. Euasit tamẽ hac lege ut honorẽ quem sublatum putabat redderet: qui homo si iudicio magis valuisset, par supplicium fuisset meritis ac olim de pari munere à Ptolemæo Philadelpho Ægypti Rege Zoilus reportauit. Equidẽ spero neminẽ contra hoc opus scripturũ esse, nisi qui Magus sit patronus causæ suæ: quem ego si percepero, verbum illud D V B I T O, quod in permultis huius regni partibus magna voce aduersus homines Magicarum artium suspectos sine alia contumeliæ formula procul exclamari solet ad amolienda ipsorum carmina & maleficia, illud inquam verbum in eum hominem adhibebo. Laoduno, xx. Decembris, M. D. LXXIX.

Tuus humillimus studiosissimusq;
seruus I. Bodinus.

TYPOGRAPHVS AEQVO ET
erudito Lectori S. D.

ET si hunc de Dæmonomania Commentarium cum iudicij quadam acrimonia legentibus non sine causa in mentem venire possit illud vetus, *φάρμακα πολλά μὲν ὄδλὰ μεμιγμένα, πολλά δὲ λυγρὰ*: tamen cū in eodem multa præclarè dicta aduersus consceleratissimū illud & pijs omnibus detestandum Lamiarum & Magorum cum Satana cōmercium: multæ etiam historiæ & cognitione dignæ aspersæ sint: Censores nostri editionem huius operis non inhibēdam esse *ὁμθυμαδὸν* decreuerunt. Ea tamen, quæ in allegorijs & Sacrosanctæ scripturæ testimoniorum allegationibus detortis, in lib. arbitrij hominis non renati, & astrologiæ diuinatricis defensione, & aliorum quorundam dogmatum assertione, seuerioris doctrinæ Theologi & Philosophi iurè desiderare possunt, neutiquam probantes, censuræ eruditorum & piorum dextrè iudicantium, omnia subijciunt. Nam & in hoc genere scripti, omnia esse probanda, & bona retinenda, rectè persuasum habent. Bene
vale.

IOANNIS BODINI
IN LIBROS DE MA-
GORVM DAEMONO-
MANIA

P R A E F A T I O.

DUDUM contra Magam mulierem latum,
ad quod vocatus fueram pridie Calend. Ma-
ias 1578. mihi occasionem scribendi prae-
buit, ut argumentum de Magis, quod omnibus
summè admirabile, non paucis incredibile vi-
detur, illustrarem. Istius Magæ nomen erat
Ioanna Haruillera Verberij ad Compendien-
ses nata, necis multis hominibus pecoribusq̃

oblatæ accusata : quod maleficium etsi primò negabat pertinacissi-
mè, post sermones tamen subinde commutatos animi nutantis indi-
ces, sine quæstione & equuleo confessa est. Agnouit quoque se dia-
bolo (qui specie hominis atri apparebat staturam humanam exce-
denti atrisque vestibus induti) inde à duodecimo suæ ætatis anno
fuisse oblatam à matre dicente se cum primùm nata esset filia, eam illi
quem nominabat diabolum spondidisse : illum promississe optima
fide curaturum esse se & beaturum filiam : ipsam ex illo tempore Deo
renunciassè, operamq̃ue diabolo addixissè, rem cum illo iam tum
habuissè, & exinde ad ætatem vsque illam qua capta fuerat (erat au-
tem fermè quinquagenaria) in eo consortio perrexissè. Addidit præ-
tereà diabolum se cum ipsa annueret illicò sistere eodem amictu
& specie qua primùm se exhibuerat, ocreatum, instructum calca-
ribus, accinctum gladio, equo præ foribus expectante, quem equum
nemo præter ipsam animaduerneret : cumq̃ue interdum ita rem cum
ipsa

P R Æ F A T I O.

ipsa habuisse ut maritus ipsi ad latus cubans nihil perciperet. Quamuis autem ex communi sermone omnium pro infami Saga haberetur, rusticique ægrè impediri possent ne ipsam tradendam igni manibus Iudicum adimerent (grauius enim metuebant ne mulier ista effugeret) antequàm tamen ad ferendam capitis sententiam veniretur , consilio placuit in natalem illius pagum Verberium mitti & in vicos alios in quibus habitauerat , ut de illius vita ampliùs cognosceretur. Itaque compertum est illam ex eodem crimine ante annos triginta virgis fuisse cæsam & matrem igni damnatam ex Aresto Curia Parlamenti sententiam Iudicis Sanlissani confirman- te : nomen suum sedemque regendis facinoribus mutare solitam, vbiq; tamen magicarum sortium cuiusdam esse. Quapropter videns illa se teneri maleficij , dari veniam sibi postulauit , & rerum gestarum se finxit pœnitere, licet maleficia quamplurima à se perpetrata quæ antè confessafuerat,pernegaret. In postremum tamen homicidij quod commiserat confessione perstitit , se pulueres quosdam à diabolo præparatos in eum locum iniecisse quàm transiturus fuerat is qui filiam ipsius pulsauerat : alterum verò quem non ode- rat illac transeuntem acerbo dolore per totum corpus illicò affe- ctum esse : Cùm autem vicini omnes qui in illum sortium conie- ctarum locum ingressam viderant , hominem animaduertenter tam repente cum morbo conficiari, eos inelamasse fuisse magicas sortes ab ea immixtas : ideoque sanitatem eius spondisse, & duran- te morbo languentem hominem curauisse. Adhæc confessa est se die Mercurij antequàm prehenderetur orauisse diabolum ut decum- benti homini restitueret valetudinem , quo renuente & negante posse fieri, se cum diabolo exoptulasse quòd semper ipsam falleret, atque mandauisse ne se ampliùs inuiferet : respondisse diabolum se deinceps non esse venturum , & biduo post hominem extinctum esse : itaque se confestim in arcam illam vbi comprehensa est abdi- disse. Qui consilio aderant, dignam quidem morte esse iudicabant omnes : sed quidam natura mitior & procliniore ad misericordiam satis arbitrabatur fore si vitam finiret laqueo : alij verò cùm dete- stabilia maleficæ istius crimina , tum supplicia æquè diuinis ac humanis legibus instituta expendent , vniuersamque totius CHRISTIANI orbis consuetudinem iam olim in florentissimò hoc regno obseruatam, censuerunt damnari & viuam igne cremari oportere : quæ sententia lata & sine prouocatione pridie Calendas Maias effecta est, instante D. Claudio Dosæo Regis apud Ribemontæ

Ribemontium procuratore. Pronuntiata condemnatiōe, eadem confessa est se à diabolo in Magarum cœtus exportatam esse, postquàm certis pinguibus ab eo traditis delibuta esset, & tanta leuitate tam procul agitatam vt defessa planè & quasi cōfecta ex labore esset: in illis cœtibus permagnam hominum turbam vidisse, atrum hominem in excelsso positum, trigenarium fermè, quem vocabant Belzebub, adorantium, deinde verò inter se coeuntium: hoc factò Principem concionem apud ipsos habere vt fidem in ipsum habeant, se vlturum inimicos omneis ipsorum, & ipsos deniq; beaturum. Rogata annon daretur pecunia, respondit non dari: & opilionem quemdam imbricariumq; tectorem Genlisianum magicæ artis incusauit, confessaq; respuit à peccatis suis & veniam à Deo postulauit. Nobis aut̃ placuit librum hūc cōponere, quē Dæmonomaniā Magorum inscripsimus à furore manico quo diabolos miseri prosequuntur, vt omneis qui ipsum viderint commonefaciat, & quasi digito spectandum ante oculos monstret nulla esse crimina quorum tam horrenda sit constitutio, quæ tam graues pœnas mereantur, aut quæ ad hęc proximè videātur accedere: præterea vt iis respondeam qui modis omnibus in illud incūbunt vt libris palàm tueantur magos, adeò vt Satanas eos inspirasse promulgandis tam bellis libris & in suam nassam videatur perduxisse. Talis fuit Petrus de Apono medicus, qui persuadere volebat nullos esse spiritus, cū tñ postea fuerit comprobatū eum fuisse Magorū omniū quos habebat Italia facilè principem. Sed ne cui mirum videatur quod dico, homines existere à Satana subornatos qui scribant, propalent, doceantq; id omne quod de Magis prædicatur fabulosum esse, memorabile exemplum asseram, quod Petrus Mamorius in libello de Lamiis, de M. Guilhelmo Linensi Doctore Theologiæ annotauit accusato Magicarum artium condemnatoque duodecimo die Decembris 1453. Hic ergo cū respiscencia tandem afficeretur, confessus est se per noctem cum Magis aliis persæpe deportatum esse vt diabolum adoraret modò humana specie, modò hircina conspicuum, & religioni toti renuntiasse. Quinetiam penes ipsum instrumentum obligationis contractæ cum Satana fuit deprehensum, quo sponisiones reciproç cōtinebantur: inter alias autem hæc, Doctorem obligatum esse vt publicè concionetur quicquid de Magis prædiceretur fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus

P R Æ F A T I O.

istis haberi oportere: atque his concionibus augebatur mirū in modum Magorum numerus & se confirmabat, dum ab illis persequendis cessarent Iudices. Hinc certè apparet Satana ex omnibus ordinibus & conditione qualibet suos esse fideles administratos: quemadmodum Cardinalis Beno, Platinaque scripserunt complures esse Papas, Cæsares, & alios Principes viros, qui se à Magis inescari passi sunt, tandemque miserimè à Satana deturbati: & Toleti quoque (vbi Magorum schola habebatur olim) nunquam existimasset quisquam eos homines eiusdem criminis affines esse, qui effusè ridebant siquādo quæstio de Magis haberetur, totius coronæ risum suis vrbani dictis salibusq; commouebant, constanter affirmabant fabulas esse, *à s'élvata*, itaq; frangebāt & mitigabant ludicum animos vt Magi omnes euaderent: prout nuper Alciarius fecit, Inquisitoris offensus factō, quod in Pedemōtana regiōe Magos amplius centum comburi curauisset. Queritur Bartholomæus Fayus quæstionum Curialium Præfēs in suis operibus, quod cōiuen res multi Iudices non fuerint ausi Magos igni addicere, vt Parlamentum omnibus seculis & aliæ gentes quælibet fastiditū, id causam maximis calamitatib. quas Deus immisit attulisse. D. verò Auéronius Consil. in Parlam. Piçtonū præfēs deinde factus (cui in Piçtonicis honorib. successit Saluettus) Magos 4. viuos Piçtauij cremari iussit anno 1564. neglecta ipsorū prouocatione, affirmans indignè factum quod aliquot Magi antè ad prouocationem ipsorum fuissent absoluti, qui ex eo tempore totam regionem contaminauerint, populūmq; seditionib. mouendis excitatum inflammauerint: Etsi multa homicidia carminibus suis sortibusque commissa fatebantur, ideoque iudicatū in ipsis (vt lege dānatis) iubebar fieri nihil obstante appellatione, quia plus est, ait lex, occidere veneno quàm gladio. Ac Magorum quidem impunitas quæ fuit illis temporibus, admirabile ipsis in regno hoc attulit incrementum, quod omni ex parte confluxerunt, Italiaque maximè: inter quos Neapolitanus quidam existit Conservator dictus, Magorum princeps, & rebus gestis plus satis celebratus. Ex eo verò tempore ita perrexerunt, vt Cenomannus ille Magus Triscalanus, cū iudicio capitali in ipsum lato veniam hac lege impetrasset si indicaret conscios, dixit in hoc regno supra centum millia Magorum esse, idque fortasse falsò, vt impietatem suam tanta comitatus frequentia eleuaret. Quocunque modo res habet,

l. 1. malific. C.

PRÆFATIO.

beat, non mediocrem numerum indicauit: sed huic rei tam bene prouisum est ut plerique omnes euaserint, licet confiteantur execranda scelera quibus cœlum ipsum inficitur, & quibus exacerbat Deus summisit terribiles persequutiones, prout Lege comminatus fuerat se eos populos exterminaturum qui Magis vitam permitterent. Quamobrem Augustinus in libris de ciuitate Dei testatur omnes sectas, quæcunque tandem fuerint, supplicia in Magos decreuisse. Epicureos solum excipio, quos Plutarchus in libro de Oraculorum defectu, & Origenes contra Celsum Epicureum scribens resellerunt, eosque sequuti Academici, Iamblichus, Porphyrius, Proclus familię Epicureorum fundamenta euerterunt. Et si iam satis Aristoteles Metaphysicis suis principiis ea conuellerat necessaria, concludens argumentatione totidem cœlos esse quos sunt intelligentiæ mouendis cœlis, aut intelligentes spiritus: has autem intelligentias à corporibus separatas esse: Angelosque ita moueri in cœlesti motu, ut anima hominis in humano motu. Ex quibus verbis demonstratur planè quæstionem de Angelis dæmonibusque Physicè tractari non posse, eosque non mediocriter falli qui negant posse id nunquam fieri quòd est natura ἀλυστατον. Nam tactus, motus, & locus (si Physicè egeris) corpori solum conueniunt, idque in corpore: verumtamen ex rei veritate (quæ sibi semper & vbique constat) de tactu quoque, motu, & loco fatendum est eos spiritibus æquè ac corporibus conuenire: quod Aristoteles de Angelis aut intelligentiis cœlos mouentibus in Metaphysicis demonstrauit. Quamquā Plutarch. & Apuleius testes sunt Aristotelem scripsisse quod nusquam in libris qui ad manus nostras peruenerunt offenderis (amplius enim dimidia parte desyderatur de scriptis illius) mirari Pythagoricos siqui homo inter mortales existeret qui nunquam Dæmonem cognouerit. Idemque Aristoteles Thasium quemdam à se visum narrat, cui indefinenter spiritus specie humana adhærebat, quam nemo alius quàm ipse cernebat: hoc autem Magorum omnium commune est. Et nuper etiam Franciscus Picus Mirandulanus Princeps à se visos fuisse scribit Magos Sacerdotes duos, quibus duo Hyphialtæ muliebri specie comites aderāt, eosque amplius quadraginta annis ad muliebrem consortiū succubis illis abusus esse: prout antè confessi sunt quàm traderentur igni, & nos suo loco ostē

Leuit. 20.

Arist. lib. 4. & 6.
φυσικὸς ἀπόρατος.
Metaphys. lib. 8.
Plutarch. lib. de
Dæmon. Socratis.

Arist. lib. de Deo
Socr.

libro τῶν πλάτωνος
συνημινοσμάτων.

demus. Ibidem quoq; scribit Aristoteles Aeolidum insularum
 vnam admirabilibus tympanorū cymbalorumq; sonis & ca-
 chinnationibus personare nemine comparente: quod etiam
 non rarò in locis compluribus ad Septentrionē fieri narrauit
 Olaus, & in Atlante monte Plinius Solinusq; testantur. Hi au-
 tem sunt Magorum cœtus & saltationes cum spiritibus impu-
 ris ordinariæ, vt quæstionibus innumeris fuit confirmatum.
 Eodem libro ait Aristoteles Tenæ in Thessalia fuisse Sagam
 quæ conceptis verbis circulisq; ductis basiliscum incanta-
 bat: quæ efficacia non à natura est, vt suo loco demonstrabi-
 mus, sed à vi & facultate spirituum: qui spiritus (Aquinas in-
 quit) non possent facere actiones insolentes illas quæ cernun-
 tur oculis, nisi in loco essent vbi suas actiones exhibent. Absur-
 dum enim profectò fuerit, si Angelis mouentibus cœlos à qui-
 bus separati sunt tactum locum motumq; tribueris, quod Peri-
 patetici omnes, Academici, & Stoicum Hebræis & Arabibus
 statuerunt: spiritibus verò per elementa fuis easdem proprie-
 tates ademeris. Hæc autem eò pertinent vt non ij solùm in-
 formetur qui credunt vnum esse Deum, & plures intelligen-
 tias (quæ duo ab Aristotele demonstrata vniuersa Scriptura
 sacra confirmauit) sed vt aliorum quoque barda & torpen-
 tia ingenia reuincantur. Etsi non est propterea singularum
 actionum quas Dæmonum intellectus parit reddenda ratio,
 quod nemo homo præstare potest: nam quisquis rationem
 omnium rerum explicare posset, is Deo qui nouit omnia, fo-
 ret persimilis. ~~Quemadmodum autem Deus ita vt est à ne-~~
~~mine cognosci aut comprehendi potest, nisi idem qui sic co-~~
~~gnoscit & comprehendit sit Deus: quia non potest is qui es-~~
~~sentia, potestate, amplitudine, æternitate, sapientia, & boni-~~
~~tate infinitus est ab alio comprehendi quam qui fuerit infi-~~
~~nitus, infinitum autem nihil est nisi vnus Deus: ita etiam con-~~
~~fiteamur necesse est Deum solum posse rationes rerum om-~~
~~nium exponere. Infinitate enim scientiæ opus est, quæ ne-~~
~~que in hominibus, neque in angelis, neque in re vlla creata~~
~~potest subsistere. Ideoque Aristoteles Methaphysicorum pri-~~
~~mo de spiritibus agens intelligentibus fatetur eam esse hu-~~
~~manæ mentis imbecillitatem vt cognoscere nequeat verita-~~
~~tem, eoq; pacto καθύλην cernit ignorantiam omnium, nec vi-~~
~~der αὐτῶν suam, cum eodem libro dicat vbi non est ratio ibi~~
 non esse inuestigandam rationem, Hæc illius verba, quæ Pli-
 aius

lib. 6. Physic. & 8.
 Metaphysic.

PRÆFATIO.¹

nus libro 37. naturalis historiæ capite quarto imitatur dicens, Non vili in pariteratio, sed voluntas naturæ querenda, *lib. 4. 6. 7. Metaphysic.*

~~Indignum verò sermonem philosopho, eorum quæ videntur~~

causas si ignorabuntur negari potius quàm ignorationem humanam profiteri. Arqui laus nunquam maior Dei tribuitur

quàm si propriam ignorationem fateamur: contrà verò iniuriam Deo facimus nisi tenuitatem ingenij nostri agnoscimus.

Quamobrem post omnes sermones à Iobo & amicis ultro citroque habitos, factaque Dei in disceptionem reuocata, cùm

veritatem sibi videretur attigisse, Deus visione apparens effari cœpit in hanc sententiam, Quis ille ignarus homo est qui

sermonibus suis inanibus obscurat opera excelsi? tum de cœlorum altitudine agens, magnitudine, & motu admirabili, de

vi astrorum, de cœli in terram legibus, de terra aquis innitente, de aquis in medio mundo pendentibus, aliisque miraculis

quæ ante omnium oculos versantur scientiam humanam docet ignorantia abundare. Multi scientiæ primas tribuunt Ari-

stoteli, quem certè multa nouisse constat, sed ne millesimam quidem partem rerum naturalium tenuisse. Etenim Hebræi

omnes philosophi & Academici ostenderunt eum nihil vidisse *de cœlis ventis,* & naturalium quoque pulcherrimas non paucas

ignorasse. Verbi gratia, ne cœlorum quidem cognouit numerum in Scriptura decem auleis tabernaculi (quo figurabatur

mundus) adumbratum, & his verbis expressum, cœli sunt opera digitorum tuorum: vt tam deni cœli q̃ digiti intelligerent (ali-

bi. n. Scriptura semper opera manuum Dei nominauit) q̃ omnes Philosophi & Mathematici nesciuerunt donec à Ioan. Realmótano

fuit demonstratū. Imò ne Planetarū quidem ordinem didicit Aristoteles, aut vnicum astrorum motum, qui Venerem Mercu-

riumque supra Solem collocauit, contra quàm à Ptolemæo pòst fuit ostensum. Sed ne ad res altas semper contendamus,

aut ex Aristotele veritatem Dæmonum earumue rerum quæ naturam superant sciscitemur, bonam rerum naturalium par-

tem videmus ipsi fuisse incognitam, vt maris salfuginem, quā Mirandulanus Princeps (qui Phoenix sui temporis dicebatur)

solì Dei prouidentię tribuit. Origo tamen fontium quam statuit Aristoteles magis est absconsa, cùm dicit ex putrefacto in

terra specubus meatibusque aere progigni fontes: maximè enim & inexhaustæ seu origines fontes, & perennes riuus sunt,

~~ne totus aer corruptus qui in mundo est centum annorum~~

R. Maymoni lib. 2.

More nebocim.

*p a mo etiam ver u quarto
primu se pmo totus tra opm d hign toy
hny, in nam e st las quæ coru hny.*

PRÆFATIO.

66. *Levi's
primo versu
propheta.*

spatio eam aquam generaret quæ vel vnico die profunditur. Hebræi verò Philosophiæ in primis Solomo docuerunt vt ~~ve~~ nas humani corporis ab hepate, sic aquas orbis nostri à mari proficisci. Quin etiam sepe numero in natura rerum effecta cernuntur præter omnem rationem naturæ consequentia: vt à niue (quæ aqua glaciata est) terram calefieri sementemque contra iniuriam gelu conseruari, à pruina (vt est frigidissima) torreri segetes, & aduri tâquam in furno pampinos: quamobrem Festus pruinam à perurendo arbitratur dictam, neque scriptura sancta inter admirabilia Dei opera hanc quoque reticet Psalmo 147. Qui dat niuem, inquit, sicut lanam, & pruinam sicut cinerem spargit: quæ locum Buchananus sic interpretat.

*Ioan. Picus inpo-
sition.*

*Qui niuibz celsos operit ceu vellere montes,
Densus pruinæ cineris instar disticit. Et Beza,
Qui couure les monts & la plaine
De nege blanche comme laine,
Et qui vient la bruine esbandre
Tout aussi menu comme cendre.*

~~Hi~~ verò insigne illud miraculū nō attigerunt: bona autem pars lanarum nigra est, & pruinæ cum cineribus nulla interuenit similitudo. Quamobrem non incommodè hoc pacto verberis.

~~Qui niuibz campos resouet ceu veste iacentes,
Torret pruina, ardente vt foco, pampinos.~~

*lib. 1. sentent. q. 3.
lib. 1. de celo.
Plut. lib. πβ' & ιω
πρὸ τιμῶν ψυχῶν
vlas.
Gale. lib. de pla-
cit. Hippoc.
Plut. in Placitis
philos.
Plato in Timæo.
Philopon. lib. 14.
contra Proclum.
Lucret. & Plut. in
placit.*

De iride quoque Albertus Aristotelis errorem demonstrauit negantis de nocte cōspici: hoc enim planè falsum est, ac proinde rationem Aristotelis vt alienam à ratione atque veritate concidere: cum eodem argumento foret necessarium vt nubes omnes vnius coloris essent. Taceo mille naturæ miracula, quorum obscuræ sunt adhuc & ignotæ causæ: quæ Cardinalem Cusanum virum suis temporibus insignem, & ante hunc Cardinalem Bessarionem adduxerunt vt Aristotelis doctrinam velut variam, & ambiguam, & incertam perstringerent. Inter alios verò Cardinalis de Alliaco defendit rationibusque certis confirmauit nullam exstare in Aristotele demonstratio- nem necessariam præter eam quæ demonstrauit vnicum esse Deum & alias per paucas quas idem annotat. Æternitatis ve- rò mundi demonstratio, quam Philosophorum primus & so- lus Aristoteles tuebatur, plena est ignoratiæ: quod Plutarchus, Galenus, Stoici, & Academici docuerunt, & ipsi Epicurei lu- dificati sunt; Ex Hebræis quoque Rabbi Maymon, (qui ob præstan-

PRÆFATIO.

præstantiam doctrinæ aquila magna vocabatur) doctissimè ostendit Aristotelis demonstrationem *οὐ τοῖς ἀκρωτέροις* reponendam *Li. 2. more hanne-*
 esse, itemque Philoponus libris quatuordecim quos Græcè de *bocum.*
 eodem argumento scripsit contra Proclum Academicum plane dignos qui donentur sermone vernaculo: Aquinas denique *li. 2. dist. 1. q. 3.*
 demonstrationem illam accipi non posse argumentis alijs docuit, quæ in præsentia ut annotata alibi præteribimus. Quid *lib. de methodo historiarum. cap. 6.*
 verò, quòd ipse Aristoteles sicubi offendit locum unde se ipse nequiuit expedire, tam bellè agit Oedipodem ut nemo ipsius mentem diuinare possit? Demonstrant illud caput primum Physicæ & liber de anima, ubi Scorus inter argutos philosophos locum non postremum obtinens rationes contrarias Aristotelis & pugnantes inter se annotauit: & quibus alij corruptione animæ tentarūt eruere, ut Aristotelis ipsius tempore Dicaearchus, Atticus Epicureus, Aphrodisæus, Simon Portius & Pomponatius: alij verò Theophrastus, Themistius, Philoponus, Simplicius, Thomas, & ipsi quoque Arabes, & Mirandulanus princeps immortalitatem eius confirmarūt. Auerroes enim ex iisdem locis unitatem humani intellectus non dubitauit asserere. Quibus ex rebus statuimus eleganciam naturæ arcana ab Aristotele non fuisse visa: quod veteres quoque obseruauerūt post signū Aristotelis fingentes mulierem velatā facie cui nomen est Physis, id est, natura: atque hoc pacto innuerūt dignitatem naturæ fuisse rectam Aristoteli, & vellet solum externā quodāmodo fuisse ab eo visam. Atque hanc ob causam præcipit se in mare, ut Procopius, dedisse dicit, cum non potuisset inuestigare causam eueriprofluxu Hellesponti fretū mearet per diē remearetque septies. Quòd si præstantissimi naturæ thesauri nobis sunt abditæ, ecqui tandem eas res quæ supra naturā sunt & in intellectu posita pertingemus? Ideoque Heraclitus primus, Plutarcho teste, & post eum Theophrastus dixit res mundi pulcherrimas ab arrogancia hominū ignorari dum nihil statuūt credere nisi humana mens oratione illius perceperit: quo in genere admirabilia Spirituum impurorum Magorumque facta, quæ humani ingenij aciem & naturalem causas transcendunt, merito numeranda sunt. Verum quemadmodum stultus & excors, neque iniuria dicendus est is qui Cadmiā Magnetem negauerit impressione sui Boreā versus gnomonem obuertere, quia ignorat causam: aut qui fateri noluerit à torpedine retibus inclusa manū primū, dein brachia tū ipsum piscatorū corpore totū obtorpere, quia

PRÆFATIO.

quā nescit causam : ita etiam stulti dementesque habendi sunt qui vtrut admirabilia Magorum facta spirituumque videant, nihil omnino credendum putant, siue quia eorum causas mente non possunt comprehendere, siue quia sunt naturæ lege *αὐτομάτη*. Nam ipse Aristot. raptus admiratione multarum rerum ignotis causis oboriētium, ait quisquis id quod videt in dubium reuocauerit hunc nihil melius quàm cæteri faciant allaturū. Videmus autem Orpheum, qui antecessit Christum quasi mille ducentis annis, deinde Homerum autores è Gentibus antiquissimos artes magicas, necromanticas, & carmina quæ hodie in vsu sunt literarum monumētis tradidisse. Videmus in lege Dei quæ amplius ducentis annis antè promulgata est quàm Orpheus viueret, Pharaonis Magos opera Dei effinxisse: Euocatos spiritus à Saga illa Saulis & sermonē cum eis habitū legimus: Exstant interdista Legis à Deo data, ne qui diuinos, magos, pythonas consulat: vbi recēsentur omnia magiæ diuinationumq; genera, propter quæ Amorrhæos & Chananæos à se fuisse exterminatos è terra declarat Deus, & propter quæ Iehu Reginam Iesabelam præcipitem ex arce datam canibus exposuit deuorandam. Supplicia quoque in Magos lege xij. tabularum instituta exstant, quas tabulas Legati Romanorum de Græcis legibus deprompserant: quin acerbissima omnium quæ legantur in constitutionibus Cæsarum aduersus Magos decerni legimus, vbi hostes naturæ, inimici humani generis, & malefici propter grauissima ipsorū crimina appellantur: quibus adde horrendas imprecationes expressas legibus, quales imprecationes nusquā in legibus, nisi cōtra Magos inueneris, Quos feralis pestis, ait Lex, absumat. Exstant Græcæ, Latinæ, priscæ, nouæ, omnium regionū populorumq; historiæ, in quib. describuntur res gestæ à Magis, effectaque eadem varijs in locis, excessus animi, & Magorū corpora cum animis in longinquas terras à spiritibus impuris deportata pauloque momento eodem à spiritibus iisdem reportata: quod Magæ omnes fatentur vno ore, vt Germani, Italorum, Gallorum, aliorumq; populorū testantur libri. Nouimus quid scriptū reliquerint Plutarchus de Aristæo Proconesio & Cleomede Aftypalæo, Herodotus de atheo quodam philosopho, Plinius de Hermotimo Clazomenio, Philostratus de Apollonio Tyanæo, & Romanæ omnes historiæ de Romulo, qui ante oculos totius exercitus in aera sublatu est: quod item Mar-

in Ethic. Nicom.

Exo. 6. & 7.

1. Sam. 28.

Leuit. 20. & 21.

Deut. 18.

Ierem. 17. 19. et 50.

Nabum 3.

2. Reg. 9 & 20.

Paral. 33.

Esai 34. 8. & 47.

Num. 23.

2. Reg. 23.

1. de malefic. C.

l. 3. de malefic. C.

l. neminem, de malefic. C.

l. 6.

Plutarch. in Romulo.

l. 2. Floriacis.

PRÆFATIO.

tisconenſi cuidam Comiti in Chronicis noſtris legimus acci-
diſſe. Præterea ex varijs quæſtionibus habitis & illud comper-
tum eſt multos cùm imitati fuſſent Magos momento ad cen-
teſimum aut ducenteſimum milliare à domo ſua abſuiſſe, aſpe-
ctis Magorum conuētibus Dei opem & auxilium imploraſſe,
conuentū nefariorum ſpirituum Magorumq; ſtatim euaniuiſ-
ſe, illos qui ſoli relicti erant magnis itineribus domum reuer-
tiſſe. Deniq; ad manum, ante oculos ſunt quæſtiones de Magis
in Germania, Gall. Italia, Hiſpaniaq; habitæ & ſcriptis conſi-
gnatæ: nec dies ullus præterit quin teſtimonia innumera & re-
petitiones eorum, collationes, couiſiones & confeſſiones
exſcriptas videamus, in quibus ad mortem uſque perſtiterunt
damnati, quorum pars maxima aut imperitiſſimorum homi-
num aut verularum fuit, qui neque Plutarchum, Herodotum,
Philoſtratum, aliorum uel populorum leges nouerant, neque
cum Germaniæ aut Italiæ Magis communicauerant, ut iſtis tā
bellè inter ſe de rebus ſingulis conueniret. Neſciebant Augu-
ſtinum libro 15. de ciuitate Dei dicere non eſſe dubitandum, &
impudentiæ videri ſiquis negauerit Dæmonas & impuros ſpi-
ritus coire cum hominibus, quos ideo Græci Ephialtas & Hy-
phialtas Latini incubos, ſuccubos, & Syluanos, Galli Duſios
(ait Auguſtinus) nuncupant hos virili ſpecie, illos muliebri.
Ac de hoc quidem congreſſu conſtans eſt Sagarum omniū cō-
feſſio eum non dormiendo ſed vigilando fieri: quo argumen-
to oſtenditur non eſſe illam Medicorum *ſigla* aut nocturnam
ſuppreſſionem, quam agnoſcunt illi dormientibus ſolū acci-
dere: tum etiam hoc altero quòd non poſſet res eadem Suc-
cubis atq; incubis accidere. Nec minus dignum admiratione
eſt, quod omnium quoq; Magarum communis docet conſen-
ſio, malignos ſpiritus cùm ſe forma humana exhibent, pluri-
mū atros eſſe aut proceriores alijs, aut exiliores, ut nanos:
quod Georgius Agricola non mediocri eruditione vir ſcriptis
demonſtrauit. Noſtri autem Magi non viderant illud quod Va-
lerius Maximus libro j. de Caſſio Parmenſi tradit, procerum
hominem & atrum valde ei ſe obruliſſe, qui rogatus ſe
iuvæ eſſe reſponderit: neq; ſimiliter Magæ hiſtorias Plinij iu-
nioris in epiſtolis, Plutarchi, Flori, Appiani, & Taciti legerant
de Curtio Ruſſo Africæ Procōſule, de Dione & Bruto, quibus
vigilantibus viſiones eadem oblatæ ſunt: aut hiſtoriam illam
memorabilem Athenodori philoſophi, cui vigilantanti conſimile

*Sprægerus in Mal-
leo.*

Paulus Griſſadus.

*Lib. de Spiritibus
ſubterraneis.*

*Plinius ſecund. in
epiſt.*

P R Æ F A T I O.

*In Caligula in vi-
ta Cimonis.*

visum obuenit maligni spiritus humana specie, procera, ni-
gra, catenis vinctâ, qui in ædibus propter allaras à maligno spi-
ritu molestias. iamdiu desertis indicauit locum vbi prostrata
erant cæsorū quinque corpora: aut quod apud Suetonium
post cædem Caligulæ, quod apud Plutarchum post cædē Da-
monis & Remi legimus accidisse, post quorum cædem horren-
tia & inhospita loca effecta sunt per eos spiritus quos Latini à
Remo Remures, & mutatione vnius liquidæ Lemures appel-
labant. Initio autem diximus Ioannam Haruilleriam confes-
sam esse humana semper specie, procera, & atra diabolum à se
conspēctum. Historiam hīc placet apponere, quæ anno 1578.
quarto Nonas Februarias gesta est. Catharina Darea agrico-
læ cuiusdam vxor Coparis in Suefſionensi agro habitantis, ab
Hunaurio Copararum Præfecto interrogata cur puellis duab.
quarum altera ipsius, altera vicinæ filia erat, caput abscidisset,
respondit à se diabolū humana specie visum altum atrumq;
valde, qui oblata viri falcula ad hoc facinus ipsam incitauerit.
Hæc iudicio Compendiis lato morte affecta est. Denique per-
petuam historiarum quæ apud varios populos variis seculis
acciderunt conuenientiam & similitudinem cum rebus Ma-
garum gestis & confessionsibus earum suo loco demonstrabi-
mus. Non est igitur, non est pertinaciter cum veritate pu-
gnandum, si res effecta quorum obscura causa est videntur a-
pertissimè. Nām vbi humana mens causam rei, id est, *τὸ αἰτιον*
nequit pertingere, tum certè iudicium oportet inhiberi, & in
eo quod sit, id est, *ὁ κατὰ τὸν ἔργον* consistere. Itaque maximus ille
Plato & agnomine diuinus appellatus, de Sagarum actioni-
bus (quas studiosè perquisiuerat & diligenter expenderat)
loquens vndecimo libro de legibus rem affirmat difficilem es-
se cognitu, & quam si noueris difficilius alteri persuaseris:
Rident plerique, inquit, si quando cereis sigillis vti dicun-
tur Magi ad sepulchra & compita, sub ianuas apponendis,
aut carminibus, incantamentis, atque ligaturis res admirabi-
les efficere. Ac Magæ quidem nostræ Græciam non viderunt,
Platonem non legerunt, vt imagines cereas facerent, per
quas adiectis suis coniurationibus ope Satanæ homines oc-
cidant, quod infinitis iudiciis (vt dicturi sumus) fuit confir-
matum, inprimis verò Magarum Alenconiarum quæ inimi-
corum suorum quærebant necem. Itaque Enguerrandi Ma-
rignij iudicium maximè constitutum est de coniuratis imagi-
nibus

Lib. 12. de legib.

P R Æ F A T I O.

nibus cereis quibus accusabatur Regis exitium procurasse: & nuper etiâ Magus Sacerdos Anglus Curio vici Istin-tonij (qui vicus Londino abest fermè quingétos passus) deprehensus est cum tribus cereis imaginibus (vt vocant) coniuratis, quibus Reginam Angliæ & duos alios Reginæ proximos è medio tolleret: sed dum hæc quæstio ad nos ex Anglia perferretur, amplius erat de ea cognoscendum. Quamuis autem istarum rerum causam Plato ignorauerit, eas tamen pro certis & indubitatis habuit, & in legibus suæ Reipublicæ poenas capitales constituit in Magos qui istis artibus homines pecoraue sustulissent, quod homicidium ab alijs quæ sine Magia committuntur optimè distinxit: pariterque Hebræus Philo in libro *απὸ τῆ ἀποστολικῆς καὶ ἀληθείας*. Imperiti homines fieri non posse iudicant: Athei & quicunque fouent ~~scientiæ nolunt id quod vident confiteri, quia ignorant causam, ne quid nescire videantur~~: Magi ludificantur duabus causis, tum vt seipso eximant suspitione istius maleficij, tum vt hoc pacto regnum Satanæ stabiliant: stulti & curiosi facere volunt periculum (quemadmodum Comi in Italia nuper, teste Syluestri Prieræ, cum officialis & Inquisitor fidei turbam Magarum in vinculis detinentes non possent fidem habere admirabilitati rerum quas illæ narrabant, ipsis placuit experiri & se vni Magæ ducendos permittere: itaque abducti cum seorsim in locum aliquem starent, res quidem abominandas prospectarunt, fidem dari diabolo, saltari, coiri, sed tandem diabolus qui eos à se non videri sinxerat tam strenuè verberauit eos vt post dies quindecim morerentur) alij fenuntiarunt Deo, sequæ periculi faciendi gratia Satanæ deuouerunt, sed illis perinde euenit ac illis bestiis quæ speluncam leonis ingressæ non reuertebantur? Quicunque verò ducuntur reuerentia Dei, cognitis Magorum historijs, miraculis Dei quæ in toto orbe sunt exploratis, lætæque diligenter lege & sacra scriptura, eò adduci non possunt vt res istas in dubium vocent quæ humanæ menti videntur incredibiles: sed ita statuunt si res naturales plurimæ sunt incredibiles, nonnullæ *ἀκατάληπτοι*, multo magis potentiam actionesque spirituum intelligentium caprū animi nostri excedere. Videmus autem res multas quæ à natura sunt admirabiles frequenter & de more fieri, puta terræ & mare à mercatorib. nostris circumdari, pedibus sursum uersis de-

P R Æ F A T I O.

curri equis pegaseis (quod Lactantius & Augustinus riserunt negantes esse Antipodas, rem tam cerram & ita clarè demonstratam ut est lux meridiana Solis) & similia. Et ij quoque ipsi qui fieri non posse contendunt ut impius ille Spiritus exportet hominem ad centum aut ducenta milliaria, non animaduertunt cœlorum cœlestiumque corporum (ut sint maxima) cōuersationem fieri horis viginti quatuor, id est, si milliariis millenos passus tribueris, tam breui spatio 245791440. milliaria decurrere. Quod si dixerint quotidie videri ista, & sensibus standum esse, fateantur ergo pariter credi actiones spirituum quæ præter ordinem naturæ sunt oportere, si ne ipsius quidem naturæ miracula quæ in oculis quotidie versantur possumus comprehendere, maximè cum inter Philosophos non satis conueniat in quo *πρωτότυπον τῆς ἀληθείας* veritatis index sit positum. Nam Dogmatici regulam diiudicandi verum à falso in quinque sensibus constituunt ad rationem singula perfectioribus: Plato & Democritus repudiant sensus, & solam iudicem veritatis ponunt intelligentiā: Theophrastus sensibus & rationi intermedium fecit communem sensum, quem *τὸ κοινὸν* nominabat: animaduertentes autem Sceptici nihil ad rationalem animam peruenire quin illud autē sensus perciperent, & nos à nostris sensibus decipi, nihil sciri posse contenderunt. Aiebant enim si Aristoteleum illud axioma ex Platone verum est, animam intelligentem similem esse tabellæ albæ imponendis figuris accommodæ, & nihil ineffe animæ quod non fuerit prius in sensibus, fieri non posse ut sciamus quicquam. Sensum enim omnium potentissimum & argutissimum esse visum, oculos autem falsos testes esse, qui (ut bonus Heraclitus inquit) Solem centies sexagies sexies ampliozem terra sic nobis exhibent ut si vnus duūmve pedum esset, qui in aqua res longè maiores quàm sint, & baculos tortos qui recti sunt videntur aspicere: Cæteros verò sensus planè in iuuenibus senibusque, ut vegeti sint, variare: huic enim calidū videri quod illi frigidum, & (quod omnes vident) eundem hominem vario tempore de iisdem rebus cum admoventur sensui variè iudicare. Primus hanc viam aperuit Socrates, se dicens hoc vnū scire quod nihil sciret: cuius secta deinde aucta est per Arcesilā principem Academiæ, quem Aristo, Pyrrhus, Herillus sequuti sunt, & Cardinalis Cusanus memoria nostra in libris quos fecit de docta ignorantia. Quemadmodum autem primi illi se honoris

Ptolemaeus in Almagest. lib. 5.

PRÆFATIO.

honoris causa Dogmaticos, id est, Doctores, sic etiam postre-
mi Scepticos siue Ephecti cos tanquam dubitatores se se nun-
cupabant. Et si hos tamen pudebat cōfiteri se nihil scire, quod
fatebatur Socrates: fatendo enim se optimē scire quodd nihil
scirent, nos posse aliquid scire pariter fatebantur. Itaque ro-
ganti scirent ne calidum esse ignem aut clarū Solem responde-
bant cogitari de hac re oportere, vt Socrates respondebat se
vtrum homo bestiāne esset ignorare: & Polyænus Mathema-
ticorum sua ætate princeps auditis super hoc argumento Epi-
curi sophismatis Geometriam totam falsam esse confessus est:
cū tamen hæc pro verissima omniū habeatur & minimē sen-
sibus innitente, quos Aristot. fundamenta esse statuit scien-
tiarum omnium, & quibus ita standum esse dicit vt ex colle-
ctis rebus singularibus catholica axiomata componantur ad
consequendas scientias & eam quæ inuestigatur veritatem.
Quodd si sensibus solū stari oporteret, falsa esset regula Ari-
stotelis (omnes enim homines etiā Lyncei agnoscent amplio-
rē esse Solem, & res in aquamersas breuiores quā videntur,
neque baculum in aqua fractum, vt omnibus videtur, esse) fal-
sa item Platonis & Democriti sententia indicium veritatis in-
telligentiæ soli vindicantium: neque enim cæcus de coloribus
potest, neque surdus de concētib. iudicare. Amplectenda i-
gitur nobis est opinio Theophrasti inter sensus & intelligenti-
am velut interpretem adhibentis communem sensum, & ad
rationem tanquam ad Lydiū lapidē quicquid videmus,
audimus, gustamus, & odoramur perferendum. Quoniam ve-
rō plurimę res existant quarum excelsa constitutiō a nobis æ-
grē comprehendi potest & a paucissimis quī ad eas percipien-
das fuerint idonei, hic verō perito cuique in scientia ipsius o-
porteret haberi fidem. Itaque etiam si omnibus certissimum vi-
deretur Solem & Lunam æquales esse, prout in speciem vidē-
tur cū vnus in occasu, alter in ortu situs est, peritis tamen hu-
ius scientiæ fides habebitur, qui Solem demonstrant centies
sexagies sexies terra maiorem esse & ampliū octauis tribus,
eundemq; maiorē Luna sexies millies quingēties quadragies
quinquies, prætereaq; octauis septē: qua ratione Iurecōs. in
rebus medicis accipiunt Medicorū placita, neq; secus definiē-
dum putant. At non sunt profectō Magorū arcana tam recta,
quā a trib. annorum millib. per totum orbem terrarum inno-
tuerint. Primū lex Dei *αὐτοῦ* ea declarauit expressitq; mi-

*in Analytic poster.
li. 4. 6. 7. Metaphy.*

*l. 7. de stat. hom. ff.
l. 2. de sum. & leg.
ff. Auth. de rest. po-
dercom. & ea quæ
parit xi. mensē. l.
Aediles aiunt, de
edil. edi. ff. l. 2. de
ventre inst. ff.
Leuit. 20.*

P R Æ F A T I O.

lib. 23. de ciu. Dei.

nuratum, qua perditionem interminantur populis qui Magos non castigauerint. Hic ergo sistendus gradus est, non de ijs quæ nescimus cum Deo contendendum. Deinde Græci, Romani, aliique populi antequàm de lege Dei audiuiſſent quicquam, Magos conſimiliter & facta eorum abominati ſunt, eosque ſupplicio ultimo (vt ſuo loco dicemus) aſſecerunt. Denique, ait Auguſtinus, quotquot in mundo fuerunt ſectæ, pœnas in Magos decreuerunt. Quòd ſi ad conſequendam veritatem periti requiruntur, an peritiores iſſis Magis inueniri poſſunt? qui inde à ter mille annis aſtiones ſuas, ſacrificia, ſalrationes, nocturnas exportationes, homicidia, carmina, ligaturas & artes magicas indicarunt, confeſſi ſunt, ad mortem uſque confirmarunt. Prætereà quotquot in Italia, Germania, & Gallia cremati ſunt, eorum concors eſt ubique confeſſio omnium teſtimonijs. Si igitur legis Dei communis conſenſio, humanarum legum, populorum omnium, iudiciorum, conuictionum, confeſſionum, repetitionum, collationum, executionum, ſi communis ſapientum conuenientia non eſt ſatis quæ amplior, obſecro, probatio deſyderabitur? Demonſtraturus Ariſtoteles ignem eſſe calidum, ita eſt, inquit: Nam ſic Indi, Galli, Scythæ, & Mauri agnoſcunt. Argumentis quæ in contrariam ſententiam adducuntur ſperamus nos ita reſponſuros, poſtea vt ſinguli acquieſcant: intereà verò ſapientes iſtos dubitandi autores omittimus quibus incertum eſt ſi ne Sol clarus, glacies frigida, calidus ignis, & qui rogantib. teneantne ſuum iſſorum nomen reſpondent cogitari de eo oportere. Cere impietatis ferè eiſdem eſt reuocare in dubium poſſint ne Magi eſſe, & ſi ne Deus dubitare: nam qui vnum, idem etiam alterum confirmauit Lege. Omnium autem errorum cumulus ex eo proceſſit, quòd multi qui facultates Spirituũ & Magorum facta pernegabant, putauerunt Phyſicè de rebus metaphyſicis quæ ſupra naturam ſunt diſputandum eſſe. Hoc verò planè abſurdum eſt. Nam ſcientiæ cuilibet ſua principia & velut fundamenta ſunt, alia ab alijs diuerſiſſima. Statuit Phyſicus atomos eſſe corpora quæ nequeas diuidere, hoc erroribus grauiffimis deputat Mathematicus, docens & demonſtrans quodcunque minimum corpus in orbe terrarum exiſtiterit id poſſe in infinita corpora diuidi: demonſtrat Phyſicus nihil infinitum eſſe, Metaphyſicus primam cauſam ſtatuit infinitam: Phyſicus præteritum ac futurum tempus numero motuum diſterminat,

2. Phyſic.

PRÆFATIO.

sterminat, Metaphysicus æternitatem spectat carentem numero tempore & motu: Physicus demonstrat in nulla mundi parte exstare quicquam quod non sit corpus, non posse motum nisi corporib. accidere, sola se corpora inter se cōtingere, Metaphysicus Spiritus & Angelos esse mouēteis cēlos & cēlorū motu sentienteis motū *κατὰ συνθέσιν*, vt confiteē Aristot. proinde illos Spiritus vbiq; eodē tēpore minimē subsistere, sed ibi necessariō esse vbi apparet ipsorū actio: Physicus demonstrat naturālē formā nō esse ante subiectū aut extra materiā, & corruptiōe omnino interdere: hæc. n. Aristoteles vniuersē de omnibus naturalib. formis enūciat, Metaphysicus verō formas suas separatas permanere sine corruptiōe & mutatione vlla: eodq; amplius idē autor & Metaphysicis ait formā hoīs, id est, intellectū extrinsecus aduenire (*ἐξ ἑαυτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν* ait) & permanere post corruptionē corporis. Præterea Physici omnes principiū istud retinēt cōstantiā. nō inesse formas duas in vno subiecto, depelli semper alterā ab altera, neq; vnquā ab vno corpore in alterū cōmigrare: Dæmonas aut cōtrā malignosq; spir. quos Peripatetici formas separatas nuncupāt, euidentissimū est se insinuare in hominū pecorumq; corpora, in corporib. effari, siue os hoīs clausum siue lingua ad laryngas vsq; proiecta habeat, idq; varijs linguis & ipsi dæmoniaco incognitis, & (quod amplius est) modō ventre modō pudēdis eloqui, quamobrē eos veteres & *ἰγλαρομύδης, ἰγλαρομαύτης & δῆρυλλίας* appellabāt. Si cū Academicis placebit statuere dæmonibus sua esse corpora, tum admirabilius sane futurum est & magis à principijs naturæ alienum, quæ corpus vnum in alterum penetrare negant: cum illud tamen fuerit ab omni antiquitate visum & in compluribus hominibus quos dæmones infestant sæpe videatur. Ideoque ait Aristoteles non placuisse priscis vt Physica disputatio commisceretur scientiæ Metaphysicæ, sed Mathematicas disciplinas interposuisse, vt eo pacto indicarent non esse ex rationibus Physicis de Magis & de actionibus quibus cum Dæmonibus spiritibusque malignis communicant faciendum iudicium. Nostrium autem hoc argumentum (quod alioqui ex se difficile arque obscurum est) vt fiat euidentius, totum opus in quatuor partes diuisimus. Primo libro de natura spirituum agimus, de eorum cum hominibus confociatione, de modis tum diuinis tū etiam humanis ad res occultas cognoscendas. Secundo Magorū artes & modos illicitos quàm breuissi-

lib. 4. & 6. φισμῶν ἀγγέλων.

lib. 8. & κατὰ τὰ φυσικά.

lib. 2. de generat. animal.

P R Æ F A T I O.

breuissimè fieri potuit attigimus, idque tam sobriè vt nemo vllam ex eo occasionem abutendi inuenturus sit, atque in hūc finem vt singulis pedicæ retiaque monstrarentur à quibus cauendum est, & ijs iudicibus leuamen afferretur quibus non vacat ista excutere, quamuis ad iudicia bene ferenda desyderent informari. ~~Terrio modos licitos & illicitos exponimus ante-~~uertendis aut amoliendis fortibus occupatos. ~~Quarto~~ agimus de forma quæstionis habendæ & constituendi iudicii aduersus Magos, & de probationibus necessarijs vt poenæ legibus in eos sancitæ decernantur. Adieci denique Ioannis Vvleri confutationem, & solutionem argumentorum quæ in hanc causam afferri possent, sermones meos regulis conformans & axiomatis priscorum Theologorum atque determinationi quam facultas Theologiæ fecit Parisiis xix.

Septembris M.CCC. XCVIII. Qua-
propt̃ nos illam disertis
verbis hic apponi
curauimus.

DETER-

DETERMINATIO PARI-
SIIS FACTA PER ALMAM FACUL-
tatem Theologicam. An. Domini M. CCCXCVIII.
super quibusdam superstitionibus no-
uiter exortis.

P R Æ F A T I O.

VNIVERSIS orthodoxæ fidei zelatorib. Cancellarius
ecclesiæ Parisiensis & facultas Theologiæ in alma V-
niuersitate Parisien. matre nostra cum integro diuini
cultus honore spem habere in domino: ac in Vanita-
tes & insanias falsas non respicere. Ex antiquis late-
bris emergens nouiter errorum sæda colluuiò recogitare commonuit:
quòd plerumque Veritas catholicam apud studiosos in sacris literis a-
pertissima est: quæ ceteros latet, nimirum cum hoc proprium habeat
omnis ars manifestam esse exercitatis in ea, sic vt ex eis consurgat illa
maxima, cuiuslibet in sua arte perito credendum est. Hinc est orationũ
illud quod Hieronymus ad Paulinum scribens assumit, Quod medi-
corum est, promittunt medici: tractent fabrilia fabri. Accedit ad hæc
in sacris literis aliud speciale quod nec experientia & sensu constant
vt aliæ artes, nec possunt ab oculis circumuolutis nube vitiorum faci-
le deprehendi. Excæcauit enim eos malitia eorum. Ait siquidem A-
postolus quòd propter auaritiã multi errauerunt à fide: propterea nõ
irrationabiliter idolorum seruitus ab eodem nominatur: alij propter
ingratiitudinem qui cum cognouissent Deum: non sicut Deũ glorifi-
cauerunt in omnem idololatriæ impietatem (sicut idem cõmemorat)
corruerunt. Porro Salomonem ad idola, Didonem ad magicas artes
pertraxit dira cupido. Alios postremò misera timiditas tota ex crassi-
no pendens in obseruationes supersticiosissimas impiusq; depulit: quẽ-
admodum apud Lucanum de filio Pompeij Magni, et apud historicos
de plurimis notum est. Ita fit vt recedẽs peccator à Deo declinet in Va-
nitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendaciũ tandem,
impudẽter palamq; apostatãdo se conuertat. Sic Saul à Domino de-
relictus Phytomissam cui prius aduersabatur consuluit, sic Ochozias
Deo Israel spreto misit ad consulendum Deum Achazon. Sic deni-

que eos omnes qui fide vel opere absq; Deo vero sunt, vt à Deo falso
 ludificetur necesse est. Hanc igitur nefariā pestiferam mortiferamq; in-
 saniarū falsarum cū suis haresibus abominationē plus solito nostra ata-
 te cernētes inualuisse, ne forsan Christianis. regnū quod olim monstro
 caruit & Deo protegēte carebit inficere valeat tā horrēda impietatis
 & perniciōsissimæ cōtagionis monstrū: Cupiētes totis conauib. obuiare,
 memores insuper nostræ professionis: proq; legis zelo succēsi paucos ad
 hac rē articulos dānationis canterio (ne deinceps fallat incogniti) nota-
 re decreuimus: rememorāres inter cetera innumera dictū illud sapien-
 tissimi doctōris Augustini de superstitiosis obseruationibus, Quod qui
~~talib. credit aut ad eorū domū eūtes aut suis domib. introducū aut in-~~
 terrogāt, sciāt se fidē Christianā & baptisimū prauaricasse, & paganū
 & apostatam, id est, retro abeuntē & Dei inimicū & irā Dei graui-
 ter incurrisse, nisi Ecclesiastica pœnitētia emēdatus Deo recōcilietur?
 Hec ille. Neq; tamē intensio nostra est in aliquo derogare quibuscunq;
 licitis & veris traditionib. sciētij & artib. sed insanos errores atq; sa-
 crilegos insipientiū & ferales ritus pro quāto fidē orthodoxā & re-
 ligionē Christ. ledūt & contamināt: inficiūt, radicitus quantūfas no-
 bis est extirpare satagimus: & honorē suū sincerū relinquere veritati.

EST autem primus articulus quod per artes magicas & male-
 ficia & inuocationes nefarias quærere familiaritates & amicit-
 ias & auxilia demonum non sit idololatria. Error. Quoniam
 demon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis iudi-
 catur: nec est honoris vel domini cuiuscunq; diuini verē seu partici-
 patiue vel aptitudinaliter susceptiuus vt aliæ creature rationales non
 damnata: nec in signo ad placitum insinuito, vt sunt imagines & tem-
 pla Deus in ipsis adoratur.

Secundus articulus, quod dare, vel offerre, vel promittere dæ-
 monibus qualemcunq; rem vt adimpleant desiderium hominis, aut
 in honorem eorum aliquid osculati vel portare non sit idololatria.
 Error.

Tertius, quod inire pactum cum demonibus tacitum vel expres-
 sum nō sit idololatria vel species idololatriæ vel apostasiæ. Error. Et in-
 tendimus esse pactum implicatum in omni obiectatione superstitiosa.

cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus, quod conari per artes magicas demonas in lapidibus, annulis, speculis aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel potius execratis includere, cogere & arctare vel eas velle vinificare, non sit idololatria. Error.

Quintus, quod licitum est uti magicis artibus, vel alijs quibuscunque superstitionibus à Deo & Ecclesia prohibitis pro quocunque bono fine. Error: quia secundum Apostolum non sunt facienda mala ut boni eveniant.

Sextus, quod licitum sit aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus, quod aliquis cum aliquo possit dispensare in quocunque casu, ut talibus licite utatur. Error.

Octavus, quod artes magicæ & similes superstitiones & earum observationes sint ab Ecclesia irrationabiliter prohibita. Error.

Nonus, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere demones suis inuocationibus obedire. Error.

Decimus, quod thurificationes & suffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio sint ad honorem Dei & ei placeant. Error & blasphemia, quoniam Deus alias non puniret vel prohiberet.

Undecimus, quod talibus & taliter uti non est sacrificare seu immolare demonibus, & ex consequenti damnabiliter idololatrare. Error.

Duodecimus, quod verba sancta & orationes quedam deuota & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & missarum celebratio, & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiusmodi artes excusent eas à malo & non potius accusent. Error: nam per talia sacræ res immo ipse Deus in Eucharistia demonibus tentatur immolari, & hæc procurat demon, vel quia vult in hoc honorari similis alijsimo, vel ad fraudes suas occultandas, vel ut simplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

Decimustertius, quod sancti prophetae & alij sancti per tales artes habuerunt suas prophetias et miracula fecerunt aut demones expulerunt. Error et blasphemia.

Decimusquartus, quod Deus per se immediate vel per bonos angelos talia maleficia sanctis hominib. reualuerit. Error et blasphemia.

Decimusquintus quod possibile est per tales artes cogere liberum homines arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error & hoc conari facere est impium & nepharium.

Decimussexthus, quod ideo artes prefata bonæ sunt & à Deo, & quod eas licet obseruare: quia per eas quandoq; vel sæpe euenit sicut videntes eis quærunt vel prædicunt, quia bonum quandoque prouenit ex eis. Error.

Decimusseptimus, quod per tales artes demones veraciter coguntur & compelluntur, & non potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Decimusoctauus, quod per tales artes & ritus impios, per sortilegia, per carmina & inuocationes demonum, per quasdam insultationes & alia maleficia nullus vnquam effectus ministerio demonum subsequatur. Error. Nam talia quandoq; permittit Deus contingere: patuit in magis Pharaonis & alibi pluries: vel quia videntes, seu consulentes propter malam fidem & alia peccata nephanda dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illudi.

Decimusnonus, quod boni Angeli includantur in lapidibus et cõsecrent imagines vel vestimenta aut alia faciant quæ in istis artib. continentur. Error & blasphemia.

Vicesimus, quod sanguis vpupæ vel hoedi vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum vel corium leonis & similia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos demones ministerio huiusmodi artium. Error.

Vicesimusprimus, quod imagines de ære plumbo vel auro, de cera alba vel rubea vel alia materia baptizata exorcizata & consecrata seu potius execrata secundum prædictas artes et sub certis diebus habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. Error in fide & philosophia naturali, & astronomia vera.

Vicesimussecundus, quod vii talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas. Error.

Vicesimustercius, quod aliqui demones boni sunt, alij omnia scientes, alij nec saluati nec damnati. Error.

Vicesi-

Vicesimusquartus, quod suffumigationes quæ fiunt in eiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debite eis. Error.

Vicesimusquintus, quod vnus demon sit rex Orientis & præsertim suo merito, & alius Occidentis, alius Septentrionis, alius meridiei. Error.

Vicesimussextus, quod intelligentia motrix cœli influit in animam rationalem sicut corpus cœli influit in corpus humanum. Error.

Vicesimusseptimus, quod cogitationes nostræ intellectuales & volitiones nostræ interiores immediata causantur à cœlo, & quod per aliquam traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. Error.

Vicesimusoctauus articulus, quod per quasquæq; artes magicas possimus deuenire ad visionem diuinæ essentiæ vel sanctorum spirituum. Error.

Acta sunt hæc & post maturam crebramq; inter nos & deputatos nostros examinationem, conclusa in nostra congregatione generali Parisijs apud S. Maturinum de mane super hoc specialiter celebrata. Anno domini M. CCCXCVIII. die 19. mensis Septembris. In cuius rei testimonium sigillum dictæ facultatis præsentibus literis duximus apponendum.

Originale huius determinationis est sigillatum magno sigillo facultatis Theologicæ Parisijs.

* * iij
* *

INDEX CAPITVM.

Libro primo.

- CAP. I. Agi definitio.
CAP. II. De spirituum cum hominib.
conſociatione.
CAP. III. De bonorum ſpirituum malorumq;
differentia.
CAP. IV. De prophetia alijsq; diuinis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. V. De naturalibus & humanis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. VI. De modis illicitis ad perueniendum
eò quò intenditur.
CAP. VII. De teratoſcopia, aruſpicina, orneomā
tia, hieroſcopia, alijsq; ſimilibus.

Libro ſecundo.

- CAP. I. De Magia vniuerſè, & generib. ipſius.
CAP. II. De tacitis malignorum ſpirituum in-
uocationibus.
CAP. III. De expreſſis malignorum ſpirituum
inuocationibus.
CAP. IV. De ijs qui expreſſa conuentione Deo
renuntiant, & vtrum corpore à demo-
nibus exportentur.
CAP. V. De Magorū ecſtaſi & raptu, & de or-
dinarijs ipſorum frequentationibus
cum dæmonibus.
CAP. VI. De Lycanthropia, & poſſintne hoīes
à ſpiritibus in beſtias commutari.

CAP.

CAP. VII. An Magi cum dæmonib. copulent.

CAP. VIII. Possintne Magi morbos, sterilitatē, grandines, tempestates immittere, & homines bestiasve morte afficere.

Libro tertio.

CAP. I. De modis licitis ad carmina & magicas artes prauertendas.

CAP. II. An possint Magi valentiū incolumitatem cōfirmare, & curare affectos.

CAP. III. An Magi suis artibus conciliare possint gratiam procerum, formam, voluptates, honores, diuitias, scientiam & fertilitatem afferre.

CAP. IV. An his plus quàm illis Magi nocere possint.

CAP. V. De modis illicitis ad carmina maleficāq; prauertenda, & curādos morbos.

CAP. VI. De ijs q; obsident, cogunt à malignis spiritib. & quibus modis propulsent.

Libro quarto.

CAP. I. De Magorum inquisitione.

CAP. II. De probationibus ad euincendū Magiæ crimen necessarijs.

CAP. III. De voluntaria & coacta Magorum confessione.

CAP. IV. De præsumptionib. aduersus Magos.

CAP. V. De supplicijs quæ merentur Magi.
Confutatio opinionū Ioan. Vvieri.

DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber primus.

Magi definitio. CAPUT I.

MAGVS est, qui sciens prudens diabolicis modis ad aliquid conat̃ peruenire. Hãc definitionem ponimus vt necessariam, nõ ad huius operis solum intelligentiam, verum etiam ad iudicia quę contra Magos ferenda sunt. Est autem ab omnib. adhuc prætermiſſa, qui de Magis instituerunt scribere: quamuis huic fundamento tractationem totam oporteat incumbere. Nunc ergo definitionem nostram minutatim exponamus. Primum vocibus illis, *Sciens prudens*, vsus sum: quia non videntur (ait lex^a) vlllo pacto consentire, qui errāt. Ægrotus itaque medicinam diabolicam à Mago, quem virum bonũ putabat, sibi ministratam bona fide sumēs, non est magus: iustam enim causam habet ignorantie. Sin autem indicauerit Magus, aut malignos spiritus corã inuocauerit, vt nonnunquã accidit: ratio diuersa est. Hoc autem exempli gratia solum apponimus, suo

^a l. nihil cõ-
sensui, de re
gu. iur. ff. l.
si stuprũ, de
adulte. ff. l.
aut facta, de
pœnis, ff.

loco ampliùs explicaturi. Iam quĩnā modi sint diabolici, opus est cognoscere. Diabolus Græcè calūniatorem significat: quia semper explorat bonorū facta, vt Scriptura^a ostendit, & coram Deo appetit calūnijs. Modi verò diabolici sunt superstitiones & impietates quas excogitauit, & seruos suos docuit, ad perdendum humanum genus. Quamobrem illum Hebræi Satanam, id est, aduersarium nominarūt. quod Salomo^b innuebat, dicens Deū creasse hominem ad imaginem suam, qui immortalis esset: inuidiā autem Satanæ mortem in mundum ingressam esse. & narratur compluribus Scripturę locis. Statuit enim his verbis Salomo, nō solum existere eum qui aduersetur humano generi, sed à principio creatum esse: vt in libro Iobi^c dicitur. Cum hac autem Scriptura sacra omnibus etiā Academicis, Peripateticis, Stoicis, & Arabibus, optimè cōuenit, spiritus existere: adeò vt quisquis hoc in dubium vocauerit (quod athei Epicuri faciunt) is principia totius Metaphysicæ negauerit, & substātiā Dei, ab ipso Aristotele^d demonstratam, corporumq; cœlestium motus spiritib. & intelligentijs attributos. vox enim Spiritus, de Angelis Dæmonibusq; enunciatur. Et quamuis Platonij, Plutarcho, Porphyrio, Iamblichio, Plotinoq; placeat, dēmonas bonos & malos esse. Christianis tamen appellatio Dæmonum, de spiritibus malis ubiq; accipitur, & Sorbonæ quoq; determinatio, confecta xix. Septembris, 1398. sentētiæ veterum Doctorum cōformata, eos pro hereticis damnat,

qui

^a Sapient. 3.
Ecclesi. 17.
Genes. 3.
Iob 1

^b Iob 4.

^c Libris Physic. & Metaphysic.

^d Aug. tract. 42. in Ioan. & libr. 8. de ciuitat. Dei, c. 22. & lib. de vera reli. c. 13. & lib. contra Manich. ca. 33. & lib. 1. contra Pelagiu.

qui Dæmonas bonos esse docet: vt contrà Angelicorum spirituū nomine semper intelliguntur boni. quæ quidem resolutio est optima, & præciden-
de eorum excusationi & impietati apprimè neces-
saria, qui specie bonorum Dæmonum non dubi-
tant inuocare diabolos, atq; accersere. De origine
Dæmonum, vix inuenias quod possis affirmare.
itaq; sic de illis in *Timæo* Plato: *ποὺ δὲ τῶν δαιμόνων ἡ ἐ-
παίρι, καὶ γὰρ οὐκ οὐδὲν ἔστιν ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ θεοὶ ἐκ τῆς
οὐσίας ἐμπεσοῦσιν.* i. de Dæmonibus autem dicere, & eo-
rum nosse originem maius est quàm vt à nobis
præstari possit. Fides verò ipsa est adhibenda, quæ
à veteribus dicta sunt. Priscorum verò patrum sen-
tentiam amplecti licet, qui spiritus gratia prædi-
tos, exortēsq; peccati, à Deo creatos esse docue-
runt: quorum alij, volentes in Deum insurgere,
dati fuerint præcipites. Huic sententiæ accom-
modant Draconis casum, pertrahentis secum in-
gentem stellarum numerum in *Apocalypsi*^a: Dæ-
monumque principem cum subditis suis intelli-
gunt. Ethnici verò ad Gigantomachiam olim re-
tulerunt: atque in eam sententiam Pherecydes
Draconem *Ophioneum*, caput rebellium Angelo-
rum, Trismegistus in Poimandro, & Empedocles,
Dæmonas cælo delapsos *ἐρανοπατεῖς* appellarunt.
Hoc sentit August. lib. viij. ca. xxij. de Ciuit. Dei:
idemq; propter antiquitatem, autoritatemq; eo-
rum qui ita senserunt, à Christianis receptum est.
Verumtamen illis videtur Deus ab initio mundi
magnum illum Satanam, quem Scriptura Behe-

Apoc. 12.

^a Job. 1. 3. et
41.

^b Esai. 54.

^c Exod. 12.

^d Psal. 74.

^e Exod. 9.

^f Ezech. 29.

moth & Leuiathan vocat, creauisse. ait enim Scriptura^a: Is prima rerū origine à Deo conditus est. atque vt eum confirmant fuisse à gratia in creatione alienum, adducit Esaiæ^b locus, in quo sic effatur Deus: Feci & formauī Satanam, vt perdat, vastet ac destruat. (Itaq; non rarò appellatur Asmodæus, à verbo אסם quod significat profligare) & Deus populo Hebræorum narrans, se in toto Ægyptiorum regno de omnibus tam hominū quàm iumentorum primogenitis vltionem sumpturum esse: Non sinam, inquit^c, destructorem intrare domos vestras. Orpheus ipse dæmonem magnum appellat vltorem, atque (vt erat Magorum princeps) ei decantat hymnum. Similiter hæc Psaltæ verba^d adducuntur, Magnum illum Leuiathanem, quem formasti vt triumphares de ipso: & illa in Exodo^e, Feci te, ô Pharaon, vt demonstrarem meam potentiam in te. quæ præter nudum historiæ sensum, de Satana accipiuntur: vt ista in Ezechiele^f: Ecce me inimicum tuum, Pharaon magne, Leuiathan, Draco iacens in medio fluuiorū, qui dixisti, Meus est fluuius, & ego feci me, &c. Efficiam te escam volucris coeli. Quibus in locis interpretes consenserūt, Leuiathane, Pharaone, & Behemoth, significari magnum humani generis inimicum, regnō Ægypti, carnem cupiditatemq;: & fluuiō, torrentem naturæ fluxæ, continenter in corruptionē delabentis: quæ corruptio destructori propria, Creatori verò omniū Deo aduersa est. vt enim ad creationem & generationē Creatore patre & genito-

re opus

re opus est, ita etiam corruptore ad succedentē elementaris huius mundi corruptionem opus esse. eadem quoque ratione Prouerbiorum Salomonis xxx. capite dici allegoricē, coruos torrētis effodere. oculos illius qui deridet patrē, & contemnit doctrinam matris. his enim verbis diabolos elementaris huius torrentis intelligi, qui nigri plurimum apparent ut corui, & rationis lumen in eis extinguunt, qui cōtemnunt naturæ legem, & ludificātur Deum. Quinetiam Hebræi affirmant, periturum Satanam, adductis locis ex Ezechiele xxi. & Esaia xxvij. ubi Deus dicit certo die Leuiathanē magnum occisurus, magnū serpētem tortuosum qui est in mari: intelligentes maris nomine, materiam hanc fluxam & elementarem, quam Plato & Aristoteles, originem mali indagātes, subiectum esse statuerunt malorum omnium, & quam Salomo in allegoriis parabolisq; vocauit mulierē, dicens nullam malitiam accedere ad malitiā mulieris: & paulo pōst (quod amplius est) meretricem. quę viros omneis admittit, ut materia formas. Atque hæc R. Maymonis^a interpretatio. Præterea dicunt, eos homines qui se cultui Dei in hoc mundo penitus addixerint, fore ut Angelos Dei: Erūt, inquit Scriptura, sicut Angeli Dei: ediuerso autē qui Deo renuntiauerint, & se in cultum Satanæ dederint, eos perpeffuros, seruituros ut diabolos & cornifices iusticiæ Dei, ac perituros tandem (huc enim adducunt Zachariæ locum: Auferam, ait Dñs, spiritū immundum de terra) hæc deniq;

^a Lib. 1. Mon. re nebocim.

^b Marci 13.

electorum Angelorum signa, reproborumq; diabolorum esse, quod illi vitam, hi mortem æternam consequentur, cum tormenta suis sceleribus digna pertulerint, idq; eo tempore quod singulis fuerat destinatum arcano consilio Dei. Hæc ergo summam Hebræorū quorundam Theologorū opinio, qua prisci quoq; autores Græci imbuti

^aLibro πρὸς ἑκκλησιαστίαν
^bLib. de divinatione.
^cLibr. πρὸς δὲ λογισμὸν φιλοσοφίας.
sunt. Nā Plutarchus^d causas exponens, cur oracula desuerint (quod Cicero^b iamdiu ante ætatem suam scribit contigisse) hac inter cæteras vititur, quod vita Demonum circumscripta sit, & illis deficientibus defecerint oracula. Porphyrius^c quoq; hos versus citat ex Apolline:

Οἱ οἱ μοι τρίποδες οὐ σοὶ ἀχέετε· οἶχεται ἀπόμων,
οἶχεται· ἐπεὶ φλογόμην βιάζει Διὸς ἄρνιον φῶς. id est:
*Uæ uæ mihi, tripodes lugete, perijt Apollo,
Perijt, quoniam ardens mihi vim infert cæleste lumē.*

Eusebius item Ecclesiasticus historiographus memorabilem narrat historiam^d, ad Tyberium Cæsarem fuisse perlatam, quæ apud Plutarchū etiam legitur: Multos cum Echinadas insulas præternavigarent, audiuisse in aere vocem sæpius inclamantem, Thamus (hoc autem fuit gubernatoris in nauis nomen) & huic edicentem, ut cum Palodes appulisset, magnum Pana mortuum esse indicaret. hoc facto, repētē magnos gemitus eiulatusq; per Palodes, nemine comparente, exauditos esse. Augustinus autē, Aquinas, Hebræorumq; Theologorum plurimi, Latinorumq; crediderunt ex Demonum cum mulierib. consortio (quod in Scriptura

ptura ^a aiunt exprimi, & Magi semper confessi sunt) diabolicos homines generari, quos Hebræi appellant Roschoth, id est capita, & diabolos esse putant humana specie; similiterq; Magos & Magas, qui liberos suos ab ipso ortu addicunt Satanæ, & detestandam parentum imitantur vitam, naturę diabolorum esse. Ac propterea Deus summam hanc impietatem abominatus, execrandę maledictioni deuouit ^b eos, qui Moleco semē offerebant, minatus se ipsos ẽ terra eradicaturum, vt Chanangos qui vñ fuerant illis, eradicauerat: quorũ semen ait Salomo ^c esse à Deo maledictum, Hi enim persepe liberos suos diabolo sacrificauerant, viuos cremauerant, mañtauerantq; vt maga Medea fecit, ad vñ ciscendã filiã Creontis regis Corinthi, Iasoni suo amatorĩ nuptã. Siue ergo Dẽmones de gratia illa decidrint in qua creati fuerãt, & immortales sint (prout nos quidẽ statuimus) siue ppagatione (vt Hebręi volũt) multiplicati sint, & Deus Satanam malignũ fecerit, vt destruente ac perdẽte illo generatio in corruptionẽ succedẽs cõtinueĩ in hoc elementari mũdo; non est propterea ferendũ egs animis, & accipiendũ istud, esse iniquitatẽ in Deo: neque illud qđ Manes Persa, Manich. autor, affirmabat, duo principia inter se potestate & origine æqualia ponẽda esse, vnũ boni, & mali alterum: qđ tñ à se dicebat poni, vt absurdũ istud declinaret, si fateamur satanã naturã malignũ à Deo creatũ esse, malũ igitur à Deo prouenisse: sin aut perfectũ, nõ potuisse igitur peccare, & in scelestam deprauatamq;

^a Genes. 6.^b Leuit. 20.^c Sapient. 3.

tāmque naturam degenerare. Hæc enim hæresis supra omnes quæ vnquam extiterunt, abominanda est, eamque deseruit D. Augustinus hoc argumento, quod malum nihil sit aliud quam priuatio boni: cum tamen in ratione ista non possint illi conquirere, quibus æquè vitia ac virtutes sunt habitus, & æquè actionib. dispositionibusq̃ comparant̃. Omnia verò Manichæorū argumēta, velut succisa radice, corruūt, si obseruabitur quod Dionysius ait libro de diuinis nominibus, in mundo nihil non bonum esse, nihil fieri quod non sit bonum aut per se aut relatione: vt optimè Magister sententiarum tradit. Quemadmodum enim plantas fecit Deus his venenatas, illis salutareis: & serpentes quoque ipsi ac viperæ (quas Manichæi à diabolo creatas iudicabant) componendæ theriacæ, pharmaco omnium præstantissimo, sanandæq̃ elephantiasis, & immedicabilib. morbis sunt vtilēs: ita etiam de actionibus illis dicendum est, quæ per se malæ sunt, per relationem bonæ. Verbi gratia: Prædo cum viatorem occidit, prædæ causa indignum commisit facinus atque capitale: fortasse verò nesciuerit parricidam à se interfectū fuisse, aut hominem Deo charum ex calamitatibus istius vitæ liberatum: vt in libro Sapientiæ ostendit Salomo: itaq̃ Deum quidem ipso vsum esse administro, se verò propter idem factum, vt prædonem peruestigari, præhendi, pœnas luere certissimo iudicio Dei, ac postremò gloriam Deo tribuere, iubebat quidem Pharaos, mares Hebræorum

orum vt nascebantur, occidi: veruntamē Deus in Scriptura dicitur indurasse ipsum, rebellēmque sibi effecisse, vt illustraretur potentia Dei, quæ alioqui tanquam sepulta latebat, & prædicaretur in vniuersa terra. Quamobrem docet Salomo, improbum non rarò efferri atque educari, solum vt seruiat gloriæ Dei, in die vindictæ. quicquid enim hic geritur, tandem oportet cedere in Dei gloriam. Atq; hac quidem in re innotescit maximè iustitia Dei, & sapientia, ex turpissimis hominibus laudem suam, & ex crudelissimis sceleratorum factis, dum exequit vltiones suas, gloriam e-ruentis. An ergo faciendum est malum, vt ex eo eueniat bonum? Hoc argumento Paulus ad Romanos in eadem causavtitur: deinde verò subiicit, damnationem eorum iustam esse qui sic loquuntur. & sermonem concludens, ab admirabili Dei sapientia exclamat: O altitudo diuitiarum sapientia & scientia Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius? Lutetia nuper vir quidam nobilis per falsos testes, nec infirmatos, euictus hominem quem nunquam viderat, occidisse, vbi animaduertit se Aresto Curiaē condemnatum, & mox ad necem rapiendum esse, patrem à se veneno sublatum confessus est. cuius rei testes sunt quàm plurimi. Infinita sunt exempla ad manum, & omnibus cognita: sed mihi sufficit breuiter indicasse, non debere quēquam Deo, velut iniusto, illud vitio vertere, quòd Satanam creauerit ad perdendum, aut Angelos siuerit cōcidere. perinde enim illud fore,

ac si quis emissaria, cloacas, latrinas, & alia for-
~~dium conceptacula, in elegantissimo quouis pa-~~
~~lario necessaria criminetur.~~ Quicumque autem la-
 borat, vt calumnijs Deo imputet malum quod
 inest mundo, is proculdubio horribiliori maledi-
 ctioni deuouebitur, quàm illa Chanaanis fuerit,
 cuius pater Cham ludificatus fuerat pudēda Noë
 parentis sui, quæ fratres ipsius auersa facie conte-
 xerunt. Atque hæc quidem causa est, cur post nar-
 rationem creati mundi, elegantia, amplitudine &
 perfectione admirabili, dicat Scriptura sancta,
 Deum vidisse quicquid fecerat pulchrum esse, bo-
 nūque valde. Etenim cloaca mundi, est minu-
 tissima hæc elementaris mundi particula vbi ver-
 samur, quam Proclus Academicus^a non digna-
 tur particulam mundi, sed appendicem aut apo-
 telesina appellare. & mare ipsum terræque (si
 cum cælo comparaueris) nihil est nisi punctum
 quod sensu vix perceperis: vt à Ptolemæo opti-
 mē demonstratur. Verumtamen in hac cloaca,
 foetorem & malum istius mundi continente, e-
 legantia Dei opera & admirabilia extant. Sicut
 autem Deus, qui solus natura sua bonus est, ne-
 que errare potest, neque rem vllam à natura non
 bonam committere: sic etiam diaboli, si natura
 maligni sunt, nequeunt rem vllam facere quæ
 ex se bona sit: sin autem non sunt à natura ma-
 li, possunt benefacere, vt Angeli possunt erran-
 do & offendendo malefacere. Dicitur^b enim Sol
~~immundus in conspectu Dei, & iniquitatem in~~
 suis

^a οὗ τοῦ ἀ-
 γιστῆρος
 μὲν.

^b iob 4.

fuis Angelis Deus inuenire. & alibi " Angelus ad Lotum : Si peccauerimus, non cōdonabit iniquitatem nostram. Veteres porrò vno consensu docent, Angelos partim ad cœlorum motum cœlestiūque luminum, & agitationem naturæ fuisse institutos, partim ad imperiorum & rerum publicarum conseruationem, (hos Psellus & Porphyrius *νομοφύλακες* vocant) & ad hominum moderationem, partim vt Deum singulariter colant & celebrent : etsi omnes simul in gloriam & laudationem Dei certum est conspirare. ~~De malignis verò spiritibus, hi quoque gloriæ Dei inferuiunt, tanquam supremæ illius iusticiæ administri & carnifices, nihil efficientes, nisi iusta permissione illius. Quamuis enim maligni spiritus quicquam non faciant boni, nisi per accidens, & vt maius aliquod malum ex eo consequatur, vt si ægrotum curent, suæ religioni obstringendum : tamen certo certius est, nunquam passurum fuisse Deum, vt malum vllum committatur, nisi hoc cōsilio fieret, vt in maius aliquod bonum redundaret : vt Augustinus docuit sanctissimè. Hic autem definitionem Dæmonum, quæ apud Apuleium extat, Magorum sui temporis facile principem, definitionem igitur istam sequutus est : *Dæmones sunt genere animalia, ingenio rationabilia, animo passiva, corpore aerea, tempore æterna. vbi vox, Æterna,* pro perpetua aut diuturna sumitur : sicut in Scripturis persæpe. nam Deus vnus æternus est, principio carens, & nunquam sortiturus finem :~~

siue (vt Esaias loquitur) fuit ante omnia, & post omnia futurus est. Quòd autem Dæmonas esse tradit corpore aereos, id verò spirituū (qui puræ intelligentiæ sunt) naturæ aduersatur. sed Dæmonas non esse puras intelligentias, placet Academicis. Hebræus Philo in locum Numerorum, Diuisit Deus de spiritu qui erat super Mosen, in electos septuaginta duos: ita esse scribit, vt est in lumine. Potius fuerim dicturus, è substantia quinta existere, vt de coelo dicitur: ad declinandum illud *ἐκ τῆς πύλης*, de corruptione spirituū, quod cōsequuturum est, si elemētares dicantur esse. hanc enim vnicam ob causam defendit Cicero, non esse illos ex elementis constitutos. Apuleius, sint ne Dæmones boni an mali, dissimulat. quanquam apud veteres illud obtinuit, alios ex eis bonos esse, alios malos, & indifferenteis alios. Inter Christianos Psellus, inter Academicos Plotinus, & Iamblichus inter Ægyptios, ponunt tres differentias, omneisq; in vniuersum Dæmonas sex locis collocant, in coelo, in summa aeris regione, in regione media, in aquis, in terra, & sub terra. Nos autem definitioni Theologorum insistemus, omnes Dæmonas malignos esse. Enimuerò ferri non potest, vt constitutio illa indifferens in natura intelligente statuatur: cum ipsi quoque veteres, duo ista solum epitheta Dæmonum vsurpauerint, *κακοδαίμων*, & *καταδαίμων*. His ita constitutis de origine, natura, & qualitate Dæmonum vel diabolorum, via ad primū nostræ definitionis caput munita est: vt diabolorum

rum actiones cognoscamus, & diabolicos modos, quibus ad labefactandum homines abutuntur. Huic autem capiti necesse est societatem & foedus cum Dæmonib. anteire. Videamus ergo possitne vnquam fieri, vt hæc ineatur consociatio.

De spirituum cum hominibus consociatione. CAP. II.

NVlla rerum potest esse societas atq; coniunctio, nisi similitum, aut quibus aliqua inter ipsas est conuenientia. Apes societatem inter se in eunt, propter ipsarum inter se similitudinem, vt ex societate mutua vtilitatem capiant: formicæ quoque, & siqua sunt in animalibus ad societatem apta. Lupis autem cum ouibus (quibus impressit Deus *αἰνῶς ἀλλοτρίαν* quandam, & *ἀπὸ δὲ* inimicitias ac capitales indidit) projectis ad omne scelus cū sanctis hominibus societas non potest consistere, neque Angelis cum Dæmonibus. Inter homines vero inueneris qui nec boni sunt, nec mali: sed ita se his & illis accommodant, vt de homine non ineptè statueris, intelligentem ipsius animā inter Dæmonas & Angelos, tanquam in medio positam. Deum enim Opt Max. videmus res omnes à natura constrinxisse medijs quæ suis extremitatibus respondeant, & in rebus intelligentibus, coelestibus, atque elemētaribus harmoniam mundi certis medijs & adamantinis vinculis compegisse. Quemadmodum autem si contrarias voces medijs non

temperaueris, cōcidit harmonia; sic etiam fit mundo, & illius partibus. Contraria cœlorum signa, conueniente cum vtrisque signo colligantur. Inter lapidem & terram sunt argilla & tophus, terræ metallorūmque intermedium obtinent pyrites lapidis, & fossilia multa: inter lapides & plantas genera sunt coralij, tanquam lapidescentes plantæ quæ radices, ramos & fructus afferunt: inter plantas & animalia habemus zoophyta prædita sensu, motu, & facultate ducēdi vitam radicibus quæ ad lapides adhærescunt: inter animalia terrestria & aquatica sunt amphibia, vt fibri, lutræ, testudines, cancri: inter aquatilia & volucris sunt volantes pisces: inter alias bestias & homines simijs & cercopithecis est locus: inter animantes brutas & naturam intelligentē, Angelos puta & Dæmonas, Deus hominem fecit mortalem corpore, immortalem intelligentia. Itaque homines sancti, qui spreta mortali & terrena parte in id incumbunt, vt suam intelligentem animam adiungant Angelis, hī mundum intelligentem cum inferiore colligant: quod quidem tum primū factum est, quando in conditione gratiæ creatus est Adam, coniuncto pariter libero arbitrio, vt

Genes. 4.

Deuter. 30.

bonus aut malus existeret. Atque hanc ob causam Hebræi tradunt, hominem postremum omnium à Deo creatum esse, adhibitis (inquit Philo Hebræus) Angelis: cum vt eum ostenderet intelligentis naturæ esse participem, tum vt superiorem mundum cum inferiore compingeret.

De

De cæteris enim animantibus, dicitur aquis præcepisse Dominus, vt volucres & pisces producerent: terræ, vt animantes alias; de homine verò minime, vt qui medium quodāmodo vinculum inter mundum intelligentem & aspectabilem erat præstiturus: quod vinculum inter Angelos perstat & homines sanctos, quorum precibus atq; interuentu genus humanum fuit conseruatum. Idcirco in Psalmis^a Deus hominem fecisse dicitur paulo minore Angelis (hic enim voce Elohim non significatur Deus, vt quibusdā placuit: sed lxxij. interpretes ἀγγέλους reddiderūt, & Chaldaeus מלאכיך du, cta voce ab Hebræa מלאכי angeli, ad equiuocū Elohim exponendū; & quod Marotus noster dixit,

Tu l'as fait tel que plus il ne luy reste:

— Fors estre Dieu.

id commodius fuisset dicturus in hanc formam,

Tu l'as si haut eleué de son estre

Qu'il est peu moins que l' Ange de ta dextre:

& Hebræi^b Angelos pædagogos hominum nuncupant, sicut homines pastores dicuntur animalium. Quamobrem Plato^c vt ab Hebræis illud didicerat, caprarum custodiam dixit. non permitti capris, & bestiarum bestiis, sed hominibus, hominum verò Angelis: Nos, inquit, sicut oues, mira diuinorum pastorum custodia semper egemus. Cum itaque boni sint Angeli, Diaboli verò mali, homines quoq; liberū habere arbitriū: vt boni sint aut mali: quemadmodū inquit in lege Deus,

Posui

^a Psalm. 8.

^b lib. Pirke
a both.

^c in symposio
Protagora,
politico, Cri
tia, legibus,
& Epinome
de.

^a Deut. 30.^b Eccl. 15.^c Genes. 4.^d lib 3. More
hænebocin.^e psal. 49.

^a Posui ante oculos tuos bonum & malum, vitam & mortem: elige ergo bonum, & viues. & alibi ^b dicitur euidentius: Deus postquam creauit hominem, permisit eum libero arbitrio ipsius, & dixit ei, Si voles, seruabis mandata mea, & seruabunt tibi ignem & aquam dedi tibi, potes manum in vnum aut in alterum immittere: habes bonum & malum, vitam & mortem, & vtrum voles, habiturus es. Vt autem ostendatur, homini post peccatum Adæ liberum arbitrium non intercuisse, verba illa haberi in lege Dei, & Caino fuisse dictum^c, penes ipsum potestatem esse faciendi bonum aut malum. Quo in loco Moses Maymonis inquit, idem sentire Hebræos omnes, homini esse liberum arbitrium, de eo nihil dubitari: qua de re (inquit ille) ^d laudetur Deus. Hæc illius verba. Itaq; stat illa Theologorum sententia, omnes spiritus aut bonos esse, aut malos, & alios ab alijs disparatos. q̃ sententiam his verbis significari volūt Theologi: Deus diuisit aquas ab aquis. & ab hominibus interuallum mediū occupari. eorum. n. alij consociantur Angelis, alij Dæmonib. sunt etiam qui neq; hos, neq; illos curēt. Siue aut cum Angelis, siue cū Dæmonibus societas & amicitia ineatur, ea principium habet à tacitis aut expressis cōventionib. vt h̃isdem verbis cum August. Thoma Aquinate, & alijs Theologis vtamur. Sunt quidē hōines, q̃ sese nunquā ^e *Geis* *von Geis* contēplādīs occupāt, neq; animū altius attollūt rostro, tanquam sues aut bruta animalia transigentes vitā, de quibus Scriptura^e:

Non

Non generi nostro similes, in bruta videntur

Degeneres, animamq; vomunt corpúsq; sepulchro.

Ac mihi quidem videntur cū spiritibus bonis aut malis nullo pacto consociari posse propter discrimen illud amplissimum quod inter sues istas intercedit, & spiritus, quorū incorporea & spiritalis est substantia. Qui autem suas cogitationes ad malum conuertens vltro se in eo occupat, huius anima, inquit Iamblichus^a, in diabolicā naturam ^{lib. 3. c. 32.} degenerat, primū quidem tacitis conuentionib. (vt postea dicemus) deinde expressis. Econtrario autem qui bonis rebus studens, animum suum ad Deum, bonum, virtutemq; extulerit, si purgata per Dei gratiam anima ipsius in virtutes morales primū, tum etiam ^{rationes} & spirituales incumbat, is cum Angelo Dei fortasse poterit eam societatem contrahere, qua ab ipso conseruabitur, præsentem ipsum sentiet, easq; res cognoscet quas ipse iussurus & vetiturus est. Hoc verò paucissimis accidit, idq; singulari Dei gratia & beneficio. quod Auerroes adeptionem intellectus vocat, in eo statuens maximam felicitatem omnium: & Græcorum primus Socrates percepit, vt apud discipulū eius Platonem in Theage legimus: *Adest, inquit, mihi diuina quadam sorte demonium quoddam, à prima pueritia me sequutum*, deinde vocem à se audiri addit, qua illud quod instituebat, faciendum sibi nō esse cognosceret. Atq; hoc quidem inter Hebræos frequenter accidisse, è sacra Scriptura didicimus.

quæ mille exempla proponit gratiæ singularis, qua Deus per Angelos adstabat sanctis, eos non obscure per Angelos compellabat voce, aut ^{ἀφ' ὧν} signo. Eorum autem qui societate cum spiritibus bonis cōiuncti sunt, gradus sunt varij. Alios enim Deus adeò eccellente ornabat Angelo, vt prophetiæ & prædictiones eorum semper essent certæ, nec villo pacto eludi possent: prout de Mose, Elia, Samuele, & Elisæo dicunt. Aliorum verò prædictiones non vsquequaque valuerunt, siue hi spiritus illis imperfectiores essent, siue minus accommodatum subiectum. Nam quemadmodum Sol non tam clarè in terra quàm in aqua resplendet, neque tam in aqua turbida quàm in clara, in agitata quàm in sedata: similiter etiam turbatæ animæ, ac minus quietæ perturbationes, non capiunt tam commodè claritatem quæ est intelligentiæ. Diximus autem, singulare Dei donum esse, quando spiritum bonum immittit ei quem diligit, vt ab ipso curetur, & in actionibus singulis dirigatur: quia fieri etiam potest, vt vir amans virtutis, & timens Dei, preces apud ipsum fundat assidue, neque tamē à Deo donetur spiritus, sed ea solum sapientia & prudentia, quæ fuerit opus: aut si fortè Angelum bonum ad custodiam ipsius addiderit (vt Theologis placet, & Scriptura de eo loquitur, qui sedet in latibulo Altissimi, ipsum præcepisse Angelis, vt custodiant eum ambulantes in vijs suis:) Angelum tamen Dei præsentem nec cernet, nec sentiet. Sic ^{Genes. 22.} quod Abraham Eliezeri dixerat^a, Deum præmissurum

surum esse Angelum suum ad ducendum ipsum, id verè factum est: quanquam nihil amplius percipiebat Eliezer, quàm puer aut demens aliquis, quos Deus sæpenumero conseruat Angelorum operà, alioqui infinita mortis discrimina quotidie incurfuros. Si cui autem Deus singulare hoc donum contulit, vt præsentem sibi Angelum sentiat, & distinctè diserteq; cum ipso communicantem, hic de maiore potest felicitate sibi gratulari: de maxima verò, si Prophetiæ donum habuerit, summum honoris fastigium, quò homo possit conscendere. Horum itaque numerus semper fuit paucissimus. Deo per desertum populum suum deducente, erant quidem supra sexcenta hominum millia vigesimum annum superantia, hanc verò gratiam septuagintaduobus solum est largitus. & alio tẽpore solus Ieremias fuit gratia eadem p̃ditus, cui præcepit Deus, vt Barachiæ donū Prophetiæ petenti à Domino, indicaret rem nimis magnā ab ipso expetì. Huius cõmunicationis Angelorum cum sanctis exempla, in Scripturis extant quàm plurima. Non sum nescius, Atheos & Epicureos his velut fabulis reclamatueros, neq; verò efficere statui, vt isti sapiant: hoc tñ pro indubitato obtinuit apud omneis cuiuscunq; generis philosophos. Plutarc. in libello de dæmonio Socratis, & certissimam asserit spirituum cum hominib. consociationem, & Socratem, virū optimum Græciæ iudicatum, narrat sæpe amicis dixisse, præsentem à se spiritum assidue percipì, qui & à malefactis & à periculis

ipsum auerteret. Lōga est Plutarch. oratio, & quā-
tum quisq; voluerit, tantum de ea crediturus est.
Ego verò confirmare possum, me ex homine qui
adhuc viuit, audiuisse, spiritum quendam esse as-
siduum ipsius comitem, quem tum demum ceperit
agnoscere, cū annum fermè trigessimū septimū
ageret: putare quidē eundem spiritum sibi per to-
tam vitam adfuisse, cū ex antecedētibus somnijs,
tum ex visionibus, quibus fuerat præmonitus, vt
certa vitia periculaq; præcaueret: nunquam tamen
ita percepisse planè, vt ab ea ætate fecerit. Hoc au-
tem sibi narrabat accidisse, cū prius non desuif-
set anno integro Deum orare ex animo vesperti &
mane, vt bonum Angelum, futurum actionum su-
arum ducem, ad ipsum trāsmitteret: se antè & pōst
quā orauisset, certum tempus in contemplandis
operibus Dei occupauisse, binis interdum aut ter-
nis horis confidentem, vt meditaretur, volutaret
animo, legeretq; Biblia, & deprehenderet tandem,
quæ nam ex omnibus religionibus tātō opere con-
trouersis, cum veritate faceret: itaque hos versus à
^{psal. 143.} se non rarò pronuntiatos esse^{d.}:

*Me Deus informa quæ sit tua sancta voluntas,
Morigerâsq; manus præsta, gressûsq; sequaces:
Namq; eris ecce Deus semper mihi: tramite recto
Spiritus ille tuus diuinâq; virgula ducat.*

Se itaque improbātem eorum factum, qui Deum
orant vt in præcepta opinione confirmet ipsos,
pergentem in oratione hac, & legentem Scriptu-

ras sacras, apud Hebræum Philonem reperisse in libro de sacrificijs, virum bonum & integrum, ac purificatū à Deo, non posse vllum maius aut Deo gratius sacrificium, quàm sui ipsius offerre Domino: obsequētem huic consilio, animam suam Deo obtulisse: ex eo tēpore (sic enim ille mihi) somnia ipsi & visiones monitorum plenas obuēnisse, modò huic aut illi vitio corrigendo, modò anteuertēdo periculo, modò huic aut illi difficultati soluendæ tum in diuinis, tum etiam in humanis rebus: inter alia verò dormientē se visum esse audire Dei vocem, dicentis, Seruabo animam tuam: ego sum qui ante apparui tibi. Postmodum quotidie sub horam tertiam aut quartam matutinam spiritum pulsasse fores, se verò cum surgēs aperuisset fores, vidisse neminem: ita perstitisse spiritum vnoquoque mane, & nisi surgeret, amplius pulsando, vsq̃ dum surgeret, excitasse. Tunc sibi demum obuēnisse metum, cogitanti (aiebat ille) spiritum aliquem malignum esse: propterea non destitisse, neque diem vllum intermisisse, quin oraret Deum, vt Angelum bonum ad se transmitteret, & sæpe Psalmos (tenebat enim memoriter plerosq̃) cecinisse. tum ergo vigilantem sese patefecisse spiritum, leniter pulsanter: quo die primū sentu percepit illum, & sæpius tangentem vitreum baucalium: quo facto non parum fuit attonitus. Biduo post cum amicum quendam Regis Secretarium adhuc superstitem prandio excepisset, erubuisset illum, vt audiuit spiritum ita cēdentem scamnum quod ad

stabat sibi, & fuisse perculsum metu, se verò dixisse illi, Ne timeto, nihil est: vt tamen hominem confir-
maret, facti veritatem ipsi explicasse. Ab illo igitur tempore mihi cōfirmavit, spiritum semper sibi ad-
fuisse, & signo afficiente sensus monuisse: putà mo-
dò aurem dexteram feriendo, si quid mali faceret,
modò sinistram, si secus: si quis ad circumuenien-
dum ipsum accederet, aurem dexteram fuisse pul-
satam: sinistram verò, si vir bonus, & ad rem bonā
adueniret: si quid mali bibiturus aut esurus esset, si
quid facere cunctaretur, aut aggredi, signum item
fuisse datum: si quid mali cogitaret aut institueret,
signo reuocatum esse: si quando Deum laudare
Psalmis inciperet, aut facta eius admirabilia elo-
qui, spiritali quadam vi auctum fuisse atq; confir-
matum. Atq; vt inspirata somnia à delirijs discer-
neret, quæ ex inualetudine aut animi perturbatio-
ne solent incidere, se sub secundam tertiamve ho-
ram excitari à spiritu, deinde redormiscere, tum si-
bi demum vera somnia de eo quod facturus aut
crediturus esset, de ijs quæ dubitabat aut quæ ven-
tura erant, obtingere: aded vt ex illo tempore nihil
ferè sibi acciderit, cuius non sit præmonitus: nihil
credendum dubitauerit, quin fuerit factus de eo
certior. Se quidē quotidie à Deo petiisse, vt ipsum
doceret voluntatem, legem, & veritatem suam, &
vnum ex hebdomade diem occupasse (non autem
Dominicum, propter luxum vitāque perditam,
quam die illo dicebat agitari) legendis Biblijs, me-
ditandis & expēdendis rebus lectis, Deo cum vo-
luptate

luptate laudando Psalmodiū laudib. quo die feriē-
 bat, domo nō exiuisse: verumtamē in suis actioni-
 bus reliqs satis esse hilarē, lætoq; animo: citabat em̄
 ad hāc rem Scripturæ locū, *Vidi facies sanctorū lætæ.*
 Quod si versanti cū alijs contigisset non bonū ser-
 monem habuisse, aut diebus aliquot precari inter-
 misisset Deum, illicò dormientē fuisse monitū. Si
 librum malū legeret, fuisse librū percussū à spiri-
 tu vt eum deponeret. Ab eo qđ valetudini ipsius
 fuisset nociturū reuocatum esse, & in morbo cura-
 tum studiosissimē. Deniq; tā multa mihi narrauit,
 vt infinitum esset percurrere. Monebatur verò in
 primis vt manē surgeret, idq; hora fermē quarta, si
 bi dormiēti narrabat edī vocē q̄ dicebat, Quis pri-
 mus oraturus surget? Narrabat quoq; sæpe se cō-
 monefactū esse de erogāda eleemosyna: q̄ plus ero-
 garet, eo secūdiore suarū rerū successus percepis-
 se. Cū inimici appetentes vitā ipsius, aqua vectū
 iri cognouissēt, patrē sibi per somniū fuisse visum,
 adducētē equos duos, ruffum & albū, ideoq; cu-
 rauisse, vt duo equi conducerent, & quāuis de co-
 lore nihil indixisset, famulū duos illos ruffum & al-
 bū adduxisse. Mihi aut rogāti, Quid nō apertē spi-
 ritū cōpelleret? hoc qđ ē à se respōdit semel postu-
 latū esse, repētē verò spiritū tanq; malleo vehemē-
 ter fores pepulisse, vt istud sibi ingratū esse ostēde-
 ret. Cæterū se à Spiritu, ne diū legat aut scribat,
 impediri, vt quiescat animus, & meditetur solus;
 persæpē ad ipsius vigilantis aures subtilissimā
 quandam vocem & ἀναρρησθαι peruenire. Quærenti
 etiam,

etiam, An formã spiritus vidisset vnquam? respon-
 dit, se dum vigilaret, nihil vidisse vnquam, præter
 lumen quoddam valde clarum, in orbem ductum.
 Semel autem cùm in extremo agens vitę discrimi-
 ne, Deum orasset ex animo, placeret salutĩ ipsius
 consulere, & sub diluculũ dormitaret: super lecto
 cui incumbibat, animaduertisse puerulum veste
 alba in purpureum colorem inclinante, vultu for-
 maq̃ admirabili: hoc ille plurimũ confirmabat.
 Iterum versantem in graui periculo, & modò cu-
 bantem, à spiritu impeditum esse, qui non cessaret
 donec è lecto surrexisset, in somnem itaque totam
 noctem in precibus consumpsisset: postridie se mi-
 rabili ratione & incredibili, carnificum manus ef-
 fugisset: hoc factò, se dormiẽtem audiuisse cùm in-
 clamaret vox, iam dicendum est, qui sedet in lati-
 bulo Altissimi. Ne plura, narrabat ille se in omni-
 bus difficultatibus, itineribus, institutis quæ ag-
 gressurus erat, cõsilium à Deo petiisse. & quadam
 nocte cùm benedictionem à Deo sibi donari po-
 stulasset, visionem dormiẽti fuisse oblatam, in qua
 ipsi benedicebat pater. Hæc de eo homine perspe-
 cta placuit enarrare: vt ostendam, non debere mi-
 rari quenquam malignorum spirituum consocia-
 tionem, si Angeli boniq̃ spiritus, societate huius-
 modi & frequentatione cum hominibus commu-
 nicent. Quod autem narrabat ille aurem sibi à bo-
 no Angelo pulsata esse, idẽ optimè Iobi xxxiij.
 & Esaia 1. ostenditur, hic enim, *Dominus*, inquit,
rellicauit mihi aurem diluculo; ille verò longè apertius
 secretum

secretum hominibus peritis reteggit, quo se paulatim Deus percipiendum sensibus exhibet. Similiter quod dicebat se tanquam malleo pulsantem audiuisse. hoc primum legimus fuisse Prophetarum signum. De Manoha enim Iudicum libro legitur, coepisse Angelū Dei pulsare ante ipsum interprete Rabbi Dauide, vbi vox *מַצָּל* pulsare & sonare, est à nomine *מִצְצָא* tintinabulum aut tympanum denotante. An suus autem cuiq; bonus sit Angelus, difficile est statuere. Nam etsi peruetus hæc sententia est, quod hi versus Græci non obscurè docent,

ἀπ᾽ αὐτῶν δαίμων ἀνδρὶ τῷ γενομένῳ

ἀπ᾽ αὐτοῦ ὅτι μὴ ἀγγέλῳ ὅτι ῥ' ἔστιν: id est,

Omni daemon viro nato

Omnis est moderator vitæ, vel initiator.

contraria tamē magis videtur probabilis. Etenim Saulem videmus ^a, postquā benedictione per Samuelem consecratus, turbam Prophetarum instrumentis musicis ludentium in via offendisset, Spiritu Dei indutum esse, & se totum (ait Scriptura) sensisse commutari; proptereaq; mandasse ei Samuelem, tum demum faceret quicquid sibi in mentem venturum esset. Item cū dicitur Deus ^b cepisse de spiritu Moysis, quem in septuagintaduos homines diuideret, è sexcentis millibus electos, & illi quiescente super ipsos Spiritu Dei prophetasse: facile ex eo colligas, Spiritum Dei nondum ipsis adfuisse: hunc autem Dei spiritum esse tanquam lumen, quod sine sui deminutione communicatur, & in perpaucis hominibus, idq; non semper esse.

^a 1. Sam. 10.

^b Num. 11.

*De spirituum bonorum malorumque differ-
ferentia. CAP. III.*

MAgum diximus eum esse, qui diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire, tum de cōsociatione spirituum cum hominibus egimus: iam itaque cognoscenda est horum ab illis differentia, vt filij Dei à Magis discernantur. Hoc enim pernecessarium est ad pietatis ac religionis velum, lar uamq̃ luminis adimendam, qua non rarò diabolus hominibus fallendis abutitur. Veteres Græci & Latini annotarūt esse bonos spiritus & malos: quorū illos *δυσδαίμονες*, hos *κακοδαίμονες*, *ἀλάστορες* καὶ *παραλμυναίους*, Latini Lemures appellabant: quod imperiti non possunt: Athei nolunt credere, Magi ad tollendam de se suspicionem rident quidem in speciem, sed re ipsa plus satis intelligunt. Docemur autem exemplis non paucis, in hoc diabolum incumbere, vt Dei effingat opera, prout de Magis Pharaonis legimus. Hoc quoque legimus, malignos spiritus olim, vt hodie solent, fefelisse duobus modis: ~~vno aperto expressis pactis~~ (hoc autem rudes & imperiti solum ac mulierculæ decipiebantur:) ~~altero idololatria & religionis specie, viris bonis studiosisq̃ circumueniendis ac commodato.~~ Ideoq̃ Satanæ vt ab adoratione veri Dei ad sui adorationem homines abduceret, nolebat^a oracula responsaq̃ edere, nisi per virgines, & eos qui in precib. orationibusq̃ ad Apollinē Deo s̃q̃ similes cum ieiunijs tēpus transigerēt.

d ij

^a Plutarch.
lib. de oraculo-
rum defe-
ctu.

Atque hunc quidem ritum tam bellè fouit Diabolus, vt in Occidentalibus insulis, antequam Hispani illis potirentur, fuerit compertum. Sacerdotes illarum gentium ieiunia maxima, preces, & supplicationes celebrasse, Labaris idola circumgestasse, eorumq; honores decantasse, tum occupatos à spiritibus malignis res mirabiles pronūtiāuisse quales in historijs Indiæ Occidentalis legimus: omnibus autem in vniuersum vxores non esse præterquam ijs qui peccata audiebant, pœnitentiam imperabant, & confessionem sub graui pœna non audebant retegere: omnes persæpe ieiunare, maxime si quando faciēda melsis aut bellum, aut Deus ipsorum, id est, diabolus consulendus: vt autē vehementius raperentur, oculos occlusisse aut eruisse sibi cum sacrificandi essent homines & omne genus animalia idolis suis: multa puellarum esse monasteria quas homines castrati naso labijsq; præcisissis asseruarent, indicta aduersus incestam capitali pœna, vt Romæ Vestalibus factum est: qui ambibant Sacerdotium, eos cum Sacerdotibus se in sylvas albis vestibus indutos vel candidatos abdidisse, vbi annos quatuor aut quinque transigerent, hoc facto cum literis testimonialibus (syllabas Imperatores vocant) abire solitos: Maximum Deum ab ipsis adorari Solem quem vocant Guaca, & Paniacana Solis & Lung filium. Omnibus autem notum est Amorrhæos aliosq; populos quos exterminauit Deus has artes magicas exercuisse, hominesq; diabolis sacrificauisse, quos compellabant adora-

adorabantꝫ: in primis verò Solem quem כח חל Hebræa voce *Bahal*, id est, Dominum appella-
bant: vnde processit nomen *Bahalzebub*, muscarum
dominus, eo quòd nulla in tēplo illius musca de-
geret, quemadmodum in Venetiano palatio nul-
la esse dicitur, & in Toletano vnica. Hoc autem
nec nouum nec inauditum est: Cyrenæos enim le-
gimus cū Acaroni Deo muscarum sacrificauis-
sent, & Græci Ioui quem Myrioden q. d. musca-
rium nominabant, muscas omneis vna nebula e-
uolasse, vt narrat Pausanias in Arcadicis, & Pli-
nius libr. xxix. naturalis historiæ, cap. vi. à Magis
quoque certis carminibus omnes angues è regi-
one vna abigi animaduertimus: non est igitur mi-
rum si omnes muscæ à Satana horū magistro ab-
iguntur. Quòd si certa est de Toletano Veneti-
coꝫ palatio fama, omnino statuimus idolum ali-
quod sub palatij limine fuisse conditum: vt nu-
per in quodam Ægypti oppido (vbi non erant
crocodili vt in alijs oppidis secundum Nilum) in-
uentum est plumbeum crocodili signum sub ædis
limine conditum, quam Mehemed ben Thaulon
cremari iussit: quo nomine expostularunt incolæ
dicentes se ex eo tempore à crocodilis grauissimè
infectari. Eadem ratione rex Iudææ Ezechias ser-
pentem æneum comburi iussit, ne adorari posset.
Extant libro tertio Mosis Maymonis Chaldæo-
rum sacrificia & ceremoniæ excerptæ è libro zeu-
zit (qui ceremoniarum illius gentis liber est) vbi
sacrificia, preces, ieiunia, saltationes, & supplica-
d in

tiones describuntur illis persimiles quas Occidentales Indi tenuerūt: apud q̄s etiā Bahalis sacerdotes erāt Prophetæ seorsim degētes à mūdo, colore fumido amicti (horret. n. iste color vt qui maximè) ex q̄ nominabant Camarin. Quinetiā (q̄d magis miramur) Indi Occidentales de Sole seu Apolline idē sentiebāt q̄d Amorrhæi, Græci, & Latini senterant, hūc Deū prophetiarū esse: quo argumento planè ostenditur Diabolū præclarā istam scientiā omnes docuisse. Itaq; Ochozias rex Israelis maximus sua ætate Magus cū de fenestra cecidisset, legatos in ædem Bahalis misit victurū sive à casu esset consulturos, quibus Elias causa itineris perspecta obuiam venit & dixit, an Deus non est in cœlo quem consulatis? Dicite Regi moriturum ipsum. Itaq; nemini mirum videri debet si Occidentales populi à Satana precū, ieiuniorū, sacrificiorum, supplicationū, & prophetiarū specie fascinant, cū Palestīne, Græciæ, & Italię populi hac religiōe essent & nihil celsius cognoscerēt. Dixit quispiam, non habuisse eis fidē sapiētissimos: ego verò summos philosophos video id pro re diuina certissimāq; habuisse. Quis inter Philosophos Platone diuinior? At cū Apollinis oraculū non destitutam pestē Atheniensib. respondisset donec altare ipsius (q̄d omneis in partes q̄d ratū erat) fuisset duplicatum, & Plato ea tēpestate Geometrarū maximus aperta Physica & crassa duplicandi altaris ratione dixisset Atheniensib. Deo rē omnium quę in Geometria sint difficillimā & quę adhuc mi-

nime

nimè cōperta fuerit postulasse, vt eos ab auaritia,
 ambitione, inhonestisq; voluptatib. reuocaret, &
 ad contēplationē ^{τῶν} mirabiliumq; dei operū p-
 traheret: diabolus maxime istius pestis occasiōe ar-
 reptā plurimū abusus est, & amplificauit opinionē
 de diuinitate oraculi. Secūsus à Platone Iāblichus
 Ægyptius tēporib. Iuliani apostatæ magnus ante
 omnes & summè diuinus est habitus, quē Porphy-
 rius, licet Philosophus κατ' ἐξουσίαν dictus pro magi-
 stro agnoscebat. Verūtamen in istius libris de my-
 sterijs (q̄ integra Romę traducta atq; impressa sūt)
 non in Marsilij Ficini fragmēto, videmus illorū im-
 pietatē^a ab ipso reprobari q̄ imagines & caracte-
 ras ad vaticinandū faciūt, affirmando^b prophetiā
 non esse naturale bonū, sed donū Dei maximū: à
 Deo. n. solū ad eos pmanare quib. purificatę sunt
 animę: reprobari quoq; illorū factū q̄ Prophetiæ
 donū^c per δαίμονας παρόντες. i. Dæmonas assessores
 vel comites & cōsiliarios (q̄s in annulis phialī sve
 gestare solēt) aucupant: etsi Prophetiā cōparari ait
 Hydromātia, Lithomātia, Actinomātia, Xylomā-
 tia. Rabdomātia, Orneomātia, & Alphetomantia,
 miraturq; Deos se ita dēmittere^d vt in cibis diuini-
 tatē suā dignent̄ collocare (qd Porphyrius in du-
 biū reuocabat) & Deorū naturā in istis omnibus
 adorari iubet. Omnia aut̄ hęc facta impia Deū vi-
 demus detestatū esse grauissimè, atq; nominatim
 istud^e vetuisse ne lapis imaginationis adoretur:
 quem lapidem Chaldæus interpres vocat ado-
 rationis, multi statuā ἀπὸ ἐδίωνος interpretati sunt.
 Iambli.

^a lib. 3. c. 30.^b 32. & 34.^b lib. 3. cap.^c 24. & 37.

Synesius πρὸς

πρὸς κοινὸν.

^c lib. 3. c. 13.^d lib. 3. c. 14.e lib. 3. c. 17.^f Leuit. 26.

^a lib. 3. ca. 2.
 & sequent.

Iamblichus præterea, de quo iam habetur sermo, scribit ^a animam interdum extra hominem sic rapi diuinitus, vt corpus maneat *αἰαδὴν τὸν*, neq; ictuū neq; punctionum sentiens: interdum verò corpus animamq; exportari, quod genus appellat *ἐκστασις*; atq; hoc Magorum commune est qui expressis pactis cum diabolo coniuncti sunt, vt modò spiritu deportentur dum sensus corpus fugiunt, modò corpore simul & spiritu, cū nocturnos coetus ob-eunt, vt quæstionibus infinitis (de quibus postea dicturi sumus) fuit comprobatum. Hic tamen animaduertens malignos spiritus subire bonorum locum, *θεοργίαν* dixit & sacrificia indignè facta displicere dijs, tum demum malignos spiritus se hominib. loco deorum exhibere: qua occasiōe Porphyrius, quamuis Christianorum hostis infensissimus, eò adductus est vt Deos omneis veterum esse *νεκροὺς, μῶνους* & malignos spiritus affirmaret. Atq; hic quidem Iamblichus, qui de istis rebus, quàm accuratissimè potuit, disflerebat, ea tempestate sanctissimus vir omniumq; maximus habebatur, adeò vt Iulianus apostata literis quas sæpe ad ipsum mittebat inscriberet, Magno Iamblichō: sed postquam ipse cum alijs tentauit Alectryomantia cognoscere quis post Valentem imperio potiturus esset, Imperator Valēs de quatuor literis *θεοδ.* à gallo gallinaceo exaratis factus tandem certior morti addixit Magos innumeros, & Iamblichus veneno sibi ademit vitam vt suppliciū effugeret. Verum vt demonstraretur industrios quosq; & sanctos viros nō raro

rarò deceptos esse à specioso illo pietatis prætextu, qui plurimùm in rebus magicis potest: suo loco postea exponemus vt ad demonum inuocationem à sceleratissimis magis nostra memoria usurpatam orationes, ieiunia, cruces, hostiæq; soleant ab ipsis ad suum scelus occupari. Sic non ita pridē quædam Blesensis Maga fascinatam mulierem & decumbentem curatura mandauit vt media nocte Missa S. Spiritus in æde S. Mariæ virginis auxiliatricis caneretur, deinde postquam toto corpore incubuisset ægrotæ & occentasset voces aliquot, sanata est (quam ceremoniam à Satana mulieri traditam fuisse constat exemplo Eliæ Prophetæ, qui Sunamitidis potentia Dei è mortuis suscitauit.) Sed post duos menses eadem mulier, quæ curata fuerat, in morbum relapsa, obiit, & consulta de ea re Maga respondit se plus satis loquutam esse, vt Harduinus Blesensis hospes ad Leonis insigne mihi exposuit: sortes enim à malefica quæ hanc incantauerat in alteram dixit coniectas esse, quod Magorum omnium medicam artem fingentium commune est, vt postea dicturi sumus. Et Magorum *ὑποπρωτίσις* postquam orbes & nefarios characteras (quos hic de industria omissuri sumus) ad inueniendum thesauros posuit, fodiendo scribit Psalmos dicendos esse, *De profundis*, *Deus misereatur nostri*, &c, *Pater noster*, *Aue Maria*, &c. à porta inferi, *Credo videre bona Domini*, &c. *Requiem eternam*, &c. & legendam Missam: Item vt aliud quippiam quod recticebo consequantur, inscribi quatuor tabulis mē-

branæ puræ, *Omnis spiritus laudet Dominum*, & ad quatuor parietes domus suspendi; ad alia quoque scelera quæ nolo scribere Psalmum centesimumoctauum pronuntiari. Quinetiam Hispani & Itali regionem Belgarum adituri ann. M. D. L X V I I. amuleta sortilegiorum plena & sibi tradita gestabant vt tuti ab omnib. malis essent; Germani quoque nonnulli indusium necessitatis portant forma exsecrabili quam nihil opus est describere, & crucibus vbicq; figuratum; & Magorum princeps indignus cuius hic apponatur nomen, ad malignorum spirituum inuocationem prius ieiunari mandat, & S. Spiritus missam accurari. Quapropter difficile est Magos retegere & à viris bonis discernere, sed olim difficilius quàm nostro tempore; et si omnes populi omnesq; Philosophorū sectæ Magos condemnarunt, vt Augustinus inquit^a, sectus omneis Magiæ pœnas decreuisse, & Seruius apud Romanos narrat horrore semper fuisse Magos & incantatores, quod ex legibus xij. tabularum & Pandectis cōstat^b; cū tamen omnia oracula quæ pro sanctissimis habuerunt planè essent magica, vt antè diximus & post ampliùs declarabimus. Si quis igitur affirmet bonorum spirituum & malignorum signum ex operibus bonis aut malis petendum esse, verum quidem dixerit; sed in circumscribendis bonis operibus res tota vertitur: nam vtcunque ieiunia, preces & orationes, castitas pudicitiaque, solitudo, contemplatio, ægrotorumque curatio res per se bona sint, sitamen propter

^a libr. 18. de ciuit. Dei.

^b l. iij. iubeo. §. si quis astrologus. de iniur. toto tit. de maleficiis. et math. l. si quis aliquid, de pœnis. ff.

propterea fiunt vt honor Satanæ idoloūe habeatur, vt derebus præteritis aut futuris¹ oracula cognoscantur, hæc verò opera non iam bona sed detestabilia, damnanda, & diabolica censi necesse est. Veteres autem hystoriæ docent hæc ab iisdem Ethnicis fuisse facta à quibus fascinatores & qui elementa (vt lex ait^a) turbabant fuerunt condemnati: eadem Amorrhæos fecisse, Indosq; similiter, Achorum quidem Magorum nonnulli fuerunt voluntarij: sed verum certumque indicium tangendis & cernendis Magis spiritibusque bonis & malis inter se distinguendis Lex Dei exhibet, nam lege Dei^b omnes sortes seuerrissimè prohibentur, & varia illarum genera adducuntur, vt alia quoq; similia statuamus eodem iure prohiberi. Neque verò Iosephi dictum libro Antiquitatum viij. oportet accipi, artem coniurandi malignos spiritus à Solomone repertam esse: cum enim res longè minores de eo scriptæ sint, & in omnibus eius scriptis ne minimum quidem istius artis vestigium exstet, non est credibile Scripturam fuisse illud dissimulaturam: nisi fortè quispiam voluerit Solomonem illorum detestabilium librorum autorem facere, quos inscriptos Magi circumferunt ipsius nomine. Potuit verò sic Iosephus decipi vt Iamblichus deceptus est. Narrat. n. Eleazarum quendam Iudæum coram Vespasiano Cæsare annulo nares cuiusdā demoniaci attigisse, malignumq; spiritum vi radicis annulo inclusæ, quam à Solomone monstratam aiebat, abegisse.

^a li. 6. de mag.
lefic. C.

^b Deut. 18.

Quod genus erroris perniciosissimum est ac sceleratissimum, licet multi squillam esse opinentur, & malignis spiritibus arcendis solcant præ foribus suis suspendere. Constat enim puluere quodam in ouile per Magum iniecto perituras oues, nisi avertat Deus; & quemadmodum fascinata pecora hominesque interdum per Magos administratos suos restituit Satanas (sed ea lege ut sortes in aliū transferantur ne quicquam sibi intercitat, ut postea demonstrabimus) sic etiam è dæmoniis malignos spiritus sæpe enecere, artesque diabolicas ad istud facinus effingere. Sic iste de quo Iosephus narrat faciebat annulo, cui non radix inerat sed malignus spiritus, cuius facultate aut collusione porius alter spiritus exibat, ut fides Magiæ & idololatriæ, qua imperitos ludificatur Satanas, haberetur. Signis autem dixerit luporum morsus lupos non petere, nec malignos spiritus à malignis pelli, huic responsum non tam hac arte diuidi regnum Satanae quam confirmari, & his miraculis stabiliri fouerique idololatriam; neque absolum est illud Augustini, Diabolos à diabolis pelli etiamque euerti, ut improbi ferè non euertuntur nisi improborum opera per voluntatem Dei dicentis apud Ieremiam, *Ulciscar inimicos meos per inimicos meos*. Etenim si boni sæpe bello petunt bonos, multo magis improbos appetunt improbi, diabolosque diaboli. In Daniele autem legimus Angelos imperijs & regnis præfesse, bellaque inter se gerere: Angelus enim Dei Danieli dicitur Angelum Michaellem Hebræorum principem

^aDaniel. 10. Danieli dicitur Angelum Michaellem Hebræorum prin-

cipem cōtra Angelum Persarum ad auxilium suū aduenisse: sed de huius loci interpretatione sapientes viderint. Sic Deus in cœlo disposuit cōtrarios stellarum planetarumq; motus & effecta, sic contraria elementa, sic antipathiam hinc, illinc sympathiam in vniuersitate rerum, qua contrarietate & suauī concertatione harmoina mundi continetur. Ista autem bonorum spirituum & malignorum confusio ex illo nouorum Academicorum axiōmate profecta est, Cœlum cū terra copulari oportere, virtutesq; cœlestes cum terrestribus, & alia alijs coniungi, vt vis diuina elementaribus pariter ac cœlestibus modis attrahatur. Hæc Procli, Iamblichi, Porphyrii, & aliorum Academicorum hypothesis: qua magister ille artium diabolicarum fretus, cuius libri cum magnificis priuilegijs excuduntur, fundamento huic superstruxit omnes sortes & diabolorum inuocationes quæ cum priuilegijs principum, pestilentissimo Rerumpubl. exitio, vbiq; excuduntur. Componit enim characteras proprios demonum planetas singulos (vt ait) moderantium: hos characteras in metallum planetæ cuiusq; proprium eodem momento incidi iubet, quo planeta in sua domo & exaltatione versatur cum aliqua signorum coniunctione grata: atq; tum præsto esse plantam, lapidem, & animal Planetæ destinatum: ita planetæ huic sacrificari omnia: interdum verò planetæ imaginem & Orphei Magi hymnos adhiberi: quibus hymnis plus satis Mirandulanus hæsit specie Philosophiæ, cū ait

hymnis Orphei non minorem vim inesse ad Magiam quàm hymnis Davidis ad Cabalam (de qua dicemus suo loco) & à se primùm gloriatur, arcanum hymnorum Orphei, qui Medææ maleficæ magister erat, fuisse reuelatum. Quin hymnos istos ad honorem Satanæ factos fuisse cernimus, quò spectant illa Pici verba, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit. Hac eadem ratione iste magorum magister discipulos suos in omni idololatria, impietate, artibusq; magicis informauit. Etsi quod illi Academici ignoratione per errorem sine dolo malo & bona fide rem bonam arbitratî faciebant, eo per detestandam impietatem Agrippa abusus est: fuit enim quamdiu vixit Magorum sui temporis maximus, quo defuncto scribit Paulus Iouius^a & complures alij canem atrum (quem ille vocabat dominum) è cubiculo illius exeuntem fuisse visum, qui se in Rhodanum immerferit, neq; ab eo tempore comparuisse. Verùm lex Dei prospiciens sapientissimè eorum impietatib. qui inferiorem mundi partem superiori volunt coniungere & connubio mundum sociare (vt Picus ait impietatem maximam specioso tegens velamine) & herbarum animantium, metallorum, hymnorum, characterum, sacrificiorumque opera Angelos & Deos primùm minorum gentium, tum per hos Deum maximum creatorem omniũ adducere: Deus igitur ipse impietati huic occursurus disertè videtur vetuisse^b ne qui gradus fierent ad conscendendum altare suum, sed vt ad ipsum

^a lib. elegiorum.

^b Exod. 20.

psum rectà adiretur præcepisse: quod dictum Platonici non satis assequuti Dæmonum inferiorum & Semideorum opera superiores Deos perducendos esse, horumq; opera consimiliter supremum Deum. Ex his igitur Platonicos & alios Ethnicos statuimus fuisse quidem idololatrias, qui simplici animo per ignorationem Iouem adorauerint supplicauerintq; Saturnum, Martem, Apollinem, Dianam, Venerem, Mercurium, & alios semideos, viuendo sanctè, orando, ieiunando, quauis iusticiæ, charitatis, & pietatis facta exercendo: sed Magos neq; hos esse credimus, neque eos qui errore pari detinentur, quamuis res futuras diabolicis modis conati sint prænoscere, quia rem Deo gratam à se fieri existimauerunt. Quamobrem etiam has voces, *sciens prudens*, in definitione Magi posuimus. Sed quisquis notitia legis diuinæ præditus intelligit omnibus istis diabolicis diuinationibus interdictum esse, & ijs tamen ad assequendum aliquid vtitur, hic Magus dicendus est. Certissimum igitur notam internoscendæ bonorum spirituum à malis, & pietatis ab impietate differentie sitam esse in eo animaduertimus, vt perspiciatur si fortè res creatæ Creatoris loco ad consilium adipiscendum adeuntur. Sed quia pleriq; in prædictionum argumento falluntur, & bona pro malis non infrequenter accipiunt, nunc de prædictionibus præfagijs quæ videamus.

De prophetia, alijsque diuinis modis ad res occultas cognoscendas. CAP. IV.

Diuinum Græci appellant *μαντις* ἢ *μαντιῶν* πρᾶξι *μαντεύεσθαι*, id est, diuinare, vel vaticinari: qđ genus hominum quia fraudibus mendacijsq; circumfluit, mendacem hominem Galli appellant *Menteur*, vt mihi quidem videtur, *μανίμωρος*. Latini diuinum vocant, ineptè Magis nomen præstantissimum æquè ac Prophetis dantes. Illud autem est à voce *μαντεῖα*, quasi *μανεῖα* quædam dicta, quia Diuini fascinati & à maligno spiritu possessi furebāt plurimum: neq; enim Pythias sacerdos diuinabat nisi furore ageretur. Quapropter etiam Hercules morbus appellatur sacer, quia abrepti Magi similes sunt hominibus ex eo morbo laborantibus. Hebræi diuinos primū *Videntes* nominauerunt: vt cū saul amissis asinabus diuinum consulturus de ihs quæreretur, ^a samuel Videns esse dicebatur: idem drachmam argenti quam videnti traderet à suo comite postulauit: & samuel roganti essetne *Videns* se esse respondit: nondum enim ^b ait scriptura, *Videntes* נביאים id est, Prophetæ dicebantur. Est autem hoc nomen à verbo נבא, quod plurimum passiuæ coniugationis est, vt ostendatur veram diuinationem à Deo percipi. Græcum autem *μαντιῶν* prædictionem significat, siue in bonam partem siue in malam acceperis. Quod verò eos qui pulueribus & pingui vtūtur appellamus Magos, hoc scitè cum veteribus distinguens Aristoteles

Cicer lib. de diuinat.

^a Sam. 9.

^b 1. Sam. 10.

Le rem. 16.

Zach. 13.

teles vernaculo sermone Magos dixit *τοῦ τοῦ τὰς φαρμακείας*, & Magos *φαρμακίδας*, vt videre est libr. vi. cap. xviij. & libr. ix. cap. xvij. historiæ animalium cum hippomanes scribit *τοῦ τῶν φαρμακίδας* vsurpanti. Verum vt cognoscatur quænam sit licita & quæ illicita diuinationo, omnem diuinationē statuemus *diuinationis quatuorplex.* aut diuinam esse, aut naturalem, aut humanam, aut diabolicam, & de his quatuor generibus dicemus ordine. Prima ergo quia à Deo extra ordinē *diuinationis diuina sua.* proficiscitur præter naturaleis causas, diuina dicitur. De hac extat testimonium Dei dicentis^a. Si qui Propheta fuerit inter vos, ego visione appariturus sum ei, & cum eo loquuturus somnio: De Mose verò seruo meo fideli præ omnibus, non sic futurum est, non ego facie ad faciem ipsum alloquar. Quem in locum Hebræi^b annotant Prophetiam esse munificentiam opera Angeli aut actiue intelligentiæ à Deo collatam rationali primùm animæ, deinde imaginationi, hinc Mosis solum prophetiam excipi oportere, quam Mosis Deum immediatè alloquenti sine alio modo traditum affirmant, idq; vigilantibus: atq; hoc ipsum significari cum Mosis dicit Dominus^c, Apparui quidem Abrahamo Isaac & Iacobo nomine meo Schadai, sed magnum nomen meum Iehouah non exposui eis, item sub finem Deuteronomij, cum dicitur nunquam fuisse Propheta similis Mosis, qui Deum facie ad faciem cognouerit. Quosunque igitur sermones in Scriptura Deus cum Prophetis habuit, per Angelos aut intelligentias somnij & visioni-

^a Num. 12.

^b R. Moses
Maymonis
lib. 3. more
nebochim.

^c Exod. 9.

^a R. Moses
Maimonis
lib. 3. more
nebochim.

^b lib. πριου
πριου.

^c Libris Pir-
ke aboth.

bus fuerunt traditi : ac propterea Hebræorum Theologi^a à quibus Prophetarum doctrina quasi per manus accepta est, omnia somniorum visio- numq; diuinarum genera diligenter expenderūt, quæ Augustinus breuiter formis quinq; comple- xus est, comprehensis putà humanis somnijs, quæ neque huius loci sunt, neque vllius pretij, vt in Ecclesiastico legimus. Nam eorum solùm ratio ha- benda est quæ diuinitus immittuntur : etsi omnia voce Hebræa מן & Græca ἀνωπνίσ contenta sunt, vt visa Hebræi נאמא, Synesius^b τὰ ἀνωπνίσματα, Latini visiones appellarunt. Inter hæc autem duo diffe- rentia insignis interuenit : primùm à perceptione vtriusque. Etenim diuinum somnium à dormien- te percipitur, visio à dormitante, idq; impressio- ne viua imaginationi adhærente, quæ instituen- dis hominibus res perinde exhibet ac si præsentis oculis cernerentur : itaque hæc ab humanis & bru- tis somnijs plurimum discrepant, quibus nihil aliud inest quàm naturalis impressio ita ad imagi- nationem accedens vt antea res à vigilantibus fu- erunt visæ. Modus autem diuina consequendi so- mnia & ad celsum illum prophetie gradum assur- gendi est, si primùm omnis arrogantia & καυχήσις deponatur, & ab inhonestis voluptatibus auari- tiaq; abstineatur, deinde si vitæ bene instituendæ incumbatur, operaq; in contemplandis & cogno- scendis operibus ac Lege Dei consumatur. Præ- terea antiqui Hebræorum Theologi^c à tristitia se- nioq; non mediocriter effectū prophetiæ tradunt impe-

impediri, & Prophetas bona ex parte fuisse iuue-
 nes. Hoc autem est totius rei pertingēda caput, si
 læto alacri integroq; corde laudetur Deus, & Psal-
 mi sæpe ad laudes ipsius maximè verò ad instru-
 menta musica concinantur: ideoq; prophetizandi
 verbū etiam significat laudare Deum, vt 1. Sam. x.
 & xij. בְּחַבְבָּאֲתָר cum prophetizaret, id est, laudaret.
 Neq; Verò ad visionum diuinarumq; prophetiarū
 vim intelligendam dicta Philosophorum oportet
 accipi, qui, ex coniectatione pura iudicantes, pu-
 tant, si cuius natura est tēperatior huic veriora so-
 mnia accidere: virum enim qui florente ætate nun-
 quam prophetauerit interdū videas in ipso mor-
 tis articulo, dū mors præstò est, prophetare. Itaq;
 non habens Aristoteles quod super hac re statue-
 ret, ait in libro de somnijs, nō exstare verisimilem
 aliquam causam diuinādi, nisi quæ diuina & occul-
 ta sit, captumq; nostri ingenij superet. Illud quoq;
 non est omittēdum, quod Num. xij. legimus Deū
 se cum hominib. (excepto Mose) non cōmunicare
 nisi dormientib. somnio & visione, idq; cum Pro-
 phetis solū, vt visionis à somnio discrimen, diui-
 niq; somnij ab humanis ostenderet, aut quæ à mor-
 bis importantur. *Diuinoz somniuz et visioz,*
~~que visionū gradus sunt plurimi.~~ *non gradus.*
 Primus gradus
 prophetiæ est reuelatio facta per somniū de colen-
 do bono & fugiēdo malo aut euitādīs sceleratorū
 manibus: qua in specie (inquiunt Hebræi) homo
 sentit cum animo suo præceptorem quendam à q̃
 instituitur, ideoq; de hoc Scriptura dicit S. Dei

super ipso conquieuisse, aut Deum ipsi adfuisse. Secundus gradus est, cum homo vigilans aliquid percipit, quod animæ adhaerescens impellit ipsum ad laudationem Dei operumq; eius: quemadmodum Dauid Psalmos cōposuisse dicitur, Solomo Parabolas, quibus amplissima & elegant. arcana continentur allegorijs inuoluta. Etenim Dauid & Solomo (vt Hebræi notant) ad eundem gradū quo Esaias, Ieremias, Nathan & alij consimiles minimè peruenerunt: sed quoties in scripturis Deus alloquutus Dauidem aut Solomonem dicitur, id Hebræi per Prophetas accipiunt dictum, puta Gadem aut Nathanem, quibus exhibebantur ad Dauidem informandum visiones Dei, aut Ahiam Silonitem qui ad Solomonem missus est, & illud etiam quod Solomoni dictum est eum fore omnium qui vnquam extiterint sapientissimum, illud, inquam, non pro visione accipiunt, sed pro diuino somnio, quam in sententiam Scriptura narrat expergefactum Solomonem percepisse id esse somnium: item quod Deus secundo apparuisse Solomoni dicitur, id visionem fuisse negant. Tertius gradus est, cum purgatus animus cernit figuram aliquam somnio, hominē, bestiam, aut aliud quippiam, & significationem visi eodem momēto percipit: quod in Zacharia non rarò legimus. Quartus est cum nuda ab omnibus figuris & pura verba intelliguntur. Quintus, cum homo loquens apparet, ac res diuinas retegens dormienti. Sextus, cum Angelum loquentem videre sibi videtur dormiens.

miens. *Septimus*, cū dormientem Deus videtur alloqui vt *Esaías* inquit^a, vidi Deum & dixit, &c. ^a *Esaí. 6.*
 sic apud *Ezechielem*, *Micheam*, & alios. *Octauus*, cū visio Prophetica Dei verbo coniuncta aduenit: quo in gradu Hebræi prisci visiones Abrahæ posuerunt, excepta ea quæ obuenit in conualle Mambra: hanc enim visionem in nono gradu collocat. *Decimus* gradus est cū Angelus videtur facie ad faciem colloquēs, vt in sacrificio Abrahæ. *Vltimus* & supremus omnium est, cū Deus in os alloquens sine alio modo videtur à vigile: qui gradus, vt ait Scriptura^b, *Mosis* fuit proprius. ^b *Num. 12.*
 Quod itaq; *Esaías* Deum à se visum fuisse dicit capite vi. hoc visionis est quæ non vigilianti offerebatur: quod *Ezechiel* in campum inter cælum terramq; situm delatus dicitur, id obuenit dormienti: nam etiam murū templi Ierosolymitani *Ezechiel*, cū in *Babylonia* esset, dicitur perforasse, & consimiliter *Ieremiæ* indicitur vt cingulum abdat in *Euphrate* fluuio *Babyloniæ*, & post dies aliquot cingulum dicitur computruisse, cū tamen *Ieremias* nunquam fuerit in *Babylonia*, Sic de *Gedon*is vellere: nam loca persepe, tempora, personas, & alia singularia Prophetæ circumscripserūt, quæ ad visiones tamen referri necesse est. Quod cū *Ethnici* & infideles multi non animaduernerent, prophetias à Deo vigilantibus reuelatas fuisse putauerunt, & occasionem criminandi scripturā sanctam aucupantur: multa enim visionis sunt quæ vigilantibus non potuerunt accidisse, & ex Scri-

Daniel. 10.

^a lib. de ora-
culorum de-
fectu.

ptura quocq; discimus Prophetas consultos die so-
lū postero respōdisse, nisi anticipasset visio: qua
conditione Ahias Propheta reginę Samarię vxo-
ri Ieroboami respondit. Holda verò Prophetissa
legatos Regis Iosif in noctem iussit exspectare, &
Balaam legatos Balaci regis per noctem consiste-
re, quando per visionem asinam loquentem vide-
re sibi visus est, non autem (quod opinantur mul-
ti) audiuit vigilans. Diabolus quoque diuinorum
operum simia sacerdotes Apollinis in spelunca so-
porabat, & quicunque oraculum Mopsi consule-
bant, in æde ipsius dormiebant: ita enim Plutarch.
narrat^a præfectum quendam Asiæ cum Epicureo-
rum aliquot comitatu omneis religiones ludificā-
tium, puerum in ædem Mopsi misisse cum oclusis
litteris quæstionem hanc cōtinentibus, vtrum vel-
let Mopsus sibi à præfecto sacrificari, albūne vi-
tulum, an nigrum: puerum autem, cum noctem
vnā in æde dormiuiisset, reuersum dixisse dormi-
enti sibi visum esse hominem qui nihil amplius
quā nigrum responderit, ex eo tempore Præfe-
ctum credentem Mopso sæpe sacrificauisse. Duo
tamen in discrimine prophetiarum Dei & incan-
tationum Satanae oportet obseruari. Vnum est
~~eos qui à daemonibus inspirantur tum magis fu-~~
~~rere, qui autem à Deo sapere vt cum maximè.~~
Quamobrem Scriptura Saulem narrat, cum Spi-
ritus Dei incesset eum, studiosum fuisse, integrū,
sapientem, idq; per bienniū, cum verò Spiritus ma-
lus, amplius furiosum fuisse & prophetauisse (sic
enim

enim scriptura^a, cumq; in coetu prophetarum esset ^{1. Sam. 18.}
 spiritus Dei inuasit eum, coepitque prophetare &
 laudare Deum) & veteres Hebræi dixerunt solos
 sapientes prophetas esse: contrà verò Sibyllæ et A-
 pollinis Prophetissæ nihil nisi furentes & spuman-
 tes rabie prophetabant, similiterq; demoniaci pro-
 phetæ antequàm diuinent aguntur furore sum-
 mo. Alterum diuinæ prophetiæ incantationumq;
 discrimen est, quod illa semper vera est, hæ à mali-
 gno spiritu profectæ aut semper falsæ sunt, aut pro
 vna veritate centū mendacia nectūt. Propterea in
 lege Deus, Hac re, inquit, ^b Prophetas agnoscetis, ^{b Deut. 18.}
 cum quid dixerint ac non euenerit, ego non fuero
 alloquutus ipsos. Neq; tñ continuò Prophetas fal-
 sus aut improbus putādus est qui prophetiæ do-
 num habuerit: hoc. n. interdū ac non semper obue-
 nit: q; si postea humano somnio nec diuinitus im-
 misso permotus venturum aliquid dixerit qd non
 eueniat, errat ille quidem, sed eo tamen nō desinit
 vir bonus esse & timēs Dei: verū Deus hoc pacto
 docet nō esse standū humanis somnijs, & Eccl. ca-
 uendū p̄cipit vt credat̄ somnijs nisi q̄ Deus immi-
 serit. Ex omnib. itaq; Prophetis q̄ Sam. tēpore vi-
 xerūt nullus præter Sam. fidelis & certus appellat̄, ^{1. Sam. 3.}
 q̄ nihil q̄ non sit gestū p̄nunciauerit: & inter om- ^{Eccl. pen.}
 nes q̄q; theologos cōuenit nō semp Prophetis san-
 fuisse donū Propbet. fuisse etiā cui vnica visio, aut
 duo tria vē sōnia obuenerint, interdū verò gratiā
 hāc diuinitus p̄ totā Proph. vitā obtingere, vt Sa.
 Elię, Eliſ. Ahię Silon. obtrigat, quinetiā p̄phetia q̄
 non

non euenit, aliquando Prophetis reuelatur, vt Micheas interminatus est Hierosolymis, Ionas Babylonem mox euersum iri post xl. dies prædixerat: cū tamen istud non euenerit vbi pacatus est Deus poenitentia. Hoc idem Ieremiæ xxvi. Ionæ xi. & Ezechielis xvij. animaduertimus. Sed prophetia ferè desistit senio: vt Ieremiæ quinquagesimo primo dicuntur Ieremiæ verba desinere, cū tamen deinde pertexat historiam, vbi Hebræi annotant prophetiam tunc in ipso desiuisse: & de sene Heli dicitur ipsum oculis fuisse captum, quod Hebræi accipiunt de visione prophetica: nam etiam Samuel admodum iuuenis visionem habuit, vt sacerdoti Heli iudicium Dei contra domum ipsius latum exponeret. Ideoq; apud Ioel legimus diebus vltimis iuuenes visuros esse visiones, & senes somniaturos somnia: hæc autem illis longè inferiora sunt. Nonnunquam etiam gratia prophetica rationali parti infunditur, ac non phantasie, fortè ob phantasie vel imaginationis imbecillitatem: aut contrà infusa imaginationi ad rationem non permeat, tum quia imbecilla est, tum quia homo in contemplando sese non occupat. Aliquādo ita infunditur vt ad exsequendum mandatum homo compellatur, quod Ieremiæ qui solus suo tempore Propheta fuit videmus contigisse. Huic enim iubente Domino somnijs & visionibus vt populo exponeret futurum vt Hierosolyma ab hostibus obsessa caperentur vi, Rex populusq; caderentur gladio, templum conflagraret, oppidum euerteretur,

tur, rem imperatam à Deo non audebat explicare: sed ita sibi instituisse Spiritum Dei narrat, vt vi quadam prophetiam coactus fuerit pronuntiare: ac tum reclamante populo in foueam coeno refer- tam coniectus est & famem aliquantisper passus, donec clam à Rege euocatus veritatem rei declarasset. Etenim sæpenumero prophetia & somniū immittuntur vni vt moneat, minetur, aut declaret damnationem alterius, vt Eliæ de Achabo Rege, Nathani de Dauide, & Ahia de Ieroboamo indictum est: quamuis David Spiritu Dei fuisset præditus, sed aut visione prophetica quā alij prophætæ habebant oportuit caruisse, aut non fuisse tam excellenti præditum. Hoc ita esse eo demonstratur quòd si quando bellum aut magnum aliquid gerere cogitaret, visionem à Gade Propheta postulabat, aut Sacerdotem (qui comitabatur ipsum) iubebat Ephod induere vt voluntatem Dei ex Vrim & Thummim cognosceret. Hæ autem voces Vrim & Thummim Hebrææ sunt, quas LXXII. interpretantur declarationem & veritatem, Chaldeus (vt mos Hebræorum fuit mysteria conde- re) seruauit *אֶרְפָּנִי וְטָרֶס*: Hebraicè vrim lumina, & Thummim perfectiones sonant. Hoc nomen fuit tabulæ in quam duodecim gemmæ erant insitæ, incisæq; duodecim filiorum Iacobi nomina, ex catenulis duabus impendentis maximi Sacerdotis pectori, vt in libr. Exodi legimus^a. Eleazar itaque Pontifex successor Aaronis iubetur in Numeris^b pro ratione Vrim consulere, vt res gerant ex ver-

^a Exod. 28.^b Num. 27.

bo & responsione ipsius. Si res quæ gerenda erat bene casura esset, quæstione proposita gemmæ viuida micabāt luce, aut inspiratus à Deo sacerdos futura prædicebat: quemadmodum ex Scriptura discimus^a, & Iosephi antiquitatibus^b, vbi lumen istud ante ducētos annos quàm viueret scribit dedisse, hic autem trigesimo anno à Christo natus est. Græci pectorale istud vocarunt λόγιον, id est, oraculū, quod vulgus ineptè vertit Rationale: Reges enim in causis omnib. grauissimis per Pontificem consulebant deū, & si non edebatur responsum hæc fuit iræ Dei significatio. Quāobrem Sauli cum à Deo abiectus esset (ait Scriptura^c) nihil responsum est, neq; prophetia, neq; somnio, neq; vrim & Thummim: ille verò Sagam diabolico Spiritu instructam sibi præcepit inueniri, v̄ exitū prelii, quod postridie commisit & in quo cecidit, cognosceret. Dauidi contra^d aut Prophetæ visione semper, aut somnio, aut per Vrim & Thummim responsum dabatur, atq; hic rem imperatam efficiebat sedulò: Saul verò cum non paruisset, à Deo populoq; simul desertus, & ab hostib. occisus est: ad excusationem enim dicenti^e Regem Amalechitarum pecudesq; à se non fuisse carfas vt de ijs sacrificia pararet Domino, respondit Samuel idolo-latria artibusq; magicis peiorē esse ἀπειθείαν, & præstare obsequiū omnib. sacrificijs. Apud Iobum^f q̄que legimus Deum miserentem hominum eos communefacere somnio aurēmq; vellicare docere quid factio sit opus vt eos humiliores efficiat,

^a Esdræ 2.

Nehem. 7.

^b Antiq. iu-

daic. lib. 3.

cap. 9.

^c 1. Sam. 23.^d 2. Sam. 2.

et 5.

^e 1. Sam. 15.^f Iob. 33.

ciat, idq; ter: si enim tertio moneri morem non gesserint, tum eos abijci. Quod si is quem Deus bono Spiritu agendum instruxit, agenti non obsequatur, obiectionem comminatur Spiritus: si corrigitur, non abijcitur: si non resipiscit, abijcitur. Atq; hi tres modi sunt quibus olim Deus hominibus declarabat voluntatem suam, visio, somnium, & pectorale sacrum. Quare Propheta Balaam à Deo inspiratus cum Israelitis benediceret, Beatū, inquit, populum qui incantationes non habet, cui futura cum opus est reuelat Deus. Quamuis autem ex Lege Dei promulgata, tot prophetijs, visionibus, iudicijsq; Dei quæ in Scripturis historijsq; sacris consignantur, ita de veritate & voluntate Dei belè informemur, vt non sit opus prophetiis: certum est tamen non eo minus somnia, visiones, & bonos Angelos diuinitus immitti hominibus ad exponendam eis voluntatem Dei, ex qua seipsos regant & instituunt alios. Hebræorum itaq; Doctores etsi oraculum Vrim & Thummim à tempore Babylonicæ reuersionis desuerat, confitentur aliquam diuinam vocem semper fuisse exauditam, quam Iosue filius Leui ^a קול בן, id est, filiam vocis, Græci ἡχώ appellarunt. De veris autem indicijs quibus homines his donis instructi agnoscuntur vt dicamus paucis, obseruanda sunt optimè recognoscendaq; ipsorum facta, inprimis verò quem colant Deū. Nam fieri potest vt visio- nem aliquis & somnium habeat, futura prædicat prout accidēt, edatq; miracula, qui tamē adoratio-

^a Lib. Pirke
aboth.

² Deut. 13.

nem aliorum Deorum prædicabit quàm eius qui fecit cœlum & terram: neq; propterea fides huic habenda est, cum hoc vnum sit è signis quæ Deus disertè præcauit Lege⁴, dicens se hunc somniatorē prophetamq; mittere ad experiendum amemusne & reueremur ipsum. Quibus ex verbis apparet non electis solùm & viris bonis à Deo immitti somnia, sed improbis quoq; & infidelibus, vt consternatos eo seuerius præcipitet. Huius rei plenæ sunt historiæ, vt de Pharaonis somnijs & Nabuchodonosoris legimus: ante omnes verò principibus viris accidisse, cum de Reipublicę statu ageretur. Plerumq; tamen vsuuenit quod ait Solomo in libro Sapientiæ, vt improbis terribiles horrendæquæ visiones adsint: bonis verò, etsi nonnūquam somnijs consternātur, sua securitas & consolatio. Sic Vespasianus somnio monitus est se Imperatorem fore, cum Nero dentem vnum (quod postridie accidit) amisisset. Sic Antoninus Caracalla somnio Seuerum patrem stricto gladio audiuit dicentem, vt fratrem occidisti, ita te hoc ictu oportet mori. Sic Atheniensis tyrannus Hippias pridie q̃ occideretur somniauit se dextera Iouis in terram dari præcipitem. Artemidorus huiusmodi abundat historijs. Notandum porrò illud est maxima naturalium somniorum parte naturalem humorē aut morbum hominis indicari, vt Galenus experientiam docuisse scribit somnium de stellæ casu, aut fractione currus cui ægrotus insideat, mortem homini portendere. Somniā diluculo accidentia
homini

homini cuius animus vacet perturbatione, veteres pro veris annotarunt. Scriptura sacra præstituit regulam, ne credatur somnijs nisi quæ Deus iniecerit. Eorum signum est, si ab homine bono & verace manant, aut si ab improbo cum agitur perditio eius. Magorum verò, Atheorum, & vita conscleratorum turpiumque somnia à Spiritibus malignis infundi postea demonstrabimus.

De naturalibus modis ad res occultas cognoscendas. CAP. V.

Naturalis diuinitio est rerum futurarum, præteritarum vel præsentium anticipatio, quæ nihilominus occulte sunt in cognitione causarum. quadam veluti catena inter ipsas dependentium, prout has inde à creatione mundi ordinavit Deus. Hanc definitionem statui, ut iudicium fieri certò possit quænam sit licita, & quæ illicita aut diabolica diuinitio: quod ex nostra Magi definitione est confectarium. Inter omnes autem philosophos & Theologos cõuenit Deum primam æternamque causam esse, & omnia ab eo dependere. Licet enim Plato tria mundi principia posuerit^a, Deum, materiam & formam, in Timæo tamen, Theate-^a Epist. 7. ad
to, alijsque locis compluribus Deum supra omnes^{Dionem.} causas, & extra omnem consequutionem ordinemque causarum euehit. Demonstravit quoque Aristoteles^b necessario oportere ut deus vnus sit, pri-^b Lib. Physic. 6. & 8.

ὅτι τὴν μὲν τὰ
φυσικὰ 12.

ma causa de qua omnes reliquæ pendeant. Itaq; impietas Manichæorum euertitur duo principia esse confirmantiū, vnum bonum, & malum alterū, vnū elementaris mundi, alterum cœlestis & spirituum bonorum Creatorem. Quòd enim Marcionem tria Epiphanius, Basilidem quatuor principia statuisse narrat, opiniones fuerunt improbæ & detestabiles: nam πολυθεότης, inquit Proclus Academicus, pura ἀθεότης est, & qui plures Deos infinitasve statuit Deū verū conat tollere, ἀπειρία γὰρ θεὸν αἰαρεῖν. Sed de aliarum causarū consequutiōe philosophis cum theologis minimè cōuenit. Academici enim & Peripatetici docent Deum causam efficientem esse primæ intelligentiæ (Hebræi Metatron vocant) hanc secundæ causam esse, hanc tertiæ, sic deinceps ad causas usq; ultimas. Quamobrē Iulianus apostata Plat. errorē & Iamblichi præceptoris sui sequens in libr. quē aduersus Christianos scripsit^a in eadem est sententia, & Christianos eo nomine criminat, q̃ Deū affirmant principiū & originem esse rerū visibiliū & inuisibiliū sine alio modo: etsi hoc dogma nihil abludit ab ipso contextu historiæ sacre, dicentis, In principio creauit Deus cœlum & terram, tum creaturas singulas, ita vt ex ordine agatur de creatione Angelorum ne rerum creatio Angelis tribuatur: & homines quoq; arcanorum Legis peritissimi his verbis, Deus creauit cœlum & terram, materiam dicūt formāmq; innui: vt opinionem eorum euertunt qui nō materiam sed formam solū à Deo factam fuisse putant & materiam

riam confusam iam antè exstitisse, errore perniciosissimò. Origeni quidem & nonnullis placet Deum ex ordine semper infinitos mundos creauisse & cum visum fuit excidisse, puta elementarem mundum septies milleno quoque anno, cœlestem verò quadragies nonies milleno; tunc omneis beatos spiritus sibi adunare, & per annos mille materiam confusam informemque sinere; deinde virtute sua omnia in statum priorem dignitatēque reformare. Huic opinioni requiem terræ septimo quoque anno, & annum Iubilæi quadragesimo nono accommodant; ac propterea in creatione mundi aiunt Angelorum creationem reticeri, vt ostendatur eos corruptis mundis antecedentibus immortaleis permansisse, q̃ Mirādulanus princeps in suis Cabalæ positionibus pro certo habuit. Hæc in arcana sua philosophia Hebræi^a docent cum Origine; quæ opinio etsi omnib. Theologis non æquè accepta est, quia plus satis videtur in profundissima Dei secreta penetrare, eorum tamen impietatem refecat qui Spiridionem & alios Nicenæ synodi Episcopos ludificati sunt, dicendo mirum illud esse quòd Deus inde à tot centenis annorum millibus, ac potius ab æternitate infinita de mundo hoc tandem faciendo, & quidem breui perituro, ante tria aut quatuor demum annorū millia cogitauerit; etiamq̃ hoc pacto speciem habitura esset Rabbi Eliezeri sententia, dicentis Deum de lumine vestis suæ tanquam ex materia fecisse cœlos, quod

^a Rabbi Iuda, & Leo Hebræus, & alij. lib. πφ. i. αφ' Χθ'.

^aLib. Sapiē. quod non absimile est à Solomonis dicto^a qui ante creationem mūdi materiam confusam fuisse docet, & nihil noui sub sole factum. Verumtamen si infiniti mundi alijs alijs successissent (quod dogma repudiandum est) fateri tamen oporteret materiā primam à Deo creatam esse: hoc enim sine impietate negari non potest. Alioqui sequeretur materiam æternam esse, causam efficientem æquandam effecto, & alia absurda necessaria, quæ alibi annotauimus^b sententiæ Aristotelis aduersari ostendētis non posse aliter fieri, nec posse à natura coherere ista, & vnicam primam causam esse demonstrantis: quemadmodum etiam Hebræi, Academici, & Stoici vno ore improbarunt ista, & Plutarchus^c, Galenus^d, adeoq; ipsi Epicurei deriserunt. Nobis igitur sic constitutum est, Deum ex nihilo materiā creauisse, quod ^{אין} Hebræum significat: sin minus, ^{עשה} facere, vsurpasset, vt cū Deus hominem de limo terræ fecisse dicitur, materia quæ antè comparata fuerat, desumpta: quibus verbis mysterium cellius innuitur, teste Rabbi Paulo Riccio, nempe ex anima intellectum à Deo fuisse factum. Atque hoc prætereā in verbis istis obseruandum, *dixit & facta sunt*, ^e verbum ^{אמר} ex propria significatione non, solum esse dicere, sed etiam velle, & sic Hebræos accipere: cū Deus sermonem ad res creatas, quæ nondum erant, non fuisset habiturus, sed inde à creatione rerum Angelos suos distribuerit, quorū opera res creatas instaurat & fouet. Deus autem si quando efficiens causa, forma, & materia

mun-

mundi nominatur, non propterea cœli aut alterius creaturæ formā esse intelligendus est, sed is qui omnibus dat ut sint & sine quo nihil potest subsistere. Angelum cum dico, omnem potentiam virtutū inq̃ in genere volo intelligi quam Deus rebus creatis donat, & spiritus boni & mali, homines, venti, ignisq̃ in Scriptura Angeli appellant^a. ^a *psalm. 103*
~~Quod itaq̃ moueri cœlos cernimus cœlestiaq̃ lu~~ ^b *104.*
~~mina, id Angelorum fit ministerio qui propriē dicuntur angeli, prout Theologi omnes & philosophi confitentur, adeoq̃ ipse Aristoteles aiens ut cœli quinquaginta sint totidem inesse Angelos seu intelligentias: non quod Deus solo nutu nequeat sine alio modo regere omnia, sed quia magis decet ipsum rebus quas creauit uti. Ideoq̃ue in Scriptura legimus Deum esse in Angelorum cœtu, se ibidem spiritus malignos sistere, ut Propheeta Michæas narrauit Regibus Iudæ & Samarie, & Deum Satanam in Angelorum cœtu compellare^b: ^b *Iob. 1.*
~~quæ Hebræi omnes de ministerio rerum creatarum accipiunt quibus Deus ad singula utitur. Diximus antea quemadmodum homines Deus nō alloquitur nisi per Angelos, sic nihil in rebus corporeis efficere nisi per corpora cœlestia, siue ordinaria potestate utatur, siue extra ordinem immediatē faciat: quod Zachariæ viso demonstratur lucernarum in candelabro septem^c (quod in Apocalypsin~~ ^c *Zachar. 4.*
~~postea fuit translatum, & ibidem interpretatur Angelus septem oculos esse quibus videt Deus) & Angelorum fundentium oleum ex duabus oleis~~~~

*in Theolo-
gicis senten-
tijs.*

*lib. contra
Astrologos.*

*in decalo-
gum.*

*Lib. pirke
Aboth.*

ad dexteram Dei, quos aiunt Hebræi septem planetas esse quib. diuina virtus infusa est per totū orbē manatura. Licet igitur semperq̃ licuit cœlestiū luminum virtutē inquirere, modò in causis naturalibus consistatur: nam in eo versatur Dei gloria quòd per creaturas suas res facit tam admirabiles. Hæc sententia Damasceni^a, hæc Thomæ Aquinatis in libro de fortibus, & altero de iudiciis astronomicis, hæc Scoti: necq̃ amplectēdus Lactātiij Firmiani error, qui Astrologiam, Necromātiā, Magiam, haruspicinā à malignis spiritibus, inuentas asserit: nam hoc quidem de aliis verum est, sed Astrologia effectorumq̃ cœlestium notitia à Deo donata est. Et quamuis Caluinus^b certo (opinor) consilio, quia Melanchthonem animaduertebat in Astrologiam plus æquo incumbere eamq̃ magni facere, pro eo ac potuit Astrologiam deprefert, mirabilia tamē astrorū effecta fateri cogitur, hoc vnum addens esse Deum superiorem istis omnib. & qui confidit Deo hunc nihil ab istis debere metuere. Atqui tantumdem Ptolemæus dicit^c, imperare cœlo sapientē, & Abraham Aben Esra maximus inter ludæos Astrologus filios Israelis ait^k non subiici astris, de iis qui confidunt Deo intelligens: qui verò nō timet Dominū, inquit Solomo, transibit sub rota, cœlum proculdubio his verbis, virtutesq̃ & influētias cœlestes denotans. Eadem ratione Hebræus Philo allegorias Bibliorum explicans, vbi dicitur Cherubinus ante Paradisum gladio flammante rotam efficere, dicit hoc cœlum flam-

flammans esse luminibusq; abundant cœlestibus, quorum vi & influentia materialem hunc mundū tuetur Deus, hanc verò materiam homini bruto terrenisq; voluptatibus seruiendi esse impedimento ne in contemplationem admirabiliū Dei operum assurgat, itaq; efficere vt tanquā in sepulchris, sic in corporib. suis sepulti iaceant: de quibus agit Scriptura Psalm. lxxvij. versu vij. dicens, Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorū non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: q̄ locus complures nō attendentes ad Hebræorum allegorias torfit, à Chaldaeo verò Paraphraste in hāc formam redditur, Sicut occisi gladio dormientes in sepulchris quorum non recordaberis amplius, & ipsi quidem à facie diuinitatis tuæ separati sunt, nempe gladio cœlum naturalemq; eorum influentiam intelligens qui conditionem quæ à natura est & brutam bestiarum vitam prosequuntur. Quapropter etiam Deus aquas quæ sub firmamento sunt, id est, cœlestes influentias dicitur ab iis diuisisse quæ supra cœlos sunt, id est, ab Angelorum & intelligentiarum mundo. Euidentissimum verò potentiæ quam Deus cum astris communicatam voluit habemus testimonium, vbi dicit Iob^o, Po.^a Iob. 38. teris ne ligare Pleiades, aut stellas maioris vrsæ disiungere? An produces Hyadas & poteris gubernare stellas Arcturi? Hic Deus astra totius cœli annouit quæ maximam vim exerūt in hoc elementari mundo, prout singulis anni tempestatibus cognoscitur in ortu & occasu heliaco & chronico i-

pforum. Deinde verò vniuersè lobo dicit Deus, Scisne leges cœli? tu ne potestatem cœlo daturus es quam habet in terram? Hi omnes loci amplam demonstrant potentiam quam Deus corporibus cœlestibus indidit in hunc elemētarem mundum. Quinetiam Deus creatis cœlorum luminibus edixit vt sint temporum annorū dierūque signa: q̃ ad commoditatem numerandi dies referre fuerit ridiculum, quia tot centena stellarum in illia futura essent inania. Atq; hæc quidem magna facultas & virtus admirabilis corporum cœlestium tantū abest vt minuat vlllo pacto potentiam Dei, vt eam contrā extollat euehatq; mirificè. Si enim virtute lapidis, herbę, animalis cognita laudamus Deum, quanto maius habituri sumus laudationis illius argumentum, si amplitudinem, vim, claritatem, celeritatem, ordinem, stupendumq; motum cœlestiū corporum animaduertamus? Ideoq; Psaltes laudato deo istarum rerum inferiorum nomine, cū ad vim astrorum annotandam venit, extra se raptus

* Psalm. 8. exclamat in hanc formam^a:

*Suspiciens oculis tua celsa palatia cœlos,
Artifices digiti quos peperere tui,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniq; astra,
Quæ docta Domini constituere manus:
Ecquid homo est, dico attonitus, quem mente reuifas
Sollicita, cuius te meminisse iuuere?*

Enimuerò cœlum theatrum est laudis Dei elegantissimum, cuius luminum effecta quò magis agnoscuntur

scuntur, eò magis ad Deum celebrandum homo abripitur. Cernentes imperiti plenilunio nouilunioque abundare marinos fluxus, alio tempore breuioreis esse, fluxus quotidie spatio vnus horæ tardari, in eodem agro, regione, climate, sed varijs porribus reciprocari variè fluxus, obstupescunt. Vident piscatores omnia ostracina esse inania: similiter animalia, plantæ, elementaque omnia mirabilem sanguinis, humorum, medullarumq; mutationem declinante Luna & augescente sentiunt. Arborem ad ædificandam putatores non cædunt plena, sed decedente Luna, alioqui lignum ædificijs foret inutile. Eodem tempore inseritur, plantarumq; radicibus accumulatur: grana & legumina vanno excutuntur declinante Luna, aliæq; obseruationes innumeræ à veteribus fuerunt annotate, quas videre est apud Plinium lib. xviij. cap. xxxij. Criticos febrium morborumque dies fatentur Medici à Luna gubernari, etiamq; Galenus libros complures scripsit de hoc argumento, miratus id quod in horoscopo ægroti ferè animaduertitur, oppositum Soli aspectum Lunæ aut quaternum morbis asferre mutationem manifestam, itemq; si Luna stationem oppositam aut quaternam assequatur ab eo loco vnde inuadente morbo profecta est. Cõsimiliter in lue pestilentiaq; publica per singulos quadrantes Lunæ videmus innumeros subita morte concidere. Verûtamen Galenus ab experientia iudicabat quam ex veterum obseruationib. didicerat; nam ne verum quidem Lunæ motum co-

^a De diebus
decretorijs
Hippoc. li. 1.
παραμυθισμός.

gnoscebat, vt ex libris ipsius constat^a. Quanto maiore igitur admiratione fuisset traductus, si aliorū Planetarum coniunctionū, reciprocantium aspectuum, fixarūq; stellarum effecta etiam in corpus & constitutionem hominum percepisset? Veteres enim hæc axiomata ex multorum seculorū experientia amotarunt, Saturno & Mercurio inter se inbruto aliquo signo oppositis hominem qui tū nascitur balbum ferè aut mutum esse: Luna ad ortum posita esse incolumem, defectum patiente non posse infantē viuere: nec eum diu viuere qui tum nascitur cū Luna in coniunctione est. Arabes deniq; cognita ccelestiū influentiarum in corpora facultate, inaugurari nolebāt medicū nisi peritū Astrologiæ, & Græci peritos vtriusq; scientiæ Iatromathematicos appellabant. Ne plura, ex ccelestiū rerum profluentia & humores cognoscuntur, & naturalis corporū humorūq; cōstitutio: sed malè audiuit hæc sciētia, inquebat Melanchthon, apud multos propter eorū qui ineptè de ea scripserunt ignorantiam. Astrologos uerò iudicium facere de animis, spiritibus, vitijs, virtutibus, meritis, & supplicijs indignum est: de religione arrogare omniū est indignissimū: q; multi faciūt, eos monetē adulteratores imitati q; plantis quidē & metallis quintam essentiā extrahunt, mirifica olei & aquæ genera faciunt valde salutaria, de virtute metallorū & transmutatione acutissimè differunt, sed nihilominus adulterinā monetā conflant: sic istorū Astrologorū multi cū ex horoscopo humorē & natura-

lem corporis affectionē explicarūt, ad ea impudenter transcendunt quæ corpus non attinent, vt conubia, dignitates, expeditiones, opes, & alia huiusmodi quibus nihil cū astris cōmune est, & si q̄pius in eas res haberēt astra, impiū tñ foret stultissimū. quē omniū de eo peruestigando laborare. Etenim si Diuinus falsò prædixerit igne aut laqueo periturū quemquā, tum mille mortes obit ante mortē sine occasione miser: sin vera est prædictio, semp̄ inquietus est geminato malo. Si cui diuinus falsò affirmauerit ipsum magnū fore & diuitē, hūc eò spe inani perducet, vt bona sua otiosus & iners dilapidet: Sin verè, spes dilata (ait Sap.) facit vt homo langueat, adeò vt cū res adest, iamdiu absit voluptas. Et si in more habet Dñs vt eos qui scrutantur ista frustrari bono expectato sinat, & malo à quo sibi metuunt opprimi. Inexcusabilis verò illorū est impietas q̄ profluentijs cœlestib. assignāt religiōis dominatū: vt Iulij Materni scribentis eū cui Satur. in Leone est victurū p̄diu & post mortē in cœlos ascensurū: itemq̄ Albumazaris affirmantis eū qui orabit Deū quando Luna cum altero planeta (cuius nomen de industria placet reticere) in capite Draconis cōiuncta est, impetraturū petitionē suā: q̄d Petrus de Apono Magorū omniū qui fuerunt vnquam Coryphæus se expertum narrat, vt homines ad eandem improbitatem pertrahat, Qua in re gemina est impietas & ignorantia: cū caput & cauda Draconis nihil sint aliud quàm duo puncta intercurrētis sectionis imaginariæ duorumq̄ orbium,

orbium, quibus nec stella nec planeta inest, singulis momentis variantium. Quamquam maioris ad huc impietatis tenetur Albumazar, quod ex profluentis cœlestibus religionum fines ausus sit circumscribere, Christianam religionem dicens anno M. CCCC. LX. desitutam, quod tempus ante annos plus centum videmus effluxisse. Ineptè similiter Arnoldus Hispanus Antichristum anno M. CCCC. XLV. venturum prædixerat; & Cardinalis de Alliaco, qui librum suum infarciuit mendaciis huiusmodi, de fine trium religionum agens sepius mille septingentos quinquaginta octo annos statuit à creatione mundi, aberrās à probato Christianorum Hebræorumq; calculo mille quingentis, annis: idēq; Horoscopum faciens creati mundi Solem ponit in Ariete, quem in Libra fuisse docet disertus Bibliorum textus^a. Primum enim mundi creati diem fuisse eum quem dicimus, septimi mensis decimum (in quo Libræ signum est) ex Bibliis sacris didicimus. Amplius insaniuit Cyprianus Leonicus memoria nostra: qui religionem Iesu Christi mundumq; finem habituros dixit anno M. D. LXXXIII. & tam grauitè confirmat vt dicat, *Proculdubio alterum aduentum filij hominis in sede maiestatis sue prænuntiat*, idēq; propter coniunctionē summā quę est in triplicitate aquatica Iesu Christi. Hoc verò in Astrologia insigniter absurdum est, in causa religionis impium: nullus enim Planeta vnquam signum suum stationemq; euertit: Iupiter autem piscibus coniungitur in ea coniunctione

abs

^a Exod. 22.
Iosepho lib.
5. antiq. c. 3.
R. Abraham
Abē esra in
cap. 7. Danielis.
initium
mūdi in Tis-
ri constituūt
qui mēsis est
September.

abs qua iste metuit tantopere, Iouis cum Saturno, q̄ duo signa inter se amica sunt. Cū autē istud iā seriō confirmauerit vt dubitari de eo nefas videret̃, quā stultum illius est hominis factum qui Ephemeridas in triginta annos post consummationem mundi (quod iste fecit) conscripserit. Neque verō prudentiūs Cardanus iudicauit, rationes iniens horoscopi Iesu Christi & in Italia Galliāque excudi iubens, quibus Saturnum in statione nona significare putat desertam fore religionem, & Martem in domo septima coniunctum Lunæ genus mortis ostendere: ridicula omnia, cū Mars in signo proprio, id est, igneo versaretur. Verū summe impietatis est si quis religionē astris tentet subiicere: quemadmodum Abenesra fecit, qui magnū ducem (quē vocat Mesiā) Iudæis liberandis prædixit nasciturum anno M. CCCC. I X I I I. nec tamen illud accidit. vt igitur opinionēs istas diuinationēsq; impietatis & ignorantiae plenas omitamus, eas solū naturaleis prædictiōes accepturi sumus quæ profluētis cœlestibus in corpora atq; humores tribuuntur. Certum quidem illud est, ingenia & mores hominum ad humores sæpe accedere, vt Gallenus ait in libro, Quod mores humoribus obsequantur: sed non semper est necessariū, cū inclinatio sit à natura solū, ac nō necessitas. Quum itaque lingua sancta (qua Adam, vt est in Genesi, omnib. rebus ex proprietate ipsarū, naturali indebat nomina) Saturnū ⲓⲁⲩⲉⲛ legimus appellari, id est quietum & tranquillum propter natura-

lem eorum inclinationem quorum Horoscopus Saturnus obtinet (vt ferè sunt melancholici, tranquillii, & contēplationū studiosi) aut Iouem יו. i. iustū, quia iustitię ciuili studere videntur ij quibus Iuxta dominus est horoscopi, aut Martem מאדים id est, robustū, propter naturalem inclinationem qua eos afficit quorum præest horoscopo, vt eos quodammodo Martiales reddat aptosq; laboribus, & sic de ceteris: nō tamen continuò necessitatem poni opus est, sed inclinationem à necessitate liberam. Idem quoq; iudicium facimus de magnis superiorum planetarum coniunctionibus cū differentibus triplicitatibus, post quas cōiunctiones veteres permagnas mutatiōes in rebus pub. atque imperiis annotant accidisse: nullā. n. hic necessitatem adesse alibi demōstrauimus^a. Nam etiam fieri non potest vt à ter mille annis solūm ex quo obseruationes Astronomicæ fuerunt traditæ (antiquissima enim est Sennacheribi Assyriæ Regis) tanta capta fuerit experientia quanta ad iudicium certò faciendum est necessaria. Itaque Ptolemæum videmus & Firmicum Borealibus populis triplicitatem ignis tribuere: Albumazarem verò Orientalibus,^b & triplicitatem aquarum meridianis, & cum hoc Paulum Alexādrinum^c & Henricum Mechliniensem facere Alcabiciū verò Capharem, Abenacram, Messahalam, & Zaelem Israelitam triplicitatem terrę Meridianis assignare. Omnino certi nihil potest in futurū de mutatione rerumpub. conserui nisi fundamentum hoc fuerit confirmatum, prout^d

^a lib. de rep.
^b lib. de me
 ihod. histor.

^c & magni
 introductio-
 nij.
 in insit. ar
 tis Apotele-
 stica.

prout^d

prout amplius in libris de Repub. declaravi, ac proinde breuior hoc loco futurus sum. Nulla igitur fortuita prædictio statui, nulla usurpari potest nisi quæ nitatur experientia: quæcunque autem rerum experientia teneatur, tamen dominatus omnium semper est Deo cōmittendus, qui Solis & Lunæ cursumpotens est sistere, vt fecit postulante Iosua, & solem ad retrogrediendum impellere, vt fecit cū vitam regis Ezechiae annis xv. prologaret: nec dubium est quin is qui fidem in Deo collocat superior sit quauis cœlesti profluentia. Quamobrem Platonici quidam dicebat olim quæ naturam sequitur eum se fato submittere & cursui naturæ singulis rebus elementaribus destinato: eū verò qui à bono spiritu agitur, omnib. satis potiorrem esse. Vt autem maiestas Dei per illam scientiā naturæ astrorum cœlestiumq; luminū reuelatur, sic etiam contrā damnandæ sunt electionum Arabicarum fraudes, & illicitæ iudicandæ: & de iis oportet accipi decretum Concilij Toletani primi cap. 8. & Concilij quarti Carthaginensis cap. 82. Naturales diuinationes aliæ plus habent euidentia, quæ sūt extemporis cōstitutione, prout ordinaria est illarū experientia. Ex his tota ^{ΜΕΤΕΩΡΩΝ} scientia cōstat, id est impressiōnum ignis in suprema regione, aut generationis imperfectorū corporū in media aeris regione: vt Luna rubēs significat vêtos, imbres pallida, serenitatē clara. Fumida enim exhalatio quæ gignit vêtos similis est fumo quorubescit flamma, & pruna ex atro carbone rubet, ait Theophrastus quæ

nigrū & clarum inter se confusa sunt: humidus vapor efficiens pluuiā serenæ Lunæ claritatē adimit: claritas verò nitente aere sine impedimento cernit. Hæ autē naturales diuinationes eò certiores sunt quòd experientia conueniat causæ, quæ non perinde abstrusa est atque huius inuestigatio cur pluuiā hoc potius tēpore q̃ illo decidat. Hic dicit Astrologus mōstrari obseruatione veterū vapores primum, deinde pluuiam à Luna Hyadibus, Pleiadibus, aut stellis Cancri coniuncta excitari. Sed aliæ aliis sunt certiores in hoc argumento: cuiusmodi illa est ab antiquis omnib. pbata & oculis omnium exposita, quarta & sexta Luna si serena fuerit, constitutionem Luna totius certissimè præmonstrare, nisi qua coniunctio insignis intercidat: sed tamen nūquam huius rei causa fuit explorata, quod Virgilius optimè annotauit^d dicens,

^a1. Georg.

*Sin ortu in quarto (namque is certissimus auctor)
Pura non obscuris in cælum cornibus ibit,
Totus & ille dies & qui nascetur ab illo
Exactum ad mensem pluuiis ventisque carebunt.*

His rebus plenus est Arati liber, quas nihil opus est minutatim pertexere. Taceo naturalis medicorum prædictiones quæ in omnium oculis versantur, & ab Hippocrate Galenoq̃ libris singulis, maximè verò in libro de arte parua exponuntur: vt cū ait si quis debilitatem neruorum palpitationemque senserit, eo de podagra ventura confirmari: dysenteriam si à melancholia inceperit leth-

lethalem esse, & cætera. Est quoque Phytosco-
pia, id est, occultarum rerum ex plantis prædi-
ctio, vt virga è corylo per medium dissecta si tene-
tur manu, eò inclinatur vbi metalla sunt, quod om-
nes metallici plurimùm experti sunt: itaque ad au-
gendam corylũ metallica terra ipsi apponitur. Hæ
prædictiones omnes experientia cognitæ etsi cau-
sas occultas habent & incognitas, naturales sunt
tamen: quarum inuestigatione amplitudo operũ
Dei & admirabilis forma retegitur. Quemadmo-
dum autem naturales modi quos Deus cognos-
cendis occultis rebus & futuris dedit boni sunt &
laudabiles: ijdem quoque sunt modi quos Deus
nobis præmonstrauit vt tueamur nos ipsos, nutri-
amus, induamus, incolumitatem vim & alacrita-
tem conseruemus, & curemus morbos, modò ex
animo illud agnoscamus virtutem alimentorum
medicamentorumq; & alias occultas vires quæ ele-
mentis, plantis, lapidibus, metallis, animalibus
insunt à Deo proficisci, qui vires eis cū videtur adi-
mit frangitq; facultatem panis (vt in Lege Dei est)
inimittens famem. Qui enim rerum naturalium
viribus sic vtitur vt si manarent ab eis, Deo in-
iuriam facit ad quem laus tota pertinet. Ac pro-
pterea Galenus xx. libros quos de vsu partium
corporis humani scripsit, postquam admirabilia
secreta quæ in eis sunt retexerat, hoc dicto termi-
nat, videmur nobis elegantem honoris cantum in
Dei laudem cecinisse: meliusq; Seneca reprehen-
dens eos qui aiunt, hoc aut illud natura fecit, Tu

naturæ (inquit) Deo nomen mutas : quanto pulchrius si dixeris, Deus hoc aut illud fecit? In tota Scriptura sacra nō exstat istud Naturæ vocabulū sed vbiq; diciť, hoc effecit Deus, fecit Deus vt illud fieret, & transitiuū verbum Hebræū adhibet *לעשות*, quod est (vt ita dicamus) fecit facere: sed hoc verbū Græci & Latini actiuo verbo reddiderunt, cuius verbi abusus errores nō paucos attulit eorū q̄ Deo res attribuerunt maiestate ipsius indignissimas. vt cūm diciť Deus rotas ē Pharaonis curribus sustulisse, primogenitos Aegypti occidisse, eū nihil fecisse nisi per Angelos constat: nam populo suo præceperat vt superliminare ianuarum sanguine Paschalis agni obsignaret, vt videns (inquit) sanguinem vobis intactis prætereā, neque destructorem patiar venire in domos vestras. Ita solet Scriptura Deo rerum creatarum opera tribuere tā mala quā bona, vt cūm Esaias inquit, Nullum est malum in ciuitate quod non fieri fecerit Dominus, & Ieremiæ xxxij. Omne malū hoc venire feci super locum istum etsi; spiritus hominēsq; pessimi plerumque sunt illius administri, vt est apud Malachiam, Increpabo deuoratorē ne perdat fructus vestros & vites vestras efficiat steriles: idque adeo quā ad Deum confugiatur, ne alius quā ipse timeatur, neue alteri præter ipsum agantur gratiæ, aut alterius laudes quā solius Dei prædicentur. Etenim nō fugit Hebræos operum Dei & naturæ differentia à Salomone non rarò annotata, vt cūm in Prouerbiis allegoricis ait, Filius sapiēs obsequit

man-

mādati patris, neq; obliuiscit legem matris, nēpe mandata Dei & legem naturæ intelligens. Nam horrendæ omnes idololatriæ inde omnino profluxerunt quòd relictus fuit Deus, bonorum acceptorum honos exhibitus ac tēq; gratiæ Soli luminibusq; cœlorum, tum spiritibus postremò inferioribus creaturis. Atque hoc pacto Aegyptij boues adorauerunt, quia maximum ex bobus emolumentū percipitur, Palæstini & Amorrhæi arietes quos vocabant *Estheroht*, & quibus vescabantur: qua in re falsus est Cicero^a cū ait, Nulla gens est tam stūpida quæ id quo vescatur Deum esse putet. Hæc igitur satis futura sunt ad demonstrandum naturalibus modis quibus aliquid consequitur esse licitos & à Deo institutos, si ad ipsum non ad res creatas honor & laus eorum nomine referatur; siue futuris rebus abditisq; cognoscendis siue efficiendis aliis, vt si certorum lapidum plantarumq; indiciis ac non diabolicis artibus metallicæ venę peruestigabuntur. Præterire tamen silentio nō possum quod Ioannes Picus Mirandulanus Princeps scribit in magicis positionibus, naturalem Magiā nihil aliud esse quàm *μεγίστη* Physicæ quo reti Satanas nobilia multorum ingenia in nassam suam pertrahit, sic fore congitantium vt naturalium rerum facultate virtutes cœlestes non attrahantur solū, sed etiam vi quadam compellantur. Idem verò positione xxiiij. confirmat nihil figuris & characterib; in Magia esse valentius, & positione xxi. barbaris & *ἀόκυνος* vocibus plus inesse virium quàm ijs. quæ aliquam

^a lib. de natura Deorū

aliquam habent significationem: quarum rerum vanitatem ac impietatem potius antè ostēdimus. Verùm vt fraudis istius arcanum retegatur quod idem autor aut quisquis fuerit abusus nomine illius conatur tegere, positione xxviij. in hymnos Orphei hæc verba legimus, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit, id est, Satanam non inuocauerit. Panos enim appellatione veteres omnes eum intellexerunt qui Hebræis est Satan, terrorēque Panicos dixerunt eos qui à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniacy agitur cū malignos spiritus ad vexandum se irruentes fugiunt: & Plutarch. libro de Oraculorum defectu principem demonum magnum Pana vocat, ad cuius mortē alij dæmones clamoribus magnis flebiliter eiulantes auditi sunt Tyberio Cæsare imperium obtinente: quam historiam Eusebius quoq; confirmat in libris de præparatione Euangelica. Similiterq; positione xi. per Leucotheam Lunam intelligit, quā Hebræi לבנה id est, albam vocant, & positione xix. dicens nihil esse quod in Magia effectum sine vesta consequatur, sacrificia igne confecta intelligit. Idem ex Cabala pestilentem Magiam efficit & fundamenta Legis Dei prorsus euerrentem, vt facile agnoscat quisquis ad rem propiūs attēderit: Cū enim Cabala nihil sit quàm recta diuinæ Legis interpretatio quam litera adumbrat, hic cōtrā eo solum spectat vt literarum & characterum vi faciat miracula. Hanc fraudem placuit retere, vt quicūq; Agrippam magorum magistrum legerint
& qui

& qui idem sentiunt se porro non sinant decipi, lapidibus, plantis, alijsq̃ rebus naturalibus abutentes ad virtutes & profluentias cœlestes attrahendas. Quamobrem Hippocrates libro de Morbo sacro Magos detestatur qui se eo tempore iactabant Lunam attracturos: hoc enim (inquit) foret Deos planis subiicere, & cœlum terramq̃ hominibus mancipare: quod & principijs naturæ & ipsi contextui sacrae Scripturæ in lobo aduersatur, ubi Deus legum quas cœlo terræq̃ tulit mentionē facit. Quinetiam technam hanc demonstrant characteres ipsi & figurę diabolicæ, barbara vocabula, & quæ nusquam intelliguntur, quę nihil cum elementis commune materia formisve naturalibus aut qualitatibus habent, quæcunque tandem illæ sint. Non sunt igitur artes, vanitates, & superstitiones Ethnicæ idololatrarum Magorumq̃ velandæ naturæ nomine: vt pleriq̃ Magi olim persuadebant artes suas in sola plantarum, animalium, lapidum, metallorum, cœlestiumq̃ corporum facultate positas esse: quod Arabes quoq̃ docent vt scientiæ suæ dignitatem, Magis impunitatem comparent, Auicēna, Algazel, Alpharabius, & Agrippa memoria nostra: ac propterea opinio hæc quondam inualuerat, vt est apud Plinium lib. xxvi. cap. iij. Æthiopide herba amnes ac stagna siccare coniecta, tactu clausa omnia referari: Achimēnide coniecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari solitam à Persarum rege legatis vt omnium rerum copia abundarent, id est, re-

gia diplomata quæ terrorem omnibus populis incuterent. In eodem numero ponimus quod Plinius de Verbenaca scribit (Græci *ἰσχυρὴ βοτάνη* dicunt) febres abigere, amicitias conciliare, nulli nō mederi morbo: quod Plinius ipse ridet omnesq; medici, quibus diuturna experientia constat nihil horum Verbenacam posse, neq; valentissimā omnium Cynocephaliā, neq; Homeri nepenthes, neque herbam Moly, quam Plinius nō iniuria ridet: nō quod multi velut thesauri non sint in rerum natura conditi, qui in dies reteguntur, in primis verò igne quintam essentiam abstrahente: sed hæ vanitates, quas recordatur Plinius, non comparent vquam. Simile quoq; iudicium de eo facimus quod Plinius ex Democrito narrat^a, aues quosdam esse quarum confuso sanguine serpēs gignatur, quem quisquis ederit intellecturus sit alitum colloquia: quid si etiam dixisset vitulorum; item de adamante aduersus incantationes, curalio rubro aduersus carmina, iaspide contra dæmonum umbras, Lycurio contra præstigias, & de eo quod Dioscorides lib. v. ca. xv. narrat pulueratū lapidem Memphiticum & cum vino & aqua potum stupidū planè hominē reddere. Diuinas prædictiones siue prophetias neq; à natura neq; ab humana voluntate diximus procedere, sed à pura Dei inspiratiōe sine modo vel Angelorū opera: Naturales verò prædictiones fieri per cognitionē causarum effecta sua antecedentium, & naturales rei alicuius assequendæ modos cōmuni ratione nosci, si à causis ad effecta

venias.

^alib. 10. nat.
hist. ca. 49.
Cællius libr.
10. cap. 12.
Philostrophus
Democritus.

venias. Humanæ autem prædictiones etſi quodãmodo à rerum natura pendent, humane tamen edici poſſunt quòd neque ſemper certæ ſunt, vt natura eſt, neque ſemper incertas, ſiue propter cauſarum ignorantiam, ſiue propter ingenij humani imbecillitatem: & eas quiſque in ſua conditione facit ab experientia. Exempli gratia, Politicus videns in Republica impunè abire ſcelera & ſine præmio merita, prædicat illius caſum: cùm autem prædictio hæc neque ex cauſis naturalibus pendeat, neq; ſpeciatiim ſit ei à Deo expoſita, humana poteſt appellari, & ea quidem licita, ſed nō pro certa & indubitata affirmanda: hoc enim pacto inuolaretur in conſilium Dei, qui ſape contra vim omnium ſartam tectam ciuitatem bonorum votis precibuſque præſtat: Itaque Deus Abrahæ promittebat ſi decem homines à ſcleribus Sodomæ integros offenderet, non eſſe regionē ab ipſo periturā. Verùm ſi quando bonos & virtutis ſtudioſos viros à Deo ſubinde recipi in cœlū videris, tū ne dubites imperiū illud propediē grauiffimis procellis ruiturum. Quemadmodū aut̃ homini politico ſuæ prædictiones ſunt, ſic etiā procellas, ventos, imbres, tēpeſtates q̃ naucleri præuidēt ab ordinaria experiētia, vt cœleſtiū motuū ſint imperitiſſimi: paſtores quoq; ſi putre iecur leporinū viderint, luē ouīū prænūtiāt: ſimiliterq; agricolę cū ſinapi viderint, aut denſitatem baccarū quas *Ribes* vocant, aut quid ſimile animaduernerint quod experientia ſine cognitione cauſarum naturaliū & reuelatione

diuina didicerunt, fertilitatem anni præſagiunt.
 Hæ autem prædictiones, niſi quis eas pro indubitatis affirmare & teneri velit non ſunt illicitæ, vt neq;
 in pari cauſa Metopoſcopia, quæ ex ſola vultus inſpectione interiores hominis perturbationes diiudicat: è quibus aliæ ſunt naturales, vt ſubitus rubor pudorem, pallor metum denotat, quibus ſunt naturales cauſæ: aliæ humanæ potiùs quàm naturales, vt micantes bubonũ oculi crudelitatem plerunq; designant (quales Sylla & Cario Censorius habuit) & ſanguine guttati: eademq; ratione ſimi dicuntur impatientes atque cholerici, naſones cõtrà plus valere prudentia & patientia. Atque hoc quidem epitheton inter cætera ſibi Deus arrogat, ^{Exod. 34.} qui Moſen alloquẽs ⁴ proprietatibus decem hanc adiicit אֵין נַסּוֹ, id eſt, magno naſo, vt Hiſpanica editio Complutenſis & Antuerpiana ad verbum exprimunt, & alijs quoq; Bibliorum locis Deus magno naſo vocatur, qđ omnes interpretes exponũt patientẽ, vt contrà אֵין נַסּוֹ breui naſo, Hebræi promptum ad iram vel iracundum interpretantur. Quæ res pariter oſtendunt licere vti naturali Metopoſcopia, cuius Orientales populi admodum periti ſunt. Sed non continuò perpetua lex inde conficienda eſt: homines enim ita perſonatos inuenias tantoq; artificio & fūco ingenium ſuũ obuelantes vt eos non ineptè dominos ſuorum vultuum nominaueris, à quibus deluſi multi locũ derunt prouerbio, Fronti nulla fides: qua ratione Alcibiades in cachinnum effuſus eſt cum Zopyrũ phyſio-

physiognomonem de Socrate dicentem audiret eum mulierosum, adulterum, & iracundum esse, quod Socrates quidem fatebatur, sed mutatum se amore sapientiæ. Itaque hominem videmus facie virginea, animo leonem esse, vt erat Alexāder magnus, & contrā qui leo videtur fronte, animo esse leporem. Humana igitur est Metoposcopia cum suis prædictionibus ob incertitudinem ipsius, licet Aristoteli liber Physiognomiæ Metoposcopiā continēs (qui nihil Aristoteleum sapit) tribuatur. Chiromātiā verò vel Chiroscopiam in numero Physiognomicarum artium poni insulsum est, cū inter principia magistrorum qui de ea scripserunt non magis conueniat quā inter ignem & aquam prætereāq; lineamenta mutantur plurimū, neq; exstent vnquam in puerili, virili, & senili eiusdem hominis ætate similia. Omitto populareis prædictiones cæteras, quia numero isto indignæ sunt vt si ranæ plurimū coaxauerint, si mergus in aquam inuolet, si grues ab aquis auolent, portendi pluuiam, & similia innumera quæ humana sunt & bona ex parte appendent causis naturalibus. Alię quoq; prædictiones humanę in vsu sunt quamuis re ipsa illicitæ, quia superstitiosam fidem, metum à rebus vanis, & diffidentiam à Deo velut comites adiunctas habent. Hoc enim certo est certius, quis quis prædictiones superstitiosas aut timet aut credit, eum semper potentiæ Dei diffidere: vt qui olim domo exiens ad limen offendebat pede, præcipiebat animo infortunium (quod Bruto euenis-

se aiunt quo die occidit Cæsarem) aut cui anhu-
lus excidebat cum sponsus in sponse digitum esset
inserturus. Similiter apud antiquos fuit coniecta-
ctio (palmirum augurium dixerunt) ex palpitante
membro , quod certè naturale est & naturaleis
causas coniunctas habet. Sed hæc iustissima est à
Deo ultio, quòd n̄ ferè qui credunt ista , ac non n̄
qui ludificantur ea opprimuntur malis. Quamob-
rem Cæsar nunquam rationem istarum vanitatū
habuit, & ipsi contrà successerunt omnia quàm di-
uini prædixerant. Nam cum è naui descendens in
Africam repentè cecidisset, quamuis hoc argumen-
to malè ominarentur augures, dixit, teneo te Afri-
ca, & tribus victorijs insignibus reportatis inimi-
cos omneis post dies paucos profligauit. Simili-
terq; prælii Pharsalici (vbi Pompeium superauit,
qui longè maiores habebat copias diuinoscq; om-
neis ante prælium adhibuerat) exitum noluit vn-
quam à Magis percontari. Multorum principum
historias annotauimus, qui consultis diuinis pe-
rierūt miserè. Ariouistus Germanorum Rex qua-
dringentis hominum millibus instructus cum de
die conflictus mulieribus Sagis haberet fidem, &
inire prælium ante nouam Lunam ab illis vetare-
tur, Cæsar re (vt scribit) cognita statim commisit
prælium atq; superauit. Sed ne longè exempla pe-
tantur, fuit qui per Magum exitum Patauini præ-
lii voluit cognoscere, & visis hostium copijs, re-
sponsum par priscis oraculis reportauit: exitus ve-
rò totæ Galliæ fuit luctuosus. Sed de his rebus seor-
sim

ſim poſtea dicturi ſumus. Alterum noſtra memoria exemplū fuit in Rege Sueciæ: nā literis ad Principes Germaniæ ſcriptis anno M. D. L X I I I. exponitur Henrico Sueciæ Regi Sagas fuiſſe quatuor, quæ ſe gloriabantur effecturas ne rex Danię victoriam conſequeretur: ſed vna iſtarum maleficarum capta non impediuit carnificem quin viuā igne conſumeret, & Rex Sueciæ poſt annos quatuor à ſubditis interceptus, dignitate ſpoliatus, & in vincula, quibus adhuc tenet, coniectus eſt. Haſtenus de humanis prædictionibus: nunc de illicitis modis videndum eſt.

*De modis illicitis ad perueniendum eò quò
intenditur. CAP. VI.*

DIxiſmus eum Magum eſſe qui diabolicis modis atq; illicitis ſciens prudens ad aliquid conatur peruenire: iam igiſ modos illicitos cognosceſſe neceſſe eſt. Ac modos quidē eò quò intendit animus perueniendi (ſi licitū eſt) ope Dei, aut medijs quæ in rebus creatis exhibet tum naturalium cauſarū cōſequutione tum effectōrū inter ſe cohærentium, aut deniq; libera hominis voluntate, iam declarauimus. Sed ſi qui rem licitam conātes aſſequi ad quam neq; natura, neq; facultate humana adiuentur, Deum qui omnia poteſt minimè acceſſerint, aut accedentes nō ritè ſed tentandi gratia fecerint, aut ſi bono quidē animo ſed rebus ſecūdis

à Deo

à Deo discesserint adeò vt in aduersis ab ipso de-
 ferantur, illiciti sunt modi: vt cùm Deus inquit a-
 pud Ieremiam, Si Moses & Samuel me nunc ora-
 rent vestra causa, non exaudirem eos (hi autem an-
 te secula multa obierant, & dum in viuis essent, so-
 lebant iram Dei precibus suis mitigare) & alibi
 Prophetæ imperat^a, Ne ores pro isto populo in
 bonum, nam neq; ieiunijs neq; precibus & sacrifi-
 cijs illorum exaudiam ipsos, sed fame & peste con-
 sumam. Eos enim oportuerat cœlos precibus per-
 rumpere, & in Dei fide persistere, qui minatur qui-
 dem vehementer sed repenti sedatus est, vt ait Iona-
 nas. Huic Deus prænuntiauerat se Niniuen intra
 quadragesimum diem euerfurum esse: cùm autem
 populus, qui res creatas vt Solem & Lunam ado-
 rabat & omni idololatria magicisq; artibus circū-
 fluebat, præ se ferret magnam resipiscenciam, Deū
 quoq; pœnituit: quod Ionas indignatus factum
 cùm Deo exposculauit dicens^b, Nonne sciebam
 te Deum esse mitem, misericordem & clementem
 præ omnibus, & ultionis, quam institueris, momē-
 to vno pœnitere? Vir autem impatiens desperat
 & diabolum ad opem aduocat, vt Saulem regem
 videmus cùm de euentu instantis prælii Deum,
 Prophetas, & Sacerdotes consulisset, ad cogno-
 scendum suæ rei exitum ad Sagam abiuisse. Alij
 thesauris inueniendis, alij depellendo morbo, alij
 voluptatibus perfruendis, alij consequendis ho-
 noribus & dignitatibus, alij futuris rebus aut ab-
 sentibus percipiendis, alij omnium pessimi hosti-
 bus

^a Ier. 14.

^b Iona 4.

bus vlciscendis accersunt diabolum: qui vocatus non semper respondet quamuis sit præsens & propinquus non solum quærentibus ipsum, verum etiam fastidientibus (vt alibi ostendemus) sed importuna frequentia rogari expetit. Qui autem ex Magis Deo renuntiant & ad Satanā conuersi dant expressa conuentione fidem de obsequio, seruitute, submissione, & adoratione huic exhibenda, hi Magi, vt qui maximè, sunt detestabiles. Sūt etiā qui vt illud sciant quod expetunt Satanam horrēt consulere, sed Magos adeunt intrepidè, modò nō intersint sacrificiis: quo facto penè tam grauiter Deus offenditur^a quā si Diabolus ipse adiretur: item qui Satanam non essent accessuri vt leuentur morbo, sed non dubitant tamen Magos consulere qui Diabolū precantur corā vt sanet ipsos: quem admodum nuper in Valle (hoc suburbij Laodunensis nomen) quædam malefica mulierem miserā grauissimè decumbentem sortibus liberauit, cum procidens in genua demisso in terrā vultu Diabolus magna voce sapius inuocasset vt curaret mulierem, & verbis aliquot enunciatis buccam panis dedisset ei comedendam; atque hoc modo curata est. Quod quidē planè tantidem est ac si ægrotans ipsa Diabolum de valetudine orauisset: itaq; præstaret vel crudelissima omnium quæ vnquam cogitari possint perire morte quā eo pacto curari. Sunt item alij qui neq; cum diabolo neq; cum Magis consociari volunt, sed diabolicis modis abutuntur quos Magi ope diaboli soliti sunt exsequi:

^a Leuit. 19.

et 20.

Deuter. 18.

hic enim modos istos vſurpantibus preſto eſt cōſiliaꝝ eorum dirigit. Atque hæc tacita cum Satana conuentio eſt, vt Auguſtinus ad diſtinguendam conuentionem expreſſam definiuit. Hic enim & item Aquinas, Durandus, Ægidius Romanus, alijꝝ theologij vno ore duas eſſe cum Satana pacti-ones docent, vnā expreſſam quam faciunt Necromantici & Magi illi qui adorāt ipſum, alteram tacitam ſiue implicitā qua tenent omnes idololatra & quicunqꝫ ſcientes harēt ſuperſtitioſis obſeruationibꝫ naturali cauſa vacantibꝫ. Hæc illorū deſinitio. Certū quidem eſt eum qui ex volatu auium ſucceſſum inſtituti ſui itineris cupit eognoſcere, vt religioſe v eteres factitarunt, Magum dici non poſſe, neqꝫ expreſſam tacitā mve cum Satana conuentionem inuiſſe quāuis ſit idololatra, neqꝫ tam grauius offendere tꝫ ſi quis neſciens à Deo interdicti fecerit curioſe: vt etiā qui curioſe aut per errorē facit nō ita offendit vt qui ſciuit vetitū eſſe diuina lege, ac pꝫpterea voces, *Sciens prudens*, ad definitionē Magi adiecimus. Sed ille omnino tenetur culpæ qꝫ interdicto legis diuinæ cognito & contēpto ſe addicit iſtis, ac pꝫinde cōmuni cum Magis ſupplicio plectēdus, etſi leniore quā eſſe illorū debeat qui expreſſa conuentione cum Satana deuincti ſunt. Verū vt Sortilegi vocabulum exponatur (hoc enim frequens Magorum genus eſt) is eſt propriè qui ſorte vtitur & in actionibꝫ illicitis conijcit fortes. Quædam enim fors lege Dei, quædā politicis legibus probata eſt. Iſuam videmus cogniturum quifnam

quismam anathema cepisset Ierichunte sortē de toto Israelitarū exercitu cōiecisse, similiterq; Samuel cum Rex habendus esset cōiecta sorte dixisse Domine da sortē (quem morē amoliendæ potestati & sorti diabolicę veteres vsurpabant) tum Beniaminis tribui sortē accidisse, deinde sortitione de principib. familiarum facta familiam Cis obuensis, è cuius domesticis coniectam sortē Sauli accidisse, quem Deus regem in populum suū declarauerat: ne quis sceptris regalēque coronas putaret fortuito obtingere: Saulem postea de toto exercitu ad cognoscendum quis ieiunij legem fecisset irritam sortitione facta deprehendisse Ionathanem, qui solus contra interdictum Regis mel comederat. In Leuitico^a quoque legimus sortem in duos ^{Leuit. 16.} hircos fuisse coniectam, vnum sacrificandum Domino, alterum Zazeli committendum: quod mysterium L X X I I. interpretes nolentes Ethnicis reuelare, Zazel & ζαζαζαζαζαζα reddiderunt, id est, emissarium, quia emittebatur in desertum neque inueniebatur amplius. In Actis quoq; Apostolorū legimus sortitionē Matthiæ & Barnabæ fuisse factam. Idem inter Ethnicos pariter fuit obseruatū. Etenim si qua tēpestas grauis incūbebat mari, sortem conijciebāt nautæ, & qui sorte obuenerat mittebāt in mare, vt longē factū est^b. Ordinariē itē frequentat fors in successioneib. diuidendis^c & bonis cōmunibus, populorū legib. permissa, & valde necessaria rixis & contentioneib. quæ infinitæ forent euitandis. Sic Romani in causis publicis sortie-

^b Ione 1.
^c i. sed cū am
 bo. de iudic.
 ff. l. si duob.
 commu. de
 leg. C. & c.
 fors. & c. hi
 qui. & cap.
 illud. 26. q.
 2. & ca. ult.
 de sortileg.

² Aſconius
in Verrian as

bantur Iudices^a, & magiſtratus prouincias oneraſp, niſi inter ipſos aliter conueniret, quod Latini dicebant ſortiri aut comparare inter ſe prouincias. Hinc ſæuiſſimi illius belli inter Marium & Syllam occaſio, quòd bellum in Mithridatem ſortitione obrigiſſet Syllæ, & Marius libello ad populum ſortitionem voluit eripere. Ex his igitur conſtat exſe licere ſortem ſi res merebitur, & verba illa, Domine Deus cedo ſortem, quæ in Scriptura ſacra ſunt tenebuntur, non autem Mercurius (quod faciēbant Græci) κληρωτής inuocabitur. Græci enim principio Hermem ſiue Mercurium (id folio nomen oleagino) immittēbant in κληρωτίδα κάδου, tum iniectis ſortibus Hermem ante omnes è cado educēbant: quæ ratio Ethnica vt corrigeretur Chriſtiani cū ſortiuntur Regem, primam Dei educunt ſortem. Verumtamen ne hoc quidem ſatis eſt, ad ſortitionem inuocari Deum, ſed religionem oportet adhiberi ne alijs in rebus quàm neceſſarijs uſurpetur, vt ſunt eæ quas modò diximus: alioqui ſi quis res leues ſortiri, aut curioſa mēte experiri, aut in conſilijs publicis bellū nne ſuſcipiendum aut aliquid magni ſit inſtituendum uolet cognoscere, ſortes conijci indignum eſt: ſic enim Deus tentatur, quòd diſertè prohibetur lege. Itaq; in cauſis huiusmodi Dauid ſanctique homines. conſulebant Deum, qui voluntatem ſuam aut per Prophetas, aut per Sacerdotem Ephod & Pectorale (de quibus antè diximus) geſtātem exponebat, aut per ſomnia & viſa conſulentiſus reuelabat: cumq; in rebus

rebus omnibus grauissimis homines sancti consilium à Deo postulassent, si quando nō respondebat, letum tamen rei euentum dabat, si quidem res bona esset, rectusq; animus consulentis. Cumq; pacem Iosue Deo inconsulto cum Gabaonitis pepigisset, ab ijs deceptus est, quia Deum (ait Scriptura) non consuluerant. Quamobrem iustius adhuc fuerit diabolicas sortes reprobari in quibus Deorum exterorum inuocantur nomina, vt olim fuerunt Eliensium, Lyciorum, Prænestinorum, & Antiatium sortes, quas hic exponi non est opus, sed magis sepeliri obliuione sempiterna. Illicita quoq; est *Ἀσφραγάλια καὶ ὀσσεύματα* Astragalomantia, ex tesserarum & ossiculorum iactu inquirens quid fieri, quid mitti oporteat; etsi veteres non rarò, & nostri hodie plurimùm abutuntur: vt ter à Germanis sortem fuisse iactam testatur Cæsar ad cognoscendum Marcumne Valerium legatum ipsius necaturi essent, eumq; sorte euasisse. Eodẽque iure par esset omnes sortitionis ludos omnemq; aleam exterminari, prout Martia lege & alijs antiquis legibus interdicitur. Similiter nefariũ est & diabolicum omne sortis genus quo res aliter quàm quibus modis diximus perquiruntur: vt olim fuerunt Homericæ & Virgilianæ sortes, & cùm primus versus ex aperto Homeri aut Virgilij volumine applicabatur sorte: item cùm obseruatur apertura Euangelij, vt iam olim abiectis Homeri & Virgilij sortib. fuit factitatum (qđ genus vocabant sortes Apostolorum & Augustinus ad Ianuarius scribens improbauit) & rece-

ptum memoria nostra Dodecaedron, & ad præcipiendos casus Pastorū ludus: quæ omnes formæ
 Γωμαντεια. improbæ sunt & diabolice. His sortib. illicitis Geomantiam annumerabimus aliam artem diabolicā quæ libris editis & excussis inualuit maximè, sitam in alea & fortuito illius iactu qui puncta signauerit è quibus figure quindecim conflantur. Idem iudicium de Tephramantia, quæ fiebat è cinerib. (vt è terra primum Geomantia à qua hæc diuersa est) iam inusitata arte & quam nolim explicare vt sepulta maneat: item de Botanomantia & Sycomantia ineptioribus artibus & planè ridiculis, in quibus prout folia vento per noctem agitata inter se coocurrebant fiebat coniectatio. Etsi hæc ab
 Βοτανομαντεια
 Συκομαντεια
^a lib 6. Aen.
^b lib. 22. illa discrepat cuius Virgilius ^a & Liuius ^b meminerunt, cum sacerdotes folijs super puluinaria positis inscribebāt eorum nomina qui postquam idola adorauissent sciscitabātur veritatem: huic enim coniuncta semper est plana idololatria, illi verò minimè. In eodem genere sunt Onomantia & Arithmomantia, quæ fiebat ex eo numero quem literæ proprii alicuius nominis designabant in numerorum ordinem relatae, prout accommodari poterat aliqua significatio. Hæc autem Latinis solum recepta est, quamuis numerorum qui extant tabulæ non conueniat planè cum facultate literarum numeros significantium: nam litera M quæ designat mille, non amplius LXXVIIII. in tabula efficit, & C designans centum, non amplius VI. Quibus tamen in pretio est ista diuinationio, ij

tio, ij numeros bestia^e in Apocalypsi^a ex his literis ^{numeri sunt}
 & quidem ita numeratis soltē interpretari. Nomi- ^{666. et 1260}
 num verò & cognominum anagrammatismi om- <sup>Αννα γράμματι-
τις μίσις.</sup>
 nino sunt ridiculi, cū significatiōes ex diametro
 aduersantes transpositio literarum afferat. Primus
 horū autor existit Lycophron Chalcidensis, qui
 bus si habetur fides, etsi à sorte non pendeant, ad
 sortem tamen pertinent illicitam. Veteres autem
 aliud fortis genus vsurpauerunt quod dixerunt
 Alectryonantiam, à gallo gallinaceo quem Solis, ^{ἀλεκτρωναντία}
 Dei diuinationum, alitem esse prædicabant. Hac ^{τετα.}
 vsus est Iamblichus vt cognosceret quis post Va-
 lentem imperio potiturus esset, & quatuor has li-
 teras ^{Δεωδ}, à gallo comperit exaratas: quod vbi re-
 sciuit Imperator Magos amplius centum occidit
 cū Iamblichus sibi vitam veneno ademisset, no-
 bilesq; viros omneis quibus Theodori, Theodo-
 ti, Theoduli, & similia fuerunt nomina, è medio
 sustulit. Sic diabolus seruis suis mercedem pendit.
 Formam diuinationis istius recticebo: vtinam verò
 authores eam omisissent: hoc enim planè impium
 est & diuina lege difertè cautum, Non inueniatur
 (ait lex)^b in te sortilegus, quia est abominatio Deo
 tuo. Quo in loco ponitur vox *Menahes*^c ducta à
 verbo Manah significante numerare aut characte-
 ras inducere, quia sortilegia, omnesque sortes ma-
 gicæ (sunt autem infinitæ) ex characteribus nume-
 risq; pendēt: sic speciei frequentioris nomē generi
 scientiarū istarū ^{lexendoximōs} tribuitur. Alioqui p-
 pria fortis apud Hebr. appellatio est *goral*, pur, soles,
 quæ

^b Deut. 18.
 מנחם, supputatio: vnde
 Arabicū Al-
 menach, id
 est supputa-
 tio, vt Ara-
 bica lingua
 ex Hebræa
 nata est.

quæ non continentur interdicto legis, ob eas causas quas supra explicauimus. Notandus verò diligenter Scripturæ locus interdicta diuinationum genera complectens^a. Primum eorum est qui liberos per ignem transmittabant, quod Rabbi Maymonides sine eorum concrematione dicis causa scribit observari: cum tamen horrendis sacrificijs consumptos fuisse legamus Regis Manassis & Hyrcani tempore, & obsessum quoque Idumæorum Regem in muro coram hostibus filium suum immolasse, quo spectaculo percussos hostes obsidionem soluisse, ut apud Iosephum ostenditur. Secundum lege Dei vetitum est diuinus, מוֹפֵּט, à verbo quod lata significatione docere est, prout accipit Michæas cap. iij. dicens Iudices pecunia iudicant, & Sacerdotes diuinant argento: interdum verò bonam diuinationem denotat, ut Prouerb. xvi. sed in malam partem plerumque sumitur pro omnibus illicitis diuinationibus, ut Deut. xviij. Num. xxiij. Ezech. xij. & 1. Sam. xv. quibus locis omnia genera comprehendit quæ speciatim postea enarrantur: nempe מוֹפֵּט *megonem*, id est eum qui dubitantibus de eo quod suscepturi sunt responsa dat, à verbo מָנָה respondere, hunc interpretes verterunt augurem, nostrates à Iudæis hanc vocem assequuti, incantatores pro *Megonim* appellant *Maistre gonim*. Tertium qui in lege dicitur מְנַחֵם *Menahes*, id est (ut propriè reddamus) calculatorem, quem Rabbinii vocant sortilegum, in sortes & numeros incumbentem. Quartum מְכַשֵּׁף *mecaseph*, præstigiatores,

à ver-

à verbo *קסד* quod est oculos hominum fascinare (vt fit malignorum spirituum opera) quibus incantatores iungēdi sunt, Hebraicē *malehesim* à verbo *Zahas* murmurare & susurrare, quos lxxij. interpretes *ἑκατοὶ δέ*, Hispani *Hechiexeros* vocant, Antonius de Turca meda lib. iij. horti sui definit eos q tacitè inuocāt dæmonas & Magiā naturalē confundunt cum diabolica. Quintū *חבר* *chober* associatum, ea confociatione puta quæ in saltationib. magorum & conuentib. obseruatur, à verbo *חבר* associare: hūc nos propriè fortiarīū appellamus. Hispani *Bruxo*, Germani *zauberer*: sextum *שאל איב* *Schoelob*, rogantem spiritus, à dictione *איב* lagenam aut vas cauum significante: malignorum enim spirituum oracula ē specubus dehiscētis terræ petebantur, vnde vox *oraculi* sumpta pro foramine ab ore paruo terræ hiantis, quod Latini dixerunt oraculum: septimum *ידעני* *Iedehoni*, à verbo *ידע* scire, vt vocem *δαίμωνα* sciētem, Eustathius in Homerū quasi *δαίμωνα* ostendit fuisse dictam: hunc Interpretes exponunt Magum, quo sapiens & doctus Persarum lingua denotatur, Hebræi verò in libro sexcentorum tredecim mandatorū diuinæ legis, voce *Iedehoni* eos significari tradunt qui diabolū consulunt latentem in ossibus bestię quam vocant *Iadoha*, aspectu enecantis & quam eminus sagittis oportet transfigere. Athenæus eam *κατωβλιωδὴ* nominat, quam instar vituli esse narrat, semper pascere, oculos vix posse attollere, & tum eos quos inspexerit enecare: Mariū Consulem bellum in Numidia geren-

tem, post iacturam aliquot militum de capienda vna laborantium, è longinquo telis occidit curauit se, & pellem misisse Romam, quæ in æde Herculis fuit reposita: quod in nostris commentarijs ad Oppiani de venatione librum annotauimus: octauum וְשֵׁשׁ אֶלְמָנִים consulentem mortuos, id est, Necromanticum. Hæc omnia subiicitur esse abominationi Domino. Pharaonis Magi in Exodo appellantur *Quosemim* Hebraica voce, & *Chartumim* Ægyptia, quos interpretantur multi Genethliacos: sed nihil effectis Magorum Ægyptiorū cum Astrologia, nihil cum Astrologis, qui neque vitgas serpentibus commutare, neque ranas formare possunt. Hactenus de sortilegijs quæ sorte fiunt, de alijs postmodum dicturi sumus. Sed hoc interea obseruandum, nostratibus propriè eos non dici Sortiarios qui cōiecta sorte bonum aut malum euentum præcipiunt animo (quamuis hoc quoque sit genus sortilegij) sed eos potissimum qui per vias ferunt, aut ad stabulorum limina feraleis infodiunt pulueres, ad eos qui supergressi fuerint extinguendos. Quamobrem non rarò sortes amicos sortilegorum inuadunt, aut eos quibus non malè cupiunt, vt suo loco demonstrabimus.

Iam verò percurramus alias artes & modos illicitos eò perueniendi quò intenditur, quos modos in Lege sua prohibuit Deus.

De Teratoscopia, Aruspicina, Orneomantia, Hieroscopia, alijsq̃ similibus. CAP. VII.

Teratoscopia est ars quæ obseruat miracula, eorūmq̃ peruestigat causas, effecta, & significatiōes: Orneomantia, quæ auium intuetur motus ad res futuras prænoscendas: Hieroscopia, hostiarum & sacrificiorum contemplatio est ad explorandam rei futuræ veritatē. Latius patet Aruspicina, vt quæ aeris, fulminum, tonitruum, fulgurum, monstrorūmq̃ obseruationes cōtinet, auguralēmq̃ scientiam totam vniuersē, in qua nō omnia criminanda sunt, sed res bonæ à malis distinguendę. Etenim quæcunque monstra signaq̃ præter naturæ ordinem offeruntur, iis aliquam iræ Dei significatiōē exhiberi nemo negauerit, & homines admoneri vt resipiscentes se ad ipsum conuertant: nō autem pernicioſa Aristotelis opinio amplectenda confirmantis nihil in rerū natura mutari atque variari, monstraq̃ solum ob materiæ defectum accidere: quo dicto euertuntur opera & miracula Dei quæ adhuc acciderunt & præter naturam quotidie accidunt. Quamquam idem Aristoteles sui dissimilis conscripsit librū περί θαυμασίων ἀπορρητῶν. i. de miraculis, & terram quoq̃ agnoscit fuisse, velut grauiorē, aquis omni ex parte obruendam, sed partem eius ad terrestriū volucriumq̃ commoditatē reiectam esse: qua cōfessione se ipse iugulat seruiens gloriæ Dei & Scripturæ sacre consentiens pro miraculo sexcentis locis illud adducenti quod Deus super

aquas fundauit terram ita vt supernatet eis, prout ostendit Loffensis insulæ, aliarumq; multarum documentũ. Quãuis enim terra inueniatur in fundo maris, in alto tñ naucleri bolide immissa terrã neq̃unt pertingere, & mare ipsum tanquã mōtem celsum assurgere videmus in littore, Deumq; virtute admirabili adstrinxisse & terminos aquis posuisse quos non transiliant. Cometas autem, quæ teste communi totius antiquitatis experientia sunt fueruntq; semper iræ diuinæ signa, Aristoteles ipse non negauerit nasci præter ordinarias naturæ leges: & quæcunque rationes de Cometarum ortu, lancearum, igneorumq; draconum ab ipso afferuntur, ab omnibus Philosophorum nationibus, vt inanes ridiculæq; fuerunt explosæ. Cometæ enim ordinariè durant nō minus diebus xv. vix amplius duobus mensibus, hi magni, illi parui, hi aduersus cursum mobilis primi nitentes, vt postremus ille Nouembri mense 1577. illi à meridie Septemtrionem versus contendentes, vt ille qui anno 1556 visus est, alii permanentes fixi, vt is qui in Nouembri 1573. apparuit. Quo autem alimento magnus ille & horredus ignis foueatur, cur pestes fames, bella sint horum consecraria, nihil in hoc argumento vidit Aristoteles. Sunt enim signa Dei, in quibus oportet suam quemque fateri ignorantia laudẽq; Deo tribuere, ac nō pestilente arrogantia tantum honorem ipsi eripere: quod proculdubio facimus, si tanti ignis & tam diuturni alimoniã ex fumis & vaporibus in purissima ætheris regione dicamus existerẽ

existere. Adde quòd singulis annis mensibus, diebus nō defunt vapores & fumi, impressiones verò igneæ vix semel in regione ætheris spectantur decennio, quod veteres optimè obseruauerunt. Sed vt res miraculosas & præter naturæ ordinem contingentes omittamus, etiamprehenditur ignorantia in rebus ordinarijs, quæ etsi quotidie spectantur sunt tamen nobis incognitæ: vt in stellarum magnitudine, quarum minima (si Lunam & Mercurium exceperis) decies est terra maior: & in homine quoque (vt ad res ppinquiores veniamus) pars operum Dei nobilissima ab hominibus ignoratur. Quo igitur modo posset de extraordinarijs Dei operib. & miraculis iudicari? Antequàm Xerxis copiæ octodecies centies mille hominum in Europam traiecissēt, insignis Cometes apparuit^a, ^a Herodotus: paulo ante bellum Peloponnesiacū vnus, ante cladem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam vnus, ante cæsos à Thebanis Lacedæmonios vnus: sic ante ciuile bellum inter Cæsarem & Pompeium flammæ igneæ in cælo visæ sunt: item Cæsare interfecto, & ante eadem eorum quos Augustus & M. Antonius proscripserant ingens Cometes fulsit, cuius signum ad honorē Cæsaris postea pecuniæ impressū est. Ante captā Hierosolymā toto anno supra templum igneam flammam fuisse visam Iosephus testis est. Ex quibus certe fatendum est naturalia nō esse aut ordinaria miracula quæ præter leges naturæ accidunt, sed iram Dei nobis portendere, quā nos precibus anticipare conuenit & resi-

piscentia. De insolentibus monstribus quæ cōtra or-
 dinem naturæ accidunt, iudiciū idem. Etenim si vi-
 tio materiæ dicas accidere, continuò sequitur prin-
 cipia & fundamenta ex quibus Aristoteles consti-
 tuit mundū, caduca esse atque vitiosa, in eis enim
 materia numeratur : & hoc quoque ex eo conficie-
 tur mundum minari ruinam, quod ab Aristoteléa
 æternitate mundi abest longissimè. Fateamur itaq;
 hæc nobis occlusa & abstrusa esse, & Deum so-
 lum, prout libuerit, ea disponere. Nam pro-
 pterea mutari tempestates animaduertimus, pe-
 cudes emori, famem peruadere, sanguinem, la-
 pides pluere, & inusitatas res quàm plurimas,
 dum Astrorum in suo ordine perstat conuersa-
 tio, & Deum benedictionem suam modò ter-
 ræ, modò aquis, modò pecori adimere, fa-
 mēmque, pestem & bellum hominibus impor-
 tare. Harum autem rerum prædictio ex mira-
 culorum conspectu non est illicita, si Deo feratur
 accepta, ac non idolis, quod olim faciebant &
 adhuc faciunt Ethnici. Athenienses ait Plutar-
 chus^a, eos olim tanquam hæreticos viuos tra-
 debant igni qui interiecta vmbra corporis terræ
 aut Lunæ fieri Eclipsim affirmabant, eosque vo-
 cabant *μετεωρολιάς*, velut celsarum rerum diuino-
 rumque arcanorum plus satis curiosos. Roma-
 ni videntes^b eclipsim ea nocte quæ Persei Re-
 gis antecessit cladem, ad ciendum Lunæ splen-
 dorem galeas suas armæque quatiebant. Indi fle-
 bant putantes Lunam à Sole Deo suo lethale vul-
 nus

^a in Pericle.

^b Plutarch.
 in Acmylio.
 Tacitus in
 Druso.

nus accepisse. Hæ superstitiones vbicq̃ ferè exoleuerunt itémq̃ auguria ex volatu auium, quib. veterum libri pleni sunt. Populorum. n. conuentus nullus, nulla pax, nullúmque bellum inibatur, quin aduocarentur augures ad constitutionem aeris auiumque obseruandam, & vanitates alias huiusmodi plenas superstitionis & impietatis, & lege diuina vetitas. Quò pertinet illud quod Iosephus^a narrat, ducem quemdam Iudæum occidisse auem ex qua Augures prædixerant, & affirmasse stolidum hoc planè videri quòd exitus belli à bruto animante sui exitus ignaro peteretur. Verùm altera quoque ratio afferri potest ad euincendam rerum istarum vanitatem: nempe quòd Latini ~~sinistrum~~ volatum auium pro infaus-
~~to~~, dexterum aliq̃ populi habuerint, vt in libris de diuinatione Tullius annotauit: ex quo omnino confirmatur puram putam fraudem & mendacium esse, siquidem principia horum illis aduersantur cum in aeris constitutione, tum in volatu auium exponendo. Auguralis enim scientiæ fundamentum in eo fuit positum, vt templum constitueretur, id est, definiretur regio aeris vnde contemplarentur Augures & dexteram mundi à sinistra distinguerent: qua in re omnes autores Græci, Latini, & Barbari inter se discrepant & ab Hebræis quoq̃ dissidēt, vt alibi ostēdimus^b. Ieremias^c vero propheta hirundines quidem, turtures, & ciconias tempus reuersionis nouisse prædicat, bellorum verò exitus & similia multa ab eis teneri nusquam

^a in bello Iudaico.

^b in metho-
do hist. c. 5.

ἐν τεχνίσι, nusquam fit mentio. Ante omnia verò admirabilis est hostiarum, hepatis, cordis, fellis, intestinorum observatio, ad prævidendum an instituta consilia bene cessura sint: qua in re duplex est impietas, veritatem in mendacibus istis rebus peruestigari, & sacrificia idolis exhiberi. Etsi qui his utebantur non propterea Magi dicendi sunt, cum illis hærent quàm optima fide poterant, & rem Deo gratam se opinarentur facere. Magum autem eum esse diximus qui sciens prudens diabolicis modis utitur ut ad aliquid perueniat, cuiusmodi futurus esset qui cognito diuinæ legis interdicto istis rationibus vteretur.

Nunc itaque de alijs technis diabolicis, quæ inter Ethnicos maiorem impietatis speciem habuerunt, porro dicendum est.

IOANNIS

IOANNIS BODINI

DAEMONOMA-
NI AE MAGORVM

Liber secundus.

*De Magia vniuersè, & generibus i-
psius CAP. I.*

MAGIA vox Persica est scientiam re-
rum diuinarũ & naturalium notans,
& Magus nihil est aliud quàm philo-
sophus: Sed quemadmodum philo-
sophiæ attulerunt vitiũ Sophistæ,
& sapientiam, quæ donum est Dei, corrumpit Ethni-
corum impietas & idololatria, sic etiam Magia dia-
bolicis fortibus commutata est. Primus Satanæ
administer promulgandæ huic impietati in Per-
siae fuit Zoroastes: sed obducebatur ei pietatis ve-
lum, quod sibi Diabolus solet arrogare: Semper
enim viri boni à sceleribus istis abhorruerunt. Pli-
nius libro xxx. capite 1. sic de ea loquitur, Magica
fraudentissima artium plurimum in toto terrarum
orbe, plurimisque seculis valuît: autoritatem ei maxi-
mam fuisse nemo in' retur, quandoquidem sola ar-
tium tres alias imperiosissimas humana menti com-

plexa, in vnā se redegit. Natam primū ē medici
 na nemo dubitat, ita blandissimis promissis addi-
 disse vires religionis ad quas maximē caligat hu-
 manum genus, deinde miscuisse artes Mathema-
 ticas. Ac ppter eā lāblichus, Proclus, Plotin. Por-
 phyrīus & Iulianus apostata Magiā dixerūt esse bo-

ρεύται ἀπὸ τῶν
 κακῶν καὶ ἐκ τῶν
 κακῶν πρὸς τὰ
 κακά.

norum Dæmonum inuocationem, Goetiam verō
 malignorum, reprobata ab illis artem, quavtun-
 tur ij qui nocte sepulchra adeunt, effossisq; cada-
 ueribus spiritus inuocant. In eandem sententiam
 cæcus ille Magus, qui accusatis amplius. centum
 quinquaginta locis Lutetiæ fuit suspēsus anno M.
 D. LXXIIII. viro cuiā nobili (ex quo rem co-
 gnoui) semel dixit se albam Magiam ipsi, non autē
 nigram demonstrare velle, & Leo Africanus scribit
 albos dæmōas ab Africanis magis inuocari. Quin
 etiam maximum illum doctorem artis diabolicæ,
 cuius nomē præ desyderio sepeliendæ in æternū
 impietatis ipsius reticebo, in prima librorum suo-
 rum fronte non videmus alias res quā Physicam,
 philosophiam, virtutem abditam aquarum, plan-
 tarum, animantium, metallorum, tum numerorū
 & astrorum prædicare: sed libro demum quarto
 (cuius tāquam clavis spem lectori fecerat, & quem
 Magi discipuli ipsius ediderunt) venenum tartare-
 um permiscere characterum, diabolicorum nomi-
 num, spirituum, & inuocationis illorum. Eodem
 errore implexi Auicenna & Algazel quicquid à
 Magis efficitur id naturalibus causis contendunt
 effici: qui certissimus est modus ad inescanda inge-
 nia

nia quæuis illustria & omni magicarum sortium genere implicanda. Huc quoque pertinent commentitiæ illæ appellationes, familiaris spiritus, alborum dæmonum in Africa, in Græcia Sibyllarū, in Germania albarum Sibyllarum, & Fearum seu fatiferarum in Gallia: cuius rei lectores volui admonitos, ne circumueniātur ista nominum elegantium specie. Nam quomodo posset dictum boni illius doctoris consistere, singulis planetis etiamq; stellis æquè malum dæmonem adesse ac bonum? nam diaboli in cælo non sunt, omne malum elementari mundo inclusum est, qui minima est vniuersitatis istius particula, & miliaribus amplius quinquagies mille à cælo Lunæ est dissitus. Omnes autem Theologi & Philosophi consentiunt suā esse cuique intelligentiam siue Angelum ad motum & conuersationem. Sed vt demus vnicuique stellæ suam esse intelligentiam, nunquam tamen existit philosophus qui malignos spiritus in cælo versari crederet: multo minus igitur inter duos aduersos dæmonas in reb. agendis cōueniret, maximè verò in motu cœlestium corporum stato & immutabili. Neque enim perinde vt homo liberè ad bene aut malè faciendum conuertitur, qui modò à maligno Spiritu agit cū in scelerib. seipsum occupat, modò à bono spiritu quādo ad Deū conuertitur. Preterea qm̃o bonus Angelus aut albus Planetarū demon sine dānanda idololatria potest inuocari? nā aut planeta, aut demō adorat, aut vterq; simul. In primis verò si ritum sacrificiorū animaduertamus

quæ insignis ille magister præcipit, lapidem, plantam, animal, numerum, characterem, metallum, aspectum, & proprium Planetæ tempus aptans carminibus, hymnis & inuocationibus, quomodo sine damnanda idololatria constabit hæc inuocatio? vndenam, obsecro, omnes Bahalis, id est, Apollinis vel Solis, omnesq; Lunæ (quã Reginam cœlorum vocat Ieremias^a) manarunt idololatriæ, nisi ex isto foetido commentorũ fonte? Atqui iurat apud Ieremiam Deus se igne, gladio, peste, fame eos omnem absumenturum esse qui reginam cœli adorauerint: quapropter Septemtrionales populi eã masculina voce nominabãt adorabantq; vt memoria nostra Germani faciunt priscam maiorũ suorum superstitionem imitati, qui (vt Caracallam Imperatorem dixisse apud Spartianum legimus) eos solũ vxoribus suis putabant dominari qui Lunam masculino genere nominarẽt. Sic Iamblichus respõdetur, sic Proclo, Porphyrioq; sic magnis illis Diabolicae artis doctoribus tam multa centena animarum milia ad impietatem suam pertrahentibus. quid dicant adunari omnia oportere, & creaturis elementaribus stellas & planetas, his suos dæmonas, dæmonibus Angelos & cœlestes minorum gentium Deos, his deniq; Deum adipisci. Verum tamen isti proxenetæ quotquot sunt Satanam solũ attrahunt, nec aliud Agrippa veteres Doctores imitatus præstitit. Ideoq; xxvi. articulo determinationis à Sorbona factæ anno M. C C C. X C V I I I. rescinditur & damnatur eorum impietas qui

qui vim facultatēq; intelligentiarum cœlestium in animam sic docet influere, ut cœlestium luminum facultas influit in corpora: verum amplius dānanda est atq; detestanda eorum impietas qui vnicuique stellæ malum Dæmonē adesse tradunt. Quāquam errorem istum Aphrodiseus philosophus, Porphyrius, Proclus, & Iamblichus reiecerunt, qui ieiunabant optima fide, & bonis dæmonibus, parvulis Dñs alijs & Semideis sacrificabant, Hercule, Baccho, Apolline, Æsculapio, Angelis, & consimilibus insuper cooptatis. Quamobrē in Lege multoties inculcauit Deus, ne alius præter ipsum colatur aut adoretur Deus. Vox enim Hebræa *Tistaneh* quæ in Decalogo habetur, & Chaldæa *Tisgod* nihil aliud significat quàm inclinare sese & quod Latini dicunt adorare: ut Plinius, Galli, inquit, adorando dextram ad osculum referunt, totūque corpus circumagunt, quod in leuū fecisse religiosius esse putant. Præuidens autem Dominus Ethnicos primū Stellas, planetas, aliasq; res creatas adiutores, diserte pœna capitali id cauit fieri: eoquē amplius gradus in altari suo vetuit ad ascendendum exstrui, ut rectā ad ipsum adiretur, non^a Exod. 20.. autem ijs gradibus quos Platonici, Pythagorici, & alij sequuti sunt. Istud enim interdictum ne gradus fiant quibus ad altare Dei conscendatur notandum est Decalogo & in eodem capite subijci, ubi nulla est expressa tacitaue templi aut altaris mentio: ac propterea de lapidib. solum accipi non oportere. Sed ut præclaræ illius Magiæ quam al-

bam vocant impietas demonstretur, quisquis ea ad rem optatam adipiscendam & fruendā vitur, effigiem Planetæ solenni ritu affabrè factā gestat: qđ nobis idcirco visum est annotare, quia magnos viros & qui in magna opinione erant istis impietatibus addictos vidimus: etiam vni ex Christianorum principum potentissimis (cuius nomen præstat reticere) auream Iouis imaginem ex Theurgia fabricatam dari, quā ille circumgestabat vt maiore sibi amplitudinē compararet, & quæ de collo post mortem ipsius (mors autem fuit misera) pendens inuenta est. Nam etiā Neapolitano cuidam Mago, quo utebatur & conseruatorem suum appellabat, mille ducentas libras francicas in stipendium annum numerabat. Atqui mandatum illud Dei, nō sculpes tibi imaginem, habet Hebræum ^{במא} omnē imaginem fusam, cæsam, sculptam, cælataam significans: eorumq; idololatria qui imagines istas & characteras gerunt omnino longè maior est quàm illorum qui coram Deorum istorū quos diximus simulachris procumbunt, quod tamen indicta capitali pcena in lege Dei prohibetur^a. Sed Pythagoreorum, Academicorum, & infidelium gentium quæ istis rebus optima fide utebantur insignis ab his est differentia. Illi enim vt fuerint idololatræ, cum eo pacto à se Deum adorari & dignè coliputauerint, non fuerunt Magi: hi verò qui interdictum norunt, & quamuis diabolum autorem sciant esse ac inuentorem istorum scelerum eis nihilominus abutuntur, hi igitur Magi dicendi sunt.

^a Exod. 20.

¶ 21.

di sunt. Iam itaque minutatim illicitos modos
quàm maxima religione poterimus ordine perse-
quamur, tum vt caueatur ab illis, tum vt si quan-
do iudicia de artificibus erunt facienda bene ex-
pendi possint. Quamquam in hoc argumento
non mediocriter animi pendeo. Si enim oculis
commonstrauero & palandos digitis exhibuero
ritus, modos, verba, quæ ad eam rem oportet ad-
hiberi, equidem sic docuero id quod sepeliendum
est obliuione sempiterna: sin autem obscure vno
verbo impietatem rei perstrinxero, sic neq; impe-
ritis (quos vt ab isto præcipitio caueant præmone-
ri opus est) profuero, neq; iudicib. quí ne fortè ex
communi errore defunctoriè iudicent de merito
istius criminis cupiunt informari: idq; præsertim
hoc tempore, quo vrbes, vici, agri, adeoq; elemen-
ta ipsa contaminata sunt, ac ne pueruli quidem
ipsi exsortes sunt istius criminis. Fieri tamen
non potest vt centesimam partem impietatum
annotem quæ in hac causa committuntur, quas
neque scire cupio, neque si scirem vellem expone-
re: sed aliquid solum exscribam quod aut in scri-
ptis legero, aut ex quæstionibus habitis cogno-
uero. Etsi maligni spiritus nouas artes, noua sce-
lera comminiscuntur momentis singulis, vt Po-
eta inquit, tibi nomina mille, Mille nocendi ar-
tes, &c. Vveierus autem (qui de comparan-
do Defensoris magorum nomine videtur satage-
re) non potest se excusare quin impietatis sum-
mæ teneatur, quòd formulas omnium quæ vnquã
cogi-

cogitari possunt sceleratissimas & summopere detestandas in librum suum retulerit : adeo ut specie tenus diabolum & commenta eius criminetur, sed ea tamen doceat indicetque, etiam characteribus & verbis appositis, quæ præceptor ipsius Agrippa dum viueret publico noluit committere. Atque hæc quidem causa est cur res istas obliuione inuoluendas, quoad eius fieri potuit, celauerim : facturus enim mihi sum visus operæpretium, si ludices teneant quid supplicio dignū, & imperiti à retribus sibi caueant quæ bellus iste protector ipsis decipiendis & ad Satanam perducendis antè comparauit. Modi igitur quos antè explicauimus ex sorte ducti & in alea sola videntur positi: in sequentibus verò sunt verba, sunt motus quidam, sunt & imagines, ex quibus malignus adesse spiritus manifestò cognoscitur. Eiusmodi est cribri saltatio à veteribus passim vsurpata, ut apud Lucianum legimus : vnde prouerbium κοσκίνω ματαιεύεσθαι, & nomen diuini κοσκινόμαντις (quasi cribro uatem dixeris) apud Theocritum,

Εἴτε καὶ ἀγροῖά τ' ἀλαβία κοσκινόμαντις.

Hac arte multi vtuntur palàm. Memini me Luteiæ ante annos xx. in domo clarissima videre adolescentem, qui intactum cribrum sine alio naturali & latente modo præsentibus multis honestis viris agitauit, enuntiatis solummodò & reiteratis sæpius oculis aliquot Gallicis quas hic placuit reticere. Huic autem malignum spiritum adfuisse eo demonstratur, quòd eo absente alter id ipsum enuntiat

atis iisdem vocib. tentauit facere, nec effecit quicquam. Equidem impietatem hanc affirmo esse, tū quia blasphematur Deus quando per alium iuratur quā per ipsum,^d quod iste faciebat: tum quia ^{Deut. 19.} modus est diabolicus, vt qui à natura fieri nequeat, & prohibeatur diuina lege. Quod autē verborū ^{Ierem. 5. & 12.} virtus aliquid præstare dicitur, technam esse diabolicam apertè vident omnes, eaq; malignos spiritus solere vti ad inescandos imperitos & ad scholam suam paulatim perducendos: nam etiam Ioannes Picus Mirandulanus ^b Princeps voces barbaras nec intellectas in Magia plus scribit posse quā eas quæ intelliguntur. Sed vt impietas apertius ostendatur, nemo iam rusticus nescit vno versu (quem nolo indicare) è Psalmis pronūtiato quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valesiorum agro, cū paruulus à pedibus puer ancillæ impedimento esset ne butyrum cogeret: ea autem interminante flagrum à domino si carmen non eximeret, fecit eodem versu præposterè enūtiato ac velut retexto, vt butyrū (in quo totus ferè dies consumptus fuerat) cogeretur. Si vel tantillū ~~sacchari indatur, butyrum non coagulari constat:~~ hæc enim à natura est *αὐτὴ φύσις*: eademq; ratione si æris Cyprii aliquantulum iniiciatur in fornacem ferri, non liquatur ferrum sed abit totum in cinerē: quāobrem fusores accenso igne metuentes nequid immittatur æris, in illud incumbunt nequis proxime caminū veniat. Sed hic quæritur liceatne verbum Scripturæ sacræ pronuntiare verbi gratia, ver

sum è Psalmis cùm itur cubitum, vt qua hora voles
 expergiscaris. Spectabat quidem versus vt Dauid
 ad orandum & prædicandum Dei laudes excitare
 tur: verumtamen non apponam eum, quia iniquè
 fit cùm verbis virtus tribuitur: vt nihil amplius sit
 quàm quòd verbis habetur fides, hoc tamen satis
 est vt homines prouehantur longius & ab his prin-
 cipiis in res superstitiosas & impias ferantur præci-
 pites. Imò ne quem circumueniant Magi, ipforum
 carmina abundant pulchris orationibus, Psalmis,
 nomine Iesu Christi vbique insperso & sanctæ Tri-
 nitatis, cruce ad voces singulas, aqua lustrali, ver-
 bis è canone Missæ, Gloria in excelsis, Omnis spiri-
 tus laudet Dominum, A porta inferi, Credo vide-
 re bona Domini, & c. Quod eo detestabilius est,
 cùm sanctæ voces ad sortes magicas admittun-
 tur. Si qui itaque pronuntiat is aliquot versibus
 aut Psalmo bipennem rectà impingunt, ac tum eo
 rum de quibus suspicio est nomina proferunt ad
 aliquid cognoscendū, si prolato illius qui reus est
 nomine mouetur bipēnis, ars diabolica est quam
 veteres *Ἀξίνομαστέων* appellabant: similiter annulo
 super aquæ cyathum posito *δακτυλιδμαστέων*, quam
 famosa quædam malefica genere Italia exercebat
 Lutetiæ anno M. D. L X I I. nescio quas voces ad-
 murmurans, & interdum rem diuinans, de qua cō-
 sulebatur: etsi plerisque dabantur verba. Ioachimus
 Cameracensis narrat Hieronymum Moronem, ex
 quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem an-
 nulum ac potius diabolum habuisse, qui tandem
 mercedem

*ἄξινομαστέων
 δακτυλιδμαστέων
 τέων.*

mercedē repēdit hero suo dignam, & curauit eum
 abdicari. Sunt tamē qui genus istud *ἰσομαντεία* vo-
 cent, Dactyliomantiam verò putent de illis annu-
 lis accipi in quibus Magi portant spiritus quos fa-
 miliareis dicunt, *δαίμονες πνεύματα* Græci. *ἰσομαντεία* &
ἰσομαντία ex fontibus Numa Pompilius exer-
 cuiſſe dicitur. Etſi Hydromantiam Varro aliter
 accipit, narrans imaginem à puero, cuius opera v-
 tebantur Magi, fuiſſe in aqua viſam, quæ verſus
 quinquaginta de toto bello Mithridatico antè-
 quàm gerereſ pronūtiauerit. Incerta eſt *ἰσομαντεία*, *ἰσομαντία*,
 niſi fortè pars fuerit Auguralis ſcientiæ, q̄ ex aeris
 cōſtitutione coniectaret. Alia quoq; diuinationis
 ſpecies ex farina fuit *ἄλφιτρομαντεία* vel *ἄλφιδρομαντεία*, cu-
 ius meminit Iſidorus ſed ritū illius non exponit. *ἄλφιτρομαν-
 τία* vel *ἄλφιδ-
 ρομαντία*.
 Meminit quoque *λιθομαντείας*, ex lapidibus, nec eam
 explicat: nos autem ſuprà eam attigimus, inter-
 pretantes legis diuinæ locum qui lapidem imagi-
 nationis vetat adorari: vnde videtur lapis fuiſſe ad
 unguem expolitus, tanquam ſpeculum ex quo i-
 magines offerebātur & diuinationes petebantur.
 Illa quoque diuination facta ex lapide dici poſſet,
 cū digito fertur Amethyſtus, quem Hebræi &
 Arabes vocant *ἰσθῆδης* propter naturalem ipſius
 proprietatē in efficiendis ſomnijs: nam articulus
Al eſt Arabum, reliqua vox Hebræorum, ſomni-
 um ſignificat. Diuinatiōis ex lauro, q̄ *Δαφνομαντεία* *Δαφνομαντία*
 dicunt, ratio eſt eadem: quæ planta fuit olim
 ſacra Apollinī, & ſomnia creditur gignere ma-
 gnasq; vires in Magia obtinere, ut inquit Proclus.

Ac somnia quidē per laurum effici concedo, quē admodum ab omni odorata planta & fumis omnibus generantur: sed vsum illius ad veritatem aliquius rei cognoscendam illicitum esse affirmo ac diabolicum: adit enim res creata, & creator deseritur ad diuinationem, quod prohibet seuerissimē.

Κεφαλεονο-
μαντεία.

Κεφαλεονομαντείας, ex asinino capite, idem iudicium. Qui fieret, nondum legi: ab Ægyptijs profectam puto. Nam apud Iosephum legimus contra Apionem Grammaticum (qui legatione ad Caligulam Imperatorem functus est) illum Iudæos calumniatum esse quod in Dei templo caput asini habuerint.

Πυρομαντεία
καπνομαν-
τεία.

Πυρομαντεία & Καπνομαντεία, præcepta ex igne diuinationis & ex seminum quorūdam fumo, præ alijs est diabolica: nam thymiana vel suffitum coniunctum habet, quo subiectum quoddam ac veluti corpus spiritui maligno subministratur: quo genere imperitos plerisque circumueniunt Magi, nihil aliud esse quàm albam Magiam affirmantes. Ab hoc malo cauendum studiosius quàm à pestilentia.

Ραβδομαντεία.

Ραβδομαντείας medicum Tholosæ exercētem vidi, & submissa voce aliquot verba murmurantem, ut ambæ vnus virgæ extremitates oscula iungerent: sed nihil profecit, eos causatus qui intererant carere fide. Hoc facto, duo frustula eiusdem virgæ accipiunt, easque de collo suspendunt curandæ quartanæ. Nefarium institutum, scelerata carmina, quæ sine ope Satanæ nihil omnino possunt.

Ξυλομαντεία.

Ξυλομαντείας Hebræus quidam Doctor meminī in libr. de sexcentis tredecim mandatis Dei, narrans è fragmen-
tis li-

tis ligni fieri in Illyrico: sed quid illud fuerit nescio,
 nec satis possum colligere. Thomas Aquinas^a ge-^a Thom. 22.
 nera percurrit multa, sed ne centesimam quidem ^{dislin. 95. &}
 eorum partem. Sufficiunt ista quæ diximus, vt de ^{26. q. 4. igitur. & q. 5.}
 consimilibus secreta verba aut characteras ad rem ^{nec mirū. &}
 simplicem adiectos habētibus iudicari possit. An ^{26. qu. 2. &}
 nuda verba sine alia actione vlla quicquam pos- ^{Gasspar Petu-}
 sint, suo loco dicturi sumus. Ex omnibus autē sce- ^{cerus.}
 leribus huiusmodi nullum exstat frequentius pas-
 sim, nullum propè perniciosius eo impedimento
 quod nouis coniugibus affertur: hoc vulgus dicit
ligare ligulam, quod pueri quoque exercent palam
 summa impunitate & licentia, nonnulli etiam glo-
 riantur. Neque verò nouum hoc institutum est:
 nam Amasin Ægypti Regem apud Herodotum^b ^{lib. 2.}
 legimus fuisse vinctum & impeditum ne rem ha-
 beret cum Laodice vxore sua, donec carminibus
 solennibusque precibus solutus esset. Concubinas
 quoque Theodorici Regis iisdem ligamentis ad-
 uersus Hermambergam vsas esse Paulus Æmilius
 in vita Clotarij secundi testatur. Rident quidem
 philosophi Epicurei istud miraculum: verum tamē
 hi nodandæ ligulæ artifices qui habentur passim
 illos reddunt attonitos, vbi se experti sunt nulla
 arte mederi posse. Ideoque Canon^c, Si per sortiarias,
 inquit, & maleficas artes, occulto sed nunquam
 iniusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præ-
 parante, concubitus non sequitur, ad Deum per hu-
 milem confessionem est recurrendum. Quo ex lo-
 co notari quatuor aut quinque axiomata necesse est:

Primum, copulationē arte malefica impediri posse, quod omnes Theologi agnoscunt vno ore, & ipse Thomas in librum quartum sententiarum, distinctione xxiiij. vbi dicitur vir respectu vnus solum mulieris ac non aliarum nodari posse, & cap. vltimo de frigidis: Secundum, id occulto fieri sed tamen iusto iudicio permittentis Dei: Tertium, id totum à diabolo præparari: Quartum, ad Deū ieiunijs & orationib. recurrendū esse. Qd̄ postremū caput apprimè notādum est, q̄a impietatis est in eo laborare vt (q̄d multi faciunt) diabolicis modis soluat nodus: sic enim ad diabolū & diabolicas superstitiones recurrit. In primis verò illud est admirabile, q̄ pueruli magicarū sortium imperitijsimi hanc artem pronuntiat̄ quibusdam vocib. exercent, vinctāque ligula. De Riolo generali apud Blesenses legato me audire memini puerulum quemdam in templo nodationem ligulæ sub petaso suo facientem à muliere fuisse perceptum quo tempore coniugio duorum benedicebatur, eumque deprehensum cum sua ligula aufugisse. Pictauij quoque cū in magnis conuentibus vices regij Procuratoris gererem anno M. D. LXVI. acta cuiusdā quæstionis in Magos mihi sunt tradita: quam causam cū meæ hospitæ, mulieri honestæ & bona exiſtimatione, narrarem, illa tanquam istius artis doctissima, me & Iacobo Bauuaſio relationum actuario præsentibus, explicauit esse formas nodandæ ligulæ amplius quinquaginta, siue ad virum coniugatum impediendū, siue

siue ad mulierē solūmodo, vt alter alterius fastidi-
ens infirmitatē adulterijs sese pollueret: plerumq;
tamen virum illigari, vix mulierem: ligari aut posse
in diemvñ, in annū, in eternū, aut quātis per dura-
tura esset ligula nisi soluerent: esse nodationē qua
vnus alterum deamet neq; redametur, sed odio sit
vehementissimē: esse qua inter se amarent ardentis-
simē, sin ad congressum veniretur alter alterum la-
niaret vnguib. & cederet indignissimē: vt mihi fuit
aliquando Tholosē narratū eo pacto fuisse virum
mulieremq; illigatos, qui post triennū reconcilia-
ti pulchram sobolem pgenuerint. Et qđ amplius
mírer, narrabat mulier dum vincta manebat ligu-
la tumores ei adnascentes veluti verrucas spectá-
ri, indicia (vt aiebat illa) liberorū qui fuissent editi
nisi occupauisset nodatio: posse verò nodatiouem
fieri ad procreationem intercipiendam, non ad co-
pulationem præuertendam. Homines etiam affir-
mabat esse quos nodare non possis: esse quos no-
datio impediāt ante coniugium: esse quos im-
pediat coniugatos, sed difficilius. Præterea in
hominibus aiebat eiectionem lorij impediri pos-
se (cauillare dicunt artifices, quasi *Αλαπτοράν* sub-
scude insibulare dicas) ex eo non paucos emori.
Sic comperi miserum quendā puerum propē ene-
ctum esse, tū impedimentū per eū qui insibulaue-
rat sublatū fuisse, vt mingentē palām puerū tradu-
ceret: deinde verò post menses aliquot Magus iste
decessit de vita maniacus. Narrabat quoq; mulier
sermōes varios ad nodationē ἄρρηκτίνεῖς (q neq;
Græci

Græci fuerunt, neq; Hebraici, neq; Latini, neque Gallici, neq; Hispanici, neq; Italici: ac ne cum alijs quidem linguis habuisse puto conuenientiam) & quo ex corio, quo colore ligulas esse oporteret. Nihil profectò ad nostram hanc Doctores omnes qui in titulum de frigidis & maleficiatis annotarunt. Cùm itaque in Pictonum agro hoc percerebruisset malum, Niorti capitalis Questor cùm vicinam suam noua nupta detulisset & accusauisset ligati viri anno M. D. LX. in obscurum carcerem eam rapi iussit, minatus ex eo nunquam egressurà esse nisi soluisset virum: itaq; post biduum captiua coniugatis concubitus imperauit, & ludex solum esse audiens è vinculis dimisit illam. Vt autē verba ligulasq; nihili esse constet, sed rem totam arte diaboli malitiāq; peragi ab utentis hominibus & sceleratam ipsorum voluntatem adiuvantis, demonstrant illud Latina Maronis verba, quæ certo consilio omittimus: carmen enim quo ad impediendam copulationem utitur, Latinum verbis, sensu apertum est, ex quatuor metricis vocibus cōstitutum: quæ autem dicuntur hodie, planè sunt barbara: deinde Virgilius nouem nodos imperat, vnico vtuntur nostri. Illud præterea obseruatione dignum est neq; penes Diabolum neq; penes Magos ipsius ministros esse vt alios sensus obligēt, hominesq; à bibendo aut comedendo auertāt intercepta eorum facultate: neq; similiter posse homini membrum vllum præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis atq;

in ven-

in ventrem contractis. Ita Sprengerus hominem Spiræ narrat, cum se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum aduocauisse, hos verò nihil omnino, ne vllum quidē vulnus percepisse: itaq; hunc pacata deinde ea quā offenderat malefica restitutum esse. Alterum quoque exemplum affert ciuis Ratisbonensis, qui Magam arripuit strangulaturus, eamque vi ad impedimentum soluendum compulit. In hoc autem Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permitte plurimum in genitalia & concupiscentiam posse, dicētes allegoricè Satanam à serpente ferri. Serpēte verò *δυνάμειος* voluptatem quæ in ventrē incumbit significari Philo & Hebræi tradunt. In Tobia^a quoque legimus septem viros qui Rague^{Tob. 7.} līs filiam duxerant prima nuptiarum nocte à maligno spiritu fuisse occisos. Non debet autem videri mirum, si nodationibus istis diabolus plurimum abutitur: primū enim generis humani quod totis viribus conatur perdere procreationē impedit; deinde augustum illud amicitiae vinculum inter virum & uxorem tollit; postremò qui ligati sunt artibus, ad scorta & adulteria transuolant. Horrendæ igitur impietatis istud est atque capitale, vt suo loco demonstrabimus: plerique tamē qui nodationibus istis abutuntur expressam cum diabolo conventionem nesciunt, neque inuocant eum: sed eū artificibus istis adesse constat. Iam igitur de iis videamus qui inuocant diabolū: nam Magorum conditiones diuersæ sunt.

De tacitis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. 11.

Insignis Magorum est differentia, quam ob varietatem suppliciorum necesse est cognoscere. Illi enim de quibus antè agebamus carent malignorum spirituum inuocatione: horum verò non mediocris est differentia. Nam alii quibusdam verbis & mysteriis abutuntur sine expressa inuocatione, quamuis eò pertineant verba ut spiritus dicat aut indicet rei illius quæ agitur veritatem, alii expressam inuocationem adhibent. *Λεχνομαύτει* prisci Assyrii & Chaldæi plurimum exercuerunt, inditis in peluim aqua plenâ auri & argenti laminis gemmisq; certo charactere sculptis: qua ex pelui post sermones aliquot pronuntiatos exilis vox instar sibili exaudiebatur ex aqua responsa edens, sine expressa inuocatione. *Γαζρομαύτει* ex vasis vitreis rotundis aqua plenis coniiciebatur, postquàm accēsis cereis quasdam voces effati fuissent Magi: neque audiebatur vox vlla, sed responsa ex notis quibusdam & signis percipiebantur. Similiter è speculis *Καθωρμαύτει*, è glacie aut è crystallinis *κρυσταλμομαύτει*: quemadmodum Ioachimus Cameracensis ciuem Noribergensem à se visum testatur qui crystallinū annulum emerat, ex quo quidem annulo visionē eorum de quibus consulebatur percipiebat puerulus, sed postea emptor cum à diabolo infestaretur diffregit annulum. Ea quæ dicitur *ὀνυμαύτει* fit cum frica-

fricato vngue aut cryſtallo certis confectionibus
 nescio qui sermones pronuntiantur, ac tum puerū
 lo integræ & incorruptæ pudicitiaē videndum ex-
 hibetur illud quod quæritur: persuadet enim dia-
 bolus à se virginitatem deamari, cum vt arte ista
 homines ab ineunte pueritia ad se pertrahat, tum
 vt humani generis impediāt procreationem, cum
 tamen suos ad nefarios concubitus & contra natu-
 ram prouocet & commixtionib. horrendis conta-
 minet. Diuerſa est Catoptromantia cuius Pausani-
 as in Achaicis meminit, ab ea qua Magi nostri abu-
 tuntur. Cupiēs enim aliquis cognoscere an à mor-
 bo reualiturus eſſet, ſpeculū in fontem ad Cereris
 indebat Patris, & ſi mortui hominis figura appare-
 ret iudicabatur moriturū, ſin viuētis, reualiturum
 conſultorem eſſe. Vide autem diaboli *magia* in ma-
 gicis fortibus admirabilem: nam quia ſunt viri
 boni & religioſi qui ne minante quidem morte
 grauiffima diabolum eſſent inuocaturi, hoc il-
 le perſuadet verborum, characterum, herbarum,
 aut animantium, viribus affici, eoꝛque pacto à
 vero abducit etiam conſyderatiſſimos: itaque
 Virgilius, qui non poſtremus inter Magos habe-
 batur, inquit,

*Carmina vel cælo poſſunt deducere Lunam,
 Carminibus Circe ſocios mutauit Ulyſſis. Et alibi,
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &c.
 Atq; ſatas aliò vidi traducere meſes. Item,
 Hac ſe carminibus promittit ſoluere mentes,*

*Sistere aquam fluuijs, & flumina vertere retrò,
Nocturnosq; ciet manes: mugire videbis.
Sub pedibus terram, descendere montibus ornos.*

Amplius verò Ouidius agens de malefica, cum inquit,

*Quum volui, ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussaq; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilâq; induco, ventos abigôq; vocôq;
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Et sylvas moueo, iubeôq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exigere sepulchris:
Te quoq; Luna traho, &c.*

Quæ omnia si vera essent, humanas mentes plurimum raperent admiratione: verumtamen magnū est quod ita homines fascinantur vt illud quod nihil est, ad oculorum aspectum, putent esse verissimum. Et si hoc verborum vi non potest fieri, quicquid scribant homines scientiæ istius peritissimi, sed solus diabolus istorum fascinatorū autor est atque administer. Quam ad rem confirmandam illud argumentum pertinet quod antè diximus, homines à diabolo omni sermone per Græcas, Latinas, barbaras, & inauditas voces decipi, quamuis pro varietate nationum ad eandem rem vocabula artis suæ soleat commutare. Demonstrant illud poetæ Virgilius & Theocritus hic Græcus, Latinus ille, Marcellus & Nicolaus medici, & ipse quoque Plinius, qui multa istarum fraudum pro-

fert

fert vocabula ab ijs quæ Magi nostri scripserunt planè dissonantia. Cruces etiam a hostiæ insperguntur passim, vt in iudicio cæci (qui Parisiis fuit suspensus) confirmatum est, & duorum aliorū qui euicti fatebantur se hostijs, crucibus, & orationibus plurimis vsos esse. Maximā impietatem, cum Diabolus eo quod Magi putant sanctissimum ad res summo horrore & detestatione dignas abutitur. Etenim qui ludificatur & blasphematur Iouem quem putat esse Deum (prout Caligulam fecisse legimus) is tam reus est propemodum quàm si ludificetur Deum qui animos & voluntates hominum introspectit: quemadmodum primus ille Sceuola, qui Porcennæ Hetruscorum Regis vitam appetēs occidit legatum eius, non minus reus existit quàm si occidisset Regem. Hæc igitur illa mens, hoc consilium Satanæ, vt non veram solum religionem ex animis humanis eximat, verum etiam omnem conscientiam metumq; maleficij: ideoq; imperitis persuadere nititur non à se ista geri, sed ex vi verborum proficisci. Dixerit quispiam Cabala (quæ Hebræorum est philosophia) vim quoq; verbis & characteribus tribui, vt in Reuchlino, Galatino, & Cabalisticis Pici positionibus legimus. Respondeo Cabalæ duas esse partes, vnam quam vocant Bereschit, in principio, à prima Bibliorum voce, eamque veram Physicam & naturalem philosophiam, in qua exponūt magnum istud opificium mundi & res arcanas inuolutas allegorijs, sententiasq; aliorum Philosophorū re-

prehendunt diuine legi aduersantes: Alteram quā dicunt Mercaua, id est currus, à viso Ezechielis figurans maiestatem Dei & Angelorum comitatum, quæ celsa quidē & difficilis est, sed tamē intellectū in admirationē rapit & νοῦς λόγους contēplationem. Hanc Hebræi aquarum ἐπεραγίαυ vel supercœlestiū, illam (Physicā dico) inferiorum aquarū appellant nomine. In Prophetis & Lege Dei animaduertimus amplissima & elegantissima secreta operum Dei allegorijs Biblicis occultari (vt quisquis bene attenderit apud Philonē, Leonem Hebrēū, Origenem, & Salomonem comperturus est) easq; viros & Prophetas sanctos quasi per manus posteris tradidisse: At non ita curiosē atque subtiliter clausulas, voces, syllabas, literas, adeoque singularum literarum puncta & characteras aucupabantur, vt postea recentiores Iudæi rimati sunt. Hi enim mirificam subtilitatem in magno Dei nomine tractando occupant, ex quo septuagintaduo nomina Dei componunt, & Angelorum totidem: argutias quoque adhibent ad numeros, quos vocant Sephiroth: ex his nominibus numerisque putant mirabilia præstari posse. Sed ista mihi non probantur admodum, maximè cū à magis Agrippa & consimilibus maximum illud Dei nomen & augustissimum characteribus ipsorum intermisceri & contaminari video, ad quos sermo-

² psalm. 50. nem David habebat, dicens⁴,

At Deus irarum plenus sic dicet iniquo

Quem cœli aut hominum non cohibet metus,

Quid

*Quid celsum nomen, quid polluis improbe iussa?
 Infandumq; agitant in manibus nefas,
 Fœderis institutis crepitantes fundere laudes?
 At tu quæ doceant vitium viam Spernis.*

Reuchlinus & Agrippa falsò tradiderunt victori-
 am aduersus Lysiam & Antiochū Epiphanem Ma-
 chabæo Iudæ accidisse quòd has quatuor literas
 militari signo impressisset מִכָּבִּי quibus significabat
 מִכָּבִּי בְּמִין בְּאַלִּים יְהוָה, q̄s est par tibi inter fortes, ô Ieho-
 ua? Atque hæc quidē bellica fuit tessera militibus
 imperata, sed per hos characteras victoriam repor-
 tasse pernego. Itaque Dei nomina in ore, in tabu-
 lis, in characteribus Magorum aut eorum qui
 tentant Dominum non sanctificantur, sed pollu-
 untur atq; blasphemantur. Dei autem lex præcipit
^a vt qui per contemptum nomen ipsius pronunti-
 at lapidetur. Nō sum nescius malignos spiritus ab
 hoc sacro nomine abhorrere, nominatoq; Iehoua
 repente fugam verti: sed Iehouæ nomen, quo æter-
 nus significatur, quolibet sermone pronuntiatum
 eundem effectum obtinet: imò solum Dei nomen
 vtut commune & peruulgatum est, bono animo
 enuntiatum diabolos statim propellit (quod to-
 ties vsuuenisse nouimus q̄ties Magus aliquis in
 cōmuni cœtu auxilium Dei implorauit) & q̄d am-
 plius est, solus Dei metus & terror ab ipso propul-
 sat diabolos, vt postea dicturi sumus. Paulus Gril-
 landus^b qui vixit anno M. D. XXXVI I. Sabinū^{lib. 1. de ser}
 queindam nō procul Roma fuisse scribit ab vxore^{tilegijs.}
 persuas-

~~rò nihil procurat aliud quàm rerum creatarum corruptionem & dissolutionem, vt generationem Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti omnibusq; vniuersè sacrificijs apponi lex Dei imperat^a: quod mandatum ab Hebræis Plato videtur^a didicisse cum salem à Dñs affirmat diligi. Contrà verò sacrificijs vinum aut mel lex Dei vetat adhiberi, quod faciebant Ethnici, innuens Deum sine adulatione attètè prudētè & sobriè accedendum esse. Atque hac in re falluntur qui vxorem Loti in statuam salis mutatam putauerunt^b: sic enim Hebræi amplissima naturæ arcana tenentes solent statuam salis pro perpetua nominare, vt Lex Dei inquit^c, pangam vobiscum fœdus salis, id est, perpetuum. Si characteribus aut figuris nominum Dei proprium esset vt res easdem efficerent, non essent profectò Magi ad suas inuocationes illis abusuri, quibus tamen pleni sunt ipsorum libri. Ex his itaque conficitur Cabbalam^d, id est, sapientiam à Deo acceptam quasi in manum, Angelorum Prophetarumque ministerio, non esse in characteribus aut figuris positam, sed in secreta diuinorum miraculorum intelligentia allegorijis per sacram Scripturam implicata passim. Nulla enim propemodum exstat oratio, præceptum nullum, cuius non sit duplex, aut etiam triplex intelligentia. Exempli causa, præceptum^e datum Sacerdotibus de includendo homine qui ex elephantiâ cœpit laborare cumprimùm malum cernit, & septeno quo-~~

^a *Leuit. 2.*^b *Genes. 19.*^c *Num. 18.*

^d *Libris Pir ke aboth sæpe legitur Moses accepit quæ tamen scripta in libris Moysis nusquam reperiuntur.*

^e *Leuit. 13.**et 14.*

que die, donec sanatus fuerit aut totus à capite ad pedes albus euaserit, reuifendo: tum de eo liberè dimittendo quia mundus est, inquit Scriptura: sin apparentem aliquam viuæ carnis partem habuerit, de eo ab aliorum conuersatione separando: præceptum igitur istud politicum miratur Philo, itaque moralem affert sensum, si benemini, ~~dicens non posse eum qui prorsus cognitione Dei caret ac conscientia alijs damno esse: qui autem diuinæ legis & veritatis sensu præditus se aliunde finit nefarijs opinionibus depruari, hunc perniciosum esse, quia religionis specie venenum impietatis miscet, vt magi miscent Dei nominibus.~~ Ad sensum illum politicum expressum lege Dei, & moralem Philonis alterum accedit elegantissimum naturæ mysterium quod nemo attigit: nempe ~~quicquid corrumpitur id aerem quoque & accedentes propius corruptione inficere donec fuerit consummata, quod Theophrastus paucis libro de Odoribus exposuit dicens πᾶσι σαπρόσ καὶ ὀσφύσιν, quicquid corrumpitur fecet dum exhalat odorem: vt ouum, suavis & salutaris cibus quem antiquas regum delicias vocat Horatius, si incubatu cœperit corrumpi fecet supra modum, aeremq; inficit donec perfecta sit corruptio & pullus excludatur: Ozimum quoque & Lauendula, quam veteres Nardum Celticam à naturali ipsius apud Occitanos ortu appellabant, quando tecta & compressa incipiunt corrumpi, fecerent vehementissimè, sin corruptio ipsorum finitur~~

nitur consummari, oleum afferunt optimum & odoratissimum: Corruptum item genitale semen si in corruptione perstat, canculos, bubones, & varos horrendos efficit. Eadem igitur ratione ~~elephantiorum sanguis est foetidissimus quando corrumpitur, donec tota materia sanguinis plane conuersa sit~~: quamobrem dum conuertitur, non sine periculo ad elephanticos acceditur: conuerso eo nihil periculi. Atque hæc genuina Legis sententia. Interdum historica solum est sententia, vt cum Moses dicitur populum numerauisse, & similia: interdum allegorica, vt cum Lex præputia cordium circumcidi iubet: præputium cordi nullum est, & si inesset nunquam tamen circumcidi posset: Innuit ergo lex improbas cogitationes rescindendas esse, vindictæ appetentiâ, auaritiâ, ceteraq; vitia. Hoc pacto imperiti qui in Cabalam inuehantur visuri sunt Deum nobis quasi palpandum & cernendum oculis istud exhibere, non solum literalem sensum teneri à nobis oportere, cum verè Scriptura dicat, Litera occidit, Spiritus autem viuificat. Quamquam pulcherrimus in Lege Dei habetur locus ad rem istam demonstrandam, vbi Moses dicitur è monte (in quo dies & noctes xl. fuerat) ^{Exod. 24.} descendens velum faciei suæ imposuisse vt alloqueretur populum, quod velum cum ipse ad Deum reuertebatur eximebat: id aut fecisse, quia non poterat diu populus splendentem ipsius faciem conspiciere, id est (vt è literalis sensu excedamus) non valebat mysteria & allegorias, quæ confertim habentur in

Lege Dei, animo percipere. Verumtamen populus Moſem reſectum videns dicitur faciem ipſius quàm valde ſplenderet animaduertiſſe. Certè quicunque ex inconfyderata pertinaciâ expoſitiones iſtas improbant, quibus Hieronymi, Auguſtini, Baſiliſi, præcipuèque Origenis, omnium quoque Doctorem Hebræorum ſcripta abundant, iniuriâ Deo ac Prophetis faciunt, qui nunquam aliter loquuti ſunt. Ac ne excelsa quidem illa Salomonis ſcripta ſunt aliud quàm parabolæ & allegoriæ, eaque certo conſilio in eam formam inſcripſit vt demonſtret ſingulis nō oportere vbique inſiſtere in literalem ſenſum quem Hebræi *ſenſum paſſuk*, id eſt, verſus nomināt: vnde barbari Latinitatis autores ex verſu facientes paſſum, *in hoc paſſu*, ſoliti ſunt dicere. At Salomonē ſcribitur ſapiētiâ fuiſſe cumulatam, Deumq; plus in eum contuliſſe q̃ in vllum hominem vnquam contulerit: hic tamen vt ſapientum mentes ſupra terram altiùs erigat, docere cognitionem Dei eſſe arboris vita fructum. Non eſt igitur, quod plerique literæ inſiſtentes tradunt, arbor intelligenda. Hinc enim accidit vt boni iſti literalis ſenſus interpretes multa & centena millia pepererint, qui ex ſcripto illud de ſerpente in Geneſi ³ loquente interpretati dicunt animantes brutas olim loquutas eſſe: vt faber quidam ferrarius in Gallia, poſtquam à celebri Præſlato audiuiſſet in concione per Adamum (propterea quòd pomum ederat) totum genus humanum præter exiguum Chriſtianorum manipulū in damnationem æternam

nam labefactatum esse, cum videret sibi contrā disputanti Prælatum de sensu literalī non satisfacere, dixit tandē tam multas rixas pro re tantilla ineptē excitari: quod blasphemum dictum simulac nostrorum aulicorum pulsauit aureis in prouerbiū abijt, non abiturū sententiā mea si hic qui docebat alios bene intellexisset atque sapienter explicauisset locum. Eodē errore Porphyrius in libris quos aduersus Christianos scripsit, ex literalī sensu illud exagitans quod de arbore scientiæ boni & mali & de arbore vitæ in Mose legimus, innumeros homines à religione vera auocauit propter ea ἀπὸ quæ nascuntur ex literalī sensu: desinunt verò ex diuina interpretatione τῆς Deū Mōsi & Prophetis tradidit, & quam apud Philonē, Leonē, Mosē Maymonis filium, Leuīn, filium Iarrhi, Orienem, aliosq; Theologos Hebræos & Christianos legimus. In hāc sententiā ait Lex^a non ea solū animalia quæ nō ruminant & quæ scissum nō habent vnguem immunda esse, sed ea etiam quæ non sunt vngue filso, vtcunque ruminent: quod Origenes de iis accipit qui sese in meditanda & contemplanda Dei Lege occupant, sed inter literalem sensum & mysticum, inter carnem & spiritum nullam distinctionem seruant. Hunc autē (Origenem dico) magistrum Ecclesiarum Christi post Apostolos vocat Hieronymus^b, omniumq; Doctorum principem. Cum itaque in Lege Dei legimus Pharaonem curauisse vt occiderentur mares & puellæ seruarentur incolumes, id præter constantem litera-

Leuit. 11.

in catalogo
scriptor.

lis sensus veritatem sapientes Doctores ita accipiunt, Diabolum quem figurat Pharaon hoc incumbere vt intellectum masculam hominis partē interimat vitāq; det concupiscentiæ. Item quod Abraham Sarę dominæ obsequutus dicitur ancillam eiusq; filium eiecisse, id Cabalistæ ⁊ theologi sapienter exponunt rationi vt dominæ obsequendum esse, & cupiditatem eijciendam ac peccatum ex ea genitum. Cū prohibetur ne fructifere arbores gerendo bellum excidantur, interdictū quoq; intelligendum est ne homines virtute præditi & opifices periti tollantur. Cū dicitur oletum terra obrui oportere ne inficiat aer, hoc quoq; est inde eruendum, dignius esse malum excusatione quod occultum est: ideoq; cauendum singulis vt propalent suam turpitudinem, ne cuiquam sit exemplū mali. Quando interdicitur ne aries aut ouis Deo offeratur nisi tota sit alba & sine macula, putandū est animam quoque sistendam Deo puram & mūdā haberi oportere: quando interdicit ne clauda sit, rectē ambulandum significat in Lege Domini. Hebræus Philo in moralibus interpretationibus afferendis est mirificus, Leo & Maymonides in naturalibus, in vtrisq; liber Zoar qui nondum fuit e Chaldeo sermone versus. Sicut autem de naturalibus prædictionibus, de Astrologia, & scientiis consimilibus antè dicebamus, sic etiam in Cabala à communi illo abusu quē suprā attigimus abstinendum: nihil enim est tam sanctum & inuiolatum qđ non à Satana & ministris ipsius polluat. Artis est

tis est diabolicæ cū Scriptura sacra tanquam ad carmina adhibetur, quod nunquam prisci Hebræi cogitauerunt. Atque hinc data fuit gentibus occasio ad calumnijs petendum verbum Dei Hebræorumq; Cabalam, de qua sic Plinius libro xxx. capite primo. Est alia, inquit, Magices factio à Mose & Iochabella ludæis pendens. Corruptit autem dictionem *Cabala* quæ significat Græcè *ἀπολογία*, id est, ~~scientiam auditione comparatam~~ nec literis exarata, à verbo *כַּבַּל* accepit, eo quòd Cabalam non licebat docere aliter quàm viua voce, & quidem eos qui quadragesimum ætatis annum superassent: vt autem verba concepta ad miracula edenda pronuntientur nulla mentio, quamuis id Reuchlinus & Galatinus voluerint: omnino certè abusus est. Si quis autem mihi obiecerit nihil hic inesse diabolici si quando certus Psalmorum versus aut ad expurgiscendum constituta hora, aut ad orandum Deum, aut ad conficiendas alias actiones bonas pronuntiabitur: Fatebor illud quidem non vltimum sapientiæ fundamentum esse vt quis mane oraturus surgat, credibile esse qui primi suas preces offerunt eos primarias benedictiones reportare, vt Iacob anteuertit Esauū: propterea scriptura tota indice Prophetas summo mane ad laudandum Deum & primas suas actiones ei sacrificandum surrexisse, quemadmodum aiebat David, *In matutinis meditabor in te.* Item, *Exsurge psalteriū, exsurge cithara, exsurge diluculo, & apud Iere.* *Nisi ad vos Prophetas surgēdo mane;* & Deus q̄q; in deserto videt

maximè

maximè procurasse vt mane populus surgeret, quia Sole super Man radiante abibat in fumum & liquecebat illico, quamvis igne non liquefieret, vt gratiarum (ait Salomo) agendarum Deo monerentur: Nihilominus tamen illud affirmamus nō licere vti Scriptura sacra vt vis aliqua verbis tribuatur, quamuis ad finem optimum. Hęc recepta est Theologorum sententia Minorem itaq; veritatis speciem habuerit, si quis Magos verborū vī posse crediderit segetes & terræ fructus perdere: et si xij. tabulis disertè cauebatur ne incantarentur fruges, *Qui fruges excantasset, aut qui malum carmen incantasset, & c.* non quòd magi suis carminibus fruges perdant aut tempestatem virtute verborum commoueant (vt alibi ostendemus) sed ope Satanæ: Sortilegus enim alter nō posset idem efficere, quamuis eadem verba pronuntians. Qua propter imperitum vulgus nō valde miratus sum, sed Catonem^a illum docere luxatis membris carmen auxiliari: Cæsarem quoque Dictatorem post vnum ancipitē vehiculi casum, semper vt primum confedisset carmine ter repetito securitatem itinerum solitum aucupari, cū tamen obseruationes istas ex more deriserit: & M. Seruiliū Nonianum principem ciuitatis, qui chartam duabus literis Græcis P & A inscriptam subnectebat collo metulippitudinis. Si qua fuisset radix salutaris herbaue medica, odore & proprietate naturæ mala hæc curatura, speciem aliquam habuissent: vt radicem Pæoniæ appensam collo certum est epilepticis

^a Plinius li.
28. cap. 2.

pticis adiumento esse plurimum, & confirmatum experientia: sed chartam aut characteras subnecti collo, quicquid inscribatur, cum Ioanne Chrysostomo^a & Augustino statuimus meram esse idololatriam, si ignorantes fecerint: sortilegium verò, si istud illi commiserint qui nouerunt interdictum, nec eo minus fidem superstitionibus adhibent. Etenim hic quoque est idololatria, si vis curandi herbis, plantis, animalibus, metallis tribuitur, nisi eadem opera laus ad Deum tota referatur. Ideoq; Hebræi tradunt Salomonis librū de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, herbarum; metallorumq; omnium ex mādato Regis Ezechiae crematum esse, ne ad idololatriam ratione ista homines adducerentur: vt serpentem quoq; æneum è deserto allatum Ezechias igni præcepit tradi, qđ cum imperitus populus adoraret. Quāto æquius ergo futurum est censerī idololatriam si verbis & characteribus adhibetur fides, ijsq; non formatis à Deo (vt sunt res creatæ) sed per homines aut malignos spiritus inuentis: hoc verò non solum idololatria, sed purum putum est sortilegium. Idololatriam cum Augustino veteribusque & recentibus Theologis appello auersionem à creatore ad creaturam. Etenim videmus verba ad effectum suum nunquam perducī, nisi ipsis adhibeatur fides: tum peruigil Satanas seipsum ingerit & ad tempus cōpensat idololatriam, vt ex idololatra perfectū Magum Sortilegūmq; reddat, quod suo loco ostēdemus. Hic fortē aliquis obiecerit vocem, sermonem

^a Homil. 43.
in Matth. c.
23. licet fiant
periapta cū
inscriptione
Agnus Dei.
Lib. 1. de ce-
remonijs, &
distin. 7. c. 3.
de consecra.

Dei, duasq; tabulas manu ipsius exaratas tā esse o-
pera Dei q; Solem, Lunā, aut ecelum: itaq; illa etiā
naturalē vim obtinere: q; Mirandulanus Princeps
& Reuchlinus sentiunt. Ego verò nullā his vërbis
facultatē mēsse dico, nisi ad eum effectū cuius cau-
sa enuntiata à Deo ac digitis insculpta sunt: neque
ad tempestatem serenitatē inue aut aliud efficien-
dum, sed ad vitam æternam ijs qui morem gesse-
rint tribuendā, sicuti scriptū est. Hoc fac & viues.
Hominum autē Satanæq; verba nihil ampliùs pos-
sunt, q; fructus picti, statuae, & res artificiosæ eius-
dem generis. Hanc demū potestātē satanas à Deo
obtinet, vt eam aduersus Ethnicos, idololatrias, in-
fideles, & Dei contemptores exerat qui decipiun-
tur verborum fucis, ac eorum inprimis quæ ne-
queunt intelligi, quia minorem (ait Plinius) fidem
homines adhibent ijs quæ intelligunt. Quamobrē
Galenus lib. vi. de simpli. pharmacis Xenocratem
Aphrodisæum & Pamphilū quendam improbat,
qui fraudibus istis instructi Medicos simulabant.
Plinius quoq; septem primis capitibus lib. xxviij.
his abundat ineptijs: & quāuis eas secundo capite
dicat sapientissimi cuiusq; fide respui, Theophra-
stum tamen, Catonem, & Cæsarem in quibusdam
malis narrat fidem his nugis adhibuisse. Mirū autē
est & ab omni antiquitate annotatū, serpentes in-
cantari: Improbū enim Dauid cōparat Aspīdi au-
res ab incantatoris callidi voce obthuranti. Hi ve-
rò plerumq; à serpentibus occiduntur: quamobrē
aut Salomo neminem de incantatore occiso à ser-
pente

pente capturum misericordiā. Sic Sortilegus quidam
 Salisburgensis cum in oculis totius populi
 serpentes omnes qui in ambitu ad milliare inte-
 grum fuerant in fossam vnā coegisset & tradidisset
 morti, à postremo eorū permagno furiosè insul-
 tante enectus est. Atq; hac ratione constat, neque
 voce *hypokindox* quam Theophrastus Paracelsus af-
 fert, neq; alijs Psalmi xci. neq; vocum vllarum vir-
 tute, quicquid obtēdatur, hæc præstari posse. Qui
 enim fuissent serpentes per integrum miliaris am-
 bitum vocē hominis audituri, & quidē profundè
 in terrā abditi? Quāquam Aristot. sub finem libri
περὶ θαυμασίων ἀνθρώπων scribit Tene oppido Thessa-
 liæ fuisse maleficam quæ fascinaret basiliscum. Is er-
 go fuit diabolus, qui fidos suos ministros hoc
 compensat præmio. Ac propterea Canonem, nec
 mirum, xxvi. q. v. & Augustinum dicentes per Ma-
 gos virtute carminum infici homines atq; enecari,
 sic intelligimus vt opera Diaboli istud effici statu-
 amus. Docuit enim amplius millies experientia à
 verbis ab altero quàm Mago pronuntiat nihil ef-
 se consecretarium: Sin autē leuioribus in rebus non-
 nunquam visa sunt effectum suum habuisse, vt in
 ligaturis diximus, pro certo illud habendū est di-
 abolos (qui vbiq; præstò sunt) & voluntatis illius
 qui maleficium aliquod cogitat ministros
 esse, & ad hominem grauioribus male-
 factis ac impietatibus implican-
 dum eam perficere.

De expreffis malignorum ſpirituum inuocationibus. CAP. III.

Q Vicunq; rem bonam facere arbitrati malignum ſpiritum (quem pro Deo habent) inuocant ad cōſilium aut opem aut conſolationem ſuam (vt Ethnici priſci faciebant, & multi noſtra memoria in Occidentalibus inſulis faciunt) nihilo amplius Magi dicendi ſunt quàm illi qui Solē Lunam & res creatas adorabant: Idololatræ iure appellantur. An verò bonam ipſorum conſcientiam accipiat Deus, id committo iudicio eius: nam qui hoc quæſierit, is ſe in Dei arcana plus ſatis intulerit: vt n̄ qui Socratem, Phocionem, Ariſtidem iuſtum non dubitauerunt velut Magos turpiſſimos æternæ damnationi & ſupplicijſ paribus addicere, cū tamen Lex Dei pœnam pro delicti grauitate decerni imperet^a. Sed inter Ethnicos quicunque bonorum malignorumq; ſpirituum diſcrimine cognito & ſacrificabant liberos, & adulteria, præpoſteram libidinem, omniaq; turpia, horrenda, & rectæ rationi (quam à natura in mentib. noſtris ingenerauit Deus) aduerſantia committebāt vt inſtitutū ſuum aſſequerentur, hi non ſolū fuerunt idololatræ, ſed etiā Magi, eoq; nomine à Philoſophis omnib. & legumlatoribus condemnantur. Hæc illa cauſa eſt cur Deus populo ſuo dixerit^b ſe Amorrhæos alioſq; populos fortilegia exercentes è regione exſtirpaſſe; cur etiam Rom. Sena-

natuſcon-

^a Deut. 15.

^b Deut. 18.

tusconsulto Bacchanalia cognitis execrabilibus
fortilegijs quæ noctu committebantur, ex vrbe &
Italia tota eiecta sunt. Nullum autem lapidem non
mouet Satanas vt sibi homines vindicet abducât-
que à vera veri Dei adoratione: Cùm itaq; Deus
non sit aspectabilis, sed admirabilem Solis elegan-
tiam, cælestiumq; luminum conuersionem, vim,
motum homines prospiciant, perfacile illuc dela-
psi sunt vt Solem, Lunam, Iouem, & alia cælestia
corpora laudibus extollerent atq; supplicarent: &
pro eo quod Noe liberos suos docuerat vt sacrifi-
carent vbique Domino, facile fuit vota ad Solem,
Lunam, cælestiaq; corpora conuertere, quæ Noe
& posterius per diu exhibebant Deo. Hoc Abram in
Chaldæa videns indignè fieri pronuntiauit, & eo
nomine malè exceptus est, vt Philo, Iosephus, &
Moses Maymonis vno ore docent: Deus verò i-
psam ex Chaldæa exire iussit, vt in ipso & posteris
verum Ecclesiæ signum conseruaret. Hoc conse-
quutus Satanas, cælestium inquam corporum a-
dorationem, elementorum quoq; sensim inuexit
cultum: primùm ignis, cui omnes gētes honorem
permagnum habuerunt, deinde terræ velut matris
& genitricis hominum bonorumq; omnium: nec
spectantibus altius hominibus, nec contemplatio-
ne intellectus ad Deum vsq; rerum omnium auto-
rem & creatorem euolantibus. Ab elementis ad a-
lias res creatas vētum est: adorauerunt itaq; Deos
panis & vini inuentores Bacchum & Cererē mul-
ti, etiamq; bouem Ægyptij quem vocabant Apin,

eo quòd videatur animalium omnium quæ in orbe terrarum degunt esse vtilissimum: Quam opinionem vt confirmaret Satanas, aliquando specie bouis apparebat, eoq; mortuo lamentationes fiebant maxime. Atq; hæc Apidis superstitio aded Iſraelitarum animos incesſerat, vt ad figurandum Deum qui eduxerat ipſos è terra Ægypti vitulum fuſilem confecerint, Deum cœli & terræ quem adorabant forma vituli putantes fingi oportere, cum tamen Deus indiſta capitali pœna vetuiſſet^d formam vllam aut figuram ſibi aſſignari: quam obrem incenſus ira populum grauiter caſtigauit. Sed ne his quidem acquieuit Satanas: principes enim viri (ait Salomo) amiſſorum liberorum quos deamauerant memoriam conſeruaturi, eorum curabant pingi & incidi vultum, ſtudioſè imagines aſſeruabant, oſculabantur ſæpe, honorem exhibebant: quemadmodum Auguſtum Cæſarem Capitolio exeuntē legimus^b defuncti nepotis imaginem forma expreſſam Cupidinis ſolitam oſculari. Idem quoq; factum Principib. potentiſſimis. Nam apud Herodotum legitur in ſumma Babylonis turri fuiſſe templū dicatum Belo regi Aſſyriæ quem vocabant louem: cumq; illius cultum Aſſyrii & Chaldæi cœpiſſent inſtituere, procedēte ipſorum imperio ad omnes Aſianōs bonamq; partē Africæ, ſacrificia quoq; & ſuperſtitiones ipſorū inualuerunt per imperiū totum q̄ fuit ampliſſimū (capiebat. n. cxxvij. præfecturas, & in ijs Ægyptū duplo ampliorem q̄ ſit regnum Galliæ) & paulatim in

^a Herod. 20.

^b Suet. in Auguſto.

tim in Græciam transmearūt. Ideoq; Deus per E-
 saiam abominatur Babylonem, quòd fortilegia &
 superstitiones suas in populos transmiserit: & Por-
 phyrus ad Boethū scribens, Theodoricus^a, & Iam-
 blichus consentiūt omnes antiquas superstitiones
 à Chaldæis manauisse. Ex quo in Deorum nume-
 rum cceperunt homines cooptari, infinitus Deo-
 rum numerus exstitit. Fuerunt enim minimū tri-
 cies sexies mille, vt veteres annotarūt, præter deos
 manes, id est, parentum & consanguineorum spi-
 ritus, quos pro Dijs habebant, quibus sacrificab-
 ant, & ad quorū sepulchra comedebant: in quos
 Scriptura inuehens ac detestans eorum maleficia,
 inquit: Et comederunt sacrificia mortuorum. Ho-
 rum sacrificiorum specie animę defunctorum pri-
 mū fuerūt inuocata: atque hæc Νεκρομαντεία, haud
 scio an prima sortium magicarum & vetustissima.
 Elaias enim detestans impietatem istam capite o-
 ctauo, an non quisque, inquit, mortuos pro viuīs
 consulturus est? Et Saul exitum postremi in
 Philistæos prælii cupiens^b cognoscere Magam
 Endore consuluit, quæ euocatum Samuelem aut
 Samuelis imaginem sola vidit, Saule non vidente
 eum. Itaq; rogauit eum samuel quamobrē inter-
 turbaret quietem suā, cū à Deo relictus, & Deus
 ipsi inimicus esset, adiecit eum Dauidi regnum tra-
 didisse quòd verbo eius saul nō obsequutus esset,
 ipsumq; & liberos fore secū die postero. Non sum
 nescius placere quibusdam Theologis diabolū
 fuisse istum, ac non Samuelem: sed bona pars
 refraga-

^a Lib. de cu-
 ratione Gra-
 carum affe-
 ctionum.

Νεκρομαντεία.

^b 1. Sam. 28.

refragatur freta loco Ecclesiastici cap. xlv. qui nar-
rat in Samuelis laudibus, ipsum post mortē pro-
phetasse prænuntiata morte Regis & Philistæorū
victoria. In eadem sententia est Iustinus Martyr,
Rabbi Sædias, Haias, & Hebræorum plerique: &
ijs obseruandum est illud suffragari quod respon-
sio per Samuelis imaginem, quem diabolum pu-
tant, Sauli facta magnum Ichouæ nomen habet
quinquies repetitum, quod etiam audire dæmo-
nes perhorrescunt. Ideoq; iudicium R. Dauidis
Kimhi in hunc locum, neq; Tertulliani libro de a-
nima neq; Augustini amplecti possum statuentiū
hunc fuisse diabolum, nec aduersantem huic sen-
tentiam planè confirmare. Deinde verò si eo dam-
netur Saul quod Regem Amalecitarum, captiuos,
& pecora ex mandato Dei non interfecerit (nam
hanc solam causam Scriptura sacra adducit ^a cur
Deus Sauli infensus fuerit) altius quidem certè in
consilium Dei penetratur: maximè cum huius pec-
cati nomine tantisper dum vixit pœnas luerit non
mediocreis, vexatus à Satana & plerumq; in sum-
mum furorem actus. Paulus autem 1. Corinth. v.
consilium dat vt qui incestum perpetravit ejiciat̃
ex Ecclesia, vt corpore ipsius tradito Satane quod
affligeretur, spiritus seruetur die iudicij: quo spe-
ctat illud Samuelis, *cras mecum eris*, nimirum post-
quam iustè afflictus à Deo & desertus fuerat eam
ob causam quod in Amalecitis omnibus pecori-
busq; occidendis morem non gessisset Domino.
Sic etiam in pari causa 1. Regum xij. Prophetæ ad
Ieroboa-

septies repetitur

*Tunc etiam q. scriptura perperam dicit
tunc samuelis, tunc q. dicitur, tunc
intellexit, non a. locutus, q. d.
sauli filium praecepit quod dicitur
non facit. & si dicitur est quod dicitur
tunc scribitur, unde miror quod
magis artis querantur, dicitur dicitur
sua resu audire. Samuel a. p. et
figura assignat ut primum caput
et p. et p. et p. et p. et p. et p. et p.
Samuel erat cum non satan, et ita
et p. et p. et p. et p. et p. et p. et p.*

1. Sam. 28.

Ieroboamum misso dicitur non fore ut sepeliatur in sepulchro maiorum, quia cibum contra quam ipsi fuerat indictum in Samaria sumpserit: deinde à leone paulo post occiditur, qui tamen corpus ipsius cum asino reliquit intactum donec in sepulchrum efferretur. Qua ex re manifestum est Prophetæ animam ob peccatum istud non fuisse à Deo damnatam, cum præsertim cadaver eius non siuerit à leone deuorari. Ut ergo damnationē iudicio Dei permittamus, Deus æquè potest voluntatem suam per sortilegos & improbos atque per electos exponere, ut somnūs Nabuchodonozoris, Pharaonis, & Balehami demonstratur: sic etiam tradunt Theologi in locum illum Euangelij, Expedit vnū hominem mori pro populo, atque hanc esse prophetiam ex ore Caiphæ docent. Deinde quid illud dici prohibet, Deū siuisse ut veniret Samuel postquam defunctus esset, ad ruīnam Saulis & status euerisionem prædicendam? Audiui ex Insulano Abbate Noualliorū Domino, qui iam legatione Constantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono cui nomen est Pruinski Legato in Galliam, vnum ex maximis Christiani orbis Regibus auidum sui exitus cognoscendi Iacobitam Necromantem ad se accersuisse, qui confecta missa & sacrata hostia primogenitum quendam decennem puerū ad hoc comparatum truncari iussit capite: eo hostiæ imposito certis voces pronūtiasse, characteras quos scire non attinet adhibuisse, ac tum roganti quid vellet caput duobus verbis respōdisse, *Vim patior:*

illicò furibundum Regem indefinēter clamauiſſe, tollite caput iſtud, & in eo furore exſpiraiſſe. Hæc hiſtoria in toto regno vbi geſta eſt pro certa & indubitata habetur, etſi quinq; homines ſolū negotio interfuere. Non diſſimilis huic hiſtoria Theodoricī Imperatoris legitur, qui poſtquā Symmacho ceruices præſcindi curauiffet, appoſito ad mēſam ingente piſce viſus eſt ſibi videre caput Symmachi, & furore correptus paulo poſt vita deſunctus eſt. Quod ſi ita eſt, q̄s duas illas voces in os pueri inditas fuiſſe à Deo dubitet? Græcè. n. Latineq; puer neſciuerat, & repentina tam horrendi ſcleris vltio certè à Deo ſumpta eſt: niſi quis fortè dixerit ſpiritum pueri aut Angelum proloquutum eſſe, & Regem excarnificaiſſe ad vindictā ſcleris: nam quò innocentior eſt ſanguis, eò vindicta grauior. Atque hac quidem in re conſpicua eſt execrabilis impietas, quòd innocens, mas, & primogenitus (quem Deus Lege ſibi ſanctificari iubet) capitur & præſciendis futuris ſacrificatur diabolo: eaq; non noua ſed peruetus impietas, vſ Elias Leuites annotauit, qui iſtud ſermone ſuo appellat Theraphim. Etſi hic cruentū caput ſcribita minæ aureæ imponi ſolitum cum nomine dæmonis certisq; characteribus, quos omiſſurus ſum, ita eum adorari conceptis verbis, quæ neq; dici opus eſt neq; ſcribi, ſed præſtat reticere prout inſtitui facere: cum tamen ſit neceſſarium probè teneri quanta ſit iſtorum damnatorum hominū impietas, vt ab iſſis caueatur. Hominum interſectorū animas
plerumq;

plerumque instare vindicandis occisoribus veteres affirmarunt. Pausaniam Lacedæmoniorum regem in Plutarcho legimus, cum esset Constantinopoli, generosam adolescentulam munere accepisse: ut autem puellam virginem ad ipsum pudebat accedere nisi digressis omnibus, solam cubiculum ingredientem noctu lucernam abiecisset: cuius casu Pausaniam repente excitatum & tanquam si vita ipsius in tenebris peteretur attonitum arripuisse pugionem, & incognitam adolescentulam occidisse: ex eo tempore sine intermissione Pausaniam à spiritu vexatum esse ad mortem usque, quem spiritum adolescentulæ narrabat esse persimilem. Hominem in vinculis vidi anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quod ira percitus uxorem occidisset, qui data sibi & confirmata venia maleficij conquerebatur sibi nullam quietem esse: se enim singulis noctibus ab ea cædi. Sed hoc tamen homicidis omnibus non vsuuenire constat. Existimant quidē nonnulli si homo occisus sine vindictæ studio decesserit, id non accidere: verumtamen notavit antiquitas, & Plato scripsit libro de legibus 1. animos eorum qui occuberunt in occisores insistere: quod Marsilius Ficinus libro xvi. de animarum immortalitate. Lucretius, & Virgilius Æneid. iij. verum esse dicunt, & infinitis iudicij probauerunt iudices, homicida super cadaver (etsi non attingat) transeūte statim è vulnere manare sanguinē. In hanc rem non pauci quoq; Doctores ciuilis & canonici iuris cōsentiriūt,

& præsumptionem hanc argumentum esse coniecturamque violētam in reum statuunt^a, ex qua legitime ad quæstionē rapi possit: nam etiam hoc modo persæpe innotuerunt fontes. Id Plutarchus de Damone scribit, Sueton. de Caligula. Aiunt consimiliter animam quæ de hoc mundo non inuita migrauerit aut saltem brutis cupiditatibus se non immerferit, vestigijs corporis non amplius hære: vt ij faciunt qui bestiarum vitam vixerunt, de quibus Horatius,

Et affigit humo diuina particulam auræ.

Horum itaque animas desyderari à Necromantis & sortilegis, sepulchra de nocte circumeuntibus carnemque corporum edentibus: quemadmodū in Thessalia Magi exstiterūt qui mortuorum perquirebant corpora, eaq; (nisi accuratè per vigiles obseruarentur) erosis naribus, ore, genis, alijsq;

partibus inueniebantur^b. Potius crediderim eò impietatis à Diabolo perducī Magos persuadente sic defunctorū animas attrahi. Et si Græci Necromantem appellauerūt ψυχολόγος quasi animæducū dixeris: Thessalis quoque & Arcadibus fuit istud palàm vsitatissimum, apud quos Pompeio placuit ex Erichthone Maga exitum Pharsalici prælii Necromantica arte cognoscere, quo in prælio (vtcunque de victoria fuisset cōfirmatus) fusus est, prout omnibus accidit qui viam istam sequuti sunt. Nuper nostrorum patrum temporibus siquando eos qui sancti habebantur indigitari oportuit, quidā liber inuocationum plenus publicè legebatur noctu, Li-

ctū. Libro nomen erat *Grimorium*, quod asseruatur in abdito ; itaque de eo aut de re sanctè & in rem bonam facta nequeo iudicare. Hoc solum affirmo damnandum esse vsum Necromantiæ, qua diabolus pater mendaciꝝ de veritate, de rebus abditis, etiã de salute hominum consulitur. Etenim animæ quas Necromantæ sacrificiis à se adduci putant ferè sunt diaboli ; ac propterea quicunque capita mortuorum seruant, nisi medicinam aut chirurgicā faciant, n̄ plerumq; exercent Necromantiam, vt Ioachimus Camerarius à se visos narrat nō ita pridem, qui diabolo per caput mortui loquente vtebantur. Sed quoniam homines bene instituti & quicunque sunt meticulosi perhorrescunt noctu sepulchra accedere & in artes istas incumbere, alias rationes excogitauit Satanus vt hos ad sui adorationem pertraheret: insinuabat enim se in earum corpora quæ frequentes in templis erant, & per eas loquebatur. Id autem plurimū virginib. accidebat fortilegis ad impietatis opus adornatis, quæ ieiunantes religione maxima orabant in specu Apollinis somnumq; in ea capiebant (nam quo grauior est impietas, eo honestiore pietatis & religionis velo obtegitur) tum diabolo in illius corpus ingresso quæ ita noctem transegerat, illa postridie diuinabat & de rebus quæ sitis responsa dabat plerumq; amphibola: atque hæ sacerdotes Pythiæ, nonnunquam etiã Sibyllæ dicebantur. Sic Virgilius Sibyllam Cumanam nominat, quæ precibus ad Satanam in specu habitis furore correpta

spumabat, & nouo sermone loquebatur, ac tum
 prædicabatur Deum ad ipsam aduenisse. Quam-
 obrem in Lege Dei præcipitur vt lapidibus obru-
 atur mulier prædita spiritu Pythonico. Hebræi ap-
 pant ^{אֶלֶף}, LXXII. interpretes ^{ἐν τῷ κοιλίᾳ ἢ ἐν τοῖς ὀστέοις},
 quasi dicas in ventre aut vase loquentem: quod
 Magi cum suis phialis vitreis peluibuscq; faciunt.
 Vulgata versio Græcos in trāsferendo sequuta est
 Apollinis Pythij oracula consulentes. Narrat Ce-
 lius Rhodiginus puellam nuper in regione sua à se
 visam, cuius in corpore spiritus erat Pythonicus
 res præsentēs & occultas verè per pudenda respō-
 sans, & de futuris persæpe mētiens. Verum quod
 ex Apolline Delio responsa plurimùm petebātur,
 id eo factum est quòd euidentiora essent: quam-
 obrem Delius dicebatur ^{ἐκ τοῦ δελφίου}. Scribit Chryso-
 stomus Sacerdotem in specu prostratam Pythoni
 cum spiritum solitam accipere & despumare furo-
 re correptam, ac tum plerumq; dæmonem (quem
 Ethnici colebant pro Deo) per eius pudenda re-
 spondisse: quod Origenes aduersus Celsum Epi-
 cureum deridet grauitè, & Plutarchus etiā (quā-
 uis Ethnicus) extremi esse furoris testatur quòd
 Deus in scēminas istas intrare creditur, imò & re-
 ligionem & naturam Dei sic traducendam pol-
 luendāque propinari. De Sibyllis iudicium
 permitto sapientioribus: videtur tamen Lactan-
 tius & quicumque tanti fecere Sibyllarum oracu-
 la, non satis originem vnde processerunt ista at-
 tendisse. Etenim Virgilius^a testis est Sibyllam
 Cuma-

Cumanam omnium celeberrimam Sacerdotem Pythiam fuisse ac dæmoniacam: & bona pars istorum oraculorum Saturno solum, Ioue, Venere, Neptuno personant. Præterea Ethnicæ fuerunt Sibyllæ omnes & à fide nostra alienæ, quarum neque Scripturæ meminerunt vnquam, neque vllam confirmationem aut approbationem dedit Conciliorum (fuerunt autem amplius sexcenta) autoritas. Verùm Lactantius videns apud Ethnicos nihil maiestatem Bibliorum posse, Sibyllinis oraculis tentauit id quod volebat ostendere: quamquam hæc oracula quibus illis adhibebant fidem fortè pro libito fuerunt concinnata. Hos autem Sibyllinos versus qui excussi exstant & Latini per Castallionem facti, nihil quàm summam historiæ Biblicæ continentes. hos ergo Sibyllarum esse ridiculum est credere: cum ne vnus quidem versus eorum compareat quos à Sibyllinis Cicero, Liuius, Porphyrius, Plutarchus, & Græci authores adduxerunt. Verum tamen benefactum eo tempore putauerunt Patres, si Ethnici quocunque modo pertrahi ad religionem Christianam possent: quæ opinio impura est ac iure damnata, cum Prophetias diuinitus inspiratas cum ijs sit nefas coniungere, quas apud infideles Ethnicos Satanas Sibyllis inspirauit. Aristoteles^a huius diuinationis & furoris peruestigans causam admiratur vehementissimè: ^{a lib. de ipp.} ^{do ad Alex.} tandemque statuit ex antrorū vapore fieri, vt in Lebædia specu, Trophoniana, Corycia, Pythia, & alijs:

³lib de ora-
culi. defec.

sed hæc causa ratione nulla nititur. Nam cur hæc potius quàm illa ediderit? cur ex tot centenis specuum millibus ne sex quidem ediderūt? cur etiam centum annis aut centum viginti ante Ciceronis tempora (vt in libris de diuinatione legimus) edi in suis antris desuerunt? nec penim permutata fuerunt antra: qua occasione Plutarchus ⁴ eorum Dæmonas defendit obijisse. Prætereà an istud aliquam veritatis causam habuerit, eo vapore fieri vt spiritus ingrediatur in sceminam, in stomacho eius loquatur occluso ore, aut ore loquat exerta lingua, aut deniq; pudendis? Et veritas tamen cum mendacio sæpe confusa deprehendebatur, & cum oraculum dixit apud Iustinum Martyrem, & Eusebiu,

Μουῶι χαλδαῖοι ὁφ' ὧν λέχουσ, ἡ δ' αὖ ἑβραῖοι,
Αὐτοχρὴν ὄντας ἀνέκτα σέβαστοντοί θεός ἀγχιῶς.

id est, Soli Chaldæi sapientiam sortiti sunt, & Hebræi Ex se genitum Regem colētes Deum sanctē. Taceo mysteria & sacrificia quæ obseruabātur ad exoranda responsa, & apud Diodorum & Pausaniam legimus. Quid verò quod eos interdum diabolus occidebat qui suas adibant specus, nisi aliquid postularēt? Fernelius historiam recitat cuiusdam magi, quem, cum accersiuisset dæmonem, superueniens occidit dæmon: roganti autem sortilego sodali istius quare occidisset eum, id à se factū respōdit diabolus proptereà quod à se nihil postu-
lauisset. Ab hominibus enim rogari, orari, & adorari Satanias percupit, & nonnunquam veritatem profert vt mētienti sibi habeatur fides, aut si igno-
rat

rat verum, ambages responsat atque ænigmata. Deus autem alium præter se de rebus futuris Legge prohibet consuli, aut alteri haberi fidem, licet id euenerit quod malignus spiritus & diuini prædixerint. Non tamen eam ob causam prohibetur, quod spiritus rerum multarum ignari sint, cum ipsi dæmones quasi δαίμονες id est, scientes, Eustathio teste, appellentur (qua significatione Hebræi veræ linguæ & naturalis magistri appellant אֱלֹהִים à verbo יָדָע nouit, sciuit) contra quod Eusebius dæmonas à timore quem injiciunt hominibus dici תַּיִם דֵּי דַּמּוֹנִים censet: quorum tamen bona pars familiaris est agitur familiariter, quàm ob causam Græci δαίμονες τῶν οἰκῶν nominabant. Ex his itaque concludimus nihil in prophetiarum causa accipi aut credi oportere, nisi verbum Dei aut quod omnino cum verbo Dei consenserit, ne si Angelus quidem è cœlo dixerit, nedum quod Satanæ inspirauerit. Quamuis autem Christiani Ethnicorum templa ipsamque ædem Apollinis exspilauerint atque euerterint, non tamen Satanæ continuò destitit vires suas nouis idololatrijs artibusque magicis exercere, frequentibus nunc ut cum maximè. Ac olim quidem religionis specie rogabatur: iam verò accurrit non vocatus, & se ratione cæca intrudit in omnes partes inescandis & pessumdandis hominibus. Qui autem diabolus non accersit neque inuocat, sed exhibentem se accipit, is certè non est tanta improbitate omnino quanta ille qui eum aduocat, orat & accipit: verum tamen uterque morte dignus est, uterque fortil-

gus. Non ita est homo *δαμονιολήπτης*, qui neq; rogato neque inuocato diabolo possidetur ab eo atque obsidetur: cuiusmodi in Italia inuenias multos, plerasq; scēminas, pauciores viros, quos tanquam furiosos & agitados rabie oportet nec̄ti. Sic anno M. D. L I V. Romæ octoginta duæ inuentæ sunt, quas Gallus quidā monachus Benedictinorum ordinis voluit eiurare, sed frustra. Scribit D. Fayus^a Consiliarius in Parlamento, qui tum agebat Romæ, postero die rogatos diabolos cur eas inuasissent respōdisse se fuisse in corpora scēminarum istarum (quæ bona ex parte Iudææ erant genere) à Iudæis missos, indignè (aiebant illi) ferentibus quòd fuissent baptizate. Quā ob causam Theatinus Papa capitali odio Iudæos prosequens fuisset relegaturus illos, nisi Iesuita quidam liberè defendisset nō posse hominem quemquam in ullius hominis corpus diabolos immittere. Certum illud quidem, ac ne diabolū quoq; ipsum nisi Deo permittente posse hoc permittente potest. Sic in Germania fortasse Kentorpeni monasterio euenerit vt moniales omnes à spiritibus malignis obsiderentur: quibus dicentibus per coquam monasterij Elisabetham Kamam effectum esse, illa agnouit factum, se sortilegam falsa est, & improbis suis precibus sacrificijsq; diabolos in earum corpora fuisse missos: atq; hoc nomine fuit igni tradita. At Romanus ille diabolus Iudæorum accusator nullius nomen detulit. (Non potuerunt autem in tanto virorum mulierū puerorumq; numero omnes rei esse)

^ain lib. Ency-
gumien.

ei esse) licet dæmoniacy diuersis linguis quas numquam didicerant loquerentur. Spiritus autem modò fatur velut in stomacho dum os mulieris occlusum est, modò exerta semipedali lingua, modò ^{Εὐφραδὺς.} pudendis: qua in re omnes Athei qui diabolos esse negant coguntur obmutescere. Etenim aut occluso ore, aut exerta & rigente lingua, aut pudendis fari neminem fatentur posse: & mulierem quæ nihil vnquam didicit, doceri à melancholia Græcè Hebraicè Latinèque non ausint dicere: quæ tamen in dæmoniacy inesse constat. Huc pertinet quod Fernelius medicorū nostra memoria princeps cap. xvi. de abditis rerum causis ignarum furiosumq; puerulū à se visum fuisse scribit q Græcè loquebat: ac se tum dixisse eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam quæ à diabolo sic ligantur vt solui non possint vincula, sed ea rumpi aut secari sit opus. Est Menilij ad Dammartinum mulier domina Rossa nomine, quæ inde ab octauo suæ ætatis anno à maligno spiritu ligari cœpit ad arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta equæ caudæ, cannabæ; idq; tanta celeritate vt factò diabolus velocissimum quemque oculorum iactum anteuertet. Puellam Parisios ductam anno M. D. LII. viderunt Doctor Picardus aliq; Theologi, omneisq; artes suas ad liberandā ipsam consumpserunt: sed nihil effectū. Hos medicus Holle-rius ridēs dicebat primū morbū esse melācholicū: postea verò t̃p oculis suis in frequēte corona vidit

miraculum, puellam inter duas trēsve mulieres
stantē exclamare, & illicò sic vinciri ambabus ma-
nibus vt solui non posset vinculum ac secari opus
esset, malignum spiritum confessus est. Nemini ap-
parebat quicquam, sola puella albam videbat nu-
bem, cū spiritus vinciturus accederet. Eadem ra-
tione quod Magi & Magæ sibi copulationem car-
nis cum maligno spiritu fatentur intercedere, id cō-
plures Medici Ephialtas aut Hyphialtas, Incubos
aut Succubos esse aiunt vel lenteriam: sic emen-
tiuntur legem Dei, homines in cæca ignoratione
continent efficiuntq̃, vt grauissima omnium scele-
ra impunè abeant. Similiter diuinationes pro de-
lirijs habent, quarum tamen euenta spectantur a-
deo mirifica vt nemo non rapiatur in admiratio-
nem. Si bene Platonem euoluissent isti, comperis-
sent ab eo statui duo diuinationis vel *θιομαντίας* ge-
nera, vnum morbo accidens, alterum dæmonum
inspiratione. Quod enim scribit Aristoteles nullā
foris diuinationem accedere, id philosophorum
omnium expolit cōsensio, certissimaq̃ euertit ex-
perientia, prætereà ab opinione ista discessit idem
in libro de mundo quem Alexandro magno dica-
uit. Non sum nescius Platonem, quia legem Dei
ignorauerat (nondum enim ac ne post quinquaginta
annos ab illius tempore sermone Græca do-
nata fuerat) prædictionem diuinam à diabolica
minimè distinxisse, sed generatim diuinationē vel
μαντικὴν definiuisse *κοινωνίαν τινὰ πρὸς θεὸν καὶ ἀνθρώπου πρὸς
ἄλλους καὶ δημιουργοῦ τῆς θεῆας καὶ ἀνθρώπων φιλίας*, id est,

Diuina

Diuinationē esse modum inter Deos & homines communicandi, eorūque amicitiae effectricem, quod prophetiae diuinæ non malè conuenit. Diabolica autem prædictio modò ab expressa conuentione & diaboli atq; hominis consensu nascitur, modò à diaboli violentia sine morbo hominē obfidentis adeò vt diuinet: quēadmodum Saul à Dæmone agitatus & in furorem versus eo autore diuinabat: nam scriptura (vt antè diximus) prophetiae voce utitur. Non rarò etiam malignus spiritus magum immorigerum vexat, in furorē agit, & nonnūquam occidit. Sic nobilem à biennio virū cognoui ad Villerios Costeretanos habitātem, qui in annulo quem ab Hispano percarē emerat familiarem habebat dæmonem, cui ex sententia animi sui volebat imperare & velut mancipium subijcere: cūque mendacia plerumq; effaretur dæmon, annulum in ignem iniecit homo tanquam si eodem injici potuisset dæmon & annulo hærere teneretur: sed ex eo tempore furiosum hominem effectum diabolus exagitat. Iudicium legi latum in Ducatu Geldriae xiiij.

M. D. XLVIII. contra magum quemdam Iacobum Iodocum à Rosa nomine, Cortraci natum, qui dæmonem sibi esse inclusum annulo fatebatur: sed addebat se quino quoque die fuisse coactum dæmonem compellere atq; consulere. Multis etiam Sagis mulieribus accidit, si promisso fœdere & fide data Satanæ ipsas aliquando consortij istius tæduerit, necesse-
ria resipiscentia ad Deum conuertantur, vt tun-

dantur & vexentur nocte mortemq̃ expetant, vt Iacobus Sprangerus Colonienſis Inquiſitor fidei, cuius opera Magæ non pauca igne perierunt, literis conſignauit. Equidẽ cognoui hominem (cuius nomen quia in viuſ eſt reticebo) qui mihi indicauit ipſe ſe à perſequentē ſpiritu & varijs modis ſe ipſum obtrudẽte plurimũ inſeſtari, de nocte vellicari naſo, excitari, perſepe percuti, & quamuis rogantem vt ſe ſineret quieſcere non dimitti tamen ſed continenter agitari, dicente ſpiritu, aliquid mihi impera: ideòq̃ ſe putantẽ fore vt à ſpiritu ſineretur Lutetiã adueniſſe ſpecie litis ſuæ quam procuraturus venerat, ſi fortẽ malo ſuo remedium comperturus eſſet. Cũ itaq̃ animaduernerem non audere hominem ſingula mihi retegere, rogaui quam vtilitatem ex ſeruitute domino huic præſtita percepſſet: Ad hæc ille, ſe exiſtimari futurũ vt fortunas atq̃ honores adipiſceretur, & res abditas cognosceret, ſe autem ſemper à ſpiritu falli cũ rem veram ſemel protulerit tria mendacia enuntiante, ſe ne obolo quidem à ſpiritu ditatum eſſe, neque amata potitum, qua occaſione præcipuẽ ad eum inuocandum venerat, ſe de plantarum animalium lapidũmq̃ viribus, deq̃ ſcientiis abditis (pro ut ſperauerat) ex eo nihil didiciſſe, vrgeri ſolũ verbis vt inimicos vlcifcatur, technam cõſuat, aut ſcelus perpetret. Dixi facile eſſe ab iſto domino liberari, videndum vt eo adueniente ſtatim Dei nomen ad auxilium ſuum inuocaret, & ſe mente pura optimẽq̃ animo ſeruituti Dei addiceret. Ex eo
tempo-

tempore non vidi hominem, neqꝫ an pœnituiſſet
potui cognoſcere. Hic ſpiritum paruum ſuum do-
minum appellabat: nam Satanas decipiendis ho-
minibus blanda ſibi arrogat vocabula, familiaris
ſpiritus, albi dēmonis, parui domini, qꝫa in odio eſt
Satanæ & diaboli appellatio: itaqꝫ plerique Ma-
gorum appellant paruum dominum, vt in libro
Pauli Grillandi Itali (qui multos adiudicauit mor-
ti) memini legere. Diximus de iſs qui malignorum
ſpirituum accerſunt opem vt iſs imperent eoſqꝫ in
ſua poteſtate habeant, & qui vtendos comparant,
eſſi emptores iſti ſeruitutem miſerrimā deprehen-
dunt ſibi impoſitam; tum etiā de iſs qui inuocatio-
nes faciunt ceremoniſs, ſacrificiſs, & orationibus
ad eam rem accommodiſs, quarum orationum ver-
ba nolui exſcribere, cū tamen plus ſatis de ſcrip-
to excuſaqꝫ adiectiſs priuilegiſs habeantur, quorū
autores cum ſuis operibus iuſtum eſſet concrema-
ri. Quamobrem in hoc noſtro opere ſategimus vt
quicquid mentibus curioſiſs occaſionem experiun-
di iſta ſcelera præbiturum eſſet id tectum & occul-
tum permaneret: id ſolū quod ad informandos
Iudices pertinet, eoſqꝫ præmonendos qui in foue-
am technis Satane inciſuri eſſent, placuit exponē-
re. Iam dicamus de iſs qui præter inuocatiōem ex-
preſſiſs verbis Deo creatori totiꝫqꝫ religioni
renuntiant, & ſeruitute diabolo addi-
cti ab eo obſignantur.

*De ijs qui expressa conuentione Deo & religioni suæ
renuntiant, & an corpore à Demonibus ex-
portentur. CAP. IIII.*

Discrimen inter Magos obseruari optimeq;
intelligi pernecessarium est propter iudicia
quæ variè de eis ferenda sunt. Hi autem præ omni-
bus sunt abominandi qui Deo & cultui eius renun-
tiant, aut qui (siquidem non Deum verum, sed su-
perstitiosam aliquam religionem coluerint) suæ
religioni renuntiant vt se conuentione expressa de-
dant Diabolo. Nulla enim est religio tam supersti-
tiosa, quæ homines non coerceat quodammodo
in legis naturæ repagulis, vt parentibus & magi-
stratibus coniuncto nocendi metu obsequantur:
quem nocendi metum ex hominum mente conat
Satanas eximere. Expressa aut conuentio modò sit
verbis sine scripto modò scriptura confirmat: cum
Satanas (vt suos obstringat sibi antequàm impe-
trent postulata sua) iubet eos, si nouerint, instru-
mentum obligationis conficere atq; subscribere,
interdum etiam ipsorum sanguine, prout veteres
in fanciēdis coniurationibus fœderibusq; uteban-
tur^a, vt apud Liuium libro secundo, & apud Tac-
tum de Regibus Armeniæ legimus. Sic ergo cum
suis experitur Satanas. Theophilū quemdam nar-
ratur se ita diabolo obligasse, & quidē obligatio-
ne sanguine exarata. Et nuper etiam anno M. D. L
XXI. inter eos quos ille cæcus Lutetiæ suspensus
detulit, fuit causidicus cuius prætereo nomen, qui
se fa-

^a Plutarch.
in Valerio
Publicola.

se fatebatur obligatione diabolo facta renūtiāuisse Deo, & obligationem sanguine suo conscripsisse. Multis præterea iudicijs compertum est reciprocam inter diabolum & Magum obligationem interdum esse ad anni spatium ad biennium, aliudve tempus; item esse qui postulent sibi facultatem dari curandi dolores dentium, quartanam, aut aliud malum, ea lege vt alios occidant aut abominanda committant sacrificia. Quod si ab ijs qui se in totum addixerunt diabolo vt aliquid consequantur ipse metuerit vt cultum suum deferant, tum nō satis habet si disertis verbis Deo renuntiauerint, sed notam eis insuper imprimi, vt Danæus in dialogo de sortiarijs obseruauit: qui autem ex animo se tradunt ipsi & quos stare nouit promissionibus, his non indit signum, vt idem autor ostendit. De notis autem quod dicimus tam certum est quàm quod certissimum, & ordinariè ludicum oculis compertum, nisi in locis abditissimis occultentur: vt ex Valesio quodam nobili audiui his inter labia notam esse, illis sub palpebris (vt Danæus inquit) alijs in sede si metuunt retegī, plurimùm ad dexterū humerum, sceminis verò ad femur, sub axilla, aut in genitalibus. Narrauit mihi Albertus Picto Ad-uocatus in Parlamēto se quæstioni de veterinario quodam Mago in Theoderici castello adstitisse, in dextero cuius humero comperta est nota, postridie verò à diabolo obducta deleta. D. item Claudius Dessayus Procurator regius Ribemon-tij affirmauit notam Ioannæ Haruilleriæ Magæ à

se fuisse visam, sed deletam die postero. Cenomānus ille Triscalanus nomine qui à Præfecto prætorio damnatus veniam hac lege impetrauit vt affines eiusdem criminis indicaret, cū in populareis conuentus ducebatur, aut de facie agnoscebat eos quos in Sabbathisimis viderat, aut ex alia nota quā ipsi inter se nouerant: atque vt dictum confirmaret, signatos aiebat esse notis quæ in nudis deprehendi possent. Excussi itaque illi quos accusauerat signati deprehendebantur quodam quasi vestigio leporis, sed ex sorte sensus adeo vt vel ad ossa vsq; intima in loco vestigij punctim percussi magi nō perentiscerent. Sed tam multi diuites ac pauperes in isto numero comperti sunt, vt alij effugium alijs comparauerint: itaq; serpsit hoc malum semperq; dissipauit se latius, vt reorum impietatem in æternum testatam faciat & conniuētiam ludicum, quibus habendæ quæstionis iudicijq; perficiendi munus fuerat commendatum. Hoc verò mirabilius, quod pleriq; Magi non satis esse ducunt Deo renuntiauisse, nisi se iterum in nomine diaboli baptizari curauerint & vocari altero nomine, ex quo fit vt Magis ferè duo sint nomina. Neq; dissimulandum sit, ad efficiendum quingentos Magos vnum sufficere: nā ei qui se addixit diabolo nihil est expeditus ad gratiā eius ineundam & habendā pacem q̃ vt multos subditos pertrahat: itaq; persepe vxor perducit virū, mater filiā, & iustæ familiæ sic aliquādo perstāt in multa secula, vt infinitis iudicijs fuit cōprobatum. Cuiusmodi familiæ olim in

Africa

Africa Italiâq; extiterūt, quæ solo aspectu vel laudatione homines enecabant, vt Solinus, Mēphodorus, Plinius, Gellius, & Isigonus scripserunt, & in Problematibus Aristoteles annotauit xx. sectione, Problemate xxiiij. veteres ante laudationem præfari solitos eam nocituram nemini: & Itali quoq; dicunt, vbi aliquem plenis buccis laudari audiunt, *Digratio no gli diate mal d'ochio*: & Magi denique opportunè importunèq; faciunt. Prout enim laus propriè ad Deum solum pertinet, certum est, si quando sic laudat homo vt non referatur ad Deum laudatio, plus æquo exultare eos qui laudantur & gloriam sibi arrogare, eoq; pacto Satanam plenis velis in præcipitia ruinæ ineuitabilis eos perducere. Sed ad alia veniamus. Doctor Grilladus Italus & quinque illi inquisitores, qui de multis Magis in Germania Italiâq; cognouerūt, nihil aliud dictum fuisse tradunt quàm id ipsum quod rei euicti in hoc regno confessi sunt, idq; nominatim Lugduni Lothijs, apud Cenomānos, Pictauij, Sanlisij, Lutetiæ. Ioan. Charterius, q. Caro. 7. cōscripsit historiā, Guilhel. Edelinū Sorbonæ Doctore narrat Magi carū sortiū fuisse damnatum pridie natalis Christi 1453. confessum se per noctē sæpe in Magorū cōuentus exportatum Deo ibidem renuntiauisse, diabolum hirci figura visum adorasse, & podici eius oscula dedisse. Hoc aut̃ insignibus exemplis oportet demonstrari, vt intelligatur Canon Episc. xxvi. q. v. Concilij Aquileiensis, à cuius intelligētia ablaferunt quāplurimi: cū neq; à Concilio generali

profectus est, neq; à Theologis approbatus. Vtigitur id quod diximus illustretur, nullum iudiciũ fuisse puto insignius quàm illud de Maga Lochiana recentissimum. Vir quidam tenuis cùm vxorẽ interdum abesse noctu perciperet, bonamq; noctis partem emanere, prætereà dicentem se aut ad deonerandam aluum egredi aut ad lauandum cum vicina sua aliquoties falsi euicisset, suspiciõẽ concepit de perfida eius libidine, & necem interminatus est nisi locum quò proficiscebatur indicaret. Illa sibi à periculo metuens rem vt erat confessa est, atq; vt explores & videas hæc cita se habere (inqt illa) si volueris, eodem venies: tunc tradidit ei vnguentum quo se vterq; inunxerunt, & pronuntiatũ aliquot vocibus diabolus eos Lochijs in arenas Burdegalenses (quæ à Lochijs minimũ quindecim dierum absunt) exportauit. Vidēs itaq; vir se in ignota Magorum, Magarum, & diabolorum (humana specie aspectus tamen horrifici) frequentia versari, dicere cœpit, Deus mi, vbinam sumus? Hoc dicto, repentẽ cœtus disparuit: ille verò cernens nuditatem sui corporis oberrauit per agros nudus, donec manẽ rusticos inuenit qui ipsum in viam deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectà, qui audita probe historia scœminam prehendi iussit: illa verò minutatim omnia quæ diximus confessa est, & vltro agnouit peccatum. Lugduni quoque ante paucos annos mulier potens comperta est, quæ surrexit de nocte accendit lucem, arrepta pyxide inun-

inunxit sese, & post voces aliquot elata est: hos ritus fieri obseruans mœchus qui cum ea cubauerat lucernam capit, peruestigat vndique: & ea non inuenta cum solam vnguenti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus quid vnguentum posset fecit prout fieri animaduenterat, ita statim elatus comperit se cum Magorum cœtu esse in agro Lorharingiæ, & consternatus est: Sed cum primum Dei opem implorauit, euauit totus cœtus, ille verò solum nudumq; sese comperiens Lugdunum reuersus est & maleficam accusauit, quæ confessa rem totam igne perijt. Idem quoq; nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis & sua ipsius curiositate adductus cœtum maleficorum adiit: sed quoniam perhorrescebat metu, quamuis non inuocaret Deum, Diabolus maxima voce inclamauit, quisnam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere, ex oculis abscelsit cœtus. Atq; hic reuersus indicare Magū statuerat, ille verò præmonitus sibi cōsultuit fuga. Quod de timore diximus, ex iudicio magarum Valerianarum in Sabaudia commodè potest intelligi: vbi fatebatur filia cum parētes primò ad cœtus suos essent ipsam deducturi, vt momento efferrētur baculum sibi ab eis fuisse datum quē femoribus subderet, eosq; indixisse vt ante omnia sibi caueret à metu: sic cum parentibus statim exportatam esse. Hoc iudicium in postrema editione libri Danæi fuit excusum typis, quod anno M. D. LXXIIII. fuerat confectum, vt postea demō-

strabimus. Sunt qui sartaginem aut æneum vas aliquod argenteumve deferant ad festa sua solennius celebranda: quo spectat ille articulus Salicarum legum capite lxxvij. *Si quis alicuius hæreburgium clamauerit, hoc est, strioportium aut qui aneum portare dicitur ubi stria concinunt, & convincere non poterit, soluat solidos lxxj.* hic enim stria & striges vocabula designant magas quæ dæmonas prosequuntur. Olaus magnus libro iij. cap. xi. scribit apud Boreales populos locis compluribus istas Magorū dæmonumque saltationes cōspicuas esse. Idem in monte Atlante plerumq; fieri tradunt Mela libr. iij. Solinus lib. xxxviij. cap. xliij. & Plinius lib. v. cap. i. Nec absimile est quod apud Paulum Grillandum Iurecos Italum legimus, qui de multarū maleficarum factis cognouit atq; iudicauit: anno M. D. XXVI. non procul à Roma rusticū extitisse, qui postquā nudam vxorem suam se inungentem vidisset noctu, sublatamque oculis domi nō inuenisset, eam postridie arrepto baculo non destitit percutere donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens veniam sibi dari postulauit. Hic veniam ea lege dedit vt se in cœtum vxor deduceret. Ea postero die virum vnguento suo curauit oblini, sic uterque insidentes hircis peruenerunt in cœtum velocissimè. Virum autem vxor præmonuerat à nomine Dei planè abstinendum esse, nisi per ludibrium blasphemiamve diceretur. Nam hac in re omnes consentiunt, eum qui baiulatur si Deum neminauerit in media via repentè deferi: vnde ostendi-

ostenditur nihil vnguento effici, sed Diabolum & cyus Euro deportare (prout August. inquit, Dæmones auiū volatus incredibili celeritate vincūt) ac multo etiam velocius Angelos, quib. propterea ad pernicipitatē eorū maximā & ἀκατάληπται figurandam senæ alæ in Scriptura sacra tribuunt. Hūc igitur in coetu versantē mulier seorsim aliquantisper iussit cōsistere, vt mysteriū totum cerneret, donec ipsa caput illius coetus salutauisset ornatum Principis amictu magnificentissimo, maximāq; virorum & mulierum corona cinctum, qui honorem clientelarē singuli exhibuerunt domino. Hoc facto saltationē institui in orbem vidit ore extrorsum obuerso, ita vt non viderent alter faciē alterius, quod in popularib. saltationibus receptū est: fortē eo cōsilio vt alij non possint alios commodē obseruare atque agnoscere, quos illi indicent si adiudicum manus peruenerint. Quod etiam Triscalanus Magus cui Rex Carolus ix. Veniam dedit vt socios indicaret, adstante magna procerum turba exposuit Regi: Magos in suos cōuentus exportari, innumeras eorum adesse copias qui adorāt hircum & posteriores illius partes osculant: tum aduersis tergis non videntes inter se saltare: deinde cum diabolis virili & muliebri forma coeuntib. copulari. Post saltationē instratæ fuerunt mensæ, cibi appositi. Mulier tū admouit virum vt Principē saluaret: deinde vt cum alijs accubuit mensæ videns cibos insulsos esse & in mensis desyderari salē, clamauit continēter donec sal (vt videbat)

alla

allatus esset, quem ante aqua gustauisset dixit, *hunc laudato sia Dio per e v'into questo sale*, iam laudet Deus, cum hic talis aduenerit. Hoc dicto abierunt statim ab oculis omnia, homines, cribaria, mēsa: ipse solus remittit nudus, affectus ingenti frigore, nesciens ubi locorum esset: cumque illuxisset dies, pastores nactus est, à quibus rogans vbinam esset cognouit se in Comitatu Beneuentano agere opima ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum milliarem ab vrbe Roma: vnde proficiscens ille panē & amictum coactus est mendicare, & octauo demum die macer atq; exhaustus peruenit domum, vxorēq; derulit, abs qua accusatæ aliæ & veritatem confessæ viæ igni fuerunt traditæ. Idem auctor est anno M. D. X X X V. adolescentulam in Spoletano Ducatu tredecim annos natā à vetula quadam in Magorum cœtum sic perductam esse, miratāmq; conuentum adeò numerosum dixisse, *Dio benedetto, che chosa e questa*. Deus benedicte, quid hoc rei est? Simul atq; pronuntiasset ista, euauisse omnia: miseram diluculo à quodam rustico inuentam ei rem totam enarrasse: eum deinde ad suos puellam remisisse, & Magam ab ipsa accusatam igne sublatam esse. Quod autem hic narrat conuentus sub nuce ingente habitos, ex historijs compluribus annotauī & ex iudicijs, loca à Magis ad suos conuentus destinata aut certis arboribus aut crucibus plurimum insigniri. Sic in Magarum Pictonicarum iudicio fuit deprehensum conuentus ad crucem quamdam tota regione celebrem haberi solitos,

solitos, quò ante annos centum olim cõuenerant, vt Saluertus Præfcs ex actis veteribus & centenarijs se mihi narrauit comperisse. Malberij quoque ad Lomagnienfe Bellomontium octauo ad Tholoſam milliari Magorum cœtus & saltationes compertum eſt ad crucem artocreatis haberi ſolitas, vt alijs locis fuit factitatum: & Magarum vna Beron da nomine, cùm propè eſſet vt igni traderetur, contendens cum nobili quadam fœmina quæ negabat ſe interfuiſſe, dicebat huic, *No ſabes paſtu que le derrain cop que nous hemes le baran a la Croux do paſtis, tu portaos lo topin des poudoux*. An ignoras cùm poſtre mō ſaltationem faceremus ad crucē artocreatis te portafſe poculum venenorum? Hæc autem Beron da viua exuſta eſt. De exportatione autem, poſt vnctionem tranſuchi Magos legimus, vel ſine vnctione ſape, hurco, pegaſo, ſcopis, baculo, vel ſine baculo & iumento viſo, alios nudos (vt pleroſque ad ſe inungendum nudos eſſe oſtendimus) alios amiſtos, hos noctu, illos interdiu, plurimū tamen de nocte, idq; ea nocte quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit: cuius rationem ſuo loco dicemus. Huc pertinet quod Paulus Grillandus libro de ſortilegijs ſcribit ſe anno M. D. XXIIII. à nobili quodam viro fuiſſe rogatum vt in caſtellum S. Pauli, (quod Spoletani Ducatus eſt) veniret, & de tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum nimiam fretam ſponſione ſuæ liberationis fuiſſe conſeſſam ſe iam ante annos xv. à vetula Saga in Magorum cœtum deductam eſſe, vbi Diabolus in-

terfuit, quo autore Deo, fidei, & religioni suæ renuntiauerit, iuramento cauens se fidelem fore & diaboli mādatis obsequuturam, idēq; manu libro obscurissimam scripturam habenti imposita: item se ad solēnitates nocte & ad ferias cū imperabatur venturam, & quoscūq; posset eodē adducturam: diabolū ipsi vicissim lātitiam æternamq; se licitatem sponondisse. Ampliūs confessa est se ex eo tempore necem hominibus quatuor intulisse, pecori sæpēnumerò, & fruges calamitate deuastasse: Si quando ipsam diē statō contigisset ad cœtus nō accedere sine vera certaq; excusatione, se ita de nocte fuisse vexatam vt nec somnum caperet nec quietem vllam: Cū proficiscendum illuc fuit, se viri vocem audiuisse, quem paruum dominum, aut etiam interdum magistrum Martinetum appellabant: itaque simulac se vnguento quodam obliuisset, hircum qui præstō ad portam aderat conscendisse quem tenebat pilo, eoque hirco sub magnam illam Beneuentanam nucem vbi innumeros offendebat Magos transuectam esse: ibi fide Principi data saltari, tum mensis accumbi, postremò quemque dæmonem cum eo eāve cuius præerat custodiæ copulari: Hoc factō singulos suo dæmoni insidentes reuolare: priuatim verò diabolū intra parietes domesticos adorare. Hæc vbi fuisset confessa & cum duabus alteris comparata, aliæ prætereā fuerunt accusatæ, quæ confessæ culpam cum suis pulueribus & vnguentis viuæ fuerunt concremata. In libro quoq;

quoque tertio, Antonij de Turquameda Hispani aliam inter cæteras historiam recentem legimus, voluisse Magum quemdam socio suo persuadere fore ipsum beatissimum omnium, si crediderit ipsi & magorum conuentus adiuerit: vt autem consensit socius, Magum de nocte post aliquot vuculas manum socijprehendisse, & vtrumque elatum in aera procul fuisse in cœtū transuectos, in quo viri & mulieres innumere circumstant thronū cui maximus insidebat hircus: ad hūc osculandum omnes accessisse *en la parte mas suxia que tenia* (qui sciunt Hispanicè, eam partem esse intelligunt quæ honestè non potest nominari) Nouitiū cum videret istud, socio dixisse, amitto patiētiam, & inclamasse repentè *Dios a muy grandes bozes*, ait auctor. i. Deum voce quæ maxima: tunc irrumpente turbine procella quæ vehemētissima disparuisse omnia, illum solum substituisse, & triennium totum consumpsisse antequàm in agrum suum reuerteret. Apud Cenomānos nuper cremati sunt plurimi, qui se in sabbatha sua persæpe abiuisse & ea quæ antè diximus commisisse fatebantur: his acta forensia plena sunt, & iudicia recens huc illuc transmissa, quæ ita nota sunt vt breuiter contentus indicasse præterire malim ad cætera: Minimum enim triginta magi inuidia inter se perciti alter alterum incusarunt, quorum confessiones vno ore testificabantur transuectionem, adorationem diaboli, saltationes, & religionis abiurationem. Recens quoque iudicium exstat in Valerianas Magas

Sabaudix confectum anno M. D. LXXIV. cuius historiam summam Danæus copiosè satis pertexuit, vnde similem sui diabolum semper esse constat: nam ex earum confessionibus & comparatis earum sermonibus inter se commissarum videtur corporis exportatio baculo solùm innitentis sine vñctione, tum abiuratio Dei, diaboli adoratio, epulum, pudendorum Satanæ (qui apparebat specie pecudis) deosculatio, obligatio de perpetrandis malis innumeris, pulueris in quemq; subministratio: ab vna nefariam hanc artem triginta annis fuisse exercitam: interdum se diabolum tetrū horrificumq; valde humana forma ostendere. De cibarijs autem hominibusq; euanescentibus habemus apud Philostratum Lemnium Græcum autorem testimonium, Tyanæum illum Apollonium domum quandam ingressum vbi hilaria sua exercebant Magi, eis interminatum esse, omniaq; disparuisse illico, mensas, cibaria, homines, supellectilē, & adolescentem vnicum quem Magi recens deceperāt in eo loco substituisse. Ne procul abeamus, viuunt adhuc memoria nostra plurimi qui Comitē quendam Aspremontensem norunt omnis domum ad se venientis tractare magnificè excipereq; solitum, adeò vt accurati cibi, officia, omniumq; rerū copia summopere turnis eò diuertentibus satisfacerent, sed homines illos & equos, cū primū ab eo exhibant, fame & siti oppressos esse: quod de multis adhuc superstitis me audire meminī, ita fuit Matisconensis Comes Magorum sua
ætate

ætate facile princeps, quem historiæ nostræ^a aiunt,
 excipientem prandio frequentem conuiuiarum nu- ^{Hugo Flo-}
 merum ab homine foras euocatum esse, atque (vt ^{riacensis.}
 non audebat homo Satanæ refragari) equum ni-
 grum præ foribus expectantem reperisse, quo ille
 statim cum suo homine transuectus disparuit, nec
 vnquã ex eo visus est. Idem Romulo ad Capreas
 paludes accidisse Plutarchus autor est, eum irruen-
 te turbine è medio sublatũ esse, nec deinde visum,
 vt procerum turba, quæ illi ad latus adstabat, con-
 firmavit: quod vt Plutarchus probet, similia duo
 exempla adiicit, Aristæ Præconnesij, & Cleome-
 dis Astypalæi. Nec aliter Apollonio Tyanæo fuisse
 factum scribit Philostratus, vt hoc pacto eum
 dñs accenseat qui maximus ætatis suæ Magus ha-
 bebatur. Sed quoniam hoc factum multi autorita-
 te nationalis Concilij, ac potius Conciliabuli A-
 quileiensis volunt defendere cuius antè memini-
 mus, placet iam Theologos annotare, qui vno cõ-
 sensu docent Magos à diabolo corpore exportari.
 Multas complurium populorum atq; nationum
 autoritates apponimus, vt illustretur amplius ve-
 ritas tam multis totiesq; probatis exemplis, id quæ
 non per somnia & deliria, sed per iudicia contradi-
 ctoria, per mutuas contrariorum accusationes, ἀντι-
 τήσεις, repentiones, euictiones, cõparationes, con-
 fessiones, condemnationes, & executiones iuridi-
 cas. In quibus vnum habuit Germania exemplum
 memorabile, quod Ioachimus Cameracensis nar-
 rat libro de natura dæmonum, Cum fortè lanus

^a August. lib.
 10. & 21. de
 ciuitat. Dei.
 Thomas in
 summa secũ-
 da secũda q.
 95. artic. 5.
 tit. de supe.
 & in tract.
 40. pri. par.
 q. 8. li. de mi-
 ra. & q. 16.
 arti. 5. & 6.
 & tit. de Træ-
 mō. Bonauē.
 m. 3. sent. di.
 19 q. 3. Pau.
 Giliadus li.
 de fortul. sec.
 7. nu. 4. Syl-
 uester Prier.
 in tractat. de
 strigib. d. m.
 lib. 1. c. p. m.
 & lib. 2. c. 1.
 Sprenger in
 malleo ma-
 leficarum.

quidam per syluam de nocte ireret, strepitum & sale-
tationes exaudiuit: re itaq; peruestigata accedens
pocula vidit argentea quæ, vt magi & diaboli di-
sparuerunt illico, accepit lanus & postridie ad ma-
gistratum detulit: sic illi quorum signa poculis in-
erant accusauerunt alios citati in ius, & omnes sup-
plicio digno affecti sunt. Alterum exstat exemplū
insignius executionis illius quæ facta est Pictauii
anno M. D. L X I I I I. cuius executionis histori-
am cum à multis in eodem loco, tum etiam à Picto-
num Præside Salueto didici (qui tum ad iudicium
ferendum cum Dautionio Pictonum Præside &
iudicibus alijs fuerat accitus) & omnes in ea regio-
ne tenent. Tres viri cum foemina vna Magi damna-
ti & igne concremati sunt viui, cum fuissent eucti
necis hominibus plurimis pecudibusq; importa-
tæ opera (vt fatebantur) diaboli subministrantis
puluere quos humi stabulorum, ouilium, domo-
rumq; limini subdebant. Narrauerunt autem isti
se ter in conuentum maximum solitos proficisci,
quò conueniebant Magi innumerabiles ad com-
pitalem quamdam crucem quæ ipsis vsus præba-
bat signis: ibi præesse hircum ingentem nigrum, ad-
stantes ratione humana compellantem, in eius am-
bitum saltare omneis, tum vnumquemq; postero-
res illius partes cum ardente candela osculari:
hoc facto, hircum absumi igne, de cuius cinere sin-
gulos capere, vt eo bouem inimici necarent, huius
ouem, illius equum, hunc hominem languore, illū
morte afficerent: postremo diabolum voce terri-
bili

bili hæc verba intonare, vlciscimini vos, aut mortem appetetis: ita singulos ope diaboli redire quæ venerāt. Non est aut leuiter prætereundū illud, quod ter quotannis sacrificiū istud diabolo tenent facere: imitantur enim sacrificiū hirci lege diuina imperatum, Leuit. xvi. & præceptū illud vt mares singuliter quotannis solennibus ferijs compareant corā Domino. Amplius dicebat Præses Saluertus vir clarissimus, apparere exactis veteribus Magos iā ante annos centū de eadem causa fuisse damnatos & parib. confelsionib. idē eodem loco ad crucem eandē gestum Horū duo resipuerunt, & duo in puicacia sua cesserunt vita. Iudiciū quoq; legi in Magas Potezanas latū, quod mecum Adrianus Ferreus generalis vicarius Regis apud Laodunenses communicauit. In eo cōfelsio illarū exstat eiusmodi, se propē Logniū ad Frenquisanū pistrinū certis vocib. quas reticebo, pronūtiatis cū scopis delatas esse: ibiq; alias scopis ad manū instructas & cū eis sex diabolos quorū habent nomina inuenisse: postq; Deo renūtiassent, diabolos humana forma sed tamen aspectu teterrimos osculatas adorasse, tum habentes in manibus scopas saltauisse, postea diabolos rem cū sceminis habuisse, ipsas verò pulueres enecando pecori postulasse: postremò constitutum fuisse vt eodem post octiduum ineunte nocte conuenirent ad diem Lunæ, cumque tres horas illic substitissent fuisse reportatas. Vnum o-miseram, teneri Magum quemque malefactorum suorum rationes exponere, aut cædi, nisi fecerit;

fecerit, grauissimè. Hoc mihi Bouin⁹ Castelli rufsi præfectus Biturigū nomine delegatus apud Blesenses affirmauit, Magam se iudice crematam fuisse, quam filia accutauerat quòd ipsam in conuentus deduxisset mater & diabolo instituendam obtulisset: hæc inter alia scelera istud confessa est se saltasse in hirci ambitum, & tandem singulos rationes rerum à postremi cœtus tempore gestarū reddidisse, & qua in re puluerem occupassent. Hic enectum à se infantem aiebat, alter equum, ille arborē. Vna autem nihil ab eo tempore fecisse comperta frequentes ictus accepit baculo ad plantā pedum, & ab alijs omnibus derisa est. Addebat illa puluerem sæpe recentum haberi oportere. Huic simile est quod in altero Magæ iudicio legimus, quæ se fatebatur minimè quiescere nisi quid mali quotidie committeret, saltem vt vasculum diffringeret: sed cum hera ipsius fragentem de industria vas terreū deprehendisset, tum rem confessa est & addicta morti, quia dicebat nullam sibi omnino quietem esse nisi aut enecto homine aut perpetrato malo: Quibus ex rebus apparet nō puluerem, sed Satanam esse qui ruīnam solū generis humani appetit, & coli frequenter atque adorari cupit: cum plerumque puluis vnum duos ve pedes in terram demergatur. Memini Furnerium virum doctum Aureliensem consiliarium mihi dicere vulgō sermonem esse & quidem compertum Magarum conuentus haberi ad Clèriacum, & diabolos illic quicquid varijs in regionibus agitur nuntiare, quia

quia singula hominum facta referunt velut in commentarios: atque hic diuinandi modus quo vtuntur Magi. Illa autem Maga cuius meminimus à sententia lata noluit prouocare, dicens se mortem anteponeere tantis diaboli cruciatibus, à quò non poterat vel momento quiescere. In primis verò illud obseruandū est nullum haberi conuentum in quo non saltetur: sic Longuijanæ Magæ inter saltandum canebant, ~~har, har, diabole, diabole, salihue, salihue, lude hic, lude illic: dicebāt alia, Sabbath Sabbath, id est, dies quietis festus, elatis sursum manibus & scopis, tum vt testificarentur certò quantalacritate animi studioq; colerent diabolum atq; adorarent, tum vt adorationem quæ debetur Deo effingerent.~~ Priscos enim Hebræos in tēplū apportantes munera cū prope altare accederent saltauisse cōstat, vt optimè Dauid Kimhi ^a de voce ^{in Psal. 41} ~~an~~ significante festum & saltationem annotauit: Dauidē quoq; ad testificandam lætitiā animi sui cū præiret arcæ canentem Psal. xlvii. & psallentē saltauisse. Saulem etiam legimus à Samuele ad prophetas ablegatū esse saltantes & laudātes Deum instrumentis musicis, prout musica hominib. ad Dei laudes læto & hilari animo potissimū effēdas fuit attributa: sed corporis motus nihil habebat insolens, quin potius lenitas illius animum in cœlum quodammodo extollebat, quod officiū est Deo acceptissimum. Nō potest enim quisquis Dei laudes ista alacritate prædicat, non abripi amore & zelo honorandi Creatorem suum. Ita sin-

gulis Psalmorum locis vbi legitur Sela (legitur autem sæpiissime) qui canebāt illud, vnā cum corpore attollebant vocem, vt Dauid Kimhi Hebræis commentarijs in Psalmos notat: et si eandem vocē Chaldæus æternitatem exponit, Symmachus & Theodotion *διὰ ψαλμα*. Abrahā Abben Hezra *נחמ* id est, verè: vt ut sit, cantores tamen ad vocis huius enuntiationem assurgebant. Priscarum autem saltationum vestigia quædam hodiernæ supplicationes videntur ostendere, quibus populi etiam omnes in suis sacrificijs & solennitatibus vtebātur. Scribit Moses Maymonis Persarum filias nudas saltare, & instrumentis psallere. Magorum verò saltationes homines furiosos reddunt, & sceminis abortum faciunt: quemadmodum de saltatione illa ex Italia in Galliam per Magos inducta, quam voltam nominant, optimo iure potest prædicari, huic saltationi præter insolentes ac impudicos motus hoc inesse mali, quòd homicidia & abortus innumeri ex ea accidunt: quod in republica in primis consyderari oportet, & seuerissimè prohiberi. Itaque Satanas, eo quòd Geneuæ saltationes ante omnia sunt odio, puellam Geneuensem sic instituerat, vt quoscunque virga ferrea ab ipso tradita attingeret eos ad saltandum compelleret: atque hæc iudices ludificabatur dicens se necari ab ipsis non posse, neque vnquam voluit resipiscere donec ad mortem damnata esset. Hoc factum ab homine didici qui interfuit: addebat autem eam simulat-

que

que fuit comprehensa, metu & trepidatione maxima fuisse consternatam, dicendo se ab hero suo desereri, ab eo promissionem de morte non appetenda accepisse, eumque ab ipsa sed sola percipi. De furore autem, omnino constat non alios quam furiosos & vassanos homines tripudiationibus istis & saltationibus violentis vti, neque magis expeditam eis curandis rationem esse quam vt sedatè grauitèrque cogantur saltare, vt Germania facit insanis ex eo morbo laborantibus quem sancti Viti & Modesti vocant. Vt caput absoluam, conclusionem cuiusdam disputationis apponam factæ coram Sigismundo Cæsare, quam Vlricus Molitor in libello ea de causa conscripto retulit: nam in ea ex infinitis exemplis iudicijsque fuit constitutum Magos verè à Satana corpore animoque deportari. Historia quidem Euangelij exponeretur ludibrio si vocaretur istud in dubium, an diabolus de loco vno in alterum deportet Magos: cùm in Euangelio dicatur Satanas Christum in cacumen templi, ac deinde montis transtulisse. Plerique enim Theologi ac eruditissimi sentiunt corpore & animo verè Christum exportatum esse: Abacuc item Prophetam fatentur & corpore & animo translatum fuisse in Babyloniã, similiterque Philippum Apostolum utroque vectum. Ex quib. Thomas Aquinas eruit, si id in vno potuit, in alijs eiusdem naturæ & ponderis fieri potuisse: hoc illius argumentum in caput Matthæi quartum.

Apud Philostratum etiam Græcum autorem legimus, Apollonium Tyanæum à Nilifontibus in Æthiopia fuisse breuī spatio Romam exportatū, id est (vt rectā contendas) in bis millesimum quingentesimum milliare: item Roma Corinthum, Smyrnāq; Ephesum. Ioannes Theutonicus sacerdos Halberstadiensis Magus eo tempore celeberrimus, anno M. C C. L X X I. media nocte tres Missas cecinit, vnā Halberstadij, alterā Moguntiaci, tertiam Coloniae. Pythagoram item narratur transuectum fuisse Metapontum Thurij. Quin Vierus ipse Magorum defensor affirmat verum esse certitudine quadam scientiæ, scire se multos homines ex vna regione in alteram momento sic translatos esse. Hæc ipsius verba libr. ij. cap. viij. de prestigijs demonum, & lib. iij. cap. xij. Sed quia nonnullis videretur spiritu solum translationem fieri, nunc de spiritus raptu dicendum est.

De ecstasi aut raptu Magorum, & ordinaria illorum cum Daemonibus frequentatione. CAP. V.

EX his quæ de translatis corpore animoq; Magis docuimus, & ex tam frequente experiētia exemplisq; memorabilibus, cernitur velut meridie, & palpatur eorum error qui Magorum translationem statuunt esse imaginariam, nec aliud definiunt quàm ecstasin, exempli gratia visum Ezechielis,

chielis adducentes, cuius spiritus è Babylonia abreptus est Hierosolyma: quod visum aut vera animi separatione fieri potuit, aut sine separatione accidere. Ac Hebræi quidem in arcana sua Theologia animas electorū Deo per Angelos offerri tradunt quadam abstractione, homine tamen superstitite: atq; huc adducunt locum Psalmi cxvi. pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, quam iucundam mortem in Phædone dicere videtur Plato. At non propterea veram corporis & animi translationem per bonos spiritus & malos fieri negandum est. In exemplum Eliam & Henocum corpore abreptos adducimus, & Abacuc opera Angeli in leonum foueam corpore importatum. Quod si in antecedentibus exemplis non verè fieret corporis exportatio, qui potuisset Lochianus ille à lecto in Burdegalensib. arenarijs se deprehendere? Lugdunensis in Lotharingia? Græcus ille Plutarchi Crotone ad Neapolim, vbi miliaria amplius centū oportet transfretari? qui sexcenta alia huiusmodi perfici? Thomas Aquinas, Durandus Heruæus, Bonauentura Tarantasijs, & Geraldus Odetus, qui in secundum librum distinct. viij. Magistri sententiarum quæstionē hanc explicarunt, omnino confirmāt corpora à Diabolis naturali potentia de loco in locum transportari. Quāquam raptus ille, vt vocant, ecstaticus plus habet admirabilitatis iudicio meo, quā corporis exportatio. Etenim si potest diabolus, vt fatentur illi, extra corpora sua animos abripere: nonne fa-

cilius est corpus animumq; sine distractione & dissipatione partis ratione præditæ devehere, quam alterum ab altero nec interueniente morte diuideret. Quamuis autem immortalitatis animarū certissima testimonia & indubitatae demonstrationes superpetant, hoc tamen in validissimis & maximis numerari mihi videtur oportere, adeoq; sufficere si bene probatum fuerit (vt profectò historijs, iudicijs, repetitionibus, testium comparationibus, conuictionibus, confessionibus, & executionibus infinitis fuit comprobatum) sufficere igitur reuincendis Epicureis & Atheis: adedè euidenter docet humanum spiritum essentia immortalis esse. Hypothesis enim Aristotelea libro secundo de anima sic optimè demonstratur, animam siquid sine corporis adiumento potest immortalem esse: & altera hæc similiter, animam immortalem esse si à corpore potest separari. Isti autem infidi, qui neq; potestatem Dei neque spirituum naturam credunt, eam quam vocamus animam esse dicunt vinculum harmonicum formamque catholicam ex singularibus humorum aliarumque humani corporis partium formis resultantem: quod certè planè absurdum est, hominis formā (quam omnes Philosophi puram & simplicem fatentur esse) ex compluribus formis componere. ~~Ecstasin verò definiunt somnum melancholicum, quo vires animæ ita sepultæ sunt vt mortuus homo videatur: rem ridiculam, cum plures Magi, Olaus magno teste, in Noruegia, Liuania, Borealibusq; partibus quam~~
in reli

in reliquo orbe terrarum exstent: & quod de Satana apud Esaiam prædicatur, ~~Afcendam super Aquilonem, ero similis Altissimo, ad eam potestatem referri possit quam Satanas in Boreales præcipuè populos exercet, famolos Dæmonum Magorumquæ nomine: prout etiam in tota Scriptura legimus venturum ab Aquilone malum, Sapientia ij. Esai. xiiij. xli. & xlix. Ierem. xxxiiij. iiij. vi. xiiij. xv. xxiij. xxv. xlvj. xlvij. l. & li. Ezech. viij. xlvij. Dani. xi. Zachar. ij. at populus iste minus quam quisquam alius habet melancholia: sunt enim omnes flauo capillo aut coloris ruffi. Quam obrem istos necesse est ignoratiam suam agnoscere: nam Solenem quendam Plutarch. Plinius Hermotimum Clazomenium, & Præconnesium philosophū atheon Herodotus ita abreptos fuisse tradunt in excessum mentis, vt corpora eorum mortua & sensus expertia subsiderint, itaq; postratum Hermotimi corpus ab inimicis captū, occisum, & crematū esse^a. Scripsit Hieron. Cardanus^b se cū luberet, p ecstasin extra corpus rapi adeò vt corpus maneret *αἰχμαδόντων*, Ego verò eos qui volūtariè inter vigilandum patiuntur istud Magos esse cōfirmo: & Cardanus ipse fatetur^c patrem suum triginta annos familiarē spiritum habuisse. Sic plerumq; patres sortilēgi informant liberos vt in mentis excessum rapiantur: quò pertinet illud Virgilianum de Maga Æneidos sexto, quæ se promittit soluementes. Nam reuera anima vegetatiua, vitalis, & animalis permanet, quamuis soluti sint sensus,~~

motus,

^a Plin. lib. 2.
cap. 52.
^b in sua Gen.

^c in lib. de rerum variet.
ad finem.

motus, & ratio. Exstat recens historia Magiæ naturalis à Neapolitano, qui rem narrat à se in muliere Saga fuisse exploratam, quæ postquam se vnixisset nudam λεποθυμῶσα & sensu destituta cōcidit, reuersaq; post trium horarum spatium in corpus suum multa è regionibus varijs nuntiauit, quæ vera deinde comperta sunt. Sed autor libri digni incendio rationem rei istius gerendæ explicat. Hac arte Satanas erga eos vtitur qui nolunt retegī, siue propter familiæ amplitudinem siue propter alias causas non audeant magnos conuentus accedere. Ex Turettano Præsīde audiui Magam à se in Delphinaru visam quæ viua fuit concremata; hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore in ecstasi abreptam esse, & quia nihil intelligebat, grauissimis virgæ ictibus ab hero percussam, tum etiam vt viderent an de hac vita decessisset, ignem partibus quæ maximè valent sensu, fuisse subiectum, nec propterea euigilauisse: eam itaque iacentem ab hero heraq; mortuam esse existimantibus ibi derelictam esse: manè iacētē in lecto inuentam: quod cum miratus herus quæsiuisset quid rei contigisset ipsi, exclamantem suo sermone dixisse, Ah, here, quàm verberasti me! Id hero apud vicinos narrante aliquem dixisse, Saga est: ideòq; nō destitisse herum, donec illa rem falsa indicauisset se animo coetum Magorum adiuisse. Sic alia in super scelera quæ perpetrauerat agnouit, & igni fuit tradita. Iacobus Sprangerus Inquisitor, qui de per multis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri, se,

ſiteri ſe, cùm viſum eſt, ſpiritu abripi, ſin aliter videatur etiam corpore. Exemplum noſtra memoria apud Burdegalenſes alterum habuimus anno M. D. L X X I. cùm in Magos Galliaë inſtituta eſſet perſequutio. Vetula quædam Burdegalenſis Maga apud Iudices conſeſſa eſt ſe cum alijs per hebdomadas ſingulas fuiſſe exportatam, vbi magnus hircus adorat, quo autore abnegabant Deum, ſe Diabolo ſeruituras ſpondebant, ſinguli pudenda illius oſculabântur, & poſt ſaltationes pulueres accipiebat quiſq;. Tum D. Belotus libellorum ſupplicum magiſter, dicente Maga ſe nihil poſſe niſi è carcere educta eſſet, volens rei veritatem explorare, eam educi iuſſit: & illa cum ſe nudam certo adipe inunxiſſet, velut mortua expersq; ſenſus corruit, deinde poſt horas quinq; reuerſa exſurgensq; permulta narrauit quæ varijs in locis ita habere vt dixerat comperta ſunt Hanc hitoriã mihi quidam Comes equeſtris ordinis narrauit qui adhuc viuuit & iſti experientiã interfuit. Id in Borealibus partibus frequentari Olaus teſtis eſt, & amicos ecſtatici ſtudioſè corpus obſeruare donec cum dolore ingente reuertatur, & annulum, literas, cultellumve eius qui milliaribus trecentis abeſt ab eo reportari. Æquè admirabile eſt iudiciũ illud Magorum ſeptem quod anno M. D. X L I X. apud Nãnetas didici. Cùm igitur iſti coram multis ſe indicatos recepſſent ante horam, quid per milliaria decem in ambitum ageretur, exanimis conciderũt illicò, & tres horas deſecti animo iacuerũt: poſtea

exsurgentes renuntiauerūt quicquid in toto Nannetū oppido & ambitu longiore perceperant, locis, factis, & hominibus obseruatis: quæ omnia statim comperta sunt. Itaq; omnes isti accusati & maleficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt damnati. Dixerit fortasse quispiam nō abripi animam, sed visum & illusionem à diabolo præstari: at effecta huic sententiæ aduersantur. Possunt quidem homines mandragora & narcoticis potionibus soporari ita vt mortui esse videantur: sed horū alij ita soporantur vt nunquam euigilēt, alij epotis eis ad triduum quatrimum ue indefinenter dormiunt: prout ijs faciunt Turci quos castraturi sunt, & Vasconi cuidā ex inferiore Occitania captiuo qui post fuit redemptus, accidit. At nihil tale eporant Magi, & qui narcoticis soporantur nullius rei meminerunt: Magi verò impressionem viuam habēt saltationum sacrificiorum, adorationum, & aliarū rerum quas in conuentibus viderunt feceruntq; obseruant eos qui adsunt, qui cum illis commissi fatentur culpam: & Iacobus Sprangerus ex maleficarum quas igni damnauit cōfessione id Magos confiteri narrat se in ecstasi easdem res percipere quas, si corpore adfuissent, pariter percepisset. Augustinus quoque libro xviij. de ciuitate Dei ait Præstantij patrē tanta ecstasi sæpe abreptū esse, vt reuerso spiritu se fuisse versum in equū affirmaret, cōmeatumq; in castra cū eqs alijs importasse: cū in ipsius corpus exanime iaceret domi. Atq; hæc fortasse fuerit ratio cur Lycanthropia illa & hominū

in pe-

in pecora commutatio (de qua pòst agemus) fuerit tãtopere ab antiquis celebrata, & adhuc in Orientis partib. frequentetur. Sunt etiam morbi qui hominem orbant sensibus ac propè exanimant, vt sunt epilepsia & apoplexia. Sic Iulius 11. Papa spatium bidui pro mortuo habebat: & Ioannem Scotum viuum fuisse humatum creditur cum existimaretur mortuus: cœpisse enim dicitur conflictari cum precluderetur anima, cuius cōflictantis motum percipientes vespillones qui iniiciebant humum retraxerunt quidem, sed sanguine offusum & agentem animam inuenerunt. Non insunt ista mala sortilegis, syncope, epilepsia, apoplexia: nã si quando placuerit, ita affecti sunt, neq; aliã ob causam patiunt ista quàm vt se à conuentibus adeundis excusent si metuunt retegí, nec eo minus dant fidem diabolo, & cum volunt eum alloquuntur domi. Sic Raziorum Baro (qui apud Nannetas magicarum sortium damnatus supplicium pertulit) nō tantum passus est se octo puerulos occidisse, & in animo habuisse occidere & diabolo sacrificare nonum, suum ipsius filium, idq; in matris utero, vt summopere gratificaretur Satanæ, verum etiã se in cōclauis suo procidentem in genua Satanam adorare humana specie cōparentem, eiq; adolere: q; detestabiliū sacrificiorum ritus apud Amorrhæos olim & Canan. obtinebat. Huic res admirabiles Satanæ spoponderat, ac nominatim ipsū fore magnū. Tandē verò se vidēs captiuū & acerbissimis malis oppressū, oia confessus est vltimūq; supplicium passus, & lis adhuc sub iudice heret de

bonorum eius publicatione. Apud Sprangerum legimus, cū de quadam malefica quam damnavit igni cognosceret, eam cōfessam esse (vt erat obstetrix) se pueros suscipientem ē matris vtero Diabolo obtulisse in aerem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam ita vt non proflueret sanguis indidisse; tum ijs in sepulchrum elatis abeuntem de nocte eos eruisse, furno coxisse, carnes comedisse, pingue ad suū vsum asseruisse; hoc pacto quadraginta puerulos à se interemptos esse. Hæc Danensis fuit ad Basileam. Alteram quoque Argenteratensem innumeris occisis crematam esse. Istius summè præ omnibus quas vnquam audiverim detestandæ crudelitatis & idololatriæ placuit lectorem admonere, vt bene ad obstetrices attendatur. vsci autem istos humana carne est certo certius: nam eam post omnem hominum memoriam sic appetiuerunt Sagæ^a vt ægrè mortuorum corpora seruari aut cōcludi etiam possent, quin illæ ingressæ ad ossa vsque abroderent: quamobrē lxxvj. capite legum Salicarum dicitur, Sortilegam, si hominem ederit, atq; euincatur, solidos |ducentos soluturam. Philostratus Lemnius autor est Lamiā, quæ sic humanis vescitur carnibus Corinthi, ab Apollonio Tyanæo reiectam & eiectam esse: quod spectans Horatius & velut crudelissimū facinus abominatus inquit,

^aApule. lib.
^aAsini.

Neu pransæ Lamiæ puerum viuum extrahat aluo.
atqui hoc Magis in more est it positum, vt cibo isto aleretur. Apud Ammianum Marcellinū lib. xxix.
legi

legimus Pollentianum Tribunum conuictum & confessum fuisse quòd viuæ mulieris exsecuisset ventrem, vt intempestiuo partu extracto de futuro Imperatore confuleret. Quibus locis omnibus ea quæ in iudicijs nostrorum temporum vidimus confirmantur. Imò complures Magi existimant se à Dæmonibus ad crudelia hæc facinora adduci, vt hac ratione ex animi sui sententia aut spiritu aut corpore rapiantur. Et ne longè abeamus, Rondeletus doctissimus medicus & celeberrimus, Magū quendam in Montepessulano sepulchris hærentē obseruauit, qui ad sepulchrum profectus vbi mulieris corpus fuerat pridie conditum, ex eo rescidit femur, quod imponens humeris carnem dentibus mordicus auellebat. Hoc mihi quidam Rondeleti discipulus, qui tum eum prosequeretur, narravit. Lycanthropiam morbum Rondeletus dicebat esse, qua homines furiosi facti se verti in lupos putant, eoq; cibo vescuntur. Iam itaq; dicamus possint ne homines verè in lupos & alias bestias verti, an verò sic imaginatione aut morbo sibi videant.

De Lycanthropia, & an spiritus vertere hominem in bestiam possint. Cap. VI.

PERMULTIS exemplis, & diuinis humanisq; autoritatibus, itemq; accusationibus, euictionibus, confessionibus, iudicijs, & executionibus antè ostendimus, viros & mulieres via diabolica modò

spiritu & corpore, modò spiritu solùm exportari;
nec paucis Satanam persuadere ista verborum vi
& vnguentorum quæ tradit effici, eumq; plurimū
hircina specie apparere. Ex quibus demonstratio-
nem effectorum nobis esse constat, quam Dialecti-
ci appellant *δῖτῃ ὅσι*; quæ demonstratio etsi non equè
habet euidentiā ac ea quæ ex causis nascitur, non

** Arist. in po-
sterioribus
analyticis.*

minus tamē habet certitudinis^a. Cū autem no-
stram in causis ignorationem confitemur, amplissi-
mam Deo laudem tribuimus, aduersus quem si in-
firmitatem mentis nostræ attendimus nefas est de
eo quod fieri non potest contendere. At illud pro-
fectò mirum est Satanā (qui se quocunq; lubet cor-
pore induit) sæpissime ac propè ordinariē secun-
dum formam hominis hirci figuram assumere, nisi
eo fortasse nomine q̄ ~~hircus foetidus est & falax.~~

*^b Esa. 13. &
34.*

Videmus enim diabolos in Scriptura sacra hircos
appellari^b, vt in Esaiam Chaldeus interpres expo-
nit vocem *רעש* qua significatur hircus. Ait. n. Esa-
ias saltaturos Babylone dracones & hircos, & Sa-
tyrum vnū in clamaturum alterū. Zoroastes hirco-
rum nomine Demonas intelligit, quia putidum &
lasciuum esse in proprietatib. hirci numerat: quod
Mirandulanus Princeps obscure xij. positione in
Zoroastem significauit his verbis, Quid sit intelli-
gendū per capros apud Zoroastē, intelliget q̄ lege-
rit in libro Baïr quæ sit affinitas capris cū spiritib.
Propria aut Dæmonū est in lasciuam brutamq; cu-
piditatē dominatio, vt Hebræi annotant in lib *חמ*
דבר dicētes Satanam portari à serpente. i. (vt Phi-
lo He-

lo Hebræus interpretat) à voluptate, qua Architas ille sapientissimus aiebat nullā pestē capitaliorem hominib. à natura datā, Catone Censorio teste apud Tulliū. Quamobrem Dæmonib. figurandis Græci salaces Satyros semiuiros atque semihircos depinxerunt: & in libro Leuitici postquam mandauit Deus animalia certa à populo sibi sacrificari & sanguinem ad altare fundi, tandem inquit, Neq; vnquam in posterum sequamini hircos vestros & Satyros vt sacrificetis eis: quē in locum Rabbi Moses Maymonis ex libris, quos de mysterijs & sacrificijs Chaldæorū Sabæorūq; legerat, ^{lib. 3. Mo-} tradit in mo-
^{re ne hoc imi.} re fuisse positum vt sacrificaturi diabolis in deserta concederent, effossaq; fouea sanguinē in eam iniicerent, ad eam epularent, & in honorem malignorū spiritūū dies festos celebrarent. Leuitici quoq; xvi. cap. Aaroni præcipit vt sumptis duobus hircis fortiatur vnum pro Deo, pro Zazele alterum, & vt hircus ille qui Zazeli sorte acciderit super q̄ Sacerdos peccata populi confitetur in desertū emittatur, Deo sacrificetur alter: quem tñ hircū Hebræi nuncq; fuisse inuentū annotarūt. In Deut. ^{Deu. 32.} eui-
 dentiore legis interpretatiōe maligni spiritus propria significatione vocant ^{לשירים}, oēs exponūt demonia: itaq; fieri potuit vt vox Lacedæmō ex Hebræa voce & Græca cōponeret idē significāte. Scribit. n. Ioseph. Hebræis iā olim cū Lacedæmon. fœdus intercessisse: etsi postremā hāc interpretatiōnē nō moror. Quicqd aut de Satyris vulgò prædicet, quorū frequēs est in vita eremitarum Antonij & Pauli

Pauli mentio, non dubium est quin maligni fuerint spiritus. Non raro etiam figura hominis proceri & nigri Satanas seipsum exhibet, ut de eo diximus qui Catharinæ Darcæ visus est, Droni Platonis amico, Cassio Parmensi, Athenodoro philosopho, Magdalenæ Crucis, Ioannæ Haruillieræ, quæ sibi annos duodecim natæ confessa est ostensum à matre fuisse diabolum forma hominis proceri & nigri, atrati, ocreis & calcaribus instructi, qua specie cōpellat momentōq; accedit ipsam pro voluntate ipsius: id toto vitæ suæ curriculo fuisse factitatum. Sed nihil omnino tam incredibile & admirabile, quàm hominis in bestiam & corporis in corpus transmutatio. Verumtamen hoc iudicia in Magos constituta, & diuinæ atq; humanæ populorum omnium historiæ probant certissimè. In libro Quæstorum quinque aduersus Magos, cuius sæpe memini, legimus Stasum quendam Magum in Bernatum agro è medio inimicorum (quos habebat quamplurimos) repētè ac multoties effugisse, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina & procellas maximas excitasse. Et ne procul ab hoc regno discedamus, exstat quæstio in Parlamēto Dolenfi habita, & sentētia lata die xviij. Ianuarij M. D. LXXIII. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem: quod iudicium nihil hic attinet exscribere, cum Aureliut apud Eligium Giberium Parisijs
apud

apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatum: præcipua solum capita quorū accusatus & euictus fuit, annotabimus. Et quòd Garnerius iste die Michaelis festo ad Serranā syluam in vineis Chaftenoyanis (quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris absunt) puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus que luporum pedibus consimiles videbantur dentibusque occiderat, femorum & brachiorum carnem deuorauerat, & de ea ad vxorem detulerat: quòd item post mensem eadem forma alteram puellam ceperat occideratque voraturus, nisi tres homines (vt ipse fatebatur) impedimentum attulissent: quòd etiam post dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis strangulauerat, carnemque crurum, tibiarum, & ventris comederat: quòd denique puerum alium hominis, non lupi specie quasi tredecim annos natum in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo (vt ipse sponte ac non coactus aiebat) nisi fuisset impeditus: his ergo de causis ad ignem viuus est damnatus, effectaque sententia. Alia quoque habetur causa Vefontione cognita à Ioanne Boino Inquisitore anno salutis millesimo quingentesimo vigesimoprimo, Decembri mense, in Galliā, Italiā, & Germaniā missa, quam Vierus Magorum defensor libro sexto de Præstigijs, capite decimotertio exponit copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michael Verdunus se Deo renūtiā-

se fidemque dedisse diabolo confessi sunt. Burgotum igitur Michael duxit in vicum castelli Carlonij, vbi candelam virentis ceræ obscura flamma & coloris Veneti habebant singuli, ita saltabant & sacrificabant diabolo. Postea se vinguento oblitos falsi sunt lupos fuisse factos celebritate summa excurrentes: tum versos in homines ab subinde in lupos, eaque specie lupo iniuisse eadem voluptate qua cum mulieribus rem habere sunt soliti. Præterea confessi sunt Burgotus quidem se puero septenni lupinis pedibus dentibusque mortem attulisse, voraturum nisi rustici abegissent: Verdunus verò se puellam in orto quodam pisa carpentem occidisse, & à domino Cuueg depulsum esse: ab utrisque puellas quatuor voratas esse certo tempore & loco, quarum ætatem exponebant: se puluere quodam tacto necem hominibus importare. D. Bordinum generalem Procuratorem Regis aliud exemplum mihi narrare memini ad se è Belgis missum cum iudicio toto à Iudice & actuarijs obsignato, de lupo sagitta ad femur transfixo, qui postea in hominem versus decubuit in lecto cum sagitta, quam auulsam agnouit ille qui fuerat iaculator, tempore & loco ex confessione hominis comprobato. Iobus Finzelius lib. xi. de mirabilibus scribit Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lupini pedes resecti sunt, & momento manibus pedibusque truncatus homo exstitit. Quo exemplo iudicium Magarum vernonij confirmatur^a, quæ frequenter felium innumerabilium specie in castellum peruetus

peruetus solebant conuenire. Ibi constituentes viri quatuor aut quinque pernoctare multitudinē felbūm se inuadentem experti sunt, quorum vnus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felib. vicissim legis quā postea in scēminas versę grauiavulnera cōper te sunt accepisse. Sed quia res incredibilis videbatur, iudicia siluerūt. Quæsitores autē quicquid huiusmodi in Malto caularū pitiissimi de scripto tradūt tres Magas ad malefic.

Argētoratū forma triū ingentiū feliū agricolā adortas esse, qui defendēdo se vulnerauit depulitque felles, deinde verò momēto mulieres decūbentes fuerunt cōpertæ & grauiiter vulneratæ: qua de re cū interrogatæ eum accusauissent à quo vulnus acceperant, ille ludicib. horam & locum indicauit que felles appetiuerant ipsum easque læserat. Petrus Marimorius in libello de Sortilegis mutationem istam hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam: Henricus Colonienſis in libello de Lamiis pro indubitato affirmat: Vrichus item Molitor in libello quē dicauit Sigismūdo Cēsari, disputationē cōscribit corā Imperatore factā, & certissimis rationibus exemplorumque innumerabiliū experientia cōstitutum fuisse docet transmutationem istam verā esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, euictus, damnatus, & à confessione morti fuit traditus. Multis quoque libris in Gēmania editis ostenditur vnum ex potentissimis Christianorum Regibus qui nuper vita defunctus est, in lupum sæpe fuisse verſum, vt Magorum omnium facilē princeps ha-

bebatur. Verumtamen hæc pestis Græciam Asi-
 amquæ amplius peruasit quàm Occidentis popu-
 los, vt aiūt mercatores nostri eos illic cippo & car-
 cere contineri qui in lupos conuertuntur. Itaq; an-
 no M. D. XLII. Sultane Solymāno imperium ob-
 tinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli,
 vt armatus Imperator cū prætoriano milite pro-
 cedens ad centum quinquaginta simul compule-
 rit, qui vniuerso populo prospectante ex vrbe
 disparuerunt. Hæc historiam narrat Iobus Fince-
 lius libro ij. de mirabilibus, atq; in hanc rem popu-
 li omnes consentiunt. Hos lupos Germani dicunt
vvervvolf, Galli *loups garous*, Picardi *loups vvarous*, ac si
 lupos varios dixeris (g enim in locum vv sufficiūt
 Galli) Græci *λυκανθρώπος & μορμολυκίας*, Latini varios
 & versipelles, vt Plinius agens de hac transmuta-
 tione annotauit. Franciscus Phœbus Fecensis Co-
 mes in libro de venatione voce *garous* ait. significa-
 ri *gardez vous*, cauete vobis, cuius rei me Fauchetus
 Præses admonuit. Hoc mihi quidem est verisimi-
 le: nam alijs naturales lupi pecudes persequuntur,
 hi plerumq; homines: itaq; meritò dici potest, *gar-
 dez vous*. Pomponatius & Theophrastus Paracel-
 sus principes sua ætate philosophi certissimā esse
 confirmant hominum in lupos transmutationem.
 Gaspar Peucerus homo doctus gener Philippi
 Melanchthonis scribit has sibi semper visas fuisse
 fabulas, sed coactum fuisse credere ex quo istud si-
 bi mercatores plurimi fide digni negotiātes in Li-
 uonia confirmarūt, multos etiam fuisse accusatos,

cui-

euiſtos, & à confeſſione adiudicatos morti: itaq; deſcribit modum qui in Liſuonia obſeruatur: nempe quotannis ſub finem Decembris nebulonem eſſe qui Magos omneis citat vt loco indiſto compareant: ſi deſuerint, eos à diabolo iſtibus ferreæ virgæ cogi adeò vt vibices exſtēt: præire ducem, myriadas ſequi tranantes fluuium: eo traieſto mutari in lupos, in homines & in pecora inuolare, & innumerabilia damna importare: poſt dies duodecim eodem fluuiio remeare, & humanam formā recipere. Languetum Burgundum vidī ſæpenu-
merò virum doctiſſimum agentem in rebus Ducis Saxonix, dum pro Domino ſuo cū Rege Gal-
liæ ageret: hic ergo ſimilem hiftoriam narrauit mihi, & ſe in Liſuonia agentem dixit cognouiſſe id toti populo haberi exploratiſſimum. Habeo apud me Germani cuiusdam literas qui ſtipēdiarius fuit Henrici ij. Regis ſcriptas ad Cōneſtabilem Gal-
liæ, quibus certiorẽ facit Conneſtabilem de Liſuonia à Moſcho capta: deinde ſubiicit, In illis locis Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos dicit homines conuerti in lupos: quod eſt adhuc viſitatiſſimum in Liſuonia. Multa autem dicta ab Herodoto, quæ incredibilia olim videbantur, poſteritas comprobauit. Idem enim autor eſt exſtitit ſe Magos qui certis inciſionibus tempeſtatem illā ſedauerunt qua iamq; naues Xerxis ampliùs quadringintæ fuerant ſubmerſæ: & apud Olaum magnum libro iij. cap. xviij. legimus Lappos Magos ſecundos ventos & procelloſos vendere ſolutis

quibusdā funibus, quod ab experiētia frequentissīma omnes nautæ sciunt. In historia quoq; Ioannis Tritemij legimus anno D C C C C. L X X. Iudæum quendam Baianum nomine Simeonis filium in lupum se cū placuit transformauisse, & oculorum aciem effugisse factū ἀόρατος. Mirum quidem istud sed hoc meo iudicio est admirabilius cōplures nō posse credere, cū populi oēs terræ & tota antiquitas id vno ore agnouerint. Neq; enim solum ante annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, & ante hunc Homerus xl. annis, sed etia Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro, Virgilius, Ouidius, & sexcenti alij : atque in hanc sententiam Virgilius,

— has herbas atq; hæc ponto lecta venena
Ipse dedit *Maris*, nascuntur plurima ponto.
His ego saepe lupum fieri, & se condere syluis Marini.

lib. 8. ca. 22 Miratus autem Plinius^a de hac re autores consenti-
re, Homines, inquit, in lupos verti rursūq; resti-
tui sibi falsum existimare debemus, aut credere om-
nia quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille
non audet confirmare, metuens vt sibi habeatur
fides: nam inter principes Græcos autores addu-
cit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadiā ex gente
Antæi vnum tranare quoddam regionis stagnum
transfigurariq; in lupum, deinde post aliquot an-
nos reuerti ad idem stagnum, & cū tranauerit ef-
figiem humanam recipere. Antē notauimus per-
dendæ iustæ familiæ toti Magam vnam sufficere:
 & A.

& Agriopas qui Olympionicas scripsit narrat Demænetum Parrhasium degustatis pueri Ioui Lycæo immolati extis in lupum fuisse conuersum: quod M. Varro omnium Græcorum Latinorumque, Tullio teste, doctissimus adducit & pro indubitato confirmat. Olaus magnus de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæ-que loquens (sunt autem hæ gentes Ethnicæ adhuc, & malignorum spirituum Magorumque plenæ) in historia narrat homines vulgò in bestias ab eis commutari: & qui infinita exempla, quæ breuitatis ergò omittimus, desiderauerit, is Olaum, Saxonem Grammaticum, Fincelium, & Guilhelmum Brabantinum potest consulere. Taceo Metamorphosin Ouidij, quia res veras confudit cum fabulosis multis: sed quod de Lycæone Rege Arcadiæ scribit in lupum verso non est incredibile,

*Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris
Exululat, frustra q; loqui conatur:*

cùm Rex quidam memoria nostra exstiterit transfiguratis in hanc formam, & id ubiq; sit adhuc vsitatum. Neq; fabulosum est quod Homerus narrat de Circe malefica, Vlyssis comites ab ea in porcos fuisse transformatos: cùm August. ipse in libris de ^{lib. 18. cap.} ciuitate Dei ^{17. & 18.} historiã eandẽ adducat (quãuis opinatione ipsius mirã) & illam de Arcadib. in Alpib. quoq; memoria sua frequens fuisse dicat vt stabulariæ mulieres imbutæ malis artib. in caseo darent viatorib.

viatoribus vnde in iumenta illicò verterentur, vt necessaria quæq; portarent, pòstq; perfuncta opera iterum ad se redirent. Huic persimilem historiam legimus apud Guilhelmum Tyri archiepiscopum, quam eandem Sprangerus Inquisitor narrat, iuuenem Anglum militem in Cypro fuisse à sa-ga transformatum in asinum, qui cum in nauem ad socios volens remeare fustibus abactus esset ad Magam redijt: itaque illam eo vsam esse, donec asinus in Ecclesia visus est in genua procidere eaq; facere quæ ab animante bruta nequeunt proficisci; tum Magam quæ agebat ipsum ex suspitione ad iudices raptam eum triennio elapso restituisse, & morte affectam esse. Idem de Ammonio philosopho Peripatetico legimus, asinum ordinariè lectioni eius interfuisse. Nihil in Ægypto magis frequentari tradunt mercatores nostri: & ipse Belonius in suis obseruationibus Lutetiæ excusis histrionem ait in suburbio Cayri oppidi in Ægypto à se fuisse visum, qui cum asino suo sermones conferebat & confabulabatur quàm familiarissimè: asinum verò signis, gestibus, & voce indicauisse optimè accipi à se quicquid dicebatur; Si herus iuberet asinum pulcherrimam de coetu foeminā deligere: contemplatum eum in omneis partes ad vnam tandem solitum, cui gratularetur. certo iudicio accedere: si herus ediceret hordeum a sino afferri, tum eum aliter quàm soleant asini exultasse, & alia id genus innumera: quibus copiosè enarratis subdit Belonius, Amplius etiam dicturus essem, sed

sed metuo vt eis haberetur fides: quemadmodum nec ego credidiffem, nifi meis oculis fpectante vniuerfo Cayri populo percepiffem. Huic adftipulatur quod fcribit Vincentius, ⁴duas in Germania hõspitas fuiſſe Sagas quę hõspites ſolebant in beſtias interdum vertere: cùm itaq; hiſtrionicum a-
doleſcentem in aſinum conuertiffent, qui (vt erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuiſſe à vicino emptum; illas tamen dixiſſe ſe non eſſe præſtituras, nam eum ſi flumẽ accederet amiſſum iri: aſinum itaq; diẽ quodam elapſum in lacum proximum abñſſe, & ſimul ac fuiſſet immerſus formã recepiſſe. Id Petrus Damianus vir ſua ętate inter primos numerãdus cùm rem ſciſcitatus eſſet diligẽtiſſimẽ ex hero, ex aſino, ex mulieribus Sagis conſeſſis factum, & ex ijs qui aſinum elapſum ac reſtitutum viderant, Leonĩ vii. Papę narrauit, & poſtquam diu in vtramq; partẽ coram Papa fuit diſputatum, hoc tandem poſſe fieri fuit conſtitutum. Atq; hoc quidem pacto confirmari poſſet illud quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in aſinum verſos legimus, qui hoc ſibi aiunt à Lariffæis mulieribus Sagis accidiſſe, quas ideò inuiſerãt vt cognofcerẽt an iſtud ex veritate eſſet. Fuit autẽ vterq; & ^{αὐτὸς τῆς} & artis magicę accuſatus: quamobrem Apuleius omnes machinas admouet in Apologia, vt iſtam ſortilegij & veneficij accuſationem diluat. Verũ vbi de hac ſua transformatione loquitur, obſeruandũ illud eſt quod ait, Minus hercule calles prauif-

⁴ in Speculo
lib. 3. ca. 109
& Fulg. li. 8
cap. 11.

simis opinionibus ea putari mendacia, quæ vel auditu noua, vel visu rudia, vel certè supra captum cogitationis ardua videntur: quæ si paulò accuratius exploraris, nō modò compertu euidentia, verum etiam factu facilia senties. Et paulo pòst, Prius deierabo Solem istum vidētem Deum me veta & cōperta memorare, ne vos vlteriùs dubitetis, &c. Potuit quidē ille narrationem suam faceretis historijs locupletauisse: sed historia nihil amplius habet admirabilitatis quàm illæ habent quas suprà attigimus. Nam ipsam Apuleij transformationem Augustinus lib. xviij. de ciuitate Dei, cap. xviij. neq; negare audet, neq; affirmare: putat quidē & iudicat fascinationem esse: alij verò cōtendunt istud & vera & naturali ratione posse contingere, & mutatione puellarū sceminarum in masculos comprobari, de qua legimus apud Hippocratem libro Epidemion, cap. viij. Plinium libro viij cap. iij. Gelliū libro ix cap. iij. & Amatū Lusitanum centuria ij. curatione xxxix. Huius rei exempla octo meis cōmentarijs in Oppianum poetam Græcum de venatione annotaui: sed omnes mutationes sunt sceminarum in mares, pudendis videlicet quæ prius in ventris sinu latuerant tunc primū erumpentibus. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neq; naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel fuisse mutatum in bouem, & septennio fenum & gramen duntaxat comedisse.

Hoc

Hoc fieri posse confirmant Arabes: etsi Pythagorea *μετεμύχως* multo plus à iudicijs nostris videtur abhorrere, quam Platonici omnes, Chaldaei, Persæ & Aegyptij defenderunt. Complures autem Medici rem adeò mirificam, at non causam animaduertentes, ne quid nescire viderentur, sermone & scriptis tradiderunt Lycanthropiam morbum hominum ægrotorum dici cogitantium se lupos esse atq; in sylvis oberrantium, qua in sententia est Paulus Aegineta: verum permultis rationibus & testibus fuerit opus ad ementiendos populos omnem terræ, omnes historias, adeoq; historiam sacram, cum Theophrast. Paracelsus, Pöponatus, & Fernelius ipse medicorū suæ ætatis non vltimi, & alij multis seculis Lycanthropiam certissimam esse, veram, & indubitatam duxerint. *Præterea illud ridiculum est quòd res naturales æquantur ijs quæ naturā superant, & actiones animantiū actionibus spirituum dæmonumq; cōparant. Absurdius verò illud hic causari morbum: malū enim Lycanthrope inest foli, non eos afficeret qui hominem in bestiam verti deinde restitui vident. Maleficam Circen ait Chrysostomus sic brutis voluptatibus comites Vlyssis inescasse vt si fuissent porci: quib. verbis videt innuere non mutatum corpus, sed rationem solū abiectā fuisse brutamq; factā. Quicunq; tamen veteres & noui autores de Lycanthropia scripserunt, vno ore confirmant mutari humanam formam spiritu & ratione integra permanentem: quod Homerus in Odyssæa optimè,*

^a Fernel. lib.
de abditis re-
rum causis.

οἱ ἰονῶν ἔχον κεφαλὰς φανῶ τε, δέιες τε,
καὶ τέχας· αὐτὰρ ὁ νῶς ὡς ἐμπεδὺς ὄντος τὸ παρὸν πᾶν,

Hi verò suum quidem habebant capita, vocem-
que Epilos, sed mens erat integra vt antea.

& disertis verbis exprimit Boetius, voce & corpo-
re perditis sola mens stabilis, quæ semper monstra
quæ gemit patitur. Itaq; Lycanthropia neq; ad-
uerlatur canoni Episcopi, xxvi. q. neq; Theologo-
rum sententiæ, quorum pleriq; docent omnia à
Deo creata esse adeò vt ne maligni quidem spiri-
tus formam eorum mutare possint, cum non essen-
tialis forma hominis, id est ratio, sed figura solùm
permutetur. Quòd si facultatem hominibus esse
fatebimur efficiendi vt rosas proferat cerasus, &
brassica poma, si ferrum vertendi in chalybem, ar-
gentum in aurum, si mille artificiosas lapidum for-
mas cum naturalibus gemmis venustate concer-
tantium faciendi: an illud mirum videbitur quòd
Saranas (cui per magnam vim in hunc elementa-
rem mundum concessit Deus) figuram vnus cor-
poris alterius figura cōmutat? Hæc omnia à Tho-
ma Aquinate in secundum librum sententiarum^a
confirmantur, cum ait, Omnes Angeli boni & ma-
li ex virtute naturali habent potestatem transmu-
tandi corpora nostra: atq; huc pertinet Esai^b lo-
cus, Babylonem euersum iri, & striges ibi saltatu-
ras, lemures, dæmonas, & quos appellat רַחֲמַיִם, q̄s
vulgata Bibliorum interpretatio apud Plātinum
Antuerpiæ excusa Gallicè semiuiros & semiasinos
vertit: hoc autem non fuisset interpret dicturus, si
de mor-

^a dist. 7. ar. 5

^b Esai. 34.

de morbo solum aut illusione accipi oporteret: nā hos sermonis vsu omnino carere constat omnium testimonijs. Verumtamē fieri etiam interdum potest, vt Magus illusione diaboli faciat vt homo alius quā sit esse videatur: vt in S. Clementis historia legimus per Simonem magum effectum esse vt Faustinianum amicorum nullus agnosceret: item Neroni Imperatori dixisse vt sibi ceruices iuberet abscindi, se enim tertio die resurrecturū esse, quod cum Nero (vt videbatur) fecisset, eum die tertio reuertisse, Neronem verò miratum ei statuat Romę posuisse cum hac inscriptione, *Simoni mago. Deo:* Neronē ex eo tempore in artes magicas incubuisse totum. Simon autem Neronis oculos & totius coetus sic fascinauerat vt arietem Simonis loco decollarent. Simile est quod narrat Apuleius de tribus hominib. quos à se putabat occisos, cum tres hircinas pelles à Pamphila Saga fascinatus confodisset. Sed momētanea est ista fascinatio: hominis verò in animantem brutam transformatio nonnūquam durat septennium, vt apud Danielelem Nabuchodonozoris. Deinde verò actiones & asinus labor quem tres homines perferre nequeant, magnitudo, incessus, eibus gramineus, cardui humano corpori nequeunt conuenire. Nam & Propheta Daniel & quicuncq; de hac transformatione scripserunt non alio tradunt vsos fuisse cibario: et si Apuleius ait se cum inuenire potuit: vitā humanis cibus (vt erat integra ratione) tolerasse. Accedit luporum celeritas, cursus, morsus vncorū den-

tium ab homine alieni. Quòd autem aiūt quidam humanum corpus à Satana soporari phātaſiamq; abripī, eòq; illius mutationē perſuaderi (quam in ſententiā propterea ueniunt quòd ñ quorū brutam corpus fuit vulneratum poſtquā reſtituti ſunt (vt antè diximus) ſe vulneratos eſſe humano corpore cōpererunt) & hoc interdum fieri & illud poſteſt: poteſt etiam Satanas eodem momēto vulnus humano corpori inflixiffe. Neq; ſpeciem habet veritatis quod quidam aſſerūt, non eſſe has vires Satanæ à Deo attributas: etenim neq; Dei conſilium ab hominibus comprehendī, neq; poteſtas diaboſo data cognoſci poteſt, cū in libro Iobi dicatur, non eſſe poteſtatē vllam in terra quæ poſſit ei obſiſtere. Præterea dicūtur Magi Pharaonis eaſdem res feciſſe quas facit Moſes, id eſt, baculos in virgas vertiſſe, & ranas produxiſſe: quod minimè fuiſſet dicturus, ſi qua fuiſſet oculorū fascinatio: nihil enim Moſes per illuſionē fecit, neq; Moſis ſerpens baculos fuiſſet digeſtura, ſi Magorū ſerpētes meri fuiſſent baculi. Et quiſquis ſpirituū actiones cū humanis comparat, is perinde fallit ac ſi defenderet nō poſſe pictores alioſq; artifices politiffima opera & dignitate cum operib. naturæ concertantia facere, quia id vituli muliue nequeūt. Deus enim ſingulis reb. à ſe creatis pro ipſarū captu res ſuas admirabiles impertiuit. Si qua autē exponenda eſt ratio cur homines præcipuè in lupos aſinósque verantur potius quàm in formas alias, hæc mihi probat ratio, quòd qui primi in lupos fuere transfor-

mati

mati humanas carnes comedebant in sacrificio Iouis, quē idcō Lycæū, quasi lupinum dixeris, appellabant: quemadmodū eum qui Dole pœnas dedit in lupum verti solitū, & Sabaudos diximus ex confessione ipsorū pueris multis cibatos esse. Deus itaq; iusto iudicio finit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnē hominum memoriā famosi fuerūt Magi & Magæ hoc nomine quod cibis vescātur huiusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodāt ad ossa vsq; quod Pausanias annotauit dicēs à dæmone terrestri factū, Apuleius ait fecisse Sagas. Qui autē asini fiūt, eo transformant, q̄ detestabilia Magorū arca na expetiuerint cognoscere: quemadmodū ñ q̄ maleficam amarunt Circē, iusto Dei iudicio fuerāt in sues transformati, & in Liuonia affirmat eos q̄ Magos & Lycanthropos frequētant ñs tandē conformari. Enimuerō quæcunq; afferatur causa: & diuinis humanisq; historijs, & bonæ Theologorū patris cōsensione, & experiētia tot seculorū atq; populorū & doctissimorū hominū iudicijs cogunt vel p̄tinacissimi veritatē agnoscere: q̄ iustissimę Theologorum sentētiæ, etsi in hoc nostro argumēto à Canonistis dissidentiū, statui permittere. Vt sit, homines in bestias verti cōstat forma & ratione integra permanente, siue potētia Dei sola efficiente, siue per Satanā effectorē atq; administrū voluntatis eius. Nā si veritatē historiæ sacrę apud Danielē (q̄ in dubiū vocari non potest) si vxoris Loti in saxū immobile versę cōfitemur, certū est æquē posse hominem

hominem in bouem, lapidem, aut animantes alias transformari. Atque hoc Thomæ argumentum agentis de corpore Christi super montem & templum exportato, si in vno fieri potest, posse in omnibus; id enim per Satanam gestum fuisse dicitur.

An Magi rem cum Demonibus habeant. Cap. VII.

PRincipio huius operis diximus Ioannam Haruilleriam Verberij ad Compنديensis natam inter cætera fuisse confessam, ex decreto Curiae sententiam Iudicis Sanlissiani confirmante matrem ipsius viuam fuisse adiudicatam igni: se verò annos duodecim natam à matre oblatam fuisse diabolo specie hominis atrii, an tu atro, ocreis & calcaribus instructi, gladio accincti equum nigrum habentis præforibus, vtente his verbis, Ecce filiam meam quam sponendi tibi, ad ipsam verò dicente, Ecce amicum tuum qui beabit te; ex eo tempore Deo & religioni renuntiauisse, & illum sic concubuisse secum vt viri cum fœminis solent, nisi quòd frigidum erat semē: id octonis postea diebus aut quindenis fecisse, nec percipiente viro cum simul in lecto essent: etiam diabolum semel ex ipsa quesuisse an grauida ex ipso vellet fieri, se autem renuisse. Sūmam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propositarum (quæ igne quoque sublatae fuerunt) à Domino Adriano Ferreo generali Regis

Regis vicario apud Laodunenses traditam legimus, ex qua confessions aliquot hic visum est apponere. Margarita Bremontia vxor Noëlis Lauereti dixit se die Lunæ proximo nocte ineūte cum matre Maria in conuentum, qui ad Franquifanū pistrinum prope Lognium in prato habebatur, iuisse: matrem inter femora scopas habentem dixisse (verba hic placet omittere) & statim vtramque eò exportatam esse, vbi inuenerunt Ioannam Robertam, Ioannam Guilleminam, Mariam vxorem Simonis Agni, & Gulielmā cuiusdam Grafsi vxorem cum suis scopis singulas: eodem sex diabolos humana specie aduenisse, aspectu horridos, &c. facta saltatione Diabolos concumbentes rem cum ipsis habuisse: eorum vnum qui saltatē duxerat, cepisse ipsam, bis osculatum esse, & amplius semi-horam cum ipsa concubuisse, perfrigidūmq; semē eiecisse. Ioāna Guillemina huius assentitur dictis, semi horam fuisse copulatos passa & perfrigidum semen ab eo excreatum. Taceo confessions alias huic persimiles. Legimus item libro xvi. Ioannis Meyeri, qui historiam Flandricam scripsit accuratissimē, an. M. CCCC. LIX. ingentē virorum feminarūque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebātur se noctu ad saltationes fuisse transuectos, & cum diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. Iacobus Sprangerus, & collegæ 4. Magarū q̄sitores se de innumeris Sagis cognouisse scribunt, plurimāsq; Sagas supplicio vltimo addixisse in Ger-

mania, nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro anno M. CCCC. LXXXV. quæ omnes fatebantur Diabolos cōcubuisse secū, postquam Deo & religioni suæ, Diabolo autore, renūtiavissent. Amplius scribunt non paucas exstitisse quæ nec accusatæ resipuerint & à consortio isto discesserint, easq; idem confessas esse, nempe diabolos tantisper dum fuerunt sagæ cum ipsis rem habuisse. Hanc opinionē confirmans Henricus Coloniensis ait nihil in Germania tam vulgatum esse, adeoq; in tota Græcia & Italia notissimū. Nam Fauni, Satyri, Syluani dæmones sunt & maligni spiritus: & illud quod vulgo dicitur σατυριζεν nihil est aliud quàm scortari. August. lib. xv. de ciuitate Dei istam diabolorum cum mulieribus copulationem scribit adeo certam esse vt contradicere magna sit impudentiæ. Hæc illius verba: Et quoniam creberrima fama est, multiq; se esse expertos vel ab eis qui experti essent & de quorum fide dubitandum non est audisse confirmant, Syluanos & Innos, quos vulgo Incubos vocant, improbos sæpe exstitisse mulieribus, & earum appetisse & peregisse concubitum: & quosdam dæmones quos Galli Dufios nuncupant hanc assiduè immunditiem & tentare & efficere, plures talisque asseuerant ut hoc negare impudentiæ esse videatur. Geraldus Lilius & Idorus lib. viij. rem eandem narrant: sed omnes in voce Dufios errant, legendum eĩ Drufios quasi Syluestres diabolos dixeris, vt Latini Syluanos. Quòd igitur August. ait, verisimile est dæmonas illos

los à maioribus Druffos fuiffe dictos, vt inter hos & Druidas fyluarū incolas difcrimen ponerēt. Ad hæc Sprangerus adiicit perſepe ſagas in agris & fyluis ſele retegere & clara die coire cū diabolò, & ſæpe reſectas in agris viſas, interdū etiam herēteis diabolis (quos homines eſſe exiſtimabāt) à viris ſuis eſſe deprehenſas, eoſq; gladio cedenteis nihil eſſe ciſſe. Paul. Grillādus Iurecoſ. Italus (qui de ſagis plurimis cognouit) narrat in lib. de ſortilegijs ſe anno 1516. ſeptēb. menſe à S. Pauli ad Rom. Abbatē rogatū eſſe vt de tribus Sagis cognofcetet easq; inter cætera conſeſſas eſſe Magas ſingulas cum diabolò copulari. In hiſtoria S. Bernardi legimus Sagam exiſtiſſe quæ marito ſuo nec percipienti accubans ſæpenumerò diabolò commiſcebatur. Hæc quæſtio, an iſti coitus fieri poſſint, coram Sigifmundo Cæſare fuit agitata, & an ex ijs aliquid naſci tandemq; fuit conſtitutum contra iudicium Caſſiani poſſe copulationē iſtam & generationem exiſtere:q; gloſſe ordinariæ placet & Thomæ Aquinati in vi. cap. Gene. dicenti, quicunq; ex iſto coitu procreantur eoſ aliter à natura comparatos eſſe quàm qui naturæ lege. Libro quoq; primo hiſtoriarū de Occidentali India, c. xxvij. legimus apud Indos pro certo haberi Deū ipſorū Cocoto ſceminis concūbere; nā illorū dij planè iunt diabolì. Sed neq; hac in re inter Doctores cōuenit: ex quib. nōnulli putant Dæmonas Hyphialtas ſiue Succubos virorū ſemen accipere, & Ephialtas ſiue Incubos eodē in mulieres abuti, vt Aquinas:

quod tamen videtur incredibile. Vt cunq; res habeat, scribit Sprangerus Germanorum (qui Magos ab omni antiquitate frequentiores quàm aliæ gentes experti sunt) hanc opinionem esse, nō nunquam ex isto coitu nasci liberos quos appellant *vvechsel kind*, mutatos liberos, hos alijs longè grauiores esse, macros, & qui ne tribus quidem nutricibus exsuctis pinguescerent: alios esse diabolos specie puerorum, qui cum nutricibus Magis congregiuntur & plerumq; in incertum abeunt. De hac autē copulatione Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & Gregorius Nazianzenus contra Lactantium & Iosephum asserunt nihil ex ea procreari: si fiat, diabolum in carne, non hominem fore. Qui se omnia naturæ arcana rimatos putant cū nihil planè in Dei mysterijs & spirituum intelligentium videant, copulationem cum diabolo esse negant, sed ex oppilatione morbum: qui tamen dormiēdo solum ex consensu medicorum omnium accidit. At ex earum quas antè diximus confelsione constat ipsas non potuisse hoc morbo infestari, postquam certo die locoq; antea indicto saltauissent. Præterea quàm ridiculè philosophantur isti: nam hic morbus non potest homini Mago accidere cum diabolo vt cum fœmina concumbenti, id est, non cum Incubo aut Ephialte, sed cū Hypphialte aut Succubo. Nam apud Sprangerum legimus Germanum hominem robustum & Magū fuisse Confluentiæ, qui coram vxore & socijs hac ratione utebatur: & illos hominem huic actioni incumber-

cumbentem vidisse nulla foemina cōparente. Ioannes Franciscus Picus Mirādulanus Princeps^a Ma-
gum Sacerdotem nomine Benedictum Bernam <sup>*a Picus ma-
ior in libris
de prenoti-
one.*</sup> octogenariū scribit à se visum, qui se amplius qua-
draginta annis dicebat cum Demone muliebrem
formam habente coiuisse, eumq; sibi nemine cer-
nente fuisse comitem, quem vocabat Hermionem,
fatebatur item puerulorum multorum sanguinem
à se fuisse hauustum, horrendaq; scelera non pauca
commisisset: ideoq; viuum crematum esse. Item vidit
se alterum Sacerdotem septuagenarium, fatentem
se itidē cum diabolo muliebri specie amplius quin-
quaginta annis coiuisse, & fuisse igni traditum. Et
(vt recētius aliquid afferamus) anno M. D. XLV.
Magdalena Crucia Cordubæ in Hispania nata,
monasterij cuiusdam Abbatissa, cū in artis ma-
gicæ suspicionem apud religiosas venisset, eoq; ab
igne si accusaretur sibi metueret, anticipandi con-
siliū cepit veniamq; à Papa impetrandi: Se itaq;
duodecimo ætatis anno facta est à maligno Spiri-
tu qui Mauri nigri præ se ferebat speciem, ad ince-
stum sollicitatam ei consensisse, & ab eo tempore
annis amplius xxx. ei concubuisse: illius opera se
cū in Ecclesia esset, in editum fuisse sublatam, &
monialibus communionem sumpturis post con-
secrationem hostiam in aere ad se perferri solitam.
cæteris videntibus, à quibus sancta habebatur, &
vidente Sacrifico qui tum hostiam vnā desyderari
animaduertebat, interdum etiam parietē quo-
dammodo fuisse diuisum vt hostia videnda exhi-

beretur. Huic resipiscenti (vt aiebat) Paulus III. Papa veniam dedit. Verumtamen hanc inde ab vtero dicatam Satanæ à parentibus fuisse puto: dixit enim Satanam sibi cum sextum annum ætatis ageret apparuisse, quæ iusta ad noscendū ætas puellarum est, & duodecimo ætatis anno, qui puerum annus est, sollicitauisse: quod Ioannā Haruilleriam de eadem ætate confessam esse ostendimus. Hęc historia in toto Christiano orbe puagata est. Recentiore alteram legimus, in Germania monasterio quod vocatur Nazareth, Colonienfis diocæsis accidisse: Monialem adolescentulam Gertrudem nomine agentem annum decimum-quartum collegiatis suis indicauisse vt adueniens Satanas cum ipsa singulis noctibus concumberet: cuius rei periculum facere volentes cæteras à spiritibus malignis fuisse occupatas. Ioann. Vvieur qui historiam scripsit ait se presente multisque claris viris in eo monasterio anno M. D. LXV. amatorias literas ad Dæmonem scriptas in Gertrudis cista repertas esse. In horto florido Antonij de Turquameda Hispani (quem librum non esset indignum donari sermone Gallico) aliam historiā reperi de Hispana fœmina nobili quæ se per vetulam Sagam cum annum ageret duodevigesimalum perductam fuisse narrabat, & rem ex eo tempore cum Dæmone habuisse: hæc viua & impcenitens crematā est, Cerdenas genere. Alteram idem resipuisse narrat & in monasterio fuisse collocatā. Adamus Martinus Laodunensis confessus Procurator

rator mihi narrauit se de Saga Biebræ (hic vicus est duobus milliariis. Laoduno distans) quæstionem habuisse in iurisdictione D. Boani Veroman duorū Præfecti ann. M. D. LVI. quæ cū ad strangulationem primū deinde ad ignē fuisset damnata, viua tamē igni tradita est culpa carnificis, ac potius iusto iudicio Dei: qui sic demonstrauit oportere vt noxiæ par pœna sit, neq; maleficiū esse qd' ignem magis mereatur. hanc igitur confessam esse Satanam (quem socium suum appellabat) rem secum habere solitū, & se frigidum semen illius per-sensisse. Atque haud scio an illum in Lege Dei locum, Maledictus qui dabit Molocho semen suum, de his possit intelligi, itemq; de ijs qui liberos suos (quos Hebræi denotant voce שׂוֹט) dicant diabolo: quod scelus supra omnia quæ cogitari possunt est execrabile, & cuius causa Deus furorem suum contra Amorrhæos & Cananeos ait exarsisse, eosque propter flagitia huiusmodi de terra deletos esse. Illud etiā fieri potuit vt ex familiis, de quib. Plin. lib. vii. c. ii. in Africa & Illyride versantes Pŷlli & *ἰχθυόεντες*. i. serpentib. geniti, q in serpentes potestatem habent, & oculorū aspectu fascinant atq; enecant, ea igitur sint ex illorū numero qui à pueritia dicati & inde ab vtero deuoti sunt Satanae, aut saltē ab ortu: quemadmodum in Thessalia ex q̄ malum istud per Medeam Circes agnatam fuit importatū, non potuit vnquā enīci. Parētes. n. liberos antequā essent editi dicabāt Satanae, & in hoc flagitio posterī tāq; hæreditario pergebant: etiā primogenitos solebāt offerre

offerre Satanæ, vt Ezechiel. capite xx. scriptum est: nonnulli etiam inde à matris vtero, vt nobilis Germanus in vxorem exardescens cū imprecatus esset vt diabolus pareret, illa peperit monstrū aspectu horridum: nam ille Magus insignis existimabatur. In agro quoq; Valestiorum & Picardiæ genus Sagarū est quod vocant *Coche-mares*: & Nicolaus Nobletus prædiues agricola in Altofonte Valestiorum agro mihi dixit se puerum sæpe de nocte sensisse Incubos aut Ephialtas eiusmodi quos vocant *Coche-mares*, post idie verò mane Sagam illam vetulam abs qua metuebat, post eam noctem qua hoc sibi contigisset venire solitam, vt ignem aut aliquid aliud postularet: cæterum se quā optima fuisse valetudine. Hoc non ille solū, sed complures alij confirmarunt. Consimilem huic historiam libro octauo Scoticæ historiæ legimus, ita fuisse quemdam singulis noctibus à Saga oppressum vt neque exclamare, neque se expedire posset, tandem verò precibus & orationibus liberatum esse. Innumera quidem alia possemus exempla adhibere: verū hæc videntur sufficere vt demonstraretur illud quod diximus, copulationes istas neque illusionibus neque morbis annumerandas esse. Iam verò dicamus an Magi morbos, sterilitatem, grandines, tempestatesque immittere, & homines atq; pecora enecare possint.

*An sit penes Magos facultas morbos, sterilitatem,
grandines, procellasq; immittendi, & homines
ac pecora occidendi. Cap. VIII.*

INTER philosophos omneis Theologos, & Hi-
storicos conuenit Dæmonas plurimum posse,
hos plus, illos minus, hos illis mendaciores esse, a-
lios improbiore alij: atq; (vt vno verbo dicam)
hæc opinio apud veteres inualuit, terrestres &
subterraneos dæmonas alij crudeliores impro-
biore & mendaciores esse: quod Græcus inter-
pres Synesij libro περὶ ὀντανίων inquit, οἱ δὲ χάλδαοι φασὶ τὸς περὶ γαίης δαίμονας, ὡς πότερ ἢ οὐθείας ἀκριχιστὸν ὅπως γινώσκουσ.
id est, Chaldæi autem mendaces dicunt terrestres
Dæmonas, quasi longè à diuina cognitione deie-
ctos. Nos autem suprà diximus singulos Dæmo-
nas malignos, mendaces, planos, & humani gene-
ris inimicos esse, ac nihil amplius posse quàm Deus
ipsis cōcesserit: etsi Magi sibi omnia videntur pos-
se, vt de Erichthone Arcade Saga in Lucano, &
de Pamphila Theffala in Apuleio legimus. Saga,
inquit Apuleius, diuinipotens cœlum deponere,
terram suspendere, fontes durare, montes diluere,
manes sublimare, sydera extinguere, tartarum i-
psum illuminare. Et paulo pòst de inimicis loquēs
ipsam cogitantibus lapidibus obruere, precibus,
inquit, & sepulchralibus deuotionibus in scrobē
procuratis cunctos in suis domibus tanta numinū
violentia clausit, vt toto biduo non claustra per-

fringi, non fores euelli, non deniq; parietes ipsi potuerint perforari, quoad deierarint se non ei manus admolituros; & sic illa propitiata totam ciuitatem absoluit. Atq; hoc quidem postremum caput verè potest fieri, vt August. lib. de diuinatione, Accipiunt sæpe, inquit, potestatem morbos immittere, & aerem vitando morbidum reddere: nam penes Deum mille habentur modi hominibus castigandis & maximi vltionum thesauri, ait ille, modò per seipsum, modò per Angelos suos, modò per diabolos, homines, bestias: tota deniq; natura ad vltiscendum iniuriam Deo factam est cõparata. Verùm omnis impietatis fundamētum quo nituntur magi & quo freti dedunt se diabolo est promissio, num eius exspectatio, cùm diabolus promiserit se potestatem hanc in eos collaturū esse, aut demonstraturū pulueres, verba, characteras, quibus amorem, honorē diuitias cõparare, deliciari & inimicos euertere possint, vt ex multarum sagarum confessione compertum fuisse ostendimus. Hæc ille miseris Deo renuntiantib. promissa facit; & quia princeps mendaciꝝ author est, puræ deprehenduntur fraudes in omnibus promissis eius, præterquam in vltione, idq; in homines certos solū, & quantum permittit Dominus. Exstant exempla in scripturis sacris innumera, momentisq; singulis docet experientia. Itaque Deo inter Angelos (in quibus aderat Satanas velut effectior iudiciorū eius)⁴ roganti an quisquam esset integrior lobo et qui plus timore Dei ageretur, respondit Satanas, immeritò foret

⁴ Job. i. 2.

3.

foret aliter, cū protegas eum & velut præalto muro circummunias ipsum, familiam, pecora, domos & quicquid ipsius est, adeò vt attingi non possint: sed si vel tantillum ab eo discefferis, te momento petet blasphemijs. Tum permisit Deus calumnia: tori Satanæ vt vires suas in omnia quæ habebat lobus præterquàm in ipsum exerceret: momentoque Satanæ eum euertit rebus omnibus, nec paulatim sed vno impetu, omnibus primùm sublatis facultatib. (quãuis orientaliũ esset locupletis) singulas ædes deturbās, liberos, familiāq̃, & pecora perdens vt eū statim pessundaret, solamq̃ ei vxorē capitalē eius aduersariā relinquens ad vexandū & ludificandū eum: Aquibus omnib. incōmodis lob immotus dixit, nudus veni, reuertar nudus, Deus bona mihi dederat & repetijt, in omnib. laudetur Deus. Hac firma constātia cōsilioq̃ stabili puocatus Satanæ, q̃ Deū laudaret in tantis calamitatib. iterū eum corā Deo calumniat̃ dicens, nihil esse q̃ homo non sit traditurus ad redemptionē vitę suę: si ergo Deo videretur vt affligeretur lob corpore, eum breuī nomē Dei blasphematurum esse. Tum permittente Deo vt Satanæ potestatem suam in affligendo lobo occuparet modò ne vitam adimeret, statim illius corpus à vertice ad talos Satanæ affecit apostematis & scabie fœtidissima: neq̃ tamen propterea, vt maximas fuderit querimonias, blasphemauit deū. Quamobrē Deus animo ipsius & integritate cognita, incolumitatem, vires, alacritatem & duplum bonorum restituit ei, dedit

septem filios & filias tres, & annos CXL. in vitam tranquillam & suauem largitus est. Dignam historiam consideratione, vt tota Iob cum amicis confabulatio & decisio eius est, elegantissimam, & inter omnes planè diuinam: ex qua constat euidentissimè non posse Satanam vires suas exercere, nisi quantum & quia permittit Deus, cui si semel habenas permiserit, mirabilia Satanæ effecta spectari. Hic uerò nectunt quæstiones multi, etiamq; iudicant ea quæ cernuntur oculis non fieri à Satana, Deumq; offendi putant si credatur tantā illius potestatem esse. Alij contrà Dei verbū vocari in dubium affirmant, ac nominatim obseruandum locum, vbi Deus ait de Satana*, Non est potentia super terram quæ cum ea comparetur. Equidem nō minus argumentum laudationum Dei inesse statuo in potentia quam confert Satanæ & factis illius, quàm in viribus & facultate Soli, stellis, plantis, animalibus, herbis, metallis ab ipso attributa. Si itaq; vir bonus tonitrua, grandines, fulmina, tempestatesque maximas, & terræ motus perceperit, hæc non dicet à Satana fieri, licet fortasse fuerit administer, sed à Deo pficisci, vt canebat David,

* Iob. 41.

*Erumpens cælo Domini vox clara tonantis
 Personat æthereas humentia culmina nubes:
 Vires ostendat Domini vox clara tonantis,
 Spirat magnificum Domini vox clara tonantis,
 Perfrangit cedros Domini vox clara tonantis,
 E Libano effringit Domini vox clara tonantis,*

Flammæ

*Flammas diffundit Domini vox clara tonantis,
Et deserta quatit Domini vox clara tonantis.
Omnia dum passim Domini de voce fatiscunt,
Eandibus è templo findunt pia pectora celos.*

Sic ergo ad omnia opera facturi sumus quæ Deus per Angelos bonos vel malos, per astra, per alias res naturaleis, vel per homines effecerit: Benedicens enim Deus gratuita sua beneficia prolixè largitur & multiplicat per administratos bonos, flagellaq; per malos: neq; minus necesse est in amplissimi huius mundi administratione vt Deus æterna iustitia sua pœnas improbis tribuat, quàm bonis præmia. Cum itaq; ait lex, Multi non dubitant magicis artibus elementa turbare, vitam infantium labefactare, & manibus accitis audent ventilare vt quisque suos conficiat inimicos: horum omnium potestas (etsi diabolorum & spirituum aliorum sunt ministerio) est Deo assignanda, credendumque nihil siue per dæmonas siue per Magos fieri, quia iusto iudicio fiat permittentis Dei, tum ad eos qui promeriti sunt castigandos, tum ad tenandos & confirmandos bonos. Ideoq; agens de vltionib. Dominus, nulla est, inquit, afflictio, nulla calamitas quæ à me non euenerit. Ex omnibus autem actionibus quas Magi sibi vindicant, vix insigniorem vllam inueneris quàm fulgura & tempestates prouocandi, vt eam lex pro explorata habuit⁴. Itaque in libro Inquisitorum quinq; dicitur ^{l. 4. de mand.} ann. M. CCCC. LXXXVI I I, in Constantiensi ^{lesic. c.}

diceceſſi procellas, grandines, fulmina, & tempeſta-
tes exſtitiffe quæ prouentum terræ per milliaria
quatuor afflixerunt. Ruſticis autē omnibus in Ma-
gas inuehentib. comprehenſæ fuerunt duæ, Anna
de Mindelē & Agne: quæ primò inſitiatæ, cū ad
quæſtionem raperentur confeſſæ ſunt ſeorſim ſe
vno die in agrum cum paucula aqua proceſſiſſe, &
quamuis altera conſilium neſciret alterius, effodiſ-
ſe ſcrobem & ſub meridiem aquam ſcrobi iniectā
conturbaviſſe adhibitis quibuſdam verbis, quæ ſa-
tius fuerit ignorari, diabolum inuocantes: his ge-
ſtis, ſimulac reuertiffent domum pcellam exſtitiff-
ſe: hæ incendio perierunt viuæ. Potuit diabolus tē
peſtatem venturā ex naturæ cauſis præuidens eas
incitaſſe, vt ſibi reuerentiam & metum conciliaret:
Solet enim Satanas peſtem, ſterilitatem, luēvæ
præuidēs id Magis perſuadere, ex poteſtate ipſius
Magos peſtem, calamitatem, aut famem & accerſe-
re & depellere, & re vera ſæpe fit, ſed non ſemper.
Idem author aut iudicium à ſe in Sagam agri Con-
ſtantienſis latam, quæ cū videret omneis ſui pa-
gi incolas in nuptiis conuiuari & ſaltare, ægrè ſe-
rens quòd non fuiſſet eò vocata, ſe per diabolum
clara luce ſpectantibusq̃ paſtoribus curauit in col-
lem exportari propinquum pago, & quia aquam
non habebat quam in ſcrobem à ſe effoſſam iniice-
ret vt crieret tempeſtatem (nam hūc ritum falſa eſt
obſeruari) emiſit lotium, & illud in ſcrobe mouēs
ſermones quosdam pronūtiavit: mox cœlo quod
ſudum ſerenumq̃ fuerat obſcurato, grando vehe-
mentiffi-

mentissima solūmodo in pagum & in saltantes irruit, Saga verò in pagum reuersa est: ea itaque visa tempestatem ab ipsa accitam fuisse crediderunt omnes, cæq; capta Pastores pro testimonio dixerūt se vidisse cū in aere transueheretur: quod illa accusata euictaque agnouit, & viua igni fuit tradita. Hic autem obseruandum est fruges non fuisse tactas, prout in Fornicario legimus Magū quemdā confessum esse facile ipsis esse excire tempestatem per sacrificium vnum diabolo oblatum quod nihil opus est describere: verum hoc adiecisse, non posse ipsos tempestatib. nocere ex sententia animi sui, aut fruges vastare. Quāquam Sagæ, ac potius Satanas ipsis postulantib. & Deo permittente fruges interdum perdit, sed neq; omnes, neq; omniū, vt pōst dicturi sumus. Exstat enim lex in xij. tabulis: *Qui fruges excantasset, pœnas dato.* Lex etiam prohibet nequis fertilitatem alienæ frugis ad suam attrahat his verbis, *Ne alienam segetem pellexeris incantando,* & alibi, *Ne incantanto, ne agrum defraudanto.* Atq; hoc nomine Furnius à Sp. Albino fuit accusatus, qui cū non abundaret probationib. cur suæ fruges tantopere alijs præstarent semper (licet hæc fortasse fuerit illusio) boues, plaustra, seruos in Senatum adduci iussit, & cū ostendisset non alia sibi incantamenta esse, teste Liuiο, fuit absolutus. Hoppo- nem verò & Stadlinū summos Germaniæ Magos gloriatos legimus apud Sprangerum se tertiā fructuū ex agro vno in alterū pellecturos: cū tamen ex omnibus iudicijs sit compertissimum, nunquam

quam quemquam Magum fuisse arte sua locupletatum & auctum obolo, vt pōst demōstrabimus. Apud Pontanum etiam libro v. memorabilem historiam legimus, Gallis Sueffæ in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cū siccitate æstuq̃ feruerent omnia, & penuria aquæ dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, innumeris cōuitijs & blasphemijs proscidisse, atq̃ in mare proiecisse; deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumq̃ viuum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum diluuiocq̃ pene similem accidisse, itaq̃ obsidionem ab Hispano solutam esse, & vulgo fuisse dictum.

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo.

Hic autem mos trahendi crucifixos & imagines in profluentem ad impetrādum pluuiam, apud Vascones etiam obseruatur: eumq̃ Tholosæ clara luce facientes vidi puerulos in media totius populi corona, qui istud *tiremasse* vocat, quasi trahemassam dixeris. Fuit etiam qui omneis imagines in Salini puteum iniecit anno M. D. LVI. deinde abundauit pluuia. Hoc verò scelus insigne est iniquè dissimulatum, ex Magorum regionis illius doctrina profectum, qui miseram plebem impietatem istam docuerunt cantionibus quibusdam enuntiatis, vt Sueffani sacerdotes illi in regno Neapolitano fecerant. Pecudes autem plerumq̃ Sagæ pulueribus

ueribus limini subiectis enectant: non quò pulue-
res illud possint (Sagas enim petiis quæ gestant
eos enecturi essent quàm supergradientia anima-
lia, maximè cum eos Sagæ ac pedem vnum sub hu-
mo cõdant) sed solus Satanus est huius rei admi-
nister. Audiui trecentas pecudes ratione ista in q̃-
dam ouili Biturigum momento vno extinctas ef-
se. Nec solùm in tempestates, grandines, fulmina,
fruges, & animalia has vires exercet Satanus, sed
etiam in homines, in improbos tamen maximè. Sa-
gas quæ Pictauij anno M. D. L X I V. crematę sunt
diximus confessas in ijs cœtibus quò ad diaboli
figura hirci adorandùm conuenerant, conclusio-
nis loco fuisse maxima voce ab hircu pronuntia-
tum, vlscimini vos, aut moriemini: à se autē mul-
tas pecudes & homines enectos esse, causantibus
non aliam seruanda vitæ suæ rationem existisse.
Proprium enim Satanae à natura est perdere, de-
struere, atq; euertere, vt Deus apud Esaiam loquitur⁴,
Feci & formaui Satanam vt euerat, perdat, ^{Esai. 54.}
destruat: etsi hoc nūquam nisi ad supremam suam
iustitiam exsequendam sinit. Ex omnibus autem
animantibus sceleratissima est hominis, ex homi-
nibus pueruli innocentis cædes, & Satanae acce-
ptissima, vt de Sagis obstetricantib. diximus, quæ
liberos oblatos diabolo interimunt antequàm si-
stantur Deo: Sagis enim persuadet Satanus certā
partem (quam nominari non est opus) inesse pue-
rulis qua illæ res mirificas se effecturas putant. Vt
itaq; impudentissimam diaboli fraudem ostenda-

mus, Niderus scribit iudiciū à se de Staldino quodam dicecesis Lausanensis fuisse constitutum, qui foetus septem à se in vtero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familię illius factū: rogatum verò de modo respondisse bestiam quādam cuius nomen reticebimus à se limini subiectā esse, qua sublata desuit à tota domo abortio. Liceatne his remedijs vti dicemus postea: in præsentia satis est dixisse id à bestia quæ putris inuēta est nō fuisse præstitum, cum alij pulueres solū substernāt sibi à Satana datos. Præterea alij magi vtuntur bufonibus venenato quidem animali, sed cuius puluis vel nudo pede aut manu tactus abortum aut mortē inferre nō potest: verūm has opiniones prauas humanæ menti obtrudit diabolus, vt hominē turpissimis ac foetidissimis animantibus seruire cogat. Nam apud Magos bufones persæpe deprehēdi est vulgatiss., quos alunt & ornant colorijs: hos Valesiorum ager Mirmilotos vocat. In Monstreleti historia legimus Compendiensem sagam cum duobus bufonib. à sacerdote baptizatis fuisse cōprehensam, quibus ad res magicas utebatur: quod ridiculum existimārē nisi quotidiana eiusdem rei exempla existerent. Cū dominus Ioannes Martinus vices præfecti Laodunensis gerens Sagam S. Probę condemnasset vt viua igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in oculis illius inuenerunt. Dum hanc historiam scriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperisse: quod mirata obstetrix & quæ ipsi aderant,

rem pro testimonio dixerunt, fuitque bufo alijs dissimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes. Froissardi historia testis est Curio, nem quemdam apud Suefionas ad vlciscendum inimicum à saga consilium petiuisse: qua consulente vt bufonem baptizaret, nomen ei inderet, & consecratam hostiam edendam traderet, id à se factū & alia permulta tacenda confessus est. Quinque Magarū quæsitores narrant inter alia se quæstionem de Maga habuisse quæ fatebatur se consecratam hostiā quam oportuerat deglutiuisse, sudario exceptam in poculo vbi bufonē alebat condidisse, pulueresque sibi à diabolo datos adiecisse vt certis vocib. (quas reticere præstat) enūtiatis ad enecandas pecudes limini ouilis substerneret. Deprehensa itaq; & euicta viua concremata est. Arte n. procurat Satanas non solū vt præstinguat oculos hominib. & veri Dei notitiā adimat, sed etiam vt ex humanis mentib. euellat omnē religionē, omnem conscientiam, & quicquid à singulis Deus verus esse credit, itaq; sibi ipsi conciliet reuerentiam, aut eò factē homines perducatur vt id adorēt q; Deū nō esse nouerūt, creatis reb. cōfidāt, eas reuerent, & ab eis earumq; etiā turpissimis medicinā aut salutē expectēt. Verū vt amplius constet neq; bufones, neq; hostias, neque pulueres diabolicos mortem animalibus importare, certo certius est Sagarum peritissimas flādo in os nonnunquā enecare, quod in suo dialogo Danæus optimē obseruauit: quod autē id veneno fieri q; in ore circumferant

idem existimat, probare nequeo. Nam ipse primū Sagæ morituræ essent, cui argumento non video quid responderi possit, & ad causam cuiusdam Itali (qui veneficorum princeps sua ætate fuit habitus) adhiberi potest: quamvis enim dicatur ille venena valentissima subministrasse multis, qui odorati ea breui occubuerint, non credo tamen, quia ipse odoramentorum artifex occubisset primus, nisi eos diabolus ipse occidisset de quib. iusta permissione Dei mandatum acceperat opera Magistri (qui veneficus dicebatur) occidendis. Et in Sagarum quoque Valerianarum in Sabaudia iudicio quod prostat excusum, legitur iacto in plantas pulvere eas repentiè emori. Quamobrem non possum in loberti medici sententiam descendere, scribentis quædam venena tam subtilia esse ut qui conscendit equum moriatur si eis oblita fuerit stippia siue *αἰαλλός*. Hæc enim pharmacutæ ipsos primum oportere mori. Et stiores feruos, etiamque eos qui propius accesserint. Quinetiam pecudes supergræssa limen ubi pulveres aut serpentes Megici didant, viamque mori. Non igitur enecat pharmacum, non omnia, non pulveres, sed Sagarum precibus Satanas, Deo permittente. Quod si amplius de demonstratione opus est, habeo penes me indicia astra à generoso Domino Pipemontensi missa, de Berba Doræa, quæ ex decreto Parliamenti ianuarij M. D. LXXVII. sententiam Præfati S. Clementis obiter ad Sanlissum confirmante fuit adiudicata, quæ postquam confessa est se tribus ho-

bus hominibus necem intulisse coniecto pauculo puluere charta inuoluto in eum locum quā erant transitori, idē cum his verbis, In nomine Dei & diabolorum omnium, &c. quæ hic non placet adscribere. A veneno quaecumq; sit hoc non posse effici nemo nescit, nedum a sicco puluere: itaq; sententia damnatoria dicit propter sortilegia quibus vsa est damnatam esse. Nam etiam horrenda fuit blasphemia Deum in hac imprecatione rebus creatis coaptari: vt eadem quoque adiecit sicui vellet à sortib. præcauere se tum dixisse, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, ne illac transiens villo occuperis malo. Vt autem discrimen inter naturaleis morbos & eos qui à sortilegijs veniunt te neatur, videntur sæpe homines sortibus infesti ex languore mori, interdum ferramenta, pilos, pannos, vitrum confractum ejicere. Scribit Anglus Palatinorum Principum medicus anno M. D. XXXIX. Vtrichij fuisse infestum sortibus agricolam Nensfleum nomine, à cuius pelle ferreus clauus auulsi est, & cuius interanea tantis doloribus erodebantur vt sese desperans iugulauerit. Eum in cor spectu ciuium omnium fuisse dissectū, & in corpore eius baculum, cultros chalybeos quatuor, ferramenta duo, capillorumque glomus comperta esse. Amplius ait Niderus qui de sagis innumeris quæstionē habuit, vnam à se visam quæ vicina solum voce homines enecaret: alteram, quæ vicina mentum sursum deorsum vertit, horrendo spectaculo. Non est itaq; mirandum magnopere

si Theſſala Saga Pamphila fecit vt mulieris venter ſic intumeſceret tanquam ſi tergeminos fuiſſet paritura, & octo menſes circumferret onus. Eiufmodi fuit Martina Saga quę occidit Germanicū, non veneno (vt ait Tacitus) aut ouo galli gallinacei (qd idem autor eſt ſummo apud Gallos in pretio habi-
 tum ob eas virtutes quas de eo prædicabāt) ſed vi diabolica: & illa in Conſtantiensī diœceſi Maga, q̄ efflādo totū hominis corpus ita affecit elephātiā ſi vt paulo poſt animam ageret. Hanc Sprāgerus & Quæſitores alij cremari curauerunt viuam. Idem Sprangerus narrat ſe autore alteram in finib. Baſilæ & Alſatiæ fuiſſe cōbuſtam, quæ falſa eſt ſe conuitium à viro bono agricola obiectum ferentē indigniſſimē, rogatā fuiſſe à diabolo quid eo homine fieri vellet qui dixerat conuitiū cui cūm reſpon-
 diſſet cupere ſe vt ſemper facies illius turgeat, non multo poſt agricolam ex inſanabili elephantiā ſi laboraſſe. Hæc tñ Iudici conſeſſa eſt ſe nō putaſſe id effecturum diabolū: quo argumento vincimus non à puluere, ſed à diabolo hæc omnia effici, qui voluntati hominum ipſo vtentiū ita ſe accōmodat vt ſi quis aduerſarium ſuum curet per ſocium tolli. Verumtamen hoc agit Satanās, vt ipſum ad id efficiendum precentur ſerui, vt manum operi ad-
 moueant, hominem attingant, de pilo aut vnguſb. illius habeant, certo ſve ſumant pulueres ab ipſo, includendos eſſe hominis, aut fornicibus ſubden-
 dos aut cōpitis. Sin autē pactio cum Satana nō interuenerit, fruſtra omnis pulueres, characteras, &
 Saga

Sagarū voces homo adhibuerit, neq; virū neq; pecudem afficiet morte. Quamuis autē Deo permittēte possit diabolus morti animalia tradere, vult tamen in Magorū causa vt ipsi suum consensum adiungant manumq; ad opus adhibeant. Exēpli causa, ait Sprangerus questionē à se de Saga fuisse habitam quæ tres & viginti equos mercatoris Ratis bonensis affecit morte: dixit illa fossam tantummodo à se factam esse, in eam pulueres à diabolo sublimen ianuæ iniectos esse: sic illa manum admouerat. Similiter qui cereas inimicorū faciūt imagines & defigunt eas, postquā se ipsi vouentes Satane Deo renuntiauerint, & horrenda quæ assolent fecerint sacrificia, itaq; si Deus siuerit inimicos afficiunt morte (et si hoc nō sæpe accidit, nā vix ē centenis binos fortē offendas quibus ista nocuerint, vt ex Magorū confessionib. est manifestum) in eis homicidiū est à diabolo effectū, ab ipsis exorātū. Sic Enguerrandi Marignij iudiciū hac potissimū causa niti legimus, & alterius in Alenconiorum vrbe tempore Francisci i. regis, cuius factum probatū in iudicio fuit, & copiosè in Nauarrenę Regine heptamero, neq; tanquā fabula, sed velut historia vera cum forensibus gestis omnib. exponitur. Anno M. D. LXXIV. generosus vir quidam (vt in iudicio eius qđ excusum est legimus) q̄ Lutetiæ fuit decollatus, imaginē cereā capite & corde trāsfixo & characteras alios habere compertus est: quæ fortasse non postrema causa fuerit cur addiceretur mortī. Et quod recentius est, Septembri

men-

menſe ultimo M. D. LXXVIII. Legatus Angliæ & Galli multi per Galliam nuntiauerunt tres imagines cereas depictas eſſe in ſimō cum inſcriptis Regnæ Angliæ & aliorum nominib. quas imagines Cuno pagus Ilincſtoni ad dimidium miliare Londino diſtantis facille dicebatur. Sed necdum iudicium fuerat cōſtitutum aut probata res, cum nuntius ſcit in Galliam perlatus. Ex iſtis autem omnibus hiſtoricis narrationib. nulla exſtat memorabilior quam illa Duſſi Regis Scotiæ quæ in Scotica hiſtoria legitur¹. Huic enim morbus dicitur accidiſſe, quo ita premebatur vt quamuis belè ederet, biberet, ac corpore conſtitutus eſſet, tamen nocte ſolam non capere non poſſet, ſed alterius doloris expers aſcenderet totamq; noctem in ſudorem ſolutus contaberet. Tandem verò cum rumor increbriſceret Sagas ad Regem Scotiæ enecandum à Morauis condutas eſſe (Morauos autem Scotiæ incolas intelligo olim Scotorum hoſtes, & iamdum Scoti in ſe adunatos) Legati in Morauiam miſſi in ſenſem vicum, vbi ceream imaginem à Rege vocatam Sagæ torrebant & certo liquore perfundebant. Certior de hac re Douenaldus Præſectus loco à Legatis factus in re præſente deprehendit eas, quæ rem conſeſſæ viuæq; crematæ ſunt, eodemq; momēto Rex Scotiæ reſtitutus valetudini, prout dies fuerat obſeruatus. Sic videtur Meleager paulatim crematus eſſe cum Althea Saga torrem fatalem incendiſſet: hæc enim deliria eſſe viderentur, niſi iam olim iſtæ

imagines

¹ Boet. lib. 2.

imagines fuissent usurpatae. Plato libro xi. de legibus narrationem hanc confirmat de imaginibus cereis quas faciebant Magi. Neque verò magnopere mirari oportet quod potuerint ista innotescere: Magi enim per conuentus suos rerum à se gestarum rationes reddunt, ut antè ostendimus, ac eorum etià omnium quæ ubiuis terrarum fiunt, ut Aurelius ex Cleryano Magorum conuētu reiectum est. Apud Sprāgerum quoque legimus Pumberum quendam Magum Lendemburgi in Germania existitisse, quem docuerat Satanas Crucifixum sagittis antepeschali die Veneris configere, qua ratione adhibitis nefandis quibusdam verbis iaculās in aerem ternos homines quos vidisset cognouissetque poterat quotidie occidere, quamuis in arcem munitissimam abditos, modò certum deliberatumque consiliū occidendi eos habuisset. Eum verò tandem rustici in frustra laniauērunt sine iuridica cognitione vlla, postquàm homicidia plurima perpetrasset: hæc gesta ann. M. C C C C. X X. cū adhuc Germani Crucifixum colerent. Etenim æquæ propè impietatis est eum quem pro Deo habeas ac Deū ipsum offendere, quia sit in contemptum Dei, qui cor animumque tanquam actionum bonarum malarumque (ut ait Aquinas) fundamentum introspicit. Omnino cōstat (ut loquamur propriè) Deum offendi non posse, & quemadmodum qui cœlum sputis appetunt, cœlum non conspuūt, sed seipsos reuertente sputo inquinant, ita offensionem quæ Deo putatur afferri in afferentis caput recidere. Il-

Iud itaq; Magorū genus qui Sagittarij dicebant non amplius in Germania exstat, ex quo Sagittarij Crucifixum neq; Deum esse neq; diuinitatis quam in se habere crediderunt: quod ante religionem mutatā crediderant. Iure porro dubitari possit cur Magi memoria nostra non possint ea παραγμήματα factaq; prestare mirifica, quæ Simō ille Magus, Apollonius Tyangus, Circe, Medea, & alij insignes Magi præstiterunt. Sed duplex mihi quidē videtur esse ratio: vna, quam in iudicio quodam Sanlisiano legi, quòd ista geruntur pro ratione pacti cum Satana initi, puta si quis ei ministrare optimè horrendaq; malefacta velit committere: altera, quòd Deus tantas vires in populos sui cognitione præditos non tribuit Satang, quantas in Ethnicos tribuerat. Diximus libr. primo de diuinis, naturalibus, humanisq; modis, ijsq; licitis ad prænoscendas & præcipiendas res futuras: Secundo de modis illicitis & Dei lege vetitis egimus: iam dicamus quibus modis liceat magicas fortes anteuertere, & mala cum sunt cognita medicari.

IOAN.

IOANNIS BODINI

DAEMONOMANIAE
MAGORVM

Liber tertius.

De modis licitis ad magicas sortes prauertendas. Cap. I.

Sortilegia novos morbos nō esse docent historiæ, sed vt hodie multa sint, olim centuplo frequentiora existisse. Etenim in lege Dei, quæ ante ter mille centum quinquaginta annos fermè fuit promulgata, Chaldæam legimus, Ægyptum, Palestinam ex eo laborauisse: & minorem Asiam, Græciam, Italiamq; vixdum parte dimidia habitatas hoc modo abūdauisse ex historijs priscis cognoscimus. Interdicta cernimus atrocēq; pœnas Lege Dei in Magos imperatas, horrendaq; scelera ex quib. ad exterminandos Cananeos exarsit Dei furor: q; nō propter idololatrias ceterave peccata q; cū alijs populis tum fuerunt cōmunia, sed propter sortilegia abomināda in Lege disertis verbis factū fuisse dicitur^a. Videmus ante, & post Troianum bellum (fuit autem quasi post

^a Deut. 18.

ducentos annos à Dei lege promulgata) crudelissima Medeæ sortilegia, Circes Proteiꝑ trāsformationes, & Necromantias Theſſalicas: etiamꝑ Romulum apud Liuium, Dionyſium Halicarnaſſeū, & Plutarchum legimus procelloſo turbine ſublātū eſſe, & pleroſꝑ alios quos antè annotauimus. Et (quod amplius mireris) quos ſpiritu abripiebant dæmones (vt antè diximus) aut ſpiritu & corpore ſimul, quos diabolus obſidebat, & per quos loquebatur, n̄ pro diuinis ab imperita plebe habebantur. Videmus & Hippocrates libro de morbo ſacro abominatur Magos. Platonem inter Ethnicos animaduertimus optimam legem contra Magos ferre libro xi. de legibus, cū Magos qui carminibus, verbis, ligaturis, cereisꝑ imaginibus incantauerint ſcīcinauerint, aut homines pecudēs uenecauerint, morte iubet affici. Ex eo tempore omnes Philoſophi vno ore damnauerūt Magiam, & cremari libros curauerunt, vt videre eſt in l. cate-ræ, famil. herciſcundæ. ff. Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Academici, alijꝑ Ethnici philoſophi cōſentiūt Magos & malignos ſpiritus (vt diximus) fugiendos eſſe: itaqꝑ ſortilegi cum ſortilegijs fuerunt damnati & iudicijs infeſti primū Tyberio imperante, vt apud Tacitum legitur, poſt Domitiano longè acrius & diligentius quæſtionem de eis habente, tum etiam Diocletiano^a: ſed omnium ſeueriſſimè, cū Imperatores fidei Chriſti ſeſe adiunxerunt. Tunc euerſa ſunt templa & oracula, ſacrificia gentium totaꝑ aruſpicina illicita pronun-
tiata

^alib. 2. de ma-
leſic. C.

tiata & Auguralis scientia, earumq; interdictus v-
 fus, indicta in aruspices mortis pœna, deportatio-
 nis in eos qui augures & Aruspices consulere^a: ^al. nemo aru-
 etsi non tanta apud Christianos censebatur Augu-
 gum improbitas quanta Magorum qui malefici
 dicebantur, & viui tunc temporis ex Lege trade-
 bantur igni^b: postea verò Aruspices ad pœnam i-
 stam, Magi verò ad bestias fuerunt damnati^c. Vi-
 demus itaq; non solum ex quo Lex Dei & religio
 Christiana fuerunt datæ cœpisse homines ab eo
 quod colebatur abhorrere, verumetiam ante pro-
 mulgatam Legem sortes magicas & diuinationes
 horrore fuisse gentibus. Vlpianus enim, licet fuerit
 Ethnicus & insensibilis Christianorum hostis,
 qui libros septem composuit de Christianorū sup-
 plicijs, magicus tamen sortes omnemq; diuinationem
 quam illicitam dicunt exhorruit, vt ipse declara-
 rat dicens^d, Si quis astrologus vel qui aliquam illi-
 citam diuinationem pollicetur consultus aliquem
 furem dixisset qui non erat, iniuriarum cum eo agi
 non potest; sed constitutiones eum tenent iam cō-
 tra diuinos factæ. Et quamuis Saga quædam no-
 mine Martha Marij temporib. certissimam in ho-
 stes victoriam ijs modis quos se tenere aiebat pol-
 liceret, eam tamen Senatus (vt in Dione legimus)
 noluit adhiberi. Persæ quoq; hac peste inquinatis-
 simi, supplicijs tandem atrocissimis vtentes in Ma-
 gos, capita eorum (vt narrat Plutarchus) inter du-
 os lapides eliserunt. Sed legis diuinę promulgatio
 vires Satane plurimum eneruauit: & quicunque

^al. nemo aru-
spicē, co. C.

^bl. nemo aru-
spex, eod. C.

^cl. multi eo-
dem, C.

^dl. itē apud
Labeo. §. si
quis astrol.
de iniur. ff.

populi manserunt diu infideles aut adhuc permanent, si grauissimè fuerunt infestati à spiritibus malignis & adhuc dies noctesq; infestantur: vt sit in Norvuegia, Finlandia, Pilapia & alijs regionibus ad Boream sitis, & in occidentalibus insulis, vt in Olai magni Indorumq; historia legitur. Inprimis verò in Bresiliæ regione & conterminis illius, vbi adhuc sacrificantur homines edunturq;, Mirū est (inquit historia) quantum ab omni malignorū spirituum genere infestentur. Germania quoq;, antiquam Paganismum ex ea Carolus magnus sustulisset, cum fluebat Magis, vt ex Salicis legibus, capitibusq; de Carolo magno, & ex Cæsaris commentarijs constat. Deniq; si quis diligenter caput XL I. Iobi expenderit & allegorias discusserit earum proprietatū quæ de Behemoth & Leuiathane prædicant (hæc enim omnes de hostib. humani generis, corporis & animi interpretati sunt) is res multas abditas cōperiet ad proprietatē malignorum spirituum pertinentes. Primum vires Behemoth dicuntur in lumbis ventre & cauda positæ, ad cupiditatē bestialemq; partem denotādā, vt prisci Hebræi dixerunt Satanæ in voluptates brutas potestatem esse. Deinde dicit facere vt Deus ipsum gladio suo, id est, verbo cædat: tum in palustrib. volutari, vitijs puta & impuritate in qua deliciatur Satanæ: præterea montes ipsi suppeditare escam, quibus in Scriptura Principes arrogantes & superbi homines designantur, vt istos reuera Satanæ plerumq; aucupatur: item sub opacis arboribus

ribus & in salictis exultare : opacæ autem arbores in Scriptura hypocritas significant sola pietatis cōtentos vmbra, salices infrugíferos. Verumtamen dicitur idem visu obtuso esse, vt ostendatur non inesse Satanæ oraculis veram prophetiam: quam obrem Propheta Baleham populo Dei benedicens inquit, Beatum populum cui non sunt magi & incantatores, sed cui Deus cū opus est res abditas visionibus reuelat certissimè. Postremò bestia hæc dicitur facilè naso infibulari posse, vt discamus nihil à Satana esse metuendum. De Leuiathane verò qui non contentus corporibus animas aggreditur, An cum eo pacifceris, inquit Dominus, vt semper vtaris eo? quod quidem ad eos spectat qui familiares spiritus sibi mancipatos putant. Quod autem dicitur Principes superbos & elatos homines Satanas appetere, iam olim exploratum est, & videmus memoria nostra eos Principes qui Deum deferunt se Magorum opera mancipandos miserè & rapiendos Satanæ exponere, ac multos quidem extare quos veterator ille deceperit, sciens quales principes tales ciues. Si enim Magiam princeps coluerit, primùm deliciæ principis aulici, deinde verò populares eodem, ac proinde in omnem impietatem pertrahuntur. Neronem quinque annos principem bonum fuisse ait Sueton. itaq; dicebat Troian. procul distare omnes Principes à Neronis quinquēnio: sed ex quo se rebus magicis addixit, idē autor est famosiorē magū neminem

neminem exstitisse, turpissimā fuisse illius vitam, & miserio- rem finem quā ullius ea tepestate Prin-
 cept. Nam Plinius res magicas permultas narrans
 & vires quæ de illis prædicantur, ait, Quæ omnia
 ætate nostra Princeps Nero vana falsæq; compe-
 rit; primū imperare dijs concupiuit. Nemo vn-
 quam ulli artium validius fauit. Deinde, Immen-
 sum & indubitatum est exemplum falsæ artis, quā
 dereliquit Nero: & paulo post, nam homines im-
 molare etiam gratissimum illi fuit, de Magia & for-
 tilegio loquens. At nunquam Satanas suos abire
 sine merita mercede sinit, nec desinit eos in omnē
 fauitiam, incestas libidines, & parricidia impelle-
 re, vt Nerone fecit. Hūc enim Magi & diaboli do-
 cebant multas cædes, atrocia facinora, & parrici-
 dia committere, vt securior in sua dignitate viue-
 ret; vt hodie quoq; Principibus autores sunt Magi
 vt cædes & crudelitatem curēt, & improbitati cu-
 ius dent veniam. Verum tamē à Principibus ipso-
 rum consultorib. plerumq; castigantur Magi, siue
 metuentibus vt plus effutiant, siue explorantibus
 an veræ sint eorum diuinationes. Sic Domitianus
 cū Ascletarionem Magum, qui Imperatorē bre-
 ui occisum iri prædixerat, sciscitatus esset q̄ ipsum
 Ascletarionem maneret exitus, & is affirmauisset
 fore vt breui laceraret à canibus, Imperator eum
 interfici sine mora iussit, & post funus discerpsērūt
 eum canes repentino casu, quo Domitianus fuit
 commotus vehementissimē. Prudentior ille Tybe-
 rij, quem Tyberius in altum lubricumq; præcipi-
 tium

tium ducens rogauit an tempus quo ipsi moriendum erat cognosceret: ille respondit se in maiore quàm vnquam antea versari discriminē: hūc enim, teste Suetonio, si secus respondisset, Tyberius instituerat dare præcipitem. Vtcunq; se res habeat, diem mortis suæ & genus à magis sæpe videmus fuisse prædictum atq; confirmatum. Extant huius rei exempla innumera: sed nullū aut recentius noui aut propinquius quàm Nouiodunensis Magi, cui intercesserat cum Nouiodunensi Episcopo ex Hangelstana domo familiaritas: hic quo die fore prædixerat Satan as vt occideretur, se in domū recepit Episcopi, indicans ei fore vt eodem die occidatur: cum autem prandisset ad mensam Episcopi, aliquis tandem superuenit eum conuentum cupiens: iubetur ille ascendere, ascendit, & colloquendo inter duas ianuas occidit Magum. Hanc historiam accepi à D. Ludouico Castellano Legato Nouiodunensi, & multi alij confirmarunt. Quamobrem vt mala hæc vitari possint, legem Dei sæpe oportet prædicari, metum eius summis, medijs, infimis inculcari, & ante omnia fidem in eum imprimi: nam si Dei maximi, terribilis, & omnipotentis nomen bona fide ab homine timente Dei pronuntiatum Diabolorum & Magorum propellit turbas (vt sæpenumerò vsu venisse antè demonstraui mus) quanto magis eum spes erit procul fugiturū, si prædicari, legi, promulgari, & sermonem haberi de laudibus operibusq; Dei audiuerit? Hic ergo maximus, hic pulcherrimus, hic facillimus omni-

no modus efficiendi è Repub. Magos, artes magicas, maleficia, & malignos spiritus: tantisper enim dum hic blasphemia illic *ἀθύρται* obtinet, nulla planè spes ostenditur malignos spiritus, magos, pestem, bella, famemq; depellendi. Non quò magi omnino possint effici, quin subsidant semper ex his quidam, vt bufones & angues in terra, in ædibus aranei, erucæ & muscæ in aere, quæ corruptione generatæ venenū è terra & ex aere corruptionē attrahūt: sed bene culta terra, purgatus aer, putatæ arbores non ita his malis infestæ sunt, quæ si multiplicari fueris, nō attrahūt sed gignūt corruptionē & inficiunt omnia. Sic beatus est populus cui sapientes moderatores, boni magistratus, & boni pastores præsumt, qui bene instituūt ipsum: non sunt in eo populo maligni spūs diu habituri sedē. Verū opus me cauendū est qui illusionē esse prædicāt qcquid de Magis fertur, vt doctor ille Magus prædicabat, quē antè perstriximus, put se à diabolo in hoc argumēto informatū fuisse cōfessus est. Quemadmodum aut pestilentia, bella, famem, malignorū spiritū ministerio (vtq; executores sunt iustitiæ eius) immittit Deus: sic etiam Magorū opera vti, maxime verò cum Dei nomē dei blasphemat, vt hodie summa impunitate licētiaq; blasphemat passim, & impia blasphemandi ars ex professo ab ipsis quoque pueruli exercetur. Atqui scelera omnia, parricidia, incestus, veneficia, cædes, adulteria, neque tam magna sunt, neque tantis digna supplicijs ex constante Theologorum omnium consensu ac

fu ac sunt blasphemiae. Cætera enim maleficia in
 homines primo committuntur, vt ait Samuel, bla
 sphemiae verò honori Deidirectè aduersantur &
 pertinet ad contemptum eius: qua loquendi for
 mula blasphemiferè abutuntur. Cùm autē ista im
 pietas regnante Carolo nono obtinuisset vt cùm
 maximè, Rex Henricus II. adueniēs sanctissimū
 edictum contra blasphemos promulgauit: sed ne
 glecta illius executio est in maximā Dei contume
 liā, & cōtinuata blasphemis impunitas, quorū ple
 risq; nō videt̃ satis audacissimè Deū abnegasse, ni
 se se optimo animo facere adiecerint, nōnulli etiā
 inter blasphemādū poetarū numeros aucupāt, vt
 Cāpanus ille Trecēsis, cui nomē fuit Bursario. Hic
 die Veneris antepaschali an. 1569. blasphemās fuit
 cōprehensus, sentētiaq; in eū lata vt labiū eius can
 dente ferro funderet̃, honorariā p̃cenitentiā profite
 ret̃, & multā 500. librarū solueret, puocauit ad cu
 riā, & è vinculis euasit: verū iterū post dies 7. capt⁹
 & in vincula retractus est: Placuit Curie prius iudi
 ciū im̃pbare & in hanc formā corrigere, vt indusi
 atus honorariā p̃fiteret̃ p̃cenitentiā, lingua cāden
 te ferro perfoderet̃, & laqueo fineret vitā. Ex eo tē
 pore ne in decies quidē cētenis millib. suppliciū v
 nus perpeffus est: t̃s̃i lex Dei p̃cipit⁹ vt quisquis ^aLeuit. 24.
 contumeliosè Deū nominauerit lapidibus obrua
 tur, crudelissimo, (ait Moses Maymonis^b) mortis ^blib. 3. More
 genere. Hanc impietatem placuit attingere, vt que ^{nebocim.}
 in hoc regno grassatur latissimè & impunita per
 manet. In rebus omnibus gerendis olim maio

res dixerunt, si Deo placet, confectis dixerunt, laudetur Deus : saluere aut valere iubentes, Seruet te Deus, pro eo quod *שלום* dixerunt Græci, id est, lætare, Hebræi verò *שלום* pax tibi, quod salutationis genus apud Asiaticos & Afros obtinet, qui Turcico & Arabico sermōe ex Hebræo corruptione ducto pronuntiant *Schalamalec*. Itali & Hispani osculantur manus : sed omnium optima iudicio meo & maximi momenti est consuetudo nostra; prout tribus aut quatuor exemplis demonstraui-
 mus eos qui imprudentes in sabbatha ab vxorib. perducti dixerunt, Deus mi, quid hoc rei est? vniuersum malignorum spirituū magorumq; cœtum abegisse. Ante omnes autē nequissima est blasphemia cum Deus inuocatur ad sortilegiū: quod nunquam Magi faciunt, nisi aut rebus creatis adiungentes eum, aut ad scelus implorantes, aut Poetas imitati quæ in rebus turpib. pro interiectione pathetica Dei nomine abutuntur blasphemia in dei nomen contumeliosissima. Atq; hic vniuersè modus est præuenter d's sortilegij: sigillatim verò cuiusq; munus est vt familiā doceat orare Deū mane & vesperi, ante cibū benedicere, à cibo gratias agere, & horam vnā aut alterā in legenda scriptura sacra die certo hebdomadis præsentē familia tota cōsumere. Priscus erat Regū nostrorū mos quē S. Ludouicus à puero optimè obseruauit, vt Rex è lecto surgens in genua procideret veniā peccatorū postulans, Deo gratias agens de nocturna sui custodia, & orās vt porrò in sancta hac custodia pergat:
 hoc

hoc facto, ex Biblijs, dū se vestiebat Rex, legebat. Hac si ineat ratio, maximū certē generatim Reipu. & sigillatim familie cuiq; momentū est allatura. Sē per eīn populus sequit̃ affectionē principis, etiam exsecrāda quæq; periuria & blasphemias eius imitatur: cuiusmodi fuit Princeps, q ad iuramenta singula nomē diaboli adhibebat. Sceleratis, multorum consuetudinē, accersi & iurari diabolū: quos propterea nonnuncq; diabolus adhuc vitæ plenos spirātesq; tollit, vt an. 1551, in Germania Vvildstuediensi agro mulierē quē indefinēter iurabat diabolū toto populo spectāte sustulit^a: similiterq; ho-^a *vierius lib. de prestigijs* spītē crumenam hospitis qui ad se diuerterat furatum, & se in iure dedentem diabolo si res ita esset assumpsit diabolus, neq; ab eo tēpore visus est. De puero aliud narrat Fernelius^b repētē sublato cūm^b *lib. de abditis rer. caus.* diabolū accerferet. Hæc de familijs, vt non solum oppidorū portæ, sed ædiū quoq; singularū Magis & sortib, eorū occludant. Alterū quoq; remedium est, puta vt neq; à Satana neq; à Sagis vlla ratione metuat. Vix em̃ expeditior modus est q se homo dedat potestati Satanæ q; si eū metuerit; nam etiā Deo fit iniuria cū diabolus metuit; ideoq; in Lege Dei disertis verbis cauet sepius ne à dijs gentium, qui neq; bono possunt neq; malo afficere, metuat quicquam. Itaq; non rarò cōpertum est & quotidie cernimus non posse ei nocere Sagam qui accusat ipsam, aut proculcat pedibus, cū Sagam esse nouerit. Alium præterea modum confitentur Saga, cū aiunt hominem in pauperes munificum

non posse à magicis fortib. offendi, quamuis alijs in rebus vitiosum. Scribit Vieriſ Sagariū pro-
 rector libro quarto capite decimo Vvertanas mo-
 niales in Hornenſi Comitatu amplius tres annos
 à malignis ſpiritib. fuiſſe vexatas, atq; hãc occaſio-
 nem inter alias fuiſſe obſervatam, quòd libram ſa-
 lis Sagæ cuidam vetulæ (quam Sagam nesciebant
 eſſe) hac lege commodauerant, vt libras tres poſt
 duos meſes redderet, qđ effecit Saga: tum micas
 ſalis à monialibus in monaſterio inuentas eſſe, &
 ipſas eodem momẽto à ſpiritib. malignis obſeſſas.
 Neq; tamen hæc ſola fuit occaſio, ſed cùm de vitijs
 permultis famoſæ eſſent, hoc præterea fuiſſe com-
 pertum eas loco erogãdę eleemoſynæ ſcenus pau-
 peribus imperaſſe. Atque hæc cauſa eſt cur Magi,
 quibus à Satana aut malefaciendi, occidendi, &
 veneno homines pecoraq; tollendi impoſita eſt
 neceſſitas, aut dira indefinenter patiendi ſi inimi-
 cis quos vlcifcantur caruerint, mendicant eleemo-
 ſynam, & ſiqui facultate præditus demagauerit
 periclitatur ab eis, ſi Magum eſſe nesciuerit. Non
 enim amplius Magus in quemquam poteſt, quàm
 in eum qui ſtipem erogat homini quem Magum
 eſſe nouerit. Quinetiam cauendum eſt ne ijs detur
 quæ vulgi ſermone Sagæ feruntur eſſe: qui autem
 Magos eſſe ignorans ſtipem non dederit, is offen-
 di periclitabitur, vt perſæpe compertum eſt. Sic
 cùm in magnis conuentibus eſſem Piſtauſ anno
 M. D. L X V I I. inter vicarios Procuratoris ge-
 neralis meas partes agens, accepi duos Magos
 ſquallidos

maximum & acceptissimum est Deo sacrificium, ex quo Abraham tot benedictionibus fuit cummulatus, qui credidit Deo, & ad iustitiam imputatum est ei. Omnes itaq; Magi, qui curationes & exantationes pollicentur, hoc primum ab eo quem curaturi sunt postulant vt certò credat se curaturos esse fidemq; sibi habeant. Frequentissimū hoc quidem, sed iniquissima tamen idololatria est, cum fides ad Creatorem pertinens in rem creatam habeatur. Satanas etiam sua medicamenta omnia & vires confert, vt cum qui sibi aut rebus creatis fidit restituat: Quod Galenus de medicatione Homerica, & Ogerius Ferrerius Tholosanus medicus vir doctus admirantes aiunt, quo plus fidei habetur verbis & ligaturis eo citius valetudinem instaurari. Sprangerus tamen de Sagis quæstionem habens hoc in ijs demum accepit obtinere morbis qui ex sortilegiis acciderunt, neq; Magos à naturalibus morbis posse amplius liberare quàm possint medici sortibus exoluere. Fuit Lutetiæ veteramentarius sutor Magus, qui solum attingens manufabri quartana liberabat: sed is minimè curabatur qui nolebat credere se curari posse. Alterum vidi Mirebellensem in Andino agro qui sic curabat dolorem dentium, & videns D. Carolum Carsium Lingonensem Episcopum Parem Galliæ ex quartana laborare dixit hominem sibi notū esse à quo certissimè curari posset. Postridie hominem adduxit qui manum attingens illius petiit nomen sibi indicari: cognito illius nomine dixit Episcopo, fidem

dem habeto in me te curatum esse. Eram autem in cubiculo illius. Cumq; ego & Faber medicus doctissimus audito hoc nouo sancto miraculis affluente subrisissemus, Non (inquit ille) si qui volet, spōsione cum ipso certabo hunc curatū esse. Homine profecto dixi Episcopo hanc Magorum rationem esse, vt fidem hominum pellicientes à fide in Deū auocent ipsos, ne quicquid boni aut mali sibi euenit ad laudem illius referant. Sed non destitit Episcopus totum biennium ex sua febris laborare. Ille autē videns subinde febrim accedere, dixit erubescendo se tantū fecisse causa Episcopi quantum vllius hominis: sed quid illud esset nō exponebat. Sunt qui ab omni vetustate obseruauerint malignos spiritus in maleficia certo tempore magis incumbere, maximè verò de nocte potius quam interdiu apparere, idq; ea nocte quæ inter diem veneris & Sabbathi interuenit potius quam vlla alia, vt ex veteribus Lauaterus libro i. cap. viij. annotauit: quod ego quidem non animaduertēram: sed postea obseruaui (vt idem autor annotat) legentes Grimorium quibus apparet Satanas, ea nocte inter veneris sabbathiq; diē legere: itemq; in libro qui cum priuilegio typis mandatus est diabolicū documentum legi ad offendendum certis carminibus (quæ hic non placet adscribere neq; autoris nomen digni incendio) aut occidendum furem: atq; hoc die Sabbathi ante ortum Solis faciēdum esse dicitur. In multis quoq; iudicijs comperi plurimum die Sabbathi sortes maleficas iniectas esse.

^a Gen. 2.

Exod. 12.

Deut. 5.

Ezech. 22.

et 23.

Secretum

tesseram vo-

cat inter De-

um et homi-

nem.

Cuius rei perquirēs rationē, in Hebreis Abraham Aben Hesræ commentarijs in quartum caput Decalogi Deum indicta capitali pœna legi mandauit se^a, vt cessatione sacra dies Sabbathi sanctificetur & benedicatur præ omnibus; deinde affirmat Deū spiritibus malignis dedisse facultatem castigandi & nocendi quarta septimaq; nocte: proinde sum-
mopere cauendum esse ne quod opus fiat die Sabbathi. Sed Astrologicam rationem plus miror ab eo adductam, Martem & Saturnum, quos Astrologi dicunt maleficos, duobus illis diebus præuallere. Quod si ita est, tertiam & septimā potius fuisset dicturus, nisi in numeris fuerit erratum: nā noctem die priorem esse omnes consentiunt (vt dictum est, Factum est vespere & mane dies vnus) eamq; noctem quæ inter diem Veneris & Sabbathi est posita noctem esse Sabbathi, vbi Saturnus planeta summus imponit primæ noctis horæ & diei sequenti nomen, qui planetes Hebreis dicitur Sabthai, id est, quiescens, à Sabbathi, quietis appellatione. Et lege Dei quoque præcipitur^b festum quietis diem statim ab occasu Solis celebrari. Quibus ex rebus fuit concludendum eam tertiam esse noctem quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit, quæ inter diem veneris sabbathique, septimam. Itaq; vidi acta forensia, in quibus dixerunt Magi se nocte inter diem Lunæ & Martis intercedente conuenisse. Sic fuit Logmanus Potezannarum cōuentus, in quo Sagæ se cum diabolis saltantes elatis sursum scopis fatebant dixisse, har har Sabbath

^b Leuit. 23.

Exo. 21.

Sabbath sabbath: sic in altero cōuentu apud Biturigas. Sed an Magorum coetus die quoq; Sabbathi habeantur, nōdum didici. vt autem die potius tertio quā quarto nocendi & castigandi improbos facultatem spiritib. malignis à Deo tribui ostendamus, in Leuitico scribitur Sacerdotes in sua consecratione purificari die tertio oportere, vt sanctificent septimo: itē Num. xix. & xxxi. qui non fuerit purificatus die tertio, eum septimo non sanctificatum iri. Adde q; planeta Martis incipit post occasum Solis hora prima à die Lunæ desinēte, vt etiam Saturnus post occasum Solis hora prima noctis Sabbathi à vespera diei Veneris desinentis. Si enim à planeta omniū dignissimo Sole principiū fiat, & prima hora instituatur creati mūdi à die (vt appellatur) Solis, subductis horis xxij. Luna hora prima sequentis noctis die Lunæ obtinebit, & Mars nocte sequentis Martis. Ex iisdem commentarijs in Decalogum accepi Deum benedictiones suas eo præsertim die impertiri, quem notauit antiquitas amænum ferè ac serenum esse: vnde illud vulgo dictum, quod inter proueria popularia Iobertus medicus retulit, nunq; diē Sabbathi præterisse qn Sol fuerit cōspiciuus: q; ad rē ego nō adieci animū. Neq; verò sciscitari oportet. curiosè cur diei 7. potius q; alijs Deus benedixerit, eūq; sanctificauerit: sed quemadmodū Iudæi feriant die Sabbathi, & Mahometistę veneris, ita nos Christ. legē & priscas Eccl. cōstitutiones sequuti sanctificamus ac potius debemus sanctificare diem Dominicū:

qui tamen omni corruptionis dementiæq̃ genere quod homines comminisci queunt inquinatur maxima in Deum contumelia, qui nihil tam seuerè imperauit quàm vt quiete sancta dies quietis celebretur, id què indicta capitali pcena. Iam verò dicamus possintne Magi efficere (quod pleriq̃ putant) vt homines incolumes, alacres, diuites, potentes, victores, & honorati sint, suisquè voluptatibus perfruantur.

*An sit penes Magos valetudinem incolumium
hominum confirmare, & egrotos instaurare. Cap. II.*

NON debet cuiquam videri mirū quòd multi in orbe terrarum sunt Magi, cū eis qui se vouerint & cultui ipsius addixerint magnificè promittat Satanas se eos diuites, potentes, & honoratos effecturum, & optata omnia daturum perfruenta. Quamuis enim prudentes viri fraudem vno momento retegant, & Magorum bona pars sit egentissima, rudis, & imperita, atq̃ ab omnibus etiam contemnatur nisi bonis, honoribus, opibꝫ affluant: sunt tamen quidam adeò miseri vt ipsi sibi certo deliberatoq̃ consilio retia Satanae induāt, hi curiosa mente, alij vt magnificorum promissorum eius faciant periculum, præsumentes se inde cumprimū volent euasuros: ex quo autem illis fuerunt implicati, vix decimus quisque fortè se potest ex-

test expedire, & eorum pleriq; ubi se addixerunt Satanæ deserto Deo, exploratis fraudibus illius contemnunt quidem, sed non eo magis renuntiāt Satanæ & in gratiā Cum Deo redeunt. Quos homines lege optima tranquilleq; à Satana possideri nō est dubium, licet ab eis cerni omnino nequeat. Et quoniā secundum animam nihil est præstātius corporis valetudine, ægrotantes multi consuluerunt diabolum an possent reualefcere, vt fecit Rex Ochozias, cuius legatis Eliās factus obuīam dixit, abite renuntiate Domino vestro esse in cœlo Deū quem oportet consuli, & ipsum quia Bahalis oraculum consulit moriturum. Alij doloribus pressi diabolose addixerunt ad recuperandam valetudinem, vt Parisiensis quidā causidicus, à me *αἰώνιος*, qui accusatus an. M. D. LXXI. dixit se cū ægrotaret grauissimè, diabolo seipsum permisisse valetudinis ergo, & cautionem suo sanguine exaratam subscripsisse: quæ excusatio ad illud tempus, seu vera seu falsa fuerit, admissa est. Alij se non committunt diabolo, sed Magis se audent curandos committere, quorum vocem (ait Chrysoft. in lib. de facto cap. vii.) vt pestiferam oportet fugere. Sunt autem in Hispania Magi artem medendi profitētes, quos illi *Salutadores* vocant: & fuit apud Andes vetula quædam Itala morbos curans anno M. D. LXXII. quæ cū ab interdīcto Iudicis, ne morbos curaret ampliùs, Curiam Parlamenti appellasset, disertè pariter ac doctè ipsius causa à D. Ioanne Baltruo causidico Parlamenti Matratiū do-

mino collega & ciue meo fuit perorata: sed modos quibus curabat probatum est à natura abhorrere, vt felis cerebro quod venenatum est, capite corui, & alijs consimilibus: que res planè euincūt nō præstātis olei aut salutaris vnguēti virib. (quod multi viri boni & pauperū amātes faciūt) sed modis præ naturā aut carminib. curationes fuisse factas. Scribit Iodocus Darmudanus in Praxi crim. ca. xxxvij Brugis in Flādia existitisse Magā in opinione maxima sanctimonie, quod morbos curaret innūeros: sed illa hoc curabat primū vt crederet se posse sanare, deinde ieiunia indicebat, mādabātq; dici aliquoties Pater noster, aut Cōpestellas ad S. Iacobū aut ad S. Arnoldū iri: tandē verò multarū sortium magicarum euicta meritoq; supplicio affecta est. Sed Hebreus Philo in libro de specialibus legib. morbos sortilegij immisos remedijs naturalibus posse curari negat, quod ex Magorum cōfessionibus Quæstor Sprangerus se ait cognouisse, & Barbara Doræa Sanlissiana agnouit, q̄ ex decreto Curie an. 1574. cremata est. Magos quidē posse existimo interdum a maleficio morboūe soluere quē Magi alij aut ipsi quoq; immiserint: sed neq; oēs, neq; semper possunt: nā etiā in iure falsi sunt ex more oportere vt in alterum traducāt sortes, alioquin nō posse ipsos effugere qn sortes ille in ipsos recidant: A morbis aut qui aliter q̄ sortibus accidunt, fatētur Magi se nemini remediū afferre posse Cognituros autem an sortilegiū sit Sprangerus scribit Magos facere periculum, indendo plumbum liquatum

in vas aquæ plenum quod ægroto imponitur. Verumtamen idem autor est maleficia extare ab his importata, quæ illi delere nequeant, ac ne ipsi quidem maleficiorum autores: cuius rei documētum est certissimum in Ioanna Haruilleria, quæ viua (vt antè diximus) fuit igni tradita. Hæc enim sortem à se iniectam confessa est, vt hominem qui filiam pulsauerat ipsius enecaret, alterum verò supergressum sorti repentè in lumbis sensisse malū & toto corpore: cum autem (prout ipsa iamq̃ famosa erat istius artis nomine) homini fuisset dictū nō aliunde malum ei obuuisse, tum se promississe facturam vt reualesceret & custodiam eius recepisset: ad eum finem precibus à diabolo cōtendisse, & multis modis (quos describi nihil attinet) de curatione eius laborauisse, quam fieri non posse Satanas responderit: dicenti itaque sibi ne ergo amplius veniret ad se diabolus respōdisse non venturum esse se: paulo pōst ægrotum obijisse, & Magā se abdidisse: sed vt abdita fuerit inuenta est. Ex his conficitur non esse in Magorū potestate vt eos semper curent qui ægrotant ex maleficijs, cum eos semper curare nequeant in quos sortem coniecerint. Secundò si hominem sorti infestum Magi curauerint, teneri dicuntur sortis in alterum transferendæ: quod ex multorū Magorum confessionsibus est vulgatissimum. Sic Aruernum quemdam Magum captiuū Lutetiæ vidi an. millesimo quingentesimo septuagesimo nono eq̃s & homines interdū curantē, apud quē permagnus liber inuētus est pi-

est pilis equorum, boum, & aliarum bestiarū coloris cuiusq; plenus. Hic si quando sortem in equū iniecerat consulebatur, & de pilo equi illius habēs ita curabat illum vt sortem alteri traderet, sed pecuniam non accipiebat, si acciperet non curaturū esse affirmabat; itaq; perueterē sago ex pamunculis mille sufferto amictus ambulabat. Sed cū semel in equū nobilis cuiusdam viri coniecisset sortes, rogatus curauit traductis in seruum eiusdē viri sortibus; accidentibus iterum ad curandum seruum respondit ex nobili cognoscendum esse vtrum mallet, seruūne an equum amittere; qua in re anxio hārente nobili & ad deliberandum cunctātē interijt seruus, & fuit comprehensus Magus. Illud autem obseruandum est à diabolo semper in commutationibus captari lucrum; itaq; si sortem equo adimat in meliorem equum transmissurus est eam; si mulierem à morbo liberet, recidet in virū morbus; in adolescentem, si senem; Quòd si sortem aliò Magus non transferat, de vita periclitabitur; denique si diabolus corpus sanauerit, occidit animam. Huius rei duo exempla afferam. Vnū à Domino Furneriò Aureliensi consiliario audiui de Hulino Paruo Aureliēsi Materiario. Hic sorte magica affectus lethaliter, accersi curauit hominē qui omnes morbos depulsurum se pollicebatur, suspectum magicæ artis vt sanaret ipsum; is autem respondit se non posse sanitatē homini restituere, nisi morbum filio ipsius tum adhuc lactenti transfunderet. Consensit parēs in paricidium filij, rem obseruan-

seruandam vt eo meliùs Satanæ malitia videatur. Nutrix re cognita aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus afferri postulat: quo nō inuento, repentè exclamauit, Actum est de me, puer vbinam est? & vixdum abiens pedem ianua extulerat cū eum diabolus interemit subito, & cadauer eius tam fuit atrum quàm si quis de industria colore atro infecisset. Audiui etiam in iudicio Saggæ apud Nannetas, quæ sortilegij in vicinam iacti accusabatur, imperauisse iudices vt mulierem sorte affectam attingeret, quod à Germaniæ ludicib. etiam in Camera Imperiali fit sæpissime, recusauit, & se cogi videns, exclamauit, actum est de me. Simul atq; mulierem affectam sorte contigit, hæc reualuit, mortuacq; Saga corruit: cadauer igni damnatum. Historiam ab vno ludicum accepi, qui iudicio interfuit. Tholosæ quoq; audiui Burdegalensem quendam studiosum amico suo grauissimè ex quartana laboranti dixisse vt febrim vni suorum inimicorum traderet; respondente illo sibi neminē inimicum esse, dixisse, da igitur seruo tuo: tandem cū hoc illi religio esset facere, Magum dixisse, da mihi eam, tum annuente ægroto Magum febris oppressum obijisse, & ægrotum reuixisse. Hoc autem minimè nouum & inauditum est: nam apud Gregorium Turonensem libro vi. cap. xxxv. legimus Childeberti Regis vxorē, vt filiolum suum ex maleficio audiuit obijisse, muliebri rabie ingentem Sagarum numerum iussisse comprehēdi, cremari, &

rotis imponi: quæ Regis filium à se enectum fuisse agnouerunt vt Munimionem magnum Magistrū seruarent incolumem. Captus itaque Mummo & equuleo impositus certas pinguedines sibi portionēq̃ à Sagis datas fuisse dixit ad conciliandam (vt putauit) Principum gratiam, & carnificem qui torquebat ipsum indicare iussit Regi nullum à se dolorem percipi. Tunc imperauit Rex eum distendi trochleis, stylosq̃ ferreos vnguibus pedum & manuum interfieri: prout est in Oriente ratio torquendi, qua sicut membrorū fractura dolor fit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obiit. Hoc placuit annotare vt ostendamus Satanam lucrū facere commutationibus, cum Sagæ Regis puerū quem parentes adorabant pro Mummonis incolumitate à se enectum dixerint. Ferè sit autem, vt quod impensius amatur citius amittatur iusto iudicio Dei castigantis eos qui res amatas pro diis habuerint, & plus in eos Satanas quàm in alios possit. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem confirmatur non posse à Magis tolli. Exemplum Quæstor Sprangerus affert: cum de Sagis Insprugenſibus in Germania cognosceret, figulum Magum extitisse, qui pauperem vicinam suam videns affligi grauissimè vt si intestina ipsius gladiis indefinenter peterentur, experiar (inquit) an sorte affecta sis & sanabor. Tum liquatū plumbū disco infudit aquæ pleno & mulieri ægrotx imposito, & certis vocibus enūtiatis, quas reticere placet, imagines quasdam percepit

cepit in durato plumbo ex quib. agnouit forte affectam esse mulierē. Hoc facto, abducit virum illius mulieris, & respicientes vterq; sub limē ianuæ imaginem ceream palmarē inuenerūt, cui acus duæ ad duo latera hærebant fixæ, cū alijs pulueribus, grauis, serpentumq; ossib. quę omnia obiecit igni: mulier verò, cūm pignori dedisset animam suam Sata-næ & Magis quos pro incolumitate sua adiuerat, fuit restituta. Idem autor est Magum hunc cum Saga quæ maleficio vicing intulerat familiaritatem supra æquum & bonū coluisse itaq; potuisse Magum ex ea rem totā cognoscere. Verūtamen an illius mali q; ex maleficio venit, aliò deriuari sortem semper oporteat, nō possum statuere: Satanā quidem ea esse malitia puto vt bonum nōn patiat fieri nisi grauius sit euenturū malū: puta à Mago comperto & cognito petatur incolumitas, cūm precib. eius commicet, superstitio aliqua seruet, dicantur verba, amuleta portentur, aut committantur alia quæ sine idololatria committi nequeunt, eoq; spectant omnia vt homo à fide quæ in Deum solū, habenda est abducatur. Nam indubitātū mihi videtur axioma istud, nūc; Satanā benefacere nisi vt grauius ex eo redundet malū: ad eò naturæ Dei aduersat, qui nullū malū permittit fieri nisi vt maius consequat bonū. Scribit Hippo. lib. de morbo sacro, suo tempore fuisse Magos qui pollicebātur se ab eo morbo certis precibus & sacrificijs curatu-ros & sibi comparabant opiniōnem sanctimonij: sed eos ait detestabiles & improbos esse, Deūq; ab

istis blasphemari qui morbos istos à Dñs immitti-
doceant. Etsi Hippocrates apertè confiteri nolens
nonnullos homines à Dæmonibus occupari, co-
mitialem morbum esse dixit: cum posteri omnes
agnouerint epilepticorum alios esse qui remedijs
curantur naturalibus, alios verò à Dæmonib. ob-
fessos curari Magorum opera momento vno, aut
conuentione facta cum satana, aut sacrificijs gene-
ribusq; certis idololatriæ à Satana imperatis. Ma-
gos itaq; statuimus ope Satanæ nocere posse non
omnibus, sed ijs solùm quos Deus permittit secre-
to iudicio suo siue bonos siue malos, his castigan-
dis, illis explorandis, vt electos suos quos stabiles
constantescq; viderit augeat benedictionibus. Mō,
straturi autem Sagas maledictis suis execrationi-
bus & nefandis sacrificijs vindictæ diuinæ admini-
stras esse, cum manum suam voluntatēq; cōmo-
dauerunt Satang, historiam admirabilem quæ iam
manauit in vulgus & recentis memoriæ expone-
mus, In Ducatu Cluēsi ad Eltanum vicum via pu-
blica verberabātur equites peditēsque, & subuerte-
bantur plaustra, nec tamen aliud præter manum
videbatur, quam vocabant *Ekerken* Tandem verò
cū Saga quædā Sibylla Dinscops nomine in il-
lo tractu habitans comprehensa & cremata fuisset
nihil percceptum est. Hoc anno M. D. XXXV. ge-
stum. Ex his ergo concludimus Sagas vtentes sua
arte plurimū mali ope Satanæ posse efficere, Deo
iustè permittente & tanquam carnifices ad suum
opus adhibente (semper enim sapientia & iusti-
tia

tia Dei bene illud facit quod homo facit malè) Verum illud videri quoque non posse Magos alijs morbis liberare quam quos maleficio suo intulerint, nec vnquam eos tollere quin lædant animam, aut aliud malum perpetrent. Postea dicemus an istos adire liceat ad consequendam valetudinem: Sed illud videamus primùm an fauorem adipisci suo facto possint, & exoptatam illam à deformibus mulierculis pulchritudinem, voluptates, honores, & diuitias, quorum causa plerique sese in miserrimos casus præcipitant.

An Magi arte sua gratiam hominum, pulchritudinem, voluptates, honores, diuitias & scientias comparare possint, & fertilitatem dare. Cap. III.

Nihil tantopere miseros in præcipitem & lubricam perditionis viam attrahit vt se voueant Satanæ quam hæc opinio improbissima, dari à diabolo pauperibus diuitias, afflictis voluptates, infirmis vires, formam deformibus, scientiam ignorantibus, honorem abiectis & fauorem gratiamque procerum: etsi hoc contrà est compertissimum (vt supra ostendimus) homines miseres Magis, egentiores, plus exosos, imperitiores, aut plus infectos malis nusquam existere. Reginam Olympiadē magni Alexandri matrem Plutarchus narrat de viro suo Philippo Rege Macedoniæ audientem, eū

in fano amore nobilis cuiusdā adolescentulæ gra-
uissimè conflagrare, illius conspectum cupiuisse:
cūmq; mirandam illius formam, venustatē, & ele-
gantiam contemplata esset (vt erat obstupefacta)
nihil mali importasse, sed in hæc verba erupisse,
~~Hæc illa est forma & gratia quæ virum meum fas-~~
~~cinauit, & Deos quoq; fascinare posset.~~ Certè que-
cunq; pulchra conspiciuntur in toto hoc mūdo &
singulis partibus illius, documenta sunt totidē ac
velut radij diuinę pulchritudinis, nec aliū de quā
à Deo pulchritudo obuenit. At nunquā Saga cō-
perta est quæ carminibus aliōue pacto sic fucare
faciem suam potuerit, vt visā sit speciosior, sed cō-
trā vulgo dici solet, deformis vt Saga: & Carda-
nus quoq; non postremus Magorum habitus nū-
quā Sagam à se testatur fuisse visā nisi deformē:
quod facile crediderim. Nam etiam non negauit
Cardanus sibi patrem fuisse Magum, & se cū vo-
luit agi ecstasin, qua ratione superior fuit parente
artifex: addit prætereā fætere malignos spiritus, &
locum quem frequentauerint: qua ex re factum ar-
bitror vt veteribus *fæterentes*, & Vasconibus *ferilleres*
Magæ dicerentur à fæto, quem illæ (opinor)
ex consortio diabolorum contrahunt, suspenso-
rum fortasse corpora aut eiusmodi alia ad Vene-
reas & corporales actiones mutuantium: Vieri-
us item ~~fætere dæmoniacos~~ annotauit: & Hippo-
crates (qui tamen dæmoniacos ex morbo sacro
putauit laborare) eos fætere dicit: quibus ex rebus
iudicari potest mulieres, quæ spirant suauius à na-
tura

^alib. de subti
lit. 20.

tura quàm viri, consortio Satanæ præter naturam
 horrêtes, tetras, deformes, putidasq; effici. De ex-
 petita autem Sagarum amatorumq; voluptate, su-
 præ demōstrauimus plerasq; captas, euictas, & cō-
 fessas Magas dixisse satanam rem secum habuisse
 nec sine dolore, quia perfrigidum nescio quod fe-
 men ab eo susciperent sibi (vt aiebant) ingratum:
 & confessiones earum annotauimus. Sprange-
 rus scribit quæstionem à se de Sagis quàm pluri-
 mis habitam, quæ omnes nec rogatæ fatebantur
 se cum Satana Venerem expertas esse. Eas, si da-
 rentur meliora, hæsuras istis amatoribus non est
 credibile, qui dies & noctes infestant ipsas, ni-
 si in seruitute istius domini perstiterint. Quòd
 ad gratiam hominum quam isti ambiunt, vita-
 ri istos & in odio capitali esse vident omnes.

Triscalanum Cenomannum memini artificio suo
 quod præsentē Rege exercuit, animum Regis
 perculisse: nam orbes catenæ aureæ è longinquo
 eductos (vt videbatur) in manum suam accie-
 bat, sed catena tamen postea integra comperta
 est: Rex itaque statim eum exire iussit, neque ex eo
 tempore sustinuit eum aspicere, adeò vt pro eo
 quod gratiam putabat promereri, iudicium fuerit
 constitutum, & ipse artis magicæ à Præfecto præ-
 torio condemnatus, vt antè diximus. Hono-
 res autem & dignitates quod attinet, videmus nō
 alios homines contēni magis & abominatiōi esse:
 & apud Samuelem^a legimus (q̃ Hebræi optimè an-
 notarunt)^b dixisse Deū, honorantē me honorabo,

^a 1. sam. 2.
^b libris 2^{is} =
 1e abc. 2.

& contemnentem me exponam contemptui. Nō hominis vox sed Dei est illa, omnibus mundi demonstrationibus certior. O si ambitiosi homines istud arcanum agnoscerent: quantopere efferrent gloriam Dei vt laudem æternam compararent: quantum sibi à dedecore importando in Deū metuerent, ne porrò exponeretur contemptui atque ludibrio: Neronem ait Suetonius Magorum facile principem extitisse omnis religionis contemptorem: an verò quisquam tam contemptus, tam abiectus, tam crudeliter exagitatus est? Quem Deus non solum florente ætate de honoris culmine deturbauit in quo antequam Magus fieret eum collocauerat, verumetiam fecit vt ab omnib. amicis, custodibus, & domesticis desertus ac dānatus baculis nudus ad mortem vsq; caderetur, & ad necē tam sæuam vitādam ipse sibi violentas manus inferre cogeretur. Verūm qui cōtemptus, quod dedecus, quæ turpitudine magis horrenda cogitari potest, quā illa Magorum, qui Satanam hirci sentis specie coguntur adorare, eaq; parte osculari quæ nec scribi nec dici honestè potest? Quod mihi quidem omnino incredibile videretur, nisi id legissem in confessionibus Magorum addictorum morti, & conuictionibus innumeris. Hic verò dixerit quispiam inde à Syluestri secundo ad Gregorium septimum inclusiue Papas omneis fuisse Magos, vt in Nauclero Platinaq; legimus. Respōdeo Benonem Cardinalem, qui Papas Magos annotauit, quinq; solum comperisse, Syluestrem secundum bene-

Benedictum nonum, Ioannem vigesimum & vigesimum primum, Gregoriumq; septimum. Quin etiā ex istis omnibus ~~Augustinus~~ Onophrius Papæ cubicularius (qui è Vaticano actusq; veteribus historiam Paparum cōposuit diligentissimè) duos refert solummodò, Sylvestrem secūdum, & Benedictum nonum : quorum hic quidem sede (ad quā duorum Paparum, qui patrui erant, gratia peruenerat) postea eiectus est : ille verò (cui prius fuit Gilberto nomē) Floriacensis monachus fuit ad Ligerim, qui tam nauiter operā dedit literis, vt Roberti Regis Francorum, Lotharij Ducis, & Othonis tertij Cæsaris Pædagogus effectus sit : quorū operā, non autem Satanae (quod isti miseri arbitrātur Magi) ad fastigium Papale euectus est. Resipuit verò Sylvester tandem, & decessurus de vita postulauit linguā sibi & manus abscindi, quæ diabolis sacrificauerant : se verò non antè diabolo fuisse addictum confessus est quàm Rhemorum fuisset Archiepiscopus. Quæ cum ita sint, omnem potestatem, honorem dignitatemq; à Deo venire cōcludimus, verāmq; illam voluptatem securitatem & tranquillitatem animi quam Deus suis fidelibus tribuit : cuius voluptatis ne minimā quidē scintillā spiritus à Satana possessi perceperūt, adeò crudeliter assidueq; ipsorum animę tyrannide illius opprimūt. Quod aut diuitias attinet, omnib. notū est atq; certissimū magnos in terrę si nu thesauros esse abditos, eorūq; sedes Satanae esse cognitās : sed nunquam Magus exstitit q arte ista aureum vnū cōpa-

rauerit, vt fatentur omnes: Imò quicumque diuites se addicunt rebus magicis vt diuitijs augeantur, ferè in paupertatem abeunt, egentes verò tota vita paupertatem perferunt. Bona enim dicuntur in Scriptura benedictiones, quia datur à Deo: vt Iacob munus de gregibus, quos sibi Deus iustè dederat, Esau fratri offerens, accipe, inquit, de benedictione quam mihi dedit Dominus. At cur thesauros humi conditos suis mancipijs non imperitur Satan? cur fame sinit emori? cur panem mendicari miserè? Certè nec aliter vult Deus, nec diabolus potest: qui alioqui (vt videtur) in suas partes plurimos fuisset pertracturus. Ogerius Ferrerius medicus doctissimus, cùm Tholosæ essem, elegantes ædeis & bono loco ad Bursam sitas minimo conduxit anno M. D. LVI I I. quia malignus spiritus inquilinos earū infestabat: quod ipse non amplius curabat quàm Athenodorus philosophus,^a qui desertam Athenis domum incolisq; propter spiritum vacuum ausus est habitare. Sed cùm illud audiuiisset quod nunquam crediderat, non posse tutò adiri cellam, nec quietem interdū capi: monitus Lusitanum quemdam studiosum in vrbe esse qui res occultas in vngue pueruli videntas exhibebat, fecit vt studiosus ille sua arte vteretur: puella verò consulta dixit mulierem à se videri ornatam accuratissimè pretiosissimis catenis & auro, quæ ad columnam quamdam manu gestabat tædam: itaque Lusitanus respondit medico vt in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum
ab ipso

^a Plin. iun.
in epist.

ab ipso inuentum iri. Gaudēs medicus fodi iussit: sed cum thesaurum inuentum propè cogitaret, exsurgens turbo exstinxit lucē, & spiraculo cellę exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædibus, quarum pars in prothyrum corruit, pars in cellę spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam cuius hydria effracta est. Nihil postea à spiritu auditum vnquā. Lusitanus postridie factus de re tota certior, thesaurum dixit à spiritu exportatū esse, mirari sese qđ medicū non offenderit, qui post bīdium mihi narrauit historiam. hæc die xv. Decembris anno M. D. LVIII. gesta sunt claro & sereno cælo, vt esse solet diebus Halcyonijs: & nos eodem tempore deiectas domus propinquæ pinnas prothyrumq; ad tabernam fractum inuisimus. Putauerunt Hebræi prisci, qui thesauros præsertim malè partos in terra defodiunt eos damnationem iustamq; suæ impietatis pœnam ad suos thesauros sustinere, & carere conspectu Dei, ac propterea in Ecclesiastico maledictionem exstare contra eos qui in ruina thesauros addunt. Afferit Melanchthon historiam persimilem, homines decem Magdeburgi ruina turris oppressos esse cum ad thesauros quos docuerat Satanas, reperiendos effoderent. Georgius Agricola in libro de spiritib. subterraneis scribit Annebergæ in ea fodina quæ dicitur Corona rosæ spiritum specie equi duodecim homines occidisse, & fecisse vt fodina plena argenti cederent quam Magi ope Satanæ repere-rant. A quodam Lugdunensi accepi, qui postea

in eade S. Mariæ virginis Lutetiæ Capellanus fuit, se cum socijs magica arte Arcolii prope Lutetiam thesaurum retexisse: sed cùm cistam in qua erat cõditus habere cogitarent, eam fuisse exportatã turbine, in ipsum verò muri labem corruisse, ex qua toto vitæ spatio claudicaturus est. Et sacerdos Noribergēsis nuper cum ope Satang thesaurũ inuenisset, & iam iam scrinium aperturus esset, ruina domus extinctus est. Non est autem nouum thesau-

^b l. vnica de
thesau. C.

ros magicis artibus perquiri: nam etiam Lex ait^a thesauros eorum non esse qui puniendis sacrificijs aut alia quauis arte prohibita scrutãtur, & ob eandem causam literas permissionemq; vetat à principe exorari ad effodiẽdum alienũ agrum. Ex Lugdunensi quoq; pragmatico (quem etsi magna voce in frequẽtia magna recitauit, nominare nolim) audiui ipsum de nocte cum socijs abiuisse, vt enuntiatís coniurationibus thesaurum peruestigarent: cumq; cœpissent fodere, velut hominis, qui rotã impositus in propinquo fuerat, vocem audiuisse, horribiliter inclamãtem, ad fures; sic in fugam fuisse versos, malignos verò spiritus eodem momento persequentes cæcidisse ipsos ad eam vsq; domũ vnde prodierant, & tanto strepitu eam ingressos esse vt tonare hospes cogitauerit: atq; ex eo tempore iurauit se thesauros nunquam peruestigaturum esse. Ita malignos spiritus videmus nolle, ac potius Deum nō ferre vt his rationibus dutescat quisquã. Hebræi dicunt eos qui suo ipsorum amore furentes de vita inuiti cedunt, infernum suum (vt ita dicamus)

camus) in sepulchro pati cadauerumq; suorum am-
bitu, vt per æternam Dei iustitiam in eo ipso quo
offenderunt pœnas luant. Flatores etiam Chymici
pleriq; animaduertentes se ad lapidem philosopha-
lem (quem vocant) peruenire non posse, familia-
reis spiritus solent consulere. Sed ex Constantino
(qui inter peritissimos Pyrotechniæ & artis metal-
licæ in Gallia numeratur, estq; in toto regno cele-
berrimus) audiui socios ipsius, cum per diu flanti-
bus nulla spes speciesue boni ostenderetur, consi-
lium à diabolo petiuisse rectène facerèt, & rem o-
pratâ cōfecturi essent: illū verò vnico verbo respō-
disse, *travaillez*; laborate: hoc exhilaratos flatores
perrexisse & flauisse adeò strenuè vt omnia in nihi-
lum multiplicauerint, etiamq; porro flaturos fuisse
nisi Constantinus dixisset ipsis hunc esse morē Sa-
tanæ vt ambigua responsa edat, illud autem verbū
laborate innuere abijciendam esse Alchymiam, &
in laborem aliquem ac honestā artem vtilis ad vi-
tam scientiæ incumbendum: hominis purè demē-
tis esse, si quis cogitauerit tam breui temporis spa-
tio aurum effingere, in quo efficiēdo natura annos
amplius mille solet consumere. Itaq; illis hominib;
qui scientias arte diabolica student comparare si-
militer oportet dici, *travaillez*, laborate, siue (vt ma-
iores nostri pronuntiabant) *trésueillez*, vt in versu
Luciliij. *noctes vigilate serenas*. & orandus Deus
vt labori nostro (quod rei totius est caput) suc-
cessum felicem tribuat. Quod in principio Sapien-
tiæ Salomo admonet singulos inuitās, arcanumq;

^aSapient. 8.
^bSapient. 9.

maximum & germanū sapientiæ acquirendæ modum explicans, nēpe vt ex animo petat à Deo, in ipsum habeat fides, ac non tenteť Dominus^a quāobrem orationem adiicit quam apud Deū habuerat^b, Moses quoq; Maymonides hanc demonstrationem statuit esse certissimam, nūquam hominē sapientiam Dei coniunctam scientia virtutibusq; moralibus (vt ait Salomo ca. viij. Sapientię) adepturū esse nisi se *αὐτοαίτιος* abijciat humilietq; corā Deo. Nos autē suprā ostendimus Magos esse omnium hominū imperitissimos, q; rabie furijsq; plurimū in morte agitantē, nec vllō tēpore plus mente capti sunt q̃p cū à Satana possidentur. Si quis autem cum Augustino dixerit Satanā scientissimū esse, eò q; vixerit diutissimē (vt certē diaboli quacuncq; hic geruntur explorant & recognoscunt singula, noruntq; sanctorum vitam ad minima peccata vsq; nō solum obseruare, sed etiā calumniari) vt demus à diabolis teneri vires plantarū, metallorū, lapidum, animalīū, motumq; & facultatē astrorū, omnino in eorū finis est & consilium propositū vt homines in errore fonte malorū omniū & ignorātia summa educent; quā nobrē seruos suos aut mēdacijs pascit semper, aut ambiguīs vocib. Hic tyrānorū modus, vt in summa ignorātia & cæcitate alāt populareis, ne apertis oculis rationē videāt qua se ipsi explicēt à dominatu eiusmodi. Quas ob res si hæc ita se habēt (vt profectō se habēt) si inquam diabolus neq; ditare pōt, neq; thesauros abditos, neq; hominū gratiā, neq; voluptatū fructum, neq;

scien-

scientiā p̄stare, sed vltionē solū inimicorum, nec tñ
omniū, efficere: q̄ malū, obsecro, grauius dici pōt
q̄ pro tantilla remuneratiōe in hac vita incerta ho
minem sese mancipare Satanæ, & damnationē æ
ternā in vita altera cōparare. Anteq̄ finem huius
capitis facio, recentē historiā & memorabilē hoc
loco placet apponere. Fuit Blesis insignis Magus
natione Allobrox, mense Ianuar. ann. 1577. qui no
men Comitis sibi arrogabat, licet neq̄ seruū neq̄
ancillam haberet comitē. Hic libellum supplicem
(qui in priuatū consilium relatus est) exhibuit Re
gi, promittens se effecturum vt terra fructus cēte
nos ederet (cū tñ optimus ager Galliæ non plus
duodenis afferat) oblitis seminib. oleo q̄ erat de
monstraturus, hac lege vt Rex ipsi decimam trade
ret, alteram sibi haberet, quæ domanio Regis (vt
vocant) ita accenseretur vt nunquam alienari pos
set. Idem se Arithmeticā perbreui spatio docturū
pollicebat. Ego tum illic conuentib. maximis in
terfui. Postulatū in priuato cōsilio acceptū ad Cu
rias cū literis publicis fuit transmissum, vt res pro
mulgaretur atq̄ in acta referret. Exemplum Lao
dunum attuli, & exhibui multis. Curia Parisiensis
non maioris q̄ cæteræ Curie rem totā æstimauit.
At potius, iudicio meo, fuit cōprehendendus Ma
gus, & de eo ex iure cognoscendū: fuit em̄ re uera
Magus, vt Phisezius cōsiliū Regij Secretari⁹ vnus
ex delegatis aperuit, quē ille rationē cognoscendi
chartas lusorias etiā non visas docere voluerat: nā
rogatus parietē versus obuertebat se nebulo, & cū
diabolo

diabolo muscitabat vt chartarum puncta exponeret. Non est autem omittendum istud, Satanam sua compendia quæsiuisse ex fertilitate & abundantia quæ anno M. D. LXXVIII. obtigit (nā ex toto decennio vberior annus non exstitit) vt fidē in Deum fertilitatis & sterilitatis autorem hominibus adimeret. Quo argumento etiam adducor vt credam diabolos ex præuisis procellis & sterilitate posse iisdem artibus persuadere Magis, procellas famemq; per ipsos aduocari. Quapropter inquit Ouidius,

*Carmina læsa Ceres sterilem vanescit in herbam.
Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vna
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.*

Dixerit quispiam, at forēt diuites qui ludo primæ & fluxus (vt vocant) ludunt, si ea quæ in chartis lusorijs latent peruiderent. Respondeo, quicunque scripserunt & quæstionem de Magis habuerunt, hoc indubitatum esse axioma tradunt, non posse Magos augeri vnico aureo ex artibus, & agrymatis omnib. quæ à Satana didicerunt: imò plerumque ex confelsione ipsorum compertum esse in crumena gramen, cum plenam auri & argenti manū à Satana accepti eò intulisset. Risum quidem Magi, nec omnes tamen, commouent & spectatores efficiūt attonitos: vt Triscalanus ille Magus de Curione quodam præsentibus parochis dixit, Videte istum hypocritam, qui fingens se breuiarum ferre fert chartas lusorias. Tum Curio
volens

volens ostendere vt ferret breuiarium, visus est sibi habere chartas lusorias, & quicunque aderant chartas sibi videre visi sunt, adè vt Curio breuiarium suum abiecerit & pudibundus abiuerit. Superuenientes verò paulo pòst alij breuiarium collegerunt nudatum illa chartarum similitudine: qua ex re fuit manifestum multis in rebus Satanam illudere, nec tamen singulorum oculos præstringere. Nam qui priori actioni non interfuerant cum præstigias Magus adstantium oculis offudisset, merum videbant breuiarium, cum alij contrà speciem chartarum cernerent: quemadmodum etiam accidit vt viro bono timenti Dei & fidem in eum habenti Magus non possit fraudè in discernendis punctis facere, aut præsentì illudere. Postremò autem vt ostendamus quem exitum sperare Magi teneantur, exitum solùm Magorū qui vnquam exstiterūt principum oportet obseruari: vt Simonis Magi, quem elatum in aere precipitauit Satanas, Neronis & Maxentij, qui duo summi Magi inter Cæsares ille damnatus interfecit, hic demersit sese: Iezabel Regina insignis Maga à canibus vorata est, Methotis maximus sui temporis Magus in Nouergia discerptus à populo, vt scribit Olaus: Marisconensis Comes à Satana spectante populo exportatus, Raziorum Baro crematus, vt alij quoque innumeri viuì perierunt igne. Ex his itaq; statuit Satanam per se nihil magnum præstare, permittente verò Domino nocere, offendere, cedere, & homines ac pecudes ene-

care posse: denique solam vindictam, idq̃ in certos homines, penes ipsum esse: quemadmodum suprà de Pragmatico quodam (vt vocant) annotauimus, cuius vestigijs diabolus insistebat & ab omni quiete animum auertebat: eum disertè apud me fuisse confessam, neque scientiam rei vllius sibi à diabolo datam, neque aurei vnus accessione factam, sed animum solùm ad vltionem inflammatum. Iam verò dicamus possint ne Magi omnibus promiscuè, & his amplius quàm alijs afferre damnum: nam hoc argumentum, sententia mea, nondū fuit satis illustratū ad iustā ipsius intelligētiam,

An his plus quàm illis Magi nocere possint. Cap. IIII.

MVLtas quidem Theologi quæstiones necūt, sed tres ante alias extāt in Magorū causa: Prima, cur sua arte ditari non possint Magi: Secūda, cur Principes Magis q̃s habent comites non vrantur ad cædendos & fundēdos hostes: Tertia, cur iis nocere nequeant qui ipsos persequuntur. Primam proximè præcedente capite exposuimus. Secundam quod attinet, Theologi dicunt Angelos quos Deus elegit ad regum regnorumq̃ conseruationem conatus maleficorum abrumpere, & victorias per Deum esse, qui magnus Deus Sebaoth vel exercituum appellatur, non ob eam potestatem solùm qua in astra & cœlestes Angelos vtit̃. Hos enim

enim Scriptura vocat exercitus) sed etiam in Principum copias. Imò tantum abest vt Principes opera Magorum abutentes superiores hostibus esse possint, vt illud veteres contrà pro indubitato annotauerint, Ex duobus Principibus inter se dimicantibus eū cadere qui Magos adhibet, & qui diabolum de sua suorumq; dignitate consulit, eū cum suis periturum miserè, videt enim Deus & vindicaturus est. Neq; dicendum vt ille interpres Psalmi primi,

Cumq; viri nunquam Domino sit cura scelesti,
sed ita potius sententia mea,

Cumq; viro nunquam Domino sit cura scelesto,
Impia mens, gressusq;, atq; improba facta peribunt.

Cui translationi optimè cum Psalmo xxxiii. conuenit, vbi ait Psaltes,

Clara Deus semper defigit lumina cælo
In scelus, vt nomen tollat ab orbe mali.

Sexcenta quidē possemus exempla adducere, sed duo in præsentia tria ve suffecerint. A Cn. Pōpeio magno stabant Romanum imperium, Principes & Reges quicq; potētissīmi cum legionib. triginta aduersus Cæsarianas legiones quinq; aut sex, eò angustia adductas vt interirent fame, & mari infesto atq; oppidis circumclusæ essent quando præliū confertū est: verūtamen placuit Pompeio antè accersi Magos, & Arcas illa Erichtho peritissima illius ætatis Saga (vt apud Lucanum legimus) ad ipsum adducta est. Funestum verò illius qui statim obuenit exitum nemo nescit, cum idem semper

victor in Europa, Asia, Africa, & in mari præcipuè
 mediterraneo prius exstitisset. Ariouistus impera-
 tor Theutonum (quorum copix ex quadringen-
 tis fermè hominum millibus erant constitutæ, Sa-
 gas Germaniæ consuluit (nam eis semper Germa-
 nia abūdauit) & à Cæsare funditus euersus est qui
 ridebat Sagas. Neronem, Domitianum taceo, &
 alios innumeros, quib. hanc ob causam exitus ob-
 uenit infelicissimus. Nequeo amplissimum seculi
 nostri principem silentio inuoluere, qui cū expe-
 tiuisset modis illicitis videre castra hostium, exi-
 tumq; prælii ex Mago cognoscere, anceps à Sata-
 na oraculū reportauit, quo fretus miserè fusus est.
 Acerto etiam homine didici, cū paruulus eiusdē
 puer decūberet grauissimè, Magum de morbi euē-
 tu consultum esse: qui respōdit magistros peritio-
 res è Germania accersendos esse vt euētus cogno-
 scatur: nam inter diabolos & Magos alios alijs a-
 ptiores ad eā rem esse: paulo pōst aduentasse Ma-
 gos, sed vtcunq; spem boni facerēt puerū tñ obij-
 se. Omnes deniq; qui Magis vsi sunt, nō eo minus
 calamitosè periuerūt. Quòd si magis eorumq; do-
 mino facultas esset omnib. nocendi promiscuè, lu-
 dibūdi profectò Reges aut cereis imaginib. aut sa-
 gittis in aera missis, aut simplice verbo, aut vento
 gladijs sui hostes cōficerent. Cōtrā verò oēs docti
 totius vetustatis experiētia vno ore tradūt nō esse
 penes Principē, licet ex toto terrarū orbe Magos
 adhibuerit, vt p̄cīpes exteros aut hostes suos, si-
 ue bonos siue malos, sic afficiat morte. Amplius di-

cam,

cam, hominib. ipsos persequentib. nocere non possunt Magi⁴. Ita Sprangerus & Niderus, qui Sagas innumeras iusserunt cōcremari, testant̃ vno consensu Sagas nocere non posse iudicib. vel improbilissimis: & interrogatas de hac re dixisse omnia quidē à se fuisse tentata vt iudicib. afferrent mortē, sed nihil effecisse. Sunt apud me quæstiones propositæ Ioannæ Heruilleriæ, vt qui iudicio illius interfui; quarū vi. cap. fateŃ illa ex quo tēpore venit in manus Iudicū nihil in ipsam diabolū potuisse, neq; ad liberandū ipsam ē vinculis, neq; ad vitam ipsius cōseruandam. Sprangerus tñ & Dançus scribūt diabolū in colloquio & cōmunicatione cum Magis pergere, & consilium dare vt obmutescant corā iudice, adeoq; manus & pedes numellis eximere. Quod de Apollonio Tyanæo legeram apud Philostratū principe Magorū sua ætate habito, eū Romæ in carcere spectantibus alijs captiuis cippum artubus exuisse, ac propterea mandasse Domitianū Cæsarem vt omni ex parte raderetur (vt hodie facit Germania) & in iudicium adduceretur nudus: Sed non poteram satis videre qui Magum diabolus cippo exuere posset, nec carcere posset eximere, nisi D. Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis agens confirmasset, dum quæstio de Saga S. Probæ (quæ vīna ex iudicio illius concremata est) haberetur, quærenti sibi cur non euaderet, respondisse illam se ē cippo quidem, at non ē carcere exire posse: eodēque tempore, cū aliorum ipse respiceret, ipsam sibi manicas exuisse,

^a August. li.
10. de ciuit.
Dei. Thom.
in secūda se-
cūda. q. 95.
art. 5. & tit.
de mira.

quod nulla ars humana potuisset. Quapropter Danæus scribit in dialogo Sagam in vinculis relinqui non oportere solam, ne cum diabolo cōmunicet, aut silentiū fasciū accipiat à Satana, quo fascino permulti Magi homicidiorū aliorumq; criminum accusati ne quid faterentur abusi sunt. Execrandi huius fascini exemplum legi excusum typis cum priuilegio: sed hoc loco non placet apponere, ne cui occasio præberi vel minima videatur hoc argumento nostro abutendi. Mirabilius verò illud, non posse Magos, quo cunq; tandem dolore opprimantur, lachrymam vnicam oculis emittere: quo signo Germani Iudices, velut præsumptione certissima, mulierem Sagam esse arguunt. Nā procliuēs ad lachrymādum esse mulieres nemo nescit: verumtamen Sagas cōpertum est nunquā lachrymari, vtcunq; oculos sputis conentur madefacere. Ante omnia verò mirabile est q̃ Sprāgerus Quæsitōr annotauit, Sagā, licet captiuā, Iudicis animū ad misericordiā posse inflectere si prior oculos potuerit in Iudicē defigere. Idemq; autor est nihil tantopere Sagas, de quib. ipse cognoscebat, à custodibus in carcere flagitasse, q̃ vt suos iudices ante cōgressum videre possent: itaq; omneis iudices qui priores visi à Sagis fuerant, quamuis iam antè plurimas longè minorum criminum affines condemnauissent, tum repenti à condemnatione earum abhorruisse. Constantissimus autem est consensus omnium, Magos ministris iuris nocere non posse: quamquam lictores multi ponē adorsī attollunt

tollunt è terra Sagas, alij verò intrepide ad intimas
 vsq; ipsarum specus persequunt. Arcanum Dei mi-
 rabile, & à iudicib. optimè recolendum ipsos non
 aduersus humanas potestates solum, sed etiam cõ-
 tra spirituũ malignorum vires à Deo protegí. Ac
 propterea in Lege dicit, Cũ iudicabitis ne metu-
 atis ab illo; nã iudiciũ est Dei: & Iosaphat Rex Iu-
 dæ cõmendans iudicib. officium suũ, videte, ait, ^{Deut. 1.}
 quid sitis facturi, & mementote à vobis exerceri iu-
 dicium Dei. Et in Orientis partib. actores sine vi-
 atorũ opera prehendentes oram vestimenti eo-
 rum quibuscum iure experturi sunt, dicere solent,
 adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affir-
 mabant Angelos Dei interesse iudicijs, & Fran-
 ciscus Aluarezius scribit Iudices in Æthiopia insi-
 dētes subsellijs relinquere vacuas in editiore loco
 cathedras 12. & dicere has sedes Angelorũ esse. Di-
 xerit fortasse quispiã, captiuas Sagas in ecstasim ra-
 pi (vt antè ostēdimus) exortesq; sensus fieri posse:
 ego verò nō posse cõfirmo, cũ supplicium non pos-
 sint effugere. Exēplum vnũ adhibebo: Fuit Caze-
 reis ad Tholosam Saga, quę benedicto pane altari
 oblato ad submergendũ se abijt: cumq; retracta es-
 set, benedictũ panẽ fassa est se veneno infecisse: ca-
 nibus proijcit panis, moriuntur illi. Hæc in vincu-
 lis ecstasim horas amplius sex passa est omnis sen-
 sus expers, deinde exurgens clamauit se valde de-
 fessam esse, & nuntios à multis locis retulit cum
 certis iudicijs. Cũ autẽ damnata illa propè esset
 vt iudicatum fieret, diabolus aduocauit dicens
 cum

eum spondisse tam vehemētes futuros imbres
 vt non esset ignem expertura: sed ea nihilo magis
 defensa est ab ignis violentia. Itaq; non est cur me-
 tuant iudices à conficiendis liberè sagarum iudi-
 cijs: prout sunt qui fugiunt trepidi, & Magos non
 audent in os respicere. Quamquam ne decimam
 quidem eorum quos vellent morte afficiunt Ma-
 gi: vt Niderus scribit Magū quemdā in confesio-
 nibus dixisse, rogatum quidem se fuisse vt inimicū
 occideret, sed omnib. diabolicis facultatibus con-
 sumptis Satanam dixisse homini isti noceri non
 posse. Videmus itaq; ne improbos quidem à Ma-
 gis offendi posse, nisi Deus permiserit: ecqui igitur
 ei nocere possint.

²Psal. 91.

*Qui sedet in latebris & celsi numinis vmbra?
 Arx & perfugium, statuit mens conscia recti,
 Et spes certa Deus: hoc vno freta quiescit, &c.
 Nil metues vnquam, terrores nocte ruentes
 Ut frendant, stridant volitantes luce sagitta,
 Lethiferum tenebris vt pestis virus oberret,
 Ut clara de luce lues mortalia tundat
 Corpora, mille ruant dextris & mille sinistris
 Tela, nec attingent vnquam minitantiā mortem, &c.
 Cum tibi perfugium Deus est tectumq; receptus,
 Non te mica mali attinget, non vulnera tectum:
 Angelicas etenim praecepit stare cohortes,
 Sollicitaq; vjs te semper mente tueri.*

Hebræorum Theologus Salomo, pro his vocib.
pestis, virus & lues, voces חסד & רבר interpretans, voce
 Deber

Deber tradit significari dæmonem qui offendit noctu; eum verò qui interdium potest offendere, *Cheteb*. Verumtamen dies & noctes speculatur Satanas, æquè interdium ac noctu offendit; licet eum Veteres omnes consentiant plus de nocte posse; quæadmodum in Ægypto primogenita hominum pecudumq; noctu è medio sustulit. Hoc innuit Psalmus ciiii, cum leo & agrestes feræ dicuntur nocte ad prædā ex antris procedere, & die illucescente latebras repetere; & Zoroastes proverbio suo, Ne exito cum præterit carnifex. Non quòd ab affligendis electis suis abstineat Deus, affligit enim sæpenumero; sed hoc fructuosum est ipsis, utile & honorificum, prout de Iobò diximus, nec unquam fidem in se habentes deserit; quemadmodum dicebat Iob, ut morte me afficiat Deus, semper tamen sperabo in ipso; & Salomo in libro Sapientiæ agens de improbis qui occidunt bonos ut videant sit ne eos seruaturus Deus, iustos ait paulo dolore ex hoc mundo liberatos vita æterna perfrui. Hęc annotare visum est, quia Moyse Maymonis^a afflictionem nisi ex peccato negat accideret, pœnamq; nisi ex culpa: quam sententiam Balad & Eliphaz in libro Iobì defenderunt, Deus improbauit iudicio & facto (qui Iobum illum quem virum rectum & integrum esse prædicauerat, affecit malis) & ipse Eliphaz in libro Iobì damnavit: quòd probè intelligi omnino necesse est. Sunt quidem raræ afflictiones iustorum: nam quotusquisque est Iobò similis? quis iustus possit appellari: atq;

lib. Pirke
aboth.

hæ afflictiones amoris virgæ appellant. Nam etſi docet Ambroſius Deum peccata in hoc mūdo impunita nō planè relinquere, ne quis aut Deum nō eſſe aut fauere improbis putauerit, neq; omnium pœnas exigere, ne quis poſt hanc vitam non credat eſſe alteram; hæc tamen ratio Hebræis non ſatiſfacit, qui axioma iſtud certiffimum & indubitatum eſſe volunt, afflictionum quę bonis accidūt uſum eſſe, vt probetur ipſorum conſtantia, felicitasq; gemineſc & benediſtio, aut etiā vt in hoc mūdo purgentur ab ijs peccatis quæ vel ſanctiſſimus quiſque ſolet cōmittere, vt poſt hæc vitā felicitate perfecta frui poſſint: quod aut voluptates improbis & diuitias interdū largiſ Deus, id boni premiū eſſe quod in hac vita fecerint (nemo enim eſt tā improbus quin Deus perficiat ex ipſo gloriā ſuā, & ipſe aliquid faciat boni) vt poſt hanc vitā luāt pœnas meritas: atq; eo pacto & offeſe puniant, & nefacta recipiant mercedē iuſtā; hoc illud ampliſſimum ſacræ Scripturæ documentū eſſe, cū dicitur Deus iuſtitiā, iudiciū, & miſericordiam exercere: Iuſtitiā, cū verā mercedē tribuit bonis operibus: Iudiciū, cū diſcernit pœnā ex iuſto malefici merito: & miſericordiā, cū premiū virtute maius aut pœnā minorē peccato infert. Bonorū igit afflictionem ipſis in bonū permagnum cedere certo certius eſſe ſtatuimus, improborum verò præmia in ruīnam grauiffimam: quod Stoici vno verbo dixerūt, nihil boni poſſe improbis accidere, nihil mali bonis, Interdū em̄ ad honores im̄pbus tollitur ad

tur ad eum duntaxat finem, vt gloriæ Dei (quod ait Salomo) in die vindictæ seruiat. Nunc postq̃ de modis licitis ad prauertenda & impedienda maleficia Magorum diximus, agendum videamus de modis illicitis, qui anticipandis maleficijs, aut si illata fuerint amoliendis adhibentur.

*De modis illicitis, qui ad prauertenda maleficia adhibentur, morbosque & fascino-
scinationes auertendas.*

CAP. V.

HÆC quæstio difficillima est omnium quæ in hanc causam afferri possunt, de qua nondum inter Theologos, Canonistas, & Iuriconsultos conuenit. Horum enim est sententiâ, licere maleficia superstitiosis modis depellere: sic Canonistæ sentiunt^a, nominatim verò Hostiensis, Parnormitanus, Goffredus Humbertinus, & alij nonnulli etiam Theologi, vt Scotus subtilis Theologus libro quarto distinctione tricesima quarta super superstitionis esse dicens si quis statuât non esse maleficium superstitione depellendum. Ceteri verò Theologi ac pitissimi, ad idololatriâ & apostasiâ tradunt pertinere, si qs diabolorū & Magorū vtať ope ad impediēda depellēdaue maleficia (sic decidit hæc quæstio lib. ij. sentētiarū distinct. vij. sic Aquinas in eandē distinctionē, sic Bonauentura, Petrus Albertus, & Durandus) siue maleficiū per Magi

operam tollatur maleficio, siue is qui non est Magus superstitiosis modis eximat à maleficio & illud in alterum transferat, siue expressè aut tacitè diabolus inuocetur: omnesq; honestam mortem anteponendam sentiunt. Atque hæc quidem sanctissima opinio est, altera damnanda & Lege Dei vetita, vt postea demonstrabimus. Itaque D. Basilii in Psalmum XLV. eos detestatur vehementissimè qui Satanā vel Magos adeunt, & istis præstigijs valetudinis ergò abutuntur: & Chrysostomus homil. viij. in epistolam ad Colossenses, Citius, inquit, mors homini Christiano subeunda, quàm vita ligaturis redimenda. Sed hæc breuius fecant Theologi quàm sit opus, iudicio meo. Nam summa tantum attingunt artium magicarum capita, cum tamen omnes viæ præcludendis malis, pesti, bello, fami, morbo, calamitatibus, siue vniuersè siue ex parte coniunctæ superstitione pro illicitis habendæ sint. Superstitionem dico, quia naturales & diuini modi quos ad præuertenda pellendaq; mala nos docuit Deus, sunt fueruntq; semper concessi atque laudabiles. Quoniam verò in lobo legimus nullam esse in terris potentiam, quam formidet Satanus, superstitiosum est superliminaria nuæ appendi squillam ad impediendum fascinum: sed res creatæ cum precibus sanctis adhiberi possunt, vt Deus qui solus est in mundo omnipotens exoretur: quemadmodum legimus Angelum hepate piscis & suffimentis vti, precibusq; malignum spiritum depellere qui septem illius puellæ viros

quam

quàm Thobias duxit occiderat^a. Et quãuis salem perhorrescât diaboli velut eternitatis symbolũ, & Deus salẽ omnib. sacrificijs imperet adhiberi^b, vt ^bLeuit. 1. populum fortasse auocet ne diabolis sacrificet: quicunque tamen salem circumferunt non propterea sunt exortes insidiarum Satanæ, nisi fidem in Deũ habuerint: alioqui salem ferri aut politum dactyli nucleũ (quod est apud Plinium lib. xij. cap. iiij.) vt sine precibus impediuntur aut abigantur maligni spiritus, illud est idololatriæ. Latini quæ ad amoliendum & præuertendum malum pertinent, amuleta vocant: quæ ad medicandum depellendumq̃, remedia. Verũ & horum amuletorum & *περὶ βαρτανίας* administrum, autorem & inuentorem Satanam esse demonstramus, itẽmq̃ remediorum quibus sortes & maleficia depelluntur: veteres ac Romani ipsi puerorũ collo solebãt pudendi membri speciẽ appẽdere q̃ appellabãt fascinũ, vt esset (prout aiebãt) præfiscine, & sortilegia auerteret, idq̃ ex electo maximè, q̃d Plinius innuit lib. xxxvij. cap. iij. turpẽ omnino modũ & diabolicum animis ad libidinem inflammandis. Cũmq̃ ab Hispanis Occidentales insulæ subigerent, compertum est Pæderastiæ imaginem, Pædiconis inquam, & Cinædi, ab Insulanis suspensam collo gestari pro amuleto, turpissimo instituto. Etenim circumfluebant gentes illæ Sodomia, turpissimis & detestandis sceleribus, magicisq̃ artib. omnis generis: ideoq̃ omnes ferè sunt ab Hispano profligati. Hoc diabolicum inuentum esse nemo sanus

inficiabitur. Alia quoque anulata exstant non æquè turpia quidem illa, sed æquè illicita, vt cùm il-
 ligatę scripturę chartulęq; geltantur *ἐς πλοῦς*,
 de quibus Augustinus libro de doctrina Christi-
 ana, Ad hoc genus, inquit, pertinent ligaturę ex-
 erabilium remediorum, siue votis siue quibusuis
 alijs rebus suspendendis & ligandis: quibus quā-
 do adhibetur fides, illicita est idololatria. Barba-
 ra Dorea (quę decreto Curię sententiam Pręfe-
 cti S. Christophoro ad Sanlissimum confirmante cre-
 mata fuit xix. Ianuarij M. D. LXXVII.) fatebatur
 se ijs quos fascinauerat medicinā fecisse diffusa co-
 lumba & egroti stomacho imposita cum his ver-
 bis, In nomine Patris, filij, & Spiritus sancti, D.
 S. Antonij, & D. S. Michaelis Angeli curari pos-
 sis ab hoc malo, & mādauisse vt nouē dieb. missā
 in templo illius vici curarēt celebrari. Nemo tā ca-
 tholicus est cui hec ratio non probe summo opere:
 Ego verò (licet per se bona verba essent) confir-
 mo id blasphemum esse cōtra maiestātē Dei, cū
 à Satana aut Mago discipulo Saranę fuerit tradi-
 tum: pręterea officium esse omnium vt orationes
 istas à Satana profectas perhorrescāt: hec enim re-
 medium se fatebatur à Satana didicisse, vt apparet
 ex quęstionibus illius quarum exemplum misit ad
 me generosus Dominus Pipemontensis. Simili-
 ter cū nuptę annulus accipitur ad nodationem
 soluendam, & per eum fit illud quod horreo dice-
 re, res illicita est: nā in hac re vir auersus à Deo au-
 xilium esse statuit, nec dubiū est quā diabolus ad
 eam.

eam manum porrigat. Sunt etiam qui nuptias eodem ritu repetunt quo antè celebrauerant, cum alligati sunt, atq; hoc pacto exsoluuntur. In Germania quoque sunt homines qui in olla feruefaciunt lacillius vaccæ quam Saga exhauserit, & certis vocibus (quas reticere placuit) enuntiatis ollam ictibus baculi feriunt, eodemq; momento dicant diabolum Sagam dorso tot ictib. petiturum esse: & hoc illicitum. Sic enim mos consilio Satanæ geritur, qui eam quæ Saga non est hac viâ ad idem facinus allicit, dum rem animaduertit adeò mirabilem. De antidotis Apuleij ad speciem asini amittendam idem iudicium, recentes rosas, anisum, aut folia laurina ex aqua fontana comedi oportere, sprangerus ipse in hoc errore est, hominem in bestiam transformatum, si aqua per omni lauetur, figuram recipere. Naamanem quidem syrum Eliseus curans septies iussit in Iordane profluente lauari: at eum non aqua purgauit, sed Dei gratia. Non dissimili remedio cognituri Germani q̃ Saga impotentem equum & languentem effecerit, ad certas edes vsq; trahunt alterius equi viscera, in non tanua sed cella ingressi aut specu subterranea, viscera illa consumunt igne. Tum malefica quæ commisit malum, dolorem colicum in intestinis sentiens ad edes contendit rectà ubi cremantur viscera, vt prunam candentem postulet, & dolor illius desinit: Quod si non aperiantur fores, edes offunduntur tenebris, tonitru personant horrendo, ruinamque minitantur nisi qui intus sunt aperiant: quod sprangerus scribit

scribit in Germania obseruatum, & à se visum. A D. Antonio Lonanio generali Regis legato apud Ribemontēses accepi fuisse Magū qui cribro Magum alterum pronuntiatīs quibuscūq; vocibus re-
texerit. Proferebantur nomina omnium qui in su-
spicione erant, cumq; viri illius nomen cui culpa
inerat efferretur, indefinenter mouebatur cribrū,
& Magus affinis culpæ eodem aduentabat: quod
vbi compertum est, fuit damnatus Magus. At il-
lius quoq; Κοκκινουματίστ' constituendum erat iudi-
cium. Hæc omnia ex arte sunt diabolica, vt quicū-
que isthæc viderint miracula audacius ad peruesti-
gandas omneis Magiæ artes prouehantur: nam
Magum iam nouit Satanās esse suum, venatur a-
lios. Memini aliquādo mihi narrare D. Bordinū
generalem procuratorem regis, cū totum ipsius
pecus in villa apud Meldenses moreretur, fuisse
xori dictum bestiam quandam occidendam esse
quam hic non placet exponere, eamq; pedibus sur-
sumuersus sub limine stabuli suspendere oportere
enunciando certas voces quas hic apponi nō est
opus: hoc facto, nullam ex pecudibus suis periuis-
se: Qua in re hoc lucrī faciebat Satanās, quod sa-
crificium fiebat ad placandum ipsum detestanda
idololatria. Sprangerus ait vt Sagæ templum in-
gressæ prohibeantur egredi, moris in Germania
esse vt puerorum aliquot calcei axungia suilla obli-
nantur: hoc facto, dum in æde morantur pueri nō
posse Sagas sine illorum vēnia excedere: idēq;
certis verbis quæ hic reticebo scribit præstari pos-
se. Non

se. Nonne verò, dixerit quispiam, optimum institutum est Magos, qui pœnas luunt malefactorum, reuelari: fateor illud quidem, etiam fures latronesque reuelari optimum: sed nunquam faciendum malum (inquit Paulus) vt eueniat bonum: idq̃ in reb. magicis minimè omnium. Atqui hac in re duplex Satang fit accessio, tum quòd Sagæ ab eorum locorum accessu auertunt vbi Dei verbum audituræ essent, tum q̃ his technis iuuētus ad diabolum de rerū occultarū veritate consulendū pertrahit̃. Plurima antidota cuiusmodi sunt hæc ridiculâque amuleta in Plinio legimus, ^a vt nouas nuptas cum viris primùm congressuras postes lupi, ^{lib. 28. cap. 19.} no adipe solitas perungere, ne quid mali medicamenti inferretur. Sic libro xxxvij. ca. ix. Sapphirū albam si Lunæ nomen ac solis scribatur in ijs atq̃ ita suspendantur è collo capillis cynocephali, resistere veneficijs & adesse reges adituris: sed Cynocephalos, qui nusquam extāt, oportet inueniri: & cap. sequente eiusdem libri, Antipathen coctā in lacte contra effascinationes auxiliari, sed eam nigram nec translucentem, in quo altera fraus est ineptissima. Antirrhinon quoque herbam^b perunctos venustiores efficere, nec vllō malo medicamento lædi posse aut veneno qui eam in brachiali habeat: Euplea perunctos commendationis esse famæ: Artemisiā aduersus mala medicamēta prodesse: omneis fabulas certissimas. Sed non medio crit̃ miratus sum qua specie Christiani Cæsares legibus promulgauerint licere istis superstitioni-

bus tempeſtates & morbos propellere, cū Ro-
mani eos capitali ſupplicio affecerint qui furem ſo-
lū magicis artibus retexerant, dum adhuc à fide
Chriſti alieni eſſent, nec fidē iſtis artib. haberi vo-
luerint. Extat l. item apud Labeonē. §. ſi quis astro-
logus, de iniurijs. ff. Hoc etiā in ſuper addimus, ne-
fas eſſe in liminibus ianuarum perquiri ad tollen-
dum cereas imagines, ſemina, oſſave quæ appoſu-
erint Magi hominib. vt putant, & pecoribus ene-
candis (In hoc enim incumbit Satanās vt creda-
tur has ab ipſo vires indi cere atq; pulueribus) ſed
Deum ſolummodò adiri oportere, & pro certo ha-
beri quod in Cantico Moſi dato dicitur, ab eo ſo-
lo mortem & morbos immitti, neq; malum aut af-
ſiſtionem vllam niſi ab ipſo obtingere. Cum itaq;
hoc malo Satanās abutatur & delectetur plurimū
ſapienter eos Sorbona damnat hæreſeos qui ab i-
ſtis pulueribus venire putant maleficium: & D.
Hieronymus de vita S. Hilarionis agens narrat
Satanā in puella demoniaca quam obſidebat lo-
quutum eſſe, dicendo ſe non exiturum niſi lamina
ærea quam amator puellæ ſubdiderat ianuæ au-
ferretur: hoc noluiſſe Hilarionem facere, & preci-
bus apud Deū puellam liberauiſſe. Alij per flam-
mam tranſmittunt puerulos præſeruandos à ma-
lo, & traducunt igne, quam Amorrhæorum abo-
minationem notauit Scriptura ſacra: & huic per-
ſimilem ſtolidioribus mulierculis imperant Sa-
gæ, vt liberos inter duas cruces geſtent, ſic eos
beatos fore: quod nos in ſupplicationib. vidimus.

Opór-

Oportet igitur ad Deum solum cōfugere: ac propterea Sorbona definiuit hæresin esse planè, si quis maleficia maleficijs depulerit: idq; in determinatione facta die xix. Septembris M. CCC. XCVIII. ubi non illud dicitur, non posse Satanam & ministros ipsius maleficiū maleficio pellere, sed hoc impietatis esse si quis remedia ista quæsiuerit. Nā si corporis malum Satanas curauerit, semper animæ infligit vulnus. Exemplum producam, quod Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis agens mihi exposuit: non enim aliunde veritas melius cognosci potest quàm ex Iudicibus in hac causa versatis & frequentibus quæstionibus habitis certissimam adeptis exercitationem. Cum igitur ille de Saga S. Probæ in iure cogniturus esset (hec autem cæmentarium tanta affecerat inualetudine ut ipsius caput inter crura ferè propenderet incuruo corpore, quod malum ipse à Saga sibi suspicabatur importatū) ut consideratus iudex, sagæ renūtiari iussit ipsam non alia ratione posse vitæ suæ consulere q̃ si cæmētarium sanauerit. Fasciculum itaq; à filia sua domo afferri iubet, diabolum inuocat, dejecto in terram vultu carmina quædam coram omnibus musitat, & fasciculum tradens cæmentario lauare eum in balineo præcipit & illud quod fasciculo inclusum erat in balneum indere cum his verbis, abi per diabolum, hunc ait, non alium esse reualescendi modum. His factis curatus fuit cæmentarius. Verūtamen antequàm ea inderent balneo volētes nōnulli cognoscere qd in

fasciculo esset (quod illa fieri vetuerat) tres paruos in eo lacertos deprehēderunt: Cemētarius verò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpio-
 nes sentiebat in eo: cū excessisset ex eo, quamuis peruestigarentur diligentissimè, nec carpio nec lacertas inuentus est. Saga viua fuit concremata & permanfit ἀμεταμέλητθ. Hic verò manifesta est idololatria blasphemiāq; pariter, quādo res vlla in nomine diaboli & cum inuocatione illius perficitur. Astutiores & improbiores aliī, nec ita impudentes Magi, qui loquuntur sanctè & ieiunia indicunt hominibus, vt nobilis ille Nortmannus fecit anno M. D. LXXII. Aliud legimus in horto Antonij de Turquamedia, lib. iij. de Mago quodam, qui homini rustico quem videbat à cane rabido fuisse morsum dixit se esse *Saluator*, seruatore, *pero que no perdais la vita*, vt (inquit) non amittas vitam: cumq; ter illius nasum ad missionem vsq; sanguinis pupugisset, ille sanatus est. Videmus vt iste impostor se seruatorē dicat, qua blasphemia fides in Deum non minus abominanda voce eripitur quā si inuocetur Satanas. Deus autem apud Esaiam, ego sum, inquit, maximus Deus æternus immittens vitam & mortem, sanitatem & morbum: neq; alibi quā in me vno est salus. Dum hæc à me conscriberent, Carolus Martinus Præfectus Laodunensis factus certior mulierem pauperē in valle (id suburbij Laodunensis nomen) fuisse à Saga vicina fascinatam, misertusq; illius, necem interminatus est Sagæ nisi morbum vicinæ adimeret.

Metuens

Metuens illa promisit se curaturam: itaq; ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus iungit, diabolum maximū magna voce appellat, subinde preces renouat voces incognitas aliquot repetens, & frustum panis ægrotae tradit, quæ eodē momento cœpit reualefcere. Hoc facto Præfectus reuertens domum statuebat eam comprehendere, & igni quamprimū tradere: sed illa in his partibus ex eo tempore non fuit conspecta. Quo in facto illud est euident, diabolum æquē ab ægrota atq; à saga inuocatum & adoratum esse: præstat autē mori millies quàm detestandum remedium corpus seruans animamq; occidens experiri. Gestum quoq; sage vultum applicantis in terram animaduertimus ritum imitari prophetarum veterū, Moïsis, Iosue, Elie, de ira Dei sedanda laborantium, omnium autem sceleratissimę sage & summē execrabiles in fofsulas quas fecerunt capita inferūt, vt testificentur satanam à se non Deum inuocari, & clara voce aduocant satanā. Quò spectat illud Apuleij de Pamphila saga Larissana in horribleis suas coniurationes incumbente, cū ait, Deuotionib. in scrobem procuratis. Alijs neq; inuocare libet, neq; diabolicis inuocationib. interesse, at non dubitant adire Magos vt valetudinem cōsequantur. Exemplum recens producemus, acceptum à Præfide Vitrīaci Franci honorato viro, qui ad conuentus maximos Blesis fuerat allegatus anno millesimo quingētesimo septuagesimo septimo. Cū indigeremus opera illius vt alij alios in communi

ònere iuuaremus, inſtituti acerrimè ne antè loco ex-
 cederet quàm Ordines dimiſſi eſſent: reſpondit ſi-
 bi amicum eſſe quemdam qui ad mortem decum-
 beret, ab eo ſe accerſi & hæredem inſtitutum eſſe:
 hunc inde ab annis quinque aut ſex ægrotum fuiſſe
 & membris factum: ideoq; parentem admonitum
 in Flandria eſſe hominem à quo filius curari poſſit
 eò ſtatim abiuiſſe: Magum parenti morbum filij
 quem nunquam viderat explicafſe, & in Luſitaniã
 uſq; ad Magum alterum (cuius indicauit nomen)
 in comitatu regio verſantem ablegafſe: Hoc feren-
 tem æquo animo patrem in Luſitaniam abiuiſſe,
 ubi Magus parèti, antequàm ſolùm hiſceret, Ami-
 ce, inquit, filius tuus breui ſanabit, abi in Galliam,
 inuenies Nouiodunum verſus ad vigefimum mil-
 liare à domo tua quemdam M. Benediſtum (ſunt
 autem multi hoc nomine) hic filium tuum curatu-
 rus eſt: Miratum itaq; parentem peregrinationem
 tantam ſulceptam eſſe vt perueſtigaret procul qd
 propè aderat, ſumpſiſſe animum, & ad M. Benedi-
 ctum iuiſſe: hunc autem parenti dixiſſe, plurimum
 laboris conſumpſiſti in Flandriam Luſitaniam
 quæ proficiſcens vt reſtituatur filius tuus, abi, iu-
 be ipſum venire ad me, ego is ſum qui curabo
 eum: ad hæc parentem reſpondiſſe iam ex an-
 nis amplius quinque cum lecto non exiuiſſe, ac
 ne tantillum quidem mouendi facultatem ineſſe
 ei: tandem verò maxima moleſtia ægrotum eò fu-
 iſſe perductum, & ex parte quidem fuiſſe ſuble-
 uatum, verumtamen non diu bene habuiſſe.

Non

Non debet autem videri mirum si aliquando imperiti remedia hæc conquirunt, cum publicè permiffa sint certarum legum specie & deprauatis Canonistarum opinionibus, quæ ex diametro cum lege Dei, sed non nouo instituto, pugnant. Brenim apud suidam legimus inde à Minois temporibus homines extitisse qui verbis & sacrificijs curabant morbos, & apud Homerum à profluuiio sanguinis Autolycum liberari verbis. Scribit etiam Hippocrates libro de morbo sacro, multos fuisse planos qui se pollicebantur comitiale morbum curaturos potestate (vt inquebant) dæmonum, infodiendo humi sortem expiationis aut in mare immittendo, horum plerosque nebulones esse: tandem itaque hæc verba subiicit, sed Deus, qui sceleratissima quæque purgat, nostra est liberatio. Ethnici huius hominis (vt appellamus) verba placuit apponere, vt nos doceat quantopere teneamur hæc impietatis genera perhorrescere. Eodem argumento Iacob. Sprangerus Magorum Quæstitor scribit Episcopū à se in Germania visum quæ aduersa vtens valetudine ex Saga vetula cognouit se ex maleficio ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam esse quàm vt eadem Saga sortilegio pereat quæ sortem in ipsum coniecerat. Miratum Episcopum celeribus equis misisse Romam ad Nicolaum V. Papam vt veniam indulgeret huius curationis adhibendæ: Papā qui Episcopum deamabat vnice, indulgisse hac clausula dispensa-

spenfationi adiecta, *vt ex duobus malis fugiatur maius*; Sagam diplomate allato dixisse, cū Pape & Episcopo placeat se illud effecturam: Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum, Sagam verò quæ eū fascinauerat in morbū ex quo obijt incidisse. Sic à Satana videmus procuratū vt Papa, Episcopus, & Saga in eodem facto homicidæ essent, quibus simul persuasit vt sibi seruirent & obsequerentur mandatis suis. Interea verò Saga illa quæ vita defuncta est nunquam voluit resipiscere, sed ad recuperandam valetudinē se indefinenter Satanae cōmendauit. Hic verò horrendum videre est & inuitabile iudicium Dei inimicos suos (quod ait in Ieremia) per inimicos vlciscentis: Magi enim plerumq; retegūt maleficia, & alij necem alijs inferūt; quandoquidem non curat Satanas quo pacto efficiat consilia sua, modò genus humanum perdat, conficiēs corpus, animamue, aut vtrumq; simul. Huius rei exemplum accidit in Piſtonū agro anno M. D. LXXI. Carolus IX. Rex à prandio Triscalanum (cui veniam indulserat vt affines criminis deferret) ad se adduci iussit. Hic apud regem & frequentem procerum coronam confessus est modum quo exportantur Magi, saltationes, sacrificia Satanae oblata, nefarios concubitus cum diaboli virilem & muliebrem formam habentibus: addebat à singulis pulueres acceptos esse quibus homines, pecora, fructusq; enecarent. Hæc illius dicta singulis mirantibus Gaspar Collignius Gallix Amiralius (nam hic fortè intererat) dixit adolescentem

Iescentem in Pictonum agro ante aliquot menses
fuisse comprehensum, de nobilibus duobus ene-
ctis accusatum: hūc fuisse confessum vt seruus eo-
rum fuerit, eosq; viderit pulueribus in domos se-
getesque iniectis dicentes hæc verba, Maledictio
in istos fructus, in domum, in regionem istam: se
itaq; hos pulueres nactum cepisse & in cubile in-
iecisse vbi duo illi nobiles recumbebant, sic vtrū-
que mortuum in cubili fuisse compertum, sed tu-
mentes & atros valde. Puerum Iudices absolue-
runt. Tum audiens Triscalanus istud permulta e-
tiam narrauit eiusmodi. Credibile est autē si Rex
(cuius alioqui corpus optima fuit compage & cō-
stitutione) hunc Magorum principem & alios as-
seclas iussisset concremari, Deum pro istis iudicijs
fuisse ipsi diuturniorem vitam & beatiorē con-
cessurum. Nam Dei verbum sibi semper constat,
qui virum morte dignum absoluerit, hunc in se-
ipsum meritam illius pœnam refundere: vt Pro-
pheta regi Achabo dixit ipsum, quia gratiam viro
morte digno fecerat, moriturum. Id verò inaudi-
tum est ab omni seculo, Magis gratiam indulgeri.
Factum quidem dicetur istud, vt ab illo indicaren-
tur conscij: sed omnes nihilominus effugerūt. Ve-
rū vt eò vnde discesserat reuertat oratio, Spran-
gerus (qui Sagas innumeras adiudicauit morti,
earumq; secreta peruidit) maleficiorum scribit a-
lia esse incurabilia, alia curari nō aliter posse quā
si in alterum fors transmittatur: alios curare in eū
reiecta sorte qui prior iniecerit, alios ab vnico fa-

nare morbo, alios à plurib. alios nō curare nisi ad miliaria 2. in ambitū dom⁹ sug, idēq hoīes certos, alios nunq sortē nisi ex illi⁹ cōfessu q̄misit eximere. Ipsi aut ex Magis sciscitāti causam respōdisse pratiōe cōtractus cū Satana initi cōventionūq ab ijs expressarū q sese mancipant fieri omīa. Atq hoc in Germania tā fuit frequēs illius tēpore (vt omnib. seculis fuerat) vt idē scribat dñm vici Richtig hassen in Constātiensi agro canonē ab ijs exegisse qui effascinatiōis causa Sagā vici sui accedebāt: sic cōueniebat optimē & reciproca erat obligatio inter dñm illius vici & satenā: imperitū aut vulgus deludebat à diabolo, cū loco deiquē (vt magnus ille Elias aiebat Regi Ochoziē) debuerāt accedere, adirēt diabolū cōsulturi. Idē autor est multos nobiles viros nundinationē istā in Germania factitasse, cuius tñ reos fuisse Magos nō existimo. Cōstat apud oēs Rupellæ hominē lethali vulnere affectū, de cuius salute Chirurgi oēs desperabāt, Magi cuiusdā opera sic fuisse institutū vt incederet & dieb. aliq̄ loqueret: nēpe gestabat illū Satanas ac nō alius, vt Magis suis autoritatē cōpararet. Illud verò in primis admirandū q̄ scribit Pētrus Mamorius, ossa eq fracta impedimēto esse ne tollāt sortes, nec magnam habet veritatis speciē: nec illud similiter q̄ ait Albert. magnus lib. de animal. esse volucres ad effascinandū vtilēs: qua ratiōe homīnes ad Ethnicorū auguria facilē reuocarēt. Sed hoc totū nefas esse cōfirmo, atq hoc pacto ad idololatriā & cultū lapidū hoīes adduci. Certissimus, n. est sermo Dei dicen-

dicētis nō esse potestātē in terra q̄ virib. Satang po-
 sit obsistere, vt est in lobo^a: q̄ sermone Deus pro-
 pterea vtiū vt ad ipsū solū ac nō aliū recurrat, vt q̄ c. *si quis per*
 res create & remedia ab ipso instituta in bonis reb. *fortiarrias.*
 adiūctis precib. (vt fecit Tobias) ac nō aliter occu-
 pēt. Amplius dicit Aquinas^b, oīa remedia & πικρυ, *admoncant.*
 λαιμας medicinas q̄ verisimili ratiōe malū curare, *b in secunda*
 depellere, aut impedire nō possunt, p̄ illicitis habē *secundæ, q̄.*
 das esse; & August. lib. x. de ciuit. Dei contra Por-
 phyr. & Iamblich. differēs (q̄ cœlestes virtutes reb.
 elemētariū. conabāt attrahere) oīa remedia amule-
 taq̄ aduersus diabolū, phibet p̄ter orationē & pœ-
 nit. & medicamēta q̄libet in verbis, character. liga-
 turis, aliisq̄ reb. vanis posita Satang retia cōfirmat
 esse. Bādē q̄q̄ sentētiā textus ipse canon. ostēdit, ne-
 qs Scoti opiniōe aut Hostiēsis fallat^c, cū ait, Vana *c can. admo*
 vanis cōtundere licet, aut ipsius glossæ *neant. 26. q̄.*
 pretātis ea q̄ nō fuerint illicita: id. n. fieri nuncq̄ po-
 test. Dānandus est itaq̄, velut impietatis plenus, su-
 perstitiosus ille Ethnicorū ritus, cū spūs abigerent *7. & d. can.*
 certo legumine (q̄ indicare nō placet) in os indito *si quis per*
 & retrorsum iacto, nudis pedib. certa q̄ precū for-
 mula nouies repetita: sic. n. adorat oīo Satanas,
 ne qd importet mali. Id prisci latini mēse Maio p
 triduū faciebant placandis (vt aiebant) Lemuri-
 bus siue Remuribus: quam institutionem à cæde
 Remi dicebant ortam, quòd spīritus eo mortuo
 incolas loci infestaret. Hęc aut vana esse atq̄ illicita
 demonstrāt tū ea q̄ antè diximus, tum seuerum
 illud interdictū legis, ne per ignē liberi traducant.

2. Reg. 21.
 23. 2. Pd-
 14. 28. 33.
 lib. 3 More
 nebocim.

Moses Maymonis, Hebræorum Theologorū habitus præstantissimus, Amorrhæos scribit inter alia solitos per flāmam recētes ex vtero scetus trāsmittere^d, & credidisse liberos à calamitatib. plurimis vindicari: eandemq; superstitionem nutrices adhuc obseruantes à se in Ægypto visas. Quòd si ab hac superstitione tātòpere abhorret Dominus, quanta detestatione putandum est ipsum ea carmina & remedia prosequi quæ aduersus maleficia adhibentur? De hoc argumento potest Mosē Maymonis lector consulere, qui plurimas superstitiones describit ab Amorrhæis frequentatas vt ex veteribus libris didicerat: quæ superstitiones in lege Dei nec reticentur planè, nec minutatim explicantur, ne id doceri videretur quod sepeliri opus est obliuione sempiterna. Verumtamen exēpla quædam afferemus, vt neq; improbi occasionem habeant, neq; iudices seipsos excusandi ignorantiæ nomine. Fertur hæc superstitio & videtur passim, q; pueri imponuntur vrsis vt aduersus pauores confirmantur, q; arborib. alligatur stramen vt seruentur fructus, prout fit in Valesiorū agro: hæc perniciosæ superstitiōes sunt, quib. semp inest auersio à Creatore, & in res creatas fides. Quāobrē Mahomed Aben Thaulon Sāgiach Ægypti nup cremari iussit crocodilū plūbeū portē cuiusdā ædis in Ægypto subditū, q; se hoc pacti incolæ à crocodilis tutos esse cogitabāt. Hęc de illicitis modis p q; sortileg. occurrit: Nūc etiā videam⁹ an aliq; extet modus malignos spirit⁹ ab hoīnib. obsessis depellēdi.

De

De ijs qui obsidentur & vim patiuntur à malignis spiritibus, & an sit modus spiritus istos depellendi. Cap. VI.

DIxi mus de ijs qui volūtariē tacitis aut expressis conuentionibus cum spiritib. malignis cōmunicātiā dicamus de obsessis hominibus qui vim ab eis patiuntur, & an sit vllus eos depellendi modus. Hic verò non disputo an sint homines q̃s maligni spiritus obsideant, quibus plenæ sunt diuinæ atq; humanæ historiæ, & Euangeliorum maximè. Sic in Actis Apostolorum capite xvi. ancilla fuisse legitur adolescentula spiritum in se habens quem Scriptura vocat *εργασίμβας*, res occultas eue taq; prædicentem multis, denaq; mendacia verò vni dicto connectentem (prout salutis viam à S. Petro & Paulo dixit prædicari) quæ ita lucro nō mediocri augebat herum, diabolus verò homines ita perducebat vt se autorem mendaciū de veritate cōfulerent. Monasterij in Vvestphalia narrat Sleidanus, cū Anabaptistæ rerum potirentur, lege de communione bonorum promulgata, necessitatem singulis fuisse impositam vt conferrentur in commune bona: cumq; numos suos dissimularent & celarent multi, puellas duas exstitisse quæ reue labant omnia. Certissimū aut eorum quos diabolus obsidet argumentū est, q̃ varijs linguis loquuntur quas nunquam didicerint. Huius generis sunt pauci in Gallia, vident tamen. Fuit ante annū puer

nomine Samuel annos duodecim natus in pago Vuanteleti ad Laodunum, filius nobilis viri Landarum domini, qui post mensem à matris obitu occupatus à spiritu, infestatus plurimum, colaphisq̃ celsus est: etiam in corpus illius ingrediebatur spiritus, & si quis puerum volebat subducere, ille retrahebat violētia. Eum exorcizari pater noluit religionis quam profiteretur nomine: an fuerit ab eo tempore liberatus nescio. Annus quoq̃ duodecimus vel decimus tertius agitur ex quo Veruinenſis ſcœmina à maligno spiritu poſſeſſa hic Laoduni exorcizata eſt, quam hiftoriam quia excuſis com pluribus libris fuit expoſita præteribo. his abundant Italia atque Hiſpania, quos numellis opus eſt conſtringi: atq̃ hi Græcè, Latine, & linguis alijs quas non didicerunt vnquam, nouerunt loqui, ac potiùs ſpiritus in ipsis loquit̃: nam ſi quando Veruinenſis illa linguam valde pruderet, ſpiritus diſertè loquebat̃. Mulierẽ demoniacã Melanchthon ſcribit à ſe in Saxonia viſã, nesciẽtẽ legere aut ſcribere, q̃ Græcè tñ & Latine loquebat̃, & ſeuũ illud Saxonig bellũ predixit his verbis, *ἔται, ἀνάγνητ̃ π̃ρ̃ν̃ς, ὁ δ̃ρ̃μ̃ν̃ς αὖ τοῦ λάφ̃ τ̃ότ̃ω.* [Narrat Ferneliuſ in lib. de abditis rerũ cauſis ſe puerũ vidiffẽ demoniacũ loquẽtẽ Græcè, cũ tñ literas nesciret. Hippocrates libro de morbo ſacro comitialẽ morbũ putauit eſſe; diſcrimen verò poſteri optimè annotauerũt etiã in Græcia, cũ obſeſſi auditi ſunt varias linguas & diuinações proloqui, qđ in comitialib. nō poteſt percipi. Signa em̃ atq̃ ſymptomata vident̃ differētia:

& Ma-

& Magi ipsi, cū periculū facturi sunt, in aurem hominis affecti dicunt, Exi dæmon, quia Ephimolei tibi præcipiūt: statim dæmoniacus ruit in terram quasi *ἀφροθυμῶν*, deinde post tempus aliquod resurgens nūtiōs veros & ignotos è longinquo affert, atq; hoc facto à dæmone liberať: in morbo autem comitiali secus. Alij verò quorū corporib. diabolus inest, sunt Magi, quos ab eo vexari nō animaduverteris: itemq; illi qui religiōe ducti & putantes benefacere, à dæmonibus ad tempus occupāť, vt fuerūt in Græcia Pythiæ, quas possidere credebāt deus ac ppter eā *ἐνθουσιασμός* dicebāt, cū Sibyllæ aut Pythiæ, q̄ in Delphica Deliaue specu iacuerāt sic occupabant & per eas diabolus (quē vocabāt Deū Apollinem) responsa dabat, quo facto ab eis superfedeat Dæmon. Veri autem dæmoniaci nonnunquam certis superstitionibus liberabant, quarum Hippocrates in libro de morbo sacro meminit: Sed non rarò Magi (vt adhuc faciunt) dæmonas depellebāt. In primitiua Ecclesia Christiani precibus utebantur, deinde catechumenos & energumenos coniurationibus ac exorcismis obstringebāt, licet is qui se baptismi causa sistebat matura ætate sapientiā prudentiaq; instructus esset, nec vlla maligni spiritus in eo cerneretur species: qui ritus semper fuit obseruatus & adhuc obseruatur, cū infantes in ea religione quæ dicitur catholica baptizantur. Hic enim de ijs solum agitur qui Magi non sunt, & à maligno spiritu obsidentur. Contrà autem ex infinitis iudi-

iudicijs inter Magos cōuenire cōstat, siq̃s expro-
fesso. Magus & conuentione cum diabolo expres-
sa obstrictos in perpetuum seruituti eius renun-
tiet ipsumq̃ pccitauerit facti sui non inuocato Do-
mino, eum malè multari, vexari, & cædi, nisi Deus
singulari gratia ipsum conseruauerit. Hominem
à nobis visum fuisse antè meminimus quem mali-
gnus spiritus ita persequabatur vbiq̃ vt eo non
posset liberari, dormientem suauissimè vellicādo
nasum & aureis excitabat, & sciscitabat numquid
ab ipso flagitare vellet. Sprangerus cōplureis Sa-
gas à se condemnatas fuisse dicit quę sibiipsis gra-
tulabantur mortem, dicentes se à diabolo cedi nisi
mores mandatis ipsius gerant, nec alia vnquam ra-
tione quiescere. Virum quoque nobilem ad Vel-
lerios Coteretanos fuisse notauimus, cui Hispan-
us miles spiritum malignum cum annulo vendi-
derat, cumq̃ ille nobili, pccat exspectauerat, non
obsequeretur, annulum in ignem fuisse à nobili cō-
iectum, ex eo tempore à spiritu nobilem non re-
quieuisse. Sunt etiam qui cum fuerint Magi, Deo
renuntiauerint, & cum Satana in focdus iuraue-
rint, technis eius cognitis contemnunt quidē, sed
à Satana tamen minime infestantur, quia suos esse
nouit eoq̃ contentos est. Sunt etiam alij qui vi-
dentur stulti, intempestiuè ridentes & exultan-
tes, vt ille apud Philostratum quem Apollonius
Tyanæus Magorum princeps demonstrauit ob-
sideri à maligno spiritu atque liberauit: etenim
ita res habet, nisi hominis stultitia ex morbo na-
scatur,

scatur, indicio est eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam qui non desipiunt quidem, sed ita dormientes incedunt ac si vigilarent: sed hic lethargus est, aut aliud malum cerebri quo etiam viri sapientissimi nonnunquam opprimuntur. Non treis ex isto malo & sine dolore laborantes vidimus, & se Galenus semel ex eo morbo fateatur laborasse cum miliaris octauam obiret dormiens, donec in lapidem incurrens corruisset, eo'que casu expergesceret. Verumtamen sunt qui sæpe clausis oculis de nocte ambulant, domos, templa, celsaque & inaccessa loca conscendunt, quò nemo peruigil, quantumuis sciret, ascensurus esset: quòd si de nomine suo vocentur, repente concidunt. Sprangerus hominem ita corruentem à se visum fuisse narrat Aurelij. Fuit etià vir hoc modo agitatus nocte, quem socius qui cum ipso cubabat prosequens cum in profluentem ire animaduerneret non processit quidem ulterius, sed ne ille procederet nomine appellauit: sic ille repente corruit dormiens & submersus est. Hunc presumptio est à maligno spiritu fuisse actum, verumtamen non possum confirmare: nam fieri potest ut quis audito suo nomine ex improviso excitetur eoque pacto corruat: ut verò inaccessa loca conscendat dormiens & periculosa precipitia, & inoffenso pede per se reuertatur, non est probabile. Vt cunque sit, hominem obsessum & vexatum à maligno spiritu non abesse à salutis viâ credibile est, ut sancti homines putauerunt. Itaque Paulus priore epistola ad Corinthios de eo loquens

P

^a in secunda
secunda q. 90

^b lib. de cere
monijs Ecclē
ſic Rom.

qui rem cum focu habuerat, Expedit, inquit, hominem illum tradi Satanæ, vt ſpiritus ſaluus ſit in die iudicij; quibus verbis excōmunicationem, quæ hodie quoq; eſt in vſu, credibile eſt intelligi. Reſtat vt modos depellendi malignos ſpiritus ex hominibus, beſtijs, ædibusq; videamus. Affentitur enim Thomas^a Aquinas beſtiam quoq; rationis expertem cogi adiuratione poſſe, velut à Satana hominibus offendendis actum, ac proinde malignos ſpiritus abigi. Quod autem modos eiſciendi dæmonas attinet, Alexander primus Papa inſtituit aquam benediſtam, Notæ ſunt coniurationes^b, Exorcizo te N. per Deum viuum, &c. tum oratio, Deus miſericordiæ, &c. poſt execratio, Ergo maledicte diabole, &c. deinde oratio altera, poſtremo execratio (tres enim adiurationes adhibentur) actum demum quæcunq; ſortes malefici ve pulueres in domo viri à dæmone obſeſſi deprehenſi fuerint tradunt igni: qđ S. Hilarionis & Hieronymi iudicio (vt antè diximus) planè aduerſat. Cōſeſſiones etiā, Sacramenta, ſtolas, aliaq; adiſciunt plurima: etſi non ſæpe maligni ſpiritus his omnib. procuratis & effectis exeunt. Mulieris à maligno ſpiritu poſſeſſe Menilij ad Dām martinum cōmmorantis ſuprà meminimus, quæ per ſpiritū inde à 18. ætatis anno ligabatur, nec alio afficiebat malo. Hanc Picardus Doctor & cōplures alij exorcizauerūt Lutetiæ (vt diximus) an. 1552. ſed tentatum fruſtrā. Alios verò audiui, cū Diabolū vellent exorcizare, ipſos fuiſſe occupatos: prout in Actis Apoſtolorū legi-

legimus duos fuisse discipulos qui malignum spiritum ex humanis corporibus tentabant eijcere dicentes hæc verba, Adiuro vos per Iesum quē Paulus prædicat, &c. respondēs autē spiritus nequam dixit eis, Iesum noui & Paulum scio: vos autē qui estis? & statim diabolus vtrumq; inuasit, eo dimisso quem antè vexabat. Similem historiam in primo Greg. dialogo legimus, Sacerdotē quendā qui mulierem à diabolo occupatam animaduertebat, stolam accepisse & imposuisse mulieri, statimq; diabolus relicta muliere in Sacerdotem irruisse. Ait etiā Niderus Monachū fuisse Colonię facerū Magum quem opinio erat malignos spiritus abigere. Hic rogāti diabolo quò iturus esset, abi, inquit, in latrinas meas: quòd fecit diabolus, sed eum nocte latrinas adeuntē sic contudit plagis vt proximè à morte absuerit. Interdum verò diaboli ex Magorū mādato abeunt, vt Apollonius Tyanæus dicitur eos abegisse, ac potius diaboli paruisse illi, vt opinio nem deitatis (quam affectabat) cōciliarent ei: quo instituto discipulos tam multos adeptus est qui portentum istud anteponebant Christo, vt Eusebius octo libros contra Philostratum Apollonię Euangelistam coactus fuerit conscribere. Idem quoque Simon Magus fecerat: nulla enim fraus tam subtilis est quam nō cōminiscatur Satan as vt detrudat homines in idololatriā: quo non euertit, sed stabilit potentia eius. Exēplum Bohemi Sacerdotis Sprangerus Quæstor narrat, Dachonis nomine, q diu possessus à diabolo Rom. deductus est

dicebat autem ea sibi odio capitali esse quæ Sathanas diligit maximè. Magdeburgi quoque fuisse sacerdotem alterū quem Diabolus possedit annos septem, qui rogatus cur sacerdotem illum inde à tribus mensibus ccepisset agitare dixit se iam antè in corpore illius consedisſe: quærenti autē exorcistæ ubi lateret cū hostiam sacram Sacerdos sumeret, suberam, ait ille, linguę: cumq̃ inueheretur in eum exorcista dicens, cur non fugis à præſentia Creatoris tui? respondit diabolus, at dum vir bonus super pontem ambulat, quid obstat quo minus sub pontem illum transeat improbus? Hæc Sprangeri Quæſitoris verba. Queritur etiā interdum diabolus tanquā si grauissimo dolore premeretur, dicens se huius animam aut illius esse, vt in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento exstāt quāmplurimę. Petrus Mamorius in Gallia narrat Confollenti ad Viennam fluiū historiam accidisse in Caplandi cuiusdam ædib. anno M. CCCC. LVIII. diabolum, qui animam defunctę se esse prædicabat, gemitibus, clamorib. & querimonijs omnia compleuisse, monētem habendas preces peregrinationesq̃ obeundas, & res veras plurimas reuelantem: sed dicente ei quodā, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum, &c. respondiſſe hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum n̄s qui adstabāt fremebundum aufugisse. Idem Nicolæ Alberiæ Veruinenſi accidisse narrat D. Bartholomæus Fayus Consiliarius Parisiensis Curie, Satanā huic ad fossam

sam patris oranti apparuisse tanquam è sepulchro prodeuntem, qui missas plurimās celebrari, certāsque peregrinationes suscipi iussit, nec propterea miserā exagitare destitit: & quamvis seipsum prius auum illius esse respondisset, tandem Beelzebubum esse confessus est. Diximus sæpenuerò qđ est in lobo, non esse potestatem in terris à qua metuat Satanās. Itaq; perniciosa est Iosephi historici Hebræi sententiā quam antea perstrinximus, cum Iudæum è sua gēte scribit à se fuisse visum, quo anulum indēte ad nasum hominis obsessi fugiebat diabolus illicò: sic enim homines ad reuerentiam rerum creatarum, lapidis, annuli inflectuntur. Neque tamen ait adamantem in annulo fuisse, etsi fuerunt in hac sententiā quidam tantas esse adamanti vires & vana somnia & malignos spiritus amoliantur (quod obscuras quidam poeta dixit,

Et noctis lemures, et somnia vana repellit)

sed non definiūt quòdnā sit illud adamantis genus. Sunt enim sex^a illius genera diuersa maximè, in quibus numeratur sextus adamas Arabicus aceruis magnis compertus in Pyrenæis montibus, sic tritus viatorum pedibus vt centum pōdo in loco tribus solū aureis venale habeatur. Hic à natura tam bellè formatus & expolitus est vt omnia opificum mangonia & omneis artes dignitate superet, sex angulis æqualibus, duabus extremitatibus acuminatis, figura conoide, multis etiā colore variantibus. Apud veteres credebatur gladio-
rum aciem à diabolis timeri vehementissimè: Pla

²Plin lib. 37.
cap. 4.

to enim & cōplures Academici spiritus posse diu di arbitrantur. Memini anno M. D. LVII. malignum spiritum cum fulmine irruentem Tholosæ in futoris ædes Pudoti nomine Salino adiacentes, vibrare lapides per singulas partes cubiculi, vnde tam magnus lapidū aceruus collectus est vt domina ædium ingens scrimniū quod obserabat clauē lapidibus plenum habuerit: & quāuis ianuis fenestrisq; obditis, nihilominus tamen spiritū sine cuiusquam damno alios lapides apportare. Quid rei esset inuisit Latomius tum Præses quartus: sed ille spiritus decussit pileum eius lapide, & in fugā vertit præcipitem. Iamq; dies sextus agebat, cum D. Ioannes Morquæus Præsidialis ludicis Consiliarius monuit me vt miraculum istud inuiserem, vbi duabus tribusve horis consumptis non percepi quidquam. Me autem ingrediēte dixerat quidam, Deus sit in his ædib. deinde cognita historia indicxit domino ædium vt seriò ex animo oraret Deū, & gladium in cubiculi totius ambitum agitare: fecit, postero die mulier dixit nihil à se ex eo tēpore fuisse auditum, & dies septem sine quiete vlla transigisse. Horum spirituum πληθύνοντων plenæ sunt veteres historiae: qualem Gulielmus Pariensis scribit fuisse Pictauin in parochia S. Pauli an. M. CCCC. XLVII. qui cyathos & vitreamina frangebatur iniectis lapidibus, offendebat neminem. Dicitur prætereà malignos spiritus, cum efficiuntur, in certum aliquem locum ablegandos esse. Sic Christus in Euangelio dicitur ad porcorum greges diabolos transmi-

transmisse, & in Tobia Angelus abactum malignum spiritum vinxit in superiore Ægypto: ex quibus videtur Deus non potestatem modò, sed etiã loca circūscripsisse quibus maligni spiritus includuntur. Scribit in dialogo Cæsarius Colonienſis Sacerdotis filiam ab Incubo spiritu maligno agitã ex phrenesi laborasse: monitum autem patrẽ illius effecisse vt filia trans Rhenũ deportata migraret: sic diabolus à filia discessisse, verũ parentem adedò contudisse vt post triduum vitam amitteret. Illud quoque legimus, malignos spiritus frequentiores esse in pagis quàm in oppidis, & in desertis & aquosis locis quàm in pagis, vt in libro est XLI. capite: Quapropter maligni spiritus de nocte flammantes (stultos ignes appellant nostri) secundum aquas spectantur plurimũ & ad submersionem homines prouocant. Ac isti quidẽ spiritus vt propulſent, credo res creatas cum timore & verbo Dei coniunctas posse cõducere, sed nihil planè sine timore Dei efficere. Exẽplo sit Musica, quę ante alia plurimũ contra spiritus malignos potest, vt à Saule infestando scribitur malignus spiritus destitisse cũ David pulsaret fides. Erat quidem tunc temporis Spiritus sanctus in Davide, verumtamen Saulis cruciatus pulsatis demum fidibus desinebat: siue eo quòd Musica res diuina quædam est, diabolus verò nihil tantopere q̃ discordias diligit, siue q̃ harmonia cõspirans cũ anima effugiẽtẽ rationẽ ad sua principia reuocat: pro vt annotabãt veteres à Musica interuentu animæ
sic cu-

sic curari corpus, vt interuētū corporis curat medicamentis anima. Sic in Germania quoddam hominum furiosum genus instrumentis solum musicis curat, cū modulos suos Musicus choreę furiosum accōmodat, & paulatim efficit vt furiosus sese pro cantione Musici leniter temperet: sic tandē quiete allata sanatur furiosus: hunc S. Viti morbo Germani dicūt laborare. Prophetam quoq; Michęam legimus ab Achabo Rege Samarię accersitum ante quā praelij exitum prędiceret iussisse coram Rege vt instrumentum musicum pulsaretur, eoq; pacto occupatum à Dei spiritu prophetasse: Samuel item cōsecrato Saule, abi illuc, inquit, vbi inuenies Prophetarum turbam descendantium de monte qui pulsant instrumenta, tum Spiritus Dei incesset te: itaq; simulatq; ad Prophetas ludētes instrumentis accessit Saul, irruit in eum Dei spiritus, quo se mutari sensit. Etsi credibile est Spiritum illum Dei quo plena erat Prophetarum turba non Saulem modò igne diuino inflammasse, sed etiam omni ex parte malignos spiritus depulisse. Itaque dum Saul à Deo & Angelo ipsius relictus, & occupatus à maligno spiritu Dauidis necem quæreretur, sicarios quidem bis in comitatum Samuelis misit qui illum interficerent: sed vt primū accesserant, occupati à spiritu Dei benedicebant & laudabant Deum qui Dauidem occisuri venerant: qd Saul audiens aduenit ipse, & in alium repentē conuersus prophetauit & laudauit Deum. Non Hebręi prius docuerunt, certissimamq; ἀπόδειξις & indubi-

tatam

tatam esse statuerunt, nihil tantopere Deo acceptu
esse quàm laudes ipsius integro animo atq̃ hilari
decantatas, quod ait Psaltes²,

² Psal. 33.

Recti labra decet summum laudare parentem :

nec exstare quicquā abigēdis spiritibus malignis
tā aptum, aut potens cogendis : quod tamen nō
res create, sed laus Creatoris efficit. Qui ergo dixe
rit quispiam, Apollonius Tyaneus Magus ille po
tuit Dæmonas eiicere? quomodo nunc etiam Ma
gi momento possunt malignos spiritus depellere?
Respondeo quod anno M. CCC. XCVIII. Sor
bona definiuit, Heretici sunt qui putant demones
maleficijs cogi posse, qui se cogi fingunt. Cū ita
que à Magis cernimus spiritus malignos extrudi,
neq̃ extrudunt ipsi neque exire cogunt, sed collu
dunt inter se: vt apud Leonem Africanum legi
mus à Magis (quos illi vocant Muhazimim) post
ductos aliquot circulos & characteras in fronte de
moniaci interrogatumq̃ dæmonem, dari manda
tum ei vt exeat, & statim exire illum (quod item
scribit Sprangerus de Germaniæ sortilegis) quo
facto Satanas q̃ nihil nisi corpus tenebat antè vio
lencia, in tranquillam animæ possessionem mittit.
Item si quando superstitiosi ritus idololatriæq̃ ad
hibentur, malignus spiritus abscedit & cogi se fin
git, vt imperitos protrudat in constantem & obfir
matam idololatriam. In Germania si quis dæmo
niacus aut sortibus affectus suspicetur per Sagam
aliquam malignum spiritum sibi maleficiūue im
portatum, Iudices ipsaq̃ Imperii Camera coram

homine affecto hæc verba à saga pronuntiari iubent. Benedico tibi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti in tuis bonis sanguine & armento: & momento affecti homines restituuntur valetudini. At hoc si vir Germaniæ optimus eadem verba pronuntiauerit non effecturus est: vnde eruitur inter diabolum & Magum optimè conuenire, qua lege olim Magi è corporibus hominum diabolos legunt exegisse dum Hippocrates viueret, vt idem in libro de morbo sacro testis est. Dæmoniaci autem inueniuntur quàm plurimi in Hispania, Italia, & Germania maximè, qui decem aut viginti annos sic à dæmonibus possidentur vt arceri nequeant. Sic Amsterodami pueri dæmoniaci triginta anno M. D. LVI. comperti sunt, à quibus nullo exorcismo dæmones potuerè propulsari: id autem sortibus & maleficijs contigisse iudiciū fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & similia excernebant, quæ solent ex fortilegijs homines affecti eijcere. Puellas dæmoniacas & mulieres lxxx. antè diximus Romæ à Benedictino monacho, quem Cardinalis Gondius Parisiensis Episcopus eò abduxerat, exorcizatus fuisse anno M. D. LIII. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse confectum. Huic percontanti à Satana cur miseras istas puellas occupasset, respōdit se fuisse à Iudeis missum indignè ferentibus quod iste quarum pars maxima ad Iudæam gentem pertinebat fuerint baptizatae: quod à Satana credebatur dici, quia Theatinū Papā cogitabat procuraturum Iudæo-

Iudæorum necem quibus erat infensissimus: sed Iesuita quidam coram Papa defendit non esse penes homines facultatem istam, ac ne penes Satanā quidem: hoc posse fieri si his aut illis Deus permiserit, consilium autem Dei à peruestigantibus non posse comprehendī. Quamquam non puto fuisse Satanam à Iudæis missum, qui homines potius religione fuisset possessurus, quàm eos qui participato baptismo legi illorum renuntiāt. In Kendorpiensi autem monasterio ad Marchiam Germaniæ, vbi moniales maligni spiritus anno M. D. LII. mirificis tormentis cruciarunt, interrogati Magi & moniales Sagæ responderunt fuisse istud ab Elisabethe Kama coqua monasterij procuratum, quæ Sagam se agnouit esse, Satanam rogauisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse. Hæc viua cum matre incendio periit. Efferebantur autem dæmoniacæ in aerem vnoquoque die, interdum horis singulis, & sine dolore in terram recidebant, tum planta pedum titillatæ sine intermissione ridebant; aliquando etiam inter se percutiebant ictibus. Quod si quis vir bonus aderat orationem habens serioue de Deo proloquens, vexābatur illæ: sin horas Latine legerent aut ritus suos pronuntiarent, aut de ludis & ineptijs sermo haberetur, dolore carebant aut leuabantur plurimum: omnes halitu erant foetidissimo. Eodem tempore in propinquis oppidis & pagis dæmoniaci complures fuerunt deprehensi: qua ex causa plurimæ Sagæ comprehensæ & supplicio vltimo affectæ sunt. Similiter

in monasterio Nazareth Colonienſis diœceſis opera adoleſcentis cuiuſdam Sagæ Gertrudis nomine (quam ſingulis noctibus dæmon iniuerat ex quo nata fuerat annos xij) moniales omnes à ſpiritibus malignis fuerunt obſeſſæ. Apud Ferneliū in libro de abditiſ rerū cauſis legimus ipſum ad inuiſendum quemdam nobilem adoleſcentem dæmoniacum fuiſſe ductum qui literarum expertſ Græcè loquebat̃ tamen: hunc dixiſſe patri vt torquem ordinis equeſtris collo eximeret: rogatum autem ſpiritum quiſnam eſſet, reſponſiſſe per hominem (cuius nomen nolebat exponere) fuiſſe factum vt in corpus veniret pueri. Hunc hominē fuiſſe ſtudioſiſſimum ſatanæ clientem eſt veriſimile: quamuis nec ſatanæ nec Magis omnib. hæc poteſtas inſit aduerſum homines, niſi prout Deus permiferit: vt nuper in Flandria res admirabilis cōtigat quæ ab eo tempore toti Chriſtiano orbi innotuit. Antonio Suqueto Egti ordinis Vellerei Cōſiliario in priuato conſilio Brabantie filius erat notus, qui antequàm uxorem duceret familiaritatē cum altera quæ Saga credebat̃ eſſe coluerat. Hæc puellæ nobili quæ amatori nupſit inuidens, ita cū Satana egit vt mulier iuuenis inceſſeretur à maligno ſpiritu, vexaret̃ in maxima frequētia & quamuis obnitentibus viris in altum attolleret̃ & huc illuc prouiceretur. Inſtante partu dum accerſeretur obſtetrix, Saga quam metuebat oderatq; mulier grauiffimè ingreditur, mulier defecta animo, & ſoporata corruit, fœtumq; paulo poſt eiectum ſentit.

Diſce

Discedit Saga, accedit obstetrix, puerperam solā offendit, partus nunquam ex eo tempore visus est. Creditum est vulgo Satanam in corpus foeminae ab inuidēte Saga immissum esse: verū hoc nō aliter quā secreto Dei iudicio affectum est. Persimilis huic historia dicitur in Lotharingia fuisse gesta, de muliere quam Satanas ad scetum habendū extulit: sed patrem affirmatur fuisse Magum, & satang vouisse scetum. Nonnūquam verō bruta mulierum cupido efficit vt dæmon esse videatur qui in turpes actiones incumbit: quemadmodum in dicecesi Colonienſi anno M. D. L X V I. canis qui dæmon esse dicebatur, in monasterio fuit deprehensus qui monialium vestes attollebat vt abuteretur ipsis. Hic naturalis fuit (opinor) canis, nō autem dæmon. Comperta est Tholosæ mulier sic abuti cane, cui vim palam canis afferre voluit: hæc rem confessa igni fuit tradita. Alia eiusdem criminis euicta anno M. D. X L. in vincula Lutetiā abducta est. Videtur autem in Lege Deo non fuisse satis vt istud propter abominandum malum, indicta nece caueretur, nisi etiam eodem in capite mercedem meretricis offerri Deo & pretiū canis prohiberet. Illud etiam potest fieri vt Satanas mittatur à Deo, prout omnes pœnas constat ab eo siue ordinarijs modis siue præter modos ad vlciscendum hoc turpe facinus proficisci. Sicut in Monasterio montis Helsi in Germania erant moniales dæmoniacæ, & super earum cubilia videbant canes tentantes impudicè eas quæ in suspitione erant i-

stius sceleris & mutum (vt vocant) peccatum cō
 miserant. Cuius rei lectorem placuit commonesce
 cere, vt caueant omnes ne qua vis voluntati puel
 larum quæ à castitatis voto alienæ fuerint afferat.
 Exorcismos autem à multis adhiberi mirum, qui
 bus nunquam sancti Prophetæ vñ sunt. Etenim
 horruissent illi Satanam interrogare, aut de re vlla
 consulere, aut imperata illius facere, sed præsentēs
 sancti viri ad Dei vñs laudem malignos spiritus
 propulsabant. Itaq; in prisca Ecclesia dæmoniaci
 in cœtum adducebantur, & populus totus orabar
 Deum, vt apud Chrysostomū^a, Clementem^b (qui
 orationem tradit elegantissimam) & Theodorū
 anagnostem legimus^c, Persarum Regem in prisca
 Ecclesia imperauisse legimus vt abigerētur dæmo
 nes, & precibus in Ecclesia habitis dæmonas fuga
 tos esse. Apameensem Episcopum in Theodore
 to^d legimus vultu in terram demisso Deum inter
 pellasse precib. & Dæmonē ex æde Iouis eiecisse.
 Ac propterea disertè Lex Dei imperat deleri tem
 pla vbi Gentiles dñs suis supplicabant, ne villo pa
 cto in eis pollueretur, contaminaretur, aut inuoca
 retur Dei nomen^e. Augustinus^f quoque & Sozo
 menus^g scribūt nihil aliud Dæmonibus pellendis
 olim fuisse vsurpatū quàm preces corā Deo, nullū
 familiare colloquiū, nullas facetias, nullus interro
 gationes Satanæ fuisse ppositas: prout in Germa
 nia quibusdā accidit, quorū alij Satanæ verbis ha
 buerunt fidem, alij mandatis paruerunt damnan
 da impietate & detestabili, S. Dionysius in Hie
 rarchia

^a Lib. de in
 cōprehēssib.
 Dei natiui
 tate

^b Lib. 8. ca.

32.

^c Lib. 2.

^d Lib. 5.

^e Deut. 12.

^f Lib. 22. de

ciuit. Dei.

^g Lib. 6. ca.

28.

rarchia, & Theo. de sacra Synaxi, testantur dæmoniacis hostiam nunquam fuisse datam. Hieronymus in vita S. Hilarionis scribit iuuenem Magum qui puellæ animum non potuerat pellicere, laminā green ianuæ subdidisse insculptis in ea quibusdā notis, itaq; paulo post obsessam à dæmone puellam furore agere ccepisse & loqui, dæmonem dixisse à puellæ corpore se non exiturum donec lamina adempta esset: Hilarionem verò vetuisse vt adimeret, & solis precibus sine hostia, adiuratiōe, aut quæstione vlla Diabolis proposita (nam à rebus istis abhorrebat) puellam eo liberauisse. Ioannes Vierius² narrat puellam dæmoniacam à se in^{lib. 5. ca.} Germania visam, & roganti exorcistæ satanam^{14.} respondisse fore opus vt puella Marcodurum Germaniæ oppidum religionis ergò petat terno quoque passu in genua procidens, & missam in altari S. Annæ celebrari curet, sic futurum vt puella liberetur: adeoque signum liberationis sub finem Missæ venturum prædixisse. Hoc facto sub finem Missæ puella & Sacrificus albam quandam viderunt imaginem, & illa dæmone soluta est. Similiter in Loenensi pago Iuliacensis Comitatus anno M. D. LI X. die XVII. Decembris Dæmonem, à quo obsidebatur puella quædam, rogare ausus est Curio an bona esset Missa, & quare simulac datum fuerat signum puellam repente ad missam cogeret, Satanas respondit sibi consilium de hac re capiendum esse: Ita reuocabat ille in dubium religionis suę fundamētum, cuius Satanam consti-

* lib. 2. cap.
24.

constituebat iudicem. De his quæstionibus ait Pylocrates⁴; Mali dæmones faciunt sponte quod inuiti videntur facere, & simulant se coactos vi exorcifinorum quos fingunt in nomine Trinitatis, eosque tradunt hominibus, donec eos crimine sacri legij & pœna damnationis inuoluant. Extat exemplum aliud Philippi vvosolichij Colonienſis religioſi in Kueſtana Abbatia, obſeſſi à Dæmone anno M. D. L. qui dæmon interroganti reſpondit ſe Matthiæ Durenſis Abbatis præcedentis animam eſſe: eum pictori, qui Mariæ virginis tam accuratam pinxerat imaginem, non ſoluſſe mercedem, monachum verò liberationem conſequi non poſſe niſi religioſam profectionem. Treuiroſ & Aquifgranum verſus obiuerit: dictum factum; religioſus morem gerens liberatus eſt. Hæc hiſtoria Colonia typis excuſa eſt. D. Bartholomæus Fayus libellorum ſupplicum in Parlamento Præſes ſcribit cum Nicolaa Alberia Veruinēſis ad aui ſui ſepulchrum haberet preces, emerſiſſe è terra hominem inuolutum linteo, qui mulieri dixit ſe auum ipſius eſſe, atq; vt à pœnis Purgatoriij liber eſſet Miſſas cani plurimas, & profectionem in ardē virginis Mariæ à Lætitiā dictæ ſuſcipi oportere, tum ſeipſum retegens auus eſſe viſus eſt: hunc ingentem millarum numerū procurauifſe, cum deſinebatur ab earum celebratione mulierem exagitata fuiſſe grauifſimè, ſed eū dixiſſe tandē ſe Beelzebubum eſſe. ſed hæc hiſtoria cum per totā Galliam innotuerit, nihil dicam ampliùs. Ecce autem

recen-

recentiorem aliam, notam Parisiensibus necdum mandatam typis, quæ Lutetiæ ad insigne equi rubri in vico S. Honorati accidit. Quidam metaxarius neptim suam quā esse videbat orphanam ad se receperat: hæc cum propter Geruasij ad sepulchrum patris haberet preces, Satanas se illi soli proceri hominis & atrii figura obtulit, eamque prehensens manu dixit, Amica ne timeto, pater tuus & mater bono loco sunt, verum Misse aliquot dicendæ sunt, eundem peregrinatione suscepta ad nostram dominā virtutū, sic in Paradisum rectā iturū sunt: scilicet humane salutis studiosus est Satanas. Roganti puellæ quis esset respondit se Satanā esse, & ne consternaret monuit. Puella imperatū fecit: quo facto eā iussit Satanas peregrinationē Cōpostellas ad S. Iacob. suscipere, cui illa, nō possum ait, tam longinquū iter cōficere. Ex eo tempore non desuit Satanas importunè vrgere illā, & vacantē operi cū sola esset familiariter cōpellauit dicēdo, quod crudelis es: nollet ista propter me forfices in sinum indere: quod illa cū effecisset vt ei satisfaceret atque ab eius importunitate expediret sese, rogabat ille vt sibi aliqd daret puectusque tandē eō est vt de capillis peteret illius, illa crinē rogāti dedit. Nonnunquam etiā tentauit psuadere vt illa se in aquā daret præcipitē, nonnunquam etiā vt se strangularet, & ipse indita in collū recte eā fuit strangulatur⁹ nisi exclamasset: etsi auūculus aliquādo volēs illā defendere verberib. ita exceptus est, vt dies amplius xv. egrotus decubuerit. Semel etiā tentauit Satanas cū ea

concumbere & vim afferre illius pudicitia, illa vero fortiter obstitens ita fuit affecta plagis ut sanguis ex illius corpore manauerit. Inter eos qui viderunt puellam, quidam Episcopi Valentinus Secretarius nomine Choinius puellam dixit modum pellendo demonio esse aptissimum ne quid responderet ad dicta illius, quamvis Deum orari preciperet: quod nunquam nisi blasphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus coaptatum. Videns itaque Satanas nihil a puella sibi responderi causam suam fieri, prehensam prostravit in terram ab eo tempore non est puellae oblatum visum. Huic D. Amiotus Alaisiodorensis Episcopus & Curio parochus in qua puella habitabat mederi nequiverant. Hoc remedium mihi probatur valde: nam Satanas (ut habetur articulo xij. determinatiōis Sorbonę contra Magos factę an. M. CCC. XC VII.) ieiunia, preces, & orationes imperat, etiamque hostia abutitur ut imperitos decipiat. Historiam Petri Mamorij antea notauimus ex lib. de Sortilegis quę ante cxx. annos in lucem edidit, Satanam in domo cuiusdam Caplati an. M. CCC. LVIII. Consollemi ad viennam dixisse animam defuncti se esse, ingemuisse tanquam si dolores maximos perferret, monuisse ut missę quam plurimę canerent, peregrinationesque obirentur, & non paucas res occultas ut erant reuelasse: Cum autem ei dixisset quispiam, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, renuisse illum, & fremebundum indignę ferentem sibi hac ratione illud ausugisse.

IOANNIS BODINI
D A E M O N O M A -
N I A E M A G O R V M

Liber quartus.

De quæstione aduersus Magos. Cap. I.

Hactenus de modis abigendorum spi-
rituum malignorum diximus : sed
frustrà, si Magi reuocent cùm eos
expuleris. Semper enim obseruat Sa-
tanàs, vt vocatus veniat, & non vo-
catus accurrit sæpenuerò. Suaues igitur modos
medicinasq; faciles exposuimus, nempe vt popu-
lus instituat in Lege Dei, & ad cultū ipsius per-
ducatur. Quòd si neque improbi his rebus conci-
neri in timore Dei, neq; Sage à detestabili vitæ in-
stituto reuocari possunt, tum cauteria oportet ad-
hiberi candentesq; laminas, & putrefactas partes
refecari. Et si reuera quocūq; tandem animaducr-
sionis genere torreantur ad ignem lentum & cre-
mentur Magi, plurimum tamē abest hæc pœna ab
illius pœnæ grauitate quam in hoc mūdo ipsis im-
portat Satanàs, vt pœnas æternas taceamus quæ
ipsis comparatæ sunt. Ignis em̃ ne dimidium qui-

dem horæ, nedum horam perdurat quin absumā-
tur Magi: sed ex omnibus maleficijs quibus pœ-
næ contrahuntur, vt sunt auaritia, inuidia, ebrie-
tas, adulterium, & si qua sunt eiusmodi, sola Magia
virum suum vlciscitur crudelissimè & diutissimè,
corpus & animam conficiens pœnis. Quod enim
Mediolanensis quidam inimicum vlturus quem
in manu habebat fecit (hic pugione faucib. admo-
to se iugulaturum esse minatus eum nisi renuntia-
ret Deo, ad renuntiandum compulit, nec semel se
cisse contentus renuntiare iussit ex animo idemq;
sæpius repetere: quo facto eum, iugulauit dicens,
Ecce vt de corpore animoq; vindictam sumimus)
id igitur facit diabolus subditis. Magos docuimus
nec opes suis artibus, nec voluptates, nec honorē,
nec scientiam adipisci, sed modos solū faciēdi res
turpes nefariasq; ad quas eos Satanas perducit, in-
uenire: Atq; hanc illam mercedem esse quam re-
portant in hoc mundo, quòd Diabolus cogit eos
vt Deo renuntient, se adorent, & posteriora sibi si
gura hirci aut turpis alterius animalis osculentur,
& q; quietis loco mancipia sua exportat noctu ad
ea scelera perpetranda q̄ antè explicauimus. Quā-
obrem quod supplicium capitale in Magos de-
cernitur, non eo fit quòd res grauiores in suppli-
cijs perferre possint quàm prius tulerint, sed vt i-
ra Dei impendens toti populo sedetur, tum etiam
vt sanentur affecti resipiscantia, aut saltem si nolue-
rint pœnitere vt numerus eorum minuatur, im-
probi consternentur, & electi conseruentur. Itaq;
ad sa-

ad salutem pertinet totius Reipub. vt diligentia maxima peruestigentur & summo iure puniantur Magi: alioqui periculū est vt Magistratus & Magi à populo lapidibus obruantur: Sic Haguenone ad Laodunum nostrum, cū Sage duæ ante annū ex iure mortem promeritæ, fuissent damnatæ vnā vt cæderetur flagris, altera vt inter flagellandum assisteret, populus p̄henas Sagas magistratu eiecto lapidauit. Alia famosa Saga Verignij habitās (quæ postremo Aprilī vita defuncta est) obstetrix, cū sortilegiorum aliquot accusata fuisset, fuit absoluta: sed postea tam atrociter vindicauit factum, vt innumeros homines pecorāque nece affecerit, prout ex incolis audiuius. Equidem sæpe miratus sum cur à multis Principibus quæstiones institutæ & iudices extra ordinem dati delegatiq̃ fuerint in fures, quæstores ærarios, fœneratores, & viarum obseffores, per quos tamen turpissima & summè horrenda impiaq̃ Magorum facta manserunt impunita. Hoc quidem iam olim compertū est, fuisse Principum alios magos, alios abutentes Magis, per quos ex honorum fastigio semper in barathrum calamitatum & ærumnarum omnium dati fuere præcipites. Nam si Magos de victoria consulunt, Deus facit vt victi abeant: si indicari à Satana successorem petunt, hostib. successionem largitur Deus: si Magos rogent an sint reuelaturi à morbis suis, Deus ipsos enecat, vt infinitis historiarum exemplis ostendimus. Sic Deus animaduertit in Magos Principes, in quos nihil magistra

tus possunt. Aliquando etiam autor est Dominus
ut in Magos Principes rebellent subditi: plerumque
punit ipsorum Magorum opera, eo quod Satanas
sacra sua opertanea de nocte exercet cum Magis,
quorum signa in abdito latent, quorum facta digi-
to monstrari nequeant oculis ue cerni, de quibus
ardua est quaestio & probatio difficilis: hæc au-
tem res in primis Iudices impedit quominus sen-
tentiam ferant, aut homines esse euiectos putet tam
horrendi sceleris quod maleficia omnia (quæcun-
que tandem excogitari possint) comitantur, ut su-
pra demonstrauius. In causis igitur huiusmodi,
cum tam execranda crimina sic fiunt abdite, ut per
viros bonos nequeant reteggi, per conscios & reos
eiusdem criminis maleficos opus est reuelari, ut sit
latronibus: & vnicus ad innumeros accusandos
est satis. Demonstrauit modò illud factum Caro-
li ix. Regis, cum Triscalanus conuictus ea fecisse
quæ humana facultas non potest, nec speciosam
vllam rerum à se gestarum rationem valens affer-
re, omnia ope Satanae fieri confessus est, veniamque
sibi a rege dare postulauit, plurimos se indicaturum
pollicens. Rex ea lege indulgit postulanti veniam,
ut conscios deferret affinesque eiusdem criminis: fe-
cit, multorumque nomina & cognomina quos no-
uerat protulit: quos autem in certibus visos de fa-
cie solum cognouerat, eos ut agnosceret, iubebat
se in publicos conuentus duci, humerumque aut aliam
corporis partem in ijs qui Magicam coluerant cu-
labat inspicere, ut deprehenderetur signum: eos vero
ex medio

ex medio oculorū interuallo noscebat quib. signū deerat, & quib. Diabolus tanq̃ fidelissimis subditis summopere cōfidebat. Verumtamē istorū hominū persecutio delatioq̃ statim suppressa est siue fauore & cōcussione, siue infano studio tegēdi certos homines affines istius criminis de quibus nulla fortē vnquam fuisset orta suspicio, siue propter immanem istorum numerū: & effugit index. Non secus etiā accidit, cū cæcus ille è trecentorū æde & alij criminis eiusdem rei fuerunt suspensi Luteitiæ, & rei centum quinquaginta fermē delati sunt: sed qui ex eis vitā laqueo finiuerunt hostiā sacram ad suas sortes conuicti sunt nō rarò adhibuisse. Ex eo tempore paulatim cceptū est ad rem hanc attēdi: maximē verò ab obitu Caroli ix. Regis nō ita hæserunt in difficultatib. Iudices, vt eo regnāte fecerant, quas difficultates Henrico ij. regnāte nō fuisse auditas cōstat: qua de re D. Bartholomæus Fayus Præses libellorū supplicū in operibus suis expostulat. Multæ sunt autē de Magis cognoscēdi vię, vt pœnas luāt, siue p̃ ordinarios iudices, siue per Commissarios (vt vocant) extra ordinem dados. Etenī præter iudices ordinarios vnū duosue minimū extra ordinē dari in præfecturas singulas necesse est: etsi nō p̃pterea cognoscēdi ius ordinarijs iudicib. velim adimī, siue præueniāt siue cōcurrant in eandē cognitionē, vt alij ad rē tam sanctam alijs sint adiūmēto. Olim ad Ecclesiasticos iudices, nō autē ad laicos hæc cognitio pertinebat: q̃ in sententiā psequēte Episcopo Parisiensi decretū

Parla

Parlamenti factum est anno M. CC. LXXXII. Postea verò Iudicib. laicis cognitio attributa, Ecclesiasticis adempta est sancto Parlamenti eiusdē decreto, anno M. CCC. XC. Deinde Pullallerius Laodunensis Tribunus militū captis complurib. Magis cū de ijs vellet cognoscere, impeditus est decreto Curiae, quo tēpore sic architectabat Sathanas vt quicquid de Magis prædicabat pro fabulis haberetur. Verū ne fortē expectēt Iudices dum fiat expositio aut instent Procuratores Regis, tenentur ex officio de suspectis inquirere: quæ ratio magis occulta est, atq; haud scio an omnium sit tutissima. Sed quoniā metuūt aliī, & eò se aliī inferre dubitant vt inquirent ipsi, Regios certē Procuratores & vicarios actionē opus est intēdere: atq; hæc secunda ratio. Horum enim propriū munus est, vt ante omnia in persecutionē malefactorum incumbant studiosissimē. Cumq; non rarò Iudicibus ipsis Regij Procuratores negligentiores sint in suo munere, expedit vnumquemq; in hoc crimine ad accusandum admitti iuncto Procuratore Regis: quòd si renuat, à priuatis tamē hominibus audiri accusationem ad publicā vindictam istius criminis, ac nō quid huius intersit obseruari, prout in hoc regno ad omneis criminales causas fieri necesse est: si modò ea quæ ex cōmuni iure solennia sunt, retineant, sicut scripta sunt l. qui accusare. de publicis iudicijs. ff. quæ tertia est nec incommoda quærendi via. Quarta ratio delationum est, cū Regij Procuratores indicum nomina nō cogunt edere,

^aBar. in l. 2.
§. si publico.
de adult. l.
nullū. de test.
ff. l. si quis in
hoc. de Epif.
et cler. C.

edere, nisi aut calumnia sit euidentissima, aut accusatus in totum absoluator, vt Molinnarum edicto cautum est: nam si reus condicione purgandi sui quousque reuocetur vinculis exeat, aut amplius fuerit pronuntiatum, ratio diuersa est, puta si indicia aut præsumptiones extent. Quia autem istud Magorum scelus in pagis & suburbijis frequentius est quàm in oppidis, itaq; imperitum vulgus plus sibi à Magis quàm à Deo & Magistratibus metuens neq; accusare audet neq; deferre illos, ad inquirendum tam horrendum crimen oportet laudabilem illam Scotorum consuetudinē quæ Mediolani est recepta (Indictum vocant) vsurpari: nempe cauum truncum in Ecclesia esse, quò liceat cuiq; chartulam iniicere, nomen Magi, rem gestā, locum, tempus, & testes exponentem, cumq; truncum præsentē Iudice, Procuratore Regis aut fisci (quibus singulis vna clauis trunci bina sera occlusi futura est) quindeno quoq; die referari, vt clàm de ijs inquiratur quorum deprehensa fuerint nomina: atq; hæc quinta est certissimaq; agendi ratio. Sextam fieri oportet monitorijs, quæ via est pernecessaria ad cogendum eos qui accusare, deferre, aut expostulare non audent, nec volunt. Septima est vt consortes istius criminis ad accusandū alios eiusdem reos admittantur, impunitate accusatori promissa atq; præstita, si ipsum poenituerit & Sata næ renuntiauerit. Hæc Ioannis Durandi Iurecoss. sua ætate præstantissimi^a opinio in tit. de accusation. qui hoc priuilegium consortibus Magicę ar-

tis irrogandum putat : quamuis communi iure non possint consortes accusare. Nisi illud fortè legis Tulliæ de ambitu adducitur, competitoribus prærogatiuam eandem tribui, si ad honores consequendos alter corruptionis alterum euicerit, cuius rei pretium dabatur victori, impunitas, & competitoris status qui cecidisset causa. Licet autè fuerit comprehensus antequàm accusatus Magus, semper tamen & impunitas promittenda, & pœna eorum minuenda est qui sine quæstionis tormento fatebuntur & affines criminis accusabunt : quæ ratio certa & expedita est vt innotescant alijs. Nihil enim tantopere veram criminis confessionem impedit quàm metus mortis : quod in hac causa manifestò vidimus, quando Rex Carolus ix. Triscallano morti ob res magicas addicto veniam hac lege dedit, vt consortes criminis accusaret, quorum (vt antè diximus) infinitum numerum indicauit. Quòd si hæc via non successerit, Sagarum puellas opus est comprehendí. Etenim non rarò comper tum est illas à matribus informatas & in conuentus fuisse perductas : itaq; tenella adhuc ætate facile persuaderi poterunt & promissione erigi impunitatis, quam ab ætate & matrum sollicitatione ipsis iustum sit exorari : sic homines, tempus, locū frequentatum conuentibus, & res quæ illic geruntur indicabunt. Hac via Boninus Castellí rursi præfectus rescituit omnia quæ gesta fuerant, ex puella adolescentula quam mater seduxerat : & apud Potezanos Lognianæ Sagæ (quarum antea meminimus

ninus) puellæ operâ delatæ sunt. Quod si rem ex veritate coram multis dubitabunt proloqui, Iudicis officium est vt duos aut tres certos homines post aulaeum stare iubeat, qui dicta auribus non scripto excipiant, vt decerptæ confessions deinde mandentur scriptis. Sed quia res grauis Iudicibus illis futura est qui nunquam de Sagis cognouerint, qui eas non viderint, qui nunquam earum causam tenuerint: debet Iudex simulatque potuerit prima occasione interrogare Sagā: quod ad omnia crimina est imprimis vtile, in hoc pernecessarium. Hoc enim semper compertum est, sentire Sagam cum primū prehensa fuerit se à satana deferi, velut attonitam animo consternari, ac tum fateri vtrò quod nulla vis vnquam quæstio, ue expresserit: sin autem aliquandiu in vinculis sinitur torpescere, non esse dubium quin eam Satanas informaturus sit. Quamobrem initia duci oportet à rebus leuioribus atque ridiculis, vt sunt agyrmata, idque sine actuario, & dissimulari] cautè iudicij constituendi studium (quod istis mulieribus allubescit maximè) denique sensim ad quæstionem prolabi de parentibus, an artem istam coluerint. Sic de matre Ioannæ Haruillieræ diligenter inquirendum esse iudicauimus, cuius historiam supra explicauimus: & certo homine Verberium in natalem vicum illius misso, compertum est matrem ante annos xxx. fuisse adiudicatam igni, filiam verò Ioannam adolescentulam ad flagra damnatam: Id enim est frequentissi-

mum filius à matribus seduci, & dicari Satanæ, id
 quæ sæpe cum primùm natæ sunt. Sic Ioannæ Har-
 uilleriæ filia, quæ effugit vt matrem prehensam vi-
 dit, eiusdem criminis postea comperta est: Barba-
 ræ item Doreæ filia statim effugerunt, cum mater
 fuisset capta artium magicarum nomine, nulla ac-
 cusatione aut quæstione pressæ: Magus autem qui-
 dam familiaritatem cum Dorea colens, post in iu-
 dicio dixit totum genus teneri isto crimine. Secun-
 dum caput esto de patria Sagæ, & annon solū ver-
 terit. De Sagis enim ferè comperies eas de loco in
 locum, de pago in pagum migrare, nisi bona certo
 in loco remorentur ipsas: quod relectæ solent fa-
 cere metuentes ab accusatione. Cognoscenda ita-
 que est occasio cur sedem mutauerint, & oculi stu-
 diosè in vultum earum configèdi (non enim gēs
 ista homines audent in os aspicere) omnes deniq;
 actiones, gestus, & sermones in acta diligētissimè
 inferendi. Exploratum autem illud est, nunquam
 lachrymari Sagas: præsumptio validissima, quia
 foemina tempestiuè & intempestiuè lachrymas &
 suspiria iaculatur. Paulus verò Grillādus & Spran-
 gerus Quæsitores scribunt se ne à Saga quidem v-
 nica potuisse lachrymas exprimere. Dicta quoq;
 variatā optimè animaduerti opus est, & per inter-
 valla easdem quæstiones subinde proponi. Necessarium
 etiam videtur illud, vt de criminibus sin-
 gulis, si fieri potest, vno tenore inquiratur, ne eas
 deinde Satanæ à vero dicendo auocet. Optimè
 itaq; Danæus in dialogo nunquam esse ferendum
 scribit

scribit vt Saga in vinculis sit solitaria, quia sermo-
nem habet cum diabolo, qui aut à dicēdo vero ab-
ducit eā, aut à rebus confessis iubet discedere, eām-
que semper non esse morituram pollicetur, vnde
multa accedunt incommoda: fuerunt enim quæ
putantes se in carcere (vt extra carcerem fecerant)
volaturas esse, sibi ipsi ceruices diffregerunt. Ex
D. Adamo Martino Procuratore Laoduni audi-
ui Biebranam Sagam (quam adiudicauit & affici
curauit morte) sibi dixisse vt ad mortem damna-
ta esset, & fore vt concremaretur viuā: quod ne-
mo præterquā Satanas ipsi indixerat. Hoc enim
Iudices maximè sunt admirati, quod eam strangu-
lationi primū, deinde igni iudicio ipsorū addi-
ctam carnifex viuā concremauit, quia sententiā
ritè nō potuerat exequi. Sunt etiam quas post hāc
vitā Satanas fore beatas pollicetur, itaq; efficit
vt non pœniteat ipsas, sed in suo scelere obstinatæ
moriantur. Sunt quæ sibi violentas manus afferūt
postquam damnatæ sunt, vt persepe accidit: sunt
quæ res in quæstione equuleoꝛue confessas perne-
gant, suosq; Iudices in eas cogūt angustias vt pro-
batione competente defecti cogantur carcere eas
eximere. Sin autem infitietur is qui sine tormento
scelera confessus est, eum nihilominus oportet dā-
nari, si confessionem præsumptiones aliæ indicia-
que adiuuerint. Sed quandoquidem aduersus ini-
micos scelera sua exercent Magi, diligenter perue-
stigandus est an is qui occisus aut fasciatus præ-
sumitur odium contra Sagam suspectam gesserit,

singulaq; ex Saga capita inimicitiarum inquirenda sedulo. Preterea vt ab accusatis aut suspectis Sagis exprimat veritas, Iudices oportet commiserantiū speciem induere, nō ipsas dicere, sed diabolum autorem esse & compulisse vt necem hominib; quererent, proinde ipsas videri innocentes. Quod si nihil fateantur Magi, tum mutadæ vestes & pilus omnis radendus est: ita ad interrogationē veniendum: Sin probationis aliquid, aut violentæ præsumptiōes habebunt, adhibēdus equuleus. Nam inter omneis cōuenit Magis pharmaca taciturnitatis esse; & quāuis diabolus eos cōfirmet solus & animos addat, isti tamen amisso pharmaco quæstionem à se ferri non posse putant, qua desperatione plurim̃ in ad dicendam veritatē sine tormēto adducūtur. Sic Inquisitorē Cumanum legimus in Varniserano agro finium Mediolanensium, vnam & 40 Sagas anno M. CCCC. LXXXV. ad ignem damnauisse, quæ omnes sine quæstione fuerant confessæ abrafo pilo & mutatis vestibus: qđ olim Domitianus Imperator Apollonio Tyaneo Mago fecisse apud Philostratū Lemniū legi, eum nudari planè & abradi iubens; nā inquisitor Sprāgerus ait si Magus penes se silētij sortē habuerit, eū ad tormēta nihil doloris experturū, nec veritatem confessurū vnquā. Huc pertinet quod Gregorius Turonensis scribit Mummonē magnū præfectū prætorio (de quo antè diximus) in tortura versantem iussisse nūtiari Childberto Regi se omnis doloris expertē esse; tunc mandasse Regē vt distendere;

retur trochleis, & aculeis inter vngues pedum manuūq; positis ita in diuersū traherēt vt defetiscerēt ex labore carnifices, quod genus quæstionis omnium valentissimū apud Turcos obseruat: Nō em̄ disrumpunt mēbra, sed nullo negotio ob dolores grauissimos citō extorquetur veritas. Paulus Grillandus in tractatu de quæstionib. q. 4. num. 14. & Hippolytus Marsilius scribūt sēpe sortē silētiū in Magorū crinib. inuentā esse, qui alioqui in tormētis dormire, velut expertes om̄is doloris videbāt: itaq; Paulus Grillandus, qui multos viderat, monitus est vt diceret, Domine labia mea aperies, &c. sic dolores sentiri & veritatē pronūtiari: quod ego quidem nō essem factururus, nec rei veritatē perquisiturus carmine. Antequām aut̄ ad quæstionē veniatur, sic oportet agi tanq; si magnus instrumentorum numer⁹ & funiū præparet & tortores serui instituāt, eaq; ratiōe Magos aliquātisper terrefacere. Expedit etiā si anteq̃ reus introducāt in torturę locū, suberneť aliq; qui horribili exclamet voce tanq; si in tormēto esset, tum reo dicat hominē torqueri, & à cōsternato hac viā exprimat veritas. Iudicē videre memini tā atroce vtentē vultu & laqueum voce adeò terribili minitantē nisi proderet veritas, vt reos grauissimē ita pcelleret, animoq; abiecto omnia fateri compelleret. Hæc ratio aduersus meticulosos, non autem præfractos utilis futura est. Exploratores etiā versutos prudētesq; submitti opus est, qui se ex eadem causā contineri dicant carcere ex qua Magus fuit comprehensus, vt
veri-

veritatem hoc modo eruant: sin fateri abnuat, vti-
 le erit persuaderi ipsum à socijs criminis accusatū
 esse, licet nihil tale fuerit cogitatū: sic fortasse vici-
 cēdi animo par pari referet. Hęc omīa licēt diuīno
 & humano iure: quicquid August. in lib. de men-
 dacio & Aquinas sentiant ab octo mendaciū gene-
 rib. quæ exponūt copiosē^a, abstinēdum esse. Has
 opiniones nō amplectūt Iudices^b: & Ægypti quo-
 que obstetrices meretricemq; Rachabā legimus eo
 q; mentitæ essent mercedē à Deo accepisse. Nā cō-
 trā quidā ob enuntiātā veritatē digni sunt laqueo,
 vt si peruestigāti & sciscitāti grassatori indicabiē
 innocens. Quod aut Canonistę negāt Abrahamū
 vxori autorē fuisse mētiendī vt cēdem ipsius auer-
 teret, sed tantū hoc voluisse vt reticeret verum, fri-
 uolæ excusatiōis est: mentiri em̄ (vt ait Nigidius
 Figulus) est cōtra mentē ire, & q; quis alius dicit q;
 cogitat hūc mentiri cōstat, qd fecit Abrahā, Isaac,
 Sara, & alij innumerabiles. Quas ob res fateamur
~~istud necesse est, bonū esse, laudabile & necessariū,~~
~~si ad seruandā hominis innocētis vitā mētiare, dā-~~
~~nandū si veritatē dixeris vt gladio exponat.~~ Itaq;
 Plato & Xenophon magistratib. permiserūt vt ad
 Reipub. administrationē sic mendacia pferant vt
 erga ægrotos & puerulos adhibentur. Sic ergo in
 iure faciendum, vt occultorū scelerum peruestiget
 veritas. Ex omībus autē scelerib. quæ in orbe ter-
 rarum extant nullū insignius esse aut detestabilius
 maleficio antē ostēdimus. Dicamus ergo de pro-
 bationibus ad euincenda hęc scelera necessarijs.

^a cap. omne
 genus & ca.
 si quis ad te.
 dist. 22. q. 2.
 etc. quari-
 tur eod.

^b Can. vii-
 lem. 22. q. 2.

De probationibus ad euincendum crimen Ma-
gia necessarijs. Cap. II.

PROBATIONUM ex quibus legitimum est iudicia
ferri, tres necessaræ planè dici & indubitatæ
possunt: prima est veritas notoriæ & permanentis
facti: secunda confessio eius voluntaria qui reus
factus atq; peractus est: tertia certorum testium fir-
morumq; testimonium. Nam rumores publici, vi
extorta confessio, præsumptiones iuris, & si qua
sunt eiusmodi, sunt quidem hæc præsumptiones a-
liæ alijs grauiores, non indubitatæ probationes
appellandæ. Ac veritas quidem notoriæ & perma-
nentis facti omnium est euidentissima^a, Nam est
quidem notitia euidens facti, est notitia iuris, est e-
tiam præsumptionis violentæ: sed euidens notitia
permanentis facti solum ac propriè omniū est va-
lentissima, omneis totius orbis testes, & volunta-
rias reorum confessiones superans. Verbi gratia,
si testes quinquaginta exhibeantur Iudici, qui om-
nes vno ore pro testimonio dicant facti illius qui
accutatur homicidij Petrum mortuum & fascina-
tum esse, Petrus verò coram Iudice viuus & inco-
lumis compareat: tum nullam testium testimonio-
rumq; habebit rationem Iudex, licet reus non infir-
mauerit eos, sed eorum dicto sese permiserit: nam
hi ex iure infirmantur, quod ius tenetur supplere
Iudicis autoritas. Similiter plus valet hæc proba-
tio quam voluntaria ipsa accusati hominis in iure

^aBald. in l. Deo
nobis. de episc.
& cler. C. coll.
3. per cap. quod
aut. 27. q. 6. In
no. c. proposui-
sti. de probat.

confessio. Exemplum esto ex Valerij Maximi lib. viij. seruus vltro confessus hominem qui aberat à se fuisse interfectum, supplicio vltimo affectus est: ille verò postea domum redijt incolumis. Ideoque Piso Consul non leuem subiit permagnæ crudelitatis notam seueritatis militaris specie. Nam cum militem in castra sine contubernali reuertentem vt cedis illius reum adiudicauisset morti, quamuis eum sequi & mox venturum esse miles exponeret, Centurioni Proconsul mandat, vt eum damnatum necet. Cum iam propè esset vt plecteretur morte, contubernalis aduenit incolumis. Tum Certurio à sententiæ executione supersedens v-

^ain lib. de ira.

^bl. si irrupti. §. ad officiū. fini. regund. ff. Bal. in l. 1. si aduers. libert. & in l. penult. fin. de peric. tut. C.

^cBal. in l. cōtra negantem, ad l.

Aqu. C. & rub. de prob. C. Barbatia in c. euidē

tis, de accusat.

excu. & in c. 1. de officio ordi-

narij. & cōf. 7. lib. coll. 4. Ale-

xan. in l. eū qui §. vlt. col. pen. de iureiur. & cōf. 116. sine li. 1. & cōf. 186. coll. 4. lib. 2. & cōf. 137. col. 4.

lib. 4. & cōf. 63. col. pen. lib. 4. Cursum Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiu-

rando. Carol. Ruinus consil. 138. lib. 5.

trumq; militem sistit Proconsuli: hic autem indigne ferēs quòd adeò temere hominem ad mortem damnasset, simul enecari iussit & Centurionem eò quòd non paruisset, & damnatum militem quòd esset damnatus, & militem alterum quòd neci vtriusq; causam attulisset: ita ob vnius innocentiam tres viri damnati & trucidati sunt, vt narrat Seneca^a. Standum igitur est veritati permanentis facti, quam videt, agnoscit, tãgit, aut percipit vno è sensibus Iudex^b. Etenim hæc probatio nec edictis, nec sententia, nec consuetudine excluditur^c: & quamuis nemo ad probationes afferendas admitatur postquam commissæ est iudicio publico inquisitio, huic tamē probationi locus est quæ factio

perma

permanente nititur, vt doctores aiunt⁴, Quòd si ¹Baldus in l. si quis testibus, ad fin. de testib. C. et ibidem Salicet. coll. ult. de testib. c. Roma. in repet. l. si vero. §. de viro. sola. matr. ff. Stephanus Bertrandi cōst. 337. de arbitrijs col. 9. Alex. cōf. 63. l. 3. Iason. cōf. 21. coll. 2. lib. 3.

edicto aut consuetudine vlla cauebitur ne qua admittatur exceptio, omnino tamen accipienda ac non repudianda est euidentis facti exceptio, vt ait glossa in l. 1. §. hoc interdictum, verbo imperfectum, de tabul. exhib. ff. & Baldus in l. ex prædijs, de euictionibus C. Multo magis igitur in causis criminalibus, in quibus probationes nunquam excluduntur, semper accipietur euidentis facti probatio. Si ergo penes Sagam venena aut sortilegia fuerint deprehensa, si in conclauis aut cista illius, si limē effodiens stabuli, si venena submittēs videbit, si ea submissa, si pecudes mortuæ cōperient, factū in hac causa euidēs & permanēs dici potest: Itē si ea q̄ Saga dicit reperit instructa bufonibus, hostijs, membris humanis, imaginib. cereis quæ acubus transfixe sunt, ea in hoc crimine facta sunt permanentia: Si deprehendat Saga suspecta uel sortilegij infantē occidēs (vt quædā nō furiosa Saga die 2. Febr. M. D. LXXVII. Copariſ duas puellas iugulans fuit deprehēsa) hoc factū dici potest euidens ad conuincendā Sagam cū furore vacet, quāuis non fateat (quod illa fecit) se eò furoris à diabo lo perductā esse: nihil. n. Sagæ tam habent in more quàm infantū cædes. Illi fuit Catharinæ Areæ nomen. Si audiet Saga inimico incolumi minitās, si tangens animaduertet, & ille repente mortuus cōcidat, aut afficiat elephantiasin, membrorū distortionem, apoplexia, subito uel morbo, vt cō plurib. exemplis antè ostēdimus, euidēs factū est & permanēs,

quando rumor de arte illius in vulgus manauerit. Si Iudex sortē fascinumq; per Sagam diabolo voce clara supplicante viderit eximi, factū euidens & notorium est: quod si Iudice præsente gestū est, is sine alia quæstione ad condemnationē mortis tenetur procedere: sin eo absente, sed corā testibus, recognitis ille testimonijs debet cū infitiantē Saga testes cōmittere. Si instrumētū obligatiōis mutuiq; inter Magum & diabolū pacti ab eo subsignatum reperiat in scrinio eius (vt antè annotauimus) factū est permanēs, cū manū suā agnoscit Magus. Hec ergo euidētissima est firmissimaq; probatio, quæ veritatē *ἐκ τῆ ἀποδείξεως* perquisitā oculis ex-

^a l. si irruptioe.
§. ad officium.
fin. regund.
ff. Bald. in l. si
quis testibus,
de testib. C. &
in l. 1. si aduer.
lib. Azo in sum
ma ad l. Aquil.
C. Alex. in l. eū
qui. §. ult. coll.
penult. de iure-
iur. & consil.
116. lib. 1. &
col. 186. lib.
2. & cons. 35. l.
4. & cons. 39.
lib. 9. Carolus
Ruinus cōs. 138.
lib. 5.

hibet^a. Illud etiā euidētis facti exemplū afferri potest, si cū diabolo Saga sermonē habet, & ille quāuis nō cernat respōdeat, non em̄ auditus incertior visu, sed longē certior est, ac eo quidē certior quòd minus auditus fallit, visus frequētissimè. Euidens quoq; factū est, si cubili domoq; Saga momento aberit forib. oclusis, quæ vesperi incubuerat lecto suo, ac postea in idē cubile reuertat, cuius rei satis multa exempla suprā conguessimus. In omnibus istis factis euidētibus & consimilibus quæ sunt Iudici exposita, Iudex pro varietate facti iudicium ferre condemnationis potest (vt postea demonstrabimus) quamuis omnia infitiantē Saga: quanto magis si cum euidente facto confessio Magi cōcurrerit: eoq; amplius si testimonia *ἀπὸ τῆς* *ἑωτῆς* habebuntur? Euidens item certa q; probatio est, si Magus oculos fascinat incātat uel carmine: q;
lex

lex Dei verbis expressis notauit dicens^a, quæ præ-
 stigias oculis fecerit plectatur morte, & vtens pro-
 pria voce *Necasspha*. Hanc enim probationem lege
 definit Deus tanquam certissimam, qua pacti cum
 Satana expressi Magus abundè conuinci possit.
 Ac proinde si quis homines, pecora, fruges incan-
 tauerit, in aerem ascenderit, cani sermonem indide-
 rit, exectis membris sanguinem eiecerit eademq̃
 denuò adunauerit, euidentis probatio est. Secun-
 dus claræ & certæ probationis modus est, si com-
 plures testes ἀξιόπιστοι res quidem αἰσθητὰς ex sensibus,
 quæ verò in sensus non cadunt ex certis argumen-
 tationibus rationibusq̃ pro testimonio dixerint.
 Notorij enim facti euidentiam oportet Iudicibus
 alijsq̃ præsentibus apparere, neq̃ Iudici aut alijs
 solum eam apparere satis est: ^b probatio autem
 ἀπαραιτήτως testium in transeuntibus actionibus,
 ex facto permanente notoria non est. Exempli cau-
 sa, si testes dixerint Sagam à se fuisse visam vnum
 plurave Necromantiæ acta committentem, aut in-
 uocantem Satanam, aut ratione occulta disceden-
 tem & redeuntem foribus obditis, hæ transeuntes
 sunt actiones quibus haud sæpe Iudices possunt
 adstare. Eo autem firmior probatio futura est, si
 testes actiones complures testificati, de tempore,
 loco, hominibus, & alijs circumstantijs consense-
 rint, qui Doctoribus Contestes appellantur^c; fir-
 mior etiam, si coram iudice & alijs diabolum Sa-
 ga inuocauerit, quæ notoria est probatio facti &
 validissima vt ad condemnationem procedatur:

Exod. 22.

^b l. rescripto. §.
 si quis accusato
 re. de munerib.
 & honor. ff.

^c Bald. in l. fu-
 per. col. 5. de bo-
 no. posse. Inno.
 c. qualiter, de ac-
 cus. Decius in l.
 qua extrinsecus
 de verb. oblig.
 Alex. conf. 47.
 lib. 2. num. 6.

harum verò omnium probatio est certissima, si cum
accusatae confessione sermoni testium conuenerit^a.
 Quamquam nihilominus certa est probatio hæc,
 si eas res quas antè diximus aut cōsimiles alias Sa-
 ga infitiabitur. Non enim satis futurum esset, si te-
 stes cōplures dicerent post aliquod tempus quàm
 rea inimico interminata fuerat eum morbo corre-
 ptum esse: hæc demum foret præsumptio iuuan-
 dis probatiōibus, quando quidē si quis illicò mor-
 tuus conciderit postquam à Saga minis tactūve
 exceptus est, Iudices Sagam damnare dubitant, ni-
 si si qua alia probatio, præsumptio, aut confessio ac-
 cesserit. Equidem in hoc casu ad alias corporales
 pœnas damnare ausim, ad mortem minimè: nam
 communi omnium populorum consensu receptū
 est prout fuerint probationes ita grauari aut leua-
 ri pœnas oportere, & antiquatam esse maiorum
 formam reum absoluentium, nisi clara planè inte-
 graque extaret probatio^b. Sed de pœnis postea
 dicturi sumus. Quod autem complures testes
 tam detestandis rebus, & quæ noctu in antris &
 locis abditis perpetrantur, iniquè magnum testiū
 numerum desideraueris. Quid ergo si tres testes
 tria diuersa facta pro testimonio dixerint? puta si
 hic dixerit se uidisse Magum sub limen ianux aut
 in compito fodientem (nam in hæc ferè loca ia-
 ciuntur sortes) deinde homines aut pecora mo-
 riantur, alter quemdam à Mago eodem tactum su-
 bitò morte oppressum esse, tertius vicinum clau-
 guisse

^a *Cornelius conf.*
 1. 4. 9. lib. 2. 2. q.
 1. c. prohiben-
 tur. cap. perue-
 nit. cap. consu-
 luit. cap. cū spe-
 ciali. de appel-
 l. qui sententiā.
 de pœnis C.

^b l. qui accusa-
 re. de accus. C.
 l. si autem. de
 probat. ff.
 l. ubi nume-
 rus. de testib. ff.

guisse, ex quo idem fuerat comminatus. Ego tres istos *ἀξιωμαστὰς* testes adiuncta aliqua præsumptione alia satis esse iudico ad ferendam mortis sententiam: nec etsi horum singularia sunt de singulis factis testimonia, vniuersè tamen in sortilegij crimine consentiunt: inter Doctores autem conuenit^a probationem istam sufficere in occultis criminibus, vt sunt concussio, grassatio, scenus, adulterium, adeoq; sortilegia, & alia crimina, quæ semper quod eius fieri potest clanculum perpetrantur. Quod si in hoc genere ad probandum scenus, concussionem, aut adulterium tres testes dicuntur sufficere, quanto æquius est ijs haberi satis ad probandum scelus turpissimum, & omnium quæ excogitari vnquam potuerint criminum occultissimum? Neque hæc solùm probatio sufficit ex Doctorum omnium consensu, verum etiam Bartolus amplius asserit: nam in criminibus adeo abstrusis præsumptionem & coniecturalem probationem iudicat sufficere, quam in sententiâ alij quoq; descenderunt. Atque hoc quidem ad iudicium mortis ferendū non esset satis, sed ad quolibet alias poenas excepta morte irrogandas sufficeret. In hac opinione sunt non modò iuris civilis Doctores, sed etiam Canonici, & ipse Innocentius quartus iuris inter Papas consultissimus^b. Huius autem sententiæ manifesta est ratio, quia de vniuerso capite & generali crimine inter testes omnino conuenit: quod itaque in hac causa singulare est alterum ab altero non evertitur,

nec

^a Accus. in l. ob carmen. §. ult. de test. Specula. de inquisitione. §. 1. Iacob. Butrigarius in l. Arriani. de hære. C. Baldus in l. actor. de probat. C. et in l. 1. de testā. Doc. in l. inter pares. de re iudic. ff. Alex. lib. 7. conf. 13. num. 24. et cōf. 72. li. 19. in l. de pōpillo. §. si quis ipsi. de op. no. nun. q. 8. Alex. in d. §. si quis ipsi. n. 22. et Ias. nu. 10. et Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. an verò. num. 3. de eden. et ibi Ias. sub §. prætor. n. 18. Alex. cōf. 89. visa, per totū lib. 2. Dec. conf. 577. viso. nu. 12. Soci. conf. 32. Hippol. cōf. 61. post reditū. nu. 31.
^b Inno. in c. qualiter. de accusa. Immo. in c. cum oporteat. de accusationib.

^a Bal. rubric. de
controu. inuesti-
tura. de vsibus
feud. & in au-
then. rogati. C.
de testib. & n. l.
de quibus. coll.
ante pen. Curt.
in tract. de test.
conclu. 46.

^b Bar. in l. Theo-
pompus de dote
preleg. fin. Ro-
ma. & Alex. in
l. 1. §. vli. de ver-
bo. obl. Bal. in
l. iudices. de sen-
tent. & interlo.
C. Felin. in c. ve-
niens. de testib.
Inf. in l. iureiu-
randū. princip.
de iureiur. ff.
^c Panor. in c. pe-
nul. de prob. A-
lex. conf. 94. l.
7. ubi. 3. Doc. in
c. vlt. de succes-
sionib. ab intest.
^d Deut. 17.

nec obest alterum alteri, sed probationem adiuuat
& firmiorem facit. Hoc probationis genus singu-
laritatem adinuculatiuam vocauit Ba'dus^a, plu-
rimū in differentem à singularitate contradictoria
& sibi ipsi repugnāte quam obstatiuam nominat,
cū videlicet testis vnus probationem euertit al-
terius loco, tempore, similibusve circumstātijs ab
eo dissidens: tum enim probatio est insufficiens,
maximē vbi vita pœnaue corporalis agit, quo in
genere firmior probatio opus est quā in causis
ciuilibus. Quamobrem in causis criminālibus ius-
iurandum non admittitur, quo tamen in ciuilibus
suppletur probatio minoribusq; litibus: & consi-
militer repudiatur conuentio qua se testis vnus di-
cto permittit reus, quoties de honore aut vita iudi-
cium oportet fieri, quod in ciuili tamen controuer-
sia ex partium consensu frequentatur^b. Cū itaq;
imperfecta vna probatio dicitur cum altera im-
perfecta cōiungi non posse^c, id de probationibus,
testibus, præsumptionibus, aut criminibus diffe-
rentibus intelligat necesse est: veluti si testis vnus
de homicidio, alter de adulterio, tertius de furto
dixerit, hæc hominē quidem scelerosum esse pro-
bant, adulterum verò, homicidam, aut furem non
ita probāt vt corporalem pœnam ex eis imperes.
Nam neq; lex Dei testimonium vnus satis esse vo-
luit vt iudicio condemnatur reus^d, neq; ciuilia iura
ex ea pecuniariam condemnationem vel minimā
fieri permittunt. Hacin re Doctores omnes tam
ciuilis iuris quā Canonici consentiunt, quacun-
que

que dignitate, sanctimonia, & exstimatione testis
 ille fuerit. ^aEt quāuis Ioannes Andreas & Doctor
 Alexander putauerint bonum testem & ἀξιόπιστον sa-
 tis esse vt ad quæstionem rapiatur reus ^b, nemo ta-
 men illis suffragatus est, idē Rex Lodouicus xij.
 expresso edicto in hoc regno fieri vetuit. Satis qui-
 dem futurum illud est vt in omnib. alijs criminib.
 reo exhibeatur quæstio, aut si qua præsumptio ad
 testē fide dignum accesserit, vt applicetur in ijs cau-
 sis quarum pœna capite aut corpore luenda est: In
 hoc aut horrendo & tam abstruso crimine, opini-
 onem Alexandri & Ioānis Andreæ sequendā cen-
 seo, vt ad quæstionē rapiat reus sufficere vnus te-
 stimoniū viri boni fide digni, cui nulla mali suspi-
 cio hæreat, q̃ testimoniū nitat aut ratiōe certa aut
 sensibus. Viri boni appellatione nō eos solū ac-
 cipio aduersus quos nihil adduci pōt, & qui à Do-
 ctorib. omni exceptione maiores appellantur, sed
 eos etiā qui nullius infamiæ fuerunt damnati: non
 autem eos qui ex homicidijs, incestus, adulterijs cau-
 sa infirmati fuerint, aut aliorū criminum comperti
 quæ infamia ex facto appellant. Verūtamen horū
 testimoniū alijs conianctū non est inutile ^d, prout
 in hoc regno obseruat: omīssa istius infamiæ ex fa-
 cto ratione, itemq̃ Canonū qui hanc infirmando-
 rum testiū viam iniri iubent: q̃ certē non oportet
 fieri. Nā si exceptiones contra indemnatos testes à
 reis adductę admitterent, opus esset cognosci de
 singulis testib. in obiectis causis, itaq̃ improbi ela-
 berentur, & viri boni persæpe calumnias subituri

^a l. vbi numerus
 de testib. Doct.

^b Ioan. Andr. in
 addit. ad Spec.
 tit. de præsum.
 §. species. versu
 violenta. Alex.
 conf. 77. libr. 1.
 num. 1.

^c ex l. infamen.
 de publ. iudi. ff.

^d l. Lucius. de ijs
 qui notant. in fa-
 mia. ff.

^e Glos. & Pan.
 in c. sup. eod. 1.
 de testib. Felin.

^a c. cū te de sen-
ten. & re iud. ff.
^b l. 1. de ijs qui
not. infam. ff.

^c l. furti. de ijs q
not. infam. ff.

^d Iacob. Butrig.
Bar. & Cuneus
in l. furti. de ijs
qui not. infam.
vult valere testi-
moniū etiam si
sententia confir-
mata sit, q̄a non
debet negligē-
tia accusantis
obesse procedē-
ti.

^e l. palā. §. que.
de rit. nupt. ff.

^f l. qui testamē-
to. §. mulier. de
testament. ff. §.

^g c. foras. de ver.
signif. & can.

mulier. 32. q. 5.
^h l. ex eo. de te-
stam. ff. Nouel.

Leonis Philoso-
phi 48.

essent. Quinetiā quamuis sit cōpertus testis, conui-
ctus & damnatus non verbalis iniuriæ q̄ ex Cano-
nico iure^a (quod in hac causa obseruatur) non af-
fert infamiā, sed publici criminis infamiam impor-
tantis: vt ut ex lege infamis habeat^b, damnatus tñ
& infamis testis ad testimoniū dicendum admitti-
tur, si est prouocatio, neq̄ pendēte iudicio (ait Iex)
^c ac non confirmato eam ob causam refelli potest.
Verūtamen reum nō debet Iudex quæstioni sub-
iicere ob testimoniū viri infamis ex facto, licet non
cōdemnati in iure, nisi hic testis aut alijs testib. aut
præsumptionib. violētis adiūuet: alioquin vltimā
de teste reiecto sententiā opus est expectari^d. Qd̄
si quis dixerit à Iurecōsulto testimoniū mulieris q̄
accusata fuerit adulteri quāuis absolutę, damnari:
Puto notam obesse, ait Iurecos. idq̄ de mulieribus,
quib. semper minus q̄p̄ viris creditur^e. Itaq̄ ex Ve-
netiarum legib. an. 1524. latis & ex totius Orientis
iure binę mulieres vnus viri, & quaternę duorū
æquant testimoniū, & Rom. legibus ad rem testa-
mentariā aut corporalē obligationem mulierē nō
licet adhiberi testē^f. Quinetiam ex iure Canonico
mulieres in causis criminalib. testari non possunt,
ob imbecillitatē & fragilitatem sexus^g. At cū Iu-
recoss. & Imperatores animaduertent. maxima
quæq̄ scelera impune abitura nisi his testimonijs
daret̄ locus, sapientissimē prospexerūt vt de crimi-
ne omnes homines testimoniū ferre possint^h, idq̄
ratione euidentissima: nam in legitimis quidē acti-
onib. quos velimus testes prōptum est adhibere,
in cri-

in criminalib. verò quoscunq; possumus. Quāob-
rem tū in hoc regno, tum in optima quaq; Repub.
in hoc argumento negligunt Canones, & ius ciui-
le obtinet. In hac certē causa opus est mulierib. ha-
beri fidē, quamuis sint infames ex facto, vt loquūt
Doctores nostri, aut etiā ignominiose (vt Iurecosf.
& Latini autores aiūt^a) cuiusmodi mulier impudi-
ca est. Iurecosf. n. mulierū adhibent testimoniū, ne
impunita maneāt crimina, q̄ ratio (ait Iurecosf.) ma-
xima est & consideratione digna^b. Ex hac igit ad-
eōq; grauiore causa hoīes ex facto & iure infames
ad testimoniū contra Magos dicendū oportet ad-
hiberi, modò plures cū indicijs concurrerint: alioq;
nulla spes est execrandā istam impietate poenas lui-
turā vnq;. Omib. aut notū est^c & à iudicib. optimē
obseruatū, ex alijs grassationis eiusdē cēdisve con-
reis probationē in alios peti, cū nō aliter pōt facti
inuestigari veritas: neq; solum in alios qui grassati
onē similē ppetrauerint, vt Petr. Anca. definit^d, sed
etiā contra reos eiusdē criminis cuius testis conui-
ctus est, maximē si testis in seipsum dixerit. Ita me-
mini cum D. Geleus Quęstoris rerum capitalium
vices Lutetię agens, de sententia Pręsidialium Iu-
dicum in Castello Parisiensī (id carceri nomē est)
tres grassatores accusatos & ex sua cōfessione de-
prædationū cædiumq; multarū cōuictos dānauiſ-
set, quartū ab eis accusatū esse qui ne ad tormentū,
quidē voluit quicquā agnoscere, nihilominus in
ob præsumptiones certas & conreorū testimonia
fuisse damnatū, affectū morte, & rotæ imposiū: &

^a Festus & No-
nius ex Cicero.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.
lib. 4. de Repu.

^b I. ita vulner.
ad l. Aquil. ff.

^c Doct. in c. qu.
de testib. Butri.

Panor. Felin. i.
bi. Aretin. conf.

61. Glossa in l.
vlt. de accus. C.

^d in consil. 24.
& sequitur

Gramatic. con.
num. 25. & 16.

quamuis (vt plerique faciunt) palam exponeret se morti immerentem tradi & blasphemio ore nomen Dei assumeret vt suum honorem apud homines tueretur, confessorio tamen suo declarauisse tam reum se esse quam alij fuerint, sed ne indicaret cuiquam rogauisse: cōfessarium verò à iudice postea accitum rem totam explicasse. Pessimus est mos ille Germaniæ, reum nisi confessum non multari

^a gl. & Doct. in l. si. de accus. C. & cap. 1. de cōfess. l. quon. à lib. de testi. C. l. 1. § diu. de quæst. Doct. in c. sunt. c. veniēs. ca. personar. de testib. Spec. tit. de teste. §. 1. vcr. itē quod est so. Cynus, Petr Sa lic. in l. si. de accusat. Alex. cōf. 89. li. 4. & cōf. 169. lib. 2. & conf. 128. lib. 4. Marfil. in practica. crim. §. diligenter. nu. 59. in sing. 209. De eius conf. 130. 175. 189. ^b glo. in l. si. de accus. C. & in tit. de malef. C. ^c l. parentes. de testib. C.

morte, vt mille testibus peractus sit reus: et si tam violentæ & fœuæ quæstioni deditur, vt membris captus langueat toto vitæ spatio. Quem admodum autem his probationibus locus est in exceptis solum ac non alijs criminibus, vt Doctoribus placet^a (qui ne consortes quidem criminis testes cum præsumptione in alijs satis esse putant vt quæstioni dedatur reus) ita necesse est vt in exceptis criminibus (puta veneni, sortilegij, læsæ maiestatis, & grassationis^b) testimoniū ab affinit. eiusdem criminis audiat & sufficienter probare iudicet, nisi peremptoria sit exceptio, veluti si eius quem fuisse accusat maleficij participē capitalis est inimicus qui dicit testimoniū. Sed ne illud quidem animaduerti opus est, sit ne pater aut filius q pro testimonio dicit. Nam in his quidem testimoniū alterius contra alterū Lex iubet, excludi ad sanguinis reuerentiā^c, dum alia aguntur crimina, licet testes non extarent alij: hoc verò singulare est, itaque filiæ contra matrem est audiendum testimonium, in hoc maleficio, cum ex infinitis iudicijs omnino constet filiam à Saga matre in perditionem

tionem abripi sæpissime. Boninus Præfectus Castellus rufsi vnam ex triennio viuam cremari iussit quæ filiã in cœtus deduxerat, cuius filię opera (vt antè diximus) omnia resecta sunt. Lognizanzæ item Sagæ in Potezanis per filiam quam mater eodem duxerat fuerunt accusatæ. Quod si patri & filio in læsæ maiestatis crimine testari licet atq; inter se accusare^a, si præmium ei legibus decernitur qui parentem aggressum salutem patriæ occiderit (prout omnes constituisse lex ait^b) quare non admitterentur dicturi testimonium alter in alterum in læsæ maiestatis diuinæ crimine, & in eo scelere quod longo interuallo cætera omnia superat? Quapropter in tam horrendo crimine nihil necesse est religiosè hæreere quemquam regulis procedendi, aut refellendorum recipiendorumve testium ordinarijs^c. Verùm vt religiosæ mentes in hoc iudiciorum genere confirmantur, in Exodo habemus insigne exemplum^d, vbi Moses aureum vitulum à populo factum videns, Qui stant à Domino, inquit, accedant ad me, deinde accedentibus Leuitis imperauit vt arma induerent, & singuli occiderent fratrem ac proximum suum qui se in idololatriam & cultum vituli abiecisset: cùmque illi ad tria hominum millia occidissent, Moses dixit ipsos manum suam Deo consecrauisse vt benedictionem eius acciperēt. Deus itaq; elegit eos quibus ius traderet primogenitorum, & prærogatiuam hanc, vt in perpetuū starent coram Deo, populoq; ius dicerent. Ex quib. apparet quantopere

^a Doct. in d. l. parentes. & in l. quisquis. ad l. iul. maiest. c. ^b minimè. de religiof. ff.

^c l. 3. §. lege. de testib.

^d Exod. 32.

^a Alex. & Iaf.
in l. de pupillo.
§. si quis riuos,
de oper. no. nū.
& in l. 1. & ibi.
Deo ius, de offi.
eius cui. ff. &
cap. pro necessi-
tate. 1. q. & ca.
cū cessante. de
appellat. & in
l. quæ propter.
de reg. iur. tex-
tus in l. casus. et
ibi Bal. & Sa-
licet. in 1. nota-
bili. C. de testā.
vbi propter ne-
cessitatē disposi-
tio iuris suspen-
ditur. l. filio. §.
hi autem. de in-
iust. rupt. ff.
Ang. in l. nemo
carcerē. de exa-
cto. trib. C.
^b Bar. in l. post
legatum. §. his.
de ijs quib. vt
indig. Alex. cō.
72. l. 2. Bal. in l.
3. de testib. &
in auth. si dica-
tur. eo. C. & ibi
Salic. Innoc. in
c. cū Ioannes.
de re iudic. Pa-
norm. & Felin.
in c. quoties.
de testib.

displiceat Deo idololatria, qui ad vlciscendā iniu-
riam sibi factam uoluerit rationem vllam sangui-
nis haberi & necessitudinis: quamuis non alio con-
filio (sicut in textu legimus) fecisset populus quā
vt Deum qui eduxerat ipsos ex Aegypto adora-
ret, & aureum vitulum contra interdictum eius
ad honorem ei habendum conflauisset. Quanto i-
gitur magis odit Deus diabolū adorari? Nihil er-
go attinet insisti vñs ordinarijs, quæ filij in patrem
testimonium, aut patris in filium audiri vetant, cū
ab hoc crimine cætera omnia superentur. Ex iure
aut certum est^a sicubi aut periculum instat aut vr-
get necessitas, aut res se offert exorbitans, tum re-
gulis iuris constringi non oportere, sed potius le-
gitimè ex iure agi si ordo iuris omittatur, cap. tua
nos, & cap. vestra, de cohabitation. clericorum.
Itaq; testis qui non citatus sese obtulerit vt contra
Magum dicat testimoniū audiri debet, licet alijs in
causis admitti non sit legitimū. Hic verò solam ob-
iectionem semper excipimus odij capitalis, quod
aliūde quā à sortilegiorū causa processerit. (Quis
enim vir bonus inimicos Dei & humani generis
non prosequatur odio iustissimo?) quia priuatæ
& singulares inimicitiae alia ex causa susceptæ ho-
minem stimulare possent vt calumniam innocenti
obtruderet. Quamuis etiā alijs in causis testis con-
uinci periurij eoq; refelli possit ac debeat,^b in hoc
tamen crimine cum alijs dicturus admittitur, nisi
odio capitali prosequat reū. Imò cum aduocatus
& Procurator ex iure nec possint nec debeant co-

gi vt

gi vt in clientium suorum causa testimoniū dicāt^a,
 eos tamē in isto crimine oportet cogi^b. Hos tamē
 postulante aduersario cogi posse cū in ciuilib.
 causis tū in criminalib. vt de clientū suorū causa te
 stimonium dicāt, permulti sentiūt. Quinetiā licet
 à cōreis in criminib. alijs probatio necessaria erui
 non possit^c, Magi tamē conrei socios eiusdē crimi
 nis accusantes aut dicētes in eos testimoniū, maxi
 mē verò si plures fuerint, probationē satis firmā
 afferūt ex qua damnēt rei. Nemo. n. est qui nesciat
 nō alios quā Magos testari posse vt illi cetib. quos
 adeūt de nocte interfuerint. Itaq; Germaniæ Iudi
 ces apud Sprangerum legimus ex consortiū testi
 monio ad condemnationē reorū, licet obfirmatē
 infitientē accusati, procedere. Idem scribit Paulus
 Grillandus de ludicib. Italiæ: idem omni tēpore in
 hoc regno factitarūt nostri ad miserū illud vsq; tē
 pus quo data est opera ad quorundā infamia te
 geretur qui huius nefarij sceleris tenebātur. Neq;
 obstat illud, quòd nemo ad proferendam & reue
 landam suam turpitudinē admittitur^d; hoc enim
 de ijs oportet accipi qui emolumentū suum ex eo
 captāt, non autē de ijs qui contra suū emolumentū
 veniūt, cū alij ab alijs accusant. Quamq; facti po
 tius est quā iuris quæstio quicquid est in causa
 testium vel dici de ea potest, quam fidem ipsis ha
 beri oporteat, & quæ probationes sufficiant aut
 non sufficiant. Quam in sententiam notari opor
 tet illud Callistrati^e, *Quæ argumenta probanda cui
 que rei sufficiant, nullo certo modo satis definiri potest: &*
 paulo testib. ff.

de testib. c. si sa
 cras. dist. 90.
 Bal. & Salicet.
 in l. si ex falsis
 de transactio.
 ex l. manda
 tis. de testib. ff.
 c. Romana. c. o.
 & ita indicatū
 aresio Paristo
 rum. 1386.
 Bart. in l. de
 ferre. §. idē. de
 iur. fisci. indica
 tum Gratiano
 poli 1454. ca.
 ult. de testib.
 Bald. in l. qno
 niam liberi. eo.
 C. & gl. in c. 1.
 in verbo ad te
 stimoniū. Alex.
 conf. 120. li. 7.
 uu. 3. & conf.
 69. lib. 2. &
 cōf. 89. li. 3. pu.
 10. Soc. cō. 95.
 coll. 1. li. 3. te
 xtus l. ult. de ac
 cusat. C. Bar. in
 l. 1. §. si seruū.
 de quæstio. A.
 lex. conf. 160.
 lib. 3. nu. 8.
 l. cum prossi
 tearis. de reuo.
 don. C. & l. si
 creditorib. de
 seruo pign. C.
 l. 3. §. quæ de

paulo post. *Aliàs numerus testium, aliàs dignitas & atrocitas, aliàs veluti consentiens fama confirmat rei de qua quaritur fides.* Ac propterea dicebat Adrianus Cæsar credendum esse testibus, non testimonijs: *Index enim exercitatus in suo munere, prudens & consideratus de testimonio iudicium faciet conspecto teste ex vultu, constitutione, & circumstantijs alijs, innumeris.* Illud verò ante omnia obseruandum, non perinde cognosci de fortilegij crimine atque de alijs, sed aliam viam extra ordinem teneri oportere ob eas causas quas modò explicauimus. Hactenus de primo & secundo probationis euidentis genere: iam de tertio, quam confessionem diximus esse, videamus.

De voluntaria & coacta Magorum confessione. Cap. III.

Persæpe Iudices in Sagarum confessionibus animi pependunt, dubitaueruntq; iudicium facere cōmoti miraculis quæ fatentur illi: eo quòd alij quæcunque ab ipsis dicuntur statuunt esse fabulas, alij metuunt vt isti homines acti desperatione nihil procurent quàm mortem, vt malorum suorum exitum. Volenti autem mori, ait lex, non est habenda fides^a. Sic memini me apud Tertullianum legere, cū ostiarius quidā Proconsulis Africæ in prætorio clara voce rogauisset an illic Christiani essent quos pœnis de more afficeret, plurimos il-

^a l. absentem. de pœnis l. 3. cum glos. de ijs qui ante sent. mori. sibi confci.

mos illicò sublata manu dixisse ex eo numero se esse, vt oppetentes mortem martirium reportarent: Proconsulem verò eos ad mortem paratos animaduertentem sic loquutum esse, Ite proiците vos in mare quod ante vos est, è montibus domibusq; vos date precipites, aut aiboribus vos suspendite: quærite qui vos condemnet. Iulianū quoq; Cæsarem, cū sceminam Christianam iuuenem videret cum puero mammæ admoio procurere ad supplicium martyrii consequendū, vetuisse ne Christiani plecterentur morte: non vt sceminam festinantem ad mactationē seruaret, sed quia illos post mortem ab alijs Christianis in Deorum numerum referri criminabatur. Sunt alijs ex Magis qui mortem expetūt non quod honorem sperent, sed quia desperant summoq; dolore cruciantur: atq; hi non sunt audiendi, vtcunq; eos excuset Lex, & Plato honestū iudicet τὸ ἑἶναι αὐτῶν, & spiritum antequàm extrudatur emittere. Sprangerus autem Sagas se vidisse narrat quæ scelera sua confessæ vltro orabant iudices vt se morte plecterent, alioqui se sibi ipsis conscituras mortem, quia se à diabolo nisi parerent vexari confirmabant. Qua in specie legi dicenti, in confitentem nullę sunt partes iudicantis^a, &c. locus esse non potest, nec tenetur Iudex istorum hominum voluntati obsequi. Nam opinio est Sagam quam vexat diabolus resipuisse & in via salutis esse: eam itaq; oportet in carcere contineri, institui, & modicis pcenis salutaribusq; corrigi: sin percipiat nihil ad resipiscentiam,

^a l. i. de confessis.

tum de condemnatiōe agere, quāuis se Saga morte roget affici. Quæ autem confessæ resipuerunt antequam accusarentur, de ijs Iudex non cogniturus est, nisi euidentia sint quæ fatebitur homicidia, modò res sine fraude fiat, nec ea quam poenitet facti accusationem à se effugi non posse prospexerit: vt Magdalena Crucia Cordubensis Abbatissa (cuius antè meminimus) cum se infamem esse plurimumq; suspectam animaduerneret, seipsam confortij cum Satana triginta annis habiti accusauit. Est autem duplex confessio, vna voluntaria, coacta altera, siue in iure, siue extra ius facta sit. Ac confessio quidem extra ius aut coram pluribus fit, aut coram vnico, amico, necessario, inimico, aut confessario. Has circumstantias singulas oportet obseruari, non quòd plus in iudicio quàm extra iudiciũ vera sit veritas, aut plus coram populo quàm confessario: contrà enim pleriq; palàm in ijs rebus faccum faciunt pudore aut metu quas confitentur clamculum, vt prædones sæpe videmus quod nunquam in iure dicturi fuerint, id confessarijs exponere. Verumtamē nō est tanti probatio ex confessione extra iudiciũ facta quàm ex iudiciali, neq; ex violenta quàm ex voluntaria, & inter voluntarias confessiones plus illa potest quæ antè fit quàm rogetur reus: nam interdum Iudex reum circumuenit, interdum verò instituit & adornat eum, vt cum adolescentem accusatum parricidij Augustus interrogauit his verbis, Certè non occidisti patrem: interdum facta duo triaue confundit Iudex,

dit Iudex, è quibus vnum verum, cætera falsa sunt. Quæ in specie Iuriscoss. certant ad faciendæ singula protendi confessio aut negatio debeat, prout quidam ex eis sentiunt^a. Certum quidem est (vt agamus Dialecticè) cum facta singula per disunctionem, puta *aut*, &c. enuntiantur, si vna pars vera est, licet falsæ sint reliquæ, totum enuntiatum esse verum: cum verò per copulam &, ex vno falso totum falsum esse. Cum autem ij qui iuri dicundo præsumunt in templo æquitatis & veritatis versentur, hominem de factis pluribus sibi cognitis interrogatum oportet alia ab alijs diuidere, & prout veritatem ipse tenuerit hæc confiteri, negare illa. Atque hæc Bartoli^b & Panormitani^c sententia Aresto Imperialis Cameræ confirmata^d contra Comitissam Orientalis Frisæ, quod Minsingerus Senator refert^e. Prudentis verò & periti in sua functione est Iudicis, vt facta interrogando diuidat. Neque accipienda est eorum opinio^f, qui Iudicem facta ex accusatoris postulatione habentem cognita putant adijcere posse, ita confessionem exceptum iri vt si extra iudicium fieret: id enim abhorret à ratione, cum interrogationes acta sint iudiciaria^g, ideoque extet titulus de interrogationibus in iure faciendis. Ipsa etenim partis confessio sine interrogatione facta coram Iudice etsi articulis factorum non comprehenditur, validior tamen est (ait Lex^h) quàm si interrogatus respondisset: in causis verò criminalibus, ac in primis

^a Ioan. An. ad Speculat. tit. de litis contestat. parte 2.

^b in l. 1. §. si stipulati. de verb. obligat. ff.

^c Panor. in c. 1. de plu. pet.

^d lib. 2. cap. 55. anno 1554.

Octobris 27.

^e l. qui iurasse. §. penult. de iur. iur. & ca. ad hoc. de testib.

^f Inno. in c. cū Bert. de re iudic. Alex. in l. cui. de iurisdic. ff.

^g l. si sine. §. 1. de interrogator. act. ff. c. quoniam contra de probationibus.

^h l. ordo. de publ. iudic. ff.

fortilegiū ordinariam accusationum teneri non oportet viam, quin potius Iudex quibuscumque modis potuerit veritatem debet exprimere. Rei autem accusati responsio aut certa, aut incerta est: quæcumque certa est ea aut affirmatur, aut negatur, aut denique accusatus quid illud rei sit se nescire dicit. Incerta responsio est^a cum per ambages dubie respondet reus, se credere vel putare, aut per voces æquiuecas. Sin autem accusatus rem falsam affirmauerit^b aut veram negauerit^c, non equè reus est atque is qui per ambages responderit. Hic enim responsionē æquiuecam legitimum est pro confessione haberi in damnum ipsius^d, quia unusquisque factum suum nouit, nec ineptè respondentem in hac causa prodest erroris excusatio^e. Sed difficilior est quæstio, an accusatū qui nihil respondet pro confesso haberi oporteat. Si ergo in ciuili causa vir talis extet, non est dubium quin illius damno pro confessis habeantur facta in rebus interrogatorijs & scriptura agnoscenda^f: aut quando caput hominis agitur, nec sic quidem facta pro confessis tenenda sunt nisi testes accesserint: à quibus si probatio habebitur, accusati hominis silentium effectū confessionis sortietur, vt pro rei conditione ad condemnationem procedatur. Quod si ad probationem vnius testis siluerit, non ita futurum est, sed eum multis & carcere oportet cogi^g. In eū verò qui magicarum sortium accusatus nihil responderit, Iudex quæstionibus primū vsurus est pro qualitate personarum, si testem vnum aut præsum-

^a vt l. si iurimus, de iur. delib.

^g .i. & l. vlt. de condict. indeb. c.

^b l. si quis iure. & l. de etate. de interrogator. act. ff.

^c l. non alienū. eod.

^d l. de etate.

^e nihil eod.

^f l. i. §. i. eod. cap. ab excommunicato. de rescriptis.

^g d. l. de etate.

^h qui tacuit. &

l. si defensor. eo.

ff. ca. si testes.

§. item. 4. q. 2.

& c. l. i. de

preson.

ⁱ l. vnic. si quis

iur. dec. ff. l. i. §.

igitur de ven-

tre. in ff. d. l.

etate. §. qui ta-

cuit. & c. quo-

niam. vt lite cō-

test.

præsumptiones complures habuerit: si nihil quæ-
stioni ad motus dixerit, crimē dimidia ex parte cō-
fessum est: itaq; prout probationes erunt puniet,
vt dicemus postea. Similiter qui de industria respō-
sionem obscurat pro confesso habetur^a; & quam-
uis responsio eiusmodi non sufficiat ex interpreta-
tione iuris ad probationem criminum corporalē
pœnam merentium, nisi testes adsint (quod in cla-
ra ac voluntaria confessione non est opus) tamen
in tam occulto detestandoq; crimine præsumptio-
nibus alijs coniuncta sufficit. Ac Doctores quidē
inter necessarias probationes & indubitatas con-
fessionem retulerunt, vt in ciuilibus causis verum
est: sed insignis tamen confessionum est differen-
tia propter locorum, temporum, personarum, cri-
minū circumstātiās. Differunt em̄ confessio pue-
ri, & viri ætate iusta, sapientis & stulti, maris & fœ-
minæ, amici & inimici, in iudicio & extra iudiciū,
iniuriæ & parricidij, in quæstione & sine quæstio-
ne: quam varietatem sapiens & consyderatus Iu-
dex tenetur expendere. Neque verò l. 1. de confes-
sis, oportet accipi de capitalibus criminibus alijs,
nempe confessum pro condemnato haberi^b, nisi
de alijs præsumptionibus sufficientibus constet,
si nulla probatio (ait lex^c) religionem indicantis
instruat: maximè verò si fiat confessio cū reus in
quæstionem datus aut etiam oblatus est^d, quia cō-
fessionem ad tormētum factam Lex similem ei cō-
firmat esse quæ fit in tormento ipso^e: quoddam
enim tormentum est tormenti metus. In causa au

^a Accurs. in l.
certum de reb.
cre. ff. Bart. in
l. 1. de rela. C.
Bal. in l. 1. quo-
mod. & quan.
Iudex. C. Cæ-
pola cautel.
123.

^b l. 1. de confes.
C. nec reuocabi-
lis est. l. si is. de
confes. ff. sed nō
in atrocibus. l.
1. §. si quis vl-
tro. de quæstio.
ff.

^d l. 1. §. Diuus
Seuerus. de
quæst. ff. argu.
l. ex incendio,
& l. pædius. de
incendio. ff.

^c l. 3. quor. ap-
pel. non recip.
C. l. item apud.
§. adiciē. vers.
quæstionem de
iur. ff.

^e l. metum aut.
de eo quod
met. ff.

^a *L. qui senten-
tiam. de p. r. i. s.
C. Azo in sum-
ma de questio.*

^b *L. confession.
l. si cuius. de in-
terrogator. act.
ff.*

tem sortilegorum qui expressa pactione cum dia-
bolo inſta latentur ſe conuentibus & ſcleribus
alijs interſuiſſe, quæ aliunde quàm ex ipſorum
aut conſortium confeſſione poſſunt innotefcere,
hæc confeſſio quæ extra torturam fit vim proba-
tionis obtinet^a, ſi à reo præuento fiat qui in ſuſpi-
cione iſtius criminis aut exiſtimatione fuerit, etſi
non parebit cum homini pecorive mortem intu-
liſſe; nam hoc ſcelus omni parricidio deteſtabi-
lius eſt quod excogitari ab vilo poſſit. Quod ſi
dicatur confeſſionem rei contra naturam (vt lo-
quuntur quidam) excludendam eſſe^b, ergo ne im-
puros quidem Sodomitas peccatum contra na-
turam confeſſos pleſti oportebit: ſin autem con-
tra naturam eſſe accipiant *ἡ ἀνάγκη*, id planè fal-
ſum eſt: non enim quicquid à natura fieri non po-
teſt, illud eſt *ἀδύνατον*. Nam eiufmodi ſunt om-
nes actiones intelligentiarum & Dei opera quæ
extra naturæ ordinem cernuntur ſæpenumero:
etiamquæ morbi omnes epidemici (vt Hippocra-
tes annotat) à Deo procedunt adeoque, vt idem
loquitur, nescio quid diuini habent præter cur-
ſum ordinemquæ cauſarum naturalium, ad quos
cæciores talpis ſunt medici. Sophiſticum ergo il-
lud eſt, hoc improbè factum à natura eſt impoſſi-
bile, impoſſibile igitur: ac ſi quis de improbo di-
cat bonus cantor eſt, bonus igitur. Iam verò diui-
na & humana autoritate, vetuſtatis totius conſen-
ſu, diuinis & humanis legibus, experientia, iudi-
cijs, conuictionibus, commiſſis teſtibus, & con-
feſſio-

fessionibus Magos exportari probauimus, eorū
 quē operā sterilitatem & procellas inferri: estigi-
 tur possibile. Cū itaque lex dicit^a, vt admittat^r
 confessio, rem possibilem & veram ea contineri
 oportere, veram autem nequire esse si est *ἀδύνατος*,
 nihil esse ex iure possibile quin à natura idem pos-
 sit fieri^b, sophistica vtuntur fallacia qui falsam
 ex eo assumptionem astruunt. Nam maxima il-
 la & admirabilia Dei opera ex natura sunt impos-
 sibilia, re tamen vera sunt: spirituum quoque
 intelligentium facta & quæcunque sunt, *ἢ τὰ φύσιν*
 natura sunt *ἀδύνατος*, ideoque Methaphysica scitè
 distinguitur, & re uera differt à Physica natu-
 ram solum explicante. Spirituum igitur dæmo-
 numquē facta non sunt reuocanda ad natura-
 lium effectorum legem. Quamquam si ex na-
 turali demonstratione primum mobile momen-
 to vno miliarium amplius quingenta millia di-
 citur percurrere, æquē profectò spiritus mali-
 gnus potest Sagæ corpus exportare in ambitum
 terræ, quæ punctum quoddam est si cum amplis-
 simo cælo comparatur. Magorum itaque con-
 fessionem de exportatiōe possibilem esse veram
 que affirmamus, & (quod amplius est) homi-
 nes & pecora à Magis occidi malignorum spiri-
 tum ope & iñuocatione: vt in Ægypto sub me-
 diam noctem primogenita hominum pecorū,
 que a ciabolo momento vno fuisse occisa è sacra
 scriptura didicimus. Fuit autem Ægypti regnum
 (vt Strabo & Plinius consentiūt) latū ducenta mil-
 liaria

^a l. inde Mera-
 tius. ad l. A-
 quil. ff. c. fin. de
 cōfess. li. 6. Bal-
 dius in l. 1. de cō-
 fess. C.
^b l. 1. de condi-
 tionib. institui-
 tionum. ff. &
 ibi glossa.

liaria magna, longum quadringēta, omnium quæ sub cœlo fuerunt frequentissimum & opulentissimum. Deus verò, teste Scriptura, noluit vt destructor Satanas populi sui ingrederetur domos. Hoc quidē natura est ἀδυνάτοα atqui tam verum est quā lucere Solem constat. Etsi Auicenna putat & Algazel spirituum actiones naturales esse atq; à natura possibiles: quæ sententia ferri potest si ea potestate præditos esse spiritus intelligamus ex permissione Dei, vt ignis vrendi potestatem habet: sed illud (vt antè diximus) de causis naturalib. & ordinarijs nō potest accipi. Verū vt confessionū quas Magi faciunt probationem confirmemus, eas cū aliorum Magorum confessionibus oportet comparari. Etenim diaboli actiones semper sibi & vbiq; constant, quemadmodum simia siue tela siue purpura induatur, semper est simia. Itaq; Magorum confessiones Germanorum, Italorum, Gallorum, Hispanorum, veterumq; Græcorum & Latinorum similes esse animaduertimus, & Magi plurimū alij ab alijs accusantur: vt de Lochiano illo diximus, qui accusans vxorem confessus est se illius suasu conuentum Magorū adiuisse, quæ postquam omnia fuisset confessa igne viua absumpta est: cui persimile factum in Castello heraldino accidit, vbi vir & vxor à tertio quodam magicarum fortium comperto fuerunt accusati. Dicebat vir se Magorum cœtum semel tantū adiuisse, vt quoniam vxor scortatura proficisceretur posset resciscere, non iuisse illuc ab eo tempore; fatebatur mulier se

lier se ex eorum esse numero, eodemq; iuisse virum suum. Hic verò difficilis quæstio oborta est, an viri confessionem ἀπολογία, sine diuisione ad purgationem ipsius oporteret accipi: quemadmodū per multi Doctores^a sentiunt integram confessionem sumendam esse ex qua grauetur aut leuetur confessio si crimen, siue articulum vnum siue plures ea comprehenderit. Horum præcipua est ratio, quòd iurisiurandi sacramentum vnū ac indiuisum est: quæ ratio planè est friuola. Nam eodem iure quinquaginta stipulationes ad vnum contractum (quem vnus iuramenti religio confirmat) pertinentes, vnus stipulationis loco ponerentur. Id verò falsum & absurdum esse inter omneis conuenit, cū toti, dem in contractu stipulationes extent quot insunt clausulæ, & vicissim tot sententiæ quot stipulationum capita: quapropter etiam in prouocationib; sic possunt diuidi, vt de vno capite reliquis integris appellari possit^b. Cōtrā verò bona pars Doctorum diuidi posse confessionem indicat: quæstionem hanc enim fuisse Iacobi Rauennatis tempore agitatam, & constitutum fuisse diuidi confessionem oportere^c. In hanc sententiā iudicia quàm plurimis arestis facta sunt^d: itaq; in causis ciuilibus & criminalibus obseruatur, adeò vt si reus fate-

^a Faber. in §. itē si quis postul. princ. de actio. & in l. vna. ver. contra. de cōfe. ex l. publi. §. vlt. depositi. ff. & ex l. si filius. §. vlt. de interr. act. Cynus in l. 2. q. vlt. de don. an. nup. C. Iaco. Rauen. Petr. bel la perti. & Cy. in d. l. vna. q. 13. Alber. ibi q. 10. de cōfes. C. arg. l. etiam. §. 1. de mino. Alex. cōf. 22. ver. præterea. li. 2. de don. an. nup. text. in l. neminē. de le. ga. 2. & l. Pōponius. §. 1. & ibi las. col. 2. de acquir. posses. ff. Bald. in l. 2. de transact.

^b l. in hoc iudicio. fam. hercisc. Bald. & Florent. il id. per l. Corne. de iu. patronat. Bald. in l. 2. de re iudic. C. Fel. in c. cū inter, prima salen. de re iudicat. ^c ex l. perfecta. de donat. C. & l. publi. §. vlt. de pos. & ibi Accurs. Ang. Salic. Bart. Pan. in c. bonæ memoriæ, versic. extra. de postu. prela. Capola cautel. 184. si mutuum, per l. 3. §. 1. de iureiu. Fel. in c. cū dilecti, de accus. sine. ^d Boerius in decisionib; Burdeg. 243. num. 7.

bitur se quidem occidisse, verum cum prius inuassisset alter, prius illud confessionis caput pro vero ex indubitata probatione habebitur, posterius verò ad purgationē confessi pertinens non existimabit probatum, sed accusatus defensiones suas ad se purgandum probare tenebitur: si non faciet, subibit condemnationem^a. Propriè tamē hoc pacto non diuiditur confessio: si enim diuideretur & reijceretur, omnino accusatus excluderetur à purgatione sui afferenda. Vbi verò probatio deficit & probationis consequendę ratio, exempli gratia de nocturnis magorum congressibus, quæritur an tota confessio tanquā vera admitti debeat, cum in eo quod pondus tū in eo quod leuamē causæ accusati affert. Nam in hac demū specie tota cō-

^a l. si non cōi-
tij. de iureiur. C.
et l. 1. de stea-
rijs. C.

^b l. cōf. 80. coll.
2. vers. possē. li.
7. Rota decis.
408. fuit dubi-
tati n. m. nouis.
Cassrensis conf.
269. fi. lib. 2.
Stc. b. Bertrād.
con. 151. v. 99. li.
3. et conf. 148.
ex thesauro m.
3. li. 4. An ha-
ran. conf. 203.
Index cōf. pen.
et conf. 207.
quæst. coll. 2.

fessio vniuersè accipienda aut repudianda est, quā sententiā iureconsultus Alexāder defendit^b. Iudici enim virū interroganti cur suam vxorē non accusauisset, respondit ille se voluisse honori suo & familię suæ consulere: vxor verò dicebat virum semel tantum eò abiuisse. Verumtamen ne hoc quidem responso fuit excusabilis, cum vxorem suam cui pīssima atq; inprimis horrenda scortatione q̄ vnquam excogitari possit contaminatam sineret permanere, atq; (vt ita dicam) lenociniū conuictus esset. Etenim Sagas omneis frequentē habere cum diabolo consuetudinem antē ostendimus: præterea constat inter omneis eum lāsæ maiestatis cōuinci qui coniurationem cognitā nō reualuerit, dicet in coniurationem minimè omnium consensit:

serit^a: quāto igit̃ magis reus futurus est q̃ p̃ spectū
læſæ maiestatis diuinæ & humanæ crimē antē oīa
detestandū diſſimulauerit^b. An verò hic vt Mag^o
cēſeri, & qua pœna affici debeat, dicemus poſtea.
Sed videamus q̃ ſint ludicis partes, ſi primū Saga
fateat̃, deinde inhiēt factū. In hac cauſa diſtingui
oportet, atq; obſeruari an prima cōfeſſio corā ludi
ce cōpetente & ſine q̃ſtione facta ſit, cū p̃uēta Saga
& accuſata eſt: tū. n. cōfeſſioni primæ hærendū &
quāuis nō alia extaret p̃batio, ad cōdemnatiōem
p̃cedendū (nā ſæpenumero fuit exploratū Sagas
in vinculis p̃ Satanā informatas ab antegreſſa cō
feſſiōe diſceſſiſſe (& q̃a hoc crimē ſupra oīa turpe
& detestandū eſt, volūtaria Magorū q̃ p̃uenti fue
runt cōfeſſio habēda eſt certæ & indubitatæ p̃ba
tiōis loco. Canonicū Lauellēſem memini an. 1569.
veneni inſuſi in Lauallēſis Decani calicē accuſari,
q̃ nocturnā miſſam faciēdo medicatā potionē hau
ſit & in terrā proſtratus eſt, deinde verò euomuit.
Reus volūtariē & ſine q̃ſtione agnouit factū, con
dēnatus Curia Pariſiēſem appellauit, interea verò
informatus id q̃ antē fuerat cōfeſſus p̃negauit. Pia
cuit tū Curia hominem igni dedi, eumq; vidi cū
ad ſupplicium raperetur: quod Curia, ſi confeſ
ſionem extorſiſſet quæſtio, non fuiſſet iudicatu
ra. Quid verò, ſi confeſſio coram incompetent
Iudice fuerit edita? an vim probationis obtineat?
Statuunt plerique ne idoneam quidem præſum
ptionem eſſe ex qua torqueatur reus, nedum pro
bationem iuſtam^c: Quinetiam Canoniſtarū bona

^a Do. in l. quiſ
quis. ad l. iul.
maieſt. C.
^b cap. vergen
tis. de hereti.
et l. ult. de ma
leſic. C.

^c ex l. diuus. de
cuſto. reo. vbi
Bar. et D. in c.
at ſi clerici. et
Felin. de iudic.
ext. Alberic. in
l. Magiſtratib.
de iuriſti. Ang.
Aret. in §. ſed
ſup. i. inſtit. de
i. ſp. l. 10. ac
c. l. Cap. l. 70.
l. 5. q. 425. Soc.
co. 103. nu. 5.
l. 4. G. de de
ciſ. Del 120.

* *Felin. pro regula ponit cum 9. fallē. in c. olim. de rescip. Cornæus conf. 123. lib. 1. Bald. conf. 122. vers. nam fama. li. 1. Castren. in l. transferre. ver. & licet. de trās act. C. Salic. in l. et bonæ fidei, de iureiur. C.*
 b *Immola in c. per inquisitionē. de electio. & in c. 2. de cōfes. 10. And. in c. qualiter de accusat. Ang. conf. 28. quidam. Romā. con. 28. viso. per tex. & gl. in l. 5. de adul. ff. & per lictus fustitū. de ijs qui not. infra. Pa-nor. in ca. de hoc. de simōia, & in c. olim. de rescip.*
 * *Ang. in l. Papinianus. §. meminisse. de inof. Bar. in l. cū facta. de iur. & fa. ign. Im. & Ant. Butrigar. in c. si cautio. de fide instrument.*
 * *l. Saluius. de legatis præst. ff.*

pars putat confessionem extra iudiciū factā neque confitenti neque consortibus eiusdem criminis vlla ratione damnosam esse^a: alij eam quæ coram Iudice incompetente fuerit, idem præstare quod præsumptiones & coniecturæ solent^b. Hic autem error profluxit ex dicto Vlpiani in l. certū. §. si quis absente, de confessis. ff. vbi ait si quis absente aduersario sit confessus, eum pro iudicato nō haberi; verū ex eo minimē sequitur confessionē siue in iudicio factam siue extra iudiciū, siue apud competentem siue apud incompetentem Iudicem probationis hanc, illam minus pro rei conditione non efficere. Itaque viri forensis administrationis peritissimi^c putant confessionem absente aduersario factam nihil esse, si eum adesse postulet necessitas: Quod si Iudex incompetens de facto cognitionaliter quæstionem habuerit & reus corā ipso fuerit confessus, etiamsi propter incompetentiam aliamve nullitatis causam cognitio fiat irrita, sua vis tamen constat probationibus. Alioqui multa crimina, multi fontes impunē abirent: cui malo occurri omnino præcipit^d, & ita prospici vt ab iniquitate & absurditate vindicet lex^e: in primis verò ob incompetentiam Iudicis probationes intercidere foret iniquissimum in Magorum causa, vbi tam difficiles probationes & tam abdita sunt scelera, vt vix è millenis vnus supplicium perferat. Diximus de voluntaria confessione, quæ tertia ef-

se pro-

se probatio necessaria dicitur: nam quod ad confessionem violentam & extra ordinem quæstione extortam, probationem aliquā efficit si reus à quæstione remotus in confessione perrexerit: si destiterit, præsumptio magis est quàm probatio necessaria. Dicamus igitur de præsumptionibus quæ contra Magos haberi possunt.

*De præsumptionibus adversus
Magos. Cap. IV.*

Cùm tres probationes euidenter illæ deficiunt, factum permanens atq; notorium sermo consentiens testiū ἀνεπιλήπτως, & volūtaria repetitacq; confessio rei ante confessionē præuenti, tum præsumptiones oportet expēdi quæ ad probationem & punitionem Magorum possunt conducere. Præsumptionem autem aliæ sunt temerariæ, aliæ probabiles, & violentæ aliæ. Ex eis postrema iure potest statui, estq; aliarum probationum omnium valentissima, cuius autoritate probationes cetera excludi omnes Doctores sentiunt^a. Talis fuit præsumptio ex qua Rex Salomo litem diremit matrū de puerulo inter se contendentiū^b: & Imperatoris Claudij^c, qui matrem ei iubebat nubere quem filium esse negabat suum. At errare Salomo & Claudius in ista causa potuerunt. Fateor: sed in causis quoq; inculpatorum testiū & confessionū errari potest: quemadmodum suprà mancipium multa-

^a c. ad id. c. is
qui. de sponsal.
c. per tuas. de
cond. appo. l. si
quis adulterij.
de adulter. C.
^b in c. afferte. de
præsump.
^c Sueton. in
Claudio.

^a l. item Meli.
ad l. Aquil. ff.
^b l. manifesta.
de iureiur. & i-
bi B. et l. si q
adulterij. ad l.
iul. de adul. et. C.
l. excipitur ad
f. l. si i. ff.
^c aub. non li-
cet de liberis
pret. C. l. iura
sanguinis d. re-
gu. iuris. ff.
^d Alex. cōf. 158.
li. 2. nu. 9. & gl.
in l. si tutor. de
peric. & cōso.
Tiraquel. in l.
si in quā. dere-
uoc. donat. nu.
133 C.
^e Doct. in l. ma-
nifeste. et in p. de
iureiur. ff. Pa-
ror. in c. affer-
te. & in c. quā-
to. de presump.
^f cap. quanto.
de presump.
Ioan. de Grassis
in d. c. quāto. &
Cynus in aub.
sed id. eod. de
donat. ant. nup.
C. & §. 1. in
aub. de equa-
litate dotis.

tum fuisse morte ostendimus eo quòd hominem
qui desyderabatur occisum à se fateretur, qui tamē
postea comparuit: ideoque lex dicit^a non esse so-
li occisoris confessioni habendam fidem, nisi de oc-
ciso appareat. Sed præsumptiones iuris^b & ex iu-
re constitutæ, rationis naturalis nituntur fundamēto^c. Etenim præsumendum est matrem, quæ
omnia tentauerit ad redhibendum filium p. & opta-
turam vt adiudicetur alteri quàm vt tradatur mor-
ti: Similiterq; his qui factum quod negat renuit e-
iurare, aut iuramentum deferre aduersario offeren-
ti, se reum peragit. Alphonsum regem Neapolita-
num legimus cum pater filium suum negaret esse,
mandauisse vt mercatori Afro venum daretur fi-
lias, tum filium à patre receptum esse: ita præsum-
ptione lis fuit sublata. Verumtamen si qua proba-
tio euidens contrarij facti extabit, contra præsum-
ptionem admittitur^d: quicquid probationem mul-
ti excludi contendit præsumptione iuris^e. Nam
hominis acceptilationem exhibentis probatio ad-
mittitur^f, quatinus de solutiōe nec iurare ipse nec
iuramentum deferre voluerit, eo quòd non satis
meminisset facti, nec sciret an haberet penes se ac-
ceptilationem. Prestigias autem Magorum & mi-
racula contra naturam haberi in præsumptioni-
bus iuris est iniquissimum: nam Lex Dei hanc cer-
tam & indulgentiam probationem statuit, mulierē
per astringentem oculos non sines viuere, quod il-
læ tantum propitiam faciunt: sic enim Lex Dei sta-
tuit, eos qui fascinant cum Satana pepigisse vt res

contra

contra naturam faciāt. Si igitur (vt ad præsumptiones cōtra Magos veniamus) liberi ad matris manum reperiantur occisi, quamuis nemo præter ipsam sit domi, non oportet præsumere eadem fuisse ab ea perpetrata, cum aduerset iuris præsumptio^a iudicio absoluitur illa, nisi probatione euidētissima cædis conuicta sit. Sin autem Sagam esse rumore prædicabitur, eam suorum ipsius liberos parricidam esse præsumitur, nisi probationibus se in contrarium probet. Catharina Darea Coparis die secundo Februa. M. D. LXXVIII. Duas puellas iugulauit, vnam suam, alteram vicinæ, cum tamen rei magicæ non fuisset infamata: hæc diabolum confessa est hominis proceri & pernigri specie curauisse vt id faceret, postea cremata est prouocare nolens quamuis Copararum Præfectus licere exponeret: nam agnoscebat se hoc genus mortis esse promeritam. Sic conuictus Raziorum Baro se octo infantes confessus est occidisse & sacrificasse diabolo, & sibi Satanam indixisse vt suum ipsius puerum adhuc sacrificaret auellens ab vtero matris, quæ rem subodorata est, itaque iudicium in eum constitutum. Manasse Iudææ Regem, maximum sua ætate Magum, liberos suos diabolo sacrificauisse legimus, qui promissis de summa amplitudine ab eo acceptis, ab hostibus comprehensus & dignitate deiectus est. Magū ergo ex præsumptione diuini iuris parricidā esse præsumit^b: & siquādo Magi hoīs infans desyderabit, præsumendū est ab eo sacrificatum

^a l. ult. princ. de cur. furio. l. penult. §. de vno. derit. napt. l. creat ionibus de Episcop. audient. l. humana. de impub. & alijs substitution. C.

^b Deut. 18. Levit. 24. 1. Reg. 18.

catum

catum fuisse diabolo, nisi secus probauerit. Atque hæc iuris diuini præsumptio ratione nititur: nam qui omni pietate in Deum adiecta seipsum diabolo mancipauit, omnem humanā pietatem studiūq; naturale & *σεγλῶ* exuit. Eum ergo præsumendum est confecisse omnia quæ Magi solent: & quamuis facta errori potius quàm malitiæ æquum sit acce-

* arg. l. quod si pta ferri ^a, nisi appareat secus ^b, Magos tamen nihil nolit. §. quia as- errore fecisse, sed malitia & impietate semper præ-
fidua. de edilit. sumimus. Omnia improbitatis genera quæ Magi
ed. l. fin. in fine. in usu habent de mago homine præsumi necesse
de fideiu. C. l. si in vsu habent de mago homine præsumi necesse
prius. §. certè. est: cùm tamen vir furti falsiue damnatus, alterius
de aqua pluui. improbitatis nomine quàm furti aut falsi neque
Alex. conf. 129. diffametur, neque præsumatur reus ^c. Siqua itaque
li. 7. nu. 11.

^b l. quoties. §. Saga dānata fuerit scit tiam magicarum, Saga sem-
tantundē. de hæ per esse præsumetur, ac proinde omnibus impijs
re. instit. & ibi sceleribus inquinata de quibus notantur magi: &
Bart. Bald. Ro. quamuis non processerit aduersus eam condem-
Castr. con. 103. natio, sufficiet tamen accusatio, rumor, & pu-
li. 2. Immola cō. blicus sermo ad præsumptionem violentam infam-
104. Bal. conf. miamq; facti. Si enim lex mulierem accusatā adul-
144. l. 1. Cum a terij, nec damnatam, nihilominus in vitam notari
nus conf. 135. & præcipit ^d, quanto æquius ea notabitur & infamis
142. Dec. in l. si habebitur quæ Magiæ nomine traducitur? Nam
librarius. de re- cum mulierem Sagam esse fertur, eam Sagam esse
gal. Cepola cō. præsumptio est vehemētissima, ex qua indicij qui
21. col. 4. Cnr- busdam coniuncta iure potest ad quæstionem ra-
sius senior conf. pi: etsi cauet edicto Lodouici xij. Galliarum Re-
55. Alex. cōf. 53. gis ne quæstioni dedatur quisquam nisi inculpa-
li. 7. nu. 16.

* Canonistæ in tus testis cum indicij exstiterit. Certè in alijs cri-
6. 1. de præsum. minibus
^d l. palam. §. q
in adulterio. de
rit. nupt. ff.

minibus ex iure non potest quisquam ob commu-
nem famam quæstioni subiici, vt inter omneis fei-
Doctores cōuenit^a. Quamquā ex Mantuana con-
suetudine si testes quatuor communem famam à se
auditam dixerint, in criminibus singulis capitali-
bus quæstionem legitimū est adhiberi: multo ma-
gis ad quæstionem rapietur ille de cuius arte magi-
ca communis rumor & cōstans increbruerit, cum
fama constans legitimæ probationis vim habeat
nisi contraria probatione refellatur^b. Contrā ve-
rò si mulier nunquam suspecta Magiæ mortis
in vllum illatæ accusabitur, nisi manifesta fuerit
probatio homicidij, non est in iudicio statuenda
condemnatio^c, sed amplius decernendum, & illa
interea dū cognoscitur vinculis eximenda. Verū-
tamen si sermoni communi & famæ hærēdum est,
eam non ab aduersarijs sed ab hominibus fide di-
gnis oportet nasci^d. Hæc distinctio videt̃ necessa-
ria, vt pręripiatur improbis occasio appetendi bo-
nos calumnijs. Neque verò illud necesse est, quod
multis video placuisse^e, vt communis rumor à ma-
xima parte populi definiatur: in magno enim oppi-
do esse rumorem suffecerit à vicinis omnibus, quia
res propinquorum suorum propinqui melius quàm
longinqui alij cognouerunt. Itaq; viginti homines

10. Andr. in
add. ad Specul.
tit. de probat.
§. videndum.
vers. 13. Bal. in
l. milites. de
quæst. Cyruus in
l. ult. cod. C. Bu-
trig. in c. veni-
es. col. 4. de te-
stib. Alex. con.
5. coll. 2. lib. 1.
las. l. admonē-
di. coll. 15. de iu-
re iur. ff. Marfil.
in l. de minore.
§. plurium. col.
5. vers. alterius.
de quæst. Felin.
in c. venies. 1. de
testib. coll. 5.
Marfil. in pra-
xi criminū. §. di-
ligenter. nu. 3.
^b l. si mater. ne
de stat. defun.
c. l. 2. si seruus
vel libert. C. c.
transmissa. qui
filij sint legit.
^c c. cū in iuuet.
de præsu. extr.
l. non omnes. §.
à Barbaris. de
re milit. ff. l. 4.

de spec. tut. ff. l. 1. si quis imperatori maled. l. ult. de actionib. ^d c. qualiter & quando. de
accusat. Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæst. Alex. ibi in addit. Salice. in l. ea quidem.
de accusat. C. Textus. in c. iuuentute. extra de purg. Canonice. Decius. conf. 37. in causa. coll. 6.
nu. 9. & 10. & conf. 133. viso processu. ^e gloss. in l. 3. §. eiusdem. de testib. Bar. in l.
de minore. §. plurium. de quæstio.

(hic enim iustus duarum turbarum numerus) satis futuri sunt ad rumorem comprobandum. Si quis autem dixerit vocem populi negligendam esse, eā

^a *l. d-curionū.
de pœnis.*

quæ vanā existimari^a: id quidem verū est si contrā aut sensus aut ratio cinatio iudicandū esse euicerit.

^b *Parorm. et
Felin. in c. ve-
niēs. i. de testib.
Par. f. conf. 154.
li. 4. nu. 12. vñ
que ad 18.*

Sed in Magorum causa vix fieri potest vt vox popularis erret^b, maximè si qua species adfuerit, quā Doctores legitimā famam nominant^c. Multo magis autem id oportet statui si præter communem famam indicia extiterint, verbī gratia, si saga dum comprehenditur dicat, actū est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enūtiabo: tum enim mutationem admirabilem cum animo suo sentit: vt fecit quædam Saga, cuius à Præfecto Tenalliarum fuit allatum ad me iudicium. Certissimū profectò indicium maleficij, cū quis se antè condemnat quàm accusetur (vt ille fecit, qui postquàm parentem occidisset, nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc factò crudelitatis reprehensus. Iamdiu, inquit, hoc mihi solum exprobrant me parenti meo necem intulisse, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehensus patricida in quæstionem raptus est & agnouit factum, aut si curationem afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, vt Ioanna Heruilleria (cuius antè meminimus) fecerat. Quisquis enim ab isto crimine purus est, calumnias à quibus in criminibus

^a *Bald. in l. dif-
famari. de ingē.
manum. c. et in*

^b *veritatis. de iurciur. et in l. proprietatis. si. de probationib. c.*

eximen

eximenda vtuntur Magi, præsumptiones sunt vïo lentissimæ, quæ hominem Magicę artis arguunt: Etenim exorcistas quoque ipsos capitali pcenæ lex subiicit, 1. 2. & 3. de maleficis C. qui colebant artem eiurandi diabolos atque depellendi: hi enim fuerunt Magorum facîle principes, qui religionis prætextu (ait Hippocrates in libro de morbo sacro) adiurationes coniunctas precibus exercebant: & quamuis hominem qui hac ratione sanat affectos lex mortis non adiudicet, Magum tamen lex Dei morte multari iubet. Hunc enim certum est pactio-
ne teneri cum Satana, & loco vnus quem sanat binos affligere, vt antè ostendimus: vt autem nihil interuenerit quàm quòd Deum abne-
gans obligauit se diabolo, hoc scelus meretur mortem omnium atrocissimam. Alia indicia sunt hæc, gestus Magi (nam ferè vultum defigit humi, nec in os audet aspicere) nutationes respondentium incertè ad interrogata^a, ante omnia verò si vno aut vtroque parente Ma-
go natus est. Nam hoc caput si cum sermone publico coniunxeris firmissimum est argumen-
tum: quia nullum est sacrificium quod ab istis hominibus tantopere diabolus expetat, quàm vt suos ipsorum liberos, simulac hauserunt lucem, voueant dicentq; diabolo ad cultum ipsius, vt exemplis commonstrauimus. D. Antonius Lo-
nanensis vicarius generalis regis apud Ribemontenses nuper mihi narrauit se cognouisse in iure de

^a l. vnus. §. tes-
tes. de quest.
c. literas de præ-
script. Bar. in l.
vlt. de quest.
Ancharan. cōf.
288. Alex. cōf.
77. li. 1. Socin.
conf. 15. lib. 1.

Claudio Vvaterio quodam sortilegiorum multo-
rum reo, cuius pater Nicolaus Vvaterius eiusdē
impietatis reus in carcere vita defunctus est, & a-
uia nomine Cathatarina (cathonem Picardi vo-
cant) viua igni tradita. De Ioanna Heruillera idē
notauimus: matrem eius Areſto crematam fuiſſe
viuam, eam verò iamq; dicatam Satanæ cū pre-
hēderetur mater: Barbaram quoq; Daream (que
pariter cōbuſta eſt) Lognianas Sagas apud Pote-
zanos, Valerianas in Sabaudia, & illā Caſtelli ruſ-
ſi filias ſuas malis artibus imbuiffe: ex quibus om-
nib. confici poteſt regula ampliſſima & exception-
es pauciſſimæ. Si enim Saga eſt mater, eſt etiā fi-
lia: quod in cauſa impudicitia dicitur filia eſſe ma-
tri perſimilem non ſemper verum eſt, de magis ve-
rò omnibus ferè certiſſima eſt regula, vt ex in-
numeris iudicijs compertum eſt. Alia quoq; præſum-
ptio eſt, ſi non fleuerit Saga, quam præſumptionē
Paulus Grillandus & Inquiſitores illi quorū ope-
ra crematæ fuerunt innumeræ annotant eſſe va-
lentiffimam. Regius ille vicarius apud Ribemon-
tenſes, cuius modò mentionem feci, vnā Saga-
rum (de quibus cognouit) in iure cōfeſſam narra-
bat Sagarum dexterum ſolum modò oculum ter-
nas lachrymas eijcere: quod non omittendum eſſe
putauimus. Item ſi Saga in domo aut ſtabulo alte-
rius deprehendatur, & mors aut ſubitus morbus
aliquem paulo poſt opprimat, præſumptio aduer-
ſus eam eſt, quamuis neque pulueribus comperia-
tur inſtructa, neque ſortem viſa ſit injicere, quæ
probatio

probatio futura esset evidens. Atque hæc postrema præsumptio vires habet maximas, qua utuntur Cornificius^a & Bartolus^b aduersus eum qui in solens in loco visus est ubi crimen fuit commissum dum committeretur, aut qui in propinquo deprehensus fuit cum perpetraretur illud^c. Extant recentes historiæ huiusmodi, ut apud Pedemontanos Cazarlij quædam nomine Androgyna videbatur cum intraret in alienas ædes, & paulo post homines interibant: Comprehensa itaque, Sagarum omnium consortium eiusdem maleficii retextit coniurationem (erant autem xl. ferme) quæ exteram ianuarum manum ad enecandos homines perungebant. Id anno M. D. XXXVI. accidit. Genevæ quoque postea idem effectum est anno M. D. LXVIII. ubi ad septennium fuit pestilentia ex qua occubuerunt multi. Non absimile est quod de centum septuaginta Sagis legimus, quæ Romæ ex eadem causa sublatae sunt Claudio Marcello & Valerio Flacco Coss. quo tempore pro veneficiis adhuc habebant. Adhæc frequens cum certis & conuictis Magis consuetudo, præsumptio est perualida & observatio ne digna: similis enim simili plerumque adhærescit. Etiam hæc permagna fuerit præsumptio, si mulier si spectata soleat cominari. Impotens. n. natura mulierem incredibili vindictæ cupiditate feruet, nec linguam à minis cohibere potest siquam nocendi facultatem habuerit: mors itaque si minas sequitur, maximè violenta est in criminibus. alijs præsumptio in hoc necessaria. Baptista Ziletus insignis Iurecos. consilio

^b Bar. in l. ult. in fin. de quæst. Sa lic. l. ult. cod. C.

^c Paris de Puteo in tract. Syndi. verbo viso, ex l.

1. §. qd ergo ad Sc. Syllaniam.

^d Bar. in l. furt. de furtis ff.

^e arg. l. 3. §. nullus, de excus. tu. l. cum apud La

bcon. §. addux se, de iniur.

ff. l. rulus. §. 1. de actio. empti.

ff. l. adiles. §. Pe dius, de adilitio edicto. ff.

^f Bald. in l. pascumenius, de hæ

red. in sti ff. arg. l. si hi qui adul

terij. de adulter. c. l. si vero non

mandat. ff. l. 2. de repudijs. ff. l.

famosi. ad l. iul. mar. ff.

^g Specul. tit. de præscript. §. spe

cies. vers. sed po ne. Alii ericis in

l. metum. quod met. cau. c. Bal.

c. im. in l. 1. de servus. fugit. C.

Fel. in l. c. non oportet. de accusat.

lxxix. cuiusdam Germani Antonij Zund exem-
 plum adducit, qui necis Valentino cuidam illatae
 accusatus est eo quod paulo ante mortem illius di-
 xisset non esse praeteriturum annum quin ille tan-
 quam baculus exaresceret, itaque ille obiisset. Fuit
 autem Magus in quaestionem raptus ob commi-
 nationem istam: haec enim ad quaestionem suffi-
 ceret in omnib. alijs criminibus*, in hoc vero pre-
 sumptio est violentissima. Sic confessio extra iu-
 dicio facta in alijs criminibus ad quaestionem suf-
 ficit, in hoc ad condemnationem: Similiter si qua-
 do extra iudicium reus perpetrati homicidij ve-
 niam postulauerit, idemque in iudicio negauerit,
 quaestioni ex iure deditur: in hoc vero tam dete-
 stando crimine legitime ad poenam condemnatur,
 idque pro conditione personarum. Omnes enim
 Doctores rerumque forensium periti consentiunt
 reum conuictum esse si criminis cuius insimulatur
 veniam in iure postulet, quamuis id deinde abne-
 get: similiterque confessionem extra iudicium facta,
 posteaque reuocatam, in criminib. alijs ad quaestio-
 nem sufficere^d. Eadem mendaciorum^e responso-
 rumque varie nutantium est ratio: sunt enim violentis-
 sima indicia & praesumptiones aduersus Ma-
 gos ex quibus torqueri eos legitimum est. Huius
 autem execrandi criminis iudicium extra ordinem
 oportet fieri diuersa a criminibus ceteris ratione:
 in quo si quis ordinem iuris forensesque formulas
 obseruare voluerit, ius diuinum & humanum pla-
 ne peruerterit^f. Verumtamen non est temere ad-
 uersus

a l. de minore.
 §. tormenta. de
 questio. Ang.
 Aretinus in sua
 inquisiti. in gl.
 super vers. co-
 parent.

b l. 5. de adult.
 ff. gl. & Bart.
 c. venerabilis.
 de electio. &
 Docto. in c. ex-
 hibita. de homi-
 cid. lo. Andr.
 Hostien. Butri.
 Cardus Panor.

d Bart. in d. l. 5.
 de adult. ff. gl.
 l. i. etus fust. de
 ijs qui not. infa.
 Bartol. & alij
 Doct. in l. quo-
 niam. de infa.

Alex. & Soc. in
 l. magist. de in-
 iuriis.

e l. vnus. §. te-
 res. de questi.

& c. literas de
 presumpt. ex-
 tra.

f c. tua nos. c.
 vestra. de coha-
 bitat. cleric. c.
 cum dilectus. de
 consang. & af-
 fin. 2. q. 1. c. pro-
 hibentur. §. ult.

uerſus Magos adhibēda quæſtio. Hanc enim par-
 ui à Magis fieri ludices annotant: itaque fieri poſ-
 ſet vt impune abirēt Magi, propterea quod à quæ-
 ſtione, ſi præſractē inſtituari potuerint, plurimum
 ſoluuntur rei: quo inſtituto nullum grauius peri-
 culum poteſt accidere in quæſtione iſtius crimi-
 nis maiestatem Dei hominumq; minuentis, & cri-
 mina omnia quæ homo comminifci poteſt conti-
 nentis. ^a Nam etſi Magum Satanas ē manu Iudi-
 cum nequit eximere: tamen compertum illud eſt,
 niſi reſipuerint, à Satana non relinqui Magos,
 ſed ipſius quoque aduerſarij nomen ab ipſo indi-
 cari reis. Ex D. Adamo Martino Biebrano Præſe-
 cto audiui perſæpe Biebranam Sagam, cū quæ-
 ſtio de ea haberetur, dixiſſe ipſi, Noui futurum vt
 me excipias malè, & ampliùs prædixiſſe ipſo auto-
 re ſe igne perituram, cū nondum lata fuiſſet ſen-
 tentia: Etſi hoc culpa euenit carnificis, qui eam ex
 ſententia ſtrangulare iuſſus nō potuit. Contrà ve-
 rò diſſuadet eis Satanas ne verū enuntient, & non-
 nunquam etiam torturę ſenſum adimit ^b, vt inquit
 Sprägerus ait, qui Sagas nō temere quæſtio-
 ni admouendas cenſet. Hæc mea tñ fuerit ſenten-
 tia, ſi puella ætate parua puérve fuerit, aut tenera
 mulier, aut delicjſ affuetus iuuenis, ſi præſumptio-
 nes fuerint violētæ, vt alijs cū terrore exhibeāt q̃-
 ſtio, & ſubdāt alijs: at Sagis vetulis minimè, quæ
 obſeruationis callū in neq̃tia ſua obduxerint. Sed
 poſtq̃ ab hoīe torto veritas expreſſa eſt, eū ſtudio
 ſe oportet aſſeruari ne cū eo diabolus colloquat̃,
 deinde

^a l. 3. 4. & ult.
 de malefic. C. c.
 vergētis de hæc.

^b Paris de put-
 co in tract. de
 Syndi. c. torru-
 ra. Sylueſt. Prie-
 ras in tract. de
 ſtrigib. demōſt.
 Mirand. li. 4.
 cap. 5. Paulus
 Grillād. intrac.
 de quæſt. 4. q.
 Hippolytus.
 Marſil. in l. re-
 petit. coll. 4. de
 quæſt. vide ſu-
 præ li. 4. cap. 2.

^a anno M. D.
XXXV. mense
Augusto.

^b l. 1. §. D. Se-
nerius de quæst.
ff. l. sicut. cod.
C.

^c Faber in l. si
quis. ad l. lul.
maiestatis. C.

^d Accurs. in d.
l. si quis. & ibi
Bald. & Salic.

Matthæus af-
flictus in const.
Neapolit. tit. de

ijs qui fideiussor
res. nu. 17. licet
verba l. mariti.

de quæstion. ff
repugnare vi-
deantur.

^e Bald. in l. 3. de
episcop. aud. C.

Ang. in l. 1. de
malefic. C. &
in l. quicumque.

de seru. fugit C.
Alex. lib. 3. cōf.
60. Afflictus in

cōsuetud. Nea-
pol. li. 3. de nox.
cap. 2. c. testimo-

nium. de testib.
& c. sicut no-
bis. sine. Rapha-

el Fulgo. conf.
173 & cō. 107.
& Decius cōf.
189.

deinde post horas xxiiij. eandem confessionem i-
teratò repeti, vt Rex Ludouicus xij. edicto sanxit.
Nam perseuerari in confessione opus est vt neces-
saria fiat probatio, vt edictum præcipit compluri-
bus Arestis confirmatum^a. Alioqui si extra quæ-
stionem Saga reuocauerit confessionem suam, nō
potest hoc argumento ad mortem damnari^b aliā-
ue pcena corporali affici, nisi præsumptiones aliæ
existiterint. Diximus antea Edictum Lodouici xij.
(q̄ cauet ne ad testimonium vnus inculpati testis,
subijciat q̄stioni reus nisi alia indicia accesserint)
non obtinere in isto crimine, vbi difficillimum est
probationē inueniri. Etenim si ob læsæ maiestatis
humanæ crimen ex sola præsumptione legitimè in-
quæstionem rapī suspectus potest^c. vt semper fuit
obseruatum: præterea si in alijs criminibus ex con-
stantissimo Doctorum consensu^d ob sermonem
vnici inculpati testis quæstionem licet offerre reo,
& ad condemnationem mortis, si duo testes idem
pro testimonio dixerint, ex lege Dei & institutis
humanis procedere: planè iustius multò futurum
est, si reum promptè Iudices (vt Baldus & Alexan-
der loquuntur) ad quæstionem applicauerint ob
crimen tam abominandum^e si vnus testis inculpa-
tus dicat, aut violentæ vrgētesq̄ grauiter præsum-
ptiones extent. Nam vnus inculpatus testis dimi-
dium probationis efficit. Exempli causa, si testabi-
tur maritus se ab vxore in Magorum conuentus
deductum esse, & negabit illa, torturæ debet subij-
ci, nisi aut capitale odium aut periurium viri addu-
xerit.

xerit. Hec enim duo in testibus infirmandis capita semper admitti solent: in primis verò periuri hominis testimonium nunquam admittitur ad præsumptionem aut indicium constituendum, nisi aut testis certus aut præsumptio violentissima eum adiuuerit: verbi gratia, si comperietur signatus Magus, quo indicio Triscalanus retexit plurimos. Ego tamen cum Danæo sentio principes quosque Magos carcere signo, aut illud habere loco tam abdito, ut eos signo retegere sit difficile. Nam à Valesio quodam nobili viro accepi quosdam à diabolo sub palpebrarum altera, quosdam sub vno ex labijs, quosdā in podice obsignari. Triscalanus autem dicebat signatis Magis inesse quasi vestigium leporis, & quamuis ad ossa usque indatur acus, locum tamē sensus experiri esse. Firmissima quidem præsumptio hæc, & cum indicijs alijs sufficiens ut procedatur ad condemnationem: quemadmodum etiam sermo resipiscientis Magi conscios in morte accusantis præsumptio est contra alios vehementissima: hoc n. præsumi opus est^a, cum poenituerit ipsum & Deum inuocauerit, ab eo rem verè enuntiatam esse. Sed illius dicto fidem non conuenit adhiberi si mortē obstinatus oppetat, ut plerique faciūt ab auditione verbi Dei abhorrentes vehementissimè. Atque hæc circumscriptio illius regulæ futura est quam veteres Doctores tradiderunt, morientem præsumi ex veritate dicere. Maiores itaque ex sermonibus eiusmodi ad condemnationem procedebant,

^a ex l. vlt. ad l. lul. repet. & c. sancim⁹. l. 1. q. 7. cū quis decedens. §. codicillis. de legat. 2. ff. auth. quod obinet, vbi Bal. de prob. & in l. 2. comm. de legat. C. Doct. in cap. quāuis. de re iudic. Alex. in l. ff. de do. de col. C.

vt obseruatum est in læsæ maiestatis crimine. Sic Nero intimos & familiares quosq; curauit interfici ex sermone morientiu, q; tñ nihil aliud inter moriendum spectabant quàm vt de aduersarijs vltionem fumerent. Verũ ista omnia ex prudentis Iudicis & considerati iudicio pendent, vt obseruet an

^a Bald. in tit. de pace Const. ver. vassal. in fi. las. in l. 1. col. 2. Ol. dra. cõf. 192. vif. Hippol. Mar. fil. in pract. §. restit. col. 12. & in rubr. de fidel. ius. col. 7. 8. & seq. latiss. Bart. in l. si q; in gra. ui. §. 1. ad Syl. lan. ff.

vltionis studio loquatur moriturus, & diligenter quærat an vllæ inimicitie cõtra delatos præcesserint. Saga quẽdã Berõda nomine Malbeci ad Bel. lomontium Lomanienſe cremata est, quæ iam iam moritura cùm interrogaret an nobilis quãdã fœmina quam indicauerat fuisset in eo numero, nobilis autem fœmina cum ea cõmissa pernegaret, his verbis respondit Saga, *No sãbes tu pas qua lo darreim cop que nos hemes lo barã a la croz deu pastis, tu portãues lo copin deus posens*: id est, an mescis cùm postremò salutationem haberemus ad crucẽ artocreatis, te portasse pharmacorum poculum? ad hæc obmutescẽs fœmina non respondit quicquã, ita se conuictã ostẽdit. Sin autem Magus obstinatus moritur, eum certissimũ Dei hominũq; aduersarium esse præsumit, qui viuens omneis enecare cupiat: vt Nero facile Magorũ princeps dictũ illius qui cœlũ & terram in cineres abire optans dicebat, *me moriente*, illius ergo dictũ volens corrigere dicebat *quẽdã*, me viuente. Hęc illa est species in qua præsumptionem vnã euerit altera^b. Nec tamen debet testimonium morientis Iudex contemnere: fieri enim potest vt ex veritate sit: vt suprã demonstrauius non rarò Magos à Magis interire, & (quod ait Ieremias

^b l. diuus de in integ. restit. 22. q. 2. c. 1. c. est & c. ne q; arbitret.

rémias) deum inimicos suos opera inimicorum euertere. Sed si is quem obfirmatus Magus accusauit dixerit ad probationē sui se ita semper vixisse vt virum bonum decet, audiēda est illius defensio: sin autem eum cōtrā suspectum esse pareat, aut antē fuisse reum, sed neq̃ absolutum sententia neque damnatum, eum Magū esse p̃sumitur. Sed etsi legitur probationē contra p̃sumptionem iuris admittere non oportere^a, & diuino iure in Sagā est homicidij & parricidij p̃sumptio: ferenda tñ est Sagga, vt exhibeat aut viuos demonstret eos de quorum nece accusat. Hæc enim defensio coniuncta euidentię permanentis facti plus potest q̃ probationes oēs & p̃sumptiones contrarię: b quemadmodum suprà ostendimus veritatē permanentis facti contra Sagam probationē esse omnium euidentissimam. Regula autem iuris est^c, probationem minus legitimam in atrocibus & nocturnis maxime criminibus (quale istud est) sufficere, quoties probatio certa non potest obtineri. Sapiens verò Iudex ad consequendum veritatem omnis p̃sumptiones comportaturus est; modò ne id faciat quod multi Iudices in Germania solent. Hi enim aut magos alios conquirunt, vt per eos ad saltum cribri resciscant an reus sortes exerceat: aut puerulis templum adeuntibus nouos calceos axūgia suilla peructos curāt indui, vt Magæ inde

^a Lantique. ad Vellei. C. l. vltima ad Macedon. l. vltima. arbitrium tutela. C. l. a diuo Pio. §. pignora. de re iudicata ff. Alexand. in l. inter stipulantes. §. 1. de verborum obligat. & consil. 47. & consil. 91. coll. finali. libr. 6. Roman. consil. 250. Hippolyt. Marsil. in l. 1. §. ad questionem. de questionib. Speculat. in tit. de p̃sumptionib. ^b Felin. in cap. quanto. de p̃sumptio. Bald. in l. contra negantiē. eod. Roman. consil. 350. col. 8. Alexand. in l. vnic. vt que desunt aduocatis. C. & consil. 118. col. p̃m.

^a cap. præterea. cum glos. ext. de testib. Panor. in c. venerabilis. col. 2. cod. l. si ij qui adulterij. ad l. iul. de adulter. ff.

nequeant egredi, nisi eis visum fuerit qui pingues calceos ferunt: aut ambos pedes. Sagæ & manus colligantes eam imponunt aquæ leniter, eamque si saga fuerit, in fundo mergi non posse putant. Hac enim via diabolus indicia, quæ sancta oportet seruari, commutat in scholam Magiæ. Similiter ne illud faciat quod in libro Coniurationum Romæ & Auenione impresso legimus, vbi ratio exponitur faciendi caseum mulieris Sagæ nomine, ex quo accusetur. Nobis verò neque illam formam, neque alias consimiles quas legimus, placet exponere. Verùm quæstio est si neque Magi extabit confessio, neque inculpatus testis, neque permanentis facti euidencia, sed violentæ præsumptiones erunt, puta à vicinis omnibus haberi pro Mago*, aut bufones in ollis locifve abditis alentem deprehendi, quamuis nemini sit comminatus Magus, qui in hac causa statui oporteat. Ego violentā præsumptionem eiusmodi non sufficere statuo ad sententiam mortis ferendam, ad alias pœnas sufficere.

Dicamus igitur de Magorum pœnis, quas pro amplitudine probationum maleficiorumque prudenter augeri minuiq; necesse est.

Depæ-

** à vicinis veritas melius haberi potest. Barto. in l. dominus horreorum locati. ff. & arg. l. si ita. §. mulier. & ibi Bart. de fūd. instr. ff.*

De pœnis quas merentur Magi Cap. V.

DV O sunt omnino modi quibus sua Rebus publ. amplitudo conseruatur, præmium & pœna: quorū vnus ad bonos pertinet, alter ad improbos, & nisi iustè ex æquo & bono singulis tribuantur, nulla spes alia nisi ineuitabilis casus Reipub. maximeq; ruine ostendit. Non quòd pœnas de omnibus delictis sumi necessariū videatur; nam neq; Iudices reis iudicandis sufficerēt, neq; plectēdis carnifices: imò vix vnū crimen è denis per Iudices castigat, sed tenuissimos solum quoq; videris. pœnas luere, qui gratia amicis aut pecunia valent eos plerūq; manus hominū effugere: quamq; nec amici nec facultates vllæ eos à Dei manu vindicaturę sunt. Hi aut falluntur plurimū qui non alia de causa pœnas institutas putāt, q̃ ad castiganda maleficia: At hic minimus est me iudice fructus, q ad Rempub. inde perueniat; Maximus. n. & summus omniū est, q̃ sedat ira Dei, præcipuè si directè peccatum fuerit contra maiestatem Dei, vt in hac causa est. Videmus itaq; cum Dei populus sese Moabitis adiungens ad Bahal pehoris sacrificia declinasset, viginti quatuor millia ex eis occubuisse, & longè plures fuisse perituros, nisi repentè Pinhas Eleazaris filius irā Dei cernens exardescere vnū è ducib. populi cum Moabitide cubantē transfixisset. Tum mors desinit peruadere: Deus aut Mosi, Pinhas, inquit, sedauit furorē meum ardente zelo quo zelotypus fuit honoris mei, & obstitit ne populū

Num. 25.

^a Deut. 21.^b Deut. 13.^c Deut. 15. & 19Leuit. 12. & 13.
& 14.

istum perderem: dicito ei me foedus cum ipso ac posteris ipsius initurum, vt sacerdotio fungatur mihi. Postea trecentos annos vixit, eiusque posterii amplius bis mille annos sacerdotio honore amplissimo perfuncti sunt. Hic igitur primus punitionis improborum fructus, vt sedetur ira Dei, & vindicta eius in vniuersum populum auertatur. Ideoq; ludicibus fuit imperatum, si postquam perquisiuerint autorem homicidij nō poterunt deprehendere, vt sumentes vaccā sacrificēt in loco vbi cades cōmissa fuerit, manus abluāt vt innocentes facti, & Deū orent ne ob effusum sanguinem ira sua populum perfundat. Secundus punitionis fructus est, vt in regionē totā accersat Dei benedictio, prout in lege Dei scriptū est^b. Postquā igni & gladio tradideritis oppidū ē populo meo fratribusq; vestris qui deserentes Deū idola coluerint, & omnem animā homines & bestias occideritis, aggerē ē lapidibus trophæi loco accumulabitis: actum extendā amplas misericordias meas erga vos, & gratijs vos benedictionibusq; cumulabo. Tertius fructus ex improborū punitione procedens est, vt metus & terror incutiat alijs: sic enim lex Dei^c, vt alij videntes punitionem metuant peccare. Quartus fructus, vt caueat ihs quos nondum infecit & corripit improbitas, vt incolu mes pestilētia inficit atq; elephāialis^d. Quintus, vt improborū numerus minuat: qua sola ratiōe vet^a Britanniaē consuetudo sancit suspendi fures, quia nimius eorum numerus futurus esset. Atque hæc verba

verba ineptæ illius consuetudinis, *cùm omnes regionis sylva non satis factura essent, mors autem grauior sit quidem puniendis furibus, sed furis impediendis leuior*: verū tamen consuetudo isto solo argumento nititur. Sextus, vt boni securè vitam possint transigere. Septimus, vt puniatur improbitas^a. Hæc bona atque commoda ex improborum supplicijs proficiscencia placuit attingere. Si quis autem modus vnquam existit sedandi iram Dei, benedictionem eius obtinendi, alios perterrendi aliorum supplicijs, hos ab illorum corruptione conseruandi, improborum numerum minuendi, bonorum vitam confirmandi, & improbitates summè detestandas quas ingenium hominis excogitare potest puniendi, hic certè vnus est vt omni rigore castigentur Magi. Quamquam non satis respondet rigoris vocabulum, cùm nulla sit tam crudelis pœna, quæ puniendæ Magorum improbitati queat sufficere: omnia enim ipsorum scelera, blasphemix, & instituta inuehuntur in maiestatem Dei, vt mille artibus irritent & exacerbent eum. Plurimum apud veteres fuit dubitatum quod genus mortis in eum institueretur qui patrem aut matrem occidisset: vt ex lege Pompeia in parricidas constat, cuius nouum & accuratum supplicium lenius postea visum est. Quamobrem Tarqueziuni maiorem, qui parentem suum Pietauiensem Electum occidi curauerat, Curia Parlamenti voluit discerpi cādente forficè, diffringi artus ad rotam, ac postremò concremari:

^aDeut. 19.

cremari: etsi ne hoc quidem pacto condignas pro merito poenas is perferre videbatur, qui vitam ademit ei à quo acceperat. Altero quoque Aresto eiusdem Curiae nobilis quædam scœmina quæ virum suum occidi curauerat, viua exusta est: q̃ illa satis patienter tulit, cruentā subuculā viri sui ante oculos habens. Quidā etiā Magos dubitant igni tradere, etiam eos qui pacto expresso se diabolo adiunxerunt. Horum enim præcipuè vindictam diligentissimè & summo iure oportet persequi, vt iram Dei amoliamur vltionemq̃ nobis superuenturam. Quoniam verò sortilegiumi autores nihil amplius quam hæresin esse interpretantur (quamuis hæresis vera læsæ maiestatis diuinæ crimen est igne puniendum ex cap. vergentis. de hæreticis) ideò tenenda est istius criminis à simplice hæresi differentia. Primum enim hanc professionem Magorum primam esse demonstrauimus, quòd Deū omnemq̃ religionem abnegant. Hominem qui Deum verum deserit vt hæreat alteri Lex Dei iubet lapidibus obrui^a, quod supplicium tradūt Hebræi interpretes esse grauissimum^b. Hoc verò ante omnia oportet obseruari. Mago enim (de quo dicimus) non videtur satis si Deum abneget vt religionem alteram amplectatur, sed omni religioni veræ ac superstitionis renuntiat qua homines in offensa metu contineri possunt. Secundum Magorum crimen est, quòd vbi Deo renuntiauerūt, maledicunt, blasphemant, & prouocant eum despectu maximo, & quemcunque Deum aut idolum antè

Primum Magorum crimen.

^a Deut. 13.
^b R. Maymon.
lib. 3. more habebocim.

Secundum Magorum crimen.

antè metuerint. Lex autem dei, ^aQuisquis Deum, ^aLeuit. 24.
 inquit, blasphemauerit, peccatum eius manebit in
 eo: & quisquis maximum Dei nomen per contē-
 ptum pronuntiauerit, plectatur morte: qui locus
 Philonem torfit, omnesq; Hebræos Doctores mi-
 rificè. Videtur enim prius legis istius caput ad eos
 pertinere qui Deum suum quem pro Deo habēt
 blasphemauerint, & hos dici reportaturos pecca-
 tum suum. Alij interpretes dicunt ei qui blasphe-
 mauerit Deum, nunquam condonari (quodcunq;
 tandem supplicium perferat) nisi ipsum pœnitue-
 rit: & eum qui maximum Dei nomen audacius ex-
 presserit morte affici oportere. Ipsa Legis ^bverba ^bLeuit. 24.
 obseruatione dignissima afferemus, יהוה בזה ירמה
 אִישׁ אִישׁ בִּי יִקְלַל אֱלֹהֵי רֹשָׁא חֲסָאָר: וְקָבַע שָׁם
 Quamobrem
 Hebræi sanctissimum Dei nomen neq; scribunt
 vnquam, neq; pronuntiant. In priore autem legis
 capite videmus nō dici יהוה propriam Dei appel-
 lationem, sed אלהי, quod nomen Dñs omnibus &
 Angelis tribuitur. Etenim videtur Deus innuere
 ab ijs blasphemari Deum qui id blasphemāt quod
 Deum esse opinantur. Sic Deus qui corda & vo-
 luntates hominum scrutatur, consilia ipsorum re-
 spicit: vt cū olim Magi crucifixorum, quos deos
 putabant esse, manus & crura confringebant, aut
 sumpta hostia bufones pascebant. Iam itaq; dupli-
 cem videmus & detestabilem Magorum impieta-
 tem esse, quòd Deum verū non dubitant blasphe-
 mare & quicquid diuinitate aliqua præditum esse
 putant, vt omnem pietatis opinionem euellant &

Tertium Magorum crimen.

offensæ metum. Tertium crimen ampliùs abominandum est, quòd dant fidem diabolo, adorant eũ atq; sacrificant: & eorum sceleratissimi facta fossa vultum humi abiiciunt orantes ex animo & adorantes diabolum. prout de Pamphila Larissana Saga in Thessalia antè notauimus ex Apuleij testimonio. Sed ne procul abeamus, fuit in Laodunen si suburbio cui nomē est à valle, Saga mense Maio M. D. LXXVIII. quæ idem fecit multis præsentibus. Istud autē abominandum scelus omnia supplicia quæ ab homine excogitari possunt grauitate superat, cum disertissimo Legis contextu precipiat Deus^a vt qui inclinatione solùm honorem imaginib. quæ Græci ἐῖδωλα vocant, habuerit plectatur morte; nam Hebræum *Tisaneb*, Chaldæum *Tisgud* nihil quàm inclinare denotat, q̃ omnes Latini interpretes dixerunt adorare. At Magi nō satis esse ducunt si adoraucrint solū aut corā Satana se inclinauerint nisi se dedāt ei, orentq; & inuocent eũ.

Quartum Magorum crimen.

^a Exo. 20. et 32.
^b Deut. 13. et 27.
Num. 25.

Quartum crimen præcedente grauius est, q̃d per multi Magi fuerūt conuicti adeoq; confessi se progeniem suā Satanae deuouisse: qua impietate Deus se in lege adduci pronuntiat^b ad ultionē in eos inflammandam qui Molocho dedicauerint liberos, quem Iosephus Priapum interpretať, Saturnū Philo: vt ut sit, Satanæ & spiritib. malignis offerebant.

Quintum Magorum crimen.

Quintum prouehitur vltèrius, Sagas ferè ex confessione ipsarum cōuictis esse quòd paruulos pueros necdum baptizatos sacrificabant diabolo tolētes in aera, deinde aciculam crassam in caput eorum

rum inferentes vt eos enecarent, crimine grauissimo, Sic Sprangerus narrat vnam se autorem crematam esse, quæ hoc pacto vnum & quadraginta ne-
 cauerat. Sextum crimen horribilius superiore est, *Sextum Magorum crimen.*
 quod Magis non est satis suos ipsorum liberos diabolo sacrificauisse & cremauisse sacrificiorum ritu
 (aduersus quæ Deus lege inuehitur^a, dicēs se populos terre ob istam abominationem extirpasse)^{a Deut. 12.}
 sed eos inde ab utero deuouent Satanæ. Sic Razarorum Baroni Satanæ indixerat vt filium suum adhuc in utero versantem sacrificaret, eoq; pacto matrem cum foetu enecaret: quod ille fuerat factururus nisi anteuertisset vxor, vt idem agnouit atq; confessus est. Duplex verò parricidium turpissima coniunctum idololatria. Septimum ac frequentissimum est, quod iurati Magi promittunt diabolo se quoscunque poterunt ad cultum ipsius perducturos: idquæ re ipsa præstant, vt antè demonstraui-
 mus. Lex autem Dei præcipit^b, *Septimum Magorum crimen.*
 vt quisquis ita vocatur, eum lapidibus curet obrui qui animum ipsius sollicitauerit. Octauum *Octauum crimen.*
 crimen est, quod honoris causa inuocatur & iuratur per nomen diaboli: nam Magi eum semper in ore habent, & per eum duntaxat iurant, nisi cum abnegat Deus. Sic aperte veniunt contra legem Dei, quæ per alium quàm per Dei nomen iurare vetat: quãobrem *1erem. 5. 12.*
 Scriptura dicit, da gloriam Deo, quàm formulam Iudices cum à litigantibus aut testibus iusiurandum exigent, obseruabāt, dicentes, tribue gloriam deo. Nonum est, quod Magi incesta colunt adulteria, & *Nonum crimē.*

eo nomine omni seculo infamati atq; cōuicti sunt: nam eos docet Satanās neminem perfectū Magū aut incantatorē esse quin sit ex patre & filia, aut ex matre & filio genitus. Quò spectat Catul. disticho,

*Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia religio.*

Epiphanius contra Gnosticos & Athenagoras in Apologia incestum Magis frequentem esse anno, test. Omnia hæc impia scelera directē in Deum & honorem ipsius committuntur; quæ summo iure vlcisci tenentur Iudices vt iram Dei à nobis amoliantur. Cetera Magorū crimina ad iniuriā hominibus factam pertinent, & quæ illi cū possunt vlciscuntur. At nihil tantopere odit Deus^a, quā vt videat Iudices iniurias sibi aut alijs facta: vlcisci, horrendas verò blasphemias dissimulare quæ in maiestatem Dei euomuntur, quales à magis pronuntiarī antè ostendimus. Alia itaq; crimina persequamur. Decimum est Sagas homicidiorum artē exercere, adeoq; infantium cades committere, ac postea elixare donec humorem & carnem eorum fecerint potabilem: quod Sprangerus ex ipsarum confessionsib. scribit cognouisse, & Baptista Porta Neapolitanus libro de Magia. Neq; omittēdum illud est, infantes prius ab eis enecari quā fuerint baptizati, quib. quatuor circūstantijs exaggeratur crimen homicidij. Vndecimum crimen est, quòd humanas carnes ac puerorum maximè comedunt Sage, & palàm bibunt sanguinem: quod scelus admirabatur Horatius, cū diceret,

^a 1. Sam. 2.

Decimū crimē.

Vndecimum crimen.

Neu prænse Lamia viuum puerum extrahat aluo.

Verumtamen istud est exploratissimum. Quod si pueros habere non possunt, hominum cadauera è sepulchris effodiunt, aut suspensorum eximunt è p^ubulis, prout persepe compertum est. Huc pertinet quod Lucanus olim cecinit,

—laqueum no dosq^{ue} nocenteis

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit,

Abrasit cruces, percussaq^{ue} viscera nimbis

Vulsit, & incoctas admissis Sole medullas.

Propterea se Apuleius narrat, cum Larissam Thefalig aduenisset, sex aureos lucratum esse ex nocturna corporis vnus custodia, eo quod Sagæ (per quas illa regio famosa effecta est) nisi certa custodia adhiberetur, veniebant intro quacumq^{ue} forma videbatur, & ossium tenus circumrodebant corpora. Hæc verò detestabilis persuasio à diabolo mentibus humanis inditur, vt alij alios cædant vorentq^{ue} & euertant humanum genus. Hoc etiã addendū, Magos omneis plurimum esse veneficos, quo vno crimine ad mortem damnari possunt ex Cornelia lege de sicarijs, quamuis non fuerit venenum traditum. l. 7. in verbo, venenum confeceris de sicarijs. ff. Homicidium autem & lege Dei^a & humanis legibus^b capitale iudicatur: similiter qui carne humana vescuntur aut vescendam præbent, morte digni sunt. Sic Lutetiæ dulciarius pistor è suspensorum carne faciens artocreata, viuus crematus est, domus euersa, & interdictum ne ædificaretur denuò: sic locus per diu in icuncularum

^a Deut. 19.

^b toto tit. ad l.

Cornel. de sicarijs. c.

duodecim magorum crimen.

vico defectus transit. Duodecim crimen singulare est, quod venenis & sortilegijs enecant ab hominibus simplice disparatis lege Cornelia de sicarijs & veneficis. ff. grauior enim offensa est si quem veneno quam si aperta vi sustuleris, & grauius adhuc huc est necare sortilegio quam veneno. Grauius est, inquit Lex^a, occidere veneno quam gladio.

^a l. 1. de malefic. C.

Decimum tertium crimen.

Decimum tertium Magorum crimen est frequentissimum, quod ab eis pecora enecantur. Ideo Augustanus quidam Magus anno M. D. L. X. I. X. sortibus discerptus est, quod redempto corio pecorum

Decimum quartum crimen.

Decimum quintum crimen.

rum mortem eis intulisset. Decimum quartum est ordinarium expressum Lege, quod fruges necant, & famem sterilitatemque inuehunt in regionem totam. Decimum quintum est, quod Sagæ cum diabolo rem habent, etiam dum maritis accubant, ut omneis confiteri supra notauimus. Hæc detestabilia quindecim crimina, quorum minimum morte dignum est accuratissima; non quod singuli Magi rei sint criminum istorum omnium, sed illud tantum compertum est Magos qui cum diabolo expressè pepigerunt, reos omnium istorum scelerum ferè, aut certè plurimorum esse. Cum autem multa crimina & multis actionibus ab homine committuntur, singulorum poenas oportet repeti; neque vnum impunitum relinqui ex concurrente altero^b, sed plures poenas (ut ait Bartolus^c) distingas imponi siue legibus & institutis, siue arbitratu iudicis^d.

^b l. nunquam de priuatis delictis. ff.

^c ex l. 3. de termino moto. ff.

l. prator. §. si mihi plures. de iniur. ff. l. si a

adulterium cum incestu. de adul. ff.

^d l. non est notum. de acti. empt. l. qui se pulchri. de sepulc. viol. C.

tuntur, idem iudicium est; nisi i crimina sint vnus speciei,

speciei, vt parricidium in homicidijs quidem numeratur^a, sed reus sola parricidarum poena tenebitur. lex autem Dei poenam capitalem sanciens nō distinguit minutatim Magorum scelera, sed Sagā vivere simpliciter vetat, *וְלֹא יִשְׁכַּח*: quem in locum Hebræus Philo his verbis, *lo techate*, significari dicit. Sagam eodem die q̄ euicta fuerit morte afficiendam fuisse, & ita à maioribus obseruatum. Sic ergo nō solūm grauitatē criminis exponit Deus^b, sed etiam demonstrat quantopere expetatur vt iustitiæ leges in istos homines exerceantur. Nominatim verò Lex morti Sagam adiudicat, ne poena ob sexum minuatur: vt legitimè in omnibus alijs criminibus obseruatur. l. sacrilegij. de peculatu. ff. l. si adulterium. §. stuprū. de adulter. ff. cap. sicut. de homicidio. Plus enim est offensionis in cæde foeminae quàm viri, ait Aristoteles in Problematis lib. 29. cap. 11. Itaq; si nihil aduersus Magum probabit̃ idololatrię, blasphemię, sacrificiorum, parricidiorum, homicidiorum, adulteriorū, scortationumcū. Satana, & aliorum scelerum: cū tamen probatū fuerit Magum reum esse meret̃ mortem. Amplius iura ciuilia^c: nam non solūm ea cui expresso pacto cum Satana conuenit afficienda est Morte, sed etiam is q̄ Sagas cōsulit: hę. n. tantopere sunt abominatiōi ex Lege, vt ea modò hostes salutis communis^d; modò id facinorū magnitudinē Magos maleficos^e, modò peregrinos naturę^f (hos, inq̄t, tanq̄ naturę peregrinos feralis pestis absumat) modò hostes humani generis^g nominet. Augustinus etiā

^a l. Senatus. de accusat. ff. & ibi Bart. l. pretor edixit. §. 1. de iniur. ff.

^b Exod. 22.

^c l. nemo aruspice, de malef.

^d l. vlt. eod.

^e l. nemo. eod.

^f l. multi. eod.

^g l. et si. de malef. c.

in li.

in libro de ciuitate Dei Magos appellat maleficos ob maleficiorum magnitudinem. Quod autem ad Magos aulicos, quia istud malum quam maximè potest accedit Principes, idq; nō nostra solū memoria sed ab omni seculo, ad Rempub. totam euer tendam (nam Principes eodem pellicit à quibus populares itidem pertrahuntur) hanc ob causam ^{a d. l. c. ff.} lex insignis extat^a, qua ita sancitur si quis Magus, vel magicis cantaminibus adfuetus, aut aruspex, aut ariolus, aut certe augur, vel etiam mathematicus, aut enarrādis somnijs occultās artē aliquā diuinādi, quibuscūq; tandē præditus honorib. & potētia sit in comitatu Principis fuerit, vt præsidio dignitatis exut⁹ cruciatus & tormēta nō fugiat. Hāc legē literis aureis in portas Principū incidī oporteret: pestē. n. capitaliorē in comitatu eorū nō inueniris. Vt aut agnoscamus quantis laudibus Principes Ethnici digniores sint Christianis multis, apud quos faciunt stipendia Magi, mulierem Martham nomine, Marij temporibus in exiliū à Senatu Rom. missam legimus^b, quæ se totius prælii aduersus Cimbros euentum prædicturam confirmabat: & Claudius Cæsar in Rom. equitem agi summo iure voluit, adeo vt morte multatus fuerit^c & publicata bona, eo quod galli gallinacei ouum circumferret (alijs serpentis dicunt) vt eo pacto religionem, falleret Iudicū, litemq; gratia vinceret. Fuerunt homines imperantē Tyberio ex minima^{d Tacitus.} opinione Necromantiæ ad mortem damnati^d. Ca racalla Imperator etiam condemnauit eos qui herbas &

^b Plutarh. in
Mario.

^c Tacitus. Plin.,
li. 29. ca. 3.

bas & alia id genus ad curandas febreis faucibus appenderant^a: quod Deus lege prohibet, cum ritus Amorrhæorum & Chananæorum abominatur. Nam in eis Moses Maymonis ligaturas numerat, quas etiam Augustinus damnat, ut supra demonstrauimus. Hoc iudicium Caracallæ Cæsaris oculis eorum proponi conuenit qui lege Dei abutentes condonant execrabilia Magorū scelera, ex quibus tam multa mala perpetimur. Sed eos qui res istas præbent, non qui imprudentes accipiunt bona fide, eos inquam persequendos in iure censeo, (ista enim idololatriæ & sortilegiorum principia sunt) quo exemplo palam demonstrabit Magos qui expressæ cum Satana pactiōis tenentur mereri mortem. Cumque sit ante omnia detestandum crimen, eo grauior poena conuenit maleficio: nempe aut lapidationis, ubi hoc genus poenæ receptum est, aut ignis atque incendij, quod supplicium ferè apud Christianos iam olim fuit obseruatū. In Belgico & multis Germaniæ partibus damnatæ mulieres immerguntur aqua: verum Sagas colligatis artubus in aquam proiectas compertum est non posse mergi, nisi admota vi in aquam inferatur caput, ut supra diximus. Quod si præter sortilegij crimen siue confessione, siue testibus, siue facti euidentia probetur aliquem à Saga enectum esse, infantem verò maxime, crimen est grauius. Et quamuis forte quam Saga ad inimicum tollendum iniecerit alterum comperiatur enectum esse, digna tamē est morte: aut si philtum cogitans mortem intule-

^a Spartian. in
Caracalla.

^a l. si quis aliquid. §. qui ab-
eritones. de pœ-
nis. ff.

^b Bald. in l. si.
de probat. C.
et in l. presby-
teri. de episc. C.

^c l. absentem. de
pœnis. ff. l. vlt.
de probat. C. l.

fratuli. de ac-
cus. C. Gand. in
tract. malefic.

subrubric. quā-
do puniuntur
plu. Ancaran.

cor. 217. Alex.
in. conf. 15. l. 1.
et conf. 14. l. 1.

3. Cepola conf.
41. Castrenf.
conf. 192. Alex.

cōf. 81. l. 5. An-
ge^l. de malefic.
in verbo. et An-
dram. n. 22.

^d l. capitalium.
§. in seruorum.
de pœnis. ff. l.

vlti. de inccen-
dio. ff.

^e Deut. 13.

rit, etiam quæ Saga non est ex facto meretur mor-
tem, ait lex^a. Sed huius leniorem esse pœnam con-
uenit quæ non fuerit Saga. Nihil tamen plerumq;
tam difficile est quàm probatio, & in ea maximè
Iudices occupantur. Quamobrem si neque incul-
pati testes, neque reorum confessio, neque euiden-
tia facti habebit (quæ tria esse genera probatio-
num diximus ex quibus mortis iudicium ferri po-
test) sed præsumptiones solum erunt, vtrum infir-
mæ sint an violentæ præsumptiones animadu-
timus. Si præsumptiones infirmæ fuerint^b, ne-
que reum oportet vt Magum condemnari neque
absolui, sed amplius dicere ad commoditatem
quæstionis, & interea è vinculis reum eximere.
Sin autem violentæ fuerint, an ad condemnatio-
nem mortis procedi sit opus dubitatur, propter
discrimen huius criminis ab alijs amplissimum.
In alijs enim criminibus nemo ex præsumptione
licet violentissima damnari ad mortem potest^c;
ad alias verò pœnas, puta triremes, flagra, mul-
tam honorariam aut pecuniariam pro qualitate
personarum^d & probationum grauitate dam-
nari potest. Itaque videtur in isto abominando
crimine ad iudicium mortis ex violentis præsum-
ptionibus procedi posse. Verum tamē ex violentis
præsumptionib. statuendā non cēseo mortis cō-
demnationē, sed alias omneis pœnas excepta mor-
te. Hoc nos in parī causa docet Lex Dei dicens^e,
Si quod ex oppidis popularium tuorum audiue-
ris apud alios instare vt Deum æternum deserant
orient-

orientis Deos alios, veritatem rei diligenter peruestiga. Si eam certam esse cognoueris, tum incolas illius oppidi obsideto, perrumpito, igne cadibusque misceto. Veritatem igitur teneri certò opus est, ut sententia feratur mortis. Hic verò dixerit quispiam, Aut absoluere, aut damnare opus est. Si verum crimen est, mors non suffecerit; sin falsum, oportet absoluere, aut certè ampliare donec amplius quaestione habita cognoscatur, reum verò hac lege vinculis soluere ut vadimonium eodè statu obeat, &c. non supplicio corpus afficere, aut honorem cuiquam ob praesumptiones adimere, ex prisca Rom. lege^a, apud quos tres erant notae^b: vna A. altera C. tertia N L. absoluo, condemno, non liquet. Respondemus hanc iudiciorum formam sublatam esse^c, & alteram extra ordinem inuectam, cum Romani imperium obtinerent. Nam illud dictum legis, actore non probante reus absoluitur, verum est: sed ea demum probatio est non solum quae probat necessariò, sed etiam quae ad indubitatam probationem accedit proximè. Inprimis verò eorum criminum quae clam committi solent probatio ex bonis certisque rationibus petita sufficit, quod Baldus^d & Ioanes Andreas^e hoc modo dixerunt, ratione difficilis probationis sufficit probatio praesumptiua: quam ob causam probatio quoque domesticorum testium ad mittit in rebus clam gestis intra priuatos parietes quam probationem alioqui fora excluderent^f, Magorum autem scelus de nocte ferè commit-

^a l. ult. de praebat l. sciant. co.
^b C. l. qui accusare. & D. ibi idè
^c Asconius in verrem.
^d l. ordo. de public. iud. c. ff.
^e in l. quicumque de seru. fugit. coll. vlt. versu
^f et nota octauo in au. h. quas actiones, circa fin. de f. cro. sanct. C.
^g in c. cum dice cess. glos. super verbo, argumētis. & in c. illos. de pignor. & in c. ad nostrā. de emptio.
^h l. consensu. de repud. & ibi Bar. & in l. lex quae tutores. de administr. tut. & Cynus. in l. parces. de test. C. Not. in c. 3. loco. de proba. & in c. veniens. 2. de testib. & in c. cū dilecti. de electio.
ⁱ l. omnibus, & ibi Doct. de testibus. C.

titur, deserto loco & ab hominibus remoto, n̄ sc̄p̄ modis quos nemo præsumere vel cogitare possit. Violētās igitur pręsumptiones in causa tam detestabili haberi sufficit, vt supplicia corporib. quantumuis grauia, capitali solū excepto, irrogentur, fustigationes, sectiones, notæ, perpetua vincula, multæ pecuniariæ, publicationes, & pœnæ consimiles, præterquàm exsilium, nisi in locum aliquem certum relegetur Magus. Solent enim plerumq̃ Magi solum vertere vbi reiecti sunt, pestemq̃ importare aliò: sin vno in loco iubentur consistere vbi se obseruari & in suspicione esse viderint, nihil audent amplius. De perpetuo autem carcere, etsi ex communi iure prohibetur^a, melius tamē in Canonico iure prospectum est, maximè verò in præsentē causa. Nihil enim tantopere formidant Magi quàm carcerem, prout carcer modus est potentissimus ad veritatem exprimendam & afferendā resipiscētiā: sed aliī comites expertes rei Magicæ semper sunt adiungēdi, quia dum soli sunt eos à diabolo in sua improbitate confirmari mōstrauit experientia, aut etiam vt ipsi mortem sibi conciscant adiuuari. Si igitur Sagas bufonibus, laceratis, hostijs, ofsibus, pinguibus' ue ignotis instructa deprehenditur, & famosa est rerum magicarū nomine, p̄sumptiones sunt validissimæ: si aliquando reprehēsa in iure, nec absoluta est, vehemēs est pręsumptio: si ex stabulo inimici aut ouili visa fuerit egredi, posteaq̃ pecudes moriant̄, aut si n̄ moriant̄ vel lāguescant quib. interminatæ sint Sagę, siue v-

^a l. mandatis.
de pœnis. ff.

nus siue plures, violenta est præsumptio. Ex his præsumptionibus, vt neq; vilius confessionis neq; testium extet probatio, in pœnas tamen illas condemnari debent, præterquam ad mortem. Hęc nobis regula tenenda est^a, sublata mortis pœna & rigore legum mitigata, cùm præsumptionibus agitur: neq; eorum probanda sententia, qui ex præsumptionibus licet violentissimis corporalem pœnam irrogari non posse putant^b, sequuti opinionē Alberti Gandini & Pauli Castrensis. Hic enim (vt gloriatur ipse) impedimento fuit ne corporali pœna afficeretur prædo^c, qui deprehensus fuerat stricto gladio è loco exiens vbi inimicus recens occisus compertus est, & cui etiam occisori pater imperauerat ne regrederetur domum quin rem confectam rescuisset, deinde verò post rem gestam eum pater admonuit vt fuga sibi consuleret: quod in iure fuit comprobatum. Humanus spiritus, ait Paulus Castrensis, non poterat dubitare quin is qui accusabatur cædem perpetrasset, vtcunq; infitiretur: verumtamē non fuit affectus corporali pœna. Atq; in hanc sententiam Bononienses Doctores consenserūt^d, fretri quodāmodo antiqua Rom. opinione, absoluendum planē aut condemnandū

^a Ant. But. Pan. Felin. 10. Andr. in c. afferte. de præsump. text. in c. illud. de cleric. secundum Felin. in c. qualiter & quādo.

^b Gand. in tract. de malefic. tit. de præsum. col. 3. Specul. tit. de præsump. § species. versu in summa. Oldr. conf. 192. viso.

Bald. in l. præbyr. col. 1. vers. & adde. de epif. C. & in l. non est veriss. quod met. ff. & in l. eius. §. 1. de testib. & in l. sci. ant cuncti. de probat. C. fin. vers. 6. vbi enī. Castrensis. Bal. in l. fugiui. col. 2. & ibi Capola vlt. charta. de ser. fugit. C. Bal. in c. 1. fin. tit.

^c Castrensis. cōf. in l. §. si quis 26. coll. 7. vers. ad vnum, si cer.

quib. mol. feudum amitt. Ancaran. in reg. semel malus. col. 10. de reg. iur.

299. visa. col. vlt. lib. 2.

^d Gand. in tract. malefic. tit. de præsump. Rom. in l. §. si quis in villa. fi. ad syllan. Franci. Arcim. in l. eius qui. §. si cui. de testam. Barbat. cō. modo. lib. 1. & conf. 23. sapientissimus. coll. vlt. lib. 2. Alex. in l. 1. coll. 8. versu pet. ff. & conf. 15. viso processu coll. 2. lib. 1. & conf. 115. in causa lib. 3. & consil. 2. post princ. lib. 7. conf. 138. coll. vltima. lib. 7.

ex lege, aut amplius decernendum dimisso reo: cū tamen ex insignibus præsumptionibus omnes semper multā pecuniariam committi censeant. Quid ita multam? inquires. Etenim si præsumptiōes eas non esse iudicant ex quibus ferri sententiā possit, non debent rei ad multam condemnari, maximè cū homo damnatus criminis, si soluēdo non est, ex diuinis & humanis legibus corpore pœnas lue-

** l. 1. §. genera-
liter. de pœnis.
ff. l. si quis id
quod. de iurisdic-
tio. ff.*

re teneatur^a. Sin autem reum ex violentis præsumptionibus pœna dignum iudicent, quare dubitauerint in enormi crimine ad corporalem pœnam procedere? Iudices huius regni & fora non sequuntur Italicorum Doctorem sententiā, sed in pœnā corporalem damnant pro modo probationis, non solum in hoc, verum etiam in omnib. alijs criminibus quæ ab huius atrocitate absunt longissimè. Nobilem virum Cenomannum noui (cuius nomen propter honorem necessarium illius reticebo) qui postquàm certo consilio inimicū suum occidisset, cum literis ad patrum fuit comprehensus, quibus orabat ad se pecuniam mitti ut veniam criminis impetraret. Interrogatus negat manum suam esse. Simo Cornutus actuarius eū iubet scribere, sed ita scriptionem suam dissimulat ut nulla similitudo huic cum illa intercederet. Bienniū fuit in carcere sine alia probatiōe, tandem verò ad annos nouem fuit ad remigium relegatus (ut ipse mihi confessus est) cū nihil nisi præsumptiones haberentur. Frequentia sunt in hoc regno iudicia eiusmodi, neglecta Doctorem Italicorū sententiā.

• In Bel

In Belgico & certis Germaniæ locis ratio diuersa est. Sunt enim (vt aiūt) consuetudines quædam & institutiones Caroli magni, quibus ex rumore & admodum infirmis præsumptionibus morte plectuntur rei : quod etiam nuper in Carinthia factum est, vbi ex præsumptione morti tradebatur homo, ac postea instituebatur capitalis quæstio. Sic improbè iustitiæ illudebatur. Sed vbi ex violentis præsumptionibus quales supra exposuimus iudiciū fuit constitutum, iudiciū corporalis supplicij opus est pronuntiari.

Alioqui impunita semper manebunt scelera si ea demum crimina quæ in oculis, ad manum sunt commissa puniantur : quod malum Iureconsultus adduxit^a, vt eo casu ad condemnationem procedatur, quamuis ex offendentium multorum numero quis pœnæ debeat subijci dubitetur.

Nam etsi illic de damno agitur, quæ tamen est multæ pecuniariæ in causa ciuili ratio, eadem est suppliciorum corporalium in criminali causa, imprimis verò enormium criminum, cuiusmodi illud est quod agitur. Quamquam non obscure demonstrat Baldus^b ex præsumptionibus ad corporales pœnas instituendas procedendum esse, cum ait mitius agi in pœnis corporalibus quando est dolus præsumptus & non verus, & citat l. i. ad legem Corneliam. de sicarijs. ff. Præstat quidem, fateor, absolui fontem quàm innocentem damnari : sed eum qui præsumptionibus certis conuincitur innocentem non esse contendo, vt fuit is qui

^a l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff. l. si in rixa. cod. l. item mala. §. sed si plures.

^b in c. l. in fine. tit. quib. modis feudum amitt.

qui prope occisum solus cum gladio cruento fuit deprehensus, & alijs coniecturis oppressus quas modò annotauimus. Quamobrèm Henricus ij. in hoc regno edictum salutare sanxit promulgatum & relatum in acta anno M. D. LVI. quo mulierem eo loco haberi iubet ac si foetum occidisset ac morte affici, quæ grauiditatem partumq; celauerit, eū sine baptismo siuerit emori, neq; testimonium cuiusquam adhibuerit: fidemq; haberi vetat dicenti mortuum foetum ex vtero prodijisse. Hoc multis decretis ab eo tempore fuit obseruatū. Perditæ. n. & deploratę mulieres necabant foetū, easq; Sagæ ad illud facinus instigabant. Hæc iuris p̄sumptio ex quo edictum latū est: edictum verò ex humana præsumptione natū eaq; vehementissima, sed non æquē valida ac præsumptiones illæ quas antè diximus: & tamē ex ea non solū ad corporale supplicium, sed etiam ad mortem proceditur. Verumtamen fieri potest vt mulier ad integrum suum honorem conseruandum, foetum suum grauiditatem partumq; celet, & foetus quem studiosè fuisset educatura in doloribus expiret puerperij: sed quia hac specie nō rarò animaduersum est paricidia plurima perpetrari dum puer mortuus nasci dicitur, sapienter fuit institutum præsumptio-

^a l. 3. & 4. de
legib. ff. sic Ca-
to dicebat nul-
lam legem om-
nibus satis com-
modam esse.

nem istam sufficere, vt vindicando sanguini innoxio. ad capitalem pccnam procedatur. Nam ex vno incommodo quod rarò contingit, non est committendum vt bona lex & salutaris omittat^a. Ac propterea mulierē Mureti ad Sueffiones mor-
ti ad-

ti adiudicandam censui, quæ celata grauiditate & partu infantem humi in horto condiderat mense Martio anno M. D. LXXVIII. Quinetiam in causa non perinde graui, si qui accusati adulteri, deinde absoluti, si ergo coniugiū postea iniuerint, prout ipsis à repudio licuisset^a, eos Lex summo iure^a puniri præcipit velut adulteros^b; hi autē ad mortem damnantur lege. Item sicui ter maritus denuntiauerit ne cum vxore versetur, si eos sine crimine simul versantes offenderit, huic lege permittitur vt eos interficiat sine vlla forensis cognitionis formula^c. Et, quod grauis est, Nicolaus Palermitanus Abbas licere negat Iudicibus pœnam Legis minuere, quæ tamen præsumptionibus solū humanis nititur. Etenim legum præsumptio nihil est aliud quàm humana eorū præsumptio qui ob præsumptiones tulerunt legem: imò ex præsentē facto lex præsumit præteritum, atq; ex præsumptionibus procedit ad condemnationem mortis, vt antè demonstrauimus. Hoc verò accuratè opus est obseruati, i, quod ea de causa solū fuit institutum quia difficillimè possunt adulteri in facto deprehendi. Quāto igitur magis necesse est procedi ad corporaleis pœnas, cum violētæ præsumptiones aduersus Magos extant: Sed si qua inest facti euidentia, tum veniendum est ad capitalem pœnam: verbi gratia, si quis rei magicæ accusatus deprehēdatur humana membra, maximè verò puerulorum habens, oportet liberè ad condemnationem mortis procedere. Inest enim permanētis facti euidentia,

^a l. si qui adulteri
vij. de adult. C.
^b l. quāuis eo, C.

^c auth. matri ex
auia. §. his quo
que. Pano. in c.
accedens. versl.
nō obstat. de ac
cus. Mathes. in
singul. 116.

si quis magicarū sortiū accusatus ad curandū alterū clara voce diaboliū inuocauerit, aut summissa voce in terrā postratus magistrū paruū (vt vocāt) orauerit: itaq; capitalis pœna est intrepidè decernēda. Sic M. Ioan. Martinus viuā cremari Sagam S. Probæ iussit sentētia lata, quæ structorē S. Probæ accusabat impotentē & tonicū effecisse. Hæc balneū fieri mādauerat & trib. lacertis in sudario datis iusserat eos cōuolutos in balneū à structore proijci cū his verbis, abī in nomine diaboli. Nā diaboli inuocatio est detestabilis idololatria, qua sola conuinci poterat licet nihil fateret, neq; de infirmato structore extaret pbatio: multi. n. fascinū morbūq; ab alijs Magis immisū eximūt. De his aut cognosci in iure opus est, si neq; à natura esse neq; conuenire remedia videbunt (vt tres illi lacerti q nuncq; postea in blaneo cōperti sunt, & sicut Andina Saga, cuius meminimus, ad curationes cerebro feliū, veneno certissimo, corui capite, alijsq; sordib. utebat) & adhibitis alijs præsumptionib. ac quæstionib. ad corporale suppliciū pueniri. Qd si diaboliū inuocet aut appellet Saga, tū ob antegressas rationes sine cūctatiōe dānari ad mortē debet, nec mortē quidē vulgare: sed viuā cremari hæc portēta debet, pvt cōsuetudo publica iam olim à Christianis recepta est: q; consuetudinē & generalē legē non pōt legitimè ludex omittere, de ea derogare, pœnā v. minuire, nisi qua grauissima ratio & maxima exstiterit. Nā perinde esse ait Lex^a si pœnā minueris aut omnino sustuleris: imò verò iudicē reū esse

^a l. seruos. ff. de vi. pub. C. l. u. cat Pen. l. 1. col. 8. verbo distulerit, princ. de fort. lib. 12. C.

esse statuit qui legitimam poenā condonat aut minuit^d: Et si Iudex inquit, non vindicat repertum, regere ut conscius criminosa festinat: & quod amplius est, iudicem eo nomine notat infamia: Atque hoc in iure est extra omnem cōtrouersiam b. Quin etiam eum qui poenam legitimam renuierit aut diminuerit, lex modò bonorum publicatione^e, modò exsilio^d, modò alijs poenis pro ratione peccati multari iubet^e: nonnunquam etiam eousque inuehit ut iudicem eadem poena castigari velit, quā reus conuictus fuisset perpeffurus, quemadmodum his verbis innuit, *nisi ipse pati velit quod alius dissimulando concepit*^f. In hanc sententiam Andreas Iserinus narrat Carolum Francum i. eius nominis Regem Neapolitanum iussisse ut suspenderetur Iudex, qui certo occisori poenam hanc solum indixerat ut ei præscinderetur manus. Quòd si Iudex qui supplicium maiestatis læsæ remiserit aut etiam minuerit, reus est, suppliciumque læsæ maiestatis subire tenetur lege, quanto æquius est teneri iudicē qui supplicium viro dimiserit minueritve læsæ diuinæ maiestatis reo? Commodissimā iudiciū istius rationē Tullius affert his verbis. Nō istum Verrem maius in se scelus cōcepisse cū fama

^a l. 2. fin. de obmero. C. & ibi Baldus. c. sicut inquit. cap. uegligere. 2. quaestione 7. & ca. error. 80. dist. l. 1. de carcer. priu. C.

^b d. l. seruos. Hostiens. & Ioan. Andr. in nouel. in verbo eadem. Panor. sine, & Dec. col. ult. in c. de causis. de offic. deleg. Rom. sing. 77. Ioan. Plat. in l. 1. de desertio C.

^c text. in d. l. 1. de deserto. Panormitan. in l. si veri. §. de viro. 26. fall. soluto matrimonio.

^d text. in authent. ut neque milit. neq; foedē.

^e l. 1. fin. & ibi Bald. ult. not. de monopol. C. l. si quis sepulchrum. de sepulch. violato. C. & l. præter. §. diuus. eodem tit. & l. 1. publ. latit. C. Bartol. & Bald. in l. mancipia. de seruis fugitiuis. Cod.

^f l. nulli. sine, ne sacrum baptisma C. Andr. Iser. in cap. 1. tit. quæ sunt regul. Castr. in l. et si seuerior. col. 1. Io. Andr. in c. qualiter. col. 7. de accus. Bart. in Clem. in verbo salutem, col. 13. vers. 13. l. Christianis fin. de paganis C. Faber. in d. l. nulli.

spoliaret, cū tot homines innocentes necaret, cū ciues Rom. morte, cruciatu, cruce afficeret, cū pre-
dones accepta pecunia dimitteret, quā eos qui
istum tot, tantis, tam nefarijs sceleribus comper-
tum iurati sententia sua liberarent. Idem quoque
de iudicibus Sagas, licet conuictas, absoluētibus
dici potest, qui se hoc solum excusant nomine se id
non posse credere quod de Sagis dicit, easq; mor-
tem promereri. Sic enim vocantur in dubium lex
Dei, humanæ leges & historiæ, & executiones in-
numeræ & annis bis aut ter mille hac de causa fa-
ctæ, & tribuitur Magis impunitas. Si quis autem
in hoc regno supplicia criminum esse arbitraria
dixerit, fateor illud quidem, nisi edicto aut consue-
tudine pcena definita sit: antiquissima autem con-
suetudo in tota Europa obunet, vt viui concre-
mentur Magi. Hactenus de ijs præcipuè Magis di-
ximus, qui iurati pacto & societate cum Satana cō-
stringuntur. Sed alij quoque sunt Magi de quibus
libro secundo egimus, non perinde quidem dete-
standi, sed tamen actionibus diabolicis cum dia-
bolo communicāt. Eiusmodi sunt qui nodant li-
gulas damnabili scelere: ex quibus etsi nonnulli
sunt qui hoc sine expressa conuentione aut socie-
tate cum diabolo inita faciunt, actio nihilominus
est diabolica & supplicio capitali digna^a. Nā quis-
quis artem istam colit, Dei legem omnino ac na-
tura violat, impediens effectum matrimoniij quem
Lex Dei imperat: cū hac de causa aut matrimo-
nia solui oporteat^b, aut sine prole conuiuere, quod
planè

^a Lucas Penna
ad hoc litus l. 1.
de priuat. car-
cer. C. & l. 2. de
sepul. viol. & l.
vlt. ad l. iul. de
vi pub. & l.
præcipit. C. de
can. larg.
^b c. vlt. de fri-
gid. & malefic.
c. si per sortia-
rias. 33. q. 8.

planè est sacrilegum. Neque verò negari potest quin sit homicida : tam enim homicida est qui liberorum procreatiōem impedit, quàm qui alium iugulat. Tertiò mutuat matrimonij amicitiam tollit sanctissimum naturæ & societatis humanæ vinculū, odiumq; Vatinianum affert. Quartò eodem momento fit ista nodatio quo sanctas voces minister pronūtiat, & dum quicq; debet ad Deum attendere, nodator voces interferit mysteriaq; diabolica, impietate execrāda. Quintò causam affert scortationibus & adulterijs ex eo consequētibus : nodati enim cū simul versantur vruntur cupiditatibus & ruunt in adulteria. Sextò multæ eam ob causam committantur cædes hominum à quibus id procurari suspicio est, quamvis ne in mente quidem habuerint. Hæc igitur quinque aut sex crimina nodatores perpetrāt, quæ modò annotauimus vt iudices (quorū autoritate sæcularij vel criminisecæ suspenduntur) istud capitale scelus impunè non sinant effugere : quod Iudex quidam Nior tanus fecit, qui postulato præpeditorum coniugū mulierem, cuius factio vicina nubens sic fuerat impedita à coniugali officio, egit in vincula, & nuncq; egressuram. interminatus est nisi impedimentum eximeret. Sed cū hæc elapso triduo nouis coniugibus indixisset vt simul concumberent, soluti coniuges certiozem fecerunt iudicem, & ille impunem dimisit maleficam eo quòd plurimi etiā pueri hanc artem colerent. Cū itaque hoc crimen pullulet, atque hæc Magorum principia & fundamēta sint,

omnino capitali pœna in istud crimen (quod ex diametro Legi Dei & naturæ aduersatur) oportet animaduerrere. Quod si quis dum nodare capit in facto deprehendatur, aut nodationem fecisse comperiat sed eo irritam quod timētes Dei nodari nequeant, is flagris primū ferroque candente dignus est. Si enim is qui venenum miscuit,

^a l. 1. §. præterea. l. eiusdem. de fletar. D. in l. si quis nō dicam. de episc. C.

^b D. l. 1. eodē. ^c D. l. 1. §. l. vlt. de cupress. C. l. vlt. de indicta viduis. C.

^d D. in l. si quis non dicam.

^e Cogitationis. de damis, & ibi Doctores.

^f l. 1. prim. de ex traor. crim. ff. l. quatuor. de adul. C. Bald. in l. 1. §. hæc aut. quod quisq; iur. ff. Alex. con. ponderatis l. 1. col. pen. Bal. con. 4. 4. 3. Mæchus. lib. 3 gl. in §. in summa. de iniur. instit. Florian. in l. item si obsecatrix. fin. ad l. Aquil. ff. Capō. in repet. l. fugit. col. 12. Fel. in c. ex literis. de constit. Bald. cons. 34. casus talis. lib. 1. fin.

quamvis consilium non assequatur, tenetur homicidarum subire pœnas, vt lex disertē^a Doctores iudicia statuunt: si vir cum veneno deprehensus, aut illud emisse aut vendidisse compertus, in eamdem pœnam condemnatur^b; si denique is qui monialis attentat pudicitiam^c, licet re infecta damnatur ad mortē, quibus tñ in rebus est crimen vnicum: certē multo æquius est nodatores istos qui facultatem suam eò contulerunt vt genituram auerterent, grauius quàm flagris castigari, cum maxima sit criminis atrocitas, & Doctores vno ore statuunt^d conatum licet irritum in atrocibus maleficijs capitali pœna plectendum esse: adeoque studium & voluntatem (vt ferè obseruatur)

capitalem esse in læsæ maiestatis crimine^e. Nunc igitur læsæ maiestatis diuinæ crimen esse demonstrauimus, cum sacramenta aut preces sacræ criminibus diabolicis inspurcantur: licet in alijs criminibus conatuū minor sit quàm effecti pœna^f.

Quod autem de nodantium conatu diximus, eadem

dem ratione ad Magos pertinet qui iniecerunt sortem aut ianuas inunxerunt, quamvis nullius mors consequuta sit: maximè cum lex ei poenam homicidarum irroget qui cum veneno comprehensus fuerit, aut illud emerit, etiam nullo effectu consequuto.^a Cætera Magiæ genera quæ noscend^a l. 3. de sicur. ff. dis rebus futuris exercentur, puta Geomantia & alia eiusmodi quæ libro secundo notauimus, cum diuinationes diabolicæ sint commentæque diaboli omnia verbo Dei vetita, ea quicumq; coluerint & conuicti fuerint colere primùm pecuniaria aut honoraria multa oportet affici, secundò flagris & candente ferro, tertio suspendio. Qui autem sese medicinam facturos pollicentur dempto (ut aiunt) carmine, aut diabolicis artibus procellas arcent, imbrésve & grandines auertunt, hos quidem Lex puniri non sinit^b: sed istos tñ medicos in^b l. 3. de mal. terrogandos esse & peruestigandos confirmo, ut cognoscatur an sint Magi: quòd si nulla probatio habebitur, ipsis nihilominus indicta corporali poenā interdicens ne medicinam exercent, & studiosè quid agant obseruandum. Chiromantiam verò (qua ex lineamētis manuum ferè audent quidam futuros successus prædicere) quicumq; exercuerint, ijs primū sub poena arbitraria volumus interdici illius vsu: libros verò Chiromantiæ & Geomantiæ, qui vbiq; venales pstant, cōcremari, & typographis librarijsq; interdici ne porro excudāt aut vendāt, cōstitutum in eos q; secus faxint, 1. pecuniaria multa, 2. honoraria. Ne quis verò

se no-

se nomine ignorationis excusari putet, necesse fuerit autorum nomina speciatiim exprimere, & in mandatis Iudici cuiq; dare vt libros Magicos qui faciundis inuentariis deprehensi fuerint comburati. Hæc enim Iudices Ethnici factitarunt, neq; in rerum diuinduarum numero censuerunt ista^a, vt Ephesi quoq; in primitiua Ecclesia fuisse legimus obieruatum^b. Sic impleta ista scelera quæ Christiani dissimulant, ab antiquis capitali supplicio legimus fuisse vindicata. Ab Apronio Romano Præ-tore Hilarium quendam ad mortem damnatum fuisse legimus^c, conuictum Mago filium suum instituentum tradidisse, eumq; ex Ecclesia ad necem fuisse raptum: hæc enim legis verba sunt^d, culpam similem esse tam prohibita discere quàm docere. Valētem quoq; Cæsarem^e, cum nesciisset Iamblichum Alectryomantia scrutatum esse quis ab ipso Imperator futurus eisset, foueam Iamblichus ante obitum curauisse, & omnes confisos aut suspectos enecasse suprà annotauimus. Pateretā Balsiani cuiusdam bona publicata sunt: e p b I de vxore diuinos consulisset^f, vtrum p a h. un filia nve esset paritura. Alius Lollianus^g nomine iuuenis admodum in exsiliū missus & bona fisco annotata sunt, quòd librum magicum exscripsisset: & præstigiatori cuidam Sicitidæ adstantium oculos fascinantii oculi sententia lata fuerūt eruti^h. Præstigiatores autem & fascinatores, & quicunq; Necromantiam, Psychagogiam, Goetiam, & improbatas artes alias exercent, pactione expressa teneri cum Satana est

^a I. ceteræ. fam. hercisc. ff.

^b in Actis Apo.

^c Ammia. Marcellin. lib. 26.

^d l. 4. de mal. C.

^e Socrat. lib. 4. ca. 29. Sozom. lib. 6. c. 35. Nicephor. lib. 11. ca. 45. Zonaras li. 3. in vita Valen.

^f Ammia. Marcell. lib. 29.

^g Niceph. li. 10.

^h Nicetas li. 4.

est compertissimum. Naturalem verò Astrologiā & cognitionem eius quod attinet, quia per eam admirabilia Dei opera, cœlestium luminum conuersatio, anni, & tempestates noscunt, estq; ad medicinam & meteoricorum instrumentorum vsum necessaria, hanc certè cum alijs non oportet confundere: sed eorum abusum auersari qui conditionem vitamq; hominum se predicturos ex ea pollicentur, instituto diffidentiae Dei & impietati maximæ coniunctissimo. Itaq; præstantissima hæc scientia fuit infesta criminationib. adeò vt his appellationibus, Astrologus, Mathematicus, Chaldaus, in legibus sæpe intelligantur Magi^a. At nō

abusus nomine decet præclaras explodi scientias: alioqui artes scientiasq; omnes & ipsam legē Dei necesse foret condemnari. Sic permagni viri cū rectum vsum Astrologiæ & abusum non separauissent, in errorem plurimos induxerunt: Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Princeps eā præter modum criminatus est, Philippus verò Melanchthon plus satis diuinatrici Astrologiæ tribuit. Ægyptij cū neq; abusum possent tollere neque scientiam prohibere, hominibus Astrologos diuinos consulentibus indixerunt canonem, quē Blaseunomion velut scrutinium stultorum appellabant: quemadmodum memoria nostra quidam illos fures & prædones consulunt quos vocant Ægyptios, maxima ex parte Magos, vt iudicijs plerisq; compertum est. Deniq; quibuscunq; in rebus mens humana superstitioso metu consternat

^a l. 1. de malefici.
 & mathem. l. 1. item apud. §. si quis astrologus. de iniur. ff. l. vi. de malef. & mathem. C. Valerianus lib. 1. c. 4. ait Chaldaeos ex Italia exire iussos intra 10. diē Coss. Popilio Lenate, & Lucio Calphurnio.

aut à fiducia in Deum vnicum reuocatur vt vanitati cuiuslibet hæreat, illis Deus offenditur, eaq̃ demum vera est idololatria: propterea pœnas grauiſ

^a l. si quis aliqd. depœnis ff. l. sac
cularij. §. sunt
quædam. de ex
traord. crim. ff.
^b l. si quis ali
quid. depœn. ff.

simas in istos homines Ethnici decreuerunt, ^a quæ admodum in constitutione M. Aurelij hæc verba legimus, ^b Si quis aliquid fecerit quo leues animi superstiti

one terreatur, D. Marcus in insulam relegandum hunc re-
scripsit. Accuratè igit animaduertenda est sortilegi-
orū distinctio, vt rectè turpitudine est grauitas magi-
corum scelerū dñjudicari possit, tum quæ homi-
nes conuentione expressa cum Satana iuncti cō-
miserint, tum quæ nodatores aliorumq̃ sortilegio-
rum artifices. Sunt enim quædam eiusmodi quæ à
magistratu nec tolli nec puniri possunt: vt cōmu-
nis illa multorū superstitio à qua Ethnici metue-
bant, in agro nendum non esse, inauspicatum esse
si è sinistra nare sanguis effluxerit, aut si ante pran-
dium mulieri grauidæ occurratur. Verum longè
grauior eorum est superstitio qui chartaceos orbi-
culos de collo pendentes, aut consecratam hostiā
in pera circumferunt (vt penes gentilem Præsidē
deprehendit hostiam carnifex, qui in patibulo mō-
tis falconis suspendit eū) & superstitiones aliæ cō-
similes, quæ à Scriptura sacra & Rabbi Maymoni
de inter vias Amorrhæorum numerantur, & seue-
rissimè in lege Dei ac Prophetis ob diffidentiam à
Deo & insanam erga res creatas idololatriam pro-
hibentur: quod malum non aliter potest quàm
Dei verbo corrigi. Agyras verò & nugiendu-
los circumforancos Magistratus castigare tenet,
& in

& in exsiliū relegare. Si, n. Cæsares Ethnici exsilio multauerunt eos qui exercebant ista quò leues animi superstitione terrerent⁴, qđ Christianos eis oportet facere? & eis pariter qui, vt Aurelijs & Bernæ, spiritus effingunt? Hos certè mortis reos esse constat, vt Bernæ effectū est, quid eis qui silentē inducūt crucifixū? qđ Mureti ad Tholosam, in Picardīa, & Aurelijs in eade S. Pet. puellaris factū est: sed hæc omnib. tentatis impunè abierūt. Hæc verò duplex est in sacerdotibus & pastoribus impietas: multo maioris, inquam, impietatis sacerdos teneatur aut pāstor, qui pactus cum Satana detestabile sortilegium ex sacrificio facit. Etenim omnes Theologi vno ore docent à Sacerdote non consecrari, nisi consecrandi intentionem habuerit, quāuis Sacramentalia verba pronuntiet. Itaq; Lugduni Curio S. Ioānis minoris viuus crematus est anno millesimo quingentesimo quadragesimo octauo eo quòd dixisset (prout in iure confessus est) se in missa non consecrare hostiam vt damnationi parochos suos subiiceret, quia sibi (vt aiebat) lis cum ipsis erat: etsi iustam miseri popelli ignorantiam excusabat Deus. Quanto grauius igitur supplicium meretur Sacerdos Magus, qui blasphematur horribiliter consecrationis loco? Quamobrem princeps Plato in legibus b scripsit, Sacerdotem magum sine exoratione morte plectendum esse: turpitudine enim Magicarum sortium in eo qui procurat sacra est atrocissima, cū ea quæ sanctificare debuit polluat, inquinet, ac execrabilibus

^a d. l. si quis ali-
qd de poenis. ff.

^b lib. ii. de legi.

blasphemij obruat. Itaq; Suefionū Curio, Frois-
sardo teste, qui bufonem baptizauerat hostiamq;
sacratam ei ministrauerat, viuus exustus est, negle-
cta autoritate Canonum qui Sacerdotes Magos
solum excommunicari iubent^a: etsi hoc potest re-
geri, non preiudicare poenam Ecclesiasticam quin
magistratus laici supplicia sua irrogent. Quema-
dum autem ex proportionē iustitiæ harmoni-
cæ grauior poena, & atrocius crimen est pro perso-
narum de quibus agitur qualitate, vt si medicus
veneficio vitur, si tutor pupillæ vim facit, si Iudex
iniuriā afficit, si aurifex monetam adulterat, si vas-
sallus prodit dominum, si patriam vendit ciuis, si
principem suum occidit subditus, si Princeps fidē
non præstat, hi grauiiores merentur poenas & non
minino qui contra suum officium venerint^b: sic et-
iam Sacerdos Magiam colens non istis solum o-
mnibus peior est, sed etiam Magos omneis alios
execratione vincit qui non funguntur sacerdotio:
hic enim Deum suum deserit se expositurus diabo-
lo^c, & res sacras prodit quas sanctas & inuiolatas
debeuit ante omneis conseruare. Quisquis itaq; Sa-
cerdos aut minister conuiētus fuerit speculis, anu-
lis, securibus, cribris, & rebus consimilibus quæ e-
tiam sine expressa diaboli inuocatione adhibētur
magicas sortes exercuisse, mortis supplicio dignus
est, cæteri verò exsilij. In criminibus alijs, præter
fort-legia & sacrilegia, iniquum foret Sacerdotem
puniri grauius, ob cuius dignitatem supplicia o-
porteret minui: & qui Sacerdotes aut ministros Dei
offen-

^a c. si quis cleri-
cus. ex concil.
Aurelia. & c. a-
liquant. ex con-
ci. Agathensi. et
c. si quis Episc.
ex concil. Tolet.
26. q. 5.

^b l. quis decurio.
de falsis. l. que-
dā de poenis. ff.
Thomas prima
2. q. 7. artic. vlt.
Dinus, Bal. Sal.
Iacob. Arena in
l. nemo. de sum.
Trinit. C.

^c l. presbyt. de
Episc. C. l. qui.
de poenis. Rom.
sing. 476. et
669. Bal. in c. si
quis vero d. pa-
ecuram. Fel. in
c. pastores de
iniciur.

offenderit eum oportet puniri grauius quàm aliarum offensarum nomine, quia maior est ipsius dignitas propter quam ipse inuiolatus & sacer manere debet^a. Si quando verò eo dementiæ venit vt Satanæ seipsum voueat, satis magna pœna infligi non potest. Ex innumeris enim iudicijs sæpe compertum est Magos aut sacerdotes esse, aut conscijs vti Sacerdotibus, qui siue pecunia siue gratia adducti Missas pro Magis canunt, hostias subministrāt eis, puram membranam consecrant, annulos, notatas characteribus laminas, & alia eiusmodi imponunt altaribus aut subdunt linteis, prout non rarò compertum est. Sic nuper deprehensus est Curio: sed impunè abiit fretus autore optimo qui ipsi annulum dederat linteis altaris, dum caneretur missa, supponendum. Secundum Sacerdotes & administratos Dei, Magistratus iustitię custodes & depositarij sunt peruestigandi, & si qui deprehendantur summo iure puniendi. Nam si quis magistratu fungens in eo numero fuerit, præbebit efugia Magis, eoq; pacto regnum Satanæ promovebit. Primaria verò in Magistratum præsumptio est eum magū esse, cū ludificatur sortes: sic enim risus specie virus lethale obtegit. Vt autem Arcopagitas legum custodes mandauit Solon, si leges infregissent, auream sui ponderis statuam persolvere, Plutarchi teste;^b sic Magistratum magum qui

^a Philo in lib. de sacrificijs.
Leuitic. 2.

^b in Solone.

*l. nemo druspi-
cē. de malefi. C.*

tum propagaretur, cum Trifcalanus Regi Carolo ix. dixerit in hoc regno esse amplius trecenta Magorum millia. Aulicos item Magos promiscuè sine conditionis discrimine, vt Lex ait, a cruciatibus ex poni est æquissimū. Nec immeritò lex seuerè Magos aulicos iubet pœnas luere: vnicus enim in comitatu Magus omnibus viris sceminisq; principi- bus corrupendis sufficit qui sequuntur aulam, a deoq; summo principi peruertēdo: quia principes curiosè student præstigijs Magorum videre & cognoscere, tanquam si hac via aliquid magni effecturi essent. Satanæ verò nihil antiquius quàm vt eo principes attrahat, quia simulac immersi sunt, nihil procurant aliud quàm vt voluntati illius pareant, omnem religionem ludificentur, exemplum popularibus adulteri, incestus, parricidij, crudelitatis. exactionumq; præbeant, & seditiones inter subditos bellaq; ciuilia moueant ad spectandas cædes exhibendaq; diabolo sacrificia sanguinis innoxij, quæ ei sunt acceptissima: prout improborum conseruationi consulit. Hos ex ordine sequuntur matres, quæ filias suas in diabolicos coetus deduxerint. Ac filiæ quidem, si matres suas antè indicauerint quàm in iure cognitio de eis institueretur, duobus nominibus merentur veniam, tum quia factū accusarunt, tum quia ipsas poenitet: Sin post cognitionem susceptam, minores ætate & resipiscētes virgis cædi suffecerit, deinde verò honestæ alicui matronæ instituendas cōmitti. Nā etsi in castigandis delictis ætati minorū veniā iniquum est dari

dari, aliquid tñ, ait lex, de rigore legū oportet refe-
 cari, præsertim si reus minor fuerit ann. 18. ^b Sin au-
 tem neq; expressa pacta neq; magicorū conuētū
 aditum fateri voluerit, sed aliorū vincat testimo-
 nijs, mortī adiudicandus est: sic. n. firmū statumq;
 consiliū cum diabolis initū à se fuisse ostenderit. Si
 enim lex impubem puerum, qui dum occidebat
 herus non exclamauerit nec occisores accusauerit,
 addicit mortī (vt puer vndecim annos natus qui
 puellam ictu lapidis occisam abdiderat, decreto
 Curix anno M. C C C. X C I I I. sirpicula ad pati-
 bulum tractus vitam finiuit laqueo) multo æqui-
 us est puerum magum qui pubertatem attigerit
 capitali supplicio affici, nisi diabolicos cœtus in-
 dicauerit, maximè si præoccupatus in iure & con-
 uictus infitiabitur. Nam etsi parentes Magi libe-
 ros suos diabolis dicare solent, hi simul atque ex
 vtero processerunt, illi antequàm in lucem fuerint
 editi: tamen diabolos expressè cum pueris sibi di-
 cati non antè pacisci demonstrauius quàm pu-
 bertatem attigerint, vt ex interrogationibus Ioan-
 næ Haruillerix didicimus, quæ se quidem à matre
 Satane fuisse dicatam exposuit, sed non antè nu-
 ptui traditam ei, neque de concubitu à Satana, &
 de abnegatione Dei & omnis religionis compul-
 latam quàm duodecimum ætatis annum atti-
 gisset. Similiter Magdalena Crucia Cordubensiu
 in Hispania monialium Abbatissa confessa est Sa-
 tanam rem non antè secum habuisse quàm duode-
 cimum annum ageret. Sed supplicium ignis, cui
 maio-

.l. i. si aduers.
 delict. c. l. auxi
 liū. de minor. ff.
 bauth. si capti-
 ui, cum glos. de
 Episc. & cle. c.
 Iacob. Are. sal.
 in l. si quis in tã
 tum, vnde vi. c.
 Philipp. Corn.
 conf. 247. lib. 1.
 c. l. excipiuntur.
 ad Syllan. ff.

& c. quod alit. maiores annis adiudicari oportet, mitigari potest.
 32. q. 1. & c. ult. de pœnis. item In hac autem causa tam execrabili supplicium ob
 dist. 7. & c. 2. si. imbecillitatem sexus fœminei non debet minui,
 de consecr. dist. nisi seria pœnitentia ductæ Deum ex animo inuo-
 4. Cald. Anto. cabunt; qua in specie supplicio ignis sublato pœni-
 Butrig. Imola, cabunt præfocari aut strangulari æquū est. Quis-
 Fel. in c. de his. d. accusat. glos. quis autem in pactione cum diabolo perstiterit
 ult. 49. dist. b. l. 2. §. si quis à *ἐπεταρόντας*, ut pleriq; faciunt, cum supplicio ignis
 pr. ne quid in lo oportet subijci, ac non pœnam (quæ ex iure & le-
 co pub. ff. & c. ge Dei capitalis est) minui, siue baptismi nomine
 super eo. de off. siue pœnitentiæ: quæ pœnam aliquatenus immi-
 de leg. & c. ex tu nuit^a nulla enim pœnitentia supplicium istud ab-
 arū. de anthor. olere potest^b, cum Ecclesiæ potius & canonici iu-
 & usu pallij. ris consilium sit iustitiam coli^c. Quamobrem Ca-
 c. 1. de alien. nonistæ omnes consentiunt eum quem pœnituit
 feu. & can. ult. sui criminis in foro laico accusari & puniri posse;
 29. q. vltima. nam Ecclesiæ absolutio, inquit Baldus^d, nullum
^a in l. placet. de sui præiudicium brachio seculari facit. Pleriq; etiam
 sacros. ecc. C. Doctores & ciuilis iuris & Canonici^e pœnitentiā
^c in c. admonere aiunt quamuis amplissimā nihil de grauitate sup-
 ver. pœni. 32. q. plicij legibus imperati deminuere. In hanc senten-
 2. & glos. inno. tiam scribit Decius se iudiciū contra Iudæum pro-
 & Hosliens. in nuntiauisse, qui ad supplicium criminis à se com-
 coll. ult. fine. 10. missi minuendum Christianus esse voluerat: sed
 Andr. Ant. But. magistratum Paduæ de sententia doctorum om-
 Panorm. in c. nium nihil de pœna derogasse. Idem quoque iudi-
 gaudemus. de di cium Theologorum est^f, & lex ipsa Dei hominem
 uort. Marian. et c. l. si apparitor. coll. penult. de cohortib. C. lib. 12. Decius in c. quæ in Ecclesiis. coll. ult. de
 Franc. in d. c. de constit. & con. 133. ^f Alex. Ales. in 4. sentent. q. 20. mem. 1. artic. 2. Bonauent. in d. 4.
 his. de accusat. sentent. dist. 2. artic. 1. q. item Thomas in 3. parte sum. q. 68. art. 5. Astesanus li. 4. tit. item. 4.
 Card. in Clem. 1. artic. 2. coll. ult. Ant. Florent. in 1. parte 3. p. princ. tit. 14. cap. 13.

quicquid

l. ita vulneratus. fin. ad l. Aquil. ff. l. conueniri, de pactis dotalib. l. si maritus. §. legis. versu ceterum. de adulter. ff. b. Oldrad. conf. 4. quod laicus. Bar. in l. de nœnis. Bald. in l. 1. fine. an ser. ex fac. sup. Capola cautela 9. las. in l. pen. princ. vlt. not. de iurisd. dict. Bar. Guil. lelm. iacob. Butrig. & Bald. in l. vlt. qui satisf. Ioan. Andr. in c. 1. de oblat. ad ratio. Cynus in auth. causa que sit. de Episcop. l. 1. ne tut. el cur. C. auth. sed nouo iure. C. de pœna iud. qui malè iud. c. vlt. & ibi glos. de furt. & c. inter corporalia ver sic sanè. de trâl. episc. & c. vlt. & ibi glos. so. dist. & cap. si quis omne tin. in c. at si cleri-

qui certo consilio alterum occiderit à sacro altari necandum iubet abripi, ne fortè religionis, libertatis, aut pœnitentiæ velo se obtegant improbi vt supplicia legibus instituta queant euadere, sed potius quocunque modo meritas pœnas luat improbitas: quem ad scopum omnes Iurecoss. animum aduerterunt maximè. Atque hæc respōsio ad eorum dicta qui specie pœnitentiæ Magis effugia nituntur comparare. Nam si homicidam cum resipuerit nihilominus morte iubemur afficere, cur effugiat Magus millies scelerator? De ijs autem hæc volumus accipi quos anteuertit cognitio Iudiciū, & qui se postea ingerunt in monasteria, non alio consilio quàm vt domus dicata sanctimonix spelunca parricidarum atque Magorum sit. Non est igitur quodd eorum Magorum persecutionem Magistratus differat, qui se in monasteria iudicijs prœuenti conferunt, sed eorum supplicium exemplo esse alijs opus est neglecta amictus priuilegiorum quæ ratione: quibus (vtcunque alij statuerint^b) non debet esse in hac causa locus. Nā si homicidā Lex Dei ab altari sacro rapi ad supplicium iubet, quid Magum parricidis omnibus deteriorem reclusum monasterio à iustissimis pœnis iure eripuerit? Si verò præuentus quidem, sed nō conuictus Magus fatebitur verum & consortes criminis indicabit, non alienum à ratione fuerit, se pœnitebit eum, supplicium ignis mitigari, cum quia minus

1. q. 7. & c. non dicatis 12. q. 1. glos. not. in l. non omne. §. vlt. de re milit. Panor. & ibid. Felinum coll. 2. l. edicto princ. de iure fisci. l. 3. §. vlt. de al. in.

* EXO. 22. & reus est, tum quia cæteri hac via ad confessionem
 Num. 5. veri & resipiscentiam adducuntur. Athenis etiam,
 * Pan. & Felin. in c. at si cleri- ait Plutarchus in Alcibiade, reus absoluebat qui
 si. col. 1. vers. necdum conuictus fatebatur: sed lex ista non ob-
 nota. de iud. tinuit, quia consequebatur ex ea maleficiorum im-
 extr. glos. in c. punitas. Imò verò ex diuina lege^a qui furtū suum
 3. 50. dist. per c. sacerdoti fatebatur, furtum restituere & quintam
 vlt. 24. dist. superaddere tenebat præter oblationem peccati:
 * Pan. in c. de multo igitur minus lenienda pœna est si confessus
 hoc. de simōia. euinci potuerit^b. Si quis verò neq; accusatus, neq;
 * Bald. in l. ea præuentus, neq; reus actus fatebitur qui conuinci
 quæ. de cōd. in- non potuerat, & facti pœnitentia ductus conscios
 deb. C. q. 10. c. accusabit, hic venia dignus est: non quòd istud ca-
 vlt. de iuram. pitale non sit adorauisse Satanam & Deum abne-
 calū. lib. 6. Bal. gasse, sed vita huic permittenda est, cū vt sit dela-
 in l. contra ne- tionis præmium, tum vt hac arte alliciantur ceteri.
 gantem. col. 1. Alioqui confessio^c quæ præuentionem sequuta an-
 de l. Aquil. c. te probationem facta est vllam^d ve probatiōis spe-
 & in c. vassal- ciem, minuere quidem at non tollere supplicium
 lus, ibi coll. 3. si potest^d: nisi fortè edicto aut lege disertè caueatur
 de scudo sue. c. ne iudices pœnam lege constitutam minuant: ita
 controuer. & in 1. §. porro. enim voluntaria confessio accusationem antegres-
 in 1. §. tit. que sa^e nec absolutionem nec leuamen vllum afferret
 fu. prima cau. supplicij. Hic enim legis interdictum plus potest,
 feu. Ang. in §. quàm Magistratuum omnium autoritas. Quæ-
 ex malef. col. 8. stionem aliquis fortè iniecerit si princeps vassallū
 Barbat. cōf. 28. dominus subditum, herus seruum, pater filiū, aut
 * l. id quod ser. mater filiam cogerit cum Magis facere, adire cœ-
 §. 1. de pecul. leg. & ibi Bar. petere. Ancarā. in
 & l. palam. §. c. perpetuæ col. 1. de elect. lib. 6. Florian. in l. 2. ad l. Aquil. Ang. Arctim. in tract. malefic. in ver-
 vlt. de rit. nupt. ff. Bald. in l. ea bo deducta 4. parte. Bald. in l. vlt. coll. 2. de exec. rei iudic. C.

tus, abnegare Dominum, an ij legalibus pœnis teneantur. Equidem quæstionem hanc nihili esse duco, cuius species nec vera est nec verisimilis, quæ plenam assensionem liberamq; hominum voluntatem Satanas postulat, prout exemplis antè demonstrauimus. Quod si quis pater aut dominus tanta improbitate esset qui filium suum eò compelleret vt abnegaret Deum, non continuò magus aut supplicij in Magos constituti reus hic dicendus esset: nam peccatum nisi voluntarium non est peccatum. Augustinus inquit. Atq; in hac quidem causa ij legibus absoluuntur a quos necesse fuit obsequi: eorum verò qui potuerunt non obsequi, sed reuerentia aliqua ducti paruerunt, pœnæ summo iure non repetuntur, sed lenius cum eis agitur. Verùm hoc ad atrocìa crimina pertinere non potest, ad istud verò inprimis detestandũ minime: cum in hac causa Lex Dei occidi mandet quisquis facinus solùm suaserit tam execrabile. At puellæ erga matrem, pueri erga patrem, seruuli erga herum obsequium pœnam mitigari flagitat, si antè confessio & pœnitentia quàm conuictio pareat. Huc accommodari potest illud Senecæ in Thyeste, quem peccasse pœnitet pene est innocens, si vera fuerit ac non ficta pœnitentia. Et quãuis Principis aut summi Magistratus preces plus possint quàm violentia obsequium tamen in tam execrando scelere caret excusatione:

^a l. sed & si vi-
um. §. si iussit
domin. de iur. i.
ff. & l. vlt. sine
& ibi gl. de bo.
dân. & l. seruus
& ibi. de actio.
& ob lig. ff. l.
liberorũ. §. ex-
cusantur. de ijs
qui not. in fa. ff.
l. liber homo. 2.
ad l. aquil. ff.
l. ad ea. de re-
gul. iur. ff. aub.
sed nouo iure.
de custo. reor.
l. si seruus, de
sepulc. viol. C.
& ibi Faber,
Gellius li. 2. c. 7.

^b Deut. 13.
^c l. seruos, & l.
bi Bal. & Sali-
cet. ad l. iul. de
vi pub. C. & in
l. 2. & ibi glos.
Faber & D. de
sepulc. viol. C. gl.
in c. dixti Do-
minus. 14. q. 5.
& in c. quod
quis. de regul.
lib. 6.
^d l. 1. quod ius-
su, & ibi glos.

Bartol. in tract. de tyrann. q. 7. Castren. con. 70. col. 4. li. 4. Innocent. in c. petitio principi de iur. iur. Socin. conf. 263. can. rogo. 11. q. 3.

nam neque Principi imperium est in subditum cōtra legem Dei, neque vlla subdito ad obsequendū necessitas. Iubet tamen æquitas supplicio adhiberi modum si confessio facti pœnitentiæq; aderit: sin autem aperta vis iustusq; mortis metus presserit immorigerum (et si mori præstat quàm obsequi) hic tamen obsequium ad cuitandam pœnam corporalem præstitum quodammodo accusatio,

^a D. in. c. *sa-* ne dignum est ¹, etiam si Magus sortilegio quo fuit
cris. de ijs quæ impulsus hominem eneeauerit: quemadmodum
vi metusre cau. si indicta capitali pœna cogeretur hominem occi-
et c. presbyte- dere, non esset propterea homicidarum pœnam
ros. 50. dist. A- subiturus ^b. Doli enim & fraudis non potest accu-
lexand. Ales in sari, modò præcisa fuerit (vt dixi) indicta morte
3 parte summa. aut cruciatu impulsio ^c. Sed quid de eo dicturi su-
q. 41. membro mus qui Deum & suam religionem abnegans se
4. artic. 7. dedit satanæ lege mancipij, vt reualefcat à mor-
b Bal. in §. *iniu-* bo, vt à metu mortis hostis ve liberetur: quo sup-
ria. tit. de pa- plicio dignus est qui seipsum vouet Satanæ, vt cu-
stis iuram fir- retur à morbo incurabili: et si antea ostendimus
mandis et te- vix fieri vt vnus ex denis, idq; à sortilegijs solum
trus in l. scien- reualefcat. Certè imperitus aliq; in hac causa quo-
tiam. §. qui cū dammodo à supplicio capitali excusatus esset, non
aliter. ad l. A- autem literatus quispiam: licet in isto crimine nul-
quil. Cynus et lus sit ignorantia locus. Nemo enim ausit bona fi-
Faber in l. 1. vn- de dicere per errorem factum vt Deo Creatori suo
de vi C. Bar. in renuntiaret & se Satanæ permetteret: præterea ex
l. 2. noxali. ff. omnibus iudicijs constat voluntatem liberam Sa-
^c l. *metum au-* tanq; acceptā esse. Error verò hominū in illicitis de-
tem. de eo quod mum sortilegiorum formis est excusabilis, quæ nō
met ff. l. vani. habent
de regul. iur. ff.

habent conuentionem cum Satana iuramento cōfirmaram, vt sunt annulorum, speculorum, cribrorum, & similitum fortes, in quibus multi (vt antè diximus) aliorum exemplum imitantur. Sed hæc tamen actione prima non oportet impunè abire, quin potius aliquo pacto multari, secunda corpore pœnas luere, tertia ad mortem damnari: cum saccularius tertio conuictus ex generali consuetudine ultimo supplicio afficiatur plurimum^a.

Quid autem fiet illis qui malignos spiritus inuocarunt, eisquē pellendi suos ritus mysticos obseruarunt, licet non aduenerit Satanas (quamquam semper aduenit) neque responderit? Imitatur enim scorta callidissima quæ rogari expetunt. Horum profectò non tentamentum solum est, sed detestabile sortilegium, idque perfectum atque absolutum. Hic est igitur pœnæ capitali locus, neque in hac causa æquum fuerit de pœnis minui quæ in conatus irritos ac non effectos constitutæ sunt^b: nō enim conatus simplex, sed gestum scelus atque perfectum dicendum est^c, cum inuocatus fuerit & oratus Satanas, quod certissima Dei renuntiatione coniunctum est. Is ergo diuinis legibus & humanis abutitur qui ea specie ignoscit pœnitenti Mago, quòd hæretico pœnitenti leges^d & Canones^e iubeant condonari: etsi magistratus permultis locis antehac ita prospexerint, vt quisquis die Veneris edebat carnes viuus igni traderetur, nisi hominem pœniteret (sicut apud Andes anno M. D. XXXIX, factum est) si pœnitebat, per commi-

^a Angel. de maleficijs, verbo etiā vestè, pag. cxviii. Gādm. in tract. de malefic. rub. de funibus, & lege Friderici de pace Constantie. bl. i. §. diuus. & ibi Bart. ad l. Corn. de sicarijs. ff. & in l. si in rixa col. 1. eod. Bal. in l. si quis non dicam, de episc. C. & l. is qui cū telo, & duab. seq. de sicarijs. C.
^b Bal. Alex. Salicet. in limitat. l. si quis, non dicam. de episc. C.
^c l. Manichæos, de hæretic. C.
^d & ad abolendam. §. pœnitenti. de hæretic. lib. 6.

ferationem vitam finire laqueo iuebatur. Quis-
 quis enim rem legi Dei aduersantem credit, vt sit
 hæreticus, tamen opinione mutata conscientia in-
 tegra permanet. Qui verò Satanā adorat Deū ūe
 abnegat (quæ duo sunt coniunctissimæ) is rem ef-
 fecit quæ non potest non esse facta: prout in iure
 dicitur, factum infectum esse non potest. Si qui
 autem Deo non renūtiauerint, sed characteras, cir-
 culos, & inuocatiōes vsurpauerint prout in libris
 vetitis scriptas inuenerunt, nec familiaris (vt vo-
 cant) spiritus aduenerit, personarum discrimen o-
 portet obseruari. Si imperitus fecerit, nesciens i-
 stos spiritus è numero diabolorum esse, huic hono-
 raria & pecuniaria multa imperabitur: Nam etsi
 voluntas effectū carens pœnas non luit in Gallia,
 est tamē aliquis effectus in hac causa, puta inuoca-
 tio. Sin autem literatus vir & iudicio valens vtat
 inuocatione, reus est mortis: sciens enim prudens
 Satanam inuocauit, vt vident omnes. Quod si vir
 in multam honorariam damnatus maleficij istius
 nomine recuset contumaciter iudicatū facere, hūc
 morti adiudicari necesse est, quemadmodum ex de-
 creto Curia die xviij. Aprilis M. D. XXIX. Ioan-
 ne Berquino factum est, qui honorariam multam
 hæreseos nomine recusans subire, damnatus est
 ad ignem viuus, & statim iudicium effectum.
 Quod tamen in Gallia conatus irritus pœnas di-
 citur non luere, non semper verum est: cum
 in atrocibus criminibus conatus effectū carens
 puniatur^b, & qui venenum prauit, re nō sequuta
 quam

^a Bar. in l. si ri-
 xa & l. 1. §. di-
 uis. de sicar. ff.
 Ang. de male-
 fic. verbo in
 platea, nu. 31.
 Doct. in l. si qd
 non dicam. de
 episcop. C. &
 ibi Baldus.

^b Bal. Salsic. in
 l. si quis non di-
 cam. de epif. C.
 & in l. cogita-
 tionis, de pœ-
 nis, vbi Bart. l.
 is qui cum celo,
 de sicar. C. &
 Bart. in l. gene-
 raliter. §. 1. de
 calumniat. ff.

quamuis non æquè grauitèr puniatur: quod in omnibus delictis obtinet. Non est autem in potestate Principum vt crimen condonent quod lex Dei capite plecti iubet, vt est sortilegium. Principes certè Deo permagnam iniuriam faciunt, si tam horrenda maleficia directè in maiestatem ipsius commissa condonauerint, cum minimus quisque Princeps iniurias sibi factas capitali poena vindicet. Quamobrem quicunque Magis efugia comparant, aut eos summo iure punire nolunt, ij pro certo habeant fore vt Magorum arbitrio à Deo permittantur: similiterque regionem quæ eos tolerauit, peste, fame, bellis afflictum iri: & qui vlti fuerint, eos benedictionem Dei percepturos eiusque furorem sedaturos. Atque hæc causa est cur virum magicarum sortium accusatum nunquam planè absolui conuenit, nisi accusatorem indicemve calumniatum esse luceat meridie clarius: horum enim scelerum probatio adeò abstrusa & difficilis est, vt ex centenis Magorum millibus ne vnus quidem accusaretur aut poenas lueret si defecti probationibus aduersarij ad ordinarias iudiciorum leges cogerentur: ac propter eam in causis criminalibus Edicto prohibentur ludices ne id sinant fieri, nisi res comparatae sint: quamuis Lacedæmonios Plutarchus scribat de more nunquam planè secundum reos iudicasse, sed carcere solùm liberauisse ad reuocationem vsq; in omni crimine. Cùm Sibylla Dinscops Saga in Ducatu Cliuēsi cremata esset, suprà annotauimus

manum

manū que viatores infectabat momento destititisse : cremata quoque Biebrana ad Laodunum Saga, lues quæ veneficijs homines & pecora infectabat fuit sublata. Nec illud omittendum est quod ex D. Adamo Martino illius iudice accepimus, cum illa mulieri cuidam comminata dixisset eam nunquam puerum lacte vberum suorū alituram, exaruisse vbera : & quamuis multos ex eo tempore pepererit, nihilominus lacte caruisse, donec Saga iudicio facto cremaretur viua Deo iudice iustissimo, contra quā Iudices (quibus strangulari eā placuerat) constituerāt, & cogitabat carnifex. Et si grauius est obrui lapidibus (quod lege Dei precipitur) quā viuū cremari, vt Moses Ramban annotat^a. Memini me in Malleo maleficarū lege, pestem de vico Germaniæ in agro Constantien si non abiuisse, donec Sagam quamdam humo eruiissent & in cinerē redeiissent corpus. Sic Verignij ad Cucium scemina quædam fuit accusata & traducta multorum maleficiorum nomine, qualibet ex probationum defectu pecudes innumere & homines enecti sunt, vt ex incolis audiuius. Hæc mense Aprilī M. D. LXXIX. decessit de vita : ex eo Verigniani homines & pecudes quieverunt ab hoc malo, nec amplius vt solebant moriuntur maleficijs. Ex his facile cognoscitur cessare effecta causis præcipuis eorum desinentibus : quæ tamen Deus pro voluntate sua solet immittere ad eos quos visum fuerit affligendos.

OPINIONVM IOANNIS VVIERI CON- FUTATIO.

SVB finem istius operis, cū propè
esset vt excuderetur, Typographus
cui mandaueram misit ad me nouū
Ioannis Vvieri Medici librum de
Lamijs, in quo defendit Magos &
Magas supplicijs affici non oportere; hoc impres-
sionē operis distulit. Iamdiu fuerat Vvierus in hac
sententia^a; quia verò leui brachio firmamenta o-
pinionis illius attigerant quidam, nec ei valde ob-
stituerant, sic ille respondit vt si victoriam adeptus
esset. Hec mihi data est ad respondendum occasio:
non quòd abripiar odio, sed primū ad tuendum
honorem Dei, contra quem se armauit ille; secun-
dò vt quorundam ludicum opinionem eximam,
quorum iste mutata sua opera sententiam fuisse
gloriat, & tantum suis libris effectum vt iam le-
ge optima è vinculis liberentur Magi, Iudices a-
lios quorum calculis damnantur illi, vocans car-
nifices. Hoc ab vilo homine dici non mediocriter
miratus sum, cū opinionē istam ab homine aut
imperitissimo aut improbissimo necesse sit profi-
cisci, Ex libris autem Ioann. Vvieri animaduerti-

^a lib. de præ-
stigijs.

lib. 3. & 4. de
prestigijs.

mus eum non imperitum, sed medicum esse. Verumtamen in libris suis mille sortilegia damnabilia edocet, etiamque voces, inuocationes, figuras, circulos, characteras apponit Magorum principum qui post omnem hominum memoriā extiterint, ut execrabilia mille scelera, quæ sine horrore non potui legere, perpetrent. Præterea singulos autores Magos seculorum omnium adducit & celeberrimos, ut a legentibus consulantur: & (quod grauius est) in fine libri de prestigijs excusi Basil. M. D. LXXVIII. Monarch. diabolicę indicę conscripsit, nomina & cognomina 72. principum exponens & diabolorum 7405926. saluo errore calculi. Nam diabolorum plebem in legiones refert, quibus singulis sexies millenos sexcentenos sexagenos senos attribuit, addens eorum conditiones, proprietates, & quos ad vsus inuocari possint. Postquam verò doses diabolorum docuit religiosissimè, hæc verba subiicit, sed hoc nefarium est. In l. 1. §. medicos. de varijs cognitionib. ff. dicitur eum vocari medicum non oportere qui incantauit, qui imprecatus est, qui (ut vulgari verbo impostorum utar) exorcizauit; non sunt ista medicinæ genera. Id verò Lex Dei non imposturam simplicem, sed detestabilem impietatem esse dicit. Is igitur dici ~~Impostor potest cui non satis est exercere, sed~~ qui etiam libris impressis scelera docet eiusmodi, eaque ut fucet, aliquid de Deo & lege ipsius nonnunquam interferit: qua fraude Sathanas & administri eius semper abutuntur, ut obducto

ducto rerum sanctarum velo impietatis genera
 quælibet venditent. Fernelius inquit^a Magum^b lib. 1. de abdi-
 à se fuisse visum, qui orationes & voces sacras cum ^{ib. verū causis.}
 barbaris confusas enuntians, quicquid placue-
 rat in speculo videndum exhibebat: idem narrat
 Origenes & Græcus interpretes Synesij^b. De V.
 viero autem & similibus illud meritò prædica-
 ri potest, quod Dionysius ad Sosipatrum de
 Apolophane, Diuinis aduersus Deum nefariè
 vtitur. Itaque fatetur Vvierus se Ioannis Tri-
 temij Steganographiam exscripsisse quam in
 musæo Magistri sui Agrippæ reppererat, librum
 orationibus dæmonumq; inuocationib. plenum,
 & supra oēs libros (vt ait Carolus Bouillus) dete-
 ctabilem. Lollianum quemdam iuuenem multatū
 exsilio, & bona eius publicata legimus^c, q; librum
 magicum descripsisset: quid igitur ille mereat qui
 defendit eā, adeoq; scriptis & sermone docet? Nō
 est igitur Vviero cum Dei meminit habēda fides,
 in cuius libris blasphemix tam horribiles offen-
 dūtur. Vt enim nullum venenum tam capitale est
quàm illud quod ex saccharo aut cōdimentis sua-
uibus infunditur, quia auidius sorbetur & diffi-
cilius egeritur: sic nulla est maior impietas quàm
cui pietatis species prætexitur. Satanæ fuisse Ma-
 gos omnis generis antè ostendimus. Fuerunt
 complures Papæ, vt Cardinālis Beno^r Naucle-
 rus, & Platina scribunt, fuerunt Reges, Prin-
 cipes, Sacerd. Concionatores, Iudices, & Medici
 permultis locis, fuerunt deniq; in omnib. opificijs.

Sed gratiores certè administros non habetis quàm alios efficiunt Magos, eosquē in sua retia sermone aut scriptis pertrahunt, & qui impedimento sunt ne pœnas luant meritas. Guilielmum Luranum

^a Petrus Ma-
mor. in flagello
maleficor.

Theologiæ Doctorem Concionatorem celebrē antè notauimus ob crimen Magiæ Pictauī damnatum esse anno M. CCCC. LIII. die 12. Decembris, testimonijs & confessione propria conuictum (quæ adhuc in actis Pictauiensibus extāt, vt ex Saluerto Pictonum Præsīde cognoui) quod mutuo obligationis instrumento cum Satana confecto (hoc autem penes eum fuit deprehensum) renuntians Deo & sacrificans diabolo promississet se prædicaturum (vt fecit) fabulas esse quicquid de Magis dicitur, crudele factum esse ad mortem damnari Magos: hoc pacto, inquit ille, Magorū punitiō cessauit, regnumq; Satanæ augescēte in infinitum Magorum numero fuit confirmatum. Nondum omnes socij Concionatoris istius perierunt. Etenim nuper Sacerdos extitit Motanus nomine famosus Magus, qui agebat exorcistam: diabolus verò nullius causa se exiturum quàm istius prædicabat. Vvierum diem scribentem legimus quod ille Diabologiæ Doctor prædicabat. Neque verò leuiter illud omittendum, quod Vvierus

^b lib. 2. cap. 5.
de prestigijs.

confitetur^b se fuisse Agrippæ discipulum Magorum sua ætate facilè principis, nec discipulum modò sed administrum & seruum: bibisse, comedisse, & cubuisse cum eo (vt fatetur ipse) postquàm Agrippa diuortium ab vxore fecerat. Quod autem

Paulus

Paulus Iouius^a & alij scripserunt nigrum Agrippæ canem, quem vocabat Dominum, postquam ille in Xenodochio Gratianopoli vita defunctus est, se coram omnibus in fluuium dedisse præcipitem, nec fuisse visum ab eo tempore: hunc scribit Vuierus non fuisse canis specie Satanam, sed verum canem quem ipse loro post Agrippam duxerit, eumque medium inter Agrippam & ipsum cubuisse. Cum verò Magi recordatur magistri sui, ^blib. 3. cap. 35. fidelis memoriæ Agrippa, inquit^b, aut venerandi præceptoris mei Agrippæ: quamuis nemo sana mente præditus non confiteatur lectis Agrippæ libris eum inter Magos principatū obtinere. Manifestum illud est ex epistolis quas adiecit ad finem libri tertij de occulta philosophia, vbi ad Italum quemdam ordinis Augustiniani scribens clauem occultæ philosophiæ à se amicis solum dicit asseruari: is autem liber quartus est, discipulorum & amicorum Agrippæ opera post magistri obitum mandatus typis, qui liber tanquam clara luce detestabile Magiæ venenum reteggit, omnes dæmonū inuocationes, circulos, characteras, & sacrificia Satanae oblata. Hactenus qui vir fuerit Agrippa placuit ostendere, ne cui videatur mirum si Vuierus tantopere ad defensionem Magorum exarserit, vt Magistratus seuos carnifices & lanios non dubitet appellare. Quinetiam legem Dei conat̃ cor- ^cExod. 21. rumpere^c, vbi sic dicitur, *Præstigiatrix non fines viuere*: arripiens enim Græcam interpretationem affirmat legis sensum esse vt venefici ac non Magi

tradantur morti, & fretus voce equiuoca Hebraicum texrum præterit, cuius maxima est euidentia. Atqui hæc Legis verba sunt *וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם וְלֹא יִשְׁמַע*. Hebræum vocabulum fit à *שָׁמַע* quod est præstigias oculis offundere: vnde *וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם* dicuntur præstigiatores in Exodo^a & alijs scripturæ locis^b quos annotauimus, vbi vox non alios designat quàm Magos. Sed quoniam Magi hominibus mortem plurimum afferunt, & pulueribus, ossibus, ac venenatis animalibus abutuntur, eos Græci *φαρμακῆας*, *φαρμακῆας*, & *φαρμακῶντας* dixerunt, sceminas verò *φαρμακῆας* & *φαρμακῶντεῖας*, prout pars Magorum maxima Medicos solet ac Exorcistas agere. Vuietus autē fucū volens legi Dei facere verbis Hebra. scriptæ, obducta specie Græcæ interpretationis turpiter lapsus est cū ait Veneficos *φαρμακῶντες* appellari, quod vitio typographi non accidisse accentus arguit: nam etiam itidem scriptum est in præfatione libri de præstigijs, & lib. iij. cap. xxxviij. & lib. vi. ca. xxij & lib. de Lamijs ca. iij. cū *φαρμακῆας* aut per crasin *φαρμακῆς* fuisset dicturus. Sed in rebus lapsus longè est grauior. Nam Hebræus Philo & septuaginta duo interpretes commodiore Græca voce destituti sic interpretantur Mecaspha, qua significant sage. Græcū autem *φαρμακῆς* & seplasiarios seu pharmacopceos, & veneficos, & infectores, & herbarios, & Magos denotat, & eos qui olim purificabant impurata templa, & qui eijciebāt diabolos (hos lex impostores & exorcistas vocat^c) quod Eustathius in librum vigesimum secundum

^a Exod. 7.^b Habac. 5.

Miche. 5.

2. Reg. 9.

2. Paralip. 33.

Esai. 47.

Ierem. 27.

Dani. 2.

Nahum. 23.

^c L. 1. §. medicos. de varijs cognitionib. ff.

dum Odissæ annotavit sub finem. A Græcis autem plerumque ac non *δημόσιος* Magos appellari *φαρμακός* non autem veneficos, demonstrat Dioscorides cum de Rhamno inquit. *ἀρχαῖα τὰς τῶν φαρμακίας κακουργίας*, & Aristoteles agens de hippomane lib. 6. cap. xviij. de historia animalium, Magos αὖ πάλι τὰς φαρμακίας vocat, cum Hippomanes tradit vsui esse Magis: quod tamen non venenum esse vsus Magorum indicat, qui ex eo conficiunt amatoria. Theocritus etiam Hippomanes herbam esse narrat in Thessalia nascentem, hoc est, Thessaliæ pharmacum. Hęc in Ecloga Sagæ (*φαρμακοντεία* nominat) quæ carminibus, votis, precibus, & inuocationibus omnibus vitur apud astra & dæmonas, adhibita volucris quam Græci *ἰνυγὰ*, Latini Motacillam, Galli *Mouette* nominant, non ad tollendum veneficio, sed ad pelliciendum amasium qui procul aberat: nam motacillæ non est insuavis cibus. Quamquam Seruius voce *ἰνυγῶ* ait significari fistulā sonandis Magorum criminibus accommodam: itaque ostēdit nihil veneni esse, vtrauis significatiōe acceperis. Aristoteles etiam de Sippe volucris loquēs eodem sensu *φαρμακίαν* accipit, cuius hęc verba sunt, *Σίππη τὸ μὲν ἦθος μάχεται, τὴν δὲ διαλογισαμένην, καὶ θυμῶος καὶ θυβίος καὶ λέγειται φαρμακία εἶναι ἅλ' αὖ τὸ πολυίδεος εἶναι*. Et in Hippocrate^b legimus *πεφάρμυτος* dici quos fortilegēs affecterunt Magi: totus enim liber de morbo sacro in Magos scriptus est (*μάγος, γόητης, φαρμακός, ἀγύρτας* vocat) qui se gloriantur, inquit, Lunam deducere, Solē obscurare, tempestates ciere, Deos subijcere.

Nemo

^a Lib. 9. cd. 17.
de historia animalium.
^b Lib. de morbo sacro.

Nemo autem est qui nesciat Magos sine veneno enecare, seu pomum dantes, seu manu aut virga attingentes: vt Patauij Sagam à se visam Cardanus scribit, quæ puerum enecauit illicò, dum virga leniter dorsum illius contingeret. Medea Saga zelotypa quòd Glaucæ Regis Creontis filia Iasoni quem deperibat nuberet, coronam auream misit ei nuptiarum die, cumq; eam capiti suo imposuisset Glaucæ, exarsit flamma ex qua repentè obijt, vt Euripides in Medea scribit *φαρμάκων τῇ σῶσι*, inquit, hoc est, non venenis tuis, sed pharmacis. Medea enim suos ipsius liberos dicitur sacrificauisse, vt Glaucæ mortem inferre posset: quod è sacrificiorum genere oportet accipi l. ex senatuconsulto, de sicarijs, ff. Ex Sc. eadem legis Cornelij pcenatenetur qui mala sacrificia fecerit, habuerit, puta detestabilia Magorū sacrificia, non autem Paganorum (vt Accursius in glossa tradidit) cum auctor ipse legis Paganus esset: vnde apparet Senatū ad legis contra sicarios latę interpretationem decretum addere in eos qui scelerata Magorum sacrificia fecerint, habuerint. Verū vt optimè differentia constet veneni à sortilegio (quod vtrumq; sonat *φαρμακεία*, vt Latina voce veneficij & naturale venenum & sortilegium designatur) Platonē lib. xi. de legibus oportet consulere. Alterum enim ab altero distinguens capitalem pcenam in Sacerdotes & aruspices decernit qui sacrificijs, ligaturis, incantationibus, alijsve sortilegijs (*ἢ τῇ πινύτῃ φαρμακείᾳ ὡς πινονοῶ*, inquit) hominē enecauerint. Atque

que hæc legis illius inscriptio, *λογος τοῦ θεοῦ πρὸς
 φαρμακείας*: in qua ligaturas eiusmodi nominat ille-
 cebras & incantamenta *καὶ δαιμόνια, ἐπαγχαλε, ἐπιδόρα*. Tū
 verò alterum legis caput subiicit de eo qui venefi-
 cio *ἀνθυμαντικῆς* utitur: deinde Magos adiicit mira-
 bilibus modis operari, & qui incredibiles planè vi-
 derentur nisi obseruauissent alij, cum cereas suas i-
 mages in compitis, ad parentum sepulchra, sub
 ianuis ponerent. Ex quibus manifestū est iam Pla-
 tonis seculo & ante illud in vſu fuisse cereos typos,
 quos Magi nostri (licet Platonem non legerint)
 imitantur, & quibus ope Satanæ mortem homini-
 bus afferunt. Quamobrem Azo in hæc verba l. 1.
 de maleficis & mathematicis, plus est occidere ve-
 neno quàm gladio, addit, venenū arte magica da-
 tum: & in l. venenum. ad l. Corneliam de sicarijs, &
 l. venenum. de verb. signif. ff. vox veneni vtrumq;
 complectitur. Sed quoniam Vuierus ambigua Io-
 sephi interpretatione nititur, agendum, ne legē Dei
 ampliùs corrumpat, τὸ δαιμόνιον ei detrahamus. Phi-
 lonem igitur Hebr. consulamus socium Iosephi &
 familiarē: hic caput illud legis Dei Hebrejs verbis
 conscriptum Grecè interpretans in libro de singu-
 laribus legibus, lex Dei, inquit, à Magis & vene-
 ficis abhorret (*μαγούς καὶ φαρμακιδεύας* vocat) qui mo-
 dis artibusq; damnandis mille mala perpetrant, &
 eos quo die fuerint intercepti morte multari iubet:
 quemadmodum sancit l. vltima. de malefic. C. vt
 qui magum retexerit illicò ad publicum pertrahat.
 Tum explicatis magorum & maleficorum scelerū

lib. πρὸς τὴν
 φαρμακείαν ἐν δα-
 δα νόμον.

bus Philo naturalem Magiam, id est, Physicam ab incantatorum magorum præstigiatorumq; magia distinguit exorcismis & incantationibus abutentium, odia capitalia amicis ingredientium, aliq; scelera incredibilia committentium. Et his itaq; euidentis Io. Vvieri calumniæ tenetur manifestò, defendentis legem nolle vt mulieres Magæ, sed veneficæ solùm multentur morte. In hac quæstione omnium maxima diutius hæreo, vt cognoscatur an tot innocentes, vt Vvierus loquitur, absolui oporteat, & vtrum præstet calumnijs hominis insistere quàm autoritati legis diuinæ obsequi, quæ præstigiatricem die vnico relinqui verat superstitem. Et quis, obsecro, Hebræam linguam & Dei legem melius quàm Hebræi & Prophetæ intelligat? Elias autem Leuites omne ὁμόνυμον sublaturus vocem Me-

^a in arte poetica. caspha exponit Lamiam, qua voce Horatius ^a,

Neu pransa Lamia vitum puerum extrahat aluo.

^b in Odyss. 13. num. 33. vide Dion. Chrysostom. in Lyb. fabu. in vita Apollonij.

Hesychius λαμῳδᾶς γυναικὸς nominat: etsi Eustathius in Homerum scribit ^b voce Lamia significari dæmonem specie muliebri, eodemq; sensu ait Philostratus Lamiam pucros deuorantem Corintho ab Apollonio Tyaneo expulsam esse. Vvierus dicit Scripturam sacram nusquam Lamiarum meminisse: certè, nam vox Græca est, at testamentum vetus scriptum Hebraicè: Esaias verò ob sortilegia Babylonem detestatus ait non esse mansurum lapidem vnum alteri impositum, prout re uera effectum est (iamdiu enim non potuit quisquam lapidem vnicum è ruderibus ostendere illius oppidi, cu-

di, cuius ambitus fuit milliarius triginta, siue itineris tridui, vt narrat Heródotus) sed illic Satyros & Dæmonas saltaturos esse, & ibi commoraturam Lamiam. Hebraicè vocatur לַמִּיָּה, lxxij. interpretes ἰμπεδονας vertunt, Latini Lamiam eodem sensu, cum autem plerumq; Demones spectentur in desertis locis, prout est maxima ex parte Africa, Lamiam in historia Africana describit Dion similem feræ habenti vultum scæminis elegantissimū, mammas & pectus pelliciendis viatoribus regenti, modestis & gratis oculis: cæterum loco pedum habere serpentis caput, & squamigerum serpentem esse, qui hominem cum primum accessit vorat audissimè: quò referri potest illud Ieremia, Lamia nudarunt vbera, Threno. 4. ideòque isti spiritus voratores appellantur siue Lamiaῖ παρὰ τὸ λέλαμμεν, aut à voce λαμῶς, id est, ingluuiēs, vt ait Porphyrio^a: & eodem iure piscis omnia deuorans, etiam homines integros, teste Nicandro Colophonio^b, appellatur Lamia: cumquē Sagæ humanum sanguinem hauriant audissimè, eas Apuleius nominat Lamias. Sic ea nominatur quæ sectis faucibus Socratis (id sodalis Apuleij nomen) accubantis ei atque dormientis sanguinem excipit vase & obduxit plagā: qđ experrectus Socrates senō sentire dicebat ludificabaturq; & postridie tñ vita defunctus est. Huc illa pertinet Salomonis allegoria, Aquilā pullos sanguine pascere, id est, Satanā isto cibo subditos suos educare: & à dæmonibus spiritibusq; malignis amari sacrificia scribit

Porphyrus libro πὸν ἀρετῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν, nō indigno qui latinus fiat. Quamobrem Deus populū suum à sacrificijs demonum auocare volens, sanguinem super altare & ad dexteram eius effundi iubet: atq; vt omnes intelligant id à se iuberi vt populum suū ab impijs illis scelerib. abstrahat, sic ait, Nec vobis vnquam deinceps accidat vt euntes sacrificetis diabolis & Satyris, quos sequuti commisitistis idololatriam & adulteria. Solebant enim (ait R. Moses Maymonis^d) dæmonib. sacrificare sub arboribus & collibus, partemq; sanguinis in fossam iniicere, ad cuius ambitū conuiuabant cum malignis spiritibus. Sic accipimus illud legis diuinę caput^b, Ne comedatis super sanguine, & præstigiatores ne sitis. Hebræa verba sunt על חרם, quę interpretes vertunt *cum sanguine* præter naturam præpositionis על significantis super, quia videlicet morem illum non animaduuerterant quę R. Maymonides scribit à Chaldaïs profectum esse. Itaq; Propheta Nahum^c scortum Babylonis metropoleos Chaldaeorum detestatus, dicit B. hylæ nem præstigijs potentem esse, & omnes populos terrę prestigias suas docuissc: vbi Propheta vocibus ipsdem vtitur בכשפות & מכשפים, quę R. David Kimchi interpretatur בעביות pari Magorum significatione, & Chaldeus Paraphrastes, Jonathan Vriets filius exponit חרשׁ, id est, sortilegia. Hic enim & tollit homonymiam, & verum illustrat Scripturę sensum. Id autem foret ineptum, si quis venena populis & Regib. terrę à Babylone subministrata diceret, cū

sit v.

^a hb. 3. more nobis.

^b Leuit. 19.

^c Nahum 3. 4.

fit vbique veneni copia, vt Plinius expostulat: Babylonios verò Magorū principes exstitisse apud omneis constat, & inter Cræcos Latinosq; conuenit eam ob causam Chaldæi nomine fortilegum significari, diuinum, magū: Sic Hesychius, ^a χαλδαῖοι, τὸ γένος τῶν Μάγωων: sic sepe Tullius ^a, sic leges nostræ, sic etiam Scripturæ sacræ ^c. Nam cū in libro Regum dicitur Iezabelæ Reginæ Samariæ fortibus inquinata fuisse terra, legitur vox illa ^c ערשמה, quia non possunt venena intelligi: cū Prophetas Dei (quos odio capitali oderat) & Nabothum aperta vi, non autem venenis tolli curauerit, & ex quo Saga in Samariam inuexit Magos (vt Medea Regina in Thessaliam) sexcentos annos Samaria hoc modo referta manserit, adeò vt vulgo diceretur, Samaritanus es, diabolū familiarem habes: quam calumniam aduersarij iniecerunt Christo ^d. Hinc Simon ille cognomento Magus, magister Menandri. Vuerus autem caput istud diuinæ legis, *Præstigiatrix ne sinas viuere* ^e, petens calumnijs, non animaduertit quid causæ fuerit cur lex nō dicat præstigiatores: quod tamen non eo consilio dixit vt Magis, medicis, & Pharmacopœis ignoscat si fuerint uenefici, quib. notiora sunt venena quàm mulieribus, sed eo pacto Lex Dei innuit hoc malo nō perinde inquinari viros, & pro viro vnico quinquagenas mulieres ex eo laborare: vt in prouerbio Hebræorum est ^f, quo plus mulierum, eo plus magorum est, ^g רב מַכְשָׁפִים כְּרַב נָחָשִׁים. Quamobrē scribit Plinius & scēminarum scientiā in veneficio præ-

^a Lib. de diuinat.

^b L. nemo de malefic. & mathe.

^c Daniel. 2. Esai. 47.

^d 1. Reg. 18.

^e Ioan. 8.

^f Exod. 21.

^g Libro Pirke aboth.

^h lib. 25. ca. 31.

ualere: quod vocabulū de veneno accipi nō oportere idē autor demonstrat exēplo Circes homines in bestias transformātis, qđ omnia mūdi veneficia nō essent effectura. Quintil. etiā hāc præsumptio-
in declamatiōe. nem affirmat esse ^a, Latrociniū in viro facilius, ait, veneficiū in fœmina credā. Legant omnes eorū libri qui de Magis scripserūt, fœminę quinquageng cōperientur Sagæ aut demoniacæ vnus viri loco, vt antè diximus. Hoc aut mea sentētia nō ex sexus fragilitate accidit: nā in exsuperabilē perueiciā in plerisq; cernimus, easq; ferēdo quæstiois tormēto sæpe viros antecellere: vt cōiuratione in Neronē
^{d Tacitus li. 14.} fuit exploratum ^b & post mortē Hippixæ Athenarū tyrāni (cū fœminæ sibi ipsis linguas præciderēt vt omnē veritatis consequēdę spē tortorib. eriperēt) & plurimarū q̄q; fœminarū martirijs. Illud maiore veri specię habuerit, si dicamus istud vi brutæ cupiditatis effici q̄ eō fœminā redigit vt perfruat suis cupiditatib. aut se vindicet: qua ex causa videtur Plato inter virū & animantē brutā, fœminā collocauisse. Etenim grandiora esse videmus fœminarū viscera quā virorū, qui nō perinde feruēt cupiditatum violētia: hominū verò capita crassiora, q̄ pl⁹ cerebro prudētiāq; valēt q̄ fœminę. Hoc illud est qđ poetæ olim figurabāt, cū Palladē sapiētix Deā è Iouis cerebro natā sine matre dicerēt, vt ostenderent nunquam à mulieribus manare sapiētiam, quę naturam brutarū animantiū accedunt propiūs: nā etiam fœminam quæ seduxit virū, Satanas primū aggressus est. Præterea sic Deo visum fuisse statuo
 in ordi-

in ordinem cogere & debilitare Satanam, cum facultatē plerumq; ac in primis ei concederet in creaturas indigniores, puta serpentes, muscas, & alias quæ lege Dei immūdæ dicunt esse, deinde in alias similiter expertes ratiōis potius quā in homines, tū in fœminas potius quā in viros, postremò in eos potius qui vitam more pecudū brutarum transigunt quā in ceteros. Adde quòd Satanæ fœminarum opera viros & liberos eodem pertrahit. Stabit itaq; diuinę legis constitutio, prestigiatrices statim morte multari oportere: & Vueri calumnia cōtra legem Dei & magistratus probè officio fungentes repudiabitur. Vuerus enim assentitur^a Sagis communicatiōem cum diabolis & pactum intercedere, easq; ope diaboli nō pauca scelera committere; idē verò libro de Lamijs modò pactionē interuenire negat, modò probari non posse ait, modò Sagarum confessioni non esse habendā fidem, falli quę putant ea fieri à se quę pro confessione dicunt, eas morbo melancholico infestari. Atq; hūc prætextum imperiti & Magi adhibent, vt effugiū paribus afferant, regnumq; Satanz adaugeant. Quicunque antehac dixerunt id esse à melancholia, non esse demonas putauerunt, nec fortasse demonas Deum v'e vllum crediderunt subsistere. Vuerus autem Deum fatetur esse, fatetur etiā diaboli (vt in Scriptura legimus) & de potentia illius contremiscunt: fatetur etiā omnibus scriptis bonos & malignos spiritus existere, quibus cum hoīe societas pactumq; interuenit. Et quare Magorum

expor-

^a lib. 2. de præ-
stigi. cap. 4. &
8. & 34. & li.
4. cap. 14. &
lib. 5. cap. 9. &
sæpe alibi.

exportationes, maleficia, actionesq; mirabiles oportuit acceptas ferre melancholiæ: quare (id qd est incredibilius) fœminas melancholicas efficere: nam id esse admirandum notauit antiquitas ac inauditum potius, cùm nunquam fœmina ex melancholia aut vir gaudio moriatur, sed contrà fœmi-

^a Plinius lib. 7.
Valerius Max.
Solinus.

nas complures summa lætitia enecet^a. Certè Vvierus, vt est medicus, non potest ignorare humorē fœminæ planè aduersari adustæ melancholiæ unde furor nascitur, siue à bile flaua adusta oriatur, siue à succo melancholico, vt inter omnes medicos conuenit: Vtrumq; enim procedit à calore & siccitate nimia, vt Galenus scribit libro de atra bile. At fœminæ frigide à natura & humidæ sunt, vt idem autor, omnes Græci, Latini, & Arabes vno cōsensu docent. Ideoq; Galenus^b scribit virum calida & sicca constitutione in regione calida & sicca per estatem in melancholiæ morbum incidere: cùm tamen Olaus magnus, Gaspar Peucerus, Saxo Grammaticus, & Vvierus ipse cum Germanicis omnibus Magorum Quæstoribus assentiantur sub Arcton vbi congelascit mare, in Germania, per Alpes, & apud Allobrogas omnia Sagis circumfluere. Populos autem Borealeis constat tam abesse à melancholia, quàm absunt à pituita Afri. Illos enim albos esse videris, virentibus oculis, rufis & tenuibus capillis, rubicunda facie, hilares & loquaces: quæ omnia humorī melancholico planè aduersantur. Quinetiam Hippocrates libro *ὑπὸ διημερίας* primo & Galenus ibidem confirmant fœminarum in genere cer-

^b lib. de atra
bile.

re certiore esse quàm virorum valetudinem ob
 profluuium menstruum quo ab innumerabilibus
 morbis vindicantur. Nunquam foeminae, ait Hip-
 pocrates, podagra, nunquam pulmonum exulce-
 ratione, Galenus inquit^a, nunquam epilepsia, aut <sup>a lib. de venæ
sectione.</sup>
 apoplexia, aut phrenesi, aut tetrago, aut conuul-
 sionibus, aut tremore infestatur dum menses pro-
 fluunt. Et quamvis dicat Hippocrates^b comitia- <sup>b lib. de morbo
sacro.</sup>
 lium & dæmoniacorum morbum (quem voca-
 bant sacrum) naturalem esse, hunc tamen pitui-
 tosis solum ait accidere, biliosis nunquam: quod
 Vuierus medicus non potuit ignorare. Foeminas
 autem ferè dæmoniacas potius esse quàm viros su-
 præ demonstrauius, & Sagas sæpe corpore ex-
 portari, sæpe ~~enxamās~~ abripi modis diabolicis, ani-
 mæ à corpore separata, & corpore rigente exper-
 te sensus. Illud verò magis ridiculum, quòd Saga-
 rum morbis dicit à melancholia procedere, cum
morbis ex melancholia nati periculo semper con-
iuncti sint. Verumtamen videmus Sagas in arte i- <sup>c Galen. lib. de
atra bile.</sup>
 sta quadraginta annos aut quinquaginta versatas
 inde à duodecimo ætatis anno (vt Ioanna Haruil-
 leria, quæ viua cremata est die xxix. Aprilis M. D.
 LXXVIII. & Magdalena Crucia Cordubensis
 Abbatissa in Hispania M. D. XLV.) familiaritatē
 coluisse, & consortium cum diabolo habuisse, illā
 quadraginta, hanc triginta annis. Necessè est itaq;
 Vuierus fateatur insulsum esse, indignū medico,
 & crassissimæ ignorantiae vitium (etsi ignorantia
 quid dico?) si melancholici morbi foeminis tri-

^a Arist. in pro-
blema. sectio. 30.
princip.
^b Proverb.

buuntur, quibus illi non magis competunt quàm laudabilia effecta temperatæ melancholiæ, quæ virum (vt prisca omnes philosophi & medicianotarunt) sapientem, modestum, & confyderatum efficit^a; nam affectiones istæ non mulieri amplius quàm ignis aquæ cohærere possunt. Salomo^b quoque ante omnes temperamenti muliebris periculosissimus se vidisse ait de millenis viris sapientem vnum, sed ex omnibus fœminis ne vnam quidem. Nunc igitur lymphatorum hominum errorem omittamus, qui fœminas statuunt esse melancholicas. Etenim Vvierus ipse videns suum illud velum melancholiæ certissima demonstratione sublatum esse & euidentissima veritate tot diuinarum humanarumq; legum, tot gentium omnium & populorum historijs, tot confessionib. voluntarijs aut vi extortis, tot iudicijs, conuictionibus, condemnationib. executionib. ab annis ter mille toto orbe terrarum editis: alteram technam sed obesiore cōmentus est, vt Magorū supplicia impediatur: cū Sagas dixit^c à diabolo seductas esse, eiq; persuasum esse quod ipse fecerit id ab eis effici. Itaq; in speciem se vehementissimè Satanæ aduersari simulat, re cōseruat Magos, id est (vt paucis explicemus) colludit verbis cum Satana, re ipsa verò amplitudinem & potestatem illius stabilis, cū non ignoret magistratui neq; iuris dicendi, neq; diabolos prehēdendi facultatē esse. Atqui hoc argumento absoluunt non solū Magi, sed etiā occisores omnes, latrones, incestuosi, parricide, & qui

^c cap. 4. & ca.
vlt. de lamijs.

quicumque ab hoste humani generis ad maleficia
 committenda impelluntur. Deinde verò laudibus
 effert mirificè ^a multam in Papali Camera impera- ^a lib. de lamis
 tam, quæ ad veniam consequendam binum ducato- ^{cap. 24.}
 rum est in quamq; pœnitentem Sagam; tum di-
 cit alibi ^b si defenderet non solum ex lege Dei non ^b lib. 2. de prae-
 esse mortem Sagis irrogandam, sed ne ullam qui- ^{sig. cap. 35.}
 dem Sagarum mentionem extare in Scriptura sa-
 cra, ipsum non facile conuictum iri, Hic ego testē
 appello Deum & legem ipsius ad istum hominem
 euincendum, appello sexcentos Bibliorum locos ^c Exod. 7. & 8.
 Imò verò vt cernamus oculis nihil esse coram ^c 9. & 22.
 Deo tam abominabile, nihil frequentius in Scri- ^{Leuit. 19. et 20.}
 ptura sacra prohiberi, Baleham à Deo inspira- ^{Deut. 18.}
 tus, quamuis summopere instante Balaco Mo- ^{2. Reg. 9. & 21.}
 abitarum Rege ne faceret, populo Israelis bene- ^{23.}
 dixit, & tanquam Propheta rationem reddidit: ^{2. Paralip. 31.}
 nam neque incantator est, inquit, neque Magus ^{Esai. 8. & 34.}
 in isto populo, sed Deus ipsi cū opus est expo- ^{47.}
 nit voluntatem suam: Cūque Deo placuit o- ^{Daniel. 2.}
 stendere quantopere à magicis fortibus abhorre- ^{Miche. 3. & 5.}
 ret, inquit, Cauete vobis pro vita vestra, ne seque- ^{Ezech. 13.}
 mini consuetudines abominandas istarum gentiū ^{Iere. 19. 23. 27.}
 quas excidi è terra propter sortilegia, magicas ar- ^{50.}
 tes, & diuinationes, atq; ibidē nouē recēset genera ^{Agor. 16.}
 quib. reliqua continent^d. Sed illud in primis oportet ^{Nahum 3.}
 obseruari, non homicidij, parricidij, incestus, ^{Num. 23.}
 tyrānidis, idololatrię noīe Deū dicere populos il-
 los à se exterminari, sed ob sortes magicas: & q̃-
 niā populi suos liberos diabolo Moloch cōsecra-

bant ad facienda sortilegia sua, Deum præcipere
 vt quisquis rem istam abominandam commiserit
 * *Leuit. 20.* lapidibus obruatur, morte omnium (vt R. May-
 monides ait^b) crudelissima: tum verò Deum adij-
 cere se furorem suum immissurum contra populū
 qui impune scelera ista abire suerit. Itaq; volens
 Samuel grauitatem peccati regi Sauli exponere,
 peccatum, inquit, tuum æquè magnum est ac ma-
 gorum crimen: Similiter vt demonstretur quan-
 to opere Manassem Regem Deus exhorruerit, scri-
 ptū est Manassem suis execrādis sceleribus prouo-
 casse Deum, atq; subiicitur eum fuisse magum, &
 conuentionem cum diabolis iniuisse: itaq; spolia-
 tum fuisse regno, & numella in carcere fuisse coer-
 citum. Et quamuis eum postea pœnituerit, eo ta-
 men extincto post annos quinquaginta Ieremiæ
 * *Iere. 19. et 15.* dixit Deus, Igne & cædibus delebo istud oppidū
 propter execrabilia scelera Manassis Regis: de lo-
 co verò Topheth vbi Satanæ sacrificauerat dici-
 tur is fore locus cædium ad vindictam iræ diuinæ
 (vt contigit) exercendam. Similiter libro IIII. Re-
 gum cap. xviij. dicuntur decem tribus exterminatæ
 & in exilium raptæ, quòd in res magicas & sorti-
 legia incumberent. Atq; hos quidem locos appri-
 mē conuenit obseruari: nititur enim hoc vno cri-
 mine decem tribuum captiuitas: de duabus autē
 reliquis tribubus, dicitur Deus (qui ad ultiones
 est tardissimus) post annos quinquaginta sorti-
 legia Manassis vindicasse, cum igne cædibusq; per-
 mista fuerunt Hierosolyma & duæ tribus depor-
 tatae.

tatę. Alibi verò dicit^a, Gladius ad diuinos, gladius ^a *Jerem. 50.*
 ad Chaldeos: & apud Micheāb, delebo è terra ma- ^b *Miche. 5.*
 gos diuinosq; Et cū Esaias euerfionē Babylonī mi-
 nat, cædes & incēdia, omēs hę calamitates, inqt,
 euenient tibi propter amplitudinē scelerum tuorū
 execrabilium quę commisisti cum Magis tuis. De-
 nique infinitum esset omneis sacrę Scripturę lo-
 cos minutatim expendere: vt missos faciamus Do-
 ctōres, Legislatōres, Philosophos, Historicos exē-
 plis circumfluēteis, ex quibus apparet magos post
 omnem hominum memoriā Deo & hominibus
 visos fuisse execrabiles. In hanc quoq; sententiam
 suprā annotauimus ab Augustino scribi, supplicia
 contra Magos ab omnibus sēctis decreta esse: vt
 demōstraremus Vvierum quidem legisse optimē
 & intellexisse pœnas diuinis & humanis legibus
 cōstitutas, sed de industria appetiuisse cauillis at-
 que calumnijs, cū eas non de Magis dixit, sed de
 veneficis solū agere. Iam igitur videamus quid
 Lamiarum nomine intelligat: in hoc enī verti-
 tur tota disputatio. Hęc Vvieri definitio. Lamia
 est quę ob scēdus pręstigiosum aut imaginarium ^c *lib. 7. de præ-*
 cum dæmone initum, propriē ex suo delectu, vel ^{stig. cap. 1. &}
 maligno dæmonis instinctu impulsūve, illiusquē ^{lib. de Lamijs,}
 ope qualiacūq; mala vel cogitatione, vel impreca- ^{cap. 5.}
 tione, vel re ludicra atq; ad institutū opus inepta
 designare putatur: id est (vt paucis contraham)
 Saga est quę putatur scēdus habere cum dæmo-
 nibus, & id quod non facit ope eorum facere. Hic
 verò nemo non videt, si multum Vvierus ab arte

medica aberrauit cū de melancholia foeminarū
ageret, eum iterū errare in ratione Dialectica & lō
gē grauius, cum definitionem in imaginatione po
nit: propriū enim definitionis munus est vt tan
quā digito pertingat & cōmonstret oculis germa
nam rei naturam siue essentiā cuius est definitio. Id
verò magis est ridiculū, q̄ in definitione sex disiū
ctiōes coaceruat: cū vitiosa sit definitio, ait Arist.
quæ vel unicam disiunctionē continet, velut si di
xeris, occisor est is qui percutere putatur, aut occi
dere, aut ludificari alterum. Huic persimilis est V
vieri definitio. Atqui si ea Saga est quæ putat̄ esse,
& non est Saga aut Lamia, certē nec fuerunt de La
mij̄s scribendi libri, nec peruestiganda rei quē nō
est definitio. Primū. n. queritur vtrū id quo de a
gitur sit in rerū natura, necne. i. an sit, tum quid sit,
deinde quale sit, postremò cur sit. Librum igitur
Vvieri de Lamij̄s deleri oportuit, non aut̄ rei quē
nusquam est definitionē poni: qui lapsus in re phy
losophica est vitiosissimus. Vvierus tū sortilegū,
quem magum infamem vocat, definit eum qui co
natur accersere & inuocare diabolū, vt se exhi
beat & ad postulata respondeat. Hec paucis pla
cuit annotare: nam Vvieri definitio paginam pro
pè continet, ac disiunctiones duodecim. Non ita
facile conuinci Petrus de Appono potuit, qui De
monas existere non audebat confiteri, tum vt ele
uaret opinionem vulgi (nam magus habebat vul
go) tū vt alios eodem perduceret: at Vvierus post
quam confessus est esse malignos spiritus, etiāq̄
indicem

^a lib. 6. Topic.

^b lib. 2. de pra
fig. cap. 2.

indicē eorū conscripfit ad fin. lib. de præst. Magis præterea cōfessus est cōmunicationē cū Satana & fœdus intercedere, mirū est profectō q̄ idē negat Sagā cū Satana fœderatā esse, idēq; totū imaginariū asserit, cū disertē lex Dei sage cū maligno spiritu fœdere iunctę meminerit. Quia verò Inquisitores quinq; ^a, qui summam infinitum Sagarum numerum conscripserūt quę in Germania ipsi auctorib. fuerūt neci traditę, cōpererunt ex confessione omnium eas cum Satana fœdus cōsertis manibus pepigisse, hic Vvierus^b adducit fieri non posse vt cōseratur manus, quia dēmones, inquit, nō carnea sed spirituali cōcretionē cōstāt. Atqui vox cōcretionis naturæ spiritui omnino aduersatur: nihil est, ait Tullius^c, in animis cōcretū, nihil mistū: idēq; ex Aristotele^d, qui intellectum vocat *ἀνάνοον* & *ἀπαθὴν*. Quod si in spiritu natura concretio admittit, id quoq; fatēdū erit eis esse corpora: vt fecit Augustinus sequutus definitionē Apuleij, qui dæmonas vocat natura corporeos, itē Philoponus Peripateticus^e, Porphyrius, Iamblichus^f, Plethō, Psellus, Plotinus Academici, & Gaudentius Merula hoc vno argumēto freti quod res incorporea non pōt quicquam à corporea percepti. Itaq; Basilii ipse æquē Angelis ac Dēmonib. esse constituit corpora, eademq; occasione veteres dixerūt dēmonib. diuisionē cōtingere. Cōmunis verò Theolog. opinio, ac nominatī Ioan. Damasc. Greg. Nazian. Thom. Aquinatis^g & Magistri sententiarū est dēmonas & Angelos eadem natura esse, omnes formas puras

^a in malico maleficarum.

^b lib. de Lamijs, cap. 7.

^c in Tuscul. qu. d. li. 2. de anim.

^e lib. de anim. f. lib. 1. de anima. *χρὴς τῶν ἀνάνοον.* ^g lib. de myste.

^h lib. 3. sentent.

& sim.

& simplices : quāuis in eam quoq; rem consentiūt,
 bonos & malignos spiritus sibi cum opus est, for-
 mare corpus aspectabile, vt id *σωματικῶς* efficiant q̃
 volunt. Plena est Scriptura exemplis, vt visionis
 Abrahamo oblatae, Iacobo, Moysi, Elię, Manohę,
 Abacucho, Tobiaę, alijsq; innumeris : pleni sunt
 libri Iamblichi de mysterijs Aegyptiorum, Plutar-
 chi, Procli, Porphyrii, & Plotini, denique omnes
 totius antiquitatis libri ad nostrum vsq; seculum:
 vt Oalus magnus scribit frequentissimē in regio-
 nibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari hu-
 mana forma, qui tangūt hominū dexterās, postea-
 quē euanescent. Verūtamen ponamus nec naturę
 concretionē in dāmonib. esse, nec eos corpus vllū
 assumere, sed naturas esse puras, simplices, & planē
 disparatas, vt de Angelis siue intelligētis loquitur
 Aristoteles : Vuierus tamē negare nō potest quin
 velit illudere, cū argumēto isto abutiūt vt p̃bet nul-
 lum pactū hominib. nullam conuentionē cū Sata-
 na intercedere. Etenim ad conuentionē simplex cō-
 sensus sufficit, qui cōsensus sine stipulatiōe, sine ver-
 bo, sine scriptura, oculo & nutu solo, ait lex *h*, fieri
 potest. Imō Vuierus ipse annuit Magos pacisci &
 conuentionē inire cū Satana, & hūc eos alloqui &
 respōsa dare: Cur verò Magos potius quāmagas?
 nam lex Dei de Magis fœminis disertē loqui-
 tur & nos fœminas exemplis innumeris infestio-
 res hoc malo quā viros esse suprā demonstra-
 uimus. Amplius etiam Vvierus assentitur, dēmo-
 nas sibi corpora hominum bestiarumq; assumere:
 adeo

* lib. πρὸς ἱερεῖς
 λοιπὸν τῶν χρηστῶν
 ῥήτων.

* 1. nutu. de le-
 git. 3. ff. lib. 2.
 de prestig.
 cap. 2.

* lib. de Lamis,
 cap. 16. & lib.
 3. de prestigis,
 cap. 12. & lib.
 4. cap. 14.

adeò vt ex scriptis ipsius iudicari queat contradic-
 ctio, & ἀναλόγηδος conclusionum ipsius vinci. No-
 biscum enim in eo conuenit, quòd Dæmonas tra-
 dit exportare homines & in aera efferre sine corpo-
 re: cuius rei plurimas adducit historias ^a, & visas à ^a lib. 3. & 4. de
 seipso narrat. Ridet quoq; Vuerus ^b suauiter Ma-
 gorum cum Dæmonibus copulationem, quam ^b lib. de lamijs.
 omnis antiquitas omnesq; populi certissimam es-
 se duxerunt & Theologi confirmarunt: Augusti-
 nus ipse libro xv. de ciuitate Dei, magnę impudē-
 tiæ scribit esse si quis hoc negauerit. Hæc illius ver-
 ba, Dæmones creberrima fama est, quos Latini
 Incubos, Galli Dufios vocant, mulierum attenta-
 re atq; peragere concubitus: & hanc assiduè immū-
 ditiam & attentare & efficere plures talesq; asseue-
 rant, vt hoc negare impudentiæ esse videatur. Cō-
 stat apud omneis nō esse moris vt sceminæ de scor-
 tationibus suis glorientur: qui ergo faterentur ille-
 rem sibi fuisse cum diabolis, nisi ita se habuisset?
 Omnes autem Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Ita-
 liæq; Iudices monumentis literarum consignarūt,
 & nos legimus Sagas omneis iudicio ipsorū con-
 demnatas, fuisse confessas & in suis confessionsib.
 ad mortem vsq; perstitisse, complureis etiam qui-
 bus venia data est dixisse copulationem sibi fuisse
 cum dæmonibus, & frigidum illorum semen ex-
 pertas esse, vt ex libro Quæstorum quinq; ^c (per
 quos innumeri fuerunt ad mortem damnati) & ex ^c malleo male-
 Paulo Grillando ^d didicimus. Demonstravi suprà ^d lib. de sortile.
 multis singularium iudiciorum exemplis quæ ad

me perlata sunt, id optimè cū factis ἀδυναμίσις confessionibus, tum conuictionibus certis comprobari: neq̃ dubium est quin scortationis corporeæ cupiditas sceminas præsertim ad spiritualem scortationem pertrahat. Huc referri potest abominanda illa & execrabilis impietas expressa Lege^a, qua omnes qui diabolo Pehoris sese coniunxerant, miserè dicuntur perisse. Cumq̃ lex Dei^b prohibuit ne Saga sinatur viuere, paulo post subiicit, qui animãti brutæ concubuerit plectatur morte. Verborum autem in lege Dei series obscurè perstringit turpia & incredibilia scelera. Sic vbi dicit, nō offeres Deo mercedē meretricis aut pretiũ canis, scortorũ coniunctio cū canib. ostendit, quā insignibus exēplis antè demonstrauimus: & Leuitici xvij. dicit, nec eũtes ampliũ sacrificabitis Satyris vestris diabolis, post quos scortati estis. Sed cū Vuietus medicus animaduerneret neq̃ oppilationē hepatis, neq̃ lienteriã sanis & incolumib. sceminis adscribi posse, atque hũc morbũ dormiēti solũ accidere, à tota verò antiquitate nō solũ dæmonũ (q̃s Græci Ephialtas, Latini Incubos vocāt) cū sceminis copulationem, sed etiã virorũ cū dæmonib. specie muliebri, Hyphialtas vocāt aut Succubos, eamq̃ inter vigilandũ fieri, & in quibusdã 30 aut 40 an. perdurare, vr ipse Vuietus agnoscit: propterea nō dixit hunc morbũ esse in Magis, sed negauit, dicēs sceminas esse melancholicas quę id se putāt facere quod nō faciūt. Atqui nunquã eæ eis cremant̃ furiosæ: sed fraus in eis cernit̃, discretio, iudiciũ, quo negāt constanter

^a l. diu. de off. sic. præsid. ff. l. pœna. §. sane de parricid. ff.

stanter factum, vt quædam faciūt, aut excusant veniamq; postulant, vt aliæ, aut se abdunt & proripiunt fuga, quæ actiones furiosorū non sunt. Adde quòd conuictiones, testimonia, comparatiōes testium, & cōfessiones gentium omniū ad Indos occidentales vsq; maximā inter se habent conuenientiam & similitudinē, item Dæmonū cum sceminis copulationes: vt in historijs Indicis legimus, & supra annotauimus. Vnū ex Vuiro libenter quæsiuerim, quisnā iste sit Sagarū morbus quo puerulos qui deprehendunt occisi putāt se occidisse, quo elixant & liquant eos vt pinguedinē ex eis habeant, vt fatentur illę & sepe compertæ sunt. Imaginant (ait Vuiro^a) sed id totum effecisse, falluntur tamen: Cui verò in tam execrando scelere fides habebitur, nisi oculis habeatur? nisi sensui? nisi tactui? nisi inculpatis testibus? nisi confessionibus voluntariè aut ad quæstionis tormenta factis? nisi denique euidenti & permanenti facto, vbi fuerint deprehensæ? Sprangerus scribit^b obstetricem vnam quæ frequēter aderat puerperijs, in Constantiensī agro fuisse morti traditam eo quòd XL I. pueros recentes ab utero necauisset, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Eadem parricidia à Medea Saga legimus fuisse perpetrata, cū modò fratrem, modò suos ipsius liberos occideret. Sortes quoque Magicas Canidiæ apud Horatium legimus^c, Erichthonis apud Lucanum, bufones, angues, ossa, quæ Sage nostræ plerumq; ferunt & quibus comperiūtur instructæ. Nulla fors

^a lib. de Lamijs
cap. 8.

^b in malleo mallefic.

^c lib. Epodon.
ode 5.

magica est quam Orpheus ante annos ferè ter mille non descripserit, & Homerus ex parte, quam lex Dei ante annos ter mille quingentos non annotauerit. Suprà ex Ammiano exemplum Magi adduximus, qui mulierem grauidam executi vt haberet fœtum, Valente imperium obtinente. Ante annos c. Raziorum Baro conuictus est quòd post multas puerorum cædes vxorem suam prægnantem conatus sit discindere, vt satanę sacrificaret filium, idq; edoctus à Satana, cui nihil gratius potest accidere: non autem vt pingue haberet ad res detestabiles consumendum. Ista Satanæ est persuasio, vt Magos adducat ad parricidia; nam pingue infantis defuncti ex natura lege ineptum esse suis rebus prædicant. Demonstrauit modò id exemplū quod adducebamus puerorū xli. quos interemit Saga, necdum baptizatos, sed Satanæ cōsecratos. Vvierus autem simulans se nihil eorum credere quæ tam bene quàm magister ipsius Agrippa nouit, ausus est scribere ac potius fingere se Baptistæ Portæ Itali opinionem sequi, eumq; summopere laudibus euehit. Scribit tamen iste Sagas sibi confestas esse vnguentum à se ex pueris elixis & liquidis fieri, & pharmaca quædam adhiberi, quæ hic dissimulari præstat: Sic reipsa docet parricidia ista committere, idq; ex falsa diaboli persuasione, hoc vnguento fieri vt homines huc illuc transuolent. Sagæ autē Gallicæ nec agiliores nec leuiores sunt Germanicis aut Italicis: verumtamen pars earum maxima (vt in Cenomānis, Verberianis, Lognani-

nis a-

nis apud Potezanos quas antè obseruauimus) scopis solùm quos inter crura ponebāt & verbis quibusdam vtentes in aera subitò attollebant: & Paulus quoq; Grillandus earum plurimas quas in Italia necari vidit confessas narrat hircum ipsis præforibus adesse, quem conscendebant exportandæ sine pingui vnguento ve vlllo. Baptistam Italum in libro de Magia, id est, sortilegio, & Vvierum in id videmus incumbere, vt istud vnguentum esse doceant facultate naturali & soporifera, ne quis periculum dubitet facere. Etenim herbæ soporifæræ sunt mandragora, papauer, solanum mortiferum, hyoscyamus, cicuta: at nūquam medicus. Græcus, Arabs, aut Latinus extitit, qui dorso, brachijs, cruribus vnguenta imposuerit quibus eo vsq; hominem soporaret vt planè careret sensu. Sin aut quid extrinsecus adhibuerit, frontale fortasse fuerit ex seminibus frigidis quæ mistionib. & infusionibus emendantur. ~~Pingue verò (vt medicorum placitis exponitur) calidum est & inflammat natura sua.~~ Quo igitur pacto afferret somnū, siue dorso siue brachijs adhibitum? ~~somnum enim faciunt venæ~~ carotides sanguinem à corde ad cerebrum exportantes, & lenis humorum fluxus (qui vt vapores in aerem, sic in cerebrum ascenderunt) suauiter in partes cordi adiunctas recidens. Verùm vt doceamus animam à Satana extra corpus abripi, tanquā si vitæ & sensus expers relictum esset (quemadmodum in capite de ecstasi differuimus) neq; id somno simplici adscribendū esse, omnia simplicia so-

porifera manifestum est impedire non posse quin homo, quāvis soporatus & sepultus somno, ignē cuti admotum sentiat : magos verò in ecstasim abreptos nec ignem sentire nec dolorem vllum est exploratissimum, vt suprà demonstrauius, in locum Virgilij agentis de Saga,

—*quæ se promittit soluere mentes.*

Alio quoq; argumento quod nullę machinæ labefactare possunt, confirmamus neq; id vnguentum efficere, neq; somnū esse, sed verē animā extra corpus abripi: nempe quòd omnes qui sic rapiūt post semihoram redeūt, aut simulac videt ipsi: hoc verò homines narcoticis soporati nō possunt, sed vnum duos 've interdū dies obruti somno permanent. Vfus prætereā comprobauit homines ecstasim ^{in c. de ecstasi.} si abreptos (vt antè ostendimus^a) veritatem rerū ad centesimum milliare gestarum annotare. Illud verò notari conuenit, vnguenti illius confectio-nem quam autor Magiæ naturalis docet, non ex simplice vllō soporifero constitutam esse, sed ex periculosis venenis compluribus. D. Augustinus de hac ecstasi (quam certam esse & indubitātā affirmat) loquens, & vires diaboli admirans, Serpit, inquit, hoc malum dæmonis per omneis aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subiicit. Si ergo dæmones iustissimè annuente Deo animam à corpore separare possunt, ecqui non possent eos corpore exportare? Illud enim multo plus habet admirationis, si soluta anima separabitur à corpore atque eodem

eodem reuertetur, quàm si corpus anima^q simul à diabolo auferatur. Equidem istam ecstasin siue aphæresin secundum legis diuinæ testimonia validissimum esse argumentum iudico, quo demonstramus animas immortales esse, & Aristoteleam illam decidamus hypothesin^a, animam si quid potest sine corpore immortalem esse: corpus enim Magorum principes (qui id experientia, vt Orpheus, cognouerāt) carcerem dicunt animæ, Empedocles & Zoroastes nobilissimi sua ætate Magi sepulchrum vocant, Plato *σῶμα*, corpus, tanquam *σῆμα*, monumentum, appellari putat, quod Socrates animæ cauernam appellabat^b. Ad argumenta & rationes istas, quas Vuerus non soluit, adest clarorum virorum omnium ab omni seculo autoritas Plutarchi^c, à quo plura & numerabilia exempla afferuntur, Plotini^d, Plinij^e, Augustini^f, Thomæ Aquinatis^g, Doctoris Bonauenturæ^h, Durandi, Theologorum deniq; omnium, item Syluestris Priæ, Pauli Grillandiⁱ, & quæstorū quinq; Germaniæ^k, qui de innumeris Sagis iudicia habuerūt, & acta earum breuiter in librum vnum retulerūt. Cum itaq; præter autoritatem hominum tam multorum, ordinaria quoq; ex infinitis iudicijs habeatur experientia, in quibus extant testimonia, repetitiones, comparationes testium, conuictiones, & confessiones ad mortem vsque stabiles, non isthæc pertinacia est Vueri quòd sententiam contrariam defendit, sed maxima impietas est studiū quo rapitur vt Satanæ regnum amplificet. Visa enim

^a lib. 2. de anim.^b lib. 7. de Repub. Plato.^c Plutarb. in Romulo.^d Plotin. lib. de anima.^e Plinius lib. 7.^f August. li. 10.

et 21. de ci. Dei.

^g Thom. in secunda secunda,

q. 95. art. 5. tit.

de superst. &

in tract. primæ

partis q. 8. &

tit. de miracul.

q. 16. art. 5. &

6. tit. de demō.

^h Bonauent. in

lib. 3. sent. dist.

19. q. 3.

ⁱ Grilland. li.

2. de sort. ca. 7.

^k in mallico

malefic.

enim est sagarum probatio, quæ cum de nocte abfuissent, confessæ verum causam absentia suæ indicarunt. Tempus quoque visum est, cum ij qui recentes in illos cœtus venerāt, ope Dei implorata aut earum rerum quas videbant metu aut horrore cōcepto se procul à domo abesse compererūt ad miliaria quinquaginta aut centum, & eò reuerti maximis itineribus vnde ipsos Satanas momento exportauerat. Exempla recentis memoriae notauimus, Lochianum, Lugdunense, Cenomānicum, Pictauiense, Castello ruffanum, Lognianum, alia, quæ innumera apud autores à nobis adductos exposita, qui omnia simul Vvieri argumenta refecāt dicentis Magos esse melancholicos: istud enim de duobus saltem non potest dicere, qui domum itineribus maximis reuenterunt. Quamquam Vvierus^a sibi ipsi contradicens passim assentitur Simonem Magum, cui Nero honorariam statuum dedicauit, in aerem volauisse: quod prisci etiam Doctores^b nec pauci consignauerunt scriptis. Summe igitur dementiæ istud est, Vvieriū confiteri Simonem magum per aera volitasse, & nihilominus cōtrariam sententiam affirmare, falli nempe Magos cæteros qui se per aera exportari in cœtus Magorum putent. An minus virium iam habet Satanas quàm tum habuerit: hæc enim post mortem Christi gesta sunt. Quin etiam Vvierus ipse^c narrat histrionem magum à se in Germania visum, qui spectante populo cœlum versus ascendebat clara luce, cumq; vxor pedib. eū prehenderet pariter sublatam

^a lib. de lamijs, cap. 3.

^b Ambrosius in Hexamero, Irenæus, Eusebius, Clemens in itinerario, Hegeſ. lib. 3. de excid. Hieros. c. 2. Niceph. lib. 2. hist. eccl. c. 27. Fulg. lib. 8. cap. 11.
^c lib. de prest.

latam esse, hacitem comprehensa ancillam sursum abiuisse: ita multo tempore in aere versatos esse, corona populi attonita & miraculum admirante. Simile exemplum in Hugonis Floriacensis historia legimus, Matisconensem quemdam Comitem maxima voce clamantem, amici adiuuate me, abreptū in aera & delatum esse, nec deinceps visum: sicuti nec Romulus apparuit ex quo presente exercitu in aerem fuit sublatus. Quamquam ex contextu Euangelij discimus Christū à Satana ad templi verticem, deinde ad cacumen montis fuisse exportatum: vnde Aquinas conficit id dubio procul esse consuetarium, nihil minus Satanam ex permissione Dei alijs quoque transferendis posse, cum certissimè apud omnes sanos constet verum hominem ac non imaginarium fuisse Christum. Ego verò satis habuero, si Vuerum ex sermonibus ipsius & scriptis videro. Idem enim^a qui se homines vidisse scribit à diabolis in aerē sublato, eam^a quē rem non esse absurdam dicit: qui rem falsam ibidem scribit, quæsitum fuisse in Germania Magum qui se pollicebatur liberos Francisci t. Regis Madrico ex arce educturum & ex Hispania in Galliam per aerem deuecturum esse, at nihil fuisse effectum, quod metueretur ne hoc duce ruerent & ruentibus ceruices diffringerentur: qui amplius lib. iij. cap. xix^b. scribit diabolus causidici specie^b agentem causam, cum audiret aduersarium diabolo sese dedere si ab hospite pecuniam accepisset, dimissis confestim sub sellijs periurium spectantibus

^a li. 2. de præstigijs. cap. 12. pag. 6.

^b de præstigijs.

omnibus exportasse, eamque historiam reuera in Germania confirmat accidisse: qui multis exportatorum à diabolo virorum accumulatis exemplis, id omnino certum nullaq; ex parte absurdum concludit esse: idem ergo nihilominus in libro de Lamijs rem planè contrariam asserit, eoq; pacto leuitatem sui cerebri & confusam instabilitatem omnibus vbique testatam facit. Ac multorum quidem historicorum & Theologorum repudiat fidem ^a, veruntamen Legenda quoque aurea vtitur, ex S. Germani vita producens historiam, S. Germanū ad visendam Sagarum saltationem abiuisse, inde repentè ad cubilia virorum aduenisse in quibus illæ compertæ sunt, tanquam si leuior Satana S. Germanus extitisset, ac non eadem celeritate qua deuexerat eas potuisset reuehere. Quod autem Vvierus ait non esse in propria Sagarum facultate vt tonitru immittant aut grandinem, accipio lubens: ac ne homines quidem cereis imaginibus aut vocibus enecare posse. Sed illud negari non potest, & ipse Vvierus annuit homines, bestias, fruges à Satana perdi nisi seruet Deus, idq; sacrificijs Magorum, votis & precibus, iustaq; Dei permissione inimicos suos operâ inimicorum viciscentis. Itaque Magi ante alios supplicijs mille digni sunt quòd Deo renuntiauerint & Satanam adorauerint: & quidem grauioribus digni supplicijs quàm si suis ipsorum manibus parentes occidissent & segetes incendissent. Hæ enim offensæ ^b contra homines sunt, ait Samuel ^b, illa directè petit mai-

^a lib. 2. cap. 13.
de præstig.

^b lib. 1. cap. 2.

tit maiestatem Dei. Multo igitur magis supplicia merentur illi qui & Deum ipsum nō obscure prouocant offensionibus, & homines sortibus suis necant, & fruges perdant: ac propterea xij. tabulis in eos constituebantur pœnæ qui fruges incantassent: quod Vuierum ludificari non miror, cum ipsam Dei legem petat calumnijs. Atqui hoc potest regeri, debuisse Vuierum de colore & hypostasi vrinæ & rebus consimilibus iudicium facere, non res sacras attingere & in diuinas humanasq; leges attētare. Etsi enim à Satana Vuierus illud fatetur fieri, minimè tamen negaturus est eum à Magis incitari, pelli, pertrahi, adiuuari, itemquē à Satana Magos, vt ea quæ perpetrantur scelera perpetrent: quemadmodum id etiam dici nec iniuria potest, populos ardentibus Mosis, Eliæ, Samuelis, aliorumquē sanctorum votis seruatos esse, cum Deus ad preces eorum inclinans manum subduxerit & ab accensa ira conquieuerit. In eam ergo sententiam Magi dici possunt abominandis precibus & sacrificijs in causa esse cur tam multæ calamitates accidant. Fatetur Vuierus ipse^a cum famosę illius Sagæ Cliuensis meminit ad Eltanum pagum, Sibyllæ Dinscops nomine, statim vt cremata est illas viatorum infestationes destitisse, qui manu aspectabili (nihil enim ampliùs conspicuum erat) atrocissimè cædebantur: ex quo manifestum est hanc primariam illius vexationis causam extitisse, cum effecta repentè cessauerint ea causa expugnata. Hoc enim commune in

^a lib. 6. de præstigijs, cap. 15.

omni scientia axioma obtinet, cessante causa cessare effectum^a; quemadmodum ex contrario dici potuisset istam non fuisse causam^b, si infestationes illæ perstitissent. Nihilominus tamē apud omnes constat iudicium aduersus Satanam à ludicib. non fuisse latum, sed eo vim ac potentiam illius imminutam esse, quòd Sagam illam sustulerint quæ manum suam ei commodauerat, eum orauerat adoraueratq̃, eiusq̃ conatus adiuuerat. Biebranæ Sagæ suprà meminimus, quæ ad Laodunum cremata fuit anno M. D. LVI. Hęc infirmabat homines, mirificeq̃ distortos reddebat, eosq̃, bestias, & fruges perdebat. Sed vt primùm fuit exusta, cessauerunt hæc omnia, vt ex Iudice qui de ea quæstionē habuit cognouimus. Idem mihi præterea narrauit, cū ista cuidam sceminæ comminata esset eam nunquam lactaturam, ita accidisse & lac eius subito exaruisse, & quamuis multos liberos pareret, tamen vbera semper aruisse: Cremata verò Saga statim copiosè lacte abundasse, quamuis non propterea Satanas viuere destitisset. Ex quodam nobili honorato viro cognoui vxori suæ ab amita impedimentum fuisse factum ne pareret (sic illa moriēs confessa est) vt successionem liberis acquireret: Illa vt mortua est, hanc breui grauidam factam peperisse semel atq̃ iterum, cū annos iam vndecim cōiugati vixissent. Satanas verò (quem Vvierus solum in causa fuisse dicit) non erat mortuus. Hebræis coram Bahal pehore procumbentibus & orantibus eum, exarsit ira Dei in populum totum, & occu-

^a L. adigere. §. quamuis. de iure patronat. ff. ^b L. conditionis. §. pupillus, prin. de cōdit. & demon. ff. l. pen. ex quib. cau. maiores. ff.

& occubuerunt breui tempore viginti quatuor hominum millia. Populum autem ad istam idololatriam à Satana fuisse prouocatum nemo negauerit: Verumtamen Pinhas Sacerdos zelo honoris Dei percitus transfixit ducem cuidam Madianiti concumbentem, quæ ad istam idololatriam eum pellexerat: itaque repente ira Dei sedata est, qui Pinhaso benedicens amplis benedictionibus, furorem suum accensum contra populum ab eo extinctum esse pronuntiavit. At Satanas tamen non erat mortuus, quæ Vuierus, planè excusans Sagas, fuisse & esse autorem asserit istorum malorum omnium. Ex his igitur concludimus Sagas *αἰετοῦ* & impellentes causas esse morborum & necis hominibus pecoribusque illata, cum illis affectis morte omnia ista desinant: atque hoc responso argumenta singula euertunt quæ adduci solent, & quæ Vuierus deprompsit à Doctorum quorūdam scriptis ^a similiter vt ipse disputantiū, id est, Physicè de ^a *Alex. cō. 128.*
 Metaphysicis, insigni errore innumeraque absurda pariente. Nam si Physicè agetur ex nature lege, *lib. 1. Alciatur.*
 dicendū erit Sagas nec fruges nec animalia enecare posse, quia præditus esse potentia oporteret: vt autem potentiam habeant tria sunt opus, vis & facultas agentis, apta constitutio rei patientis, & conueniens quæ possit fieri commodaque rei vnius ad alteram applicatio. At mulieri non inest facultas constituendi de elementis, nec verbis alia facultas quam illius qui ea pronuntiauerit: si autem ne illa quidem potest, certè nec illius verba (quicquid.

Ioannes Picus in positionibus magicis asserat) vt
 suprà demonstrauius, adeò quamuis Sagæ inef-
 fet potentia, ineptus tamen modus quo vtitur, ver-
 borum pronuntiatio, eam carere potentia arguit.
 Hoc argumentum ratione nititur. Quòd si nega-
 bitur Saga id cum Satana non posse facere quod
 sola per se nō potest, vt Vuius ait, id verò falsum
 est. Hoc argumentum captiosum est, & elenchus
 sophisticus à simplicibus ad composita. Est enim
 certo certius, quemadmodum nec solum corpus
 sine anima quicquā potest, nec sola anima corpo-
 reas actiones præstare, puta bibere, edere, dormi-
 re, digerere, & quæcuncq; naturalia sunt animæq;
 coniunctè & corporis communia, sed alterū cum
 altero suis actionib. optimè defungunt: eadē quo-
 que ratione dici id posse fieri vt nec sola Saga, nec
 Satanas solus ac seorsim possit quod alter cū al-
 tero coniuncti possunt. Fundamentū rationis huius
 est naturalis causarū demōstratio ad vnū effectum
 concurrentiū & inter se adiuuantiū, vt progenies
 est à mare & scemina iunctis, ad quam nihil dispa-
 ratum possunt: & apud veterē quendam Rabinū me-
 mini legere corpus & animam subire pœnas, quia
 coniunctè peccauerint. Istorū itaq; à rebus disiu-
 ctis ad cōiunctas excusatio tam probabilis est, quā
~~illa cæci & pedibus capti quos accusabat holitor~~
 ingressos fuisse hortū & fructū eius comedisse. Re-
 spondenti cæco, at nihil video, nec hortū, nec arbo-
 res, Capto pedibus dicēti, nō sunt mihi pedes qui-
 bus iuerim, Regesit holitor, cæcus captum pedi-
 bus ba-

bus baiulauit, hic duxit illum : sic coniuncti fecerant quod nunquā seorsim potuissent. Quinetiam in hac causa maior est veritatis species, cum solus Satan̄ res admirabiles (vt antē diximus) possit efficere⁴, cædere, necare, fruges perdere, ventos a² ^{Job 1.} gere, ignes, grandines, fulmina disijcere, vt Deo permittente castiget tanquam carnifex & summæ illius iustitiæ administer : ac proinde multo magis si iuuetur, rogetur, adoreturq; à Sagis vt id faciat, cum sine precibus earum, inuocatione & adoratione infirmentur vires illius, debilitetur potentia, & ita nocendi occasio præcidatur vt sæpe mortuis Sagis loripedes videas erigi, curari morbos, luem desinere, quod suprà demonstrauius. Istud autem argumentum, Sagas pœna indignas esse si eis Satan̄ ad efficiendos conatus suos abutitur, nec posse actionem simul & perpeſsionem eidem rei incidere, sophisticum & captiosum est. Nam actionem simul & perpeſsionem certissimum est posse eodem tempore concurrere, sed respectu vario, vt si quis hominem deijciat in terram qui alterum sibi adstantem proſternat ruens. Alterum argumentum quo Vuerus adstruit (vt passim nititur) Sagas pœna indignas esse, quia Satan̄ earum opera abutitur, non modo sophisticum est, sed impietate plenissimum. Etenim si huic esset argumēto locus, maxima quæque hominū impietas abiret impunita: nā etsi homines aut vindictę studio ad occidendū feriendū've adducunt, aut bruta impotētia ad pudicitiam alterius tan-

rius tentandam impelluntur, non sunt tamen ex officina hac scelera grauissima, sed commissa cædes de industria (vt sunt Magorum homicidia & veneficia) puerorum cædes, parricidia, & consimilia crimina quæ homines etiã à re magica alieni faciunt, à Satana procurantur, itaq; impunita forẽt. Ne plura si Vvieri & Doctorum à quibus sua tela habuit argutiæ obtinuerent, semper grassatoribus latronibusq; esset effugium vindiciæq; à diabolis, in quos nec iurisdictionem habent Iudices, nec prehensionis facultatem: itaq; omneis diuinas & humanas leges de supplicijs criminũ oporteret cæcellari. Hoc argumẽto quidã Academicus aduersus Possidonium Stoicũ utebat̃ vt absurditatẽ illam demonstraret quã efficiebat planẽ fatalis necessitas Stoicorũ om̃ia ex necessitate fieri confirmantiũ. Iu reconconsultorum .n. axiomate^a, quod disertẽ in lege Dei confirmat̃, ille absoluit cui vis facta est, & qui ad faciendũ aliquid coactus est, quia necessitas (q; aiunt) non habet legẽ, nec subest discretionĩ legũ. Itaq; hanc absurditatem vt effugeret, à sententiã suã discessit Possidonius^b. At hæc nostra causa est potior: nam inter omneis Magos conuenit non cogi à Satana quemquam vt Deo renuntiet, aut se diabolo voueat, sed contrã puram liberamq; voluntatem à suis subditis exigit, & cum eis contrahit liberis conuentionibus. Fatali ergo Stoicorum necessitati non est hic locus, nec edicto De eo quod metus causa. ff. eum enim edictum restitui iubet quem metus mortis aut tormentorũ oppresso

^a l. si stuprũ. de adulter. ff. cum similibus.

^b Galen. lib. de placitis Hippo-
cratis.

preſſerit: alius metus quicunq; fuerit, doloris, in
familiæ, bonorum amiſſionis, non excuſatur lege
ſed eas actiones voluntarias lex eſſe iudicat. Itaq;
multo magis contractus, conuentiones, ſacrificia,
adorationes, & deteſtabilia Magorū cum Dæmo
nibus confortia non ſolum voluntaria oportet di
ci, ſed liberæ ac ſpontaneæ (vt philoſophi nomi
nant) voluntatis effecta, & ſpontè *ἐκ τῆς αἰτίας καὶ αὐτῆς*
τῆς (vt Græci loquuntur) facta. Illud ergo minimè
dicendum eſt, quod Vvicius rationem ſequutus
Doctoris cuiuſdam dixit, ſi Satanas Magis vt in
ſtrumētis vtitur, non eſſe plectendos Magos, quia
~~ab inſtrumentis non aſſimantur actiones~~, ſed in
quæſtione de ſupplicijs ad finem ſolum attendi o
pus eſt: quæ rationes è medio iure petitæ^d Do
ctoribus iſtis ex diametro aduerſantur. Saga enim
malignos ſpiritus veluti inſtrumenta ad malefaci
endum & nefarios ſuos conatus efficiendos adhi
bet, cum nec pulveri, nec verbis, nec carminibus ſa
cultas vlla ſit. Nam Magos communicantes cum
Satana antè oſtēdimus orare Satanam vt hunc in
terimat, infirmet illum, prout id permiſſione Dei à
diabolis præſtari poſſe Tertullianus doctè expo
nit in Apologetico^c, & in ſingulis quoq; Magorū
iudicijs videmus confeſſiones ipſorum iſtis rebus
abundare. Quamobrem longè grauiora ſupplicia
promerentur Magi quàm ij qui certo condicōq;
pretio locant prædonum operam vt inimicos in
terimant: quos ſine ſpe veniæ iura addicūt morti^f,
quamvis homicidium prædo non perpetraverit^g,

^a l. metū. de eo
^b quod met. cau
ſa. ff.
^b l. mulier. c. ff.

^c l. diuus. ad l.
Corn. de ſicor.
l. aut facta. de
pœnis. l. verum.
de iniur. ff.
^d arg. l. q mibi.
de donat. ff.

^e cap. 22.

^f l. non ſolum.
§. nec mandatu.
de iniur. l. qui
mibi bona. §.
q u i uſſu. de ac
quir. hered. ff.
et ibi Bart.
^g l. ſi quis nō di
cā rep. de epiſc.
c. et ibi Bald.
Angel. Salicet.

& quotidiana iudicia condemnant. Quāto igitur est capitalior Magus, qui in reb. istis Satanā occupat: qui orat: qui adorat: Nō est igit quod Vvierus & boni eius Doctores exposulēt Magos pœnas dare de Satanæ maleficijs, aut indignè calumnientur legē Dei^a quæ hos vetat illorū pœnas lueren^a; nam tota scriptura Sacra documentis istis plena est, Deū à Magis summè abhorrere; eosq; plus quàm parricidas, incestuosos, atq; Sodomitas abominationi esse, imò tantopere eos detestari vt q̄ties eorum meminit toties æstus, furorē, vltionē pronuntiet: q̄ nusquam in alio scelere sit præterq̄ in causa idololatriæ^b. Eodem responso argumentum alterū refellit quod Vvierus à bonis suis Doctōrib. mutuatur, confessionsib. stari non oportere nisi veræ sint atq; possibiles: fateor. Sed assumptio qua dicit nihil esse ex iure possibile quod à natura nō sit possibile, hæc ergo assumptio falsa est & impietatis plena: tollit enun singula Dei miracula operaq; contra ordinē naturæ facta, adeoq; ipsa religionis & pietatis omnis in Deū fundamēta: imò si huic axiomati dareſ locus, omnes articuli fidei delendi essent. Verū vt in argumento iuris consistamus, Hermaphroditas aliq; monstra contra naturam esse nemo negauerit: ea verò admittit atq; agnoscit lex^c. Nec verò negari potest id cōtra naturam esse quod se Vvierus oculis suis vidisse narrat, cū homo feras ita sistit verbo vt tandem ad se pertrahat. Etiam contra naturam est diuinare quis furtum fecerit; capitali tamen supplicio affici-

tur

^a Exech. 22.
 I. crimen patrum.
 de pœnis.
 c. l. sancimus. c.

^b Exod. 15. 32.
 Levit. 20. 26.
 Num. 11. 25.
 Deut. 29. 33.
 Iosue 7. 23.
 1. Sam. 24.
 2. Reg. 13.
 2. Paral. 12. 28.
 29. & 36.

^c I. Hermaphroditus.
 de stamin.
 hon. ff.

tur⁴ quisquis Magos de furto consulit, & quisquis
 ex hac præsumptione furē in ius vocauerit. Ana-^{1. Item Labes.}
 tura fieri non potest vt homines grandinē tempe-^{5. si quis astrolo-}
 statē mve cieant, frugē sive carminib. enecent: at id^{gos. de iniur. ff-}
 leges accipiunt tanquam certissimum^b, quamuis^{1. eorum. l. mul-}
 natura ἀδυνάτως, & supplicium capitale vtentib. hac^{ti. l. nemo auu-}
 arte irrogant. Non iura solū igitur gentium, sed^{ex toto titul. de}
 diuinæ leges quāmplurima agnoscūt natura qui-^{malefic. c.}
 dem impossibilia, sed possibilia contra naturæ or-
 dinem & legē: sed has leges Vvierus & consortes
 eius è Pandectis & Codice ipso lubentissimè exi-
 merent: etiam Dei lege animus esset idem facien-
 di, dum aiunt si quarum legum causę non ampliùs
 comperiuntur veræ, eas leges corrigi oportere.
 Scilicet id pro confesso habent quod est totius di-
 sputationis caput, & principium, ἡ δὲ ἀρχὴ petunt,
 vt dicitur in re sophistica, id assumentes quod fue-
 rat concludendum, errore in Dialectica grauissi-
 mo. Atqui tantum abest vt assumptionem istius
 argumentationis eis concedamus, & res post o-
 mnem hominum memoriam ab annis quater mil-
 le de Magis exploratissimas nunc demum Vvieri
 & Doctorum eius seculo dicamus falsi compertas
 esse, vt contrā Augustinus ipse (quod antè dixi-
 mus) annotauerit omneis philosophorum & re-
 ligionum quæ vnquam extiterunt sectas Magiæ
 pœnas decreuisse. Plutarch. etiam in Apophthe-
 gmatibus à Persis scribit supplicio omnium crudeli-
 simo affectas fuisse Sagas, quarū caput inter duos
 lapides elidebant, Multos scripturæ Sacræ locos

annotauimus quibus hoc ipsum inculcatur, & gra-
uissima mortis supplicia aduersus Magos in lege
Dei decernuntur. Platonis quoque leges annotau-
mus capitali supplicio addicentis Magos. Histo-
rias complureis adduximus (at ne centesimam qui-
dem earum partem) iudiciorum in Magos capita-
lium, & in eos pariter qui libris magicis utebantur.
Erroris igitur & ignorantiae totam antiquitatem
neceffe est condemnari, deleri omneis historias, di-
uinas & humanas leges antiquari, ut falsas ludi-
cras & falsis nitentes principiis: atque his omnibus op-
poni Vvieri & aliorum aliquorum Magorum senten-
tiam, qui inter se ad stabiliendum & confirmandum
regnum Satanæ confociati sunt. Hoc Vvierus in-
firari non potest, nisi verecundiam omnem abie-
cerit, qui in libro de præstigijs^a plus execrabilium
magicarum fortium promulgauit quam magister i-
psius Agrippa vnquam fecerit. Ille enim libros suos
de occulta philosophia planè retractauit ca. xlviii.
de vanit. scient. hic verò discipulus illius comon-
strat digito & ante oculos ponit quicquid Satanæ
principes Magos docere possunt: sed multas Dei vo-
ces sanctorumque Doctorum interferit, ut venenum
cum melle infundat animis, prout hic est semperque
fuit communis stylus Satanæ. Quamquam isti homini
mentem sic ademit Deus, ut non amplius aquæ ad-
uerset ignis quam ipse sibi. Fateatur enim locis quam-
plurimis non Sagas, sed cum qui artem magicam ex-
ercet capitali supplicio affici oportere. Confiteor,
ait^b, magicas artes capitales esse, sed Lamiæ non con-
tinentur:

^a lib. 5. ca. 4. 5.
6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 14. 15. 17.
18. 21. 25. de præ-
stigijs.

^b lib. 6. ca. 24.
de præstigijs.

tinentur: vt si quis dixerit homicidas suspendi oportere, sed grassatorib. cōdonari. Innumera sunt dicta eiusmodi. Alibi autem dicit^a non eo supplicium mereri magos q̃ cum Satana pepigerint & Deo renuntiauerint, quia decepti sunt & causam præbuit contractui dolus: ideoq̃ contractum esse irritum, & hominib. deceptis, ac non decipientib. ignoscendum. Hæc ridicula sunt Doctorum Italicorum argumēta, qui tam strenuè in ista arte prouecti sunt vt ista lues Italiam totam perualerit & infecerit Galliam, vim facientes legib. vt istud malum induant aliqua probabilitatis specie. Nemo autem tam stupidus est aut demēs, qui insulsum istorum argumentorum non videat *ἄπορος*. Si enim à subdito facta conuentio suāsu alterius qui eius principem odit capitaliter, sine vlla spe veniæ punitur morte, quo tandem iure cōuentio facta cum Satana excusari posset infensissimo Dei & piorū aduersario? Etenim vt nunquā Magus homines, pecudes, fruges nece maleficiōve affecerit, sed homines sortibus infestos semper sanauerit & tempestatem propulerit (vt quidā Magus Curio Sauilla ci ad Tholosam tēpestates semper à parochia sua abarcebat) cū tñ Deo renuntiauerit & cum Satana pepigerit, dignus est qui viuus pereat incendio. Nam conuentio hæc longè est capitalior quā si igne gladiōve fruges homines aut pecora enecet, quia hoc maleficium in res creatas intenditur, quibuscum iniri potest cōuentio^b: qui autem cum Satana paciscit, maiestatē Dei oppugnat palām &

^a *libr. de lamijis cap. vlt.*

^b *1. Sam. 2.*

contemnit eum. Itaq; lex Dei mulierem Sagam statim necari iubet, non adhibita distinctione vtrum fruges an pecudes perdiderit: quem in locum annotauimus Legem vti voce ^{נשחט}, id est, præstigatoricis, oculos fascinantis, vt Doctor Abraham A. ben Ezra, & interpretes omnes consentiunt. Atq; hoc quidem apprimè oportet obseruari (nam lex Dei ita se habet vt nulla vox emphasi sua careat) vt illud neminè fugiat, Magos nō eam ob causam præcipuè castigandos q̃ homines pecora ve necauerint, sed quòd Satanae pactum iniuerint. Vt verò noscantur ij qui cum Satana pepegerint, Lex vnam speciem oculis exhibet digito q̃ monstrat, puta illius qui sic oculos præstinguit atq; fascinat vt id quod non est sæpe videndum præbeat, aut qui incantat carmine: itaq; statuit certissimā hāc & indubitata inter alias probationem esse existimandam pacti cū Satana initi, si quis oculos fascinet, incantet carmine, aut alia cōmittat eiusmodi: Hæc enim Magi persæpe faciunt, vt risum moueant, & industrij homines habeantur. Sic Vvieri & sociorum dicta radicitus exsecantur, & ludicibus materia præciditur ampliùs quærendi vtrum Magus cum Satana pepigerit necne, quid, quando, quomodo pepigerit, aut an nociturus alicui sortē vllā maleficiū ve immiserit: harū enim rerū probationes penè forent ^{אדווארי}, quia non nisi in tenebris & desertis locis, & modis ppè incredibilibus ijs qui factum non audiuerint, plurimū cōmittuntur. Non quod alienum sit ab æquo & bono, si de his rebus

rebus quæstio habebitur : sed Deus lege docere voluit illud sufficere si Magum probabitur carmine fuisse usum, aut oculos fascinaſſe: quod præſente Rege Triscalanus fecit, orbes catenæ aureæ quæ gestabat nobilis quidam ad manum suam pelliciens intactos, cū tamen integra ad collum nobilis illius catena permaneret: itemq; alibi Breuiariū Sacerdotis ita diſſimulans & chartarum ludus esse videretur. Iſta probatio ſufficit vt ad condemnationem Magi procedatur, quia res iſtas quæ non vllō diuino miraculo fiunt ſed contra naturam veniunt, à Satana præſtari conſtat certiffimè, idq; expreſſa conuentione cū eo facta & iuramento confirmata. Hæc eò dicimus vt ad iſtos magiſtros fortium artificesq; probè attēdatur, & tempeſtiue ac ſeriò animaduertatur. Sic fuit Iudæus Magus nomine Sedechias qui (vt narrat Ioan. Abbas Tritemius) emittebat hominē in aera, in membra diſcerpebat, eaq; recollecta adunabat, vt Simon magus Nerone præſente fecit: currū etiā onuſtū ſceno cū equis & agitatore corā toto populo abſorbebat. Vvier. ipſe non auditū à ſe in German. ſed viſum tradit fuiſſe hoīem q̄ccclū verſus aſcēdebat, & trahabat poſt ſe vxorem atq; ancillam herentes pedibus hanc heræ, illam viri, cum maxima populi admiratione, vt ſuprà meminimus. Atque hoc quidē pacto & Vviero & Doctōribus illius reſpōderi poteſt, id credendum eſſe negantib. quod natura eſt impoſſibile, cū à ſe Vvier. ipſe breſ eiufmo

lib. de præſtig.

lib. 1. cap. 12.

de præſtig.

vti.

** lib. 4. de præ-
stigiis cap. 9.*

vt idem se oculis suis vidisse autor est cum puella Henrietta nomine à diabolo sine quiete vlla per aerem ferebatur in arce Laldebrocensi Ducatu Geltriæ: quæ historia, vt sola esset, labefactandis omnibus Vvieri sociorumque argumentis sufficeret. Quamquam totus liber eius exemplis abundat rerum quæ contra ordinem & facultatē naturæ acciderunt, & quas fatei idem spirituum malignorum opera effectas esse: vt de cultro extracto ē ventre puellæ cui nullum vlceris vestigium inerat, quod se in maxima virorum frequentia vidisse narrat, & cultrum adhuc in rerum natura esse: similiter q̃ se vidisse ait, cum Vlrici Nussenseri fascinati corpus secaret, ex eo educi cultros quatuor, baculum crassum, clauos multos, & fili plurimū, multis medicis alijsq̃ præsentib. spectaculum illud admirantibus. Falsus igitur sermo & impietatis plenus, q̃ natura fieri non potest id credi non oportere. Verū tamen vt miraculosas istas actiones & fascinationes contra naturā venientes omittamus, id precipuè agitur vt summo iure puniantur ij qui Deo renunciauerint & se Satanæ permiserint, quam actionem esse impossibilem Vvierus non affirmauerit. Quoniam verò difficilis est istius impietatis probatio, lex Dei multari morte fascinatores iubet oculos phantasiamq̃ prestinguētes, idq̃ cūctatione; nimirum pro certo habens fascinatorē esse magum pactionis cum Satana expresse tacitæ ve reū. Multò igitur magis summo iure cum eo agi opus est, si aut confesionib., aut testimonijs aut scripto pare-

parebit conuenisse cum Satana, aut maleficia exercuisse quæ natura committi nequeunt. Illud enim notari (vt dixi) & sæpe inculcari conuenit, legem Dei, cum de Magis & pœna eorum capitali loquitur, disertè non meminisse necis pecorum hominumve aut maleficiorum fruges infestantium (nā hæc minima sunt mala quæ Magi perpetrent) sed eorum qui fascinant & carminibus oculos præstinguunt, qui mortuos consulunt, qui denique res faciunt cæteras quarum interpretationem antè attulimus. Nam quia θαυματουργοὶ isti contra naturam venientes ludibria persæpe exhibent, molliuntur iudicum animi & nihil eis inesse mali omnes existimant. Sic vir quidam magnus & autoritate valēs, qui post mortem inculatus est magicarum sortitiū, solebat seueritatem iudicum ad risum flectere vt Magos eriperet. Sic eleuando impietatis cumulo Satanas risus excitat: sic carminibus indulgent Saggæ, & procurāt vt denis sortilegijs vnum aliquod factum agyrticum illabatur, vt quicquid faciunt agyrticę subtilitatis & agilitatis esse videatur. Quāobrem Deus nominatim cauit vt qui oculos fascinant plectantur morte, & (quod grauius est) præcipit ne sinant viuere, vt statim eo ipso die (inquit Hebræus Philo^a) dedantur morti: quod idem autor est fuisse obseruatun. Quibus ex verbis apparet iudicia non laborauisse de inquirendis alijs magorum maleficijs, ne probationis grauitas supplicia retardaret. Vuius autē vt euertat leges in magos latas omneisq; historias in dubium vocet, in

^a lib. de specia-
lib. legibus.

refutanda opinione Lycanthropiæ operam confumit, id meram esse illusionem prædicans. At ne eo quidem pacto responderet ad legē Dei, quæ præcipit vt qui sic illudunt plectantur morte: neq̃ hic quæstio agitur sit ne vera mutatio corporis humani in lupum ratione integra permanente, an plena corporis & animæ transmutatio, an verò simplex illusio & fascinatio eorum qui spectant corpore animoq̃ integris. Amplius tamen Vvierus audet, nihilq̃ nisi Illusionem defendit esse. Id verò nec Mathematici hominis nec philosophi factū est, id temere affirmare quod non intelligas: sed in hac causa ad effectum attendi necesse est, idq̃ obseruari qd dicit̃ *in eis*, causam verò, id est, *περὶ δὲ τὸ π*, permitti Deo. Omnia autem Vvieri argumēta nituntur caduco & putri fundamento, cum de spiritibus, demonibus, & actionibus eorum perinde disputat ac si de reb. naturæ ageret, cælum terræ miscens, & in præfatione operis demonstrauius. Historiam Iobi veram confitetur esse, à Satana excitari ventos, fulmina, ignem, inimicos, quibus euertit & consumpsit domos, liberos, familiam, pecoraq̃ Iobi momento vno, hunc quoq̃ opera illius à vertice ad pedes imos vlcere incurabili afflictum esse, quæ omnia factū difficiliora sunt, quàm in lupum transfiguretur homo: at permagnam istam potentiam Satanae Deus tradidit. Nabuchodonozorem quoq̃ Monarcham Assyriæ Vvierus non negaturus est in bouem mutatū esse depascentē herbam annos septem, versa pelle, pilo, vnguibus, formaq̃ tota; deinde

de figu-

^a Auguſt. li. 18.
de ciuit. Dei,
cap. 18. & li. de
ſpiritu & lite-
ra cap. 26.

de figuram pristinā recepisse, vt Danielis Prophe-
tæ historia docet. Quod si mutationem istā Regis
Nabuchodonozoris non fabulosam illusionē, sed
veram historiam esse cum sacra Scriptura dixerit,
fateatur ergo æquē posse fieri vt homines in lupos
aliasq; feras transfigurētur: Sin Magorum muta-
tionem in lupos & alias feras affirmet fabulas illu-
sionem esse, certē historiā quoq; sacrā fabulosam il-
lusionem esse concluderit: Nam si factū est in vno,
in alijs etiam potest, cū potentia Dei minuta nō
sit. Hoc argumēto vti, vt ostēdat re vera Magos
à Satana deportari, exēplo veri hominis Iesu Chri-
sti super templum & montem à Satana exportati.
Quod si Deus Satanæ in Iobum & Iesum Christū
hanc facultatem dedit, quis dubitet in Magos atq;
impios etiam ampliorem dari? Etenim Vuierus ^{lib. de Lamijs. cap. 16. & li. 1. de præstig. cap.}
assentit in libro de Lamijs Nabuchodonozorem
à Satana in bouem mutatum esse: Rem pudendā ^{24.}
planē, Vuierum in Nabuchodonozore confiteri
(nam infitiri qui posset?) transfigurationē in be-
stiam in Satana effectā esse, negare in alijs. Nā Ca-
non Episcopi ^b & cōsimiles alijs de transformatiōe ^{b 26. q. 5.}
eos spectant solummodò qui facultatē efficiēdi res
istas Magis aut Satanæ per se inesse putāt. Illud vē-
rò dementiæ foret atq; hæreseos, si quis facultatē
istā, cū videt, Satana dari à Deo nō putet impro-
bis castigādis: blasphemiæ, si terminos potentiae
Dei præfigeret: capitalis temeritatis, si de secretis
eius iudiciū faceret. Nam, vt apertè dicam, poten-
tia rerum creaturarum est potentia Dei, nec minus

elucet Dei gloria in potentia quam tradit Satanæ, quàm in omnibus creatis quę in terra degunt, cum in Iobo dicatur non existere in terra potentiã quę cum potentia illius comparetur : quibus ex verbis cognoscimus actiones satanæ supra naturam esse, nec eas ad legem causarũ naturalium metiri oportere. Magos quoq; Regis Aegypti legimus baculos in serpentes exẽplo Moſis conuertisse; Moſem verò nequaquam illuisse certum est : fuerũt igitur serpentes veri, quod longè est difficilius quàm vt natura vnus animalis in alterum transformeretur. Verum quidem illud est Deum creauisse om̃ia, nec alium creatorem esse quàm Deum solum : at illud non dicitur, nec vsquam legitur à Satana aut Magis omnibus creatam nouam speciem vnicam aut formatam esse. Sed si potestatem hanc Deus Moſi contulit, eam certè potuit & adhuc potest Satanæ & Magis tradere; ea enim semper est potentia Dei, siue ordinaria, siue extra ordinẽ, siue ἀμείσως siue per
 *lib. 1. res creatas, vt Aquinas * & Scotus consentiunt, & nos antè demonstrauimus. Sed Vvierus fallit, cum creationem pro generatione, & generationem pro transmutatione accipit. Prima est de nihilo, Creatoris propria : Secunda ex eo quod subsistit, diciturq; γενέσθαι in formarum generatione: tertia non est motus, siue κίνησις, sed ἀλλοιωσις solũ & μεταβολή, mutatio & accidentalis alteratio essentiali forma remanente ^b. Quod itaq; semel à Creatore creatũ est, id creature generant successionẽ, & transformant proprietate ac potentia quam dedit ipsis Deus. Hanc
 Aqu-

^b Aristot. lib. 3.
 c. 5. φυσικῆς
 ἀκροτάτης.

Aquinas a virtutem naturalem vocat, de spiritibus^a *dist. 7. art. 1.*
 sic loquens, Omnes angeli boni & mali habent ex
~~virtute naturali potestatem transmutandi corpo-~~
~~ra nostra.~~ Veteres autem inde ab Homeri seculo,
 & quicunq; de Magis mutationē istam expertis co^b *lib. 3.*
 gnouerunt, consentiunt (vt suo loco diximus b) ra
 tionē formamq; essentialē manere immutabilē.
 Hæc ergo simplex accidentalis formę & corporis
 est alteratio, nō vera transformatio. Sed Vuius
 Physicē de rebus metaphysicis differens, ad funda
 menta & principia Physicā impingit passim: cūq;
 se infinito diuinarum humanarumq; historiarum
 numero de transfiguratione hominum in bestias
 oppressum videt, dicit corpora à Satana soporari.
 Atq; id quidem in horam posset diem' ve fieri: sed
 hominem incolumem amplius sex dies sine cibo à
 natura viuere est impossibile. Id Plinius autor est^c *lib. 11. ca. 54.*
 explorauisse veteres in ijs omnibus qui sententia
 lata necabantur fame, iuuenesq; magis quàm senes
 fame affici: quamobrē fame in obseisis locis prio^d *lib. de carnib.*
 res, teste Hippocrate^d, moriuntur. Sed in Liunia
 dies minimum duodecim homines in lupos versi
 manent, alijs treis menses: etiam veteres annotarūt^e *Plinius.*
 qui decem annos transformati fuerint postquā
 fluuium quendam traiecissent. Illud verò obserua
 tu dignum, non extare exemplum vllum ferarum
 versarum in humana corpora, vt Peucerus scribit.
 Præterea iudicio in Parlamēto Dolensi lato xvij.
 Ianuarij. M. D. LXXIII. contra Aegidium Gar
 nerium Lugdunensem cōtinetur ipsius confessio:

nempe puellas duas puerumq; vnum ab ipso voratos esse, primam die S. Michaelis ad Serranam syluam in vico Castenoij, dimidio milliari ab oppido, eamq; occisam & vnguibus speciei lupi fuisse laniatam, vt suprà copiosius diximus^a: quæ confessio puerorum morte, loco, tempore, forma, & testimonijs eorū qui superuenientes facto speciē viderunt lupi fuit confirmata. Certè aut corpus in figuram lupi versum oportuit, aut humanā animam in corpus lupi transinuisse, vt omnia tā accuratè obferuare posset. Quamuis ex posteriore hac sententiā fatendū esset duas simul formas in vnum subiectū concurrere, quod ex diametro principijs Physicæ

^b Aristot. lib. de
ortu et interitu.

aduersat^b: Vuius aut qui de rebus Metaphysicis disceptat Physicè, fatei sexcentis suorū librorū locis diabōlos (hi aut sunt intelligentes formæ) ingredi corpora hominū q̄s ea de causa veteres *δαίμονες* appellabant. Quamobrē nunq; Aristoteles in libris Physices de spiritib. & intelligentijs disputauit, sed reiecit in libros *τῶν μετὰ τὰ φυσικά*, ab ijs incommodis rebusq; absurdis metuēs quib. se priores implicauerāt qui Mathematicas quæstiōes cū Physica confundeant, eoq; nomine reprehensionē ipsius subicrūt^c. In eundē errorē Vuius labi, & quicūque adharēt eius argumētis. Nā Aristoteles Physicū axioma statuit, formā physicā separatā à naturali corpore interire, in Metaphysicis verò animā humanā excipit, q̄ in libr. de partib. animantiū ait

^a lib. 1. *φυσικῆς ἀκρίας*.

ἐν αὐτῷ ἐπεμένει, ἰ. θεὸς θεῶν & πᾶν θεῶν, ὑψόθεν, extrinsecus ad hominem venire, & corrupto humano corpore subsiste-

sistere. Vuicrus etiam qui actiones spirituum Phy-
 sicæ conat̃ exponere millies in libris suis asserit dia-
 bolos migrare de loco in locum: & ita res habet,
 prout in eis cernimus quos obsident exportant v'e
 dæmones: nihilominus si vera sunt principia Phy-
 sicæ quæ statuit Aristoteles, à natura fieri nō potest
 quin res omnes mobiles quæ locum occupant sint
 corpora: id aut̃ spirituum naturæ planè aduersat̃.
 Idē verò Aristoteles Theologicè, id est, Metaphy-
 sicè disputās ait, separatos spiritus motionis auto-
 res esse corporib. cœli, & per accidens motū quoq;
 excepto primo mouente perpeti. Et Deus ipse pu-
 rissimā simplicissimāq; natura Angelos om̃eis su-
 perans de seipso dicit, Cœlum & terrā ego impleo,
 ac propterea appellatur *τοπος* id est, locus, quia mū-
 dus in ipso est, non autem ipse mundo includit̃, vt
 Hebræi Doctores in illud Esaiæ tradunt, Cœlū
 mihi sedes est & terra scabellum pedum meorum.
 Quod si quis cū Augustino dixerit ex Apuleiana
 definitione dæmonū quā Academici acceperunt,
 Dæmonas esse corporeos: id verò admirabilius, &
 à conueniētia naturæ q; lege alienius futurū est. Nā
 corpus vnū in alterū penetrare posset: itaq; tota pe-
 nē Physica euerteret̃ hoc principio nitēs, nō posse
 in dimensiones penetrari, cū dæmones in hominū
 corpora penetrēt, quod Vuierus ipse confitẽ pas-
 sim. Ineptū igit̃ fuit fundamēta argumētōrū de Ma-
 gis & actionib. demonū ex principijs & hypothesi-
 bus Physicis petere, ijsq; pessimè (vt dixim⁹) intel-
 lectis. Hæc ita se habere videbit manifestò quisq;
 Philo

lib. 8. τὰς μετὰ
 τὰ φυσικὰ.

Philosophorū libros seriò legerit & intellexerit: illis enim, inprimis verò Academicis, in causa Dæmonum, bona ex parte cum Theologis conuenit. Nam cælorum motus & cœlestiū luminum æquè a Scriptura sacra atq; à Philosophorum grege Angelis tribuit, vt videmus apud Ezechielem & Psalmolxviij. versu xviij. vbi ait Chaldaus interpret esse vicijs mille luminaria, & eis mouendis Angelos totidem. Thomas item Aquinas (quem recentiores Græci pro philosopho tanto habuerunt vt librorum illius præstantissimum fecerint è Latino Græcum) singulas spirituum Magorumq; actiones veras esse putat, vt antè demonstrauius: nec mirum esse asserit^a, quòd Simon Magus diabolorum opera fecit vt loqueretur canis. Sic Magi quatuor qui Pictauj anno M. D. LXXII. fuerunt cremati, dicebant hircum quem adorabant de nocte secum loqui solitum: & Paulus Grillandus^b scribit Sagam à se Romæ fuisse visam cum illic esset, Franciscam Sienensem nomine, quæ coram omnibus faciebat vt loqueretur canis. Atq; hæ quidem actiones omnes & similes aliæ mirificæ, quas Vvierus fatetur, cōtra naturam fiunt. Hic ergo necesse est ceruices corā Deo demittamus, & tenuitatem confitentes nostri ingenij principia naturæ rationesq; negligamus: quibus toties profectò fallimur quoties ex eis volumus spirituum actiones, dæmonumq; societate cum Magis expendere, eoquē pacto *παρὰ φύσιν* istum conficere, actiones istas veras esse non posse quia contra naturā sunt, & quic-

^a Clemens in itinerario.

^b lib. de sortilegijs, section. 7. num. 24.

& quicquid à natura fieri non potest id esse impossibile. Purū cerrè parasyllogismum & elēchum sophisticū: vt si quis de scelerato homine dixerit, bonus ista est, bonus igit̃: nam à coniunctis ad simplicia nō valet consequētia. Vvicius aut̃ om̃ino ^{lib. de I. an. q. 3.} volens quacuncq; ratione Sagis prēbere effugium, ^{cap. 16.} eas à diabolo possideri & vim pati narrat. Atq; nemo tam oculis captus est qui nō videat quantū sit discrimin inter eas Sagas, q̃ se voverunt, dicarunt addixeruntque Satanā, & eas quas malignus spiritus obsidet: cū illas, p̃slibulis impurissimis, has pudicis virginib. vim p̃slibulis cōparandas constet. prēterea quis Satanā erga suos fideles subditos credit tā inconsideratē agere? Idem postea cōfirmat fieri nō posse à natura vt Sage tā breuī tēporis spatio in cētus suos trāsportent. Nos aut̃ ad sermonē istū copiosē satis respondimus. Hic verò Vvicius demonstrat q̃ parū sit Mathematicus, quē perpillum Physicā degustauisse suprà ostēdimus. Nā 8. cælū cū astris omnib. horis 24. videmus cōuersari, cuius ambitus est supra q̃ 133000000. milliariū, vt bis mille passus Geometricos milliari assignemus. Etenim licet Archimedes & Ptolemæus interuallū Solis à terra solūm demonstrauerint 1209. semidiametra terræ cū dimidio capere (est aut̃ semidiametrū milliariū 1800. vt milliariib. bis mille passus tribuas, ambitus aut̃ terræ semidiametro rū 6. cū 7. parte semidiametri, vt collectis Hipparchi obseruationib. Ptolemæus demonstrauit) Arabes tñ Alphragā, Albategni, Tebit, Campan vltē

rius prouehentes scripserunt distare terram ab octauo cœlo 20081. terræ semidiametris, & minutis viginti octo, quæ efficiunt milliaria 36145800. R. Moses Ramban lib. iij. More nebocim amplius esse statuit, quia demonstrationes Astronomicæ ex sensu fiunt. Verumtamen vt minimum ex omnib. numerum retineamus, certa est illa Ptolemæi demonstratio, tantâ esse proportionem semidiametri cum arcu quanta est 52. ad 60. ex Euclidis autem demonstratione in lib. 3. sex semidiametra vnus circuli præcisè faciunt hexagonum: itaq; semidiametrum à centro terræ ad cœlum octauum vsq; sexies planè comperietur in octauo cœlo. Inter sunt igit sexies 6146900. milliaria, cum dimidio circuli graduum 48. Quòd si octo gradus ad vnumquenque arcum hexagoni circuli assumpseris præter sex illa semidiametra, cōficientur mil. amplius 28916690. adde quæ omisimus minuta 28. milliariū 800. totus ambitus octauī cœli futurus est 245991440. milliariū quæ horis xxiiij. percurruntur. Longè ampliora sunt nonū decinumq; cœlum. Optimè enim Ptolemæus in Almagesto monstrat totam terram (cuius ambitus est 1160. milliariū) cum Solarī tantū circulo comparatam qui longè octauo minor est, tam exiguum punctum, esse vt sensu ne queat percipi. Quòd si horis viginti quatuor sit octauī cœli conuersatio, certè minuto horæ (sexagena aut minuta constituūt horā) cmetiē octauū cœlum 1706155. mill. motu Angelī diuinitus hac facilitate præditi, quē Hebræi* vocant Cherubinū verfantem

* Leo Hebræus
lib. 2.

fantē rotam flāmantis gladij. i. ccclestiū luminariū:
 an igit̃ non posset Satanās, quē Deus tanta in ter-
 ram potestate instruxit, horæ spatio hominē ad cē-
 tum ducētā ve mill. transuehere? Manifestū est igit̃
 non esse hunc motū à natura & *stus 3v*. Ioanna Har-
 uillera (q̃ viūā die April. vlt. 1578. crematā fuisse
 suprā meminimus) se postremò in lōginquissimas
 partes fuisse exportatā, multumq̃ tēporis antequā
 perueniret ad cœtū cōsumpsisse fatebat̃, reuersam
 verò defatigationis plurimū ac lassitudinis exper-
 tā esse, vt ex iudicio illius didici q̃ mihi Claudius
 Fayus Procurator Regis apud Ribemōtenses at-
 tulit. Illa verò spectata est Vvieri malitia, cū scri-
 bit cap. 8. de Lamijs confiteri Sagas id sibi negotij
 à Satana mandari vt dum monstrat hostia aut ter-
 rā inspuat, aut crucē terant pedib. Quā occasionē
 Vvier. arripit vt eos decipiat q̃ à missa defecerunt,
 dicens rem esse ridiculam. Sprang. etiam scribit se
 quæstionem de Sagis habentem audiuisse multos
 expresso cum Satana pacto recipere se artus diffra-
 cturos Crucifixis, idq̃ presertim die antepaschalis
 Veneris, Hoc Vvier. totum stultitiæ imputat. Hic
 verò nō placet quæstionē aggredi de religiōis me-
 rito, q̃ multi Theologi copiosè explicauerūt, neq̃
 est præsentis argumenti: sed technas Satanae affir-
 mo esse incredibiles nisi optimè attendat̃, q̃ ille nō
 fecit qui puerilem admodū conscripsit librū de sa-
 tanæ stratagematis. Istud enim est consilium sata-
 nae, vt ipsius subditi ad contēptū abnegationemq̃
 Dei solū adducant̃, sed etiā oīs religiōis & earum

omniū rerū q̄ putant̄ esse Dī & metu à maleficijs
absterrere possunt, & ad satanā omnino auertātur.
Inter magos itaq; cōuenit, id primū Satanā à tyro-
nib. nouitijsq; Magis exigere vt Deo & omni reli-
gioni renuntiēt, pro certo habēs quisquis religio-
ni cuius renūtiauerit eū ad omnē impietate & sce-
lus proicctū fore. Etenim Romę in nocturnis etiā
Bacchi sacrificijs innumeri Magi cōperti sunt, qui
mille incestos & nefarios coitus exercebant, inno-
cētissimos quosq; mactabāt: quamobrē per totā I-
taliā in perpetuū fuerunt verita, & Magi quāpluri-
mi affecti morte^a. Sic in primitiua Eccles. (vt Epi-
phani^o testis est) insinauit Satanā damnabilē Ma-
gorum Gnosticorū sectā, qui religionis specie sa-
crificabant infantes ex incestis congressib. ipso-
rum natos, tundebant in mortarijs cum farina & melle,
factasq; ex eis placentas suis sectatorib. vescendas
dabant, atq; hanc suam cenā esse prädicabant. Hi
veri fuerūt Magi edocti à Satana, cuius hic præci-
pius est scopus vt omnem religionē ex humanis
mentib. eximat ad stabiliēdum potentiā suam, aut
etiā vt supersticiosa religionis specie tegat omnia
scelera quæ fieri possunt ad contēptū Dei vel eius
qui putat̄ Deus. Nā quisquis aliquid cōmittit ad
contēptum lapidis materię uē alterius q̄ habet pro-
deo, hunc tantundē penē cōfirmo offendere, quā-
tum is offendit qui Deum verū æternū quē no-
uit blasphemauerit: vt olim Caligula^b Iouis assu-
mens imaginem in aurem eius insufurrabat contu-
melias, & statuam cōminuebat Veste quam vesta-
les oscu-

^a Lælius.

^b Suet. in Calio.

les osculandam ei præbuerant. Non quod à natura sit maleficium cōminui Vestalium statuā: sed in Caligula blasphemum fuit & impium facinus, cuius istud fuerat propositum vt eum contēptu prouocaret quem habebat pro deo. Deus enim ad animum semper mentemq; hominum respicit, & gestus negligit, ideoq; scrutator cordiū appellatur. Sciens itaq; Barue populum in Babylonia captiuū eō impelli vt corā imaginibus ē metallo, ligno, lapide procideret, scribit in hanc formam, Cum imagines humeris portari videbitis vt reuerētia ipsas habeat, dicite cū animis vestris, ad te, o æterne Deus, hic honos pertinet. Idem in prisca Ecclesia factitabant multi, qui vi aut metu intererant gentium sacrificijs, aut ad præuertendum scandalum ne existimarentur Athei, & quamuis in genua corā imaginibus prociderent, Deū orabant tamen vt se ab omni pollutione & idololatria integros conseruaret, bonumq; ipsorum animum & conscientiam accipere rudisq; populi accipiat equo animo & probet. Ex his igit̃ concludimus cuiuscunq; actionis seu bonæ seu malæ fundamentū esse voluntatē & intentionem hominis in omneis partes: adeo vt si voluntas cōtra id venerit quod bonum esse ratio iudicat: etiam decepta ratione offenda deus. Hęc decisio Thomæ Aquinatis in tractatu de bonitate ^{in prima secūp} actus interioris voluntatis, vbi sic ait, Quando ratio ^{de, q. 19. ad 5.} errans ponit aliquid vt præceptum Dei, tunc idem est contēnere dictamen rationis & Dei præceptum: quod item August. sensit ^{Libro retraction.}. Quapropter

videns Satan̄as Deū. ad intentionē attēdere, vim, metum, iustamq; ignorantia excusare, tentat non veram modò religionē euellere, sed etiā omnē diuinitatis opiniōnē ex humanis mentib. eximere: itaq; nullū lapidem non mouet vt qui vnicū adorat Deum plures ei adhibeat socios, tum à Creatore ad res creatas auocat, à creaturis intelligentibus ad eas quas sensus percipit, à nobilib. celestibusque creaturis ad elementarē, ad immundas vsq; animantes, serpentes bufonesq;, & à creaturis Dei ad hominum opera. Est. n. abominabilius si idolis quæ fabrefecerint homines honor habeat, q̄ si ante bufones & crocodilos, quos adorauerunt Ægyptij, creaturas Dei atq; opera procidat. Quamobrem procurat Satan̄as vt secundum has humanis operib. honos habeatur, puta imaginib. & statuis quas Græci idola, Hebræi Pesilim appellabant: neque hoc contentus eò tandem homines perducit, vt imaginib. ipsis (quarum metu ab offensionib. quodāmodo absterrent) renuntiantes adorent ipsum: atq; vt impediāt suos n̄ redire in gratiā cū Deo possint, eos obstringit maleficijs insignib. & horrēdis blasphemijs ne vnq; veniā sperare audeant. Verbi gratia, autor est eis vt ad Dei contumeliā sacratas hostias præbeāt bufonib. comedendas, instituto execrabili, q̄ ab eis solū seruari iubet q̄ pro certo habent hostiā esse Deū, vt suprà docuimus: similiter vt ad despectū dei sagittis configant crucifixos, altero non minus detestando scelere, q̄ Magos Sagittarios in Germania dictos antehac

Sata-

Satana duce fecisse notauimus: iam verò desuerūt isti ex quo bona pars Germaniæ credidit nihil in crucifixis diuinū esse. Vt. n. animos scrutat Deus & consilia hominū introspectit, sic imitatus Deum Satanas se colit p Deo curat, q̄ maximi quicq; Magi faciliant eum demissa in terram facie adorātes, idq; adhibitis etiā ceremonijs & ritib. honorificis qui Deo putant grati, vt cū oscula iungūtur reliquijs, & lucernæ accendunt. Sic cultū sibi Satanas exhiberi iubet, vt in iudicio compertum est Magorum quatuor qui apud Pictonas viui cremati sunt anno M. D. LXIIII. Hi enim dixerunt se ad crucem quamdam cum lucernis ardentib. predicem Satanæ apparentis hircina specie osculatos esse. Si Sacerdotes illi quos Monstreletus & Froissardus meminerūt cum bufonib. baptismū cōmunicauisse hostiamq; illis p̄buisse, nequicq; diuinitatis in hostia esse putauissent, nō fuisset id officij desyderaturus ab eis Satanas: neq; Neroni Magorū ab omni memoria facilè principī, aut Caligulæ isti⁹. patruo futurus autor vt statuas Iouis, Vesta, aliorumq; p̄culcarēt, nisi aliq; eis diuinitatē esse putauisset. Itaq; in fortileg. omnib. & abominādis Magor. cōmunicationib. singulæ pp̄e voces cruce, singulæ orationes Iesu Chr. & S. Trin. noīe ac lustrali aqua (benedictā vocāt) aspergūt; & si q; scelus cereis imaginib. opus est perpetrari, eas corporalibus, dum missa canit, Satanas subdi iubet (vt permultis iudicijs fuisse cōpertum Paul. Grillandus^a lib. 2. de fortib. legijs. c. 5. n. 11. narrat) baptizari in eorum nomine q̄s diris vo-

lunt

lunt defigere, & horrendas voces mysteriâque v²furpari quæ profectò non vnquam imprimi sed in perpetuū supprimi oportuit. Illud verò ante omnia op^o est obseruari, Satanâ ab omni seculo Sacrificos, Aruspices, & sacerdotes ad se pellicere, vt omne genus religiōis inquinet, eisq; plus semp t² alijs facultatis ad nocendū cōferat. Itaq; Plato lib. de legib. xi. capitale suppliciū in Sacerdotes decernit q sacrificijs & arte magica occiderint: q; Rom. Senatus cons. iudicatū fuisse suprâ annotauim^o ad leg. Corn. interpretationē l. ex Senatus cons. de si c. ff. legis de sicarijs latae pœna dānari q sacrificia ista fecerit habuerit. Et apud Sprang. Paul. Grillandū, & Pontanū legimus maximos quosq; Magos sacerdotes exstitisse, vt populū totū corrūperent: nā q sanctiorē atq; integriorē ministrū Dei oportet esse vt populū sanctificet, orationēsq; & laudes deo acceptas offerat, eo magis abominandum est facinus & detestabile, cū se is addicit Satanæ sacrificiâq; exhibet q Deo sacrificare debuerat. Ipse. n. Porph. à veterib. annotatū fuisse scribit, si q sacrificia Ioui, Apollini, & alijs Dīs indignè fierent, superuenire malignos spiritus & pces in execrationē verti: nō q Deus idololatrias (quas indicta capitali pœna vetat) pbauerit, sed eū pbabile est ad imperitorū mentē respexisse, & pro voluntate qua erant de eis iudicauisse. Iacob. Perusinū sacerdotē Grillandus ait^a maximū fuisse totius Italiæ Magū, q cū missam canēs versus populū sese obuertisset vt diceret, *Orate pro me, &c.* die qdā dixit, *Orate p castris Ecclesiæ, quia*

^alib. 2. de fortil.
cap. 6.

fiæ, quæ laborant in extremis; eodemque momēto cæsa fuisse castra, quæ Perusio (vbi canebat missam) viginti quinque milliaribus aberant. Similem historiam in Philippo Comminæo legimus de quodam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præsentē Ludouico Regē xi. diē Epiphaniæ Missam celebrans in æde S. Martini Turonensis, quando pacē Regi osculandam præbuit, hæc verba pronuntiavit, Pax tibi, ô Rex, hostis tuus est mortuus: & hora eadem compertū est Carolum Ducem Burgundiæ ad Nanceum in Lotharingia occidisse. Prophetas alios sub id tempus quàm nūc afferat an pepererit Italia nescio: equidē valde metuo vt artē illā coluerit quæ ab alijs gentis istius frequentat, quibus Satanas apud Principes vtiſſ emissarijs vt ista lue inficiat eos: multa. n. de hoc bono Archiepiscopo Comminæus narrat, quæ nihil magis redolent quàm veri Magi effecta certissima. Atque hæc ad dictum Vuieri responsio, ridiculum id esse prædicantis quòd suis Satanas imperat Crucifixos effringere, in terrā despuere cū spectanda hostia proponitur, aquā lultralem vel benedictā nō attingere. Idem verò Sagā nescio quā ridet, cui Satanas mandauit vt accuratē calceos veteres asseruaret quod pro amuleto ab alijs Magis essent. Istud consiliū Satanæ esse duplex assero significatione: calcei qui semper sordibus obducunt, peccata significāt: nam edicens Deus Mosi & Iosue, amoue calceos tuos, hic locus purus & sacer est, innuebat (inquit Hebræus Philo) animam optimē à peccatis purgan-

dam esse vt Deum contempletur & laudet. Vt autem cū Satana conuerſet, eam opus eſt inquinari & immergi perpetua impietate ſcleribuſq; atrociffimis: tū bonis ſuis adminiſtris auxiliat ſatanas. Quòd ſi propriū iſtius rei ſenſum præoptaueris, Satanā diximus omnem operā cōſumere vt homines à fide in Deū ad res creatas abducatur, quæ vera eſt definitio idololatriæ à Theologis tradita: ac pinde ſiquis crediderit ſe calceis veteribus, periaptis, alijs ve magis perlatis conſeruari à malo poſſe, hic in perpetua hæret idololatria. Aliud etiam Satanas ſpectare ſolet, vt ſuos ſubditos ad obſequium informet aſſuefaciatq; ſicut Satanā ſuprà oſtendimus puellam ad ſuam voluntatē pelleſtūrum edixiſſe ei vt ſibi daret de capillitio, quod illa fecit: poſtea mandauit vt ad ædem S. Marię virtutū proficiſceret: hoc cū animaduerneret factū, rogauit vt peregrinationē Cōpoſtellas ad S. Iacobum ſuſciperet: id neganti poſſe, indixiſſe Satanā vt in ſinum forcipes inderet: q; poſtquā illa hoc cōſilio feciſſet vt à maligno ſpiritu ſeſe liberaret, eum lōgè grauius quā antè fecerat inſtituiſſe. Hoc aut certo certius eſt blaſphemū illud in Deū fore, ſi præciperet Satanas legē diuinā obſeruari, & illud quiſpiam ſtudio obſequēdi præſtaret. Quamobrē illud in primis cauendū eſt, ne quis vllō pacto Satanæ obſequat. Qd ad Canonē, Epifcopi, toties à Viuro inculcatū, antea demonſtrauiſus neq; generali Concilio, neq; Synodali fuiſſe factū, ſed in Cōcilio bubo: & q; Magorū exportationē negat id à Theologis

logis omnib. improbari^a: cū eam cōtra affirmēt. ^a August. li. 10.
 Augustinus, Thomas Aquinas, Durādus, Bona-
 uentura, Syluester Prieras, Inquisitores 5. Paulus
 Grillādus, & alij innumeri. Nihilominus tñ in ca-
 none, nec mirū, 6. magi, xxvi. q. v. dicunt Magi solo
 verbo fascinare & maleficiū violentū cōmitteret: i-
 demq; confirmāt Hebræus Philo in libro de spe-
 cialib. legibus, Augustinus, & Tertullianus in A-
 pologetico. Id etiā Lucanus hoc versu innuit,
Mens hausti nulla sanie polluta veneni Incantata perit.
 Sprangerus scribit se in Germania vidisse Sagas,
 quę repētē verbo vnico homines enecabāt, rē mul-
 to plus miraculosam quā sit trāsuectio: nō q; istud
 efficiat verbo, sed opera Satanæ, quę adorās Saga
 de ea re exorauerit. Quamq; nō perficiť cædes hu-
 iusmodi, nisi aut Deus iustē maleficiū hominis ma-
 lē meriti vlciscat, aut etiā permittat, vt antē demon-
 strauimus. Postremo cap. de Lamijs Vuier. cœlū
 terre miscet, vt effugiū magis comparandū esse do-
 ceat ridiculo quodā elēcho, nec ab simili ab eo quē
 à Corace Tisīaq; prōlatū narrat Gellius. Nā sic ait
 ille, Sagis pœnitentib. oportet ignosci, vt hæreti-
 cis ignoscitur: obfirmatis verò cōdonari, nec cor-
 pus & anima perimant pariter. Sic magistro suo
 in iure dicebat Tisias, si persuasero me nihil debere
 soluere, absoluar sententia: si persuadere non po-
 tuero, ne tum quidem exoluam quicquam: nam
 effecturum se promisit Corax vt bonus orator
 fiam, id est, quicquid placuerit oratione persua-
 deam: Ad illud magister dixit, si Iudicibus poteris

κέραι, COYHNS.

Exod. 34.

persuadere nihil deberi abs te, mihi tamen solutus es, quia bonus orator fueris iudicatus: Sin autem eo condemnaberis quod persuadere non poteris, etiam mihi ex sententia solues: Iudices sententiam ferent mali corui malum ouū. Ita Vuiro regeram, si prædones atq; sicarij, quāuis resipiscentes, diuinis humanisq; legib. addicunt mortem, quia executio iuris & pœna maleficiorū à culpa & pœnitentia distāt longissimè: omnino equius futurū est vt obfirmatus Magus omnib. prædonib. sicarijs, & parricidis peior, reusq; diuinæ & humanæ maiestatis læsæ multet morte. Pœnitentia autē efficit vt condonetur culpa, quam Vuiro à pœna nesciuit distinguere. Postquā Daudi indicasset Deus culpam eius cōdonari, non eo minus pœnas de eo visum est sumere: & quamuis Deus dixisset Mosi peccatum populi condonatū esse, seuerè tamē fuit castigatus. Quamobrem paulo pōst, Ego sum, inquit^a, Deus maximus, æternus, exercens misericordiam, condonans peccata & iniquitates, sed impunita non sinens: vt habet textus Hebræi veritas & Vatabli interpretatio. Non q̃ peccata omnia pro merito eorū puniat, nam humanū genus iam olim periisset: verū exercet Deus iudicium, iustitiam, & misericordiam: iudicium quidem, peccata hostium coniuratorū ex merito eorū puniēdo: iustitiam, mercedē cuiq; benefactorum causa tribuēdo: misericordiā verò, tum ampliùs benefaciēdo, tum lenius castigando quā promereat quisquā. Hoc vnum est è præstantissimis sacre scripturæ mysterijs, ac

rijs, ac fortasse minimè omnium à plerisque intelle-
ctum: Jeremias enim has proprietates cum vehe-
mentissima exclamatione assignat Deo. Quòd si
Deus deliberauerat populum suū in deserto mor-
te afficere (is autem erat animarum octies decies
centies mille minimū) quòd procidissent corā
immagine contra Legem veniētes, sacrificia ei obtu-
lissent, si etiam vtcunq; resipuerint, ex eis tria millia
repentè enecauit: quid, obsecro, mereantur Magi,
Satanā adorantes & sacrificātes ei? Ecquis igitur
Vuierum non dixerit à Deo planè reiectum esse,
qui rem adeò absurdam sit ausus scribere, condo-
nari eis oportere qui blasphemant Deum peruica-
cissimè & bellum ἀποφθίγματος aduersus eū gerunt? Me-
lius fuisset cū Vuiero actū, si apertè dixisset vt Age-
silaus ^a, qui de amici cuiusdā causa ad Iudices scri-
bebat in hanc sententiā, si ius cū eo faceret, secundū
eum iudicarent: sin contra ius ageret, viderēt tñ Iu-
dices ne litē amitteret: nam vtcunq; esset, amicum
in lite volebat vincere. Idem Vuierus fatagit, qui
Magis si resipuerint, veniā dari cupit: si peruicaces
fuerint, itidem cōdonari, ne corpus & anima eorū
intereāt: itaq; reus est cōmunis Magorū supplicij,
prout disertè cauet lege ^b, quisq; Magū reū publi-
cum seueritati legū subtraxerit, is vltimo cū Magis
supplicio pereat. Quod autem Vuierus sub finē
incallescēs & ira pectus Iudices vocat carnifices, ma-
gnū certè illud est præsumptiōis argumentū, ab eo
valde metui ne q; Magus plus satis eloquat, eumq;
puerulos imitari q; ex metu de nocte canūt. Res aut

^a Plutarch. in
Apophthegm.

^b l. vlti. de ma-
lefic. C.

omnium absurdissîma quæ in diuinis & humanis legibus obseruari possit, per sepe à Deo in Lege & à Iurecoss. adducta, nimirum ne crimina impunè a-
a l. conueniri. de pact. dot. l. ff. maritus. §. le- gls. de adult. l. ita vulneratus, ad l. Aquil. ff. beant, res inquam ista argumētis Vvieri implicat, quando voce maxima asserit blasphemis, incestis, parricidis, aduersarijs Dei & naturæ, id est, Magis condonandum esse, licet in blasphemijs sceleribus-
 quæ horrendis perseverent. Animaduertens au- tem Vvierus tandem diuinas æquæ ac humanas le- ges sibi obistere omniumq; gentiū consuetudinē, vt dicta sua circumuestiat aliqua specie, Dei legem in duob. locis sibi putauit corrupendā. Primum
b ca. 24. de La usijs, colum. 6. num. 10. enim scribit^b lege Dei præcipi vt falsi testes afficiā- tur morte; deinde mandari vt fur occidatur qui de die domū alterius vi perruperit. Si acta notarius, actuaris, aut ludex corruerit, dignus est suspen- dio. Vvierus bis duabus lineis Dei corripit legē.
c Decret. 19. Nam falsum testem lex Dei^c supplicio idem addi- cit quod in alterum fuisset importaturus: si falsum pro testimonio dixerit ad tollendum vitam, testi vitam ademptum iri: si ad flagra incutienda, per- pessus flagra: si ad multam vnus aurei, aureo multatum iri. Impudētius verò altera Lex ab eo corrupta est: Lex enim si quis interdium furem occi- derit, eum sancit reum esse sanguinis^d contra quā
Exod. 22. Vvierus asserit. Capitalius verò falsi crimen illud est, cum legem Dei vetantem ne præstigiatrix sina- tur viuere, de venefica solū dicit accipi oportere. Nam lex Dei de ea loquitur quæ fascinat, quæ præ- stinguit oculos, & id quod non est videndum ex-
 hibet:

hibet: nempe id pro certo statuens, non posse hoc fieri nisi cum Satana foedus interuenerit. Sed ut tandem aliquando finem scribēdi faciamus, restat ut omnes videant & iudicent, potiusne blasphemijs & falsis sermonibus Vuieri sit hærendū quā legi Dei toties in sacra Scriptura inculcatæ, quæ pœnæ capitales in Magos maxima grauissima quæ Dei execratione infestos decernuntur: potiusne cum tenui medico faciendum, quàm cum libris & sententijs philosophorum omnium qui vno ore condemnauerunt Magos: potiusne tenendæ pueriles Vuieri argutiæ, quàm Platonis leges, xij. tabulæ, prudentium responsa, Imperatorum placita, decreta populorum legislatorumq; Persarum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Germanorum, Gallorum, Italorum, Hispanorum, Anglorum capitales pœnas constituentium aduersus Magos & eos qui aut receptauerint Magos, aut impunitatē eorum procurauerint: potiusne habenda Vuiero fides quàm cōmuni populorum, Regum, Principum, Legislatorum, Magistratuū, Iurecoss. experientiæ, qui euidentissimè impia & execrabilia comperta habuerunt scelera quibus contaminantur Magi: potiusne eundem in sententiā illius hominis qui discipulis fuit Magi omnium qui suo seculo vnquam extiterint peritissimi, quàm Prophetis, Theologis, Doctoribus, Iudicibus, & Magistratibus accedendū qui veritatem explorauerunt permultis millibus violentarum præsumptionū, accusationum, testimoniorum, repetitionum, comparisonum, recognitionum, resipi-

resipiscentium animorum, & confessionum sibi ad mortem vsq; constanrium. Habemus quoq; Dei
^a *Dent. 18.* ipsius iudiciu^m, qui se exponit Palęstine gentes è terra extirpasse non aliam ob causam quàm propter horrenda sortilegia quibus utebantur, qui se
^b *Leuit. 20.* non Magos solum pronuntiavit exterminaturum, sed eos omneis etiam qui Magos sinent viuere,
^c *Jerem. 15.* qui Ieremię edixit^r quam maxima voce prædicaret se igne cedibusq; euersurũ esse Hierosolyma omneisq; incolas ob execranda Manassis Regis sortilegia. Hęc ergo mihi videntur ad Vvieri libros responderi posse. A te autem, vir clarissime, lectoribusq; omnibus veniã mihi dari postulo, si quid asperius fortè cõscripserim: etenim fieri nõ potest vt quisquis vel leuissimo honoris Dei studio afficit, tot blasphemias audiat & legat sine stomacho iustissimãq; indignaõtie, prout sanctissimis hominib. Prophetisq; accidit si quando rerũ tam abominandarum meminissent: quarum recordatione totus perhorresco & zelo accendor, quo omneis inprimis opus est inflammari, ne Dei honos sic teratur & proculcetur eorum pedibus qui scelera blasphemias impunitatemq; Magorum solent defendere.

F I N I S.

L.

